

Q-5559

OPERA
IOAN. GOROPHII
BECANI,

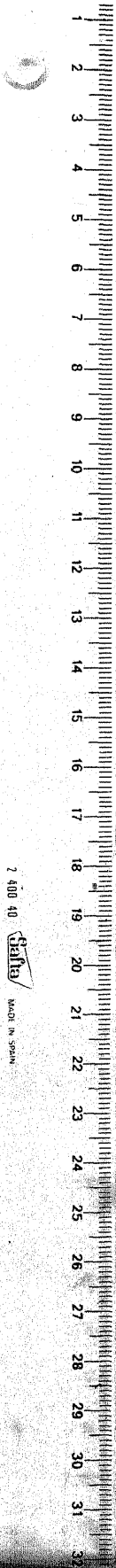
Hactenus in lucem non edita:

nempe,

HERMATHENA, GALLICA,
HIEROGLYPHICA, FRANCICA,
VERTVMNVS, HISPANICA.

ANTWERPIÆ,
Excudebat Christophorus Plantinus,
Architypographus Regius.
clb. Io. LXXX.

2 400 40 MADE IN SPAIN

Q-5559

OPERA
IOAN. GOROPHII
BECANI,

Hactenus in lucem non edita:

nempe,

HERMATHENA, GALLICA,
HIEROGLYPHICA, FRANCICA,
VERTVMNVS, HISPANICA.

ANTWERPIÆ,
Excudebat Christophorus Plantinus,
Architypographus Regius.

clb. Io. LXXX.

HIEROGLYPHICA

IOANNIS GOROPHII

BECANI.

ELIUM IN VINDOBONÆ

MDCCLXXII

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantini
Architypographi Regij.

clo. lo. LXXX.

STVDLERORVM FAMILIÆ

INSIGNIA.

CVRA, ET FIDE.

ORNATISSIMO
PRVDENTISSIMOQVE
VIRO GASPARO STVDLERO

ZVRCHIO,

Christophorus Plantinus · S. D.

AGNI EGO SEMPER, ornatissime
Zurchi, & Becanum ipsum feci, & scripta
eius doctrinamq̃. Eaꝫ causa, & vno
adhuc illo Antiquitates eius (quibus Bec-
ceselana nomen ludens fecerat) edidi ; &
nunc mortuo reliquorum eius operum edi-
tionem auidè sum aggressus. Quamquam e-
nim prouiderem plerisque etiam litteratis
& doctis, viri huius monumenta non factura ad gustum (siue quia
hæc ex vltima antiquitate repetita, noua multis ; siue quia ignota iis
lingua nostra, quam ille sæpe & necessariò immiscet :) tamen quia
semper artem studiumq̃ meum ad bonum publicum retulissè non
ad meum, etiam hîc rationem eam habui : & ne Becani ingenium
doctrinamq̃ perirent, perire aliquid malui rebus meis. In quo confir-
matum me consilio auxilioq̃ tuo fateor : qui reuersus Traiecto, (quò
Becanus noster moriens te nota fidei amicum euocauerat, & res
suas unà cum clariss. Lauino Torrentio commendauerat) auctor
michi statim fuisti scripta hæc vulgandi, & eius rei curam nõ leuem
etiam Becano morienti fuisse ostendisti. Dedi hoc ergo libenter amico
mortuo, dedi tibi, qui cum adflicta & calamitosa nobis hæc tempora
videres ; libros præterea Becani eius nota esse, ut quamquã optimi,
non passim nec optimè uanirent : pro tua in amicissimum & doctiss.
virũ pietate sponte curasti, ut non contemnenda pecunia summa,
sumptus mei laboresque iuuarentur. Quod calcare mihi uirẽque de-
dit ad ista peragenda : sicut & Josephi Scaligeri doctissimi aucto-
ris uiri testimonium. quod etsi parum de honestissimo uiro hone-
stum ; tamen illis ualuit, ut commotis multis ad uidendum, plu-

in hoc triennio exemplaria Becceslanorum vendiderim, quam prioribus totis octo annis. Itaque cogito breui eadem Becceslana iterum dare, sed correcta ab auctore, dum viveret auctori. Tibi autem, prudentissime Zurichi, partem selectam istorum operum, cui Hieroglyphica nomen, iure mihi visum est dedicare. Primum quia pro amicitia auctor ipse, si vixisset, id facturum videbatur: deinde quia aequum, ut cuius diligentia, studio, liberalitate lux data his libris, ipse etiam ab eis accipiat vicissim lucem. Quod futurum confido: non solum propter illustre iam Becani nomen, sed etiam propter proprias tuas egregiasque virtutes: prudentiam dico, moderationem, fidem, quibus probasti te iam ante, & nunc maxime in hoc publico munere, quod cum omnium laude & amore administras. Vale & nos ama. Antuerpia Fdib. Sextilib. M. D. LXXX.

INDEX

INDEX RERUM ET VERBORUM IN HIEROGLYPHICA.

A. Littere pronuntiatio & significatio. 24, 96. A & E proprium, vt litteram tinnientem sibi sociant. 211 Abraham obedienter exemplum. 175. Abyssini frequenter crucis simula- sacra in collo & manibus fe- runt, &c. 268 Ach. 208, 253 Achelus vnde dictus, &c. 208 copiae cornu permutauit Amalthea: cornu. 208 Acheli & Herculis certamen pro Deanira. 208 Adam vnde dictus. 133 Adamus defecit in laude diuina priusquam serpenti fidem ha- beret. 129 Adami fidem Dei promissio praecessit. 129 Adami & Chauæ in paradiso la- psum. 182 Adorantes cur dextram ori soleat applicare. 79 Ægyptij papyrum inuenerunt. 31 Ægyptij Theur primū litterarum inuentorem putauerunt. 12 Ægyptij sacerdotes Cimbrica lin- gua in sacris vsi. 28, 154 Æsculapius vnde dictus, & quod numen, &c. 92 Æthi. 138 Æsopus vnde dictus. 117, & seq. Æternitas. 59 Agenor quid significet. 3, 9. idem est qui Noehus. 3, 9, 11. cur Phœnicia rex fingatur, &c. 10 & seq. eius filius Cadmus. 3, & 11. eius filia fingitur Europa. 11. Agnus quid humano generi præ- stitit. 183 Αγριον dictus Pan. 267 Ain litteræ pronuntiatio. 219 eius germanum nomen. 225 Aker. 209, 222. Al. 116, 149, 152, 181 Alæ quibus cum alaudis in calum vehimur. 123 Alauda vnde dicta. 116. vocabu- lūm est Gallicum, ibid. & seq. Alauda dicta Coridos & ἰππυμῆ- βη. 105 Alauda Christi symbolum. 121 Alauda ipsa terra antiquior dici- tur. 115, 117, 120 Alauda septies quotidia in altum	euolat, & hymnos Deo canit. 117, 118. eius cantus epinome. 140. Alauda patrem cur in capite suo sepelisse fingatur. 115, 121. eius pater quæ ratione mortuus dicatur. 121 Alaudæ antiquitas. 115 Alaudæ caput septies in Bembi- tabula hieroglyphica. 118. Alaudæ capita quid significant in suprema scipionum parte. 126. Alaudæ natura hominibus sedu- lō imitanda. 122 Alaudæ opus, fides. 125, 126 Ale quid significet. 113 Ale litteræ figura, figuræ partes, & partium rationes. 96, 113 Aleph & Daleth in figura discrimen. 152 Alexiacus. 216, 231 Αλιπαρητης dictus Pan. 267 Almufia Canonicorum. 198 Alphabetum cur ab A littera su- mat initium, & in T desinat. 24. Alphabetum duas vitas indicat. 18, 22. & seq. Alphabeti recitatio & interpreta- tio, 24. eius ordinis ratio. 148. Alphabetica Orationis idem qui Dominica ordo, 229. eius pa- raphrasia. 26. eius epilogi arti- ficium. 236 Αιτωσος. 67 Altus, a, um. 87 Am. 203 Amalthea quæ, & vnde dicta, &c. 205, 209. Amalthea cornu, vide Cornu. Αμφοδρα, ἀμφοδρα. 204, 205 Amoris causa. 179 Amuletum fidissimum, veritas. 51 Am. 139 Ana. 258 Anag. 218, 230 Angelus Caninius Anglarensis refutatur. 6. & sequent. Anguis vnde dictus. 218 Anguis sidus in Septentrionali eq- li plaga. 36 Anima totius vniuersi, ignis. 150, 151. Anima definitio. 100 Animam cum corpore interire, persuasio diabolica. 100 Animus à carnis desideriis abstra- hédus. 214. freno domandus. 237. Antiquus dierum. 270 Antiquissima quæ sunt, eadem ef-	se præstantissima. 115 D. Antonius cur Tau habuerit & in manu & in pænula. 265. eius natalis. 265 Antonius Chæualierius refuta- tur. 7 Anubis vnde dictus. 264, 265 Anubis Osiridis & Isis custos. 264. Spiritus sancti est symbo- lum. 264 Aperio, is. 57 Apericis. 191 Apices litterarū quales olim fue- rint. 189 Apis nominis etymon, &c. 263. Apollo vnde dictus, &c. 56, 57 Apollo dictus Harpocrates. 56. & quare. 57 Apollo idem qui Horus. 50 Apollo cur è loto primum exti- tisse fingatur. 84, 85, 86. & seq. Apollo spiritum sanctum deno- tat. 58 Apologi à Cimbris originem ha- buerunt. 116 Aprilis vnde dictus. 57 Aqua materiam tessera. 170 Apr. 51 Ara maxima. 147 Arces cur altioribus opidorum lo- cis communiantur. 75 Ari forma atque natura. 95 Aries cur Zodiaci initium occu- pet. 156 Aries immaculatus Christi sym- bolum. 157 Aristophanes poeta Comicus, pel- simus calumniator, &c. 51, 115, 188. Aristoteles, Pythagoræ & Platonis defertor, sinistrè veteres philo- sophos interpretatus. 97, 252 Ari. 139 Ascus gigas. 10 Astronomiam duabus columnis ante diluuium inscriptam falso à Iosepho tradi. 11 Athanazontes disti Getæ. 101 Αυ, αυ, αυω. 116, 204, 253, 270 Auditionis fructus. 56 Aur. 57 Aug. 244 Augur, uris. 244 Augurum verum & proprium of- ficium. 244 Auguria quæ bona & quæ mala. 45. Auguriorum origo & vanitas. 238 Aur, æ. 83 Auris, is. 94 Auris asinina in Harpocrate & § 3 eius
---	--	---

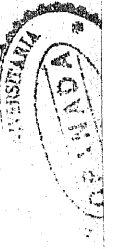

Table listing various terms and their corresponding page numbers, including entries like Cabiri vnde dicti, &c. 256, Caduceum. 217, Caelum, caput voluptatis. 180, etc.

Table listing various terms and their corresponding page numbers, including entries like Contradus. 105, Consulij in quibuslibet rebus expediendis necessitas. 55, Crucis nomē apud Abyssinos. 268, etc.

Ordo, inis. 120, 154
 Origenes impietatis infimulatus. 173
 Orpheus vnde dictus. 117
 Orus, vide Horus. 119, 154
 Osis quis, & vnde dictus, &c. 59, 263, eius fabula explicatur. 58, 59, cur à Typhone discerptus fingatur. 263, eius insignis siue tessera. 60
 Otari. 126
 Otium vnde dictum, & quomodo scribendum, &c. 67, & seq. eius vocis abusus. 68
 Otium iners & vituperandum. 68
 Otium omnes optare, neminem consequi. 65
 Oueteg. 66
 Ouidij loca restituta & explicata. 40, 41
 Ouidium libros Mosis legisse, quidam suspicantur. 36

P.

Paar. 179
 Paen. 267
 Palmæ aquis deriuatis, non imbribus gaudet. 205
 Pan vnde dictus, &c. 267, eius parentes cælum & terra. 267, eius varia nomina. 267, & seq. 268, cur septem fistularum opus pactor fingatur. 267, eius fistula cuius rei symbolum, ibidem.
 Pan qua lana Lunam ad se pertraxerit. 197
 Pan magnus, Christus. 267
 Pan magnus mortuus. 266
 Panis quotidianus. 202
 Papp. 111
 Papauer. 83
 Pappentul. 95
 Pappare. 111
 Papyrus ab Ægyptiis inuenta. 31
 Papyrus cuiusmodi fuerit, & ex ea quo modo charta fieri consueuerit. 162
 Parallelae lineæ quæ. 213
 Pareo, es. 31
 Pario, is. 31
 Passerculus ab accipitre impetrus in Xenocratis sinum deuoluit. 139
 Pauperibus quis sua omnia dare dicendus, &c. 167, & seq.
 Pax & iustitia osculatæ sunt. 203
 Pax ciuitatis Dei. 76
 Pacem & quiete à Deo habemus, à nobis nil nisi peruersum. 77
 Pe. 53, 226, 227
 Pe litteræ vis & natura. 226, eius figura. 227
 Pecus. 53
 Pedum quid sit, & vnde dictum. 143, 144
 Pedum pastorale, & eius vsus. 143, 144
 Pergamenti membranas ad librorum materiam preparauerunt. 31
 Perilymenon. 159

Peripateticorum philosophia. 97
 Peristylum. 73
 Pes, pedis. 138, eius partes. 138, & sequent.
 Peto, is. 119
 Phæthontis fabula. 171
 Phalli notatio. 62
 Phe siue Pe vocis significatio. 53, 226, 227, 228.
 Phe littera. 226
 Philosophia Ogygia vetustissimorum ibi incipit, vbi Peripateticorum definit. 97
 Philosophiæ fructus. 87
 Phœnicia primus conditor Nochus. 11
 Phœnicum litteræ ab Hieroglyphicis diuersæ. 27
 Phœnicus color vnde dictus. 193
 Phœnici sermonis idiotismus. 2
 Phœnicopterus avis. 193
 Phrygius sermo Ægyptio vetustior. 99
 Phrygio sermoni accommodatæ fuerunt Hieroglyphicæ notæ. 28.
 Phylacterium homini rusticissimum est ipsa veritas, siue vox vera. 51
 Phylacterium, vnde quædam antiquus, & quodamque permissus. 51
 Pili. 226
 Pileum capiti detrahere, quid significet. 79
 Pilorum siue crinium generatio. 52
 Pilosos maximas vires habere. 53
 Pilit. 226
 Pinus Cybelæ sacra. 104
 Piant. 138, 226
 Planto, as. 138
 Platonis ideæ. 86
 Plicandi procliuas in infantibus. 160
 Plinij locus explicatus. 162
 Plumbum copia, vtilitate, & vsu præferendum auro. 82
 Plutarchi locus de Pane magno deo mortuo. 266
 Principiis quæ figuræ conueniant. 187.
 Psalmi centesimi noni duo versiculi in speciem contrarij consentire docentur. 43
 Poculum vires suppeditat, & inducit scientiæ opinionem. 110.
 Poculi & puerilis animi analogia. 110.
 Poenitentia natura, munus, & effecta. 253
 Plog. 53, 57, 222
 Pollux, ucis. 254
 Pollucis nomen Christo optime conuenire. 254
 Pontifex vnde dictus. 196
 Pontificum lituus. 145
 Pontificum Rom. tiara. 185
 Porcus. 228
 Porci nomen quibus hominibus iure tribuatur. 228

Porphyrius dictus Malchus. 260
 Positionis differentia vnde sint capiendæ. 34
 Plois. 138
 Puero quæ primùm proponenda. 113.
 Puerorum animos disciplinæ omnis capiores, quàm prouentiorum. 64
 Puerilis forma quid notet in Harpocrate. ibid.
 Puerilis animi & poculi analogia. 110, & sequent.
 Puerilis ætatis quanta cura habenda. 231
 Punctorum subscriptione voces plurimas apud Hebræos corruptas. 168
 Punicus color quis. 193
 Punicum malum vnde dictum. 194.
 Purpurei coloris & Punice distinctio. 193
 Pulsionis è loti flore nascentis symbolum quid significet. 86, & sequent.
 Pute. 263
 Pyramis, vnde dicta. 99, 153
 Pyramis, ignis figura. 97, 98
 Pyramis è numeris constructa. 97
 Pyramis quarum rerum tessera. 97
 100, 151, 239.
 Pyramis è regione Memphis trans Nilum. 98
 Pyramis Cestij Romæ. 99
 Pyramidis, obelisci, ignis, &c. significaciones mysticæ. 97, 153.
 Pyramidis figuram omnibus rebus, tanquam diuinitatis characterem, imprimi. 151
 Pyramides Ægypti quales fuerint, 98, quid significant, & cur constructæ. 101
 Pyramides Regum sepulchris consecratæ. 100
 Pyramidali figura constructa metæ in circis. 102
 Pyropus. 101
 Pythagorici quare se in numeris exercuerint. 252.

Q.

Q & W eandem aliquando figuram fuisse. 234
 Quaten. 170
 Quaternarius, fons æternæ naturæ. 150, 151
 Quaternarius ignis symbolus, &c. 151, 251.
 Quaternarij mysteria. 154
 Quaten. 170
 Quirinus quis, & vnde dictus. 145, 147.
 Quinto, as. 176
 Quoq litteræ nomenclatura & interpretatio. 233, eius figura, 234.

R.

R litteræ figura. 240
 Ra. 54
 Raam. 59
 Radius. 226
 Raar.

Rant. 242
 Raar. 55, 57
 Raar. 253
 Ratio, diuinæ naturæ soboles & imago, in homine imperium tenet. 227
 Raar. 59
 Raar. 158, 253
 Raar. 104
 Raar. 223
 Raar. ibid.
 Regina sacrorum virga mali generati, infula loco, utebatur, &c. 193, eius in arcum. 193
 Raar. 231
 Religionem Christianam à Romanis nunquam auferendâ. 147
 Res litteræ figura. 238, 239, eius nomenclatura & significatio. 236.
 Res optima quæ sint. 82
 Rerum creaturæ genera quatuor. 159.
 Reuelare, Spiritus sancti proprium. 141
 Reuelationes omnes ad duos modos posse referri. 142, & seq.
 Reuelationis vtriusque symbola. 143, 144.
 Rex sacrorum apud Romanos. 193
 Reges maximè decet lituus, &c. 145
 Regibus & militibus nocturnis temporis spatia dimetienda. 91
 Rhea vnde dicta. 59
 Rha. 236
 Rha. 192
 Rha. 76
 Rha. 230
 Rotundus æternitatis tessera. 163
 Rotunditas mundi, primum diuinitatis speculum. 270
 Ruber color in militia proclij signum. 193
 Ru. 249
 Ru. 253

S.

S litteræ figura. 218
 Sacer, sacra, sacrum. 186
 Sacerdotis noui apud Ægyptios inauguratio. 131
 Sacerdotum lituus. 145
 Sacrificia sanguinolenta quod spectant. 193
 Sacrificiorum prima origo, & quid in eis primùm spectandum. 196
 Sacrificiorum ministri quàm debuerint esse integri, & omnibus numeris perfecti. 249
 Sacer. 230
 Salutantes cur digitorum indicem ori admovent. 79
 Sam. 214, 257
 Samaritanorum characteres à Poptello depictos, non esse genuinos. 269
 Samecht vocis significatio. 214
 Samecht litteræ figura. 215
 Samothracia vnde dicta. 257
 Samothracum inuisa & mysteria occultissima. ibid.

Samus insula. 257
 Sanchuniathon Berytus antiquissimus Phœnicum scriptor. 12, 16, 256
 Sc in vocum conuersionibus propria littera habetur. 19
 Scala, æ. 159
 Scala Jacob. 159
 Scala Raimundi de Sabunda, ibid.
 Scala qua in cælum ascenditur, est doctrina. 158
 Scala & Doctrinæ consensus, ibid.
 Scrat. 242
 Scet. 159
 Scen. 112
 Scenctel. 138
 Scetp. 262
 Scetp. 242
 Scetp. 262
 Schola σχολη. 66
 Scit. 10
 Scit. 236, 242
 Scit. 242
 Scipio, fidei tessera. 126, 127, 128
 Scitina arbor. 30
 Scit. 241
 Scit. ibid.
 Scit. 31
 Scit. ibid.
 Scit. 30, 31, 33
 Scribendi prima ratio cum primo sermone vna perit. 8
 Scribendi rationem Hebræos à Cimmericis accepisse. 31
 Scribendi progressus vter sit rector, Hebræorum ne an Latinorum & Græcorum. 32
 Scribendi progressus à sinistra ad dexteram rectissimus; contrarius, absurdus. 33, 45
 Scyn litteræ figura. 243
 Scyn litteræ vera ac genuina potestas, pronuntiatio, nomenclatura, & significatio. 242, eius potestas & pronuntiatio deprauata. 241
 Scythopolis in Nysa regione. 10
 Scythopolitanis vnde Basi nomen impositum. 10
 Sedo, as. 74
 Sedeo, es. 63
 Sedetur ad consiliū capiendū. 63
 Ser. 241
 Sersthen. 112
 Senarius Veneri & Vestæ sacer. 24
 Senionis mysteria. 23
 Sensus fidem perficit. 130
 Sensus omnes, præter visum, mure suo funguntur in tenebris aquæ ac in luce. 122
 Septenarius Mineræ sacer. 267
 Sepulchra veterum lychnis instruita. 244, & sequent.
 Ser. 240, 261
 Serapis vnde dictus. 261, quis Deus prisca fuerit. 260
 Serapidis in Ægypto templum & simulacrum. 259
 Serapidis simulacrum eum ex omni materia genere congeitum. 262
 Serapidis simulacrum prisca ad aliud spectabat, quàm ad idolomaniam. 260

Sermo à nobis externus destitutus. 33
 Sermo cur in Hermæ tutela. 14
 Serio, is. 240
 Serpens cur Harpocratis capiti affictus. 93
 Serpentes India & Africa contra elephantos educare dicuntur. 216.
 Serpentes pellem quotannis mutant. 93
 Serpentinum in coitu arctissimus nexus. 215
 Seruij locus in Virgilium illustratus. 192
 Ses. 23, 24
 Sessio in comitiis vniuersalibus. 63.
 Sessio quid significet in Harpocratis effigie. 63
 Set. 23, & seq. 63, 73, 242.
 Set. id est, video. 78, 80, 200
 Set. id est, colo, as. 80
 Siderum imagines & nomenclatura quid significant. 148
 Set. 224
 Set. 80
 Sigaleon appellatus Harpocrates. 69, & quare. 70, 73.
 Sigma litteræ sibilus. 23
 Sigma aduersus Tau accusatio apud Lucianum. 247
 Sij. 138, 230
 Sileo, es, etc. 69, 73, 78
 Sileo & Taceo quomodo differant. 69
 Silentium, ij. ibid.
 Silentij origo spes cognitionis, &c. 78.
 Silentij Harpocratis mentio in Prophetis. 80, 81
 Simile sibi quodque sua natura amore prosequitur. 243
 Singe. 140
 Sinister vnde dicitur. 44
 Sinister locus interior, dexter exterior est. 44
 Sinistrum latus olim honoratius habitum. 42, & cur. 43
 Sinistrum in animalibus quid sit. 33.
 Sinistrum in cælo quid, secundum Astronomos & Poetas. 35
 Sinistrum dextro melius & præstantius. 44
 Sinistrum, 78
 Sit. 63
 Sit. 218
 Slotum. 231
 Slites, pro Lites. ibid.
 Sna. 60, 77, 227
 Socrates certus mori, cur gallum Æsculapio immolari iusserit. 92
 Socratis ecstasis. 126
 Sol cuius rei symbolum. 235
 Solis mons in manibus. 78
 Solis in malis auferendis præstantia. 234
 Soli dedicatus obeliscus. 103
 Soli sacra Cupressus. 103
 Soli. 76, 77, 234, 235
 Soteris vnde dicti Castor & Pollux.

IOAN. GOROPH BECANI
HIEROGLYPHICA.
 LIBER I.

SUMMA PRIVILEGII.

REGIS Priuilegio sancitum est, nequis *Opera omnia Goropij Becani partim antehac impressa, sed ab ipso emendata, partim uerò non impressa, integra, vel eorum partem aliquam, citra Christophori Plantini voluntatem, à die cuiusq. editionis absolutæ intra decem annos, imprimat, aut alibi impressa importet uenaliæue habeat, sub pœna confiscationis librorum: ut latius patet in literis datis Bruxellis pænultima Nouembris, M. D. LXXIIII.*

Signat.

I. de Witte.

VANDO nobis propositum est, quis primus litterarum fuerit inuentor, peruestigare, id in primis scire oportet, quid earum nomine veteres, in eadem quæstione uersati, denotarint; ne uocis ambiguitate decepti, in ridiculum aliquem labamur errorem. Tzetzes eandem materiam in Chiliadibus suis tractans, postquam Palamedi, totius, ut ait, Græciæ consensu, sedecim litterarum tribuisset inuentionem; & à Simonide duas longas; ab Epicharmo tres duplices, à Cadmo Milesio tres adspiratas additas dixisset; suam adiecit sententiam: qua magna sibi censuræ grauitate non citra arrogantiam sumpta, statuit litteras in Græcia non ante Palamedem modò, sed ante Cadmum etiam Phœnicem fuisse. Eius rei fidem uisus est sibi luculenta demonstratione fecisse, dum ratione suam sic conclusit: Cadmo oraculum redditum est uersibus hexametris, ut Pytho accederet: è quo necessaria collectione efficitur, ut litteræ fuerint ante Cadmum, propterea quòd carmen citra litteras nec pronuntiarì, nec esse posset. Argutum sanè hominè agnosco, & in Dialecticorum elenchis uirga censoria dignum. Scio equidem, & nemo ignorat, nec solutam nec pedibus adstrictam orationem ullam esse sine litteris posse; at illud præterea noui, multo prius & oracula & uersus esse potuisse, quàm ullæ omninò uoces scriberentur. Ineptum igitur sese Grammaticus hic præstitit, dum quæstionem de litteris scriptis ad uocum elementa traduxit. Nemo tam alienus est ab omni communi sensu, ut nesciat, eundem omninò sermonis & simplicissimarum eius partium inuentorem fuisse: qua in re, non quis primus fuerit locutionis auctor; cum ea primo homini citra controuersiam fuerit à Deo tributa; sed quis primus inter mortales fuerit sermo, in quæstionem uocari solet, quam Hermathena nostra discussit. Ceterum dum de litterarum agitur inuentione, de pictis sculptisque litteris disputatur, quæ non paullo ipsis uocum elementis posteriores esse potuerunt; eo quòd & hodie apud plurimas gentes scribendi usus desideretur. Cum igitur alij alios celebrent litterarum inuentores, & Ægyptij quidem suum Thoot, Phœnices Taantum, alij etiam Herculem Ægyptium Nilo genitum, alij alium, ut modò ex Tzetza didicimus, tentemus & nos, ecquid sani è diuersis opinionibus elicere possimus. Plerique Græcorum Cadmo Phœnici litteras acceptas ferunt, tanto omnium consensu, ut mirer Tzetzem contrarium prodere uoluisse. Exstat apud Suidam Zenonis epigramma, sed corruptum; quod aliis aliter concinnare per me licet; ego sic in præsens interpolabo:

Εἴ τι πάρεσθαι φοβήσασθαι, τίς ὁ φθόνος; εἰ μὴ δὲ Κάδμος,
 Κείνος ἀπὸ τῆς ἐστῆσαν ἑλλῆς ἔχει σελίδα. id est,
 Sum patria Phœnix. quis liuor? Sum tamen ille
 Cadmus, cui debet Græcia tota libros.

Plutarchus, si rectè memini, auctor est, Tyrios Cadmo Agenoridæ primitias herbarum offerre consueuisse: qua de re colligas, non litteras modò illi, sed herbarum etiam cognitionem acceptam tulisse Phœnices. Eustathius Cadmi nomen Mercurij etiam epitheron fuisse tradit, à κάλλω, quod est orno; & hinc Cadmilum etiam uocatum. Κάλλειν à nostratj Cuissthen deriuatur, unde & κοσμος. Verùm Cadmilus & Camillus Romano- rum uox; eiusdem sunt originis, à Cattel / id est, malum reuelo: quo nomine ingenui Cabirorum pueri uocabantur; qui sacris adhibiti & populo permitti auscultabant, ecquid infausti in templis diceretur, quo litatio posset impediri: quamquam mihi magis placet

AA

placet

Litteras quæ primus inuenit.

Oracula & uersus ante fuisse quàm litteræ scriberentur.

Cadmum primus fuerit litterarum inuentor.

Καλλισθεν, κοσμος, Camilli nominis origo, Cabirorum pueri.

placet generatim ingenuos pueros sic vocari, quòd puerili quadam simplicitate citra ambages reuelent, si quid mali in familia aut dicatur aut fiat: idque eo magis credo, quòd trito apud nos prouerbio iactetur, pueros nihil celare posse. Cadmillus igitur, siue Camillus sono Latinorum, is generatim de nominis ratione dicendus qui mala detegit & manifestat: quod ingenuis pueris & ad honestatem educatis peculiari quòdam iure conuenire scimus. Sed frustra hæc vel ab Eustathio, vel ab alio ad Cadmi nominis interpretationem afferuntur, quando omnium veterum confessione constat, Cadmum Phœnicem, non Græcum fuisse; & idcirco Phœnicum sermonem in eius nomine consulendum. Hos igitur si rogemus, dicent, nisi fallor, Cadmi nomen à Cadma, quod idem est quod Cedem Hebræorū deriuari, & eo Orientem intelligi. Vt enim ex Alef Alpha, ex Daler Delta, ex Melech Malcha; sic ex Cedem Cadma faciunt Phœnices, adiecta A in fine, & sono pænultimæ vocalis suppresso: quo addito, Alepha, Daleta, Malecha & Cadema audiremus. Quamobrem si queratur, quis propriè & primario iure Cadmus sit vocandus, netini dubium est, quin Soli orienti hoc nomen maximè conuenire cernatur. Verùm nobis de homine, non de astris aut elementis agendum. Variæ sunt & de Cadmo & eius progenie fabulæ: omnes tamen ad hanc Syram vocis originem nonnihil alludentes. Mnafeas apud Stephanum in voce Dardanus, Telephaën priorem eius facit vxorem; qua mortua, duxerit Harmoniam, quam ait Dardani & Iasonis fuisse sororè, quos Cadmus in Samo hospitalitate magna sibi deuinxisset. Quid autem est Telephaë aliud, quàm vis ea quæ splendorem & lumen suum longè diffundit? quam vxorem Cadmo dare, non aliud mihi videtur quàm dicere, Cadmum religionis & omnium liberalium artium è quibus homines vitæ lumen capiunt, fuisse doctorem. Eam deinde sequitur altera vxor Harmonia, eo quòd in cultu diuino & eruditione omnis reip. bene formandæ ratio cõsistat. Idem igitur fuerit, dicere Harmoniam eius fuisse vxorem, ac si totius societatis humanæ vocaretur Hermoestes. Aliis in quibus Nonnus Panopolita, placuit commentum, Cadmum cum Harmonia primùm ad lacum Tritonem concubuisse: eadem prorsus de caussa conficta fabula qua Pallas ibidem existisse narratur. Nam vt Sapientia è veritatis demonstratione gignitur; ita Harmonia nulla in hominum societate esse potest, nisi veritas fuerit ostensa. Facebant hinc eorum deliria, qui citra allegoriam lacum Tritonem in Africa intelligendum arbitrantur. Symbolica Theologia cum aliis inuolucris, tum etiam non rarò locorum vititur allusione: in qua inter cetera recta nominū ratio spectatur; è qua ad veram peruenitur intelligentiam. Lacus est in Africa Triton, sed huic nihil præcipuum aut singulare, ob quod sibi vel Mineruæ natales, vel Cadmi & Harmoniæ coniugium bono iure queat vindicare. Alia ergo via veritas inuestiganda, quæ plana est & aperta, si Mercuriū Cimmerium præmonstratorem sequamur. Is docet *Του τον* idem esse ac si quis dicat, Veritatis demonstrationem: quo patefacto, quis non videt cur & Minerua ex Trutone nascatur, & idem Cadmi & Harmoniæ concubitus adscribatur, cum nec sapientia, nec leges, nec tota reip. rectè constituendæ ratio aliunde quàm de veri ipsius ostensione proficiscantur? Nonnus itaque Dionysiacón libro decimo tertio perquam conuenienter Cimmeriæ Theologiæ hos cecinit versus:

*Κείθα καὶ ὡς ἐπέωπει ὠδὸν ἑταυρίδι λίμνη
 Ἀρμονίη παρέλεκε ῥοδάπειδι καὶ μορὸς ἀλίτης.
 Id est, vt ex tempore profundam,
 Hic propter Tritonis aquas, vt fama, potitus
 Est rosea Harmonia terre vagus incola Cadmus.*

Minimè negligendum arbitror, quòd, vt reuera fuit, ita perquam significanter Cadmū vagum nominarit poëta. Mirum enim est quàm id conueniat cum Iani nomenclatura, quæ facta est à perpetua itione; propterea quòd Iaphet patrem suum imitatus, perpetuò terrarum orbem velut episcopus quidam & Harmoestes circumiret, quòd mortales in vera religione & patriis institutis contineret, atque ad ea, si qui declinassent, reuocaret. Quid ni igitur Cadmum & Ianum eundem hominem dicemus; Ianum quidem prisca lingua, Cadmum verò sermone Phœnicum siue Syrorum: in quo nomen id sortitus sit, quòd ex Oriente in Syriam venerit: Ex Orientis, inquam, ea parte, ad quam Indocynthica nostra Iapetum cum prole sua remansisse docuerunt; tum nimirū, cum

Phœnicij sermonis idiosyncrasia.

Cadmi uxores.

Telephaë qd. est cur Cadmo vxor daretur sit. Harmonia quare Cadmo coniugio copulara.

Triton lacus.

Tritonis symon.

Cadmus idem qui Ianus.

ceteri

ceteri ex Oriente in campos Sennaar per longam montium catenam commigrarent, in quibus linguarum legitimam factam confusionem. Exordiamur itaque rursus, & inuestigemus cuius filius fuerit Cadmus. Extra omnem cõtrouersiam positum videmus, Cadmus Agenoris filium fuisse. At quis hic Agenor, & quò in sermone sic vocatus? Si Syros aut Phœnices interrogemus, mox respondebunt, Agenoris nomine non aliud quàm cratèrem lucis denotari. Quod si verum est, vt est verissimum, pergamus porò quæsitum, cui maximè hæc nomenclatura sit applicanda: nemini profectò potius post cataclysmum quidem quàm ipsi Nocho, ex quo totius religionis & omnium scientiarū lumen vniuersæ posteritati affulisse scimus. Quemadmodum igitur variis nominibus pro diuersitate munerum siue donorum, quæ diuina benignitas ipsi larga manu contulit, est nuncupatus; ita nihil miri, si apud Assyrios & Phœnices Agenor sit vocatus; ab ea videlicet dote qua nullam aliam habuit præstantiorem: nisi si quis religionis & scientiarum luce, quæ ex eius cratère posteritè hauferunt, quidquam norit præclarius. Cum igitur Cadmus litterarum apud Phœnices dicatur inuentor, atque is Ianus fuerit Nochi filius qui Babylonicæ confusioni non interfuerat, videtur litteris ea nomina reliquisse, quæ non ab aliis quàm ab Orientalibus siue Ianigenis intelligerentur; vnaque mandasse, vt se Cadmum lingua Phœnicia nominarent, ne vniquam obliuio surreperet vnde characteres & characterum nomenclaturas accepissent, & verò à quibus esset harum interpretatio petenda. Ne tamen sibi soli tantum beneficiū arrogaret, patrem suum voluit Agenorem à Phœnicibus dici, vt scitèrè perpetuò, Nochum omnis lucis inter mortales primùm esse cratèrem. Hanc rem, vt eam trado, ità habere perspicuè cetnes, si rationem omnem rectè supputes, tum qua in lingua, tum à quibus Cadmus hoc nomen sit sortitus. Primum nomen minimè Græcum esse, neminem puto hominem dubitaturum: quandoquidem omnes consentunt, Cadmum è Phœnicia in Græciam traiecisse; & clarum est, hac voce Orientalem Phœnicibus denotari. Ridiculum enim sit, & Agenorem & Cadmum Phœnices dicere fuisse, & illud addere, nomen sibi à Græcis petuisse. Quòd si quis tam sit communi sensui aduersatus, vt Cadmi nomen Græcum putet; eum cupio mihi respondere, quo nomine fuerit prius apud suos vocatus: quod si nescit, ne tam sit impudens, vt citra omnem tum rationem, tum auctoritatem mecum contendat. Non equidem nego, aliquid apud Grammaticos commenti posse inueniri, quo Cadmus ab ornatu dictus esse videatur; verum id propterea, vt dico, non admitto, quod in absurdissimis sit habendum, vocem Phœnicibus apertissimam ad Græcos fontes velle detorquere; cum vno ore omnes fateantur, Cadmum antè hoc nomine nuncupatum fuisse quàm in Græciam veniret. Sed si qui sint tam læuis ingenii, vt è solo contradicendi studio gloriosam quærant, nihil pensi habentes quàm vel absurda vel verisimilia obtrudant, eos vt contemnamus æqui iudices nobis, ni fallor, permittent. Pergam modò. Si Phœnicum vox est Cadmus, atque ea orientalis homo significatur, vt est extra omnem doctorum hominum dubitationem; sequitur vt illud quærendum sit, quorum cõparatione Cadmus, id est, orientalis fuerit dicendus. Cerrè si Cadmus Phœnix erat, dici non potest, eum Phœnicibus orientalem fuisse; & sic orientale, vt hæc de re orientalis homo apud Phœnices vocaretur. Quid enim cogitari posset absurdius, quàm quemquam domi nostræ natum orientalem nominare? Nos scilicet Oosterlingos, id est, homines orientales eos dicemus, qui in Belgicogermania nati sunt? Minimè gentium: sed eos qui toti patriæ nostræ, toti que huic nationi sunt orientales. Quod si ita est, quis Phœnicibus Cadmus erit dicendus? An non is qui non in Phœnicia natus est, sed in ea regione quæ discrimine magno & notatu digno à Phœnicibus ad Orientem est remota? Neque enim ferè id genus nomina à cæli plagis petita intervallis exiguis accommodamus, sed iis demum quæ tanta sunt, vt propria regionum nomina notitiam vulgi fugere putentur. Quos enim tam propinquos habemus, vt patriam eorum neminem ignorare arbitremur, eos non à plagis cæli, sed à patria nominamus: at qui tam longinquis locis sunt oriundi, vt patriæ eorum nomen non ferè in vulgus notum sit; vel ab Oriente, vel ab Occidente, vel ab Austro, vel à Septentrione nuncupamus. Quamobrem si hæc communem loquendi consuetudinem consulemus, facere non possumus, vt non fateamur Cadmum patriam minimè fuisse Phœnicem: & verò tam Phœnicem non fuisse, vt longis terrarum intervallis ipsius regio ad Orientem fuerit remota.

Cadmus Agenoris filius. Agenor quid significet.

Agenor idem qui Nochus.

Cadmi nomenclatura cui idiomati debeatur, & quid significet.

Cadmum nō in Phœnicia natum.

Cadmus vnde oriundus.

remota. Cuiatem ergo dicemus? Id nos nomina litterarum, quarum inuentio magna omnium consensione ipsi adscribitur, docebunt. Rogentur veteres, quam natio ad Orientem id temporis habitavit, in cuius lingua nomina characterum sanam aliquam habeant interpretationem: quam cum reperimus, tum cogitandum, nos ad eos peruenisse, e quorum regione Cadmus venerit ad Phœnices. Scio Eusebium & alios aliquot existimasse, litterarum nomina quæ apud Hebræos in vfu sunt, & olim fuerunt apud Chananzos, à quibus ea Hebræi acceperunt, ad Hebræorum linguam esse interpretanda. Verum quam id feliciter Eusebio, aut iis quos est secutus successerit, equidem alios iudicare malle, quam ipse explicare. Non ignoro tamen nihil tam esse dissipatum quod non aliqua ratione queat colligari; præsertim si verba tum, vt volumus, interpretemur, tum significata citra omnem constructionis rationem sigillatim examinemus, & hæc magnis commentariis longè petitis ad aliquam sententiam cogamus, quam ipsa quidem verba non expriment; sed quam nos ipsis verbis affingamus. Ne tamen gravissimi testis pondere deprimamur, aut potius ipsa eleuetur veritas, adscribemus totam Eusebij interpretationem, quod cuius videre liceat & existimare, quanti sit arcanum hoc mysterium, quod pius hic vir est admiratus, faciendum; apud eos maximè qui non auctoritate cogi, sed ratione duci volunt. Poteram equidem in aliud tempus hanc rem reuicere; sed quia non parum momenti in ea est ad cognoscendam Cadmi vernaculam & patriam linguam, visum non fuit diutius eam differre. Vt enim ille firmam esse collectionem statuit, primam litterarum inuentionem ob id Græcis tribui non posse, quod earum nomina Græcis nihil significant; ita & ego docebo hac ipsa de causa dici non posse, Hebræos litterarum primos esse inuentores; propterea quod nihil sanè nomini- bus litterarum apud eos denotetur. Post alia igitur, Eusebius Georgij Trapezuntij beneficio Latinè loquens sic habet: Omnes autem litteræ apud Hebræos viginti duæ sunt, quarum prima Aleph dicitur, quod Latinè disciplina dici potest: secunda Beth; quod domus significat: tertia Gimel, quod vocis plenitudinè significat: quarta Daleth, quod librorum dici potest: quinta He, quod vocabulum Ista significat. Quæ omnes voces talem sensum efficiunt: Disciplina domus plenitudo librorum hæc. Sextum elementum apud eos Vau dicitur, quæ vox Latinè In ipsa dici potest: deinde Zain, quod vocabulum significat Viuit: octauum Het, quod significat Viuens. Totum hoc simul: In ipso viuit viuens. Nonum Teth dicitur, id est, bonum: decimum Iod, & interpretatur principium. Simul hæc duo bonum principium significant. Undecimum Caph, Latinè Tamen: duodecimum Lamed, quod Disce: & postea Samech, quod interpretatur Auxilium. Totum hoc simul significat, Tamen disce auxilium. Deinde sequitur elementum quod Mem appellant, quod interpretari potest Ex ipsis: deinde Nun, id est, sempiternum auxilium: his accedit Ain, quod Latinè fontem aut oculum significat: deinde Phe, quod Os dici potest: deinde Sade, quæ vox Iustitia interpretari potest. Simul sensus est, Fons & oculus & os iustitiæ. Elementum deinde accedit Coph, id est, vocatio: deinde Res, quod caput significat: deinde Sin, quod dentes dicere possumus: postremo Thau, quod signa dici potest. Omnium igitur sensus elementorum hic est: Disciplina domus plenitudo librorum hæc, in ipsa viuit viuens; bonum principium tamen disce ex ipsis, sempiternum auxilium fons aut oculus atque os iustitiæ vocatio capitis & dentium signa. Hæc est elementorum Hebraicorum Latinè dicta sententia; quæ disciplinæ litterarum summopere conuenit, quod apud alias gentes inueniri nequit. Vnde fateri necesse est, non ab aliis quam ab Hebræis litteras esse inuentas. Hæc Eusebius. Cuius sententiæ subscribit D. Hieronymus; quod deinde magna sequitur turba pedaneorum. Quid nunc dicam, an non sum victus? Essem haud dubiè, si nomina litterarum rectè interpretaretur, & ex iis aptam conuenientem que faceret sententiam. Nunc nec illud, nec hoc præstat. Quid? quod Samech litteram ordine suo deturbauit, & in Sade & Sin eandem exprimit litteram, ita vt alteram superuacaneam esse necesse sit? Nominum significationem non rectè redditam quiuis facilè deprehendet qui singulas voces examinabit. Nam neque Aleph doctrinam notat, quamuis id aliquo modo concedi posset; nec Gimel notat vocis plenitudinem, sed si quid noter, camelum significabit, & si Gamul pronunties, ablaetarum notabit. Quod si vt Piel à Paal; ita Gimel à Gamal dictum voles, idem erit Gimel quod, fecit retribuere: quæ notatio quam huic

Hebraicorum
litteras ad
Hebraicorum
linguam esse
interpretan-
das voluit
Eusebius.

Hebraicorum
litterarum
secundum
Eusebium
significatio-
nes.

Eusebij sen-
tentia de lit-
terarum He-
braicorum
significatio-
nibus confu-
ratur.
Aleph.
Gimel.

huic loco conueniat, ab alio lubenter discerem. Iam quid Daleth commune habet cum libris? nisi de Græco sermone Daleth pro Delta dici velimus. Apud Hebræos Daleth ostium significat, rem à libris tam diuersam, quam plenitudo differt à camelo. Sed longè absurdus est id quod mox additur. He dicit idem esse quod Ista siue Hæc; & hunc articulum voci præcedenti iungit, quod facit contra omnem apud Hebræos loquendi consuetudinem, qui ad hoc hysteron proteron æquè atque ad carnem suillam nauferent. Nec sanius est quod mox Vau; in ipsa, reddi posse dicit. Si enim Vau Hebræis quidquam significet, volutas columnarum notare dicam; quæ capita D. Hieronymus, alij clausos verterunt. Ego Vauot antiquum Cimbricum vocabulum esse credo, & eo notari capitis volutam, si mihi hac voce vti licebit, quam in Ionicis capitibus videmus. Zain verò idem esse quod Viuit, quis Hebræorum, vt dicatur, feret? si pro esca poni fa- rebantur; sed si idem esse quod viuit dicas, explodèris. Est sanè hoc loco Eusebius Hebraicam vocem de Græcorum Ζῶν interpretatus: quo tamen non Viuit, sed Viuere notatur; perinde vt antè in Daleth libris inuenit; non illos quidem apud Hebræos, sed apud Græcos. Porro quod Het pro Cher dicat, facit id quidem de more & consuetudine pronuntiandi apud plerisque omnes vsurpata, perperam tamen & contra rationem; quæ non permittit vt duæ litteræ in eadem soni potestate collocentur. Quid enim in Het audis quod non in He? Sed hoc condonemus peccantium multitudini. Het verò idem esse quod viuens, non facilè adducar vt credam, cum pro viuo ἦν Hebræis vsurpari videam, non Het. Detur tamè & hoc aliquo modo tolerari posse. Verum illud quod Ther dicit bonum notare, nescio de quibus didicerit magistris. Thob & Thub sic interpretaretur, sed quid his cum Ther? ἦν lutum esse scio; at hoc hæcenus ignoravi cœnum & lutum in bonis numerari. In eodem luto hæret, dum Iod principium significare dicit. Iad manum esse, & ad potestatem denotandam transferri, nemo Hebræorum ignorat; sed Iod principium significare, nemini persuadebis. Id facile dabunt, ipsam figuram Iod principium esse litterarum, eo quod reliquæ elementorum figuræ in Iod resolui posse videantur: sed hinc non efficitur, vt vox Iod bene principium dicatur notare. Quod si pro bono principio, quod in Ther Iod intellexit, lutum agri interpretaretur, esset quo excusari posset; eo quod Iad aliquando pro agro videatur in vsu venisse. Certè quisquis horum Eusebio doctor fuit, non verba ei tantum dedit, sed cœno manus & calamum eius impleuit. Vt hæc aliena sunt ab omni communi intelligentia, ita quod mox subiungit omnem superat absurditatem. Quid alienius à lingua Hebraica, quam Iod idem esse quod Latini Tamen dicunt; cum apertum sit & extra omnem dubitationem, hæc voce Caph palmam notari? Quod sequitur Lamed idem esse quod disce, non facilè persuadebit, nisi doceat, Lamed, non Lemod vel Lemad dicendum, contra planè quam habeat loquendi consuetudo. Perrexturus offendit in Mem. Mem igitur & Nun transfiliens, Samech extra ordinem vocauit; quod si Samech post Lamed nullo medio poneretur, apta scilicet esset sententia orationis: quam vt construat, Samech reddit auxilium; cum Samech tamen idem sit quod imponens siue innitens: vnde quodam modo ad auxilium, quo fulcimur, transferri posset. Quod Mem, ex ipsis vertat, non reprehendam, ne nimium videar Momus. Sit enim Mem pro Mem quod ab ipsis. Verum Nun sempiternum notare quis concedet? Si quid ea vox notet, vel pro filio qui Nin dicitur, vel pro eo cui filius est natus, ponetur; quamuis neutrum horum sit vltimum. Sed sit hoc è Cabalistarum arcanis fortasse deriuatum, vt Nun pro sempiterno ponatur; quia per filios genus redditur perenne; vel altius progredièdo, quia Deus æternitatem dat per filium. Vt igitur nugæ sint, non sunt tamen nugæ follemnes; sed raræ, & inter secretiores habendæ. Ain non malè fontem interpretatur: nec Phe malè vertit os; sed dum Sade iustitiam dixit, ex insidiis, vel reti, vel hamo, iustitiam fecit. Excusari potuisset, si littera Sade vocaretur. Sed castigabit se in Coph, scilicet, dum Coph vocationem reddit. Coph dum vt verbum vsurpatur, idem est quod circumiuit; dum vt nomen, simiam significat. Vide quid hæc ad vocationem. Verum tria quæ sequuntur, omnium præcedentium fœditatem abstergent. Res enim, & Sin, & Tau non malè interpretatur, sed citra omnem orationis connexionem. Sin tamen & Res aperiunt, minimè Hebræis hæc nomina litterarum tribuenda; propterea quod Sen & Ros, non Sin & Res dicant pro capite & dente.

Daleth.

He.

Vau.

Zain.

Her.

Ther.

Iod.

Caph.

Lamed.

Samech.

Mem.

Nun.

Ain.

Phe.

Sade.

Coph.

Res.

Sin.

Tau.

Verumenimvero licet, modò cuius liquere putem, eorum saltem qui rationi malunt cedere quam anticipatam sequi auctoritatem, nihil sanè intelligentiæ è nominibus litterarum apud Hebræos construere posse: ne quid tamen neglexisse videamur, quod à quopiam assertioni nostræ, quam molimur, obici possit, videamus quid aliis hac in re vitum sit. Neminem profectò hætenus vel audire vel legere memini, qui litterarum nomina aliter sit interpretatus, præter vnum Angelum Caninium Anglarentem, hominem doctissimum linguarum, non Græcæ modò & Latinæ, sed Hebræicæ etiam, Syriacæ, Arabicæ & Æthiopicæ. Huius igitur verba adscribere, non magnum tantum operæ temporisque pretium habere, sed propè etiam esse necessarium duxi. Ea ex ipsius institutionibus in linguam Syriacam, Assyriacam & Thalmudicam deprompta, ad hunc habent modum: Litteræ quibus Hebræi Chaldaicæque vtuntur, viginti duæ sunt, figura dissimiles, vi ac sono eadem. Nos Danielis, Efræ, Thalmudicorumque doctorum consilium atque auctoritatem secuti, quò res planior sit, Hebræicis erimus contenti characteribus: quorum significatum exponere, quod profectò hætenus fecit nemo, haud equidem abs re fore existimo. Eusebius enim, cui, vt res ipsa loquitur, Iudæus aliquis impositus, venia dignus est. Ignoscendum etiam Hieronymo, qui Eusebium imitatus eadem tradidit. Nos, quantum è lingua Hebraica atque Chaldaica intelligere possumus, hanc simplicem collegimus interpretationem: Aleph, bos: Beth, domus: Gimel, camelus: Daleth, ostium: He, vermis punici: Vau, clauus aduncus: Zain, telum: Heth, quadrupes: Thet, inuolucrum: Iod, manus: Caph, palma: Lamed, stimulus: Mem, macula: Nun, piscis: Samech, basis: Ain, fons: Phe os: Sadi, hamus: Coph, simius: Res, caput: Scin, Dens: Thau, crux. Hæc ille, quibus mox addit: Nomina litterarum Chaldaica potius videntur quam Hebraica, vt ostendunt $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$ quæ Hebræicè dicerentur $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$. Id quod etiam vsus Thalmudicus docet, qui scribunt $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$ ceteraque eodem modo cum $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$ in fine, quod linguæ Chaldaicæ, vt explanabimus, peculiare est. Porro quod ad significatum attinet, facilis & naturæ consentanea ratio est. Vt enim Ægyptij variis animantium rerumque simulacris naturæ artèue constantium orationem suam explicabant, sic Hebræi, quorum lingua & origo longè est Ægyptiis antiquior, pro litterarum figuris res aliquot notas ac luculentas acutissime imitati sunt, calamiòque adumbrarunt. Quod vel astronomi ipsi faciunt, apud quos noris quibusdam planetæ & zodia referuntur. Hæc ille, doctè profectò & ingeniose: contra quem difficilior mihi pugna sit, quam cum Eusebio, si contendere admitteret. Cum enim nullam connexionem verborum, perinde vt ille, adducat, non poterit hac ex parte quicquam obici, quo commentum refellatur: quod licet sit perquam astutum, dum res prorsus disiunctas, & nulla vel naturæ vel sententiæ lege coherentes ad sacras notas referri debere dixit, nihil tamen vel perparum facit ad id, vt inde doceatur litterarum nomina Hebræis deberi vel Chananæis. Fatetur enim Chaldæorum potius quam Hebræorum videri inuentionem. Verùm nec hic satis constare sibi videtur, dum Aleph in fine à Chaldæis præcipuè dicit vsurpari. Nam si id verum est, minime fuerat Aleph & Beth dicendum, aut harum vocum quærenda interpretatio, sed Alpha & Beta, quæ nomina esse dicit in vsu Thalmudicorum. Cui illud item addatur, Cadmi etiam nomen non Hebræorum formulam, sed Chaldæorum sequi; quoniam ab illis Cedemi potius nomen, cum dicant Cedem, quam Cadmi defluxisset: vnde verisimile redditur, non cum Hebræis, sed cum Chaldæis de litterarum primatu esse certandum. Verùm dissimulemus hanc controuersiam hoc loco, & suscipue deique feramus vtrius gentis linguæ nomina litterarum accommodentur; modò id teneamus, neque Chaldæis neque Hebræis vllam in Alphabeto sententiam absolui, sed si quid nomina ipsi designent, id totum dissectum esse, & nulla constructione aut ordine deuinciri: In quo solo satis argumenti fuisset, cuiusuis alterius potius nationis, quam vel Chaldaicæ vel Hebraicæ hanc esse orationem, nisi ad Hieroglyphicas notas effugium paruisset. Non difficilis sanè neque ardua hæc via fuit ad declinandam absurditatem, verùm eos qui hanc ingredientur hoc rogabo, quid cognationis sit inter has notas & ipsas litteras? Scio sanè de boue promptam esse rationem ex fabula de Cadmo bouem sequi iusso, sed non video quid Beta commune habeat cum domo, vt inde nomen huic litteræ dandum fuerit: nec item quid camelo cum gamma, & reliquis rebus significatis cum ipsis

Angelus Caninus Angliensis.

Hebraicarum litterarum secundum Angelum Caninium significationes.

Angeli Canini de Hebræicis litterarum significationibus opinio reuocatur.

vel figuris vel potestatibus litterarum conueniat. Quòd si quis dixerit, primas figuras tales fuisse, vt prima bouis, secunda domus, tertia cameli, quarta ostij, quinta vermis punici, & reliquæ ceterarum rerum quæ denotantur nominibus aliis habuerint similitudinem; duo rursus quædam, alterum, quæ fuerit causa vt ab his rebus potius quam à scientiis, aut à sideribus, aut aliis rebus nobilioribus & figuræ & nomina litteris darentur: alterum, quò factum sit, vt apud nullam omnino gentem exstent vel tenuissima earum rerum vestigia. Vt enim demus Efdram apud Hebræos alias commentum esse figuras, non video tamen cur nec apud Chaldæos vel apud Arabes, nec apud Æthiopes aliqua supersint indicia harum veterum notarum. Procliuè fuit dicere, hieroglyphicas litteras fuisse; at ratio reddenda fuisset, cur hæc potius quam aliæ notæ litteris conuenire viderentur: quæ si nec inueniri nec dari potest, non inane modò, sed absurdum etiam figmentum nobis dicemus obtrudi. Verùm quamuis astutum fuerit Caninij commentum, non potuit tamen efficere, vt ceteris quoque Hebraicæ linguæ peritis ipsum probaret. Paulo enim post Martinus Gilbertus, diligenter omnibus examinatis & discussis, totum Alphabetum in septem partes distinxit: quarum prima est; Doctrina domus plenitudo tabularum. Secunda: Ista est hæc vita. Tertia: Bonum principium. Quarta: Manus disciplinæ siue cordis. Quinta: Ex ipsis sempiternum adiutorium. Sexta: fons siue oculus oris iustitiæ. Septima: vocatio capitis dentium signa. Hoc modo litteris distributis, & quod vellet ipse significare coactis, magnum sibi visus est mysterium aperuisse. Verùm fatius fuerit ipsummet videre auctorem, & in eo cognoscere quam nihil certi è litterarum nominibus elici possit, cum ne ipse quidem sua omnia ratione confirmet. Coph enim vocationem veritatis, & Nun æternum, cum nihil tale significare docuisset in singularum vocum explicatu. Sed quid ego frustra hic tempus teram, vbi clarè cernitur, pro cuiusque ingenio & imaginatione ex vicinia aliqua aut Chaldaicæ aut Hebraicæ aut Syriacæ vocis fieri coniecturam de nominum significatione: atque deinde ex absurda vocum farragine, id quod quisque somniat, denotare compulsarum, orationem componi à communi sensu prorsus abhorrentem? Et cur ego Caninio potius quam Martino Gilbertus credam; & cur item Martino potius quam Caninio, cum neutrum horum quicquam dixisse quod sequendum sibi putarit Antonius Cheuallerius satis ostendat? qui in Grammatica sua sic litterarum nomina exposuit, vt quamuis ea nulla violenta copula coniungeret, non omnibus tamen certam dederit significationem: & quibus dedit, inter ea fateatur etiam quædam esse à communi loquendi consuetudine detorta. Huius igitur verba, vt hominis hac in re magis ingenui, & rectam simplicis veritatis viam melius sequentis, lubenter adscribemus. Aleph, inquit, quasi princeps dicitur, quòd primarium locum in Alphabeto obtineat: vnde & Græci suum Alpha mutuati sunt. Beth, id est, locus, nam præ ceteris litteris spatium amplissimum lineis suis circumscribit. Gimel à gibbo, quem in dorso gerit sicut camelus, qui dicitur Hebræis ג . Daleth deducitur à ד porta, quam delineat. He nomen sumit à potestate. Vau, id est, vncinus, cuius figuram refert. Zain, arma synecdochicos vocatur; quòd clauæ figuram exprimat. Heth sic vocatur à potestate. Iod à י , id est, spatium. Nam vbicumque scribitur, propter exilitatem, vacuum sub se relinquit spatium. Caph, ac si inflexam & incuruam dicas, à כ , incuruauit. Lamed deducitur à ל stimulus seu veru, cui similis est. Mem à potestate sic dicitur, sicut Græcis & Latinis. Nun similiter à potestate. Samech, id est, continua & in seipsam ducta, à נ in-nixus est, continuauit. Aain, oculus, cuius figuram imitatur. Pe, à potestate. Sade, venabulum; quòd summa parte exhibet: deriuatur à ש venati. Coph, à potestate. Res, caput; ob crassitiem capitis: Subtilius potest exponi, pauper; quòd plerique careant facultate rectè proferendi hanc litteram. Schin vel Sin, dens; quasi dentata littera, quòd tres dentes videatur continere. Tau, terminus, quòd Alphabetum terminet & claudat, ab ordine vocatur, vt Aleph. Hæc ille: qui principem & ducem Aleph esse maluit quam bouem. Nec malè profectò. Me certè liberauit à bouis capite, quòd in partio Græcorum Alpha quidam sibi finxerunt. Sed quid refert? sit princeps, sit doctrina, sit vitulus, sit bos, sit quiduis; modò nullius sanæ orationis principium efficiat. Sed vide, rogo, diligenter, quam rectè congruant doctissimi huius viri rationes cum litterarum figuris. Equidè vt in Beth non plus spatij video quam in Aleph, quam in Mem, quam in

Hebraicarum litterarum significationes secundum Martinum Gilbertum.

Hebræorum litterarum significationes secundum Antonium Cheuallerium.

Scin, & aliis quibusdam; ita non facile vel cameli gibbum in Gimel, nec portam in Daleth, nec venabulum in Sadi agnosco; vt cetera valere sinam. Hoc interim laudo, quod litteras non magis quam Caninius, aut Abraham de Balmis, aut alij quamplurimi graues eiusdem linguæ professores, inuitas coegerit cōmenticijs alicui suæ seruire orationi. Rogauit & alios doctissimos huius linguæ professores, vt omnibus Syrorum, Chaldaeorum, Arabum & Hebræorum viribus coniunctis ad vnā orationis farraginem congerendā, disquirent ecquid sanius excogitare possent: quorū cum alius alia collegisset, tandem deprehendi nihil certius esse, quam ē nominibus litterarū nec apud Hebræos; nec apud cognatarum linguarum homines vllam construi posse sanam orationem, sed inania & vana & absurda somnia esse quæcumque hætenus ad integram sententiam reddendam obtruduntur. Quod magis laudandi doctissimi quique Hebræorum grammatici, quod his nugis nec se fatigarint, nec deceperint lectorem: qui si hoc in litterarū nominibus artificium esse sciissent, vt ex omnibus simul vincētis integra oratio confurgeret, numquam illud neglecturi fuissent; quando videmus quosdam tam ambitiosos linguæ suæ fuisse præcones, vt stolidos Cabalistarum numeros diligenter excusserint, & ad linguæ suæ ornamentum adsciuerint, rem tam vanam, vt nihil vanius inter vanissima queat excogitari. Quamobrem cum neq. Rabbi Datid Kimchi, nec Ioseph Kimchi, neque Abraham de Balmis, nec Elias Germanus, Grammaticorum apud Hebræos facile princeps, quidquam tale deprehenderint, nec posteriores intra Hebraicæ linguæ terminos citra magnam vocum corruptelam ea quæ conati sunt comminisci potuerint tueri; cuius tandem sit insanix id genus monstrosi somniis fidem adhibere? Relictis igitur his, vti nulla ratione nixis, videamus ecqua gens reperiri queat, quæ non Phœnicibus tantum, sed Hebræis etiam & Chananæis, qui sedes eorum antea tenuerunt, & ipsis pariter Chaldæis, vnaque toti Arabiæ fuerit orientalis: in cuius lingua Alphabetum primum integram absoluat & congruam orationem; & præterea eas habeat figuras quæ in nominum significata sic quadrent, vt symbola nequeant vel inueniri vel cogitari conuenientiora. Hanc si queam demonstrare, non opinor quemquam tam vel stupidum vel peruicacem inuentum iri, vt non potius in nostra sententia, quam in aliorum acquiescat. Primum itaque is quæ in Cadmi nomine obiter attracta sunt, fusius copiosiusque reperitis, quæramus an Cadmus litteras primus inuenit, an iam olim inuentas primus Syrophœnicibus tradiderit: & si primus tradiderit, quo medio & occasione vt id faceret, fuerit adductus. Hic nobis Indocythica nostra succurrent; ostensura Chaldæorum, Assyriorum, Arabum, Phœnicum & gentium ceterarum cognatam linguam vsurpantium maiores ab eo loco qui primus post cataclysmum habitatus est, Occidentem versus commigrasse; atque illic in campis Sennar linguarum accidisse confusionem. Veritati igitur consentaneum, vnā cum patris sermone scribendi etiam vsum periisse; propterea quod is antea non alij linguæ, quam primæ accommodatus fuisset: quæ cum modò obliterata esset, fieri non potuit vt eius collatione litterarum notæ linguis recens enatis possent applicari. Quo enim modo Biscainus, solius sui sermonis peritus, ex alia lingua iam scribi consueta litterarum sibi figuras mutuabitur? Num potest fortè scientia vlla ex rebus ignotis comparari? Num imitationis exempla queunt ex iis duci quæ prorsus ignorantur? Quod si nullo modo in nostram id cadere potest cogitationem, vt ex ignotis ignota discamus; fatendum erit, vnā cum prima locutione primam quoque scribendi periisse rationem. Quamobrem si ea recuperanda erat, non potuit aliunde peti, quam ab iis qui eam retinissent. Cum igitur & Moses, & totius vetustatis cum apud historiographos, tum apud poetas celebratæ consensus ostendat, primum sermonem in Oriente mansisse, committere non possumus quin fateamur, litterarum vsum iam vnā cum prima lingua in Occidente abolutum, ab Orientalibus fuisse mutuandum. Hoc itaque concessio, quærendum qui primarij eorum fuerint qui in iis locis permanerant, circa quæ & arca confedit, & vitis est inuenta, & prima post diluuium hominum sedes collocata. Vt in coloniis emittendis non ipse summus magistratus ex vrbe sua ad nouam emigrat, sed alios amandat; nec paterfamilias, dum sedes liberis sunt ampliandæ, è domo sua discedit, sed quos visum fuerit aliò emittit habitatum; ita Nochum quoque fecisse existimare debemus. Contra naturæ ordinem, contra omnem omnis imperij & patriæ potesta-

Ex litteris
Hebraicis in
ipsum nō dīo
nate nullam
orationem
confingere.

Scribendi pri-
mario cum
primo sermo-
ne vnā periit.

potestatis dignitatem sententiam dixerit, si quis non dico aliter faciendum, sed cogitandum etiam iudicari: atque idcirco non arbitror pluribus mihi opus esse ad id persuadendum, de quo nemo, qui modò non omnino sit communis sensus expertus, dubitare possit. Cum ergo Nochus omnium pater esset, atque hoc suo iure Rex omnium, & vnā Pontifex maximus, non possumus nec naturæ ordini, nec rectoris humanæ societatis institutis consentire; nisi dicamus Nochum in primis sedibus à se occupatis imperantem, eos quos vellet ad alias terras colendas emisisse. Deinde nec venerandum patris senium, nec regia toti orbi imperantis maiestas, nec sacrosanctū Pontificis maximi nomen ferebat, vt nullum omnino filiorum ad subsidium suum apud se retineret. Quem igitur dicemus apud eum mansisse? Quem alium, quam eum quem sacra historia gratissimum ipsi fuisse tradit, quemque faustissimis verbis fratrum suorum imperatorem & dominum ipsemet consecrauit? Commigrantibus ergo duobus fratribus vnā cum suis, Nochus & Iapetus ad Nysam & Bactra remanserunt, & vicina loca colonis frequentarunt. Interea qui ad Sennar concesserant, & in maximam hominum multitudinem excreuerant, paulatim cœperunt à vera pietate & prisca religione degenerare, & in giganteam viuendi rationem relabi: vt apud eos fieri solet qui in Regis & Pontificis absentia bonos mores & veteres in Deo colendo ritus primum negligunt, deinde contemunt, postremum abiiciunt. Hæc autem vitæ licentia & corruptela tam immanes breui fecit progressus, vt nihili facientes ea quæ à Nocho patre suo & sacrorum antistite acceperant, in tantam prouerint dementia, vt arcem fabricari moliti sint, qua sese aduersus Deum tuerentur, si fortè iratus diluuium rursus terras cooperiret: quod impium ipsorum propositum præsentis ultione punitū est ad eum modum, vt primo sermone statim apud omnes perditio, plures & confusæ linguæ audirentur, nec alius cum alio loqui posset aut communicare. Vnde & religio ipsa magnam mox cladem accepit, abolita nimirum ea lingua è qua diuina nomina & tollentes precum formulæ petendæ fuissent. Nochus tanta suorum clade & diuini cultus iactura audita, nihil sibi prius duxit, quam vt quamprimum rebus lapsis succurreret; atque, quoad eius fieri posset, religionem & bonos mores instauraret: quod cum citra præsentiam suam fieri non posse cerneret, coactus est de noua peregrinatione cogitare, & regiam suam Nysam, primam post diluuium urbem, nepotibus suis committere gubernandam. Quia verò iam admodum senex esset, nec tot laboribus par futurus; nec æquum videretur summum monarcham, & eundem Pontificem maximum, citra insignem aliquem adiutorem & ministrum tantam suscipere expeditionem, tantasque aggredi molestias, Iapetum filium suum carissimum Archidiaconum sibi sumit; cuius nimirum tum suaui conuiuium suam recrearet senectutem, & animi ægritudinem, quam ex noua suorum clade acceperat, solaretur, tum fido ministerio deuos Semigenas & Chamigenas, & si qui, vt verisimile est, ex Ianigenis vnā fuissent, ad rectam religionis doctrinam reuocaret, ac denuo litterarum vsum, quem perdididerant, doceret. Et oportebat alioqui Iapetum sedulo curare, vt quos in minore Asia vicinos esset habiturus, eos veris de Deo opinionibus imbueret, ac si quid in iis corruptū inueniret, id diligentia sua emendaret, ne mala vicinæ contagione tandem etiam sui corripentur. Deinde tempus iam erat vt iter in Europam pararet, terram sibi de patris voluntate contributā, in qua diuino instinctu acceperat, completum iri eam quam pater consecratione sua promiserat, posterorum felicitatem. Sic igitur Nochus & Iapetus iter instituunt, vt ex Oriente Occidentem versus pergant; atque ille quidem Episcopi partibus fungens sacros ritus & caerimonias instituit, & qui sacris operandū esset exemplo suo cōmonstrat. Verum quia non intelligebatur à Babyloniis, cogebantur Chaldaicum & Hebraicum sermonem ediscere: cuius facultatem assecuti, veram priscae religionis doctrinā, quam Sethini ab Adamo vsq. per manus acceperant, tradunt. Quod autem ea ad posterorum quoque memoriam pertineret, Iapetus eos vetustos docuit characteres, eosque iisdem nominibus nuncupauit, quibus in primo sermone & olim ante cataclysmum fuerant vocati, & adhuc apud Bactrianos & Margianos & ceteros Iapeti filios vocabantur. Hinc itaque vetus ille de Cadmo sermo: quo nomine Iapetum, quod ex oriente ad ipsos venisset, appellarunt occidentales; eiusque patrem Agenorem dixerunt, eo quod amplissimus crater lucis esset, quippe is qui non solum primus crateras meri hominibus propinasset,

Nochi post
diluuuū sedes.

Linguarum
confusionis
ocasio.

Nochus &
Iapetus ex
Oriente in
Occidentem
proficiscun-
tur.

Iapetus Cad-
mi, Nochus
Agenoris no-
minibus ap-
pellati.

Agenor cur Phœnicia rex fugatur. Damascus unde nomen accepit.

Damasci etymon.

Scit. Dom.

Afcus gigas.

Nochus Bacchi nomine intelligitur.

Scythopolis in Nyfa regione.

Nyfa Liberi patri nutritrix. Bæsi nomen unde Scythopolitani impositum. Bæsi.

propinasset, verum etiam lucem omnis religionis, omnium artium magno cratere largiter omnibus effudisset. Fingitur autem Agenor Phœnicia Rex, eo quod illic diu confederit, quod medius esset inter minorem Asiam & Semi & Chami regiones, ad quas Iapetus docendi causa sapius excurrebat. Hinc Damascus nomen accepit, eo quod illic Nochus totius sanguinis sui procurator & gubernator diu moratus fuisset. Neque enim alio nomine aliæ causa hanc sibi sedem delegerat, quam ut ad eam ceu commodissimam omnes suos filios & nepotes verum suum sanguinem conuocaret, comitiæque ad remp. totius orbis constituendam haberet, omniumque regionum habitatarum religionem & salutem procuraret. Est autem hæc phrasis qua sanguis pro cognatis ponitur, linguæ nostræ vernacula: atque inde conicio ipsum Nochum sermonis iam Phœnicum peritum, Damasci nomen vrbi indidisse; quod intelligerent omnes eiusdem linguæ homines in ea Nochum tamquam in puppi clauum gubernaculi tenuisse, quo totius orbis velut vna nauis in vasto & procelloso opinionum oceano dirigeretur. Est itaque Damascus composita dictio ex $\sigma\tau$, quo sanguis notatur, & $\rho\psi\eta$, qua voce procuratio & procurator dicitur. Potest tamen eadem vox Cimbricam habere interpretationem, & eam quidem perquam conuenientem Hebræorum scripturæ. Si enim $\rho\psi\eta$ sic efferas, ut idem sonet quod $\tau\omega\mu$ - $\sigma\tau$ / nihil aliud in veterum Nyfæorum lingua significaueris, quam bonam domus dispositionem; propterea quod $\sigma\tau$ idem sit quod ordino; $\tau\omega\mu$ verò concisum sit ex articulo $\tau\epsilon$ & $\omega\mu$, quo domus notatur; quam vocem Britanni hactenus seruant ab $\eta\mu$ - $\alpha\mu$ / id est, vndique custodio & tueor. Hinc verisimile sit $\rho\psi\eta$ pro gubernatore originem è prima lingua duxisse, atque sic dici, quasi $\rho\psi\eta$ - $\sigma\tau$ nobis esset; quo is vocabitur qui in rebus ordinandis cuiuspiam socius est & adiutor. Verum id minimè prætereundum, urbem prius $\rho\psi\eta$ dictam fuisse, quo ad verbum notatur $\tau\omega\mu$ - $\sigma\tau$ id est miserorum ordinatio; quoniam nimirum illic Nochus miseros suos filios & nepotes in ordinem redegit, & confusam ipsorum cum remp. tum religionem iusta via & ratione disposuit. Græci quidam Damasci nomen viri cuiuspiam fuisse credunt, qui vites à Baccho sub Libano confitas securi exciderit: ob quod scelus cum à Baccho excoriatus fuisset, pro Damasco dictus fuerit Darmascus; quasi vter excoriatus vocaretur. Alij aliter; inter quos quidam Afcum Gigantem Lycurgi socium fuisse fabulantur, & ab eo Bacchum ligatum, atque in flumen præcipitatum fuisse: mox Dionysium quidem à Mercurio liberatum, Afcum verò excoriatum, pellem suam vtri conficiendo, quo vinum seruaretur, reliquisse. Videmus hic obscura quædam antiquitatis vestigia Nochum nobis sub Bacchi nomine indicantia: è quibus probabile redditur Nochum vrbs fuisse conditorem, & in ea giganteam & confusam miserorum hominum vitam legibus & institutis disposuisse atque formasse. Atque hoc illud est quod de Dionysio & Gigante fabulantur. Vocatur autem & Hermes in partes, eo quod Nochus & Ianus vetera nomina iis qui Babylonicæ interfuerant confusioni, coacti sint interpretari. Quamuis itaque Darmascus principid vrbs nominaretur, melioris tamen ominis causa vox ad eum modum est commutata, ut Hebræis quidem sanguinis ordinationem; Nyfæis verò domus dispositionem designaret. Porro hæc probabiliora redduntur Nyfæ & Scythopolis vicinia: quarum illa clarissimè clamat, se à Nyfæ Indoscythica siue Merica nomen accepisse; hæc verò, quamuis Græcam habeat nomenclaturam, ostendit tamen Scythas primos suos indigenas fuisse. Quos verò alios in ea Scythas habitasse suspicemur, quam eos à quibus prima post diluuium ætas Scythismi nomen accepit: quod ita esse licet nec de nomine, nec aliunde, ex ipsa tamen Nyfæ doceretur. Dicitur enim Scythopolis in Nyfæ regione Syria condita fuisse, ita ut regio Nyfæ antiquiorem, vrbs primos Scythiæ habitatores memoriæ suggerat. Plinius à Libero patre Scythopolim conditam, & eò Scythas deductos docet; nomen verò Nyfæ de nutrice ipsius datum fuisse. Quæ verò Nyfæ nutritrix Bacchi fuit? Ea nempe quæ in Mero Liberum patrem virgineo suo liquore suauiter lactauit. Prodidit Stephanus, Scythopolitanos olim Bæsos vocatos fuisse: quod nomen ut nec ab ipso nec ab alio est intellectum, ita nobis perspicuam habet interpretationem. Hactenus enim Bæsi pro eo ponitur qui toti domui præest, ab alimentis suppeditandis nomen adeptus, & Bæsi quasi Bie-aes vocatus, id est, præbens nutrimentum. Nochus ergo & Ianus & eorum socij Bæsi se vocarunt, propterea quod in regione illa non ob

aliam

aliam causam commorarentur, quam ut misero populo alimenta præberent; non illa quidem corporum, sed animorum; quæ verum hominum pabulum vocari merentur. Quis modò tam lauo ingenio erit, quis tam obstinata probabilibus repugnandi pertinacia, ut nec ex Nyfæ, nec ex Bæsi, nec ex Scythis, nec ex Damasco, nec ex omnium horum consensu sibi persuaderi sinat, Nochum, quem Liberum patrem vocant Latini, in illis locis quondam confedisse, & has vrbes sui reliquisse monumenta? Primus ergo huius partis Syriæ conditor quam Phœniciam plerique veterum nominarunt, tametsi frequentius id nomen maritimo tractui detur, Nochus dicitur fuisse; quem Syria lingua Agenorem idcirco vocauit, quod se fecundissimum præbuerit omnis lucis craterem. Huius igitur filius Iapetus litterarum tum figuras tum nomina Phœnicibus tradidit, quem Cadmum vocarunt, & quia ex oriente cum patre venisset, & ut perpetuò posterii recordarentur, litterarum & nomina & figuras ex Nyfæ Scythica originem habuisse. Tacitus Phœnices litterarum figuras aliunde quidem accepisse scribit, sed dum ab Ægyptiis eas petit, ex diametro cum veritate pugnat. Eadem enim ratione Iapetum Cadmum Phœnices nominarunt, qua Ægyptij fabulam de $\beta\epsilon\tau$ confinxerunt, propterea quod, ut $\beta\epsilon\tau$ ostendit vnde panis doctrina ad Ægyptios venerit sacerdotes; ita Cadmi nomen docet ab Orientali homine in Babyloniæ & Syriæ litterarum venisse & nomina & figuras. Postquam verò Iapetus satis diu Phœnices docuisset, iussus est à patre suo in Europam nauigare, quæ filia Agenoris fingitur, quia eam præ ceteris terris maxime videtur adamasse: quod satis declarauit, dum ad eam quærendam carissimum suum filium amandaret. Memini alibi Europæ nomen sic me interpretatum esse, ut perfectam hominum multitudinem indicare dicerem: hic addam non hanc modò, sed aliam etiam in hoc nomine succurrere notionem, quam intelliges, si ea quæ de Francorum insignibus scripti consulas: in quibus ostendi hoc nomine maximum mysterium humanæ salutis denotari. Esse enim vocem in ϵ - η - $\rho\psi$ soluendam, atque sic interpretandam, ut vnionis & connubij excellens spes denotetur. Non caret ergo magna ratione quod Europa Agenoris siue Nochi filia dicatur. Spes enim vnionis, qua lanigenæ erant per Christianam fidem Deo rursus copulandi, è Nochio, tamquam diuino magistro & propheta altissimi, nata erat; idque tum cum in consecratione Iapeti indicaret, aliquando fore ut in tabernaculis Sem habitaret, & Chanaan seruus eius esset. Iussit ergo Agenor ut Cadmus Europam quæreret, vel alioqui exsulij pœnam subiret. Et certe exfulaturus erat, nisi Europam, siue præstantem vnionis spem, inuenisset: nec vulgari quidem exsulio, ut eo quo è patria cælesti excluderetur. Iapetus igitur Cadmus est, id est, orientalis apud Phœnices litterarum doctus: qui ut prius eas Damasci & in Phœnicia & locis vicinis ostendit; ita mox inde easdem in Europam quoque portauit. Hinc vetus fama, Phœnices primos esse litterarum inuentores; quod nimirum post Babylonicam confusionem Iapetus eas in Syrophœnicia primum tradidisset. Hinc modò liquet, Cadmum litteras multò antè inuentas primum in Syria & Phœnicia docuisse, sed ei minimè deberi primam earum inuentionem.

R v r s v s igitur alia via quæstionem aggressi, inuestigemus quis tandem princeps fuerit huius tam illustri ornamentum, quo scientiarum omnium & artium atque ad eò ipsius religionis memoria conseruatur. Hic ea nobis via tenenda, qua de rerum præscarum veritate vetustissimas quisque sententiam rogatur: quam solam rectam esse Socrates, cuius paullò post verba recitabo, clara voce confitetur. Si nobis dubias obscurorum hominum & nullis idoneis testibus nixas opiniones in medium adferre placuisset, facillimè docuissemus, litterarum vsum ante diluuium fuisse. Scribit enim Iosephus ex suorum hominum, ni fallor, traditione, duas ante diluuium à Serthinis columnas erectas fuisse; alteram lateritiam, ne igne dissiliret; alteram lapideam, ne aquis corrumperetur: quarum vtriue Astronomiam inscripserunt. Accepisse enim eos ab Adamo geminam totius orbis euerisionem futuram; alteram per vim ignis, alteram per vastam aquarum inundationem; & idcirco cauisse, ut vtrius modo mundus periret, cælestium saltem motionum doctrina superesset. Egregium sanè commentum; sed tale tamen, ut nemo mihi Iudæorum sit persuasurus. Dignam scilicet piis viris curam audimus, dum magna sollicitudine hoc agitur, ne astrorum cursus vlla vniquam obliuione perdat; quo nihil est quod suipius cognitionem facilius & certius queat tueri. Si bene res omnes expen-

Phœnicia primus conditor Nochus.

Europa cur Agenoris filia.

Europa etymon.

Iapetus in Europam à Nochio destinatus ibidem litteras docuit.

Astronomiam duabus columnis ante diluuium in scriptam falsò à Iosepho tradit.

expendissent, hac cura Soli & Lunæ, qui ceterorum siderum reuersiones metiuntur, relicta, hoc omni studio contendere debuissent, ne oracula de generis humani per Christum salute apud posteros ignorarentur. Diluuium autem futurum legimus Nocho primum fuisse à Deo reuelatum; & eius scriptoris qui hoc prodidit, tanti facimus auctoritatem, vt eos qui diuersa tradunt, aut nihili aut minoris nihilo æstimemus. Bene igitur valeat Iosephus cum suis columnis: nos interim Mosè sequamur, ne tam sinistram de Sethinorum piis animis concipiamus opinionem, vt maiorem Astrologiæ quàm religionis & vaticiniorum à maioribus editorum rationem atque curam eos habuisse dicamus. Porro quæ de prophetia Enoch D. Iudas citat, ea poterant per manus primum à maioribus accepi, & multo post à quopiam litteris tradita fuisse: tamen sciam & ea inter apocrypha numerari, atque idcirco minus idonea esse ad fidem dubiis & controuersis rebus faciendam. Ante cataclysmum igitur nullam inuenio firmam sacræ scripturæ testificationem, qua scribendi tum rationem existisse constat. Post diluuium deprehendo Iacob & Laban lapides erexisse, quibus fœdus inter eos in initum inscriptum fuisse vix dubitare possum. Iam idem Iacob titulum scribitur erexisse in loco in quo Deus eum fuerat allocutus; qui nisi aliquam habuerit inscriptionem, haud video quis eius vsus esse potuerit ad memoriæ omnino vllius perennitatē. Qui Mosi hanc laudem adscriperunt, longissimè mihi videntur aberrasse; cum sacris litteris proditum habeamus, eum omni scientia Ægyptiorum eruditum fuisse, atque inde verisimile reddatur, Ægyptiis litteras multo prius fuisse vtitas: idque eo credibilius sit, quod Hieroglyphicorum antiquitas omnem omnium scriptorum memoriæ longissimè excedat. Cui verò præclarum hoc munus vti primo datori acceptum ferant Ægyptij, Plato indicauit; aiens apud eos Theut primum haberi litterarum inuentorem; & non litterarum tantum, sed arithmetices etiam & omnium aliarum disciplinarum. Quis autem Theut, siue Thor, vt alij scribunt, fuerit, de vetustissima Philonis Biblij narratione, è Sanchuniathone Berytio antiquissimo Phœnicum scriptore sumpta, perspicuum fiet. Is enim quem Græci Hermetem vocant, apud Phœnices Taantum, apud Alexandrinos Thoot, apud Ægyptios ceteros Thoyt dicit nūcupari; addens hunc litterarum esse inuentorē. Vixit autem hic Sanchuniathon, teste Malcho Phœnice, non multo post Mosè; ea ætate qua Semiramidè quidam regnasse scribunt, qui suam de mundi exordio opinionē ex ipsius Taanti doctrina cōfirmat, aiens eum Saturni scribam fuisse. Cicero item tertio De natura Deorum Mercurium apud Ægyptios Thoyt vocari asserit, eique primum anni mensē eodem nomine dedicati. Nos licet quis Thoot sit, & cur sic vocetur, in Gallicis nostris satis declarauerimus; hinc tamē id breuiter repetere cogimur. Thoot tam perspicue apud nostrates & indubitata est notationis, vt nemo sit qui non statim intelligat ipsum caput eo designari. Cū igitur Thoot dicimus, non adiciētes de cuius capite loquamur, meritō mentē attollimus ad ipsum caput totius vniuersitatis: quod nisi faceremus, à Grammaticorum & Sophistarum pueris non iniuria rideremur; qui mox in ipsis litterarum initiis à magistris suis Exoches figuram docentur. In nostro sermone ea viget hæctenus loquendi consuetudo, vt cuiusvis ordinis & corporis supremū Thootman vocemus: quod si Latine capitalem virum verteres, insolentem faceres & absurdum sermonem. Qui rerum sigillatim suis vocibus exprimendarum quàm Ciceronianicæ dictionis sunt studiosiores, Capitanei nomen receperunt: qua voce si nostrates ad phrasim suam vernaculam ex teris hominibus explicandam aliquando vtantur, minimè accusandi videntur. Scimus principes dici posse, sed ea vox capitis vim non exprimit; nec illud designat imperium quod capiti est in cetera membra, nec itidem eam obedientiam qua omnia membra reliqua capiti promptissimè parere cernuntur. Hanc tam insignem & luculentam significandi efficacitatem totam videbis perire, si capitis omittas mentionem: & profecto frustra aliud vocabulum quæras quo breuius, quo clarius, quo copiosius & supremi magistratus & eorum qui magistratui subsunt officium ob oculos ponas. Sed hæc non curat Ciceronianus Hippoclidès, qui pulcerrimarum passim rerum iacturam facere mauult, quàm voculam aliquam admittere, qua M. Tullius non sit vsus. Quemadmodum igitur Thootman capitaneum virum significat, ita Thoot solum pronuntiatum ipsum caput significat; non alicuius quidem viri aut ciuitatis aut exercitus aut alterius corporis, sed ipsum, inquam, caput vniuersorum. Thoot autem composita dictio est ex articulo

Thet.

Ægyptij
Theut primum
litterarum in
uentorem pu
tauerunt.
Theut quis
fuerit Ægy
ptius.
Hermes.
Taantum.
Thoyt.
Sanchuniatho
Berytius, an
tiquiss.
Phœnicij scri
ptor.

Thoot.

Thootman.

Capitaneus.

Thet & Thoot, è quibus de more nostrati Thoot formatur, vt ipsum caput denotetur. Quod si iam velimus ipsas antiquissimas Mercurij statuas siue hieroglyphica simulacra cum vocali symbolo conferre, deprehendemus adamussim hæc ad illa quadrare, nec aliam per ipsum nomen auribus vsurpatam, aliam per aspectabile signum notionem representari. Et hæc quidem vera est norma ad quam sacra veterum simulacra siue hieroglyphicæ notæ sunt examinandæ: & rursus ea vera est nominum interpretatio, quæ vetustissimis sacrorum respondet figuris. Si enim nomina symbola sint, necesse est vt cum ipsis ad spectabilibus imaginibus consentiant, & illud exprimat nomen quod figura demonstrat. Hoc igitur sit nobis omnium hieroglyphicorum principium & solidum fundamentum, cui omnia nostra quæ de id genus imaginibus trademus, innitentur. Quamobrè si Thoot ipsum caput significet, sitque hoc Cimmeriū Mercurij nomen, atque huic conueniens fingeda sit siue statua siue pictura siue scalprura, eandem oportet nobis proponamus notionem quam nomen indicauit. Quales olim Hermæ fuerint (sic enim vetustissimas Mercurij statuas nominabant) neminem puto latere eorum qui vel à limine veteris mythologiæ studium salutarunt; nec ij qui in vetustis Romanorum monumentis inquirendis versati sunt, terminorū formam ignorare possunt: quam dum vident, Hermas se videre credant. Macrobius etiam auctor est, pleraque Mercurij simulacra quadrato statu figurati solere, solo capite insignita: quam formam quis non videt esse terminorum? Phornutus præterea quadratas statuas sine manibus & pedibus Mercurio tribuit: cuius tamen figuræ causam non profus est affecutus. Et hæc quidem fuit antiquissima Mercurij forma; cui post Athenienses, teste Herodoto, erecta fascina adiecerunt, ritu eo accepto à Pelasgis: cuius causam in Gallicis meis habes explicatam. Nunc igitur si huic columnæ quadratæ, solo capite supernè insignitæ, Cimmerium nomen dandum sit, an non rectissimè Thoot vocabitur, id est, ipsum caput? Viden quàm vocale symbolum cum statua quadret, quàmque aptè eandem vtrumque signum exprimat notionem? Cū ergo in vetustissimum Mercurij tum nomine tum simulacro caput agnoscamus, quærendum vltius, cui vel homini vel Deo hoc signum fuerit à priscis consecratum; aut quid tandē hoc figmentum, cui nec pedes essent nec manus, denotarit. Hoc, si Cimmerio sermone credamus, obscurum esse non potest, cū per ipsum caput aliud intelligere nequeamus quàm totius vniuersitatis Imperatorem, cui ad vnam omnem totius & ad spectabilem & nō ad spectabilem mundi partes, quales tandem sunt, perinde atque capiti suo debent obedire. Erant igitur Hermæ ipsius Dei simulacra & hieroglyphica signa, quibus principio graues sententiæ & vtilia vitæ præcepta incidebantur, vt qui legerent, statim de figura capitis cognoscerent, eorū veritatem ab ipso Deo pendere, & non aliter accipienda esse quàm si à summo totius vniuersitatis capite fuissent pronuntiata. Hinc Hipparchus plurimos Hermas, teste Platone & aliis, Athenis erexit, quibus ea inscripsit, quæ putaret maximè facere ad communem hominum salutem. Horum quanta fuerit reuerentia, eo maximè tempore, declaratum est, cū capita eorum deiecta magnum periculum plurimis pepererunt, & non Alcibiadem tantum, sed complures etiam alios miserè vexarunt. Primus ergo & antiquissimus Hermarum vsus fuit, vt iis graues salutare siue sententiæ inscriberentur, & præterea quicquid in vllis disciplinarum genere ab ipso Deo proficisci videretur; atque idcirco in triuiis atque quadriuiis & aliis locis plurimum frequentatis erigebantur, quo publicè quæ diuina esset voluntas, omnes monerentur. Sicut autē apud Ægyptios à capite nomen acceperunt, ita apud Græcos Hermæ dicti sunt ab hac publica admonitione, quoniam nimirum Herman idem sit in sermone Cimmerio, quod publicè moneo; sicut Herban publica via est, & Hertog communis dux. Latini Mercurij nomen ex eadem lingua seruarunt, quo considerationis excellentia denotatur: & huic nomini alæ perasi respondent, quibus cogitanti celeritas indicatur. Deus ergo sic consideratus vt caput est omnium, Thoot, vt omnes publicè moneat, Herman, vt & ipse sui ipsius præstantissimus contemplator, & ceteris contemplationis excellentiam largitur, Mercurius nuncupatur. Hic non otiosè animaduertas oportet, tria vetustissima Dei nomina nostratia esse, nec eorum vllum ab illis gentibus à quibus vsurpatur, ad originem vocari posse. Nec enim Ægyptij quid Thoot significet intelligunt, nec Græci vocis Hermæ rationem inuenire domi suæ possunt, nec Latini Mercurij nomen rectè interpretabuntur. Quamuis enim Mercurium à mercibus, quibus præsit, Romani

Hieroglyphi
carum nota
rum explican
darium restit
ratio.

Mercurij sta
tua siue Her
ma quales o
lim fuerint.

Hermæ quid
significent.

Hipparchus
Archem plu
res Hermas
erexit.

Hermarum
primus et an
tiquissima
vsus.

Hermæ nota
tio.
Herman.
Herban.
Hertog.

Dei quibus
rationibus
Thoot, Her
man, & Mer
curius nomi
natur.

Mercurij ety
mon.

B B

dici

dici existiment; earum tamen terminis minimè circumscribitur amplum huius Dei regnum: quod, tantum abest vt fordibus mercatorum finiatur, vt ne tota quidem terræ latitudine contineatur; sed maximam suam potestatem per omnes cælos & corū exercitus, per ipsos etiam Manes & obscura Tartara extendat: ad quæ omnia & horum singula, non viles hominum merces, at præstantissima volucris mentis consideratio, quam Mercuri nobis significat, pertingit. Quid quod & Mercis nomen nostratis est originis, vt in Gallicis copiosè declarauit. Græci *Ἡρμαν* dici putant quod sit interpres: verum in hac etymologia cancri modo procedunt, propterea quod ab Herma *Ἑρμηνεύει*, non contrà, deriuetur. Verum vt hoc hysteron proteron illi demus, ex eo tamè minimè efficiet, vt rationem verbi *Ἑρμηνεύει* è domesticis suis copiis assignare possint. Nos scimus *Ἡρμαν* illud vocari quod publicam rei cuiuspiam habet monitionem: quo fit, vt Deus admirabili ingentium & stupendorum operum suorum spectaculo homines diuinæ prouidentia & maiestatis commouefaciens, *Ἡρμαν* tanto prius sit vocandus, quanto hæc monitio ceteris omnibus antecellit. Alia verò inferiora tantum habent rationis, vt ad nominis admittantur communionem, quantum virium habent ad res quaspiam vtilis & salutare publicè monendas. Hinc quia sermo inter homines communis est eorum monitor quæ cogitantur, factum est, vt is maxime in Herma præsidio esse atque tutela putaretur: qua de re factum, vt *Ἑρμηνεύει* pro sermocinari, & quæ obscura sunt interpretari, in vsum Græcorū veniret. Num quicquam hic Græcus habet quod opponat? num aliam potest verbi originem explicare? Si quid habet, in medium afferat: sin nihil inuenit, fateatur necesse est, (nisi Platonem deserere velit,) hoc verbum peregrinos habere natales. Videmus itaque non Ægyptios tantum, sed Græcos etiam & Latinos primo litterarum & ceterarum artium liberalium inuentori ac datori nomen de nostro mone mutatos esse; id quæ tam olim, vt nihil prius aut antiquius commemorare possint: Phœnices, ex *Ἡρμαν* / *Ἡρμαν* fecerunt, dum quid nomine denotaretur ignorarent; nisi fortasse Philonis Biblij liber fuerit corruptus: & ceteroqui nihil miri, ignoræ originis vocem ab hominibus eam non intelligentibus corumpi, & semel vitio cuiuspiam corruptam, perpetuè deinde corruptam manere. Videamus nunc an Hebræi quoque, qui Ægyptiis & Phœnicibus medijs sunt, aliquam etiam habeant Mercurij notitiam. Scio Prouerbiorum capite vicelimo sexto scriptū esse: *Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij, ita qui insipienti tribuit honorem*: quo loco pro aceruo Mercurij Hebræi legunt Marguma, quæ vox pluribus plurimum negotij fecit, & mirum est quàm frigida & ridicula quidam de ipsa somnariunt. Equidem de illorum controuersia sic colligo, peregrinam ipsi vocem esse, & idcirco me nihil mirari, magnas de illius interpretatione lites existisse. Illos laudo, qui Mercurij aceruum verterunt. Solent enim apud præcos in vijs lapidum cumuli congeri, ad iter viatori demonstrandum: quibus ij qui præteribant & eorum beneficio de recto itinere tenendo moniti essent, lapidem adiacere, quod paulatim aceruus viæ monitor augetur: Hunc igitur *Ἡρμαν* vetustissimi nuncuparunt; quod ad verbum redditum designat limitis monitorem, vel monitorem qui diligenter sit considerandus, vel eum qui monet vt accuratè quippiam contemplerur. *Ἡρμαν* enim dum verbū est, idem notat quod diligenter attendo: at dum nomen est, quoduis signum generatim significat, & peculiari notatione pro quouis limite vsurpatur. Ex *Ἡρμαν* quàm facillè Marguma factum sit quiuis facillè cernet. Dicit ergo Salomon, cum qui insipienti tribuit honorem, non plus gratiæ apud eum inire, quàm is inuit qui lapidem in aceruum mittat Mercurij, quid accipiat nihil profus intelligentem. Sunt hæcenus in Hispania id genus acerui quamplurimi; quorum non paucos vidi dum ex Augusta Emerita Guadalupam proficiscerer. Quamuis igitur *Ἡρμαν* & ab Herma & à Mercurio differre videatur, re tamen & nomine sic conuenit, vt priore syllabam eandem habeat cum Mercurio; posteriorem eandem cum posteriore in voce *Ἡρμαν*. *Ἡρμαν* enim & *Ἡρμαν* nullo apud nos significationis discrimine pro diligenter attentè que considerare ponuntur. Vnde Marci prænomen apud Romanos è vetere Cimmericorum lingua remansit; cuius originem ridiculam & ineptam Grammatici dederunt. Is igitur qui nos commouefacit vt accuratè in re quapiam expendenda considerandaque versetur, *Ἡρμαν* dici potest: nec minus is qui nobis limitem designat, quorum vtrumque iuxta Hermarum proprium fuit munus. Quamobrem non malè acerui viarum indices Marcomani dici

Mercur.
Merx, mercis.

Sermo. cur in
Herma tutela.
Ἡρμαν.

Mercurij a-
puis Hebræos
notitia.

Marguma.

Lapidum cu-
muli in vijs
viatoribus co-
geri soliti.
Ἡρμαν.

Ἡρμαν.

Ἡρμαν.

Ἡρμαν.

Ἡρμαν.

Ἡρμαν.

dici sunt: in quo tamen quisquam fortè quæret, an Marcomani vetus Germaniæ populus nomen habeant eiusdem significationis. Aliud apud nos *Ἡρμαν* vocali breui, aliud *Ἡρμαν* vocali longa designat: per breuem quidem elatum, virum denotat; per longam idem est quod moneo; ita vt *Ἡρμαν* vocali breui virum limitaneum denotet: quo sanè modo dum populo tribuitur, est & pronuntiandum & exponendum, eo quod is orientalem Germaniæ limitem quondam teneret, & ab eo nomen sortitus esset. *Ἡρμαν* verò postremam syllabam producens, id notat quod modò explicatū, è quo Marguma siue Margoma Hebræi fecerunt. Sed nimium diu his immoramur, cum eadem à nobis alibi satis prolixè tradita sint; vbi quid *Ἡρμαν* / quid conuersum *Ἡρμαν* significet, vnà cum iis quæ annexa sunt, exposui. Fuit tamen hæc vocum interpretatio necessariò mihi in memoriam vocanda, vt ex ea tandem liqueret, cui litterarum omniumq. artium liberalium inuentio ab antiquissimis fuerit attributa. Quando nemo nescit, vocem nullius alterius appendice ad certum quiddam denotandū coarctatam, pro eo accipiendam esse, quod sit præstantissimum eorum quibus applicari posset; expendamus penes quem sit summa contemplationis excellentia, quæ Mercurij nomine denotatur. Si hîc Aristotelem rogemus, dicet summam & perfectissimam contemplationem esse ipsius Dei seipsum contemplan- tis, & æterna sui contemplatione gaudentis. Rursus si quæras, quis sit excellentissimus totius mundanæ communitatis monitor *Ἡρμαν* vocatus, confestim inuenies Deum esse, qui, vt modò dixi, admirabili cælorum & elementorum omnium machina, & eorum quæ illa complectitur, omnes publicè monet, non solum se Deum solum esse, & solum adorandum; sed præterea sic nobis eius voluntatem sequendam, vt in cælis eam perpetua obedientia obseruari videmus. Porro cum iam *Ἡρμαν* audis, an non mox supremum caput intelligis, vnaque intelligis, eius imperio tibi sic esse obsequendum, vti membra corporis nostri capiti suo obtemperare cernimus: Cum igitur in his nihil amplius dubij sit, nec aliter res queat supputari, necessariò cogemur fateri, primam litterarum scientiarumq. inuentionem Deo fuisse attributam: ab illis, inquam, qui horum nominum quæ exposuimus auctores fuerunt. Operæ pretium fuerit hoc loco Platonis è Philebo verba audire, vbi rectam & numquam fallentem ad sapientiam viam quærit. Non tamen est, Socrates inquit, præstantior via, neque esse poterit, quàm ea est cuius ego semper amator sum, sed quæ iam sæpe mihi fuga elapsa dubium me ac consilij inopem constituit ac reliquit. Protarchus: Quæ est hæc, dicitur solummodo: Socr. Quam indicare quidem non admodum difficile est, vt verò longè difficillimum. Omnia enim quæ arti inuituntur & vniquam inuenta sunt, per hanc manifesta facta sunt. Considera quæ dico. Protarc. Dic tantum. Socr. Deorum in homines donum, vt mihi videtur, alicunde ex Dijs demissum est per quendam Prometheus, vnà cum lucidissimo quodam igne. Et veteres quidem nobis præstantiores, & Dijs propius habitantes. Hæc Plato Cornarij verbis; quæ deinde verustè idearum traditioni accomodat. Cernisne hîc, eam Socratis fuisse sententiam, omnem scientiam à Deo ad homines tamquam clarissimum donum venisse, & aliquem omnino primum fuisse, quem Deus scientiarum artiumque thesauris locupletarit; atque tanto antiquiores esse præstantiores, quanto primæ artium traditioni sunt propinquiores? Illud igitur nobis tenendum, vetustissimos minimè cuiuspiam mortalium, sed ipsi Deo litterarum inuentionem adscripsisse. Hinc quicquid vniquam rerum sacrarum & ad reip. salutem tendentium litteris traditum fuit, id ad Thoot siue ad Hermen, siue ad Mercurium fuit relatum; quem idcirco Trismegistum vocarunt, vt Deum vnum & trinum intelligeremus: quod dum simulacro aspectabili ob oculos ponere vellent, vni quadratæ pilæ tria capita imponerant, clarissimo indicio demonstrantes, se nulli mortali- um, sed soli Deo ter maximo hanc statuam collocare. Et hæc quidem fuit eorum sententia qui nomen & symbolorum primi fuerunt architecti. Verum posteriores nomina quidem & simulacra à præcis accepta retinuerunt, sed paulatim ad eam tandem delapsi sunt ignorantiam, vt nec voces quidem ipsas intelligerent; atque inde plebeio more de illis cogitantes, hæc nomina hominis alicuius propria fuisse putarēt: vnde mox omnium errorum de Mercurio Trismegisto seminarium; de quo ridiculas admodum & aniles fabellas gentes omnes prodiderunt; inter quas & illa est quam Plato commemorat; Venisse videlicet ipsum Thoot ad Thammum Ægypti Regem, & ei cum alias artes, tum scribendi rationem demonstrasse: quam, quia nota est in vulgus, & in libris Platonis

Litterarum
scientiarum-
q. prima in-
uentio Deo
tributa.

Trismegistus
estq. Herma.

cognosci potest, nos missam faciemus. Nec verò Ægyptij tantum de suo Thoot, vt de homine quopiam, multa commenti sunt, quæ ab ipsis ad Græcos manarunt; sed Phœnices etiam; adeo vt ante Troiam captam Sanchuniathon Taantum suum hominem fuisse scripserit, & eum quidem Saturno à manibus, & tandem Ægypti Regem: cui nimirum litterarum & sapientiæ omnis inuentio deberetur. Quid? quod eò hæc mendacia processerunt, vt quo tempore Mercurius hic vixerit, in Chronica commentaria relatum sit, vt licet apud Eusebium videre. Reiectis igitur stolidis his ineptiis, quæ pariter vetustissimis & nominibus & simulacris ipsius Thoot repugnant, Deo ter maximo munera sua pro eo ac debemus feramus accepta; & ingenuè confiteamur, à Spiritu sancto, omnis præstantis contemplationis, omnis salutis monitionis, omnis denique inuentionis ad veram vitam fructum aliquem adferentis principe & capite supremo, litteras homini primò traditas fuisse; nec litteras tantum, sed omnium etiam aliarum rerum, hominum saluti vel vtilium vel necessariorum, eruditionem. Imitemur etiam hac parte antiquissimorum hominum modestiam, nec quicquam nobis eorum arrogemus quæ nobis diuina Spiritus sancti gratia dictaunt; sed ex asse omnis eum bonæ sanctæque doctrinæ & principem & Regem dicamus: tamen ea nonnumquam per impuros canales & fordidas clepsydrias fluere cernatur. Veniat in mentem Balaam: quid Balaam? de asino eius cogitemus: recordemur Caiaphæ; oraculorum de vero Deo à cacodæmonibus aliquando editorum memoria refricetur; & mox intelligemus, liquorem non ipsis vasis, non ipsis canalibus, sed ei soli deberi, qui primus eius fons est & prima scaturigo. Hac re diligenter considerata atque perspecta, summa religione vetustissimi illi patres cauerunt, ne quicquam eorum quæ ad sacrosancam rerum diuinarum doctrinam spectarent, vlli mortalium inscriberetur: quò nimirum sua semper vetustis de veritate traditionibus inuiolata constaret auctoritas; vt pote non ab vilo homine mille erroribus & mendaciis obnoxio, sed ab ipso Spiritu sancto profecta, perpetuo veræ doctrinæ veræque scripturæ in Ecclesia sua sempiterna custodi ac magistro. Non igitur falsum illud fuit, licet stolidissimè à Phœnicibus intellectum, quod Sanchuniathon Berytius prodidit; Mercurium videlicet siue Thoot Saturni scribam fuisse. Quid enim nisi scribam voces ac ordinantis, æternique sui testamenti tabulas dedit scribendas atque custodiendas? Hanc tamen verissimam sententiam à Ianigenis acceptam insana deuorum hominum interpretatio non ineptam modò & plus quam anilem, sed impiam etiam ac sacrilegam fecit, dum de Mercurij Trismegisti libris ea dicunt petita esse, quæ cacodæmonum fraus & humanæ prauitatis dementia ad impiam idolomaniam & fuscitandam & alendam litteris mandauit. Quid enim velanius esse potest iis quæ Berytius ille scriptor è veterum traditionibus sinistra manu acceptis, magno fastu memoriæ prodidit? Versatur hætenus in hominum manibus libellus Mercurio Trismegisto inscriptus, in quo quibusdam veritatis ornamentis primùm ostentatis, scelestissima tandem idolomania succedit, tam ab auctoris nomine, qui præfertur, aliena, quam vastum est & immane inter Deum & diabolum, inter veritatem & mendacium, inter lucem & tenebras interualum. Ceterum quia latius multo harum rerum patet contemplatio quam proposita mihi breuitati conueniat; totum quæ adeò sacræ scripturæ regnum, cuius sceptrum Spiritus sanctus tenet, propius ostendit, nec mearum est virium in eolu. trando præmonstratoris partibus fungi; cenfeo mihi gradum reuocandum, vt fontibus vniuersæ veritatis ostensis ad riuum meum tenuem descendam.

Litterarum primi traditor Spiritus sanctus.

Mercurius siue Thoot Saturni scriba.

Trismegisto libellus inscriptus.

LIBER

LIBER II.

RIMAM itaque litterarum inuentionem Deo acceptam ferri debere, præsi illi magistri tradiderunt, qui hæc Phœnicibus, & Ægyptiis, & Græcis, & Latinis nomina reuelarunt, quibus primus earum inuentor vocaretur: quæ cum nostris hominibus sunt vernacula, per spicuum est, eos qui vetustissimos Phœnices & Ægyptios litteras docuerunt, nostra vfos lingua fuisse, & idcirco hanc totius antiquitatis habere principatum. Quando igitur præsi illi Phœnicum & Ægyptiorum & ceterarum gentium doctores ipsium Deum ter maximum, siue Spiritum sanctum, principem faciunt litterarum inuentorem; necessariò fateri oportebit, summum in iis artificium contineri; propterea quòd quidquid à patre luminum descendit, non possit non esse perfectissimum. Quamobrem minimè credendum Zopyrioni Grammatico, litterarum tum numerum tum ordinem fortuitum esse dicenti; verum in iis accuratissimè quæramus necesse est, quæ ratio sit, vt litterarum nomina hæc serie quam omnis antiquior religiose seruauit, non alia recententur. In primis diligenter singularium considerata potestate, clarissimè cernimus cognatas cognatis non esse coniunctas, nec vllam omnino ordinis quo numerantur rationem de natura pronuntiationis inueniri: quæ res cuius tam perspicua est, vt hominis inepti videri possit & nimium otiosi, velle eam pluribus verbis explicare. Quemadmodum autem nulla sonorum obseruata est vel cognatio vel cõsequencia; ita nec figurarum vlla aut comparatio aut affinitas in earum enumeratione reperietur. Quoniam itaque nec è potestate, nec è figura ordinis vlla ratio dependere cernitur, reliquum est vt ea ab ipsis nominibus petenda videatur. Iam nomina vt nudæ voces sunt ad res significandas non usurpatæ, quas materialiter accipi arguti suppositionum magistri dicunt, nullam rursus seriem in Alphabeto constituunt naturæ consentaneam. Reliquum est igitur vt nomina iuxta significationem suam ita collocata dicantur, vt eum ordinem seruent, quo melior non possit inueniri. At optimum ordinem in nominum positu non videbimus, si sic enumerentur, vt nullam perfectam absoluant sententiam: quam rursus reddere nequeunt, nisi apta constructione colligentur. Porò non satis fuerit ad hoc vt diuinum quiddam videatur Alphabetum, sententiam aliquam integram eo perfici, nisi & ipsa per se, diuina sit; & talis præterea, vt pueris iam primùm ad litterarum rudimenta admissis, ante alia omnia primo loco sit proponenda. Vt enim hæc litterarum traditio perfectissima sit, eam viam & rationem seruet necesse est, quæ eam quæ pueris discere cupientibus prima esse debent, prima quoque tradantur: qui ordo nisi teneatur, non tantum nihil diuini in Alphabeto reperiri dicemus, sed & illud desiderari quod in quouis docendi genere sic est necessarium, vt à nemine citra piaculum negligi possit. Quoniam ergo nemo mortalium, immò ne angelorum quidem vllus, quidquæ omnino possit citra Dei auxilium, necessarium est vt eum in omni cuiusvis rei molitione, tum maximè in animo excollendo ab oratione exordium fiat. Hoc vt apud Christianos testimonis è sacra scriptura petitis frustra docerem; ita apud exteros tum philosophos tum poetas tam sollempne est præceptum, vt eius vsum apud omnes passim videamus frequentari. Sic Timæus à Socrate rogatus, vt Diis primùm ritè inuocatis sermone inciperet; At, ô Socrates, inquit, hoc sanè omnes faciunt qui vel parum sapiunt, vt in omni aggressione tum parua tum magna rei Deum semper inuocent. Eodem modo Aratus:

Εκ δὲ ἀρχῆ μῆσαι, τὸν ἐδέετο ἄνδρες ἑώμην
 Ἀρρητὸν μετὰ δὲ δὶδος πᾶσαι μὲν ἀγυιᾶ,
 Πᾶσαι δὲ ἀνθρώπων ἀγοραὶ, μετὰ δὲ θάλασσα
 Καὶ κηλέες πάντα δὲ δὶδος κεχήμεθα πάντες,
 Τὴ γὰρ καὶ γῆρος ἔομέν.

Id est, vt ex tempore cantilenam ad verbum expressam canam Latinis:

Ex Ioue principium capiamus: dicere numquam
 Mortales cessemus eum: Iouis omnia plena
 Sunt fora, suntque viae, portus pleni, pelagusque:

Litterarum inuentio Deo à veteribus Ægyptiis, Phœnicibus & aliis tributa.

Litterarum maximum contineri artificium.

Litterarum ordinis ratio unde sit petenda.

Ab oratione in omni re exordium sumendum.

*Omnibus auxilio Iouis est opus, usque per omnes
Res, illius enim soboles sumus.*

Cernimus itaque ne laudari quidem magistri munere cum perfunctum esse qui primus Alphabetum tradidit, nisi eo mox ab initio docuerit, Deum ante omnium orandū esse, tantum abest, ut ad originem diuiniorum citra hanc laudem queat referri. Præterea nõ satis est ad perfectionem, preces eo notari, nisi ea illis verbis sint conceptæ, quæ maximè decora sint pueris initiandis, & illud Deum orent, quo totius vitæ salus cõtinetur. Cũ enim omnis actio de finis cõsideratione proficiscatur, necesse est ut oratio ea quæ pueris primũ occiditur, vltimũ bonorũ finem proponat; & media quibus ad eum perueniri potest, breuiter ostendat. Neq. enim puer tãtũmodõ ad orandũ à præceptore incitari debet, sed etiam doceri quis orandus sit, & quid ab eo petendũ, & quomodo petendũ, & ad quem finem totæ preces destinandæ. Quoniam igitur illi qui Hebraicam moluntur interpretationem, præstare nequeunt, ut quidquam horum in Alphabeto demonstrent contineri, rogamus æquos iudices, ut tantisper nobis patientes aures præbeant, dũ ostenderimus litterarũ nomina clarissima oratione & aptissima syntaxi preces ad Spiritũ sanctũ complecti, atque eas tanto artificio explicare, quantũ vix humani ingenij captus assequi possit. Bisariam nos de litteris loqui posse, semel ut vocibus & primis vocũ significantium elementis; iterum ut scriptis elementorum notis, Hermathena nostra satis copiosè, ni fallor, ostendit, & nõs híc de figuris, non de sonis, agere, non de verbis modò nostris, sed de ipso etiam operis titulo clarum est. Quamobrem nihil miri accidit, si plures notæ sint quàm simplicia vocum elemẽta, propterea quod & eiusdem soni plures esse queant figuræ; & præterea aliæ etiam addi, quibus plura elementa comprehendantur. Illius exemplum apud Hebræos est in illis litteris quæ aliter in fine, aliter in medio & principio dictionum pinguntur. Hoc verò liquet e $\eta \chi \tau \psi \rho$; quarum notarum prima C & H notat, secunda T & S semper designat, siue hoc siue illud præcedat, quamquam plerumque semper sibilans littera ipsi Tau præfertur in complexione; tertiam C & S, quartum S & C, quintum C & V consonantem. Jam G septimum in vocibus elementum duas etiam fortitum est figuras; alteram qua G lenè denotatur, proximè ad sonum C accedens, alteram qua Gh aspiratum & ex imo pectore ductum depingitur. Eodem modo factum, ut ipsi T elemento duæ responderent figuræ; altera adspirato, quæ Thet; altera leni, quæ Tau vocatur. Quamuis autem simili ratione ipsi P duæ dari potuissent notæ, duoque notarum nomina; id tamen à nomenclatore factum non est. Adde quod alia figura ipsius V vocalis, alia consonantis pingi potuisset, & de numero notarum duæ etiam dari nomenclaturæ. Nec aliter de I vocali & I consonanti cogitandum. Vnde efficitur, aliam quandam rationem in figurarum numero & earum nominibus initam esse, quàm vel vocale Abecedarium, vel multitudo ea quæ probabiliter fieri posset, exigere videretur. Quid? quod ordo quoque alius in elementis, alius in eorum figuris enumerandis seruatus ostendit manifestissimè, aliud quiddam potius nomenclatori visum fuisse, ad cuius regulam & normam litterarum figuras tum numeraret, tum nominibus insigniret. Cũ enim sciret hinc plures longè fieri potuisse notas, hinc etiam pauciores, ut quiuis ex iis quæ modò dixi potest supputare, eum sibi putauit modum tenendum, ut nec nimia paucitas obscuram redderet lectiõnem, nec ingens multitudo scriptiõnem operosiorẽ. Ut enim longum esset ac superuacaneum, singulis sonorum simplicium formis singulas dare figuras; ita rursus nimia paucitas ambiguum lectorem teneret. Hinc igitur libertatem suam sequens architectus, hinc rationem consulens strictiorem, sic moderatus est numerum notarum; ut is qui linguæ quam lecturus est sit peritus, nihil sit habiturus aut impediõenti, aut obscuritatis. At si quis linguæ cuiuspiam sit imperitus, ut is eam multo labore de scriptura tandem intelligere potest, ita nunquam veram & genuinam prononciationem & germana vocum discrimina è multis magistris assequetur. Hoc igitur seruato temperamento, ut nec nimia paupertate scriptio premeretur, nec diffusa figurarum copia luxuriaret, certus numerus est constitutus; & is quidem tali delectu, ut ad plurima discenda non aliud plus utilitatis adferre posset, qua in re luculenta cernitur certæ atque definitæ multitudinis causa. Seruatus itaque numerus, ut primis disciplinæ rudimentis tradendis aptissimus; ita plenus arcana sapientiæ: cuius neminem ne in prouecta quidem ætate

*Orandi mo-
dus & ratio.*

*Litterarum
nota plures
quàm vocũ
simplicia
elementa.*

queat pœnitere, uti mox aperiemus. Duplices tamen litteras paucissimas admittit; & inter eas quidem ex leni littera & adspiratione, quam nos litteram etiam dicimus, constantes, tres dumtaxat Ch, Th, Gh, quarum tamen postrema peculiarem quandam causam habet, à nobis suo loco explicandam. Pe autem cum adspiratione non adiecit, quod eius loco Vau digama Molicum scribi queat; nec fuerit alioqui ne ceteris quidem peculiaribus adspiratarum figuris opus, nisi numeri & orationis ratio eas postulasset: in qua potissimum est momentum totius Alphabetice structuræ. Hæc enim ipsum Zain quoque & Quof in numerum & ordinem traxit: in quorum posteriore tamen aliud quiddam delitescit, quod in ipsius figura declaranda in lucem vocabo. In Tsade Ts & Scin alia etiam causa inuenitur in eo consistens; quod in conuersione vocabulorum hæ litteræ pro vna habeantur, & idcirco non ferant conuersionem. Verum hæc omnia in singulis litterarum figuris declarabo; additur etiam genuinam litterarum prononciationem, quæ figuris ipsis denotantur; quam Hebræi non heri aut nudiustertius, sed iam olim magna ex parte corruerunt, ut suis locis sigillatim docebo. Quemadmodum verò numerus quæsitus, qui plurimum utilitatis & mysteriorum complecteretur; ita ordinis causa tota dependet à congruo precum ad Spiritum sanctum fusarum contextu: cuius rationem etiam in numero constituendo vel primariam haberi oportebat. Nunc igitur ad orationis explicationem accedemus, ea tamè præmissa admonitione, nos germano sono litterarum nomina prononciaturos; susque deque ferentes, quas litteras confuderint Hebræi; apud quos idem ferè sonus est τ, χ, ψ cum sinistro puncto. Jam γ non eodem modo in omnibus vocibus effertur: de quibus post, ut dixi, in singularum figuris. Nunc quod illic firmis rationibus demonstraturi sumus, nobis sumemus: qua in re quia proprios cuique litteræ sonos dabimus, ab ipso statim initio ab æquo iudice conspectum iri confidimus, quanto nostra prononciatio quàm Hebræorum rationem magis & litterarum numerum sequatur; cui cõfusus & idem sonus plurium litterarum prorsus repugnat. In primis itaque numerum consideremus, in quo multa arcana continentur. Cũ enim omnis doctriinæ ratio eõ tendat, ut in homine apta sit cùm corporis & animi perturbationum, & mentis officiorum, & totius vitæ concinnitas; tum horum omnium etiam modulatio cum tota vniuersitate rerum & ipsa opificis voluntate ad ipsa vsque hemitonia & minima vocum concisa, ut sic $\eta \mu \nu \mu \epsilon \tau \alpha$ veritatem, respondeat & consonet; numerus placuit qui totam Musices latitudinem comprehenderet; quæ convenientissimè viginti duobus interuallis terminatur, uti illi norunt qui ab imo ad summum eius gradum per tres octonarios continuos ascendunt. Porro quia nullum est spectaculum quo magis ad Deum cognoscendum incitatur, quàm admirabilis cælorum machina, & varij astrotorum decursus & reuersiones; nec horum nobis mensura constare potest, nisi ratio aliqua inueniatur qua circularis figura ad rectam comparetur; visus est huic quoque inuestigationi idoneus aut potius necessarius numerus viginti ditorum, eo quod circulus per hunc æquabilibus portionibus sectus diametrum nobis ostendat, cui est triplus; & vterius tanto maior, ut viceßima secunda parte triplicatum eius septenarium excedat. Quantum ex hoc inuento utilitatis Mathematicorum dimensionibus accedat, ut docti norunt; ita nõ est huius loci latiùs explicare. Multo sanè ante Archimedes Alphabetarius noster magister hanc nobis circuli & diametri proposuit commensionem; qua simul studium nostrum ad difficillimam Arithmetice partem furdis numeris intricatam excitauit. Quoniam autem hac circuli partitione litterarum numerum inclusit, summo artificio supremum & maximum orbem in Alphabeto expressit, dum à Dei patris persona exorsus ad eandem est reuersus: quod mox clariùs aperietur. Et hæc quidem de toto numero ad Mathematicas disciplinas relato, & Alphabetum ad circulum accommodante, quem Hebræorum interpretatio ex Aleph ad Tau progressa non assequitur, eo quod ex eodem non redeat ad idem, sed ex doctrina, vel vitulo, vel capite, vel ex nescio quo alio veniat ad signum quod per Tau dicunt denotari. Videamus modò huius numeri diuisionem. Ea ad duos vndenarios nos deducit; quorum singulos si nomine nostrati exprimas, vnam vitam denotari cernes. E Ieuu / siue E Ieu / siue Elef / & exempta littera per syncopen, Elf / vnam vitam significat; à qua Cimbrici nomen accepit. Tam mentem que dederit, in Cimbricis numeris explicabo. Duæ igitur vitæ in toto

*Littera dup-
lices paucis-
sima.*

*Ts & Sc in
vocum conuer-
sionibus pro
vna littera
habentur.*

*Litterarum
numerus cum
tota Musices
latitudine
consonat.*

*Litterarum
numeri &
partitionis
mysteria.*

*vndenarius
symbolum
vniũ vite, à
qua Cim-
brici nomen
accepit.*

Alphabeta
duas vitas
indicat.

Alphabeta indicantur. Prior perfecta & aeterna in summo contemplationis diuinæ gaudio consistens: altera vita hominis lapsi & adhuc militantis, & ad priorem illam contendens. Illam & totam eius descriptionem prior litterarum vnderarius exponit; posteriorem alter vnderarius absoluit. Verum aliud adhuc mysterium in duobus vnderariis delitescit, quo nihil admirabilius, nihil diuinius, nihil homini ad salutem magis necessarium. Duabus enim hendecadibus absolutis geminæ vitæ absolutæ symbolum habemus; numeri illud quidem nomine minimè expressum, sed per diuisionem vnus circuli & vnus numeri indicatum. Atqui ad totius vniuersitatis perfectionem & integram pulcritudinem non diuisionem circuli, sed circuli vnio necessaria est; citra quam non modò non bene esse, sed ne esse quidem quidquam potest. Quod si ergo duas vitas sigillatim duobus vnderariis denotas, quorum vterque **¶** / id est, vnã vitam pollicetur, coniunxeris; & vno numero, & vno vnus numeri nomine designes, **¶** / & concisa voce de more nostro, **¶** habebis, id est, duas vitas vno numero & vno nomine vnitas atq. firmissimo vinculo copulatas. **¶** enim dodecada siue duodenarium in prisca Ianigenarum lingua, quam primam esse dicimus, significat: quo in nomine Cimmerici Tauricam hactenus Cherronesum habitantes ipsam **¶** / id est vitam integrè exprimunt, citra concisionem nobis vitatam: quod & in ipso hendecadis nomine **¶** obseruant, quo clarissimè vna vita citra omnem synopen & apocopen denotatur: quod à testibus fide dignissimis acceptum, in quibus primarius est Boebeanus, Cæsaris apud Turcum ante aliquot annos legatus, admonitum volui, vt de germana horum nominum origine nihil dubij relinqueretur. Quia ergo duodenarius duas diuisas vitas vnit & firmissimo vinculo colligat, necessarium omnino est ad absolutam mundi & parui & magni perfectionem, vt hic numerus occultam suam vim affundat. Sed quia hoc magnum illud est & occultum Dei consilium, quod ne callidissimus quidem draco prius agnouit quàm ad finem suum perductum esset, stupenda quadam arte factum est, vt licet in Alphabeta nulla partitione tolerabili ad duodenarium perueniretur, eius tamen cognitio è duobus vnderariis existeret; propterea quod, cum singuli vnã vitam exprimant, necessariò duæ vitæ consequantur: quas si vno numero & vno nomine in Cimmerica lingua efferas, atque ita & nominis & numeri vnitate coniungas, **¶** / id est, duodenarium agnosces, qui à duabus vitis simul copulatis nomen accepit: quem tamen non antè ex Alphabeta colligere possis, quàm totum sit duobus vnderariis absolutum. Hic est igitur duodenarius ille occultus, qui nec priore Alphabeti vnderario, nec posteriore continetur, nec rursus ex his duobus coniunctis efficitur aut componitur; sed vocibus dumtaxat Cimmericis per consequentiam quandam necessariam indicatur, à nemine mortalium intelligendus, nisi linguæ nostræ sit peritus. Quia verò hic vnderarium, vnus vitæ indicem, vna dumtaxat superat vnitate; dictus est apud veteres Ianigenas imparem Deorum numerum ad æqualitatem redegit. Qui verò Dij sunt? Qui alij quàm qui viuunt, à quorù numero mortales sunt exclusi; cum hi moriantur, non viuunt: aded vt longè diuinius sit illa sententia quam Euripides, eius, si rectè meminim, scriptor, intellexit; qua interrogatur: Quis scit an hoc nostrum viuere sit mori, & ipsum mori sit viuere? Nunc igitur cum viuentium siue Deorum, quod idem est, vita per vnderarij symbolum denotetur, & Cimmerico eius nomine exprimatur, quid ni hendecadum numerus Deorum vocetur? Quoniam verò vnitas vnus vitæ fons est, ipsam vitam solam constituens, dimetiens, & terminis suis includens; vnderarius hac parte sola numeratur & absoluitur, tamquam principio sui interno; & ab eo ipso principio nomenclatura quoque exordium sumit, ipsi Vni vitam addens, ceu vna ipsius vnitatis vita dicitur. Hæc illa est vita ab Vno siue patre vniuersorum mundo primum tributa; & idcirco non vna tantùm vita, sed ipsius Vnius vita nuncupata. Ab hac primum Lucifer cum suis exiit in mortem sempiternam: quam cladem Deus compensaturus, aspectabilem hunc mundum creauit, & in eo hominem ad imaginem suam formatum, principem constituit, quò iucundissima ipsius voluptate perfueretur. At Lucifer siue Draco inuidia concitatus, fraude sua homines quoque ex vita illa prima & beatissima in mortem pertraxit. Hac igitur parte magnum vitium mundus recens ad hominum vltimū creatus fecit, & ingentem integritatis suæ passus est lacunam: qua pulcritudo

Duodenarius
cur imparem
Deorum nu-
merum dica-
tur ad æqua-
litatem rede-
gisse.

Hendecadum
Deorum nu-
merus.

Vita ipsius
Vnius qua
dicatur.

eius miserimè descendata tantam accepit maculam, quantam mors aeterna attulisset cogitari, alta & tartarea caligine tot sexcentas myriadam myriadas inuoluens. Post hoc igitur grauissimum & altissimum vulnus pulcerrimæ & formosissimæ mundi parti inflictum, quod mortem secum traxit sempiternam, ipsius Vnius vita in illis solis mansit qui ab ea non exciderunt, atque ij Dij siue viuentes postea soli poterant vocari; quorum vnderarius vnã ipsius Vnius vitam continens proprius meritò habebatur: qua de re latius in numeris Cimbricis. Porro vt mundus in integrum restitueretur, atque humanum genus, ad cuius vsum cælum & terra erant creata, à morte in secundam vitam reuocaretur, externa opus fuit vnitate; haud secus atque in vulneribus late deliscentibus externa opus est vnione; & ad partes corruptas rursus implendas & æquandas noua carne. Accessit igitur hæc vnitas lacunam omnem impletura, & quidquid discesserat vnitura: qua vnderario prioris vitæ indicij adiuncta, duodenarius enatus est; qui quod alteram vitam adderet priori, **¶** / vocatus est, id est, duæ vitæ: quod tamen nomen geminam habet intelligentiam, perinde atq. Hendecadis quoq. nomenclatura. Statim enim prima fronte geminã offert significationem; alteram qua duæ vitæ, vt modò dixi, intelliguntur; alteram qua vita ipsius binarij denotatur. **¶** enim & duo significat, & binarium; sicut **¶** vnum, & vnitatem; & **¶** tria, & ternarium. Quemadmodum igitur prior vita vnus vita dicitur, ita altera binarij vita nuncupatur. O bone Deus, Spiritu tuo sancto nos dirige in his abditissimis arcanis in lucem tandem proferendis! Quis hic est binarius cui dodecas nomine suo Cimbrico alteram vitam adscribit? Si clarum est ipsum Vnum Patris nobis denotare personam, nihil dubij quin binarius secundam in Trinitate personam designet: è quo perspicuum sit, hanc alterã vitam esse vitam ipsius filij. Sicut enim Pater **¶** / id est, Vnum, & Vnitas; firmitate in se compressa, quæ omnium rerum est fundamentum, vocatur vt Hermathena nostra docuit, ita Filius **¶** / dicitur, ceu **¶** / diuisis vocibus vocaretur, quo vel ipsum illud quod vnitatem dilatat, vel ipsum Vnum dilatatum denotaretur. O stupendã voculæ fabricam! cuius simplicissima & cuius obuia interpretatione totius rerum vniuersitatis creatio, & creationis modus, & vnã filij à Patre progressus apertissime declaratur! Sed hæc latius suo loco. Hinc mox liquet, alteram vitam, quæ **¶** / dicitur, ipsius filij esse propriam, atq. idcirco nemini communicandam qui cum Filio non sit vnitus: quæ res Christianis perspicuam habet veritatem, atque idcirco non amplius declarandam. Verum an quemadmodum Ianigenæ dodecadum nomine hoc nobis humanæ salutis mysterium indicarunt, ita fabularum quoq. inuolucris reatum ad posteros transfuserint, opere pretium fuerit videre. Herculi duodenarium sacrum esse, duodecim eius labores ad omnibus celebrati, à nemine intellecti, satis nobis apertè demonstrant. Hunc prisca tradiderunt imparem Deorù numerum, vt modò dixi, ad paritatem redegit: quod Seneca elegans Tragediarum scriptor in Agamemnone ad carminis sui quod Chorus canit, ornamentum vocauit:

Argos nobilibus nobile ciuibus,
Argos irata carum nonerca,
Semper ingentes educas alumnos,
Imparem aquasti numerum Deorum,
Tuis ille biseno meruit labore
Allegi calo magnus Alcides.

Hæc Seneca: cui alios eiusdem rei testes adiungere in re vel ipsis Grammaticorù pueris clarissima, superuacanei foret laboris. Quis autem hic Hercules apud primos fabularum textores intelligatur, ipsum nobis aperit nomen. Idem enim nobis significat ac si masculam vim totius vniuersitatis diceremus, quæ apud vetustissimos fascino erecto notabatur: quod statuis ipsius Thoot additum, significabat ipsum Thoot omnium rerum esse creatorem. Hercules igitur nomen Cimmerico sermone, pro eo ac debet, explicatum, symbolum eius exprimit cui communis rerum omnium & singularum generatio debetur: ad cuius eiusdem rei significationem Hermarum Ithyphallos referre oportet. Sed quid huic masculæ generandi facultati, per quam Pater supremum caput totam rerum creauit vniuersitatem, cum duodecim laboribus, & gemina ipsius binarij vita? Nempe quod Deus vt per filium masculam suam vim, cuius persona dyade signatur, o m-

Duodenarij
duplex intel-
ligentia.

¶ /
Vita binarij
qua.

Vni primã,
binarius se-
cundam in
S. Trinitate
personam de-
notat.

Duodenarium
impare Deo-
rum numerũ
ad paritatem
redegit.

Herculem
quem intelle-
xerint primũ
fabularum
textores.

*Hercules ve-
rus Christus.*

tur, omnia creauit, ita per eundem humanum genus à morte liberatum ad secundam vitam, duodenario notatam, perduxit. Verus igitur Hercules Christus est, cuius nomen ad infanissimas nugas, ab omni propè natione decantatas, serpentis calliditas detorsit: qua tamen in re tantum fraus eius non potuit, vt priscæ veritatis vestigia prius oblcu- raret atque deleret. Dodecadis enim symbolum in laboribus est apertissimum, & in eo vitæ secundæ nobis per Christum datæ Cimmerium duodenarij nomen nos reddit cer- tiores. Quid domita monstra totius mundi aliud designant, quàm Herculem totum mundum atque omnes eius partes ab omni fœditate purgasse? qua in re maximos subit labores, & grauissimas pertulit ærumnas; quas duodecim fuisse propterea finxerunt, quia ab ipso vno Patre omnium progressus per omnes rerum creatarum numeros, de- scendit ad ipsam vsque humanam naturam; qua accepta, totum mundum in priscum decus restituit. Quid dico priscum decus? immo longè reddidit quàm antè vquam fuisset per secundam suam vitam pulchriorem. Maxima igitur hæc fuit mundi felicitas, qua non solum esse suum accepit antiquum, verùm etiam longè maiore quàm illud

*Herculis ety-
mon.
Hercul.
Auc- res.*

prioris vitæ fuisset decorauit ornamento. *Hercul* igitur dictus, vt is per quem omnia crea- ta sunt; quod nomen si veritas, videbis quid filius Dei in hominem versus præstiterit. *Huc- res* enim, producta posteriore syllaba per spiritum appositum, idem nobis designat ac si Latinus diceret felicitatis præparatorum. Potestne quicquam esse clarius? Quid vl- trà dubij relinquitur, quis *Hercul* reuera sit nuncupandus? Hunc aiunt hydram, fœralis

*Herculis de
hydra inter-
fecta fabula
explicatur.*

generis humani pestem, multis capitibus semper in omnes mortales fœnentem occidit: quo quid aliud significatur, quàm à vero Hercule draconem illum magnum, qui to- tum genus humanum lethifero suo veneno perdidit, interemptum iui: cuius vt perpetuum apud homines existeret monumentum, primus stellarum nomenclator ingentem nobis draconem in Septentrionali cæli plaga, in qua Lucifer sedem suam ponere volebat, designauit, atque illi sic Herculem commisit, vt genibus innixus, maximumque præ se ferens conatum, iam iam caput draconis claua sua fracturus esse videatur. Hæc, id quæ genus quam plurima alia priscæ incorruptæque veritatis vestigia à nobis alibi latius per- sequenda, satis declarant quis Hercules verus fuerit antiquis, & cuius mysterij inuolu- crum fabula de laboribus eius conficta complectatur. Redeamus ergo ad nostrum Al- phabetum, in quo duæ vitæ sigillatim enumeratæ nos deducunt ad duodenarij cogita- tionem: cuius nomen duas vitas exprimens arcana humanæ salutis oracula mirabili ar- tificio suggerit. In primis itaque hac diuisione totius Alphabeti duas vitas designa- tas videmus; alteram ipsius Vnius, alteram ipsius Binarij, qui non dilatat modò abdi- tam patris potentiam ipsius boni per creationem communionem, quod nostras Binarij nomen aperte signat, sed vitam etiam secundam largitur, & omnem hominibus labo- re suo comparat & instruit felicitatem. Illud ferè exciderat in tanta mysteriorum occur- rentium copia, quòd, quemadmodum vnitas vndenario addita alteram vitam facit, & vndenarij nomen geminat; ita vndenarius geminatus numerum constituit, qui diame- trum, Spiritus sancti totum mundum ab extremis ad extrema permeantis indicem, ter acceptum, vna superat vnitate; citra quam vnitatem totus totius vniuersitatis circulus lacunam & hiatus pateretur. Quia igitur Pater centro, filius circulo, Spiritus sanctus diametro centrum & circumferentiam coniungente & ab vtroque progressu denota- tur, intelligimus ipsum filium toti vniuersitati per diametrum ter acceptum designatæ (spiritus enim ter maximus omnia complet & permeat, vnam vitam diffundens,) adde- re vnitatem ad totam integritatem sic absoluendam, ne quicquam omnino restet lacu- næ. Atque hæc satis sunt ad arcana ipsius totius numeri & vndenariorum duarum eius partium indicanda potius quàm vel minimo tenus euoluenda. Ceterum vndenari- us quia sicut vnus vita est, ita ab vno dum taxat mensuratur, vltiorem diuisionem in æquales partes non admittit. Quamobrem is qui litterarum nomina digessit, aliud par- titionis genus secutus est, qua impar numerus per imparem diuisorem secaretur, quò di- uisionis totius ratio numeri naturæ conueniret. Quia igitur primus imparium partien- tium ternarius est, in tres partes vndenarium distraxit; & vt suus diuidenti numero honos tribueretur, primam trium partium ipsum ternarium in vndenario priore diui- dendo constituit, quò diuersa trium personarum in Deo vno attributa explicauit, a pristimo ordine à Patre ad filium, à filio ad Spiritum sanctum progressus. Huic ternari-

*Trinitatis in
mundi stru-
ctura syzabo-
lum.*

rio primæ omnium rerum causæ numerum illum subiecit, qui hanc ad primam tria- dem ternarium secundum adiecit, prioris in omnibus rebus creatis imaginem. Is est Senio, per quem omnia à Deo esse accipiunt & stabilem firmitatem, à qua *Se* nobis dicitur, à *Set* quod est constituo. Mutatur autem Tau in Sigma, cum vt nomen à ver- bo differat, tum maximè, vt circularis & perfecti numeri vocabulum quoque sit circu- lare. *Se* itaque radix nominis est, quo numerus hic apud nos, apud Græcos, apud Latinos, apud Græcos exiguâ facta mutatione nuncupatur: qua prorsus quidem id intel- ligimus, quod Latini colloco atque firmo dicunt; verâ verò duo indicantur; alterum vt sit idem quod Hoc est; quo monemur, res eo ipso esse, quòd sint per hunc ternarium secundum à priore emanantem firma sede atque stabili fundamento constitutæ: alterum, vt *Se* compositum intelligatur, non ex *De* et *es* / sed ex *Te* et *s* / quo denotetur, ad id quod est. Quemadmodum enim hic secundus ternarius simulacrum est quod rebus omnibus à Deo creatis imprimitur, velut character quidam Trinitatis, atque per hoc res omnes à Deo fluunt; ita per eundem ternarium res omnes ad ipsum illud quod ve- rè Est, reducuntur. Quantum, bone Mercuri, sapientiæ tribus litteris indicasti: quanto breuius, quanto clarius, quanto solidius, quanto copiosius primum rerum omnium creatarum principium nobis exposuisti, quàm quisquam omnino philosophorum! Ver- sa ergo ipsius *Set* denotatio non hoc solum luculento signo demonstrat, vocem prima ab origine nostratam esse, atque ab ea ad Hebræos *שׁו* & *שׁוּ* venisse, nec aliunde Lati- nos Sedere suum, & totam habere cognationem, & ad eandem etiam *שׁו* & *שׁוּ*, & affinia Græcorum vocabula pertinere, sed totam præterea vniuersitatis bene consti- tutæ ostendit firmitatem in eo consistere, quod ad ipsum illud quod Est per ternarium reuertatur. Ceterum vt hæc vocis conuersio, nostratibus solis vsitata, abditissima primæ philosophiæ adyta recludat, longè tamen adhuc maius arcanum prorsus voculæ nomen- clator intexuit. Sic enim *Es* pro Est, ab *E* valida vi, quæ per sibilantem ventosam que litteram denotatur, procedit, atque *E* Pater est, *Es* filius, vbi Vnius ad Ens peripicitur progressus; ita si vocem retrò legas, *Se* habebis, quo nobis idem denotatur quod Latinis verbo, Dicebat. O stupendum mysterium! ô nullis vquam hominum vel eloquen- tissimorum linguis satis laudandum! Quid dico laudandum? cum ne cogitando qui- dem vllus vquam augustam eius maiestatem sit assecutus. Quamobrem & mihi in his cenfeo plura esse sancto silentio veneranda, quàm verbis nec aptis satis, nec signi- ficantibus fusiùs explicanda. Omnes norunt vehementem ipsius Sigma sibilum, quo non video quæ vis & facultas conuenientius queat denotari, quàm ea qua Deus mun- dum creauit. *Formauit*, inquit Moses, *Dominus Deus hominem de limo terræ, & in- spirauit in faciem eius spiraculum vitæ.* Viden hic spirantem Deum in vita homini- anda? Quod hic vides expressum, id de reliqua etiam cogita creatione, in qua omni- bus rebus Deus suum cuique esse adspirat: quæ ratio optimè per Sigma exprimitur. Ab *E* igitur, quo vnum siue Pater denotatur, Sigma siue valida standi vis procedit, quæ filius est; deinde ab vtroque Spiritus ipse promanat. Quòd si nunc Sigma ipsi *E* præmittas, filium significabis, per quem ipsum Vnum omnibus afflatur, atque eo ipso tota rerum vniuersitas creatur. Iam porrò quia Sigma ipsi *E* præmissum, vernaculo no- bis sermone idem significat quod dicebat, statim intelligimus id quod Moses scripsit, *Dixit & factum est*, ab eodem spiritu dictatum esse, qui nomenclatori nostro hanc vo- cum formandarum rationem ostendit: Nec equidem vel ingenio meo, vel industriæ acceptum fero, quòd hæc primus post tam diurnam tot seculorum caliginem in lu- cem protraxerim; cum verè iurare possim, non antè mihi huius mysterij in mentem ve- nisse, quàm in hoc vocis *Se* examine calamus ad ipsius *Es* conuersionem scribendum delatus esset. Nunc igitur iudicent qui volent quis primus linguæ nostræ fuerit inuen- tor: in qua sic sunt Trinitatis & creationis mysteria expressa, vt ea vtrò sese vel nolenti- bus offerant; & id vna vocula hinc prorsus, hinc verâ doceant; quod inter mysteria Mo- si diuinitus reuelata vti primarium admiramur. Hæc igitur de *Es* & *Se* nostris homini- bus sint indicata; quò crassæ pecudes tandem homines fiant, & sermonis sui, quem ha- ßenus impiè contempserunt, & turpius quàm lutulentâ sus rosas conculcarunt, agnos- cant diuinitatem. Ex *Se* *Set* fit, adiecto Tau: quod vinculum esse firmissimum, vt com- munis apud nos loquendi vsus demonstrat, ita Plato ceterisque tradiderunt. Hac itaque nota

*Seniois my-
steria.
Se.
Set.*

Se.

Es.

Se.

*Sigma littera
sibilum.*

Set.

nota

nota adiecta Spiritus sanctus, Patrem & filium amore colligans, exprimitur; & tota vox tribus litteris tres personas ea ratione exponit, qua filius ipsum Vnum omnibus afflat, & Spiritus sanctus ipsam vim, quæ ipsum quod Vnum afflat & aspirat omnibus rebus creatis, & ipsum Vnum inter se deuincit, & eo suo vinculo totam rerum colligat vniuersitatem. *Set* igitur pro colloco nobis vsurpatum has habet significationis causas, à quo *Set* factum est vocabulum circulare, atque idcirco ad omnia firmo nexu continenda aptissimum. Firmitas autem ei contingit ab amore Spiritus sancti omnia validissimo nexu colligante, vt modò in *Set* annotatum. Et vt hæc vocis docet explicatus, ita & ipsius numeri natura, quæ tota coaluit è tribus partibus; quarum prima Patrem, secunda filium, tertia Spiritum sanctum designat. Senarius igitur, firmitas, perfectio, pulcritudo totius vniuersi meritò ab antiquis Cimbris Veneri & Vestæ sacer habitus est, cum illi pulcritudo, huic firmitas debeatur. Primus ergo Alphabeti doctor ab ipso Deo vno & trino exorsus, ad ipsam primam omnium rerum pulcritudinem & perfectionem omnibus numeris absolutam discipulum deduxit, vt in ea velut in imagine Deum ipsum intueretur. Post senarium, binarium adiecit, quo tota vita prior expletur. Eius nomine monemur dilatationis, qua vnum omnibus bonitatem suam communicat. Voluit igitur litterarum nomenclator nos sic in totius vniuersitatis pulcritudine contemplanda versari, vt ea inuitati, nos ipsos etiam dilatemus: quod fieri non potest, nisi eius beneficio qui vnum dilatat, qui filius est vnus. Atque hæc quidem prioris vnderarij diuisio & partium collocatio. Posterior verò vnderarius alio ordine partes enumerat. Quia enim pulcritudinem & perfectionem complectitur eam quæ hominibus à priore statu delapsis est querenda; principio viam per quam ad eam paulatim peruenitur, describit, atque huic totum impendit senionem. Quoniam verò hæc per filium peccata nostra abluentem datur, ipsi senario binarium statim subiicit, vt pote filij symbolum: & quia per hunc ad ipsum Deum trinum peruenitur, postremò ternarium addit, in quo Spiritus sanctus primum, deinde filius, vltimò Pater propriis quibusdam & clarissimis attributis denotantur: quo ordine totus circulus à Patre exorsus, ad Patrem recurrit, mirabili contextu omnia sapientiæ & religionis arcana complexus: in quo vt omnia essent ordine pulcherrimo distributa, illud etiam cautum videmus, quò omnes totius orationis annularis partes senarius metiatur, cum vterque vnderarius tribus absoluitur partibus: vnde efficitur, vt totum alphabetum sex partibus constet, hoc suo numero par sex diebus, quibus tota rerum omnium creatio à Mose comprehensa est, & illa absoluta venustas, quam septimo die Deus veluti Sabbatum agens contemplatur. Et hoc quidem est artificium à nobis in litterarum numero & totius alphabeti partitione clarissimis indicis deprehensum; quod nec ex Hebræa, nec vlla alia lingua quam nostra potest doceri, & ad vnum significacionem applicari, vt sigillatim deinceps in eorū expositione cernetur. Quamuis verò in his sat rationis sit, ob quam litterarum is quem habemus ordo sit institutus, accedit tamen & aliud orationis ornamentum, id quæ geminum, alterum principio, alterum fini additum, velut singulare quoddam margaritum. A litteram hunc apud nos vsu habere, vt ea ad progressum hortemur, id quæ fieri conuenientissimè ipsius siue potestati siue pronuntiationi, Hermathena nostra demonstrat. Quamobrem aptissima fuit non orationis modò sententiæ, sed ipsi etiam omnium disciplinarum exordio, eo quòd hoc recta via per apertum spatium progredi debeat. Quemadmodum autem nihil principio aptius quàm istud ad progressum incitamentum; ita fini & vltimo termino illud est conuenientissimum, quo vltior progressus impeditur. Tale verò elementum Tau esse tum pronuntiatio, tum ipsum nomen nostratibus declarat, quo vinculum & validus funis ad tenendum comparatus denotatur. Cum hæc igitur in exordio & vltima orationis clausula obseruatio naturæ sit aptissima, eam quæ sola nostra lingua queat explicare, multis modis perspicuum est ad quem sermonem litterarum nomina debeant referri. Hæc de numero & eius distributione, deque principio & fine orationis, elementorum figuras & earum nomina digredientis: quæ licet citra ipsius interpretationem quadam tenus intelligi possint, infinito tamen plus lucis accipiet simul ac nomina & constructio tota fuerit explicata. Agendum igitur ipsum Alphabetum, quòd in quæstione versatur, recitemus, ac deinde veritatem Latinè: Alef, Beth Gimel Daleth He Vau Xan Chiet Ther Iud Caph Lamet Meem

Senarius Veneri & Vestæ sacer.

Binarius Dei filij symbolum.

Alphabetum cur ab A littera sumat initium, & in T desinat.

Alphabeti recitatio & interpretatio.

Meem Nien Samecht Hoogen Phe Stades Quaaf Reis Scin Tau. Id est ad verbū: Age, viue, ora. Vos, reuelator. Demitte ex alto sublime Volumen: festinanter funde Ipsum caput, Voluptatis supremum tegmen. Defensor capitis Adiuua eum. Ne connectas excelsum & veterinum. Status Alexicace Erige Imaginem Ad antiquum. Hæc tota est oratio de sermone nostro ad verbum expressa: in qua distincta est singularum litterarum pronuntiatio, quam Hebræi non parum corruerunt, vt post in singulis ostendam. Huic igitur in primis distributionem à nobis expositam accommodemus. Prior vnderarius prioribus vndecim nominibus integram absoluit sententiam, priorem, vt dixi, vitam ad summum bonorum deducens: Posterior posteriorem vitam ad supremam quoque euehit felicitatem. In priore hendecade prima tria nomina tria diuersarum personarum attributa distinguunt. Post succedit senio, preces continens prioris vitæ modum exponentes. Huic binarius subiungitur eleganti Grammaticorum appositione vitæ modò declaratæ appendicem nectens, quæ nullo modo potest ab ea diuelli: quandoquidem summi capitis contemplationem non potest non sequi voluptas suprema, cuius propria est summa animi dilatatio & verissima consecratio, quam binarij nomenclatura designat. Secundus vnderarius vitam hominis lapsi sustinet, atque ad antiquum dierum reducit, in quo primum locum hexas habet, collapsio homini sciptionem, cui innitatur, ostendens. Deinde binarius sequitur, qui vt filio sacer est; ita quid filius homini collapsio præstet, pulcherrimè & significantissimè describit. Cimmerium enim binarij nomen denotat hominem esse expurgandum, dilatandum & sanctificandum; quibus rebus vt sit instructus & ornatus prius quàm ad antiquum dierum veniat, necesse est. Postremus est ternarius à Spiritu sancto ad filium, & ab hoc ad Patrem per distincta & propria personarum vocabula progressus. Exposita modò diuina totius orationis architectura, reliquum est, vt ad exordium reuersi, consideremus num quicquam eo artificiosius bene ornatè que dicendi magistri inuenire possint. Ex horum placitis tale orationis principium esse debet, vt attentum, vt docilem, vt beneuolum reddat auditorem. Atqui hæc tria præcepta sic in Alphabeto sunt obseruata, vt nec significantius, nec efficacius, nec elegantius, nec breuius quicquam possit ab vno profus oratore, quamuis eloquente, cogitari. Incipit enim præceptor non veluti plagosus quisquam Orbilius vel ab aspera sæuaque voce, vel ab aure de vetusto Romanorum ritu vellenda; sed à sono lenissimo: quo suauiter ore aperto, rectum ad progrediendum iter demonstrat, & vt illud ingredi velit, benignè hortatur: simul ad attentionem excitans ipsa vocis significatione: simul suauitate soni beneuolum reddens: simul etiam recta via per pronuntiandi modum demonstrata, & ostio versus eam recluso, ad doctrinam præparans. Verum quia adhortatio hæc infinita est, & ad nullum officium, ad nullam certam actionem terminata, additur mox, ad quid eum progredi velit ac rectum iter tenere: qua in re illo vitur verbo quo nullum est quod hominem vel magis excitet atque inuitet, vel magis beneuolum reddat: & cum tale sit, totius præterea orationis scopum demonstrat, & argumentum tribus litteris exponit. *A* enim idem est quòd viue. Quo in verbo littera prima supremam cæli in ore partem linguæ summo feriens, classicum canere videtur, vt mentem sursum tollamus. sed hac de re post iterum: hinc verbi notationem consideremus. Quid, rogo, posset efficacius inueniri ad cuiuspiam attentionem excitandam, quàm si res noua quæpiam ad vitam conducens adferri audiat? Cum enim hanc quisque maximè amet, maximè que cupiat tueri, non potest non vehementer permoueri ad ea arrectis auribus auscultanda, quæ hanc quauis ratione vel longiorem vel iucundiorem pollicentur. Nunc an quicquam est in omni hominum sermone quo maior beneuolentia concilietur, quàm si quem viuere iubeamus? Vt summis Regibus blandiamur, totiusque simul studij nostri & amoris erga eos calorem voce declaremus, quid aliud clamamus, quàm, Viuat Princeps, Viuat Rex, Viuat Imperator, Viuat Cæsar, Viuat Augustus? Quid igitur gratius discipulo accidere potest, quàm si mox ab initio à doctore suo viuere iubeatur? Porro eodem verbo confestim summa totius orationis explicatur, & vnà proponitur scopus & finis vltimus omnium disciplinarum: quarum tota utilitas in hoc cernitur, si ex iis veræ vitæ promantur adiumenta. Hoc igitur principio vsus, mox discipulum instruit qua via id consequi possit ad quod hortatur & blanda voce inuitat, iubens eum preces ad Deum effundere. Verum quia adhuc rudis

Orationis que ex litterarum interpretatione cõsurgit, mysterium.

Orationis que ex Alphabeti interpretatione cõsurgit, artificium.

ref.

est, nec edoctus quis orandus, quid orandum, quomodo & quibus verbis orandum ipsemet pro discipulo orat, statim ab initio Spiritum sanctum innocans, à quo omnis sapientiae scientiaeque dona petenda sunt, iuxta D. Paulli, atque aded ipsius Christi, doctrinam. Ab hoc igitur non triuiale aliquid aut terrenum petit, sed ipsam rerum diuinarum, & ex iis confestim patris caelestis cognitionem vnà cum gaudio sempiterno. Quia verò metuendum, ne pater puerum peccato originali inquinatum, & ob id capitulum reum, ad tantum decus & felicitatem non admittat, rursus blandis verbis Spiritum sanctum compellat, vocans eum infirmi capitis protectorem, & rogans vt puerum adiuuet, nec permittat animum eius ad excelsa & sublimia à Deo creatum, cum veterina & bruta corruptae carnis natura perpetuò ligatum manere. Ceterùm quia puerum suum non tantùm in terrestri paradisi vitam restitui cupit, & ad priscam illam innocentiam redire, sed vltèrius ad patrem ipsum caelestem intuendum erigi atque sustolli, tertio Spiritum sanctum inuocat, nouo rursus & faustiore eum nomine salutans. Vocat enim Alexicaco, sine omni mali Auerruncum; vnà indicans, statum nostrum primum corruptum esse, nec ad eum nos redire posse, nisi ab his malis in quae nos peccatum aeterna poena dignum praecipitauerit, liberemur. Porro ne possent preces reitici, excellentissima arte adiecit, discipulum Dei imaginem esse: idcirco rogans, vt ipsam sui imaginem erigat & attollat ad antiquum dierum siue patrem vniuersorum. Non est diligentiore animaduersione indignum, immo de mirabili mysterio potiùs stupendum, quòd in tota oratione tribus diuersis nominibus Spiritus sanctus salutetur; & primum quidem **Gimel**, quo Apollo siue manifestans; deinde **Lamet**, quo capitis custodia; postremò **Quaaf**, quo Alexicaco siue Auerruncus omnium malorum denotatur. Quia enim ternarius tertiae personae facer est, ter salutatur Spiritus sanctus, & id tribus diuersis epithetis; in quibus ille ordo seruatur, vt primum omnium ad salutem necessarium manifestatio, deinde custodia ac defensio, vltimò omnium malorum depulsio ac integra purgatio ab eo petatur: Verùm si omnes huius artificiosissimae & prorsus diuinæ orationis loculos rimari atque excutere velim, nec ego ad capiendum, nec vlla verborum copia ad expli-

Orationis Al candum fati sit futura. Nos ex tempore totam orationem & vim verborum paraphrasticae pa-

aphrasia.

Alif.

Nunc age care puer, postquam rationis ad usum
Mens admissa nigram dispellere corporis agri
Ocepit nubem, noctemq; odisse profundam,
Celantem radios & dy luminis auram,
Vinas, At vitam non quam plebs inscia veri
Sic vocat, & qua te fallaci decipit umbra,
Cum nil sit nisi mortis iter taciteq; ruina;
Sed puram, cui nil mortis tristisque veneni
Admissum: quae sola animum corpusque ciebit
Aeterno motu super alti sidera caeli
Euectum, quod **Ref** vox Cimbra cognita lingua
Protinus ex ipsis elementis, exq; solutis
Particulis monstrat, caeno depressa leuare
Corpora promittens: quod non nisi vita perennis
Praestabit, secura necis, secura malorum,
Nil metuens Hydra dentes virisq; malignum,
Nil mundi immundi rabiem seuasque procellas,
Que nos vexabunt donec mors inuida clauum
Nostra puppis ager sub falso nomine vita.
Ergo cum moriaris adhuc vix natus, agasque
Faucibus in diris Erebi mox matris ab aluo,
Admonitus fugias lethum, vitamq; sequaris
Me duce, & auspiciis eius qui solus in omnes
Vitam audios fundit; calidi de pectoris imo
Orari tantùm cupiens, nullumq; repellens:
Hunc precibus pulses, nec sit mora, seruidus insta-

Ref.

Ref.

Plurè

*Plurè inuitanti; facilem votisq; benignum
Experire: roga tantum. prece vendit Olympum.
Sed ne quid pecces rudis ignarusq; precandi,
Pro te verba prior faciam, tu sedulus audi,
Mente Deum tota venerans, pia vota sequendo.
O vos ter magnum, ter sanctum numen Apollo,
Diuina pandens animis mysteria legis,
Semper & humana referans arcana salutis,
Notitiaq; omnis disciplinaq; magister,
Dimitte ex alto caelo sublime volumen,
Cui Patris aeterni inscripta est aeterna voluntas;
Ocyus ex illo iam fundas & caput ipsum,
Et capitis summi perfectum munus amorem,
Cuius in excelsis rectis terramq; polumq;
Desuper amplexis nunquam peritura voluptas
Aeternum manet, ambrosiam nectarq; propinans.
O nostri infirmi capitis fidiissime custos
Huic tenero praesens semper succurre puello,
Quò grauius lapsum tollas firmesq; labantem,
Ne permittes adytis caeli sublimibus ortum
Hunc animum turpi veterini corporis antro
Includi, grauibus vinculis durisq; ligatum.
O ter sancte omni statui Auerruncæ malorum
Semper Alexicaci totum subiture per orbem,
Herculeas partes postremo hoc munere fungi
Dignis, quo mens diuina mentis imago
Praepetibus pennis summi ad fastigia caeli
Auxilij sublata tui, pertingat ad ipsum
Antiquum patrem, Cronium qui condidit eum.*

Quando igitur satis ostensum est, nihil posse hac oratione vel artificiosius, vel diuinitus, vel primae aetati formandae aptius excogitari, si de sermone nostro eam interpretemur; restat modò demonstrandum, antiquissimas litterarum figuras his nostratibus vocibus ita ad vnguem conuenire, vt nemo mortalium, quamuis subtili sollertis ingenij acuminè praeditus, symbolicae vltèrius meliora comminisci, & ad res ipsas per nomina significatas rectius iustiusque quadratura. Id autem sic aggrediemur, vt ordine modò exposito singularum litterarum nomina & figuras inter se conferamus, & symbolicas rationes in iis examinemus. Quoniam tamen sic vulgo persuasum videmus, hanc figurarum & nominum conuenientiam in solis hieroglyphicis notis posse reperiri, nec eam omnino vel apud Hebraeos, vel apud alios in elementorum delineatione seruari, non paruum operae fecero pretium, si quid de hac re à veteribus memoriae proditum sit, quidq; veritas ipsa dictare videatur, breuiter enarrem. Eorum opinionem qui Phoenicum litteras ab hieroglyphicis diuersas esse credunt, Lucanus vir antiquitatis omnis, historicae praesertim, curiosus indagator, in Pompeij exercitu recensendo, his verbis confirmat:

*Phaenices primi, fama si creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris:
Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat, in saxis tantum volucresq; feraq;
Sculptasq; seruabant magicas animalia linguas.*

Herodotus item Aegypti diuturnus incolae, & plurimarum in ea rerum commemoratu dignarum testis oculatus, quem Plautus decem praefert auritis, duo litterarum genera fuisse prodit; alterum populare, alterum sacrum. Quinetiam Diodorus Siculus, autoptes Aegypti explorator, hae litterarum genera agnoscit, duo illa quidem fuisse scribens, sed sacras notas non quosuis, sed sacerdotum dumtaxat filios doceri consueuisse. Et his quidem duobus testibus simul euntibus contenti, quid vox Hieroglyphicorum significet, expendamus. At hic nulla difficultas, nullum dubium, quin sacrae scalpturae Lati-

Gimel.

Dalef.

He.

Vau.

Xan.

Chier.

Tbet.

Ind.

Cap.

Lamet.

Mem.

Nion.

Samecht.

Hoogen.

Stades.

Quanf.

Res.

Scyn.

Tau.

*Hieroglyphi-
cus litteris à
Phoenicum
litteris esse
diuersas.*

*Litterarum
duo genera;
alterum po-
pulare, alter-
num sacrum.*

*Hieroglyphi-
corum vocis
interpretatio.*

tinis verti possint. Cum igitur hæ notæ factæ & habitæ sint semper & dictæ, conseruque solos sacerdotum filios ad eas cognoscendas admitti solere, probabili mihi collectione conclusurus videor, si dicam, Hieroglyphicis litteris non alia quàm res sacras à maioribus acceptas notari consueuisse; nec cuiquam fas fuisse iis res profanas designare. Ad harum enim scriptionem cõmunes & in vulgus notas litteras non minus sacrifici quàm plebeij addiscere cogebatur; ne videlicet sacre imagines ad religionem tantum & Dei cultum memoriæ suggerendum à præcis destinatæ, profano vtu inquinarentur & in contemptum venirent. Quod si ita est, non parum illi aberant qui Ægyptios scripserunt antè animalium figuris, quàm communes litteræ inuentæ essent, in quavis re describenda vsos fuisse: quorum sententiæ Tacitus historiæ suæ lib. vndecimo accedere videtur. Quamobrem insigniter Herodotum sacrifici sefellerunt, dum litteras hieroglyphicas gradatæ ad Memphim pyramidis ita sunt interpretati, vt iis significari dicerent, quantum in apio, alliis & cepis operæ absumsissent. Nec minus deceptus est Germanicus, dum Ægyptias litteras senior quispiam sacerdos ad veterem rerum ab Ægyptiis gestarum historiam, aut potius fabulam, & præcis diuitias sigillarim accommodaret. Pudebat nimirum eos ignorantiam suam fateri, atque idcirco quæ idonea admirationi antiquitatis putabant, sacris notis contineri commiscebantur. Nec maiore mihi fidem ea faciunt quæ sunt ex Hermapione ab Ammiano Marcellino allata de eius obelisci qui in Circo maximo Romæ iacet sepultus, interpretationem. Diodorus Siculus, qui Ptolemæi Dionysij tempore in Ægypto fuit, fatetur nihil certi de pyramidum auctoribus existere, & quosdam fuisse qui conditores earum ante ter mille annos & eo amplius obisse dicerent: quæ quidem annorum supputatio vt maior est quàm vera chronologia ferat, ita satis docet ante omnem annalium scriptorum calculum has immensas moles in Ægypto erectas fuisse, & tum simul litteras etiam hieroglyphicas vel inuentas vel illatas. Ne miremur ergo si Latini litteras ignorabiles hæc nominarint, quia reuera iam olim earum lectio nemini fuerit nota. Nobis itaq. verisimile videtur tum de nomine ipso, tum de vrentium professione, hieroglyphicas solis sacris seruisse: & quia sacerdotes antiquitatem suam & successionem sic computabant, vt Cimbricè dicerent *καλον παγαθον ου καλον παγαθου*, siue, Probum è probo natum esse, quod Herodotus Pironis ex Pironi scripsit, nos *Φηρονι van ηρηον*, siue *Φηρονι van feron* dicimus; non possum mihi aliud persuadere, quàm sacerdotibus sicut litteras; ita & linguam quandam in sacris ritibus peculiarem fuisse, & eam quidem Phrygiam siue nostratam, quam Lucanus rectius Magicam linguam nuncupauit quàm ipsemet cogitarit; eo nimirum quod in hæc sola vera magia, siue vera cognatio rerum exprimitur, seruata etiam vocum & rerum significatarum inter se cognatione, quam nulla alia lingua custodit. Sumam igitur hoc mihi nunc quod p̄st exemplis suo loco adducendis demonstrabo, Litteras hieroglyphicas non Ægyptio sermoni scribendo, sed Phrygio accommodatas fuisse; & ne potuisse quidem ad aliam linguam referri, propterea quod, vt modò luculento Hermarum exemplo ostendi, symbolorum vocalium & scriptorum ea debeat esse cõuenientia, vt eandem notionem & vox exprimat & figura. Quid? quod crebrò hæc occulta & ænigmatica sententiarum notatio non tam è rebus aut pictis aut sculptis, quàm ex ipsarum rerum nominibus depēdet, quod in Canopo mox perspicuum reddam. Adde quod contrà etiam ipsa rerum nomina non rarò de symbolica ratione dependeant, vt Alauda nostra clarissimè demonstrabit. Hinc efficitur, vt Hieroglyphicorum interpretatio ab aliis frustra quæretur, quàm ab iis qui linguæ eius sunt periti, ad quam hæc pertesleras loquendi ratio est applicata. Nunc igitur sic statuamus, Hieroglyphicas notas omnes eas fuisse quibus Cimberij sermonis periti ad res sacras per inuolucra tradendas utebantur; nec quidquam obstate quod minus litteris etiam communibus ad eundem scopum vterentur. Quamuis enim Ægyptij eidem litteris sua scriberent, non tamen ex iis figuris in notitiam eorum veniebant quæ à Cimberis per eas intelligebantur, propterea quod nomina quibus vocabantur, nihil iis denotarent quod ad figuræ faceret explicatum. Demus, Aleph eadem forma apud Ægyptiam plebem qua apud Phrygios pingi solere, ex eo tamen non efficitur vt Ægyptius sciat quid Phryx aliùsue Cumber per figuram Aleph designet. Ignorat enim Aleph adhortationem denotare qua viuere iubeamur: quo fit vt ne figuræ quidem intelligentiam facillè assequi possit,

Hieroglyphicis notis sacra tantum res notantur.

Herodotus deceptus ab Ægyptiis sacerdotibus.

Ægyptios sacerdotes Cimbricæ linguæ in sacris vsos.

Hieroglyphica nota Phrygio sermoni accommodata fuerunt.

Hieroglyphicorum interpretatio à quibus periti.

possit; quam nos simul ac nomen audimus, statim vitæ significationem habere cernimus; ad eum omnino modum quo intelligimus, columnam cui caput impositum est, & vocabulum *Thoot*, quo ipsum caput denotatur, eiusdem omnino rei notionem representare: quod nemo hæcenus vel Ægyptiorum vel Græcorum aut est affectus, aut affectus qui omnino de suo quidem sermone potuisset. Similiter fulmen in manu statuae virilis cernentes euestigid Cimberium Iouis nomen, quo eum *Thunder* nuncupamus, in mentem venit; eo quod *Thunder* significet tonantem: vnde dies Iouis *Thunder dach* vocatur. Nec aliter dum alas in capite & talaria in pedibus pulcherrimi iuuenis videmus, mox Mercurij nomen succurrit, propterea quod magna attentæ considerationis rerum omnium præstantia celerissima sit, momento temporis cælum, mare terrasque percurrrens; atque eo semper maiorem nacta vigorem, quo discursu vario plura pererrarit. Alæ igitur & ipsæ iuuentæ flos adamussim cum Mercurij nomine conuenientes, totam nobis symbolicam & statuae & nominis rationem bellissimè exponunt. Et licet Latini ceterique alterius linguæ homines ad huius rei intelligentiam de adspectabili simulacro queant venire; nullo tamen modo possunt nominis & statuae nouisse cognationem, nec suam de ipsius significatione sententiam de nomine confirmare. Ægyptij Harpocratem silentio præsidere per digitum, labris admotum intelligebant, sed totam ipsius effigiem de nominis notatione interpretari, & ad causas reducere nequiuissent. Quid multis: Omnia adspectabilia siue sacrarum siue aliarum etiam rerum signa manca sunt, & maximam partem gratiæ perdunt, si nomina iis respondentia non intelligantur. Quamobrem fatebimur litterarum figuras nec Ægyptiis, nec Græcis, nec Latinis, nec Phœnicibus, nec Hebræis, nec Chaldæis aut hieroglyphicas aut omnino symbolicas notas fuisse, tamen apud Ianigenas non minus quàm quæuis aliæ huius generis imagines in sacris notis & essent & haberentur; propterea quod ad earundem prorsus rerum notationem à primo artifice comparatæ essent, quæ per ipsa litterarum nomina significarentur. Hinc efficitur, non de omnibus hieroglyphicis symbolis homines plebeios sermonis nostri peritos celatos fuisse, sed ad earum admissos cognitionem quibus vocum elementa notarentur. Quamuis igitur Aleph, Bet, Gimel, Dalet, & cetera eiusdem classis nomina apud alias gentes non alij vsui quàm litterarum figuris & potestati notandis in alphabetica enumeratione seruiant, nobis tamen præter litteras & earum potestatem aliam habent vterius significationem, & eam omni ex parte adamussim ipsis nominibus concordem, & idcirco si in faxis scalpantur, hieroglyphicæ notæ dicentur. Summarum enim & vno verbo nihil aliud est signum hieroglyphicum, quàm rei sacre symbolum materia cuiuspiam incisum. Vt igitur Hebræis daremus aliquid litterarum nomenclaturis in ipsorum sermone denotari, id tamen tale esset, vt nihil faceret ad litterarum figuras enucleandas. Verumenimuerò hæc mox quæsitum iri video, quænam illæ sint litterarum notæ quibus hæc nomina respondeant. Id licet non aliis argumentis possem docere, at tamen vel de hac ipsa vocum & figurarum concordia manifestarem. Nam si rogetur vtrum præstantior sit artis, magisque deceat litterarum inuentorem, imaginisue nominibus in significando conuenire, an non conuenire? neminem puto fore tam rationis omnis & communis sensus expertem, vt dicere audeat, nullum esse in his duobus laudis discrimen; nedum conuenientiam artificiosam figuris, nihil facientibus ad nominum significationem, posthabere. Quoniam itaque litterarum inuentionem singulari Spiritus sancti gratiæ tribuimus, necessariò nobis erit fatendum, in omni litterarum apud diuersas nationes varietate eas, vt præstantissimas, ita antiquissimas esse, quæ ad vnguem quadrant ad ipsorum nominum significationem. Quod si præterea huic conuenientiæ certa & minimè dubia Ogeniæ antiquitatis monumenta accedant, impudentiæ magnæ fuerit, his reiectis, alias vel quærere vel præferre litterarum figuras. Nos igitur, ne sæpius idem agere cogamur, in singulis litteris antiquas earum formas delineabimus, additis rationibus quibus ita faciendum esse demonstratur. Magna enim diuersitas est characterum, non apud omnes modò nationes; sed apud singulas etiam, dum aliàs alia placuit pingendi ratio, nec eandem omnes eiusdem linguæ homines vsurpant. Quamobrem nos nihili facientes commenticias quorumuis vel populorum vel singulorum hominum notas, eas solas explicabimus in quibus symbolica & hieroglyphica ratio ipsis nominibus accommodata reperitur. Quemadmodum autem

Iouis statua & nomen Cimberium. Thunder dach. Mercurij statua.

Litterarum figura solis Cimberis hieroglyphica & symbolica.

Hieroglyphici signi definitio.

Litterarum figura præstantissima & antiquissima qua sunt.

30 litteræ nomen nostratis esse originis Hermathena nostra demonstrat, ita hinc obiter an-

Scriptura Cimbrica habere originem.

Scriptura Cimbrica habere originem.

Libri etymologia Cimbrica nomenclatura.

Codex.

Bois.

Bois.

Bois.

Bois.

Librorum materia ante chartam lineam inueniendi.

Scissura arborum.

Fagus in tenuissimas assulas se scindit.

Boeckhenbaum.

cera

cera inducebatur, quæ stylis exarata, & variis fossularum ductibus excavata, sermonem denotabat. A Graf igitur, quod est fodio, γραφω suum cum tota sobole Græci acceperunt, & ab eius præterito imperfecto nos Græcifici pro stylo habemus, quam vocem ad surculos quoque quos fodiendo inserimus, transtulimus: quod monitum volui, ne quis Græcifici à γραφω manasse crederet. A Græcifici sit Græfiter/pro eo cuius officium est stylo assiduam negotium in curia exhibere. Verum Latinorum scribo à nostro itera verbo manauit. Scribō enim Germani superiores, Sctif nostrates dicunt: cuius verbi ratio est à Sctrah petenda, & huius rursus à Crab. Crab idem est quod frico, vnde Cresen & Cresfiter/pro leniter & cum pruritu quodam fricare. A Cresf per metathesim Latini frico fecerunt. Nunc qui tanta vi fricat, vt ductus sui signum depressum relinquat, is Sctrahben dicitur, sibilo vehementia addente. Hinc Sctif vocali longa, siue, vt superiores Germani pingunt, Sctif/pro quo nos per digamma, quod in fine vocum amamus, Sctif dicimus: vnde Sctif lineam designat. Hinc liquet tum Græcos & Latinos à nostratibus vt verba, ita rem quoque significatam quondam accepisse: tum descriptionem omnem principio depressis fossulis constituisse, atque hætenus hieroglyphicis notis similem fuisse. Postea Agyptij papyrum inuenerunt, de cuius compingendâ, glutinandâ, picandâque ratione in littera Vau nonnihil è Plinio aliisque adferemus. Alij etiam, in quibus pergamini maxime celebrantur, membranas ad librorum materiam præpararunt: quæ certe nescio an elegantius quicquam aut durabilius adhuc sit inuentum; tametsi & linum & lana xylina chartas nobis dent pulcherrimas. Nolo in hoc comparationis descendere certamen, in quo non desunt vtrique parti insignia laudis argumenta, quæ vix vno libro, quamuis spisso, queant explicari. Profecto quisquis lineam & gossypinam chartam primus inuenit, nã is rem inuenit, vt humanis vibus vtilissimam; ita facillimam comparatu. Chinæ optimam iam olim faciunt, è qua librum vidi oblongiorem quam latior, ante aliquot annorum centenarios, vt videbatur, typis exculum. Emporeticam eorum & candidissimam & subtilissimam; sed tenuiorem quam vt atramentum nobis bibat & transmittat, domi habeo; & à Lusitanis passim pro mercium inuolueris adferri videmus. Post papyri igitur, membranæ, chartæ: lineæ gossypinæque vsum, litterarum figuræ pingi ceperunt: quæ res quia in locum descriptionis successit, & ad eundem finem comparata est, in possessionem quoque venit vocum antiquarum; licet earum primæ veræque rationes ex alio principio ducantur, Hebræorum vrbium quo Scribere denotant, longius ab origine recessit; propterea quod multarum consonantium in vna voce impatientes, omnia fetè vocabula miseris modis truncare consueverunt. Quæ enim à Boeckhen deriuari non dubito, solo n̄ relicto, & verbo præpostere pronuntiato, quo ad verbum significatur, Librum notare. Quid autem est librum notare, quàm litteras in eo scribere? Quod si nullam aliam etymologiam Hebræi domi suæ reperiant, & hæc sit ratio clarissima, quid n̄ dicamus Hebræos ab his descriptionem didicisse, à quibus verbum quo res ipsa designatur, acceperunt? Si roges, vnde Latini Dialecticam, Grammaticam, Rhetoricam, Geometriam, Arithmetica, Astronomiam, Musicam, ipsam denique Philosophiam habeant: nemo erit qui non mox respondeat, omnes has scientias à Græcis acceptas esse, & eius rei certissimum signum in ipsis vocabulis remansisse. Quamobrem effrontis potius hominis & impudenti perpicacitate quiduis negantis, quam sani & amanti veritatis esse videatur, si quis hanc rationis concludendæ formulam contemnens, aliunde res ipsas, aliunde proprias earum voces venisse contendat. Nescio an hic de γραφω & eius cognatione verba facere debeam; & rationem addere, cur non solum recensere & numerare, sed narrare etiam & nunciare & quandoque scribere designet. Nobis certè clarum est, quod γραφω/vnde γραφω significet quouis modo dare cognoscendam rem quampiam; quod fieri potest numerando, narrando, scribendo & nuntiando. Bar enim nobis idem est quod in lucem edo: a quo vtrumque verbum apud Latinos & Paros & Pario, & apud Hebræos פרו pro creare. Hinc γραφω siue γραφω quod est idem; expono, enarro, siue generatim quauis ratione notionem mentis meæ exterius aperio & declaro. Hinc igitur פרו, in quo verbo duo fuerunt Hebræis commutanda; alterum, vt vocalis ipsi Sigma præposita reiciatur, quoniam nefas ipsis habeatur, vocem vllam à vocali capere exordium: alterum, vt hæc vocalis in eam mutetur quæ radicibus ipsorum est familiaris. Ab hoc verbo פרו pro libro quo res exponuntur, & פרו is qui exponit

Græcifici.

Græfiter.

Scribō.

Sctif.

Sctrah.

Crab.

Cresen.

Cresfiter.

Sctrahben.

Sctif.

Papyrus ab Agyptiis inuenta.

Pergameni membranas ad librorum materiam præpararunt.

Charta lineæ & gossypina.

China optimam chartam olim fecerunt.

Litterarum figura quando pingi ceperunt.

Scribendi rationem Hebræos à Cimbricis accepisse.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

Pario & Paro verbo verborum etymon.

CC 4

ponit

ponit quicquid vel scribit, & כְּתוּבָה scripturam. Ex his coniecturam facias, Hebræisne nos, an illi nobis tradiderint scribendi rationem; atque ad eodē vtrā lingua prior sit & antiquior habenda. Quando igitur luculentis rationibus nunc mihi videor euicisse, primam scripturam originem à Deo linguæ nostræ contributam fuisse, totamque eam rationem, quæ litterarum notis recensendis nuncupata est, ex ea interpretationem accipere debere, tempus est vt causas reddamus, cur suam quæque littera sortita sit figuram.

LIBER III.

Scribendi progressus uter sit rectior, Hebraiorum an Latinorum & Græcorum.

VERVM quod id minus euestigio aggrediar, facit illa dubitatio quam mox ab initio hinc video exoriri. Magno enim plurimorum applausu ab Hebræis iactari scio, se rectum scribendi progressum tenere, Latinos & Græcos dum contrario ductu pingunt, profusus à primis exarandorum characterum institutis aberrare. Se enim à dextris ad sinistra in scribendo progredi, primi mobilis hac in re ductum sequentes: eos qui ex aduerso litteras scribunt, planetarum siue erronum cursum tenere; & quanto ille quàm hic naturæ conuenientior est, tanto suæ scripturam modum esse præstantiorem. Argutum, ita me Dialectica amet, conclusionis genus, & vnà cum Diopete Troianorum Palladio è cælo, vt puto, delapsum. Vt tamen hunc Gordium nodum vel dissoluam vel gladio dissecem, non Alexandri illo quidem, sed veritatis præfari oportet, quæstionem hanc in eo maxime versari, An litterarum multarum descriptio per versus rectos deducta ad dextram debeat tendere, an ad sinistram. Cum igitur nec Hebræi nec ceteri vlli versus suos in circulum regredi faciant, sed per rectas lineas porrigant, non video quid nobis sit cum orbiculari motione. Quid? quod ne similitudo quidem vlla ab orbiculari ad rectum progressum, ad hanc quam agimus rem transferri potest; cum ille ex se in se redeat, hic à termino quoque ad alium tendat, non minus illi dissimilis, quàm idem ab alio differt. Vnica est Latinorum & Græcorum figura quam circulus absoluit, in qua liberum cuius est vt à dextris ad sinistra, & hinc rursus ad dextra procedat: verum ne illud quidem aut necessarium aut pluribus visitatum; cum plerique in hac littera exaranda à superiore parte dextrorsum ad inferiorem, & ab hac sinistrorsum ad superiorem calamus reducant: quod non citra magnam causam facere videntur. Cum enim hæc littera quandam æternitatis habeat significationem, & in æternitate consideranda & ad res creatas deducenda ab ipso apice incipere oporteat, & hinc descendere vsque ad infima eorum quæ rotunditate hac continentur, & rursus inde gradum referre ad superiora, nec ante consistere quàm ad ipsum redieris patrem vniuersorum; non potest figura eius melius delineari, quàm si hunc mentis nostræ motum, atque ad eodē ipsius opificis ordinem, dum depingitur atque formatur, imitetur. Quod si id quod nos supremum dicimus, quisquam dextrum vocare velit, vti memini à Ioanne Sacrobuftano rudimentorum sphericæ contemplationis auctore scribi; dicam nihil mea referre, quas sibi quisque in rebus æternis & diuinis similitudines fingat; modò mihi quoque concedatur, id quod reuera supremum est, supremum vocare; non in figura tantum huius elementi vocalis, sed in tota etiam rerum vniuersitate. Sed vtrumque tandem & quoquo modo hæc dicantur, quid inde ad Hebræos, apud quos nulla littera inuenitur quam integer circulus absoluat? Taceant de primo mobili, planetas accusare desinant, qui æquè à suis dextris ad sinistra, & inde ad sua dextra redeunt, atque ipsum primum corpus, tamen contra primum mobile obliquis cursibus ferantur. Verum hæc alterius loci; nec quicquam faciunt ad id quod in quæstionem modò vocatur, quæ de recta litterarum serie describenda, non de orbiculari in se regressione tractat. Repulsis igitur Hebræorum sopherarum nugis, nos ipsam rimemur veritatem; quæ non aliunde clarius existet, quàm si quid scriptio sit, breuiter definiatur. Eam namque luculentissima est demonstrandi via & ratio, quam formæ rerum de quibus agitur, ostendunt. Quamuis itaque ipsa verbi scribo, interpretatio satis declaret quid sit scriptio,

O litteram pingendi modum & significationem.

scriptio, & ad quod genus rerum ea spectet; quo tamen nihil scrupuli relinquatur apud quemquam, sed omnia sint expedita & libera ab omni obstaculo, non verebimur rursus incurrere in illorum criminationem, qui nos nimium didascalicos, nimiumque esse curiosos in minutis quibusque exilissimis discutendis non semel obiecerunt. Respondebo enim illis quod aliàs crebro feci, in paradoxis, qualia omnia mea sunt, docendis nihil mihi videri nimis accuratum; nihilque tam planum, vt non plurimi offendantur. Quid? an non frequenter audiui à viris Latinæ, Græcæ, Hebræicæ & affinium linguarum peritissimis, me rationibus niti admodum firmis, & talibus, vt eas vel reicere vel frangere nequeant; se tamen adduci non posse, vt ea quæ docere nitor probent, atque vera esse fateantur? Apud hos igitur num quidquam nimium esse potest, qui ne illa quidem quæ vident videre volunt, aut saltem fateri sese quæ vident videre? Sed dicet quis, & optimo iure dicet, apud id genus homines non curiosam modò in docendo prolixitatem, sed omnem omnino orationem, quamuis succinctam, nimiam esse: quandoquidem perinde est siue surdo canas, siue contumaciam ab errore liberare coneris. Nos tamen si non aliis, at nobis certè & Musis canemus. Scripturam ergo eam vocabimus siue actionem, siue operationem, quæ linearum ductu litterarum nominibus conuenienti, sermonem & eius partes ob oculos ponit. Neque enim hinc de quibusvis notis cuiusvis arbitratu excogitatis agimus; sed de illis dumtaxat quæ vim nominum quibus Hebræi in litteris enumerandis vtuntur, expriment, & aptis & conuenientibus eorum significationi exponunt figuris. Verum de his, vt dixi, in singulis elementorum nomenclaturis disputabo, demonstraturus suam ad quodque nomen formam quàm aptissimè quadrare; nec melius artificiosiusque posse rem per litteræ cuiusque vocabulum denotaram depingi, oculisque subiici. Quemadmodum igitur in figuris accuratissima ratio habita est, vt nominibus litterarum responderent; ita in tota sermonis per id genus notas delineatione conuenientia quædam & concordia esse debet sermonis & scripturæ, haud secus atque pictura rem eam quam oculis ostendere molitur, quoad eius fieri potest, studiosè imitatur. Qua de re fit, vt si quæretur an dextram an sinistram versus scripturam progredi oporteat, consulenda sit natura sermonis; atque diligenter videndum, an locutionem ad nos ipsos an ad alios dirigamus. Nam si nobis ipsi loquamur, scriptio ad nos tendat necesse est; sin aliis per sermonem cogitationes nostras significemus, quis non videt sermonis delineationem à nobis exterius porrigi debere, si picturam quidem rei pictæ velimus conuenire. Quod si in Panathenæis virgo quæpiam Minervæ peplum sua acu pictum ostendisset, in quo deam sic delineasset, vt auersa à gigantibus ad cælum contendere videretur; an non eam omnes spectatores explosissent, ceu contumeliosam & impiam; eo quod Palladem non inuadentem, sed fugientem texuisset? Quis non exhiberet eum pictorem, qui eum qui foras progrediatur sic nobis delineet, vt faciem habeat portæ aduersam? Cum igitur nemini sit obscurum, quin sermo mentis sit interpretatio, de qua Aristoteles titulum Hermenias mutuatus est; non potest non perspicuum esse, eum à nobis exterius destinari, & idcirco in ipso pingendo eam seruandam esse rationem delineationis, vt clarè demonstraret exterius tendere locutionem. Quid infaniam quàm sibi quemquam loqui, & verbis significare quid mens intus cogitet atque meditetur? Hæc cum sint perspicua, reliquum est vt consideremus dextrumne an sinistrum exterius dicatur; vt hac quæstione decisa liqueat in vtram partem tendere ea debeant quæ sic pingere volumus, vt à nobis exterius ad alterum proficisci denotentur. Quid dextrum sit, quid sinistrum, vt cuius videretur liquere, ita penitus consideranti non admodum facile fuerit definire.

Scripturæ definitio.

Scriptio quæ progredi debeat.

Sermo à nobis exterius destinatur.

Dextrum quid sit, quid sinistrum in animalibus.

Plato hoc partium in homine discrimen, soli consuetudini & educationi adscribit, cui natura ipsa videtur reclamare. Quid? an non bruta animantia solo solius naturæ instinctu atque ductu prius dextrum pedem mouent quàm sinistrum? In hominibus item dextra validiora cernimus sinistris, non solū de consuetudine exercitationis, sed ab ipso mox ortu. Iam nulla in re natura frequentius monstrum producit quàm in dextro & sinistro. Cum enim illa pars corporis dextra animalibus sit, in qua hepar venam cauam vel emittit iuxta Galenum, vel suscipit secundum Aristotelis sententiam; non rarò videmus in hominibus euenire, vt pars ea dextram manum habeat, in qua lien sedem habet; quod alius quo nomine velit appellet, equidem monstrum vocare non verebor.

Quod

Dextri & sinistri in corpore differentia natura, non consuetudinis adscribenda. Consuetudo altera natura.

Quod si manibus & pedibus id accidat, maior erit ab ordinaria naturæ constitutione dilcensus. In his itaque in quibus contra ac in ceteris dextrum habetur, manifestum est non tam consuetudini quam naturæ dextri & sinistri in corpore differentiam adscribi oportere; cum in iis nulla cura & exercitatio efficere queat, ut non ea parte sint robustiores & ad motionem promptiores in qua splen collocatur. Adde quod quidam sic à natura sint comparati, ut utraq. manu æquè valeant, atq. idcirco ambidextri & sint & vocentur. Non eo interim infitias, magnas quoque vires esse consuetudini, quam lubenter fatebor alteram esse illam quidem naturam, sed tamen sic alteram, ut & secunda sit, & minus virium habere censeatur. Verissimum enim illud est,

Naturam expellat furca, tamen usque recurret.

Positio differentia unius sint capientia.

Ex his quæ quotidiana nobis experimenta demonstrant quæstio existit, in quo dextri & sinistri in homine, ut de ceteris taceamus, principium sit collocandum. Nam si vel in corde, vel in hepate, vel in cerebro id ponas, necessariò confiteberis aut idem in omnibus dextrum esse, aut has primarias partes non in eadem sede in omnibus hominibus locari. Atqui & cor & hepar & cerebrum eundem situm in eo habet qui ordinario & communi hominum ritu dextris & sinistris partibus præditus est, atque in illo qui contrario modo partes has possidet. Cum dextrum & sinistrum propria sint animalium ad progrediendum naturum, in iis oportet vel solis, vel prius quam in aliis, huius discriminationis causa quærat. Quoniam autem dextrum in latitudine, sursum & deorsum in longitudine, antè & retrò in altitudine capiuntur, & hæc omnia in peculiaribus motionibus considerentur, ita ut Superum quidem nutriendi, Dextrum progrediendi, Anteriori sentiendi principium sit; videamus quibus instrumentis progressus fiat, & à quo principio descendat. Aristoteles dextra omnia in animalibus calidiora & validiora & efficaciora esse dixit, atque adè in agendo tantum, non etiam in patiendi, dextrum notari; & idè non inueniri in sensibus qui patiuntur ab iis quorù occursum mouentur, nihil contra in ipsa actionis edentes. Idem auctor est, dextra viscera omnia præstantiora & nobiliora esse sinistris, ut hepar liene, renem dextrum renem sinistro, & id quidem in calore & propriis operationibus. Quando igitur prima caloris sedes in corde est, & inde per venas tamquam per canales totum corpus irrigetur, & sanguinem uti alimentum suscipiat, atque etiam è corde nerui oriantur, iuxta eiusdem sententiam in corde dextri & sinistri ratio quærenda erit. Atqui cor in omnibus hominibus eundem situm habet, ac parte sui dextra qua venam cauam ad hepar emittit, calidius est, si credimus eidem magistro. Quo fit, ut necdum mihi liqueat, cur quidam contra ac ceteri partem dextram eam habeant in qua lien est. Medici partem cordis sinistram calidioris sanguinis & eius qui per arterias fertur statuunt officinam, & neruos negant à corde exoriri. Maior igitur hæc controuersia & altercatio aperitur, quam ut tota hoc loco sit persequenda. Satis esto eam indicasse. Porro cum motus ille cuius proprium dextrum & sinistrum Aristoteles fecit, à neruis oritur; necesse fuerit, ut nerui eius partis in qua hepar est, calidiores sint in omnibus corporibus in quibus idem est viscerum situs: unde rursus efficitur, ut nemo vel ambidexter esse, vel læua manu pro dextra uti de naturæ quidem ratione possit; cui rei quotidiana aduersantur experimenta. Nos igitur viscerum eorum quæ ad motum eum in quo dextrum & sinistrum spectantur, nihil faciunt, nulla habita ratione, ad neruorum exordium ascendemus; & in eo partem illam considerabimus quæ spinæ medullam emittit; propterea quod ab hac nerui manus & pedes mouentes procedant, uti rami à primo trunco in cerebro radicato enati. Quoniam verò certis morborum argumentis deprehendimus alteram huius partem citra alteram lædi impediri quæ posse, uti in paralyti alterius lateris videmus, dicendum videtur, communem & ordinariam naturæ regulam esse, ut ea medullæ pars quæ hepar propius adspicit, validiores calidioresque ramos emittat quam altera. Verum in paucis contra euenire, & id esse inter monstrosa recensendum: cuius causa vel è patris semine, vel ex utero matris petenda; non verò ex hepate vel dextro cordis ventriculo, uti Aristoteles videtur sensisse. Quod si nunc ulterius roges qui dextrum in cælo sit ponendum, breuiter dicam, Aristotelis rationem hac in re mihi nequaquam probari. Ut enim cælum animal statuat, nullam tamen viam inueniet qua oriens cæli pars potentior & efficacior ad mouendum dicatur quam occidens, quando cælum sic suis partibus omnibus similaribus constat, ut nec maior

Dextrum in cælo quomodo ponendum, secundum Aristotelem.

maior vis vni quam alteri parti tribuenda videatur, ad motionem localem sciendam: nec celerius pars orientalis quam occidentalis feratur, nec item prius illa quam hæc queat cieri; tamen motus principium cælo tribuas. Quid quod cælo à principio interno nulla pars vel oriens sit vel occidens; sed tota hæc res ei tribuitur collatione eorum quibus sidera oriuntur, & idcirco sit externa. Iam cum dextrum & sinistrum priorem differentiam, quæ supero & infero continetur, requirat; si Peripateticus verum asserat, necessariò consistendum, non magis dextrum cælo quam superum inesse. At superum non inest, eo quod non nutriatur. Quamobrem si dextrum & sinistrum in cælo quærantur, per solam comparationem ad ea quibus dextrum est & sinistrum in eo poterunt inueniri. Quocirca si dextrum à calore & efficacia ducas, Sol in cælo suo dextra pars erit; & item in reliquis ea pars quæ plus virium habet. Sed hoc absurdum, nec pertinet ad motionem localem. Restat igitur, ut si in cælo dextrum & sinistrum collocetur, ea ratione qua in animalibus progredientibus dextrum illud sit quod ad mouendum, sinistrum quod ad quiescendum magis idoneum videtur; & id quidem in latitudine, in qua sola dextrum & sinistrum consideratur: Latitudo autem corporis sphaerici ab axe ad circumferentiam computanda. Quocirca enim Mathematici lineam definiunt imaginariæ puncti ductum, superficiem ductum lineæ, corpus ductum superficiæ; videndum quæ superficies ducta sphaericum corpus constituat. Id Euclides ceterisque Geometrarum definiunt, dicentes globum illud esse corpus quod nascitur è ductu superficiæ; quæ fixa diametro tantisper mouetur, dum eò redeat vnde principio cœpit moueri. In hoc motu si dextrum quæras, periphæria dextri pedis rationem habeat, axis verò pedis sinistri. Quod si in medio periphæriæ inter polos Solem colloces, & vna cum superficie moueri intelligas, pars vnde moueri incipit, terminus à quo; pars ad quam mouetur, quæque maximè distat, terminus ad quem fuerit: & quia id à quo animal mouetur posterius est, id ad quod, antè; res planè contra fuerit supputanda quam Aristoteles fecit. Fingas enim cum ipso cælum moueri cœpisse, & illum esse orientem, vnde motionem secundum latitudinem exorditur; ceterè periphæria dextra erit, axis sinister, oriens posterior, & occidens anterior. Quando enim homo progreditur, dextro pede, sinister quiescit, & si continuò dextrum pedem promoueat, sinister axis & partium circa axem rationem subibit, dexter circum abfoluet, haud aliter atque in circino cernitur fieri, in quo si roges vter pes dexter sit, quis non eum dextrum vocet qui mouetur & circumducitur? Relicta igitur hac consideratione dextri & sinistri in cælo ex positu partium ipsi ingenito, transeamus ad comparationem eam quam Aristoteles comminiscitur, ut videlicet cælo ex collatione corporis humani, cui globus circumscribatur, consideretur; videamusque quam feliciter hoc ei successerit. Sumit illud dextrum esse à quo motus incipit, atque ex eo colligit orientem dextrum esse, & occidentem sinistrum; quod est absurdissimum: eo quod dextrum & sinistrum non inter terminum à quo & terminum ad quem à quoquam statuuntur, nec statui quidem possint, cum ea quæ progrediuntur naturali ductu ad anteriora ferantur, & inter antè & post dextrum & sinistrum nequeat computari, nisi hæc de quibus agimus postus discrimina confundantur. Quis rogo ferat, si homo dicatur à dextro progredi ad sinistrum, cum ipse sermo ipsaque natura clamet nos antè progredi, termino à quo posterius relicto? Inepta est itaque hæc Atlantis descriptio, & profus cæli moti repugnans. In ceteris enim dum pars dextra mouetur, sinistram quiescere oportet; quod fieri in axe & periphæria dixi, & in circino clarè cernitur. Quamobrem Peripatetici argutis relictis, quibus Pythagoreos oppugnat, nos aliud consilium eiusdem secuti, quo censeat vnicuique in sua scientia credendum esse, Astronomos rogemus quid dextrum, quid sinistrum in cælo appellent. Apud hos profectò longè alia ratio dextri supputatur, in qua naturæ ductu obseruato, antè & posterius in motu locali inter terminum à quo & terminum ad quem constituuntur; atque ita Sol progrediens antè spectat, quo fit dextrum eius latus Septentrionem, sinistrum ad meridiem vergat. His consentiunt Poëtæ vetustissimi scriptores, quorum hac de causa auctoritas non est negligenda. Illis igitur quia in sua scientia versantur, his quia primo homini à Diis edocto proximi fuerunt, credere debemus. Cosmographorum clara est sententia ex iis quæ de longitudine & latitudine locorum scribunt, quorum hæc inter polos & cir-

Sphaericum corpus quid sit.

Dextrum & sinistrum in cælo quid secundum Aristotelem & Astronomos & Poëtæ.

& circulum æquinoctialem capitur, in meridiano supputanda; illa inter orientem & occidentem, in æquinoctiorum circulo consideratur, vt in progredientium spatii metiendis fieri debere natura ipsa demonstrat. Quod ad Poëtas attinet, nihil dubij fuisse, nisi Simplicius Homerum ad Peripateticam tuendam absurditatem aduocasset. Verus quos indicat, adscribere placuit:

Homeri locus
explicitus.

Τὴν διωνοῖσι τανυπτεροῦ γασί κελύειε
Πείθεσθ, τῶν δὲ τι ματατροποῖ δὲ δ' ἀλεγειῶ,
Εἴτ' ἐπὶ δεξιῖ ἰοσι πρὸς ἠῶτ' ἠελιόντε,
Εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖσι ποτὶ Λόφον ἠερέβῃσθε.

Id est, vt nos ex tempore iuxta sententiam nostram Latinè vertamus:

Præpetibus mandas auium tu credere pennis,
Ast ego nil moucor, nec me cura vlla moratur,
Sive ad dextra volent, seu tendant Solis ad ortum,
Sive sinistra petant, seu caprent noctis opaca.

In his non duæ tantum plagæ, vt Simplicius existimauit, sed quatuor enumerantur, quod alios quoque sensisse Eustathius testatur, quos tamen nec de constructione verborum, nec de intelligentia versuum reprehendit. Quid igitur necesse est sic Poëtam capere vt solus ab omnibus aliis & ab ipsa natura dissentiat? Cum enim Poëta Soli Apollineth aurigam dederint, non potuerunt committere vt non partem cæli Arcticam dextram, & oppositam facerent sinistram. Neque aliter Homerus statuere de his potuit, quando Auroram orienti luci præficit, & eius ductu mortalibus lumen reddi crebrò cantat; quæ dum ex orientis cardine emergit, necessariò dextra sui parte vergit ad Septentrionem. Virgilius, diligentissimus prisca veritatis inquisitor, clarissimè quid hac de te senserit, his versibus ostendit:

Zona mundi.

Quinque tenent cælum Zone: quarum vna corusco
Semper Sole rubens & torrida semper ab igni est,
Quam circum extrema dextra læuâque trahuntur
Cerulea glacie concretæ atque imbribus atris.

Ouidium vetustissimos scriptores in iis quæ de mundi exordio, diluuiò, & astrorum positu cecinit, diligenter secutum esse, res ipsa declarat; adeò vt non desint qui eum Mosis libros legisse suspicentur. Apud hunc Apollo Phaëthontem rectum Solis iter docens, inter alia cognitu non minùs vtilia quàm iucunda præcepta hoc etiam exponit:

Nen te dexterior tortum declinet ad anquem,
Nene sinisterior pressam rotâ ducat ad aram.

Hoc loco nemini obscurum esse potest, dextram rotam eam vocari quæ ad Arctos spectat, quos draco maximus vastis sinibus intortus comprehendit; sinistram quæ cæli partem oppositam respicit, in qua Aræ monumentum stellis consignatum videmus.

Anguis sicut
in Septentrio-
nali cali pla-
ga.

Anguem autem Septentrionis plagam tenere Maro declarat his versibus:

Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis
Circum, perq; duas in morem fluminis Arctos,
Arctos Oceani metuentes aquare tingi.

Ouidius item priore libro dextrum & sinistram in mundo sic descripsit, vt inter polos latitudo, quæ hoc partium discrimen facit, contineretur:

Zona.

Vtq; duæ dextra cælum, totidemq; sinistra
Parte secant Zone; quinta est ardentior illis:
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemq; plage tellure premuntur.

Varro tamen orientem sinistram mundi partem, occidentem dextram facit; posticam Septentrionem, anticam meridiem: quem Plinius lib. vndecimi capite octauo imitatur. quam cæli partitionem collatione eorum sibi finxerunt, qui sese ad meridiem conuertunt, vt illa nimirum dextra dicantur quæ nobis sunt ad dextram. Verùm hæc ratio plebeia est, & à poëtis non alibi quàm in auspiciis & auguriis vsurpata. Sic apud Plautum coruus à læua cantat Euclioni, & apud Virgilium sinistra cornix monet à litibus abstinendum esse. In cælo cursus ipsius solis considerandus, qui ab oriente in occidentem progrediens, necessariò Austrinam partem sinistram habet, Arcticam dextram.

Hinc

Hinc Lucanus:

Ignotum vobis Arabes venistis in orbem,
Vmbra mirati nemorum non ire sinistras.

Lucani locum
explicitus.

Describit eos Arabes quibus vltra Tropicum æstiuum habitantibus vmbra, dum Sol in Cancro versatur, Austrum versus meridianis horis porriguntur: qui, dum apud Romanos multo citra sideris viam militarent, mirabantur vmbra in solstitio æstiuo ad dextram mundi partem, non ad sinistram siue Notiam ferri. Quando igitur clarum est Arcticam, cæli partem dextram, Notiam verò ei oppositam sinistram vocari; atque ex his testimoniis constat quæ sint Homeri versus quibus quatuor cæli partes descripsit, intelligendi; reliquum est vt videamus, vtra harum partium vel interior vel exterior vocetur, vt eo inuento quæsitio nobis proposita decidatur. Ne recedamus ergo à poëtis, apud quos certissima sunt vetustissimæ Ianigenarum disciplinæ vestigia. Horatium consulamus, qui Saryrarum libro secundo luculentissimam nobis reliquit testificationem, ea in cælo interiora vocari, quæ ad Austrum ab Æquinoctiorum circulo siue isemirino declinant; & contrà exteriora quæ ab eodem tendunt ad Septentrionem. Eius verba hæc sunt:

Sive Aquilo radit terras, seu bruma niualem
Interiore diem gyro trahit.

Exteriora
qua sint, &
qua interiora
in calo.

Horatii locum
explicitus.

Est quisquam tam hebes vt hic non videat interiorum gyrum eum vocari, quem Sol in signis maximè ad Austrum vergentibus describit? Nihil sanè mihi magis perspicuum videretur, nisi Dionysium Lambinum insigniter hoc loco cespitasse cernerem. Is enim dum ad interiores circulos diei refert breuitatem, & eandem circulorum magnitudinem in brumalibus diebus & æstiuis reperit, tandem eò coactus est confugere, vt Horatium dicat necessario epitheto rem distinxisse, & idcirco non interiore tantum gyro, sed die niuali quoque brumam denotasse; ita vt, nisi niualis mentionem addidisset, interior gyrum aequè æstiuis ad Cancrum circulis atque hibernis ad Capricornum conueniret. Eadem circulorum descriptione alium quoque locum eodem Saryrarum libro declarat, qui sic habet:

—Ne tamen illi

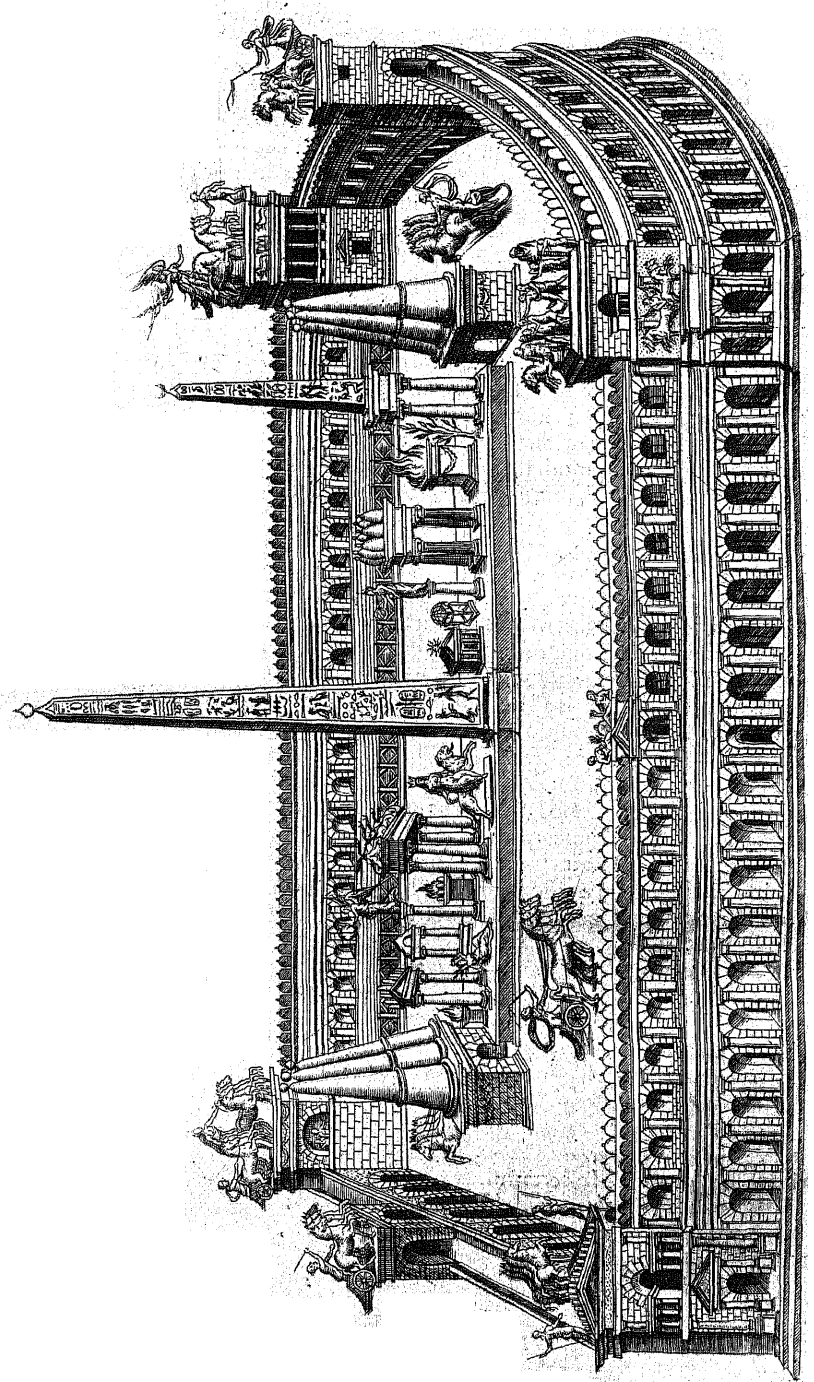
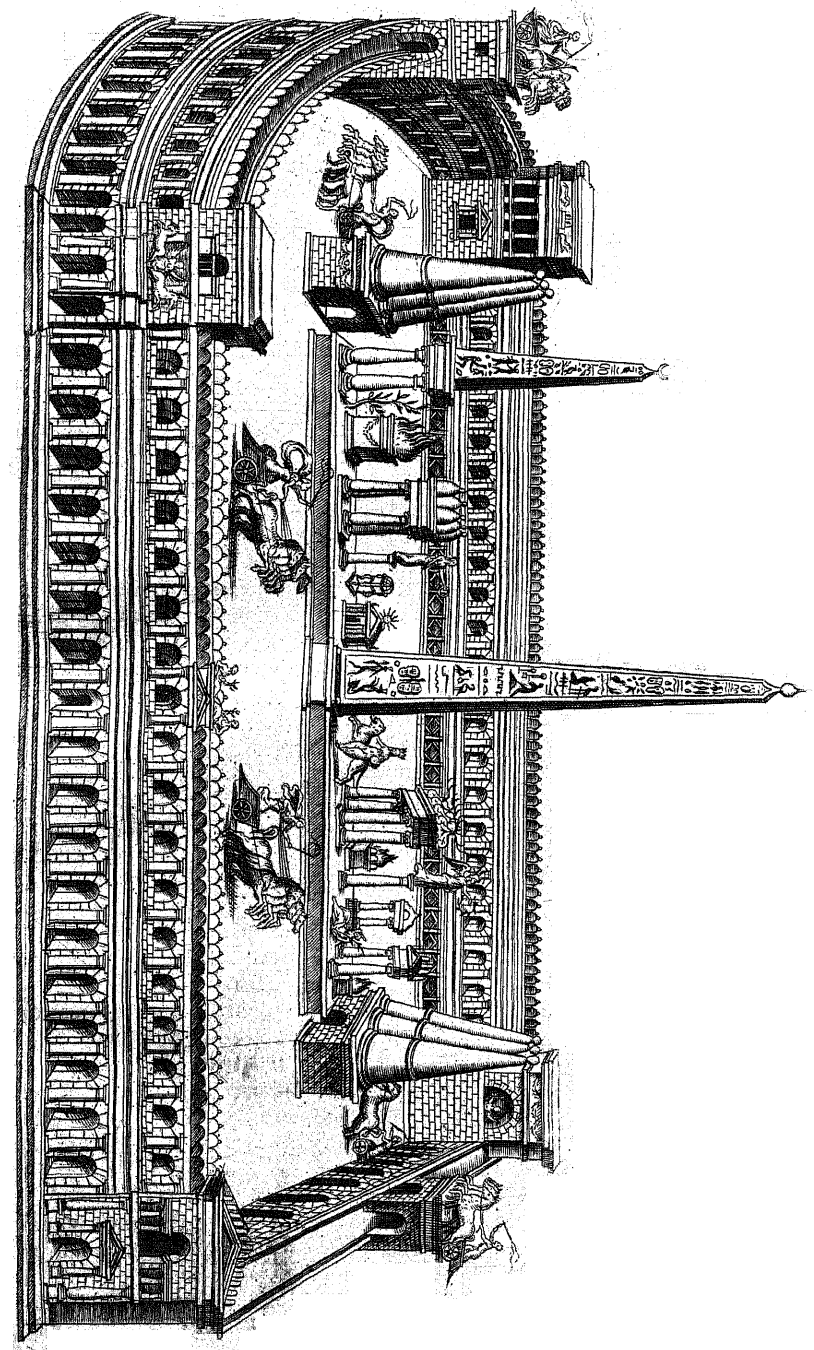
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.

Verùm turpiter vtrouque hallucinatur Grammaticus, dum doctum puluerem indoctis lineis perturbat. Nescio profectò an Lambinus Turnebum, an Turnebus Lambinum in errore traxerit, hoc scio, in dextri & sinistri, interioris & exterioris, honoratio- ris & minùs honorati loci discrimine annotando, vtrumque ex diametro cum veritate pugnare. Si quis igitur me prolixitatis accuset, is animaduertat me tam illustrium virorum auctoritate compulsam fuisse ad totam hanc quam tracto materiam diligentius accuratiusque versandam, & opinionem meam maiore opere muniendam; vtpote quam viderem horum arietibus & vineis oppugnari. Prius ergo illud quod priore loco ex Horatio citauit, bene à me explicari latius euidentiùsque demonstrabo: qua in re, quoniam imaginem Solaris cursus propius quàm ipsum Solem Grammatici poterunt intueri, à Circensibus ludis argumenta ducam. Circum Soli consecrari Tertullianus testis est, & idcirco eius effigiem in medio spatio de templi fastigio, vt eius verbis vtar, emicare. Atque hinc ad obelisci in Circis positi, de quibus post nobis iterum agendum. Cassiodorus quatuor diuersos colores quibus agitatorum distinguebantur factiones, ad quatuor anni partes refert; quos exponere, & symbolicæ rationi applicare, non est huius loci. Satis esto docuisse, Circum & agitatorum certamina ad Solis honores pertinere, & iis quoddam esse Apollinariū quadrigarum simulacrum. Quamobrem si dextrum & sinistram, exterius & interius in Circo inuenerimus; non poterit ignorari qua ratione eadem in Solis cursu sint collocanda, si nobis quidem per æquos iudices à facris signis, ab antiquissima Etruscorum memoria repetitis, ad ea quæ denotantur, argumenta ducere licebit. Et quid ni liceat? cum Ouidius ipse sideris decursum ad Circi structuram compararit, ad hunc modum canens:

—Hesperio positas in littore metas
Humida nox tetigit.

Si quærat itaque vtra pars dextra Circi fuerit, quis non videt à quouis responsum iri,

DD cam

40
Circi pars
dextra qua
sit.

eam quæ agitatori à carceribus egresso ad dextram esset; & eam dextram rotam quæ dextris gradibus vicinior decurreret? Verumenimvero, ne in tenebris micemus, id diligenter considerandum, quadrigas dum è carceribus emitterentur in dextro Circi latere, currere, ac dum ad metam venirent, ad sinistrum latus circumagi solere: quo nimirum Phæbo quadrigas ab oriente occidentem versus agenti similem cursum tenerent. Turnebus nec equestri disciplinæ, quæ defensionem exteriorem postulat, ut quilibet, non dico eques, sed lixa intelligit; nec Solari decursioni, nec prisca Circesium ludorum monumentis conuenientia prodidit, dum agitatore dextrorsum equos circa metam agere solere tradit. Quamuis verò cuius perspicuum sit, Solem ab Ortu ad Septentrionem declinare, & dum ad Occasum vergit Austrum versus, & idcirco ad sinistram cursum deflectere; eaque de causa eandem viam & rationem in Circesis decursu tenendam fuisse, ut in cælestis decursionis simulacro; addidi tamè duas Circi picturas vnà cum agitatorum & quadrigarum imaginibus, quas, ut veras esse omnes intelligant, è doctissimis Philandri in Vitruuium commentariis mutuatus sum.

Ludi Circeses.

In his clarè ob oculos positum videmus, quadrigas è carceribus ad metam per dextram Circi partem cursum tenere; & medium septum, in quo metæ & obeliscus cernuntur, ad sinistram relinqui, ita ut necessariò in reflectendo sinistra rota interior currat, & ad metas propius quàm altera pertingat. Neque enim prisca illi ludorum auctores tam erant stupidi, ut quotidianam Solaris decursionis viam non animaduertent & notarent; nec tam alieni ab omni iudicio, ut quem viderent, eum in simulacro & Soli sacro & maximis sumptibus summoq. totius populi studio exhiberi solito, non imitandum sibi putarent. Demiror ergo supinam Turnebi, viri ceteroqui priscorum rituum doctissimi, cum negligentiam tum audaciam in illo Ouidij versu interpretando, qui est

Ouidij locus
explicatur.

in altera tertij Amorum libri elegia: *Nunc stringam metas interiore rota.* in quo, ut modò dixi, interiorem rotam dextram esse contendit, contra atque Solis decursus & eius imitatio in Circesis de sacro ritu fieri consueta, ac claris imaginibus à prisca ad posteros transmissa, demonstrat, contra etiam quàm omnium aurigarum consuetudo, ab ipsis naturæ rudimentis ad nostram vsque ætatem progressa & perpetuò duratura, declarat; apud quos interiùs & ad se equos attrahere, nihil aliud est quàm eos trahere ad sinistram; & exteriùs ad dextram. Porò quoniam Lambini & Turnebi, & si qui eorum sint pedisse qui, auctoritate premor; non fuerit abs re rationum mearum ponderi facoma aliquod adiuicere, quo lanx illorum magis eleuetur. Aduocemus itaque Virgilium ad partes, & in eo pulcherrimum locum ab errore tueamur, quo necessariò ab iis sit corrupendus qui iuxta Turnebi sententiam eum velint interpretari. Describit hîc nauale certamen, & id quidem ad Circi ludos comparatum; quod ut fieret, metam constituit in mari, haud secus ac si in Circi spatii naues decursuræ essent. qua de re versus hi leguntur:

Nauale Troianorum apud Virgilium certamen.

*Est procul in pelago saxum, spumantia contra
Littora; quod tumidis summer sum tunditur olim
Fluctibus; hiberni condunt ubi sidera Cori.
Tranquillo silet, immotaq. atollitur vnda
Campus, & apricis statio gratissima mergis:
Hic viridem Aeneas frondenti ex ilice metam
Constituit, signum nautis pater; unde reuertii
Scirent, & longos ubi circumflectere cursus.*

Virgilij locus
explicatur.

Et hæc quidem de meta. In certamine verò depingendo inter alia hæc canit Poëta,

*Quo tandem mihi dexter abis? huc dirige cursum,
Littus ama, & leuas stringat, sine palmula cautes;
Altum alij teneant, dixit: sed cæca Menætes
Saxa timens, proram pelagi detorquet ad vndas:
Quò diuersus abis iterum? pete saxa Menæte:
Cum clamore Gyas reuocabat: & ecce Cloanthum
Respicit instantem tergo, & propiora tenentem.
Ille inter nauemq. Gya scopulosq. sonantes
Radit iter læuum interior.*

Est quif-

Est quisquam qui hîc non videat sinistrum nauis latus metæ siue scopulis saxeis, in quorum vertice meta erat, sinistrum fuisse? Potestne quicquam à Poëta clarius dici? Quemadmodum autem hoc loco læuum & interiùs coniunxit, ceu multis post seculis committendo à Grammaticis errori reclamans; ita paullo post docet gubernatorem interiorem metæ proximam inhæsisse:

*Namq. furens animi dum proram ad saxa suburger
Interior, spatique subit Sergestus iniquo,
Infelix saxis in procurrentibus hæsit.*

Vide quæso quàm eleganter studiosèque diuinus vates Circesis decursionis in nauali certamine expresserit, quod eum non dubito fecisse quò ad delphines in Circo ad Neptuni, cuius equus donum fertur, honorem poni consuetos alluderet, & eorum significationem explicaret. Quàm densa ignorantia caligo pulcherrimam hanc tabulam obfuscaret, si quis eam Turnebi pigmentis induceret! Verùm licet colophonium hoc debeat suffragium videri, quia tamen latius hic error, quàm profligare nitor, grassatur; & plura illustrium tum poëtarum tum aliorum loca corrumpit; cogor paulò altius eum eradicare. Nam non rectum modò Solaris & Circesis decursionis iter peruerit, sed in honoribus etiam apud prisca de loco tribui consuetis ita perturbauit omnia, ut priora posteriora fiant; & quem veteres honorandum esse censuerunt, eum posthaberi dedecorariq. mandat. At quo res hæc clarius intelligatur iudicariq. possit, quærendum, vter locus apud prisca honoratior fuerit, dextere an sinistra? siue exteriore an interior. Hic Turnebus & Lambinus citra hæsitacionem respondent, dextrum honoratorem, & eundem interiorem dictum fuisse. Audiamus ergo si placet ipsa Turnebi verba, quæ libri Aduersariorum decimi quarti capite 24. super hac controuersia scripsit, quæ sic exorditur: *Visne tegam spurco Dama latus?* Sermonum 2. scribit Horatius: quod quidem illic ab Horatio fingitur ab Ulyssè, ut heros indignum, recusari: & Oppius ait, Deinde post Racilium; nam is latus Cassij tegebat, quasi responsum ab eo peteret, celeriter dato loco, cum se insinuasset; sinistra corripit etiam, dextraq. bis ferit pugione. His locis velut chirographis aut testationibus, tegere latus intelligimus esse, latus sinistrum alterius, qui vel ætate vel honore superior est, claudere; quod qui facit, tamquam pro scuto sit quo latus præfertimq. sinistrum tegitur, latus tegere dicitur: aut ut qui in acie nobis ad læuam adstat, dum scutum ad dextram vertimus, nudum latus sinistrum protegit. Addit & Flaccus:

Ne comes exterior, si postulet, ire recuses:

Quis hic exterior comes? nempe qui ad læuam est. Hæc Turnebus & alia, inter quæ Ouidij locum in quinto fastorum libro turpissimè & audacissimè corrupt, lectione germana inducta, & ea loco illius exarata quam nulli omnino codices vel typis excusi vel manu scripti, quos equidem videre potui, admiserunt, versus hi sunt:

*Et medius iuuenum non indignantibus ipsis
Ibat, & interior si comes vnus erat;*

in quibus Turnebus pro Interior, scripsit Exterior: quod ego simulac vidissem admiratus, euestigiò plures libros consulò, & inter alios tres in membrana pergamena descriptos, bene vetustos, quorum Theodorus Pulmannus copiam fecit, & simul testis fuit oculatus, in omnibus Interior, non Exterior, haberi. Pudet me profectò tam effrontis in auctoribus corrupendis audaciæ, & tanto magis pudet, quòd temerarius hic corrector non viderit, & lectionem suam & expositionem ex diametro Nasoni aduersari. Sic enim scribit Turnebus: Ouidius dextrum hominem, qui in honestiore loco est, interiorem putauit, cum qui ad læuam esset, exteriorem vocauit. Quid ais Turnebe? Vbi est mens tua? Vel hoc vno loco debuisses intelligere, te toto cælo aberrare, dum exteriorem læuum facis. Ouidius enim docet apud antiquos senioribus summos honores tribui solere, & idcirco semper honestiore loco decoratos fuisse. Tu contra sic fœdas omnia, ut senem minus honesto loco colles: nisi fortasse versus quem corrupisti sic construas, ut comes exterior, senex interior fuisse dicatur. Sed quid nostra, qui verba quæ supponis intelligas? Illud certè falsissimum, & quòd Exterior hoc loco apud Ouidium sit legendum, & quòd dexter locus fuerit honestior apud antiquos iudicatus. Cum enim modò ostēderimus & grauissima Maronis testificatione, & aliis item ratio-

Locus ubi
honoratior,
dexter an si-
nister; inter-
rior an exte-
rior apud pris-
ca.

Ouidij locus
restitutus &
explicatur.

*Sinistram la-
tus olim ho-
noratus ha-
bitum.*

nibus multo firmioribus, sinistram latus interius dici, atque Naso dicat seniore in-
teriore loco ire solere si comes vnus solus ei adesset, necessaria collectione efficitur, sini-
strum latus honoratus olim habitum fuisse. Ceterum, quia Aristoteles id quod melius
ac nobilius est dextro loco in humano corpore constitui libro tertio de partibus anima-
lium & earum causis tradidit, sintque dextera non robustiora modò, sed felicitiora etiam
habita, non iniuria cuiquam possit videri, Romanos etiam locum dextrum in eundo &
sedendo honoratiorem censere debuisse, & inde consequens esse, me falsam opinionem
& comminisci & tueri. Quamobrem præter rationes prius adductas illustrissimum va-
lidissimumque proferam testimonium, quo tota hæc quæstio profligetur. Nihil apud
Latinos Virgilio doctius cum ceterorum, tum maxime rituum veterum, & totius anti-
quitatis. Is igitur volens oculis subiicere quanto honore Æneas Pallanta sibi à patre
Euandro summa fide & calidissimis votis commendatum perpetuò affecerit, & quam
se gratum maximis à rege acceptis beneficiis præstiterit, inter cetera canit, Pallanti sem-
per locum datum fuisse honoratiorem. Quemadmodum itaque Ouidius senem in me-
dio iuuenum honoris causa constituit, dum cum pluribus versaretur, ita Virgilius Pal-
lantem in medio collocavit, his versibus:

*Iamq; aded exierat portis equitatus apertis,
Æneas inter primos & fidus Achates,
Inde alij Troia proceres; ipse agmine Pallas
In medio, chlamyde & pictis conspectus in armis:
Qualis ubi Oceani perfusus Lucifer vnda,
Quem Venus ante alios astrorum diligit ignes,
Extulit os sacrum celo, tenebrasque resoluit.*

Num potuit illustrius honoratissimus locus in multis equitum turmis describi? num
quicquam dici explicatius, num quicquam pulcrius exornari? Vt verò hic locus illi
Ouidiano modò citato, *Et medius iuuenum non indignantibus ipsis Ibat*, responderet,
ita alteri parti, *Et interior si comes vnus erat*. alter quoque locus Virgilij sic similis est,
vt ex eo quid Naso Interioris nomine denotarit, clarissimè intelligatur. Libro enim
Æneidos decimo Æneam & Pallantem solos inter se confidere facit, & quem in ma-
gna comitum cæterua medium constituerat, eum hinc collocat sinistram. Audias igitur
canentem:

*Hic magnus sedet Æneas, secumq; volutat
Euentus belli varios; Pallásque sinistro
Affixus lateri, iam querit sidera opaca
Noctis iter, iam qua passus terræque marique.*

Conferant nunc qui volent Ouidium & Virgilium, & mox videbunt, eum qui alterius
honori concederet, dextrum semper latus clausisse. Quòd si quis adhuc dubitet quan-
to dextro latere sinistram esset honoratius, is legat Suetonij Tranquilli verba ea quibus
superbiam Neronis in Teridate Armeniæ rege tractando describit, vbi post alia contu-
melia plena hæc etiam leguntur; *Perductum deinde in theatrum, ac rursus supplican-
tem iuxta se latere dextro collocavit*. Quis hic non videt à Nerone triumphante ho-
nestiorem locum capi debuisse, & tanto quidem honestiorem, quanto se rege trium-
phato magis augustum videri volebat? Hinc igitur perspicuum fit, perperam Horatij
illud à Lambino exponi:

*Ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Nec melius quod sequitur paullò posterius:
Vísne tegam spurco Damae latus?
Latus enim claudit qui dexter adstat: quo modo & Iuuenalis intelligendus.
Diuitis hic serui claudit latus ingenuorum
Filius.*

Quod igitur Turnebus ex Oppio siue Aulo Hirtio citauit, ad eandem consue-
tudinis antiquæ regulam examinatum facilius intelligetur. Nam cum Racilius Cassio
dexter & exterior comes esset, ac locum Minutio dedisset; Minutius sinistra sua dex-
tram Cassij arripuit: alioqui si Racilius ei sinister adstitisset, Minutius sinistram, non
dextram,

*Loca duo Ho-
ratij exposi-
ta, & vnus
Iuuenalis &
alius Oppij
siue A. Hir-
tij.*

dextram, arripuisset, vt perspicuum est consideranti; tametsi Turnebus alibi occulati-
mus, hinc cæcutiuert. Quando nunc de ritu apud præcos Romanos obseruari consueto
satis constat, causa dauda esset aliqua, ob quam sinistram latus dextro prætulert; nisi
eam modò satis ostendissem, dum dextram manum dixi defensionis dedicari. Ex eo
enim efficitur, vt is qui se dextrum nobis præbet, tantundè faciat ac si recipiat se loco
dextræ futurum, & pericula omnia & omnem impetum propugnaturum. Hinc apud
nostrates *Wanten* & *Tru Wanten* apparitores vocantur, eo quòd manuum vice sint in
defendendo. *Want* enim idem est quod *Want*; id est manus exterior, siue manus quæ
longè lateque à nobis extenditur. Vnde pro chirotheca etiam vsurpatur, eo quòd & il-
la exterior quædam manus esse videatur. Quia verò eiusmodi manus exteriores exte-
riora pericula amoliantur, loquendi consuetudo recepit, vt paries etiam, quo homi-
nes non minùs quam manibus defenduntur, *Want* vocetur. *Tru Want* fidum appari-
torum defensionemque designat. Ex hac vocula *Curbantes* quasi *Cur wanten* dicerentur,
id est, cærimoniarum & rituum sacrorum defensores; qui Iouis infantis adhuc custodes
singuntur, eo quòd cærimoniarum Iouis siue Dei in nobis generandi primam constituent
infantiam. Eadem igitur ratio fuit eorum qui dextrum latus apud veteres claudebant,
quæ apparitorum & eorum qui alterius sese defensores fore pollicerentur: quo fit, vt
tanto minoris haberentur, quanto plures sunt quæ in corpore defenduntur, quam quæ
defendunt. Cor & cerebrum in nobis maxime muniuntur, & quanto ea costis & cran-
neo & manibus præstant, tanto qui ab aliis defenduntur, defensoribus sunt honoratio-
res. Ad hanc rationem Cicero respexit, aut potius eam declarauit in oratione pro
Marcello: *Omnèsque tibi, vt pro aliis etiam loquar quod de meipso sentio, non modò
excubias & custodias, sed etiam laterum nostrorum oppositus & corporum pollice mur.*
Hinc iuuenes senatoribus dextri adstare debebant, quòd hi interiore siue sinistro loco
essent tutiores. Ex hac collatione non exiguum in sacris litteris dubium tollitur, quod
existit è duobus eiusdem Psalmi versiculis in speciem contrariis: Prius enim Dauid
canit; *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis*; & post interiectis aliquot ver-
sibus dicit Domino suo: *Dominus à dextris tuis*. Hic cum Christum Dominum suum
Vates appelleret, & eum ad dextram Deo patri collocet; qui fit vt mox eidem Christo
applaudens dicat, *Dominus à dextris tuis*? Qui enim fieri potest, vt Deus Christo & si-
nister & dexter bene verèque celebraret? Duplex est igitur consideratio in mentem
vocanda, altera vt honorariis loci de communis antiquorum consuetudine ratio ha-
beat; altera vt defensionis spectetur. Dum igitur audimus, *Dixit Dominus Domino
meo, sede à dextris meis*; intelligamus Deum patrem sinistram vt honoratiorem affide-
re filio homini factò, ratione carnis quam Christus adsumsit. At post dum canitur,
Dominus à dextris tuis, cogitemus Deum & Christo vt vero homini, & omnibus crea-
tis defensionem esse & propugnaculum, & locum dextræ manus, quæ ad tuendum
comparata est, habere. Hic alij sese non parum torserunt, & nescio an quisquam satis
explicatè nodum dissoluerit. Deus itaque omnibus rebus creatis est à dextris, id est,
potentissimus est protector, & tamen si de sessione & loco more humano loquemur, nos
ei & omnis vniuersitas dextro loco debemus assidere. Eodem modo dum Rex quispiam
veri pastoris munere fungens pro grege suo in acie stat, populo suo est à dextris; at
si in palatio cum quopiam subditorum velit sedere, eum sibi à dextris collocabit, eo
quòd sinister locus antiqua præscriptione honorem sibi sumserit. Sic Solomon in thro-
no sedens, matrem sibi à dextris collocat, & Befacis filia libro tertio Esdræ dicitur à dex-
tris Regi assedisse, cuius tantum erat concubina. Nec aliter Ecclesia, quam Dauid Re-
ginam vocat, dicitur à dextris Christo adstare, cui tamen ipse illa altera consideratione
est à dextra, quando eius verus custos est & vnicus defensor. Quandocumque ergo
Deus in sacris litteris à dextris cuiquam esse dicitur, sic supputanda ratio, vt defensor &
propugnator esse intelligatur. Et hæc quidem satis sunt de dextro & sinistro. Vnus ta-
men restat scrupulus ex Horatio mihi iniiciendus, apud quem hi versus leguntur:

*Si fortunatum species & gratia præstet,
Mercemur seruum qui dicit nomina: lauum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
Porrigere.*

*Sinistram la-
tus dextro
cur prætu-
lert Romani
veteres.
Want.
Tru want.*

*Curbantes
vnde homines
acceperint.*

*Psalmi 109.
duo versiculi
in speciem co-
trarij consen-
tire debentur.*

Hic seruum sinistrum videmus, herum dextrum; quo fit, vt quæ diximus videantur vel omnino aduersari veritati, vel saltem perpetua non fuisse. Potuissim profectò nonnihil hoc loco commoueri, nisi res ipsa clamaret, hic non honoris inter herum & seruum, sed ministerij rationem habendam fuisse; quæ non postulat modò, sed cogit, vt seruus domino ambient, & dextram ciuibus porrigenti, & singulos nominatim roganti sinister adesset; tum ne obstaret ac impediret, tum vt ab interiore parte commodius nomina suggereret atque insinuaret. Inter seruum ministrantem & dominum non honor loci, sed commoditas & necessitas spectatur. Num quisquam tam rudis, vt non intelligat famulum hero tum sinistrum esse debere, dum sinistro pedi vel ocreas vel calcaria accommodat? Concludamus ergo, apud Romanos, & non apud Romanos solos, sed apud Hebræos etiam dextrum locum minus honoratum quondam fuisse; tamen hodiernus vsus aduersetur. Vnde perspicuum & illud, Dextrum exteriori, Sinistrum interiori vocari, iuxta ac naturæ instinctus omnibus nostratibus dicitur aurigis. Verum enim uero si caussarum in foro patroni præuaricari dicuntur, si non omnibus armis partes suas defendant, quanto magis cogar ego graue facti mei crimen subire, nisi illud adducam argumentum, quo nec firmius vllum & euidentius, nec antiquius vllum & venerabilius queat inueniri. Cui rogo potius credemus, quàm ei qui & prima sui origine Deo proximus & fuit, & à solo Spiritu sancto omnem edoctus naturæ & cognitionem & repugnantiam. Quis verò hic est? Is, inquam, qui primus suum cuique rei indidit nomen. Latini dextrum dicunt & sinistrum, Græci δεξιόν κρη ἀριστερόν; sed neutri vocum suarum caussas hactenus perscrutari potuerunt. In his dextrum & sinistrum nostratis sunt originis, & δεξιόν ab eadem radice à qua dextrum pullulasse non puto quemquam negaturum, qui modò Hermathenam nostram audiuerit de vocum primordiis disputantem. Dexter compositum nobis est vocabulum ex articulo siue pronomine De & Exter; quo Exterior denotatur. Exter formam comparantium sequitur, ab Ex deriuatum. Et pro eo ac debet pronuntiatum, Et habet sibi vt litterarum ordine, ita significatione etiam contrarium; de quibus in libris de Sapientia interpretatione modò citatis. Quoniam autem Ex vehementer desiderantis est, & Ex abominantis, Ex illud denotabit quod reiiciendum est. Vnde Exter quod à nobis remotum est: qua deriuatione docemur, solis nos internis bonis inhiare debere; & quicquid tale non est, reiiciendum à nobis esse. Hinc apud Latinos Ex, Extra, Exterus & reliqua ab eadem radice. Dexter igitur ipsam exterum reddes, si De articulum nostratem per pronomen notabis. Exter autem Antuerpiæ hactenus in vsu est frequenti, dum Exter existerem pro nudiusquartus dicitur. Sunt in suburbano Antwerpianorum agro duo loca, quæ quia vacua sunt & inculta, Lar nomen sortiuntur; quorum alteri ad dextram ab vrbe exeuntibus sito nomen est Exter Lar / de quo mox perspicitur vnde Dextrum apud Latinos dicitur, de quo si constet, ne de illo quidem dubitari poterit, à quo δεξιόν suum acceperint Græci. Non ignoro interim Eustathium à δεξιόμου vocem deriuare; qua de re nolim diu multum ue altercari, eo quod mihi satis sit, in dextro Latinorum apertam esse originem; non ex eo modò quod modò dixi, sed de sinistri etiam interpretatione; quod perinde factum est ac si dicas Syn nester / quod significat idem quod Latinis redderetur, Suum propinquius. Ex his ergo liquet, Dextrum primi nomenclatoris iudicio exterius esse, & Sinistrum propinquius & interius; quod omnem Romani sermonis consuetudinem apud Poetas & ceteros bonæ notæ scriptores secutam esse, exempla à nobis in medium adducta satis, ni fallor, superque docuerunt. Quocirca nihil mihi absurdi dicturus videor, si dicam ἀριστερόν apud Græcos pro sinistro dici; non, vt ipsi fortassis arbitrantur, per oppositionem mali ominis euitandi causâ, sed quia reuera sinistrum melius sit dextro, tamen dextrum corporis latus robustius. Quanto enim quæque res nobis interior est, tanto melior præstantiorque censetur necesse est; idque tanto, quanto quod seruit, eo cui seruitur, est minoris æstimandum. Verum clarius id erit, si de prima omnium rerum causa cogitemus, ad quam, cum ipsa immota sit, omnia feruntur. Idem cernes, si dextrum pedem promoueas, idque immoto sinistro facere pergas. Videbis enim sinistrum centri rationem habere, & dextrum peripheriæ siue circumferentiæ. Quia verò centrum prius circumferentiæ originis ratione, quid ni dextrum sinistro posthabeamus? Adde sinistri esse quietem, dextri motionem; & idcirco rursus, vt in prima causa dixi, fini.

Sinister locus interior, dexter exterior est.

Dexter unde dicitur. δεξιός.

De. Exter. Et. Ex.

De. Exter eegit. fereit.

Lar. Exter-lar.

Sinistri etymon.

ἀριστερόν. Sinistri dextro melius & præstantius.

sinistrum dextro melius esse. Præterea, quia sinistrum frigidius, sensuum operationi magis erit idoneum quàm dextrum; & idcirco locus sinister senioribus, dexter iuuenili tribuitur ætati. Quemadmodum autem in tota rerum vniuersitate Deus Pater centri rationem habet, atque omnibus rebus proximâ & intima causa est, cum qua sinistrum maximam habet cognationem, vt interpretatio demonstrat, ita conus ipsius cordis, in quo dilatationis & compressionis vitalis centrum est, sinistrum latus occupauit; atque hac consideratione seruata, metidò sinistra pars dicitur non solum interior, sed tanto etiam honoratior, quanto principium iis quæ à principio proficiscuntur atque dependent, dignius est habendum. Præterea clarissimum est è sinistro cordis ventriculo magnam arteriam, quam aortam vocat Aristoteles; exoriri; & in ea sanguinem subtiliorem multo quàm in vena cava contineri; & tanto subtiliorem, vt ei duplici opus fuerit tunica, ad maiorem sanguinis tenuioris & præstantioris custodiam; cum venæ vna simplex sufficiat: quo fit, vt rursus sinistrum dextro præstet, ac materiam contineat magis elaboratam; & magis idoneam spiritibus nobilioribus alendis, qui ad actiones longè præstantiores, quibus & vita & sensus tum interior tum exterior constat, destinantur: vt hinc non videam qua ratione dextrum sinistro honoratius aut nobilius dici queat, nisi imperfecta perfectioribus præferantur, & rudis materia materiæ elaboratæ. Iam vt materia se habet ad materiam, ita facultas materiæ præparandæ ad facultatem, & actio ad actionem. Dextra igitur pars, vt ea quæ sinistra materiam rudem subministrat, tanto est inferior sinistra, quanto is qui ligna cædit statuario, & simpliciter quibus famulus inferior magistro superiore. Non igitur bene colligit Aristoteles è maiore dextræ partis calore maiorem partis, nobilitatem, quando maior calor in corpore humano temperatiori calori seruit; & verò ea ratio est maioris caloris ad temperatiorem, quæ sanguinis fibrosi ad subtiliorem, & concoctionis ad sensuum operationem, & eius qui robusto est corpore & rudi mente, ad eum qui corporis viribus minus ille quidem valet, sed ingenio, sollertia & prudentia excellit. Quoniam itaque sanguis sinistra lateris in corde rationis & ingenij operationibus quàm dextri lateris propinquiorem suppeditat materiam; necessario fatendum, rectam nomenclaturam eum posuisse, qui sinistrum sic vocauit, vt eo illud significetur quod homini propinquius est; quia videlicet propius faciat ad eas actiones quæ humanæ menti sunt præcipuæ & propriæ subtilis sanguis, quàm crassus & fibrosus. Sophistica ergo conclusio est atque fallax: Si calor frigore nobilior, maior calor in corpore humano nobilior minore, quàm tamen nisi admittas, ægrè Aristoteles se tuebitur; si dicat in toto corpore dextrum nobilior sinistro. Sit sanè hepar splene, dexter testiculus sinistro, & ren dexter sinistro nobilior; non tamen ex eo effeceris, vt dexter cordis ventriculus sinistro sit nobilior; nec item, quod maior calor præstet temperato. Sed tandem modus esto huic de dextro & sinistro disputationi, teneamusque dextrum exterius, sinistrum interius dici; & hinc sinistra auspicia sinere illa quidem id quod proponitur fieri, iuxta festum, verum non dici à verbo sino, vt ille credit; sed à propiore nobis natura: & idcirco dum aues consuluntur, si ad sinistram volent, rem ostendunt de qua agitur nobis arripiendam; sin ad dextram exterius à nobis, abigendam atque propulsandam. Verum valeat infana auguriorum superstitio; nos ad propositam nobis quæstionem reuertamur: Quod si dextrum exterius, sinistrum interius sit; nec quisquam sibi, sed alij loquatur; ac sit scriptura locutionis ad oculum expressa notatio; pessimus pictor sit, & omnibus modis præposterus oportet, qui sermonem sic oculis subiciat, vt interius, non exterius tendere cernatur. Quocirca in scribendo dextram versus manus dirigenda, quod ad spectabiles notæ sermonem quem exprimunt quàm proximè sequantur. Absurdissimos igitur pictores Hebræos, & omnes eos qui sinistram versus scribunt, esse dicemus; eo quod perinde faciant ac si quis eum qui egreditur è templo, depingat velut intrantem. Ceterum obiectum iri cerno arithmeticas rationes sic scribi, vt à dextris ad sinistra notæ progrediantur. Primum nego in numeris simpliciter recto ordine describendis nos à dextris ad sinistra progredi. Contra enim fieri in numeris ordine pingendis videmus, in quibus primum Vnum, deinde Duo, hinc Tria, mox Quatuor, & ita deinceps ceteri dextram versus pinguntur. & hæc ratio in multis numeris scribendis seruatur. Quod si vnus numerus multis denariis vel centenariis vel

Auguria quæ bona, quæ mala.

Scribendi progressus à sinistra ad dextram rectissimus; contrarius absurdus.

Numeros scribendi ratio.

Numero
maior mino-
re dignior.

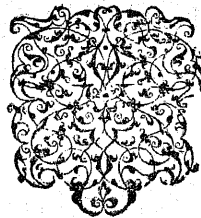
riis vel millenariis constans pingatur, scriptio quidem eundem seruat ordinem, verum maior prior minore scriberetur, & idcirco maior sinister erit, minori locum occupans plus sortitum dignitatis. Quod autem in addendo & multiplicando, in quo multiplex additio fit, à dextris ad sinistra pergamus; nihil facit ad scriptionem, sed ad nouam numerorum generationem, in qua quia à minoribus ad maiores numeros fiat progressio, merito à dextris ad sinistra tenditur, vt pote à partibus ad totum. Quis enim non videt totum partibus suis dignitatis honorisque ratione præstare, & idcirco totum rectè sinistro loco vti honoratiore poni. Contra dum numeros diuidimus, quia à toto ad partes descendimus, à sinistro loco, vti honoratiore, ad dextrum fit progressio. Quisquis ergo Cifras nobis opposuerit, ne is magnum rationibus nostris adiumentum adferet, quibus docuimus sinistram dextro honoratius haberi; propterea quod clarè in illis cernamus, sinistram locum maiori numero & toti tribui, dextrum minori & partibus. Minor enim numerus maioris pars habetur, licet non sit semper pars talis, vt aliquoties sumta integritatem maioris absoluat. Quoniam ergo totum partibus præstantius est, maior numerus minori præferatur oportet, atque idcirco sinistro loco dignus, vti honoratiore. Hinc perspicuum, cur additio, siue simplex ea sit, siue multiplex, à dextris ad sinistra, & diuisio, siue binarium, siue diuisorem habeat maiorem, contra à sinistris ad dextra progrediatur. Et hæc satis sunt hoc loco de numerorum notis, quas cur Cifras vocemus tum explicabimus, cum de duodecim numerorum nominibus & eorum mysteriis & figurarum quibus pinguntur causas agemus: nisi nos antè Deus ad plurium numerum transferat. Cum igitur hæc obiectio adè nihil scriptionis ordinem turbet, vt nostram etiam opinionem luculentissimo iudicio & solida ratione confirmet; procul reiicienda erit à laudatæ picturæ officina Hebræorum scriptura. Sed dicet quis, si Hebræi litterarum nomina & eorum ordinem à Iano acceperunt, cur à recta scribendi via declinarunt?

Hebræorum ab
fuerit scriptio
nis ordinis
anulla.

Profectò dum mecum diligenter reputo, ac causam tam absurdæ ipsorum scriptionis inuestigo, non aliud animo meo occurrit in quo acquiescat, quàm ipsum Cadmum huius rei auctorem primum fuisse, non illum quidem odio gentis impulsam, sed grauissima ratione ductum. Vt enim Hebræos, Chaldaeos, Arabes, & ceteras nationes cognato sermone vtentes perpetuò commoneret, linguam eorum à prima lingua insigni corruptela degenerauisse, sic eos locutionem depingere docuit, vt in quouis versu animaduertere possent, sese cancorum more procedere. Quemadmodum autem ipsorum sermo à perfectò ad imperfectum ceciderat, ita sermonis quoque picturam ad eundem modum fieri voluit primus scribendi magister, non inuidia, non odio, non vlla malevolentia; sed contra ingenti beneficii maximi in eos conferendi studio incitatus. Quod verò hoc erat beneficium? Illud nempe: Voluit vt corrupti sui sermonis ipso scribendi ductu perpetuò monerentur, & id quidem tum maxime, dum audirent Ianigenas in Europa contraria via litteras exarare, & eo scribendi modo locutionis naturam sequi. Huius monitionis is fuit scopus, vt è meliore scribendi ratione de sermone quoque meliore & antiquiore cogitarent, & ad eum discendum incitarentur: cuius tandem ea esset futura vtilitas, vt ex eo cognoscerent, eadem sibi per Prophetas significata esse quæ prima lingua artificiosissimo mysteriorum contextu intelligentibus indicaret, atque ex hoc mutuo consensu firmiter crederent ea quæ ad Christum seruatorem omnium pertinerent. Quamuis autem tarda admodum huius vtilitatis ratio videatur, eo quod nemini hætenus post legem Mosi datam fuerit manifestata; non est tamen ea de causa cogitandum, eam numquam ad frugem peruenturam. Occulta sunt diuina consilia, & eorum abyssi nullis vniquam ingenis explorandi; & quod nobis fieri posse non videtur, id ex illis sapientissime de improviso hominibus non opinantibus emergit. Numquam ego fore speraueram, vt ad hanc sermonis nostri notitiam angustus pusilli ingenij mei captus aspiraret, & ecce subito, haud secus ac furore correptus, Cronias incipio confutere, & accuratè explorare antiquitates: quibus non diu immoratus, mox deprehendo nostrum sermonem primas sibi vindicare debere; ac non exiguis deinde passibus progresso, tam multa mihi arcana sermo noster referauit, vt ea scribendo assequi nullo hætenus modo possim; atque adè verear, ne exiguum vitæ meæ spatium vix centesimæ eorum

mæ eorum parti satis sit effundendæ. Spero itaque aliquando fore, vt non poenitendi fructus ab omnibus nationibus ex hoc sermone carpantur, doceaturque mirificus legis Mosæicæ & prisca vetustorum Ianigenarum Theologiæ consensus. Fateor equidem, nisi Mosès, & religio Christiana iter mihi præmonstrasset, & totius veritatis ianuam aperuisset, numquam me ad certam archæorum quæ in sermonis nostris adytis delitescunt, intelligentiam peruenturum fuisse. Verum postea quàm Ogenia illa & Ogenis antiquiora, vnaque totam Orphicam mythologiam hinc sacrarum litterarum ductu, hinc sermonis nostri subsidio diligenter rimatus fuisset, & magna ex parte mihi imple primus enucleassem, non facile dixero voluptatis ex hac collatione perceperim, quantumque lucis affulserit ad obscurissimarum alioqui rerum caliginem discutiendam atque profligandam. Sed nunc ad pensum nostrum reuersi, singulas litteras examinemus. Verumenimverò metuendum mihi video, ne hæc proluxa litterarum tractatio prima statim fronte plurimorum animos auertat, deterreat, & antè reiicere nostra cogat, quàm vel minima tenus parte cognorint. Quamobrem mihi videor non malè operam meam collocaturus, si horum stomachos oxyporo aliquo, aut garo, aut halmadibus exacuum; quò litterarum deinde molestiam auidius aut saltem minore nausea deuorent. Quoniam in omnibus olim apud Ægyptios scholis Harpocrates cernebatur, cuius symbolo discipuli officij sui monebantur; non absurdum fore putauit, si hic Alphabeto meo præfigeretur. Quod si Martiano Capellæ laudi detur, quod, licet res traderet non admodum à vulgari scholarum notitia remotas, Harpocratem tamen in partes vocarit; quanto minus mihi vitio vertendum, si his meis Hieroglyphicorum initiis Harpocratis imaginem præmittam, atque eam totam sic ad causas & principia reducam, vt insana stolidorum hominum superstitione sublata, quis huius symboli scopus fuerit, clarissime intelligatur. Quamplurimos noui maiorem in modum quàm sanæ mentis esse videatur, vetustorum numismatum & simulacrorum studiosos, quos vt video plus satis reuerenter omnem antiquitatem venerari; ita neminem adhuc reperi qui quidquam sani attulerit ad Ægyptias has notas interpretandas: quo fit, vt sperem operam meam nec inuilem viris literatis, nec iniucundam futuram.

LIBER

LIBER IIII.

Harpocrates.

Superstitionis
& idolomanie
caussa.

Hieroglyphi-
corum signo-
rum origo.

Thoot.

Maneros.

Deorum suo-
rum nomen-
claturas nec
Ægyptij, nec
Græci, nec
Latini in-
telligunt.

VARIAS & insanas Ægyptiorum superstitiones tam multi scriptores celebrarunt, ut ne ipsos quidem Grammaticorum pueros latere possint: quarum causas ut alij alias attulerunt; ita illa mihi semper visa est habere principatum, qua fit ut vetusta rerum sacrarum symbola à significatione sua & primo usu detorta pro Diis colantur. Hæc autem latissime patet, hinc ignorantia veræ religionis; hinc sacrificorum auaritia, quæstum suum ex omnibus ritibus & cærimoniis & signis venantium; hinc cacodæmonis, cuncta ad suum cultum pertrahentis, fraudibus adiuta. Antiquissimi illi gentium omnium magistri sententias suas de rebus vel ad diuinum cultum, vel ad hominum salutem pertinentibus sancire, & sempiternæ posterorū memoriæ tradere volentes, signa finxerunt; quibus eæ non litteratis modò, sed indoctis etiam & plebeis ob oculos ponerentur. Ceterum quo promptius & facilius quid tesseres eius generis moneretur homines coniectarent, nomina illa indiderunt quibus tota significationis ratio indicaretur. Terminò itaque quadrato quo Deum notabant, non solum caput supernè imponebant, sed Thoot etiam nomen dabant, quo ipsum caput notaretur. Eodem modo illud caluariæ figmentū, quod in conuiujs Ægyptiorum circumferri solere, cum alij, tum Plutarchus prodit, Manerota nuncupabant; quo ad verbum denotatur caput commonefaciens, ut honori consulamus, nec à decoro deujs feramur. Sed quia hæc idque genus alia iam crebrò à nobis sunt explicata; pluribus hic exemplis nihil opus esse remur. Ex his igitur nominibus statim agnoscutur, non hoc tantum, quid tessere denotent; sed & illud, qua lingua vsi sint qui primi earum fuerunt auctores. Quamobrem cum plurimis & luculentissimis rationibus aliàs ostenderit, totam Ægyptiorum Theologiam à Phrygibus petitam esse, & Phrygio siue Cimmerico sermone consignatam; nihil mirandum, nec ab Ægyptiis nec à Græcis rerum sacrarum vel nomina vel symbola intelligi exponique potuisse; propterea quòd eam linguam è qua significatio eorum pendebat, prorsus ignorarent. Nec id Ægyptiis solis accidit, sed & Græcis & Latinis; quorum nec illi, nec hi deorum quos impiè colunt, nomenclaturas intelligunt. Quid Herculis, quid Mercurij, quid Hermæ, quid Apollinis, quid Palladis, quid Heræ, quid Iunonis, quid ceterorum commenticiorum numinum vocibus denotetur, nemo adhuc quiuuit interpretari; & interim Andabatarum more in tenebris de potestate & sacris eorum digladiantes, variis erroribus implicentur: quorum controuersias & altercationes cum alij complures, tum pulcherrimè Plutarchus in libro de Iside & Osiride exponit. Laudat is philosophorum illud quo dicitur, Non bene eum rebus vsurum, qui non rectè didicerit nomina intelligere; quæ sententia ut in plurimis alijs locum suum habeat, nusquam tamen quanti sit facienda clariùs apparet, quàm in his de quibus agitur nomenclaturis symbolorum: è quorum peruersa intelligentia, aut crassa potius ignorantia demens existit idolomania. Quia igitur nobis in præsentia hoc negotium proposuimus, ut quis Harpocrates apud Butios & ceteros Ægyptios fuerit, & quid apud vetustissimos denotarit, & quàm fædo deinde & impio errore ipsum simulacrum ad diuinos peruenerit honores, examinemus. Principiò duas eius imagines ex germana & fida antiquitate delineatas exhibebimus: quarum priorem Pighius, curiosissimus Romæ veteris explorator, & plurimorum mihi per totum Latinum præcæ memoriæ vestigiorum præmonstrator, se fatetur à Pyrrho Ligorio Neapolitano diligentissimo item antiquario, accepisse; atque primum exemplar æreum fuisse: posteriorem habeo è copiosissimis illustrissimi Cardinalis Granuellani, nunc vice regis Neapolitani, thesauris; quibus sic museum suum locupletauit, ut nescio an cuiquam in tota Europa in hoc diuitiarum genere cedere debeat. Lapis est Heliotropius, ea quam hic cernis amplitudine, cuius altera facies pueri habet sedentem qui in-

qui indicem ori applicat: altera Lori florem præfert; è quo pufio indicem ad silentium imperandum ostentans emergit, cui hæc subest inscriptio:

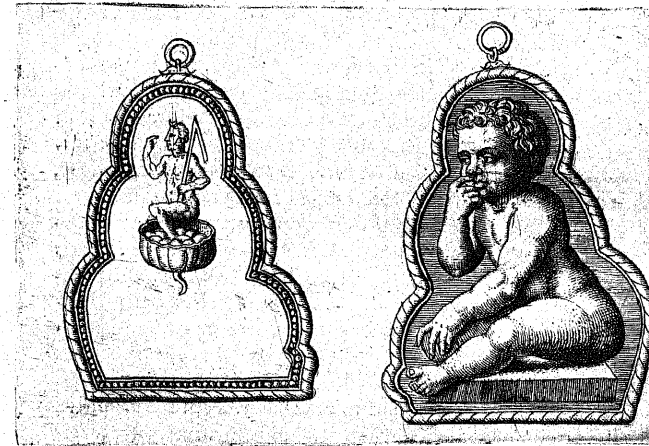
ΜΕΓΑΣ ΩΡΟΣ ΑΠΟΜΩΥ ΑΡΠΟΚΡΑΤ.
ΕΥΙΛΑΤΟΣ ΤΩ ΦΟΡΟΥΝΤΙ.

Luculentum profectò veritatis indicium in hoc Epigrammate videmus: cui cum Epiphanius consentiat, Arpocratem & Orum eundem Butiorum deum faciens, non est quòd de fide Heliotropij dubitemus. Ex Plutarcho didicimus Harpocratè

Harpocratis
Isidis filius.

Isidis amuleti
siue phylacterij
inscriptio, γ ε ρ ε δ
v o x.

Isidis amuleti siue phylacterij inscriptio, γ ε ρ ε δ v o x. **V**erâ voce vsurpatum silentio præteruisse, eo quòd Græcis litteris explicari nequiret. Cimmerica namque lingua veram vocem *Woyt* appellat: quod vocabulum prorsò litterarum ordine lectum, Verbum significat, versò autem verum & fidum; ita ut de ichnæa conuersione solis nostratibus vsitata, non verbum modò, sed verbum verum & fidum intelligatur. Quòd si *Woyt* dicas, quo verum verbum citra conuersionis consequentiam exprimitur, duas voces habebis, quarum neutra aut Græcis aut Latinis litteris signari potest; & in priore clarissimè cernes, nullum aliud esse in toto mûdo amuletum siue phylacterium, quàm ipsum Verum: quod apud nostrates à custodia nomē habet, aut potius custodia

Woyt
Arora

EE à Vero

War.

Wort.

Mag.

Horus idem qui Apollo.

Harpocrati prima legumina offeruntur.

Harpocrati deum non fuisse, sed signum duntaxat.

Harpocrates cur deus putatus, et quia ob rem coli solitus.

à Veto nomen est mutuata. War enim custodiam & verum, citra vocis & picturæ discrimen vocamus. Videmus itaque quid Isidi cum veritate sit cōmune: & si rem iusta trutina expendamus, Isis essentia erit, ab essentia procedens vox patris, per quam omnia facta sunt, Veritas omnia custodiens. Hermathena enim nostra docuit, vocabulum Isis idem esse quod Latinus diceret Est est, quasi Ens ab ente. Wort idem est quod esse accipit siue gignitur, & homonymōs pro verbo vsurpat. Iam War quo verum notatur, custodiam denotat; quod Græci dicunt Phylacterium. En miram vocum & rerum convenientiam, quam frustra in alia linguā quæras. Lucanus hieroglyphicis notis magicas voces designari cecinit, multo ille verius quàm ipsemet intellexerit. Cum enim Mag idem sit quod cognatum; & Magiris, vnde Magus corruptè dicitur, qui & nouit & docet cōgnationem; nihilque nisi sacrum sacris illis litteris notaretur; & id quidem de Phrygio sermone; non dubito quin & hæc quæ modò dixi maxima cōgnatione deuiucini, & id genus alia, hieroglyphica scriptura designaret. Quamuis verò War per se enuntiatum, id quod de cōgnatione Isidis & Veritatis dixi, satis explicet, facit tamen sacrosancta Mosis auctoritas, vt War-em Isidis phylacterium fuisse credam; quod nomen ad vnguem veram vocem, vt Plutarchus vertit, in arcano sacerdotum Ægyptiorum sermone designat: qua de re cum de Vrim in Hermathena egi, nonnihil à me annotatum est, pluraque aliàs, si Deus qui Vera vox est, nos custodiat, scribam. Hæc obiter de Phylacterio: quibus mox nonnihil addemus. Commemorat Plutarchus, auctor mihi sæpius laudandus, in libris Mercurio inscriptis reperiri, Horum eundem esse quem Græci Apollinem nominant: nec aliud eo nomine capiendum esse, quàm ordinatam vim qua Sol in orbem fertur. Aiunt in Copto Hori simulacrum Typhonis pendendum altera manu tenere. Harpocrati prima legumina offerbantur verbis his adiectis, Γλωσσα τυχη, γλωσσα δαίμων, id est, lingua fortuna, lingua genius. Qua de re Plutarchus colligit, præfidem eum fuisse sermonis qui imperfectus adhuc sit, nec bene per membra omnia absolutus, formandi perficiendique; atque inde aded esse, vt silentium digito imperet. Addidit & illud, Magnetem os Hori nuncupari, Typhonis verò os ferum haberi: quod ipse suo more ad ordinatam naturæ motionem refert, quæ ordini contraria Typhoni adscripta secum rapere frequenter & in ordinem redigere videtur. Eudoxus auctor est, in Ægyptiis esse fabulis, Iouem principio pedibus fuisse connatis & constrictis, & idcirco gressus omnino impotem; ac Isidem huius pedes dissecuisse, atque ita progrediendi dedisse facultatem. Plutarchus sacra Ægyptiorum nomina pleraque putat è fontibus Græcis emanasse, atque ex iis Isidis, Osiris, Anubis & Hori nomenclaturas deducit: qua in re insigniter ipsum falli ea demonstrant quæ de vetustissimo Phrygum sermone cum hîc, tum alibi à nobis dicta sunt. Hinc fit, vt sursum deorsum horum numinum partes & naturas voluat & reuoluat, & quàm longissimè ab hieroglyphicis signis aberret: quod si quis fusiùs nouisse volet, ipsum consulat; ac deinde videat, egone an ipse dicat probabiliora. Primum itaque illud statuo, Harpocratem deum non fuisse, sed symbolum dumtaxat utilissimam habens admonitionem, cum omnibus liberalem quampiam artem addiscere cupientibus, tum illis præsertim qui sacris litteris volunt initiari: atque idcirco à priscis illis Ianigenis in primo scholarum vestibulo solitum collocari. Postea verò, vti modò de toto superstitionis genere dixi, partim ignorantia, partim Eriuniorum sacerdotum, lucrum suum ex multitudine deorum quarentium, auaritia; partim etiam impio cacodæmonis instinctu factum est, vt Harpocrates Deus haberetur, & eius imago tutissimum omnium malorum amuletum, vti videre licet ex modò recitata Heliotropij inscriptione. Persuasum enim erat, ei cui hic propitius esset, nihil aduersi posse euenire, cui irasceretur, nihil ex voto successurum. Hinc Lucilij intelligitur epigramma in Simonem quendam medicum imperitum scriptum:

Ἦν πν' ἔχεις ἐχθρὸν Διονύσιε, μὴ κατὰ κράτος
τὴν Ἴσιν τετραμὴν ἐ τὸν Ἀρποκράτην,
Μὴδ' εἰς τὸ φάλαξ ποιεῖς θεός, ἀλλὰ Σίμωνε,
Καὶ γινώσκη τί θεός καὶ τί σίμων δύναται.

Id est, vt ex tempore idem Latinis effundam:

Odisi si quem Dionysi, ne pete vt Isis
Harpocratēsne huic sit trux, aliū sive Deus

Excacans,

Excacans; vocem vt Simo sit medicus,
Et noris possit quid Simo, quidque Deus.

Harpocratis igitur imago, quod propitius esset, è collo plurimis dependebat; qui melius sibi consulissent, si quæ pictura hac significabantur, ea diligenter considerassent, & reapse præstitissent, & vlteriùs significationem ad veram religionem, eo quo fas erat modo, transulissent. Vellem equidem nihil simile inter Christianos reperiri, nec tantum quemquam appensis sibi phylacteriis fidere, vt signa pro signatis habeantur: & quod vel ad memoriam rerum præteritarum, vel ad expectationem futurarum, vel ad vtilem aliquam admonitionem referti oportet, id superstitione & diuinis honoribus colatur, & vim aliquam credatur habere diuinam, siue ad corpus, siue ad animum, siue ad vtrumque custodiendum. Epiphanius circa finem eorum quæ contra hæreses scriptis, omnem Phylacteriorum vsum Christianis interdictum esse tradit: quod quæ sit intelligendum, & quousque sese porrigat, illis quorum partes sunt vt religio nulla superstitionis sit inquinata diligenter procurare, discutiendum ac definiendum relinquo: Nobis satis erit de Cimbrico sermone monuisse, nullum homini tutius esse & securius phylacterium, quàm ipsam veritatem siue vocem veram, qua omnia & in terris & in cælis custodiuntur: & ei qui hanc in pectore circumfert, nihil esse metuendum, ne si cælorum quidem moles capiti illabatur, aut corpus igne concremetur & in cineres redigatur. Hoc illud est Isidis phylacterium, quo vt grauida ex abditis patris abyssis in lucem produxit omnia, ita omnia quoque conseruat & tuetur. Fidissimum igitur amuletum ipsam credamus veritatem: quæ cum ipsissima vita sit, atque aded ipse Christus verus Hercules alexicacos, ab omnibus nos mortis periculis liberabit. Qui hoc phylacterio caret, ei nihil profuerit sexcenta periapta vel è collo habere suspensa, vel brachiis alligata, vel vestibus insuta, vel quouis alio modo ad custodiam portata: At qui hoc veritatis verbo omnium malorum fortissimo auerrunco se muniuerit, is omnibus aliis phylacteriis tutò poterit carere; propterea quòd huius solius vis omnem tutelam, omnem custodiam, omnem defensionem, iuxta Cimbricam ipsius Veri nomenclaturam, complectatur & absoluat. Valeat igitur Harpocrates, valeant cetera amuleta, modò Isidis phylacterium, quod est War wort siue War-em; quod idem est quod Vera vox, numquam à nobis discedat. Est vetus Græcorum prouerbum, aduersus calumniam nullum esse alexipharmacum: quod in Pluto sua Comicus ille vsurpauit, quo vix alius Athenis peior existit calumniator. Nos itaque vti nihili facimus Harpocratis numen, ita simbolo eius moniti, digito labella compescamus, ne quis Aristophanes aut alius sycophanta aut quisquam Corycæus auscultans, ea quæ nos dextra vola damus, capiat sinistra: quod Theodoros quondam sibi accidisse dicit. Proscripto igitur vano numine, quod statum & imagini inesse superstitione credebat, & reiecto stolido dementium hominum delirio, ad priscam accedamus veritatem; ad quam nulla rectior via est, nullum breuius compendium, quàm illud quod Mercurius ex vocis interpretatione demonstrat. Rimandum igitur quid Harpocratis nomen significet, ac quæ sit vocabuli & aspectabilis signi cognatio. Nulla in hoc nomine accidit litterarum clades: vna dumtaxat adspirata in tenuem commutata est, ad conciliandam vocis lenitatem; addita præterea terminante littera de consuetudine Græcorum, quòd nomen exuat peregrinitatem. Cimneriis integra compositio in has soluitur partes, War-poch-ra-t'e/ aut War-pogh-ra-t'e/ quibus significatur, Diu morando arduum opus aggredi tenta: Celeriter ad vnum festina. Quod si mihi permittas, vt vocis structuram per Apocopen factam esse dicam, ne finalis quidem littera à Græcis addita esse dicetur, sed ex Cimbrico quoque fonte manasse. Si enim War-pogh-ra-t'e-si compositæ vocis partes facias, has duas sententias habebis expressas; Diu morando ardua aggredi tenta: Celeriter ad vnum respice. War ab War-quo tardum notari Hermathena copiose exposuit, formatum est: vocabulum illud quidem Germanis superioribus quàm inferioribus vsitatus. Auigæ tamen nostrates frequens in ore habent, dum tarditatis celeumate equos retinere volunt. Ex allusione etiam sua ad cognatam vocem adagium nobis dedit, quod plures passim vsurpant quàm vnde originem ducat expendunt. Dum enim quicquam intricatum & difficile ad expediendum dicere volumus, dicimus: Cis War. War autem vocali longa crinem notat, tum quòd is hominibus & aliis etiam animantibus datus sit vt aduersus mala perdurent

Phylacterium vsum quam antiquis quousque permissum.

Veritas fidissimum amuletum.

Aristophanes pessimus calumniator.

Harpocratis nominis compositio et interpretatio.

War.

HAR. atque perseverent, tum etiam quod eo ipso retineri queamus. **Har** vocali breui, vt est in **HAR**; idem est quod duro, persevero, & diu in re quam motor. Hinc eodem tempore seruato, vt nomen in orationem venit, idem nobis significans quod Cardio Romanis: atque ad. **o** Cardio apud hos ab **Har** derivatur, mutata adspiratione in Cappa; quod in aliis quoque vocibus obseruatur, vt ab **Hap** fit Capio, ab **Haupt** Caput, ab **Haim** calamus, ab **Hit** Citus & cognata, ab **Hutius** Cuius, quia ad tutelam sui ciues congregantur, ita vt nomen à sine ducatur: ab **Hals** collus vel collum, Cervix, ab **Hertwig** siue **Hartwig** quod idem est, eo quod ceruix ad pondus diu ferendum apta sit. Collis per hyteron proteron à **Hof**; de quo in Aduaticis: Caudex ab **Haut**—**est**; id est, germanu & legitimum, vt sic dicam, lignum. Hac enim voce solidum arboris lignum designatur. Cardio igitur ab **Har** fit, eo quod sanua in cardinibus suis perpetuo duret ac perseveret. Ab **Har** fit **Hart**; pro duro: qua voce pro nomine & verbo vtimur. Hinc **Hart** etiam ipsum cor significat, vera & prima Cordis apud Latinos & *καρδια* apud Græcos origo. Et in his quidem vocalis breuis auditur, quæ in **Har** pro crinibus producit. Vetus est omnino hominum opinio, crines ad perseverandum durandumque plurimum habere momenti. Legimus enim, Sampsonis robur omne in crinibus constituisse: quod quamvis equidem sciam præcipuum quoddam Dei donum fuisse, nec omnibus crinitis, quorum caput nec radebatur nec tondebatur, easdem vires fuisse; video tamen mirifice cum peritica hominum opinione concordare. Quid quod adhuc Iudices frequenter eos quos quæstionibus sæuioribus adhibent, omnibus totius corporis crinibus spoliare solent, ne obstinata pertinacia tormenta pati perseverent? Hinc apud vetustissimos quosque tristissima clades habebatur, si cui caput rasum esset, eoque hoc signo vel luctus vel seruitus indicabatur. Diis certe & eorum sacerdotibus, tum etiam poetis & philosophis barbas promissas fuisse, & fortissimum quemque crinibus abundasse, quis non de veterum scriptorum lectione nouit? Nonne Nazareos, quia Deo consecrati essent, omnem rasuram tonsuramque repulisse, de sacris literis scimus? Nihil abominabilius priscis Francorum Regibus accidere potuisset, quam si coma quopiam infortunio fuisset vel mutilata vel cæsa. Facile sane sit & cuius promptum, ingentem exemplorum siluam tum ex poetis, tum ex historiis huc transferre, at illud difficillimum, causam explicare, ob quam crines ad robur conferre credantur. Arduum non est ad intelligendum demonstrandumque, magnas vires in hominibus & multis crines ex eadem ratione pendere; sed cur crinibus ablatis vires minuantur, id vèd non parum habet obscuritatis. Aristoteles calori & pingui humori in cute contento crinium adscribit materiam, addens eius crassitudinem in hominibus non parum conferre ad augmentum. Hinc ego colligo, vehementer hirsutos, & durum habentes & plurimum capillum, robustos esse; eo quod humor pinguis & lentus nervos reddat robustissimos. Galenus plus satis siccitatis vim in pilorum generatione exaggerat, cum ipsa experientia doceat, lentore opus esse ad ea quæ crinium naturam imitantur effingenda. Non ignoro quid medicus hic excuset, verum numquam quisquam mihi probauerit, satis explicatam esse pilorum generationis in siccitate causam, licet quantum velit caloris addat. Possem hic prolixus esse, tum rationibus tum experimentis in medium adferendis; quibus docerem, non paucos hirsutos & densam menti siluam habentes, timidissimos & mollissimos fuisse; sed video in rerum naturalium contemplatione totius inquisitionis terminum esse ignorantiam, nec quicquam tam accurate nobis cognitum esse, vt ad causam & integram & proximam à nobis queat referri. Ceterum hanc ignorantiam non quiuis agnoscit, sed is dumtaxat qui cum Socrate ad hostinuos tenebrarum recessus in abditiis quibusque causis explorandis peruenit. Nihil tam minutum, in quo non infinito plus nos lateat quam sciamus: quod & hic mihi vsu venire cerno. Equidem magnam pilorum densitatem non calidi tantum & siccitatem temperamenti indicium pono, sed ex ea etiam materiam humidam & ad tenacitatem vsque coctæ copiam colligo, & citra huius abundantiam nego spissam crinium siluam enascituram. Sive igitur calor huius coctionis auctor, siue humor idoneus ad lentorem acquirendum desideretur, vtrouis modo pilorum generatio impeditur. Iam calor copioso humori & ad tenacitatem apto coniectus, vires maximas suppeditat & non facile fatigandas, eo quod is cui harum duarum rerum satis est, nec frigore torpeat, nec dissipatis spiritibus, qui lentore pingui continentur,

Cardinus etymon
H adspiratione
Cimbria
in Capud Latinos
permutatio.
Capit.
Calamum.
Cuius.
Collum.
Cervix.
Collis.
Caudex, id est
Har.
Cordis &
καρδια etymon.

Crines in quæstionibus nonnumquam abraduntur.
Crines abscidendi. Crines veteribus.

Crines ad robur conferre aut creduntur.

Crinum siue pilorum generationis.

Viru & robore in corpore causa.

continentur, exarscat. Ceterum in icet hoc ita esse statuamus, hinc tamen necdum efficitur, pilos causam ullam, sed signum dumtaxat fortitudinis habere. Si quid in ipsis momenti est ad robur conservandum, id vel occultum est, vel eò referendum videtur, quod pori pilis occlusi non facile sinant spiritus elabi & dissipari, quos si abrasas, non solum sanuam dissoluedo virium firmitamento aperueris, sed occasionem dederis, vt natura mox plurimum humoris ad cutis cavitates distribuat, quo noui pili creentur: atque ea via tantum robori discedat, quantum neruosis partibus pinguis huius & viscidali alimenti fuerit abstractum. Sed hæc huius loci non sunt, & ampliozem desiderant considerationem. Mihi sufficit, si constet, communem veterum omnium esse sententiam, **Har** pro pilo dici, ab **Har** quod est duro & persevero. Et hæc quidem vna fit ratio nomenclaturæ. Accedit altera. Nihil est in corpore humano quo facilius quis quàm crinibus teneri impediri que possit, quod in mulierum comis & promissis virorum barbis nemo nescit crebro accidisse; & clarissimum est huius rei in Absolone exemplum. Cum igitur **Har** retardandi etiam notionem signet, non iniuria hominum pili ab hoc vocabulo nomen acceperunt, vt pote quibus maxima violentissimaque remora expedito homini adferatur: quæ altera est huius nominis causa, & ea quidem paulo magis quàm prior apud vulgus obseruata. Quamobrem cum nullum homini maius impedimentum ad rectum rerum agendarum cursum abrumpendum afferri possit, quàm lites sint & contentiones forenses; nostrates **Har** pro hac tranquillæ vitæ noxa ponunt, & eum **Harmam** vocant, qui scater calumniis & cauillis, & in quavis re lites quærit. Latini litem hoc concertationis genus vocarunt, tamen eius significationis causam prorsus ignorent. Cimmeriis **Hit** dolorem & tormentum notat: qua de re factum, vt grauiusimum hominis tormentum litem vocarint: quod qui nescit, is nescit quæ vis sit illius sententiæ: *ἔξω φουγῆν ἐν οὐκ ἔντα δῆνον*. Si non ob aliud, ob hoc saltem Hesiodus semper nobis vel in manibus vel in memoria habendus esset, quod tam insigniter forensium contentionum damna depinxerit, cui qui non credit, is dignus est vt audire mereatur: *καλλὸν δὲ ὀνήμοσ ἔργα*. Nemo certe melius nominis quo lites vocantur, causam peruidebit, & in imo corde sentiet, quàm is qui vel iniuria dorophagorum iudicum, vel causidicorum confertissimas quasque bulgas exenterantium tricis & cauillis semel aut iterum ceciderit liti. Sed plus satis de **Har** & **Hermannis**, quibus opto, vt omni patrimonio in rabulas pragmaticos & iniquos iudices profuso, senili fame & decrepita mendicitate, tormenta, quibus alios affligerunt, expiare cogantur. Nunc igitur eo explicato, **Har** in Harpocrate vocali breui pronuntiari, & diuturnæ moræ habere notationem, ad alteram syllabam pergamus. **Hog** nobis idem est quod aggredi rem arduam tento: quæ vox insignem habet ac lulentiam significationis causam. Composita enim est ex **He** & **Hog**; voculis duabus contrariis notionem indicantibus, quoniam illa id quod terræ fixum est, hæc altum & sublime designet. Veteres **De**, **He**, **De** & **Fe** citra discrimen pro bruta natura vsurparunt, vnde apud Latinos Pecus à **De** remansit, & Veterinum à **De** & **Terium** quasi dicas victum pecoribus constantem. Posteriores Cimbri, quod homonymiam eurent, **De** pro radice terræ infixam dicunt; & in radicum genere eas per excellentiam hoc maximè nomine dignantur, quæ maximè sunt edules. At **De** crassius & longius pronuntiatum, pro omni bruto animali ad hominum victum nutrire consuetum vsurpant: & quia nihil homini magis inimicum quàm natura rationis expers, **De** etiam pro inimicitia ponitur. Quod si vox paullo tenuius pronuntietur, & quasi media inter longam & breuem, fascinum designat, eo quod hac corporis parte brutis simillimi reddamur, & toti terrenis sordibus inquinemur. Contrarium ipsi **He** & **Fe** est **He** & **Fe**; quæ in conuersione principium adspiratum habent loco temporis longi: & id quidem summa ratione factum est. Quæ enim terræ affiguntur, tarda sunt, & longa voce digna: Contra quæ à terra quicquam subleuare debent, ea vt spiritum & celeritatem quandam tarditati contrariam habeant oportet. Hinc igitur ex **He** / **Fe** & **De** longis, fiunt **He** / **Fe** & **De**: quorum priora significant à terra leuare; postremum frequens iis celeuma est qui ad leuiter saltandum hortantur. Vnde *ἴππος* apud Græcos, **He** enim nihil aliud est quàm leuiter salto vel salta; quod & equo conuenit, & ei qui equum ascendit. **Hog** idem est quod excelsum, vox spiritus plurimum requirens.

Pilosos maximas vires habere.

Lites forenses.
Harmam.
Lit, litu.

Hit.

Hog.
Hog.
He / He.
De / Fe.
Pecoris etymon.
Veterinum animal.
Terium.
De.
De.

He / Fe.
He.
H adspiratione
Cimbria
fre
quenter tem
poris longi lo
cum subit, &
contra.
He / He /
He.
ἴππος vocis
etymon.
Hog.

H. In eadem significacione dicimus *he* & *ho*: sed hæc frequentius in compositione & deriuacione, vt *he* in *hemel/ heuau/ het/ hetau/ siue halm*; & *ho* in *homot/ pro alto animo*; & *hot* pro capite: de quibus in littera *He*. **Hog** igitur præter spiritum à quo incipit, litteram sibi in fine eam accersit, qua nulla magis expectat & ex imis præcordiis anhelat: de qua latius suo loco. Hæc per ichnæam conuersionem demonstrat supremum excelsum finem ipsum esse Bonum. **Ho** enim longa vocali bonum significat: qua in voce longum tempus adpirationis vim supplet, eo quod in fine adspiratio non aliam habeat potestatem, quàm vt sonum producat: quod videas in *hot* & *toh* vocalis conuersis; in quarum illa vocalis breuis est, in hac longa; quo productum tempus adpirationis, quæ in fine effertur citra aliam consonantem non potest, locum teneret. **Hog** igitur nos ad **ho** deducit, id est, summus excelsum apex est ipsum bonum, ad quod omnia in altum tendentia adspirare nituntur. Cum igitur **hog** verbū est, idem significat quod exalto; atque inde *pe-hog* idem est ac si dicatur, brutam & terrenam naturam exalto siue exalta. Qua de re perspicuum redditur, eam mentem nomenclatoris in vocula **hog** fabricanda fuisse, vt nihil aggrediendum tentandumq. homini censeret, quod desidem & tardam, humi iacentem, terræque adfixam naturam non exaltaret, & in sublime ferret. Quis dignis modis diuinum hoc artificium explicet, quod admonitionis breuissima vocula comprehensæ utilitatem latissimè per omnes vitæ rationes, per omnes actionū & officiorum partes sese diffundentem sufficienti sermone & elegancia & vbertate persequatur? Nos certè ne aggredi quidem tentabimus, eo contenti futuri, quod nostro iudicio huius vocalis mysterium per transeunam eminens sit ostensum. Et hæc quidem de secunda syllaba: nunc ad tertiam. **ha** celeritatem indicare quibus intelliget, qui sciet vibrationem recto motui præmissam vehementissimo impetu cedere, vt in *Hermathena* non vno loco explicatum. Quarta syllaba clarissima est, quæ ex *te* & *e* contracta per cæthlipstia, siue prioris vocalis elisione, idem significat quod ad vnum; ita vt *ha te* nihil aliud sit, quàm citò ad vnum: quæ locutio celerandi studio verbum subicit, quod breuior sit & expeditior. Quod si quintam syllabam in *Sigma* intelligas, verbum habebis cauda mutilatum, quo *Video* denotatur: verum vt ei locus est non incommodus; ita eius appendix non est necessaria, quandoquidem abruptus sermo maximè decet & exornat admonitionem ad celeritatem incitantem. Totum igitur *Harpocratis* nomen ex *Har Hog ha te* compositum, idem significat, ac si dicas, *Diu moram trahe in bruta tua natura exaltanda; atque dum id facis, magna celeritate mentis tuæ oculos ad Vnum dirige, quia videlicet ipsum vnum totius altitudinis vertex sit supremus. Quemadmodum enim diu multumque meditandum ad hanc nobis acquirendam sublimitatem, & longa diuturnaque in silentio & disciplina studio mora opus est, vt tandem ad cælum euehamur; ita mox ab ipso initio mentis acies ad ipsum vnum rectè ferri debet; alioqui nullis laboribus, quantumuis longis, in altum euehenda. Frustra enim in otio litterarum & quinquennali Pythagoreorum silentio versabimur, frustra longum tempus teremus, & tacita multorum annorum cõtemplatione nos fatigabimus, vt brutam nostram naturam ad sublimia tollamus, nisi principio ipsum Vnum nobis pro scopo collocauerimus, & ad illud solum omnes nostras direxerimus cogitationes. Hoc est illud Vnum quod solum *Christus* dixit esse necessarium: è quo liquet, eandem esse *Harpocratis* & *Veritatis* sententiam. Cum igitur in *Scholis* hoc *Harpocratis* symbolum præsci Ianigenæ proponebant; quid aliud indicabant, quàm illud quod *D. Paullus* ad *Hebræos* scripsit, *In disciplina perseuerate?* quod vocula *har* designat; cui **hog** adiectum, idem dicit quod *Timotheus* ab eodem audiuit: *Labora in omnibus: &, Labora sicut bonus miles.* Et quia arduus labor in **hog** præcipitur, audiendus est & ille qui dixit: *Induamini virtutem ex alto*; vt nimirum alta aggressi, ab eo adiuuemur, quem scimus nobis patrem in cælis: cuius regnum vt adueniat rogamus; quod & primum querere debemus. Totus autem hic labor ad excelsa à terrenis vehementi spiritu contendens, ad Vnum ipsum refertur: & si, pro eo ac facere iubetur, perseueret, tandem ad illud quod tendit adspirat. Vide quantum vnica vox comprehendat arcanorum, quantum breuissimo compendio præceptorum exponatur! Simul vt terrenis relictis excelsa aggrediamur monemur, simul vt iustam moram in meditando tanto molimine præmittamus; & vbi inceperimus hæc tam alta attentare, vt in pro-*

Harpocratis
cuius rei sym-
bolum sit.

in proposito perseueremus, nec vlla re ab arduo labore deterreamur; tum etiam, ne à recta linea aberremus, additum habemus, vt mox à principio studia nostra omnia ad ipsum Vnum festinent. Deinde eandem vocem sic capere potes, vt arduum opus debita & mora & constantia aggredienti & in eo perseueranti promittat; fieri non posse vt ad Vnum ipsum non pertingat. O beatum certamen! ô felicem laborem! in quo is qui perdurat, certè scit se in ipsum scopum collimaturum. Porro vt hæc omnia ad eos maximè spectant, qui sacris litteris & disciplinis ad Dei cognitionem necessariis inicianur; ita ad cuiusvis operis honesti aggressionem accommodanda sunt. Omnibus enim in rebus maioribus molendis verissimum est, diuturnam quandam in meditando consulendoq. moram præmitti debere; & vbi ea præcesserit, tum ipsum opus sic esse tentandum, vt animus terreno frigore discusso, in sublime sese erigat contra omnes quæ occurrere possunt, difficultates. Quod tamen felicem exitum propositi laboris fortiaur, id in omnibus curandum, ne quid vel minimo tenus ab Vno deuium feratur. Neque enim in toto solum negotio & rerum molendarum summa ad Vnum omnia spectare debet; sed in singularum etiam partium principio statim ad Vnum mentis oculus est dirigendus, si faustum nobis felixq. quod agitur esse cupiamus. Adde & eo modo vocabulum exponi posse, vt dicat, *Tardam inceptioem in opere quopiam aggrediendo tentandoq. celerem esse atq. festinam*; quod intelliges si syllabas sic enumeres, *Har hog rat*; id est, *Tarda molitio celeris*. vbi elegantissima est antithesis paradoxo quodam modo contraria inter se iungens. Eandem sententiam *Cimbrica* linguæ nomenclator in *stat* secutus est, dum hac voce producta pro consilio nos vti voluit, ceu diceret, *Ad celerem cuiusvis negotij expeditionem nihil æquè ac consilium vel utile esse vel necessarium. Plurimos videas ex temeraria festinatione in ipso statim operis limine collabi, alios nonnihil progressos, maximis inuolui difficultatibus, & vel numquam vel tardissimè ad exitum peruenire, alios etiam adeo nihil expedire, vt eo ipso, quo stolidè & sine maturo consilio attentarunt, opprimantur. Elegantissimè & verissimè *Horatius* cecinit:*

Vis consilij expers, mole ruit sua:

Vim temperatam Dij quoque promouent

In manus.

Immensa exemplorum infinitas, quot temeritas & olim & nostro hoc æuo perdidit; & quot sana consilia conseruarint, nos tacere potius quàm loqui iubet. Inter multa illustre est illud è *Romana* historia de *Fabij Maximi* tarditate; maxima illa quidem, sed necessaria *Vrbis* exercituumque duorum salutis: cui si *Minutij* temeritatem conferas, mox intelliges, quanti matura in consulendis rebus arduis præparandisque mora sit æstimanda; quamque iusto titulo *Ennius Fabium* celebrarit, vnico versu & trophæum ei fabricatus sempiternum, & posteris omnibus luculentissimum modulatus documentum, prudenti in rebus aggrediendis mora nihil esse vel salutaris vel expeditius ad res arduas felici exitu finiendas. Is sic habet:

Vnus homo nobis cunctando restituit rem.

Quid temeritas possit & inconsulta audacia, & quàm breui res maximas funditus euerat; & quàm, contra facile & citò quietis & maturis consiliis ingentes calamitates & rerum publicarum ruina auertantur, etiam nullis antiquorum historiis edocti essemus, hæc tamen tempora & iugum grauissimum ceruicibus nostris impositum satis nos pondere suo moneret, tum quorum audacia & inconsiderantia perditii simus, tum quorum prudentia & consiliis seruari potuissimus. Vtinam omnes semper & vbiq. in omni rerum vel priuararum vel publicarum aggressionem intelligeremus prudentissimum hoc nomenclatoris consilium, quo *stat* vocali longa pronuntiandum ex *stat* breui vocula deriuauit: quod dum fecit; hoc ipsum videtur mihi dixisse, consilium non aliud esse, quàm tardam festinationem & festinam tarditatem. Laudatur illud, *Festina lente*; & merito laudatur: at quanto laude dignius, consilio illud nomen dedisse, quod ne intelligi quidem ab origine potest; nisi vna de tarda festinatione & celeri tarditate cogitetur: Vbi mora maturam minimeque præcocem deliberationem suadet, celeritas in nominis ratione inuenta, expeditum & facilem exitum pollicetur. Quod autem *Cimbricum* consilij nomen vnica syllaba comprehensum consulit, consequentia quadam interpretationis non omnibus aperta, & nescio an ab vlllo vnquam nostratum consi-

derata, illud ipsum har-yogh rat tribus syllabis ostendit: qua quidem nominis solutione & considerationis via Harpocratis tessera non ad discipulos tantum liberalium artium, sed omnes mortales, quorum quidem vllæ esse queant actiones, refertur; & rectè explicata & expensa, ac deinde in omni officiorum genere ante oculos posita, ingentem adfert utilitatem, atque adeo vna omnium hominum continet salutem. Acceperant id quidem Ægyptij à Ianigenis, Harpocratis signum omnes eos qui id in pectore ferrent, seruare posse, verum non intelligebant, nec nomini nec imagini aliam vim esse quam monendi; at in sua esse potestate situm, vt quod monitum esset, id vel negligerent vel contemnerent, vel magni facerent & amplecterentur. Hinc igitur partim vocis & symbolice rationis ignorantia, partim demens idolomanie studium dæmonum fraude & sacrificorum auaritia accensum eò rem saluberrimam pertraxit, vt nec infanus quicquam, nec magis execrandum cogitari posset. Harpocratem enim Deum fecerunt, & imaginem, quæ nihil aliud erat quam nota hieroglyphica, collo appendebant; ceu in hoc amuleto omnem conseruandi potestatem prisci Ianigenæ esse docuissent. Sed hæc communis est omnium veterum symbolorum clades, siue ea vocalia fuerint tantum & solis nominibus indicata, siue ad spectabilia & saxi incisa. Nos de primo vsu & originis veritate, non de abusu diabolico & anili superstitione tractamus. Quando igitur Harpocratis nomen satis est explicatum, pergamus modò ad ceteras, quibus idem symbolum vocatur, nomenclaturas. Inter has est Horus, vocali priore longa: quod addo, ne cum Ὡρος, quo terminus & definitio significatur, eadem vox putetur. Plutarchus certè hac nominum affinitate deceptus, statuit huius Dei vires in iustis terminis rerum ponendis maxime cerni. Fateor equidem ad consilium tacitum & quietum pertinere, vt res de quibus deliberatur, rectè definiantur, & consilio maxime ad certos rei cuiusque terminos perueniri; sed nego hanc causam esse ob quam Harpocrates Horus nuncupetur: qua tamen in sententia refellenda verbosam nolim instituire disputationem, tum ne prolixior æquo fiam, tum ne videar apertissimis rationibus, quas adducturus sum, & aptissimæ conuenientie, & arctæ rerum vocumque inter se cognationi parum fidere voluisse. Harpocratis admonitionem bifariam considerauimus; semel vt ad discipulos sapientie studijs initiandos proprie præcipueque spectaret; iterum vt æquè ad omnium negotiorum operumque aggressionem pertineret. Quia verò vtroque & in discendo & in consulendo parum domesticæ vires præstare possunt, nisi alij audiantur, illic quidem doctiores, hic autem prudentiores, optimè factum à Ianigenis, vt Harpocratem non modò in aggrediendo tardum dicerent, sed Horum etiam vocarent: quo nimirum omnes monerentur, moram eam quæ in priore nomine denotatur, auditioni maxime impendi oportere. Sicut enim verè à magistro nostro dictum est, *Fides ex auditu*; ita non otiose ab Aristotele scriptum, hanc sentiendi facultatem ad disciplinas percipiendas potissimum referri, cum eo solo docentis notiones à discite velut semina quadam future frugis excipi possint. Quid igitur aptius potuisset cogitari eo nomine, quo euidentissimè explanatur, primum Harpocratis officium esse, vt audiat & diligenter auscultet. *Ἠοος* enim idem est quod audio vel audi: cui si Græcam vocum clausulam adicias, Ὡρος habebis. Eat nunc Plutarchus, & cum eo quisquis velit, quæsitum apud Græcos, ecquid simile queat vel sexcentesima tenus parte reperire ad Harpocratis & Hori vel vnionem vel cognationem de vocibus ipsis docendam: quod si peruestigari atque ostenderit, lubenter nos ei de tessera huius primordiis & antiquis eius nominibus cedemus. Porro vt auditionis huius fructus maximus ostenderetur, & ostensus inuiteret omnes, siue bonas artes discere vellent, siue sanis aliorum consilijs vti, tertiam nomenclaturam adiecerunt, qua Harpocrates Apollo indigetatus est. Apollo enim, si in duas tantum voces soluas compositionem, & postremam syllabam Græcorum dicas esse appendicem, eum significat, qui occulta & abdita & in obscura specu latentia sepultaque in lucem profert & reuelat. *Ἠελ* enim vocali longa, vt est in *Ἐληχεω*, idem notat quod celo: & ipsum quidem Celo Latinorum ex nostra voce manauit, eo deriuationis modo quo ex *ἡατ* nostri *καρδαν* Græcos fecisse modò annotaui. Nec aliunde Velo manat, adspiratione in digamma mutata. Hinc *Ἠελ* antrum & specus obscura, & inde *Ἠελ-hol* siue *Ἠη-hol* & ademptis adspirationibus ad leniorem syllabarum vnionem, *Ἠηol* is dicitur, qui ea quæ in occulta spelunca delitescunt, reuelat.

Harpocrates qua ratione Deus factus.

Horus idem qui Harpocrates.

Harpocrates cur Horus appellatus.

Auditionis fructus.

Ἠοος.

Harpocrates idem qui Apollo, Ἠηολιαιετης, non est interpretatio. Ἠελ. Celo, us, are. Velo, us, are. Ἠηol.

Quod

Quod si tam facilis & comodus, immò tam iustus & æquus mihi iudex detur, vt quod verum est mihi concedatur, dicam veteribus Cimbris eam in voce *Ἠη*, qua modò utimur, consuetudinem pronunciationis fuisse; vt magis A obscurum quam littera rotunda audiretur, atque inde fieri, vt superiores Germani hætenus *Ἠη* scribant pro nostri *Ἠη*. Sicut igitur ab *Ἠη*, siue, vt nunc dicimus, *Ἠη*, Aprilis nomen accepit; & sicut *Ἠη* nostras *Aperio* dedit Latinis; ita Apollo etiam ab *Ἠη* nomenclaturæ suæ habere potest interpretationem; vt videlicet *Ἠη-hol* idem sit quod recludo specum. Sed quoniam mihi res ferè solet esse cum mortuis hominibus, contentionis quam veritatis amantioribus, vix audeo tantum mihi sumere, vt vel vnus vocalis mutationem in vocibus origini reddendis adducam. In adspirationibus enim ademptis minus absurdi quam in mutatis vocalibus esse credunt: verum si quod res est fateri velimus, proliuis etiam est vocalium inter se permutatio, vt de gentium diuersarum dialectis, vel de longis sæculorū lapsu crebrius inolefcens. Vtrouis ergo modo Apollinis vocabulū ad etymologiam examines & interpreteris, is eo nomine omnium erit dignissimus, qui quæ plurimè e tenebris in lucem profert, quique optimas clauas & certissimas habet ad obscuram abditarum rerum specum aperiendam. Vt igitur Sol, quia tenebrosam noctis antrum refertat, Apollo non iniuria vocatus est; ita Harpocrates quoque merito eodem nomine nuncupatur, propterea quòd diurna meditatio & diligens auditio occultam scientiarum & consiliorum specum quam optime recludat. Quòd si quis vltimam in Apollo syllabam de Cimbrica quoque lingua manasse dicat, ei Apollo denotabit id quod integre efferremus *Ἠη-hol-hoet*, id est, aperiendæ speluncæ caput: quæ notatio ei conuenit, qui princeps est eorum omnium qui res abditas hominibus reuelant. Sed quid ego me hic superstitiosa nimis interpretatione defatigo, cum ea omnium sit simplicissima quam in Gallicis explicauimus, qua Apollo dictus sit quasi *Ἠη-holios*, id est, ab antro obscuro liberans. Sunt enim apud Græcos quibus priscum hoc Apollinis nomen remanuit; inter quos is fuit cuius D. Paullus fecit mentionem. Fortasse ergo discriminis causa Apollo pro Deo, Apollon pro homine dictum fuerit: at tamen suspicor id factum ratione multiplicis & copiose interpretationis, quam sermonis nostri architectus perpetuè quæsiuit. Mea ergo nihil refert, siue Apollon, siue Apollo dicas, cum vtrumque nomen æquè Deo conueniat, & Apollon conuersionem etiam patiatur, quam vt Gallica nostra declarat, ita hic non duco repetendum. Satis esto indicasse, vtrouis nomine Deum dici posse, cum & ab antro caliginoso liberet, & antri aperiendi caput sit atque princeps, & vtrouis modo reuelator à tenebris cum aliis, tum æternis mortales liberans. Nec mirum propter terminationes linguarum proprias & litteras cognatas aliam & aliam dari posse interpretationem, ea tenus parte qua variari potest. Valeant igitur illi cum suis nugis, qui Apollinis nomen à perdendo, vel ab alia quavis Græcorum voce deriuant: ad quos refellendos idcirco nihil adfero argumentorū, quia non putem quemquam tam sibi Apollinem habere vel parum propitium vel iratum, vt non clarè cernat res per se euidentes, & nullius alterius egentes probationis, quam eius quam ipsa vera vocum significatio demonstrat. Nemini posthac dubium esse potest, eorum quidem qui vel nostræ linguæ sunt periti, vel meæ credent interpretationi, cur Harpocrates, & Horus, & Apollo sit vocatus: nec opus est pluribus ad id explicandum commentariis, cuius veritas mox ad primum sese obtutum ipsa luce clarius ostendit. Illud tamen dissimulandum non est; quòd, vt in alphabeto trium in vno Deo personarum diligens ratio habita est, & distinctis vocibus consignata; ita & hic quoque non in Harpocratis modò nomine per syllabas explicato, sed in tribus etiam ipsis nominibus ordine sibi succedentibus Trinitatis mysterium indicetur. Dum enim nomenclator Harpocratis symbolo optimam discendi rationem perpetuè posterorum memorie mandare vellet, ac eo ipso doceret; omnia mox ab initio ad Vnum referri oportere, noluit in nomine eius fabricando à præcepto suo aberrare. Har igitur tarditatis & perseuerantie signū ipsi Patri conuenit, vt ei quem antiquum dierum Daniel vocauit, qui que nec cogitanda, nedum dicenda sæculorum infinitate tardauit antequam mundum crearet. Altera syllaba *Ἠη*, quæ operis aggressionem significat, Filio conuenit; eo quòd per hunc Patrem ingentem mundi machinam molitus sit atque perfecit. In hoc enim principio creauit Deus cælum & terram. Tertia syllaba quæ *Ἠη* est, & celeritatem notat, in quam magis personam quadrat, quam in Spiritum

Aperio verbi & Aprilis nominis ægmon.

Harpocrates quam ob rem Apollo nomen minus.

Apollinis est nomen aliud.

Trinitatis mysterium id Harpocratis nomine indicatur.

Spiritum sanctum; qui celeri sua per aquas siue materiam latione animauit vniuersa, & ad suam vnumquodque incitauit motionem, & hactenus celeritate omnium creaturum mentium captum excedente, & maiore quam luminis per aërem sit diffusio, totam permeat rerum conditarum molem, omnibus præsens motionem vitamque fundens atque conseruans? Quod si Harpocratis uomen ita dissoluas, vt postrema pars sit *Ha Te Si* rursus Spiritus sancti munus agnosces, cuius vt celeritas propria est; ita tota celeritas ad vnum contendit, & nos, vt oculos mentis ad vnum quam ocyssimè veritatem, incitat. Quid in rebus ad spectabilibus igne velocius, quid eo celerius sursum ad vnum apicem contendit? Cùm igitur in huius forma ad Apostolos descenderit sanctus Spiritus, quid ni eum velocitatis nomine honoremus? Iam linguæ figura adiuncta celeritatis indicat augmentum, quod nullum in homine membrum celerius moueatur, nec quicquam eius tinnitu sit perniciosus: quod Homerus animaduertens *ἔργα πρὸς ἕρποντα* frequenter iterauit. Omnis autem hæc velocitas ad vnum veluti pyramidis supremum punctum contendit, & omnes audientes & sequentes vnà rapit secum. Er hæc quidem arcana in vnico Harpocratis nomine. Iam si tria ipsius nomina consideres, statim deprehendes Harpocratem prima syllaba patrem notare, qui tardè admodum æternum suum consilium aggressus est, sed vbi aggressus semel est, celerrimè & dicto citius expeditur: de quo hoc habemus in sacris litteris; *Dixit, & facta sunt*. Horus verò propriè præcipueque filius, dicitur, de quo ipse Pater, *Hic est, inquit, filius meus dilectus, ipsum audite*. Quod ex eo etiam intelligas, quod filius vox sit & verbum Patris. Vox autem ad auditionem spectat, quam Hori nomen designat. Tertium nomen Apollo, principem significans eorum qui res abditas & reconditas è tenebris in lucem proferunt, cui personæ potius dabimus quam Spiritui sancto, cui in omni arcanarum rerum inquisitione, in omnibus consiliis inchoandis, de concordia omnium patrum doctrina vota facere & preces fundere solemus, vt illi à quo omnis veritatis doctrina procedit, iuxta ipsius Veritatis in Evangelio reificationem? Hunc in Alphabeto sic compellauit nomenclator, vt eadem partes idemque munus ei tribueretur: & quemadmodum hic tertio loco, ita & illic recensetur, tam constans & perpetua in omnibus præcis Ianigenarum ritibus & sacrorum nominibus doctrina seruat: à qua si quid aberret, confectum se adulteriani ille, cuius picturam do, Heliotropius, cum ob aliam, tum ob hanc potissimum causam, quod non tria modò symbolica sculpturæ nomina exponat, sed sic etiam exponat, vt iustum eorum inter se ordinem obseruet, ac præterea tria hæc nomina vni simbolo adscribat: de quibus alioqui multa in dubium potuissent vocari. Quamuis enim Epiphanius, diligentissimus antiquitatis obseruator, eundem Horum Harpocratem esse dicat, non defuerunt tamen quidam inter antiquos, quibus placeret alium Horum, alium Harpocratem fuisse: qui tamen cernentes se receptæ iam olim opinionis aduersari, qua idem Horus & Harpocrates putabatur, duos Horos somniarunt; alterum antiquiorem, qui idem esset cum Apolline; alterum iuniorem, quem eundem alio nomine Harpocratem vocari docerent. Nos hæc nomina eidem tessera accommodata cernimus; tamen id fiat diuersa consideratione, vt multa sunt in vno discipulo rectè scientiis sapientiæque studiis iniciando necessaria.

Sed iam quando de nomenclaturis quæ dicta modò sunt, sufficere videntur, ad fabulas veniamus; corruptissimas illas quidem Aegyptiorum culpa, qui peregrina nomina ad suam linguam pertrahere conati, omnia hieroglyphica foedissimis nugis & dementi idololatria turpissimè contraminarunt, & aliò quam destinata erant à Ianigenis, detorserunt: quorum ineptias qui compendio nouisse volet, Plutarchum sibi in manus sumat, tales tamen, vt in iis quædam adhuc veritatis vestigia cernantur. Nos capita dumtaxat obiter attingemus. Primum igitur illam inter Osiridem, Isidem & Horum cognationem apud præcos agnitam videmus, vt hic ab illis occultè in matris alio genitus dicitur: quod si nominum significationi & veræ religioni applicare studeamus, necesse fuerit, vt Hori nomen pro eo numine accipiat, quod illi, qui aures ad audienda diuina habent arrectas, inuocare consueuerunt. Er est sanè ita, dum de solo Horo & Harpocrate loquimur, & nomina non symbolis, sed symbolorum præsidii tribuimus; ad Spiritum sanctum ferè referimus cogitationem; eo quod hic salutari disciplina infundendæ

Hori Osiridis & Isidis fabula explicata.
Horus qui in re inuocari solitus.

dendæ præsit, tamen si alioqui prima nominum notatione aliarum personarum attributa indicentur. Videtur ergo hæc fabula è Triadis arcanis humanæ menti inuis ad hunc modum conficta, vt æternitatem totius diuinæ substantiæ alium nominarint, à qua Dei nomen de Cimbrico sermone factum est. *Deu* enim idem nobis significat quod Latinis Ipsa æternitas diceretur; vnde contractione per prioris vocalis ecclipsis facta, *Deu* nobis componitur, vox à qua Deus Latinis, & *θεός* Græcis deriuatur. Quoniam igitur æternitas diuina est substantia siue essentia, tres in monade complexa hypostases, finxerunt Osiridem & Isidem in ipsius alio adhuc consistentes, tanta inter se amoris vi flagrasse, vt se complexi Horum generarint. Quod autem omnia humanis rebus similitudine quadam compararent, & quæ omni nostra notione & omnibus nominibus infinito spatio sunt superiora, ea vocibus vsitatis aliquo saltem modo darent cognoscenda, patrem etiam & matrem addiderunt. Ipsam enim æternitatem Cronum & patrem vocarunt; Æternitatis verò rationem, qua omnia complectitur & omnia ad se trahit, Rheam. *Re* enim idem nobis est quod ratio, dum vt nomen vsurpatur; dum verò vt verbum, idem est quod paro. Quia verò infans in vtero paratur, rationis summæ & æternæ omnia in se complexæ & parantis nomen matri contulerunt. Quid autem est hæc diuinæ rationis præparatio aliud, quam efficiencia ipsius patris; qua illa quæ creat, sibi quadam tenus accommodat & alligat, & iis ipsius Vni rationem impertit? *Re* enim nihil aliud est, quam vehemens motio ad ipsum Vnum; qua omnia ad ipsum Vnum quodammodo vibrantur. Hinc igitur Rea, siue more Græco Rhea. Cronus à Cron dicitur, quasi *Car-ton* / id est, eius quod carissimum est omnibus rotunditas siue rotundus decursus: quæ vera est descriptio æternitatis, cuius amore ducuntur omnia, quando nihil omnibus carius, quam vt sint sempiterna. Sicut enim *Deu* ipsam Vni latitudinem & durationem infinitam notat; ita Cron perennem eius decursum, cuius amore rapiuntur omnia. Quoniam igitur sui ipsius amore perpetuè in se recurrente Deus omnia creat, Croni nomen aptum putarunt Ianigenæ ad patris notionem explicandam. Et quia eo ipso quo omnia quæ creat sibi ipsi vnit, *Re* matri applicarunt; quod non aliud est quam si dicas, Antiquum dierum esse patrem vniuersorum; Sapientiam verò omnium esse matrem. In eadem igitur & vna diuina essentia patris & matris similitudo quædam inuenitur, iuxta illud Orphicum:

Iupiter & mas est & femina nescia mortis:

& quia in hac vnitate tres sunt personæ siue hypostases, & quia Spiritus sanctus ab antiquo dierum & à sapientia procedit, veritatem fabula velarunt, qua Spiritus sanctus ab Osiride & Iside se mutuo amore complexis, genitus diceretur. Ianigenæ Apollinis potius nomine hoc loco vsuri fuissent, nisi sciuisent ab Hori ore Apollinem procedere, & nomen Hori pro eo etiam accipi posse; qui præsidio suo omnem disciplinam auribus instillandam tueretur, atque aded ipsemet instillat, ab Osiride & Iside in essentia vnitate procedens. Addiderunt & illud, vnà cum Osiride vocem extitisse; qua diceretur, Vniuersi totius dominus in lucem procedit: quod non aliud iis significat qui veritatem agnoscunt, quam patri Osiridi coæternum esse Verbum siue Vocem, per quam Deus siue Osiris, id est, Dominus noster omnia creauit: cui cum addunt ipsam lucem, Spiritum sanctum indicat, quo verbum omnia illustrat ac tueretur. Osiris igitur vox & lux idem signant quod Osiris, Isis & Horus. Atque hinc illud est quod oculorum Hori genitura quoque celebretur: quo in ritu Horum & ipsius oculos habes distinctos, quasi Horus propriè filius sit, & eius lux siue oculi Spiritus sanctus. Quod autem sapientia, in qua Deus omnia vt in principio creauit, Rea vocetur, id valde conueniens est nostrati locutioni, in qua *Re* rationem significat, quæ sapientiæ æquè ac voci conuenit; propterea quod *Re* etiam idem sit quod paro: & quia Deus omnia dicendo parat, *Re* pro loquor siue ratiocinor vsurpatur; quod alij *Re* paragogicòs dicunt, iuxta atque pro ratione quoque *Re* plerique pronuntiant. Neque igitur longè aberrarunt, qui Isidem sapientiam esse statuerunt; quamuis in nomine ad Græcos fontes referendo nihil sani dixerint. Illud certè ad linguam nostram bene quadrat, quod in Osiride Domini & Re-

Æternitas.
Dei vocis etymon.
Deu.
θεός.
Hori generatio.

Cronus.
Rhea etymon.
Re.

Cronus unde nomen habent.

Deus in vna diuina essentia quædam habet patris & matris similitudinæ.

Osiris quid significet, & nominis originem.

niam

niam eadem sit in Isis, Osiris, idem fuerit ac si dicas, Noster dominus est. Atque hæc nominis notatio tessera siue insigni Osiridis egregie conuenit, quod sceptrum erat cum oculo; quorum illud potestatem & filium, hoc lucem & Spiritum sanctum denotabat. Quoniam verò Osiris à nostra voce nonnihil deflexit, origo eius examinanda, quæ est Osiris. quod nomen si per vestigia retrò legas, habebis Siresno: quod rursus duobus modis diuidi potest, vel ut sit Si-res-no, quo denotatur visus ad erectionem siue ad assurgendum necessarius: siue visus ad erigendum assurgendumque inuitat: vel ut solutio fiat in Si-re-fno/qua dicitur visus præparat malum vel peruersum. Cælorum enim obtuta præparantur peruersi nostri animi, ut Deum esse cogitent, & eius potestatem & ordinem agnoscant. Videmus ergo in ichna Osiridis cõuersione oculum & sceptrum, & præterea quem hæc vsum nobis præbeant. Oculum visum confert, sceptrum nos assurgere cogit, & ad supremum bonorum inuitat ut rem nobis necessariam; & hæc ipsa peruersos & malos nostros animos præparant ad salutem. Quicquid enim in nobis boni est, à Deo est; quicquid propriè nostrum est, malum est: quod nomenclator in *Ons* quo Nos & Nostrum denotatur, manifestauit, quasi diceret, Vis scire quid nostrum sit, redi per vestigia, & in *Ons* / *Sno* inuenies. Ab *Ons* Latini Nos per metathesim fecerunt. Sed hæc spissum codicem postulant. Nobis ad reliqua pergendum. Quoniam igitur Osiris pater est vniuersorum, fascinum ei semper erectum tribuerunt, indefessam creandi vim denotantes. Finxerunt deinde Typhonem Oro, Isidi & Osiridi aduersarium. Oro item id tribuunt quidam quòd Typhonem castrari. His insana addunt, & ea varia & infinita, nec ordine villo aut ratione coherentia, pro eo atque quisque vel hoc, vel illud de horum nominum significatione somnauit. Nobis satis esto voces intellexisse, & ex his viam præmonstrasse ad præscam veritatem necdum mendaciis contaminatam. *Ons* *Her-is* in Osiris mutatum esse dixi, ut ex *e* longa crebro fit *I* longum, ut de Iride & Liliis in Francorum insignibus memini tradidisse. Quòd autem fabulantur Isidem phylacterium assumisisse ut Horum feliciter pateret, ex eo videtur originem sumisisse, quòd filius humanam naturam assumpturus esset, quæ vera foret humani generis custodia; & qua assumta audiendus esset, ac Spiritum sanctum hominibus daturus. Iam Typhon cacodæmon est, ira dictus, quòd hominum genus semper frustrari conetur, atque impedire quòd minus adscendat & intelligat veritatem. *Tet uphon* siue *Tet uphon* siue etiam *Tet atuphon* idem est ac si dicas, Id quod nos defraudat supernis & apertis. Hinc more nostro *Tuphon*. *Op* enim vtrumque signat, supra videlicet ac referatum. Hinc *Hori* & Typhonis pugna. Horus enim Apollo est, ea quæ occulta sunt recludens, & nobis specum aperiens: Typhon contra nos impediens atque defraudans, ne Apollo nobis recondita reuelat, ac caliginosum antrum recludat. In Apollinis nomine ex *Αυρ* *Α* seruatur, in Typhonis posterior diphthongi pars remansit. Sed hæc ne nimis angustiis spatiis incluserim vereor, & idcirco huic Typhonis omnia perturbantis considerationi immorabor. Ipsum certè nomen nobis apertum, nec vllam cladem notatu dignam perpeffum; eo quòd non *auy* tantum, sed *op* & *up* etiam variantibus dialectis in eadem significatione dicatur. *Tet-up-hon* igitur *Tuphon* dedit, quod Græci Typhon, non aliter quàm *μυγῶ* pro Mugio, & similia pro similibus scribunt. Quia verò *Op* duo notat, quorum alterum tantundem valet quantum sursum & superne; alterum apertum significat, quòd superiora aperta sint, inferiora angustis spatiis conclusa, Typhon tam latam nobis fraudem indicabit & frustrationem, quàm latè ipsius *Op* significatione patebit. Diabolus igitur dum primum seipse per inuidiam & superbiam cælo fraudauit, loco omnium supremo, verè poterat Typhon vocari: deinde cum è felici statu Adamum deiecit ad mortalem miseriam, rursus Typhon meruit dici: nec minus nunc & semper dum fraudibus suis & retribus nos impedit, quòd minus sursum queamus euolare. Præterea quando nos semper ab illis arcet quæ infinitis spatiis patent, his terrenis perpetuo includens, potest & hac rursus ratione Typhon nuncupari, quòd iis nos defraudet quæ Deus nobis aperta esse voluit & peruia. Deus enim cælum nobis reclusit, hic molitur ut nos insidiis suis irretitos ab eo procul excludat. Hic igitur ille est perpetuus Osiridis in nobis hostis, qui semper diligentissimè inuestigat, ecqua nostri parte exigua adhuc diuinæ imaginis scintilla restet, ut eam protinus inuadat, & variis per-

Osiridis insigne siue tessera.

Ons.

Sno.

Nos, unde habeant Latini.

Typho Horo, Isidi & Osiridi aduersarium.

Typhonis nomenclatura ratio.

Op.

Αυρ.

Op.

Op.

Typhon cacodæmon est.

turbationibus & animi morbis dissipet, ac tandem penitus extinguat. Typhon igitur hoc modo in genus humanum grassans, & Osiridem siue verum Dei cultum in varias & insanas distrahens superstitiones, hoc effecit fraudibus suis, ut sapientia & providentia diuina, occulta & incognita via cuniculos aduersus hanc dæmoniacam tyrannidem moliretur, & vim suam masculam tandem in Nilum deici permitteret, id est, Verbum suum, per quod omnia creauit, humanæ naturæ vniret. Nilus nomen est Ianigenarum, quo id vocatur, quod nouitatem inducit. Egypti igitur flumini terram quotannis renouanti hoc nomen dederunt: & quia caro, in quam verbum demissum est, toti mundo nouam faciem induxit, finxerunt prisci Osiridis testiculos in Nilum deictos, id est, in id quo nouitas adduceretur. *Νεῖλος* enim ex *Νεῖ* fit, quo nouum notatur, & *λος*, quod idem est quod duco. Quòd si propius ad fluminis & hominis naturam nomen quadrare velis, licebit dicere, Nilum quasi *Νι-Ιεμ* vocari, quo noua argilla denotatur, propterea quòd quotannis nouam argillam siue cœnosam & pinguem terram inuehat. Sic Verbum siue Osiridis mascula vis in Nilum demissa diceretur ea de causa, quòd Christus non noua modò argilla esset, sed vetus etiam veteris Adami lutum renouaret, & eius antiquum & aridum squalorem noua pinguedine, essetam sterilitatem noua feracitate commutaret. Isis igitur, siue sapientia diuina, instituit, ut ad huius nouæ generationis futuræ significationem festum celebraretur, & Phalli circumferretur figura. Sed hæc omnia Typhon in rem suam vertit, & in scædas turpitudines detorsit; nec ab eo defecit, dum Horus Dei filius eum deuicit, & per Apollinem suum siue Spiritum omnem aperuit veritatem, & vincula quibus Typhon nos à cælo distinebat, abrupit. His nominibus ita explicatis, clara sunt omnia & veritati consona quæ de Horo & Typhone dicuntur. Verum quia non solum dæmon nos decipit atque fallit, & ne ad lumen veritatis adscendamus impedit, sed caro etiam & corruptus noster Adam; factum est ut Typhonis nomen pro vitiata nostra natura frequenter vsurpetur: & quia Horus per spiritum oris sui hanc ad se trahit, fit ut Horus magneti, animus noster corruptus ferro comparetur; non aliter atque Orpheus saxa modulatione sua traxisse narratur. Horus enim ab audiendo dictus, uti Orpheus ab auribus moderandis, & iis quæ audienda cuique sunt componendis. Fides autem in Iesum Christum filium Dei, quem audire iubemur, auribus instillatur à doctoribus, & sancta sermonis eorum efficacitate haud secus trahimur, atque ab Hercule quopiam Gallico; cuius fabula ad hanc ipsam veritatem, omnes ad se spiritu suo rapientem, refertur; ut ad primam omnis veri sermonis ideam. Atque hæc quidem omnia, quæ de Harpocrate & Horo & Apolline dicuntur, & symbolo denotantur, ut vera sunt, dum ad quosuis discipulos & quosuis veritatis doctores accommodantur, ita multo magis in præstantissimum doctorem exemplar quadrant, citra cuius opem, subsidium & gratiam nihil nec discere nec docere possumus hominum animis salutare. Ne miretur ergo quisquam, dum symbolum summis applicamus, quando quæ vera sunt nusquam veriora sunt quàm in suis ideis: & certè ita semper in priscis tessera & nominibus est versandum, ut eorum significatio in summis examinetur, in quibus nisi firma ratione subsistat, frustra eius veritatem inferioribus applicare nitentur. Nec quisquam offendi debet, dum religionis mysteria priscis symbolis & nominibus adscribuntur, quasi sacra profanis polluantur. Idem enim spiritus veteres illos Sethinos & ante & post diluuium duxit, qui multis post seculis Apostolos rexit, & hæcenus Ecclesiam suam gubernat. Quid mirum igitur, si primo primæ linguæ auctori æternæ veritatis arcana ab hoc inspirata dicam, ut ea idoneis & artificiosis nominibus consecraret, & iis vtpote monumentis perennibus ad posteros transmitteret, quòd tandem ex horum & legis veteris & euangelicæ doctrinæ collatione perpetuus ab initio mundi veritatis & religionis consensus & concursus in omnibus vnio cognosceretur, ab iis penes quos hæc lingua mansisset? Quoniam verò ad Typhonem infirmandum eiusque vires frangendas nihil Apollinis omnia reuelantis munere potentius, finxerunt antiqui, Horum testiculos Typhoni amputasse. Testiculos ad masculam vim notandam veteres vsurparunt, & dum Ichyphallos pingebant, generandi significabant facultatem; non eam modò qua quid creatur, sed illam etiam qua mentes formantur ac docentur: & hanc quidem tanto potentius, quanto intelligentia corpori præstat,

Nilus.

Nilus typhonis dei.

Typhon carnem nostram etiam significat.

Fabulis siue symbolis priscorum religionis mysteria applicari possunt.

Horus quare Typhoni testiculos frangatur amputasse. Testiculimâsculam vim notabant veteribus. Ichyphalli cuius rei essetiam habuerunt.

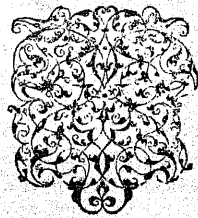
Phalli nota-
rio.

Cul.

Huc.

præstat. Quamuis autem signa primùm summo conueniant, inde tamen per similitudines efficaces ad inferiora descendunt, & idcirco vbiq; Ithyphallus cernitur, generationis vis indicatur, siue illa ad mentem, siue ad corpus, siue ad summum opificem, siue ad eius ministros debeat referri. Et hæc quidem prima est & proxima Phalli notatio: cui & altera indiuidua comes adhæret. Cum enim eiusdem sit & regere & docere posse, ex consequentia de virili membro intelligitur, eum cui id tribuitur, gubernandi quoque & ducendi ius esse ab ipsa natura tributum: quod vocibus nostratibus significantius indicatur, apud quos vir & virile membrum à ducendo nomen habent: & testiculus **Cul** nuncupatus votum videtur indicare, quo homines optent, vt is ad regendi custodiendique populi veniat dignitatem; & ichnæ sui conuersione aperte demonstrat felix & faustum imperium illud solum esse, quod testiculus administrat. Quamobrem si hæc corporis pars cuiquam dicatur exsecta, intelligere oportet ei non masculas tantum vires, sed gubernandi quoque regendique præcisam esse potestatem: & ad hunc modum illud de Typhone castrato intelligi, vt nimirum significetur regnum ipsi ab Horo ademptum, totasque ipsius vires fractas & pessumdatas fuisse: quod tum contigit, cum Christus verus Horus, & idem verus Hercules, id est, totius vniuersitatis masculum robur magnum draconem in cruce deuicit. Verumenimvero dum hoc modo vel de Horo vel de Harpocrate loquimur, sermonem nostrum de numine ipso & præside veræ religionis, cuius descendæ imaginem symbolum proponit, capere necesse est. Deum enim frequenter ab eo nuncupamus, cuius nobis gratiam concedit: qua ratione Harpocrates dicitur, quia nobis largitur, vt quæ Harpocratis symbolo notantur, ea & intelligamus & reapse præstemus. Vel se Harpocratem Deus præstat, dum æternum suum consilium Harpocratico more exsequitur. Sunt enim in mente diuina omnium eorum quæ recta ratione procedunt ideæ sempiternæ, à quibus ad inferiora similitudines trino progressu funduntur. de quibus latius in Daleth agemus. Horus autem vocari potest, quod & ipse nos audiat, & nobis det veritatis audiendæ facultatem.

LIBER

NOMINIBVS ergo & fabulis sic satis explicatis, reliquum est videre, an signum Harpocratis aspectabile vocali ipsius symbolo concordet, atque an alterum alterius nobis offerat intelligentiam & interpretationem. Absurdissimum enim esset figuras hieroglyphicas à sacris nominibus dissidere; vel cum iis aut parum aut nihil habere cognationis. Priore igitur loco Heliotropij sculpturam explicabo, quod ea simplicior sit, & minus quam altera effigies ex ære fusa varietatis ostendat: & quia vtrique commune est quod sedeat & digitum ori applicet, de his notis prius agendum. Sedit apud Aegyptios geminum Hori natalem in fabulis fuisse, alterum perfecti, & toto corpore integri; alterum imperfecti, & parte corporis inferiore mutili, & ad eundem impotentis: quod quamuis ad duplicem filij genituram videatur referri, & illam qua sacro æterno pater filium genuit, & alteram qua verbum caro factum est, & mortalem & mancã & multis modis elaudam induit naturam, nos tamen in eo exponendo diutius non morabimur, eo quod cum ex his quæ dicta sunt satis perspicuum reddatur, modò dumtaxat sit indicatum, tum hoc nomine pro symbolo descendit auidis proponi consueto malitius vi, quam ad sublimia illa euolare, in quibus contemplandis nullus exitus reperiretur. Traheret enim mox quadam fabularum catena ad Vulcani lapsum & claudicationem; & adamantinum illud rete quo Venus Marti connexa fuisse narratur, enodare cogeret, in quo plus quam in ipso opere quod suscepimus agendum, laboris esset. Omittam igitur hanc mancã supremi Hori naturam, quam assumpsit vt nos in vmbra mortis & profundo æternæ caliginis barathro iacentes erigeret, ac gressus eius compotes redderet, quo in cælestem patriam redire possemus. Omitam etiam summum illud silentium quo vsus est Horus in Typhone fallendo: nec dicam de tarditate, heu nimirum longa patribus in Tartari limbo iacentibus, qua Deus vsus est in arcato hoc & maximo consilio aggrediendo. Hæc enim & id genus alia eodem pertinentia vel nimis tenuiter exponenda nobis essent, vel plus temporis, plus doctrinæ, plus eloquentiæ, quam nostra præstare queat ieiunitas, desideraret. Scio equidem in his supremum verticem esse omnium mysteriorum, ad quæ cognoscenda omnis disciplina tendere debet, atque adeo omnia quæ hoc symbolo denotantur, ad hunc scopum collimare, verum nos, vt modò diximus, nolimus pennis nostris altius attolli, ne liquefacta ingenij nostri cera, cum Icaro in pelagus aliquod ignorantia & vagos diuersarum dubitationum fluctus incidamus. Satis nobis esto ea velut indice quodam Mercuriali eminus ostendisse, & iis quibus Horus benigniore affulit aura, materiam suppeditasse, non copiosam modò & vberem, sed dignissimam etiam sapientia eloquentissima, & eloquentia sapientissima. Nos humiles humiliora tractemus, & sedentariam pulsionis nostri vitam ad Harpocratis nomen, vt polliciti sumus, quadrare doceamus. Qui Harsonat, tardare iubet ac perseverare. Atqui nulla corporis forma aptior est diuturnæ moræ, quam si quis sedeat, eo quod sedendo minimè defatigemur. Quamobrè qui quam diutissime velit in re quapiam perseverare, ei nemo non suadebit vt se componat quam comodissime potest ad sedendum. Nonne in Latinorum consuetudine videmus esse, vt Sedere pro morari pouat? iuxta quam Cicero malitia pelagi detentus, dixit se Cocyra sedere; & T. Liuius Pcenos ad Trebiam sedisse narrat, eo quod diu illic commorati essent. Sed quid exemplis opus est? An non assiduus inde dicitur, qui diu in eadem re versatur, quod ei videatur assidere? Iam quorsum sessio potissimum conducatur, comitiorum apud Christianos vniuersalium sessiones satis declarant. Seditur enim maxime ad consilium de rebus arduis capiendum, vt Virgilius cecinit: *Celsa sedet Aëolus arce*. Seditur ad vt Plautus: *Sine iuxta aram sedeam, & dabo meliora consilia*. Hinc senatorum apud Romanos curules sellæ, vt nimirum in iis sedentes consilia caperent tranquilliora & aptiora ad res stabiliendas & diu conseruandas. Est autem Sedeo ab origine nostratæ liugua, in qua *Sed* idem est quod colloco, & *Sit* idem quod Sedeo: quorum vtrumque ichnæ conuersione monstrat omnè sessionem ad ipsum Ens referri oportere; quod quid aliud est, quam nobis propterea sedendum esse; vt in Entis & veri contemplatione summa

Harpocratis
effigies explu-
catio.Hori nativitas
gemina.Sessio quid
significet in
Harpocratis
effigie.Sessio in comi-
tiorum vniuersa-
libus.
Seditur ad
consilium
capiendum.Sedeb vocis
etymon.
Sed.

tranquillitate versemur. Porro *Ses* fit à *Se* / quod est dicebat, & hoc à vehementi sibilo ad Vnum omnia ferente, à quo *Es* / quod est significat, gignitur: qua de re in Senario, qui *Ses* dicitur, latius. Deus ergo dicendo vniuersa collocat, & ad hoc federe facit, vt ad *Est* feratur; quod nostra lingua dicimus *Te es*, & elisione vocalis prioris *Es*: & similiter è *Sit* redimus ad *Es*, quod idem significat ac Latine diceret à sessione ad *Ens*. Græci *Σω* à *Σε* fecerūt, sibilo in Spiritu mutato, cuius verbi deriuationibus vtatur. Ipsa igitur vera verbi, sedeo ratione de nostra lingua, principis petita clarè docemur, quis summus sit & excellentissimus sessionis fructus, & quò deceat & oporteat omnem humanam tendere sessionem. Quid dixi humanam? Num angelis alia de causa throni adscribuntur, quàm quòd in iis æternum sedentes, vt poeta more loquar, Dei faciem semper intueantur, atque ex hoc beatissimo, obtutu suauissima & suprema perfruantur voluptate? Cui non sederet animo cum illis sedentibus æterna quiescere sessione? Sedeamus igitur in hac vita, vt in illis tandem cælestibus thronis sessione fruamur sempiterna, id est, omnia nostra studia assidue ad ipsum *Ens* in hoc mundo referantur, quo post hanc perituram vitam in *Entis* contemplatione nulla vi amplius abruptenda perpetuò quiescamus. Hæc est illa beatissima sessio, qua Dominus noster Iesus Christus sedet ad dexteram patris, cui nisi vniamur, & in vnum corpus coalescamus, numquã poterimus ad dextrã patris nostri qui in cælis est, sedere: quæ nihil aliud est, quàm fons sempiternæ vitæ, è quo ad omnes vita deriuatur & emanat: cui assidere idem est quod vitam continuò haurire, & eius assiduo hauitu sempiterna ambrosia repleri. Quò igitur hanc nobis Deus concedat sessionem, & perenni nos diuini nectaris scaturigine inebriet, Domino nostro, qui verus homo ad dextram patris sedet, fide, spe & caritate vniamur, quãdo per nullum alium, possumus ad hanc adspirare suauissimam quietem. Ad hanc vt certam nobis viam struamus, à teneris annis sessioni aduiscere debemus, & Harpocratem puellũ adhuc intueri, & cogitare in iis nos posse diuissimè & facillimè perdurare, in quibus à primis annis fuerimus educati. Tenella enim hæc Harpocratis ætas commonefacit, dum ea quæ ad salutem nostram & veram vitam faciunt discere volumus, & in eorum meditatione perseuerare, nos pueros effici debere. Talem se præstitit Magdalena, licet iam ætate prouectior, dum ad pedes Christi in domo Martha sederet, ad vitæ verbum audiendum. Tales se præbuerunt omnes quotquot vnamquam cum fructu salutari se disciplinæ dederunt; & nisi tales perdurassent, frustra apud præceptorem sedissent. Sic enim nos ipse Christus docuit, nisi efficiamur paruulis similes, non intraturos nos in regnum cælorum: ad quod cum omnis doctrina referri debeat, valde conuenienter veritati Harpocrates idonei discipuli exemplar tenellum refert pusionem. Et vt hoc quidem ad summam animi humilitatem spectat, quæ omnibus Christi discipulis est necessaria, ita ipsum etiam primæ ætatis exordium diuinæ legi addiscendæ dedicare oportebit, si iuxta Dei in Deuteronomio præceptum vitæ rationes constituere velimus.

*Puerilis forma quid no-
tes in Harpo-
crate.*

*Puerorũ animos discipli-
na omnis ca-
paciore quã
promissionũ.*

Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem Testa diu.
Et verò si canes docere velis, à prima statim ætate docendi sunt, & quid tũ doceas tanti refert, vt in eo quid tum docueris constanter perseuerent: quod Spartanis suis Lycurgus duobus catulis, altero ad patinam, altero ad leporem consecrandum instituto ad oculum demonstrauit. Quanto igitur figilla facilius molli ceræ imprimuntur quàm plumbo aut aliis corporibus duris, tanto tener puerorum animus ad omnem disciplinam & virtutem suscipiendam aptior est, quàm eorũ qui iam longa rusticitate & crassa ignorantia obdurerunt. Quamobrem puerorum animis ea sunt instillanda præcepta, quorum ductu iam mox à teneris vnguiculis rectã tendant ad veram vitæ felicitatem; & in iis omnibus quæ ad hanc referuntur sic aduiscant, vt ab iis recedere insuaue & molestum; in iis manere dulce & amœnum existiment. Qui seniores iam sunt vt difficilius erudiuntur, ita facillimè ad pristina vitia relabuntur, & non ferè in iis quæ tardius condoceruntur, perseuerant. Har itaque prima in Harpocratis nomine syllaba nulla melius figura exprimi potuit, quàm puerili sessione; quæ aptissima est ad durandum, & in iis immorandum ad quæ sessionem omnem refert oportere, primi verbi Sedeo natales ichnæa conuersione docuerunt. Sessionem autem ad animum pertinere, eiq. necessariam esse ad scientiarũ perceptionem, Aristoteles etiam tradit, ostendens animum vario

vario perturbationum fluctu inquietum non antè ad discendum fieri idoneum, quàm tumultus sedetur. Vt enim imagines in vndis commotis integræ cõsistere non possunt, ita nec notiones rerum in animo perturbato: & verò qui sic agitur veluti procellis quibusdam, non solum tranquillus non est ad integram rerum noticiam accipiendam, sed ne sius quidem est, aut liber. Qui enim vel auaritia, vel ambitione, vel libidine, vel ira, vel simili aliquo morbo vexatur, eum nullo pacto liberum dicas; sed pessima seruitute & plus quàm tyrannica pressum. Tyrannus licet corpus affligere & cruciari possit, in animum tamen nullum ius habet: quod multorum tormenta, præsertim Christianorum, luculentis & illustribus exemplis toti mundo probauerunt: at vitiorum dominatus in animum carnificinam suam exercet, & intus in ipsis viscerum penetralibus desæuit; tanto grauiorem adferens seruitutem, quanto animus corpori antecellit. Hanc igitur domesticam tyrannidem expellas oportet, si animi tranquillitate ad scientias percipiendas necessaria perfrui velis: nec antè idoneus disciplinis fueris, quàm hoc miserimæ & turpissimæ seruitutis iugum excusseris, & te totũ in eam asserueris libertatem, à qua liberales artes nomen sibi vindicant. Errat enim si quis aliud seruitutis genus liberalibus artibus credit opponi; cum nihil vetuerit quo minus vel Socrates in carcere, vel Epicærus in seruitute animum habuerit liberum atq. ab omni negotiorum turba sedatum. Ac quemadmodum hæc vera est libertas quæ animi custodit tranquillitatem, ita otium illud à quo liberales artes discuntur diatribæ, scholæ vocantur, ab animo negotiorum turbas excludat necesse est. Mirum est quàm omnes mortales otij sint cupidum, & quàm rursus ipsi sibi sexcentas negotiorum turbas accersant. Magnis laboribus & discursibus diuitiæ quæruntur & parantur, quo iis otium ali sustinerique possit. Adum his nimium incumbimus, & nihil satis esse ducimus, non otium modò procul abercemus, sed totam etiam negotiis impendimus atatem, & illo semper caremus quò studia nostra omnia spectabunt. Sed quid est frustrari, & frustra plurimum laboris subire? hoc ipsum est frustrari, perpetuò materiam otio comparare, & numquam ad otium peruenire. Elegantissimam nobis oden Horatius cecinit, qua has stolidas curas, & frustra suscipi consuetas procul ablegauit, & longum valere iussit:

Otium omnes optare, neminem consequi.

*Otium Diuos rogat in patenti
Prensus A Egeo: simul atra nubes
Condedit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.*

*Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori
Grosphæ, non gemmis neque purpura venale nec auro.*

*Non enim gazæ neque consularis
Summonet licet miseris tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Testa volantes.*

*Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.*

*Quid breui sortes iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patria quis exsul
Se quoque fugit?*

*Scandit aratas vitiosa naues
Cura, nec turmas equitum relinquit
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.*

*Latius in præsens animus, quod ultra est
Oderit curare.*

Hæc & plura ille: quibus me veluti Siren quædam detinere solet. Quid, rogo, magis
FF 3 ridicu-

ridiculum, quàm perpetuis curis immori, vt otio tandem oprato potiaris, ad quod nullum tibi vitæ spatium relinquo? Dignissimum est illud Cynæ dictum quo Pyrrhum conatus est à bellorum tumultibus ad otium vocare. Cum Pyrrhus interrogatus ab eo, quid Italia, quid Sicilia, quid Carthagine, quid Macedonia, quid Græcia in potestatem redacta facturus esset; responderet, in otio & lætis conuiuiis se victurum; mox subiicit: **Quin** igitur nunc otio illo perfrui, & animum oblectamus? Quod si *αολης* & Otij nomina ad originem primam reduces, deprehendes in iis magnam cum Harpocratis sessione conuenientiam, & fateberis, non minus has voces, quàm ipsam imaginem symbolicas esse. *Schol* enim à *Lochs* fit, per conuersionem: quæ vox lætissimum signat, à *Locht*/ quo lætus denotatur, dum vt epitheton vsurpatur: cuius ea ratio est, quod *Licht* significat & lumen dare, & leuare; vnde *Locht* à præterito imperfecto formatum, dum substar adiecto, aërem significat; eo quod simul leuitatem rebus & lumen præbeat. Quoniam itaque tantum in nobis est lætitiæ, quantum luminosi aëris, vox *Locht* alteri voci adiecta lætum significat; causam simul lætitiæ & eius vsum designans. Qui enim *Locht* vocatur, is simul & leuitatem & lumen accepisse dicitur. Leuitas igitur idonea est ad pernicem & volucrem mentis celeritatem: lumen verò rectum iter ad superna, à quibus descendit, nobis demonstrat; & eodem ipsa etiam leuitas supapte natura contendit. Vides itaque in *Locht* læti animi causam, quæ tota in lucido spiritu continetur. Vides item maximum eius & præstâtissimum vsum eum esse, vt ad superna & primum luminis fontem subleuemur. Et certè hæc vera est veræ lætitiæ definitio, non efficientem modò causam complexa, sed etiam finientem. Quamobrem id quod ipsius *Locht* siue *Lochs* est (vtrumque enim dicitur) id est, lætissimi proprium, *Schol*, vnde *αολη* Græcorum, denotat. Quid autem hoc aliud est, quàm otium collatum ad superna, & ipsum luminis fontem cognoscendum? Lætissimum igitur otium fit necesse est, & plenum lucidi spiritus, si Græco Scholæ nomine merebitur vocari. Huic nihil magis contrariū, quàm graues curæ animum ad terrena deprimentes: quas nisi procul aberceamus, frustra scholasticam vitam agere nitemur. Hæc cum ita sint, eodem Sessio & Schola referuntur, nec alterum ab altero potest separari. Nos hodie *Leg* otiosum vocamus, à *Leg* verbo, quod est iacere, vel facere vt quicquam iaceat. Hinc dicimus, *Ter scholen leggen*/ id est, facere vt quisquam in scholis iaceat. Maximum sanè otium eius esse dicis, quem significas iacere. A *Leg* fit *Querleg*/ quod est super re quapiam accuratè consideranda otari, siue, vt more nostro loquar, iacere. Necesse enim est animum nostrum ab omnibus fluctibus & procellis liberum esse, & veluti planam & æquam tranquillam maris vndam iacere, quo sinceræ & puras rerum imagines & notiones suscipiat atque intueatur. A *Leg* igitur verbo, in quo vocalis breuis est, fit *Leeg* nomen, quo otiosus & iacens denotatur: quam vocem si veritas, & longam vocalem in duas breues soluas, habebis *Ge-el*/ quod est ad altum. At nihil altum est omnium rerū ceterarum collatione præter Deum; vnde fit vt *El* pro altissimo ponatur, per excellentiæ figurâ. Ab *El* voce breui fit *Eel* vox longa, quæ nobile & generosum designatur, eo quod omnis generis nostri gloria ab altissimo fluat, nec quicquā nobile dici debeat quod non à Deo proficiatur. Quo fit, vt si *Leeg* in *Eel* veritas, docearis otiosum ad nobilitatē rectā contendere, & per id quod nobile est ad altissimum peruenire debere, alioqui otiosi nomen non mereri. Nihil ergo minus otiosum, nihil minus vel ad nobilitatē, vel ad Deū spectans, quàm homines illi aut belluæ, quibus tota ætas potationibus, ludis, bellis, libidinibus, & aliis id genus nugis cōsumitur; tamen si hi soli sese generosos esse & arbitretur & iactet, cum nullæ pecudes magis sint aut degeneres & viliores, aut à primo nobilitatis fonte longius remotæ. Despuamus igitur hos nugiandos apud vulgus nobilitatis suæ præcones, & belluinos potius ventres & gastrimargas pecudes, quàm vel otiosos vel generosos vocemus. Soli illi his nominibus digni sunt qui liberalium artium studiis feriantur, & ea omnia ad eum referunt in quo solo nobis & omni menti creatæ licet gloriari, vt *Leeg* & *Eel* ichnæa sua conuersione demonstrant. Quoniam verò *Eel* idem est quod ad nobilitatem spectans siue tendēs, aureum colorem *Eel* dicimus, eo quod eius metalli proprius sit, quod firma partium suarum vnione ipsum vnum maximè referre videatur; nec quicquam in his terrenis magis accedat ad immortalitatem. Hinc aurum Soli dedicatum, eo quod Solis omnia conseruantis vis in ipso luculentissimè cernatur, quo fit, vt

Schola nomenclatura.

Schol.
Lochs.
Locht.
Licht.

Latinitas causæ.

αολη.

Leeg.
Leg.

Querleg.

El.
Eel.

Nobiles nulli minus quàm nobiles.

Nobiles vniuersa qui sine dicendi.
Eel.

Aurum Soli sacrum.

aurata

aurata insignia omnium splendidissima habeantur: quibus qui se iactant, ij vel à nobis, vel ab aliis discant, qua ratione digni fieri queant, vt otiosi, generosi & aurati vocentur. Non otiosè igitur, vt vulgus loquitur, sed otiosè vt sapientibus loquendum considerare debemus huius vocis *Leeg* arcana, & in illis sic versari, vt ex nominum & rerum magia, siue (quod idem est, cognatione ad ipsum altissimum adspiremus. Latini Otium dicunt, sed nullius vernaculæ etymologiæ gnari, licet inepruli quidam ab Ocyus per euphemiam deriuent: quos fortassis audirem, si in Otium Cappa & Y Græcorum agnoscerem. Libri veteres Otium per Tau & Iota scribunt: quibus accedens Papyrius, à Paulo Manu-
Orij etymon, & orthographia.
rio singulari orthographiæ vindice & patrono in hac ipsa quæstione laudatus, hoc addit, in hac voce sub Tau, quendam ipsius Zeta sonum audiri, vt & in nomine Tatij & similibus, in quibus I post T sequitur. Quid: quod & lapides Tau in Otio habent? Nulla igitur causa est Latinis nota, ob quam à molestiis & laboribus vacantes, in otio degere dicantur. *Qet* Germani superiores, nos *Qet* dicimus, vt in *Qetnoet* & *Qetnoedig* cernitur. Est autem hæc vocula variè vsurpata, eo quod varia sint quæ ab æterno dimanant, & ad æternum feruntur. O enim circulari sua rotunditate index est æternitatis: cui adspiratio præposita, *Qo* facit, quo altum denotatur, eo quod alta ad perennem durationē spirare videantur, & perpetua circa idem centrum regressione imaginem nobis præbeant vitæ sempiternæ. Ab *Q* item fit *Qot* pro perpetuo, & *Qitoo* pro omnino ad perpetuum. Ex O & I in diphthongum coeuntibus fit *Qi*, quasi quiddam tenue, & exile ab æterno sic fluens, vt cum eo coalescat: qua voce ouis, cuius simbolo Christus denotatur, olim generatim dicebatur; nunc pro oue femella dumtaxat in vsu est, eo quod hic sexus, vt imbecillior, magis videatur Christi humilitati conuenire. O mirabile exiguæ voculæ mysterium! *Æternitatem* exilitati vnitam, ipsum infinitum minimo coniunctum cernimus, & id quidem duabus litteris in vnum sonum coeuntibus, vt nimirum cogitarem, sub oue vnam personam latere, quæ infinitam naturam exilitati abiectissimæ copularet. Sed de hoc alibi. Ex eodem fonte manat *Qet*, qua vacuum significatur
Qet.
& abiectum; vnde *Qetnoet* est pauper animus, siue animus spiritu excelso & fastu omnino carens. Eadem voce mitem quoque vocamus, propterea quod miris animus omnibus sese præbeat vacuum & otiosum ad ea quæ quis velit audienda, & ad locum dandum iis quæ petuntur. Hanc pauperum spiritu & fastu carentium cognationem cum iis qui miti sunt, quieto & vacuo à perturbationibus animo, Deus nobis aperuit dum dixit: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Hos enim vt coniunxit, ita eidem præmiis ornavit. Quid enim aliud est regnum celorum, quàm terra viuentium, quam Terræ nomine hoc loco intelligere debemus. Dicitur autem beatorum sedes Terra, propter æternam eius stabilitatem & quietem: & dum eadem cælum vocatur, non mobile aliquod cælum esse dicitur, sed æterna sedes omnibus cælis superior, perpetua firmitate constans, per nullam vnquam vim mouenda. Vt enim in cælo excelsum, sic in terra quietem æternam intelligimus. Cælum igitur beatorum Terra dicitur, & nominibus his coniunctis sublimitas æternæ quietis denotatur. Quia igitur æterna quies propria est pauperum spiritui & initium, rectissimè nomenclator & conuenientissimè ipsi Christo *Qet-moet* pro paupere, miti & quieto animo posuit, vocabulo ab æternitatis nomenclatura deriuato. Est itaque *Qet-moet* animus perinde atque locus vacuus, omnibus cedens, nullo fastu turgens, nullis perturbationibus occupatus. Et verè talis animus vacuus solus capax est æternitatis, quoniam superbia hominem distendens, nullū locum sapientiæ relinquat, & ceteroqui Deus superbis resistat, & humiles solos exaltet. Ab *Qet* igitur per diphthongum nobis scripto, Latinorum Otium descendit, quasi *Qet Qi* diceretur, quod idem est quod vacuum tempus. *Qit* enim siue *Qi* tempus notat, à *Qi* verbo, quo tendere ad aliquid significatur, quia tempus nimirum & motus sit mensura, & perpetuò ad aliud tendere; nec vnquam consistere videatur. Otium igitur adiecta terminatione Latina vacuum tempus definitur, si ad originem, pro eo ac debet, referatur, & per Tau, non per Cappa scribendum, non solum quia sic scriptum apud veteres inueniatur, quam vnâ Grammatici habent rationem, sed quia sic etymologia poscat. Quemadmodum autem lumen nos ad illud vnde lumen emanat intuendū considerandum quæ inuitat, & vt riuus nos ad fontis vocat cogitationē, ita *Qet*, quod vacuum significat, ani-

O aternitatis nota.

Qetnoet.
Qitoo.
Qi.

Qet.
Qetnoet.

Terra viuentium qua sit.

Cælum terræ beatorum.

Orij compellatio & interpretatio.
Qi.

mum nostrum impellit ad Ot & ipsum O, id est, ad perpetuum & aternitatē. Quam obrem dum Otium audimus, in mentem venire debet ipsum non ad aliud esse accom-
modandum, quā ad eorū quæ sempiterna sunt, contemplationem. At ne hīc quidem
artificij ratio metas sibi fixit, sed vt prorsā vox Ot ti ad perennia vocat, ita versa elegan-
tissimum habet ac significatissimum celeuma, quod iubet vt feruido cursu ad aternita-
tem festinemus. Quid enim aliud intelligunt nostrates dum Ot te o audiunt, quā si
Latinus diceret, feruenter ad aeternum siue ad altum? I nunc, & dubita, an otium no-
stras sit ab origine vocabulum, & an per Tau sit, an per Cappa scribendum. Prodeat
Varro vel Varroni quispiam similis, & nobis tam rectas, tam aptas, tam viles, tam salu-
tāres proferat rationes vocabulorum. Non addam hīc quā pulchra sit in Ot te o ad au-
rigarum incitamenta, quibus equorum cursum moderantur, allusio. Ot enim siue Ot,
incitantis est ad festinandum, o imperantis quietem. Quod si hāc ad vitam tuam ac-
commodes, nōne cernis tibi semper ardenti studio properandū ad quietem aternam,
quæ sola verē digna est vt O vocetur? nec alia de causa O in hanc venit loquendi con-
suetudinem, vt pro quiete ponatur. Quid hīc sapientibus sciendum, vbi tam graues
sententiæ rudibus aurigarum labris innatant & assiduo vsu feruntur? Quid aliud, quā
vt hoc exemplo discant, in contentissimis quibusque oculis ingentes condi thesauros
mysteriorum? Vide quod Otium, quod Leeg, quod Schola, quod Sessio contendat, ad quas
nos epulas inuitet. Dum sedes, cogita te sedere, vt ad ipsum Ens animus tuus ascendat:
dum ad scholas itas, in mentem veniat spiritui lucido dumtaxat scholas patēre, & hoc
ipso nomine te ad ipsum fontem luminis accersiri: dum Leeg nostras vocabulum audis,
diligenter obserua, vt eam vacui temporis & a negotiis liberi rationem subducas, qua ad
nobilitatem & ad ipsum altissimū omnis tua spectet cogitatio: dum Latinorū Otium
ad originem vocas, non antē tibi consistendum in rebus meditando existimes, quā
ad ipsam peruenias aternam quietem, ad quam non a sapientia modō, sed ab auriga-
rum etiā barbarie incitaris. O diuinum nomenclatorem! O artificium vocabulorum
stupendum! Quā rectē, quā ad amissim Mariæ Magdalenz otium ad pedes Do-
mini sedentis his vocibus expressum videmus; quā omnia hāc nomina per directam
lineam ad ipsum Vnum, quod solum necessarium Christus dixit, feruntur atque colli-
mant! Quod si hāc ita sint, quid nobis inertibus, socordibus, & perpetuo stupore de-
pressis fiet, dum totum vitæ tempus vel terrenis negotiis, vel inani otio, vel lusu om-
ne morborum genus in animo nostro accendentibus occupamus? Non enim de omni
tantum verbo otioso, vt videmus, homines Dei iudicium subibunt; sed sui etiā otij
rationem reddere cogentur; quæ eō grauior erit ad expediendum, quōd ipsi vocabulis
otium denotantibus simus redarguendi atque damnandi. Quid igitur illis facias, qui
quicquid temporis stolidis suis aut potius infanis negotiis, non alij quā ambitioni,
auaritiæ, & ventri feruentibus suffurari possunt, vel impudicis libris legendis, vel pota-
tionibus, vel aleæ ludendæ impendunt; in quibus omnium irritamentorum ad scēdis-
sima vitia animum stimulantium summa continetur? Verū vastum hīc & procello-
sum pelagus prospicio, nō paucioribus monstris, quā illud quod Christophoro appin-
gitur, plenum; quæ si enumerare tentem, ætas me antē & charta deficiat, quā cuncta
recenseam. Nos verō otium colamus; & Deum rogemus, in eo tantisper nobis liceat
in hac vita sedere, donec nos Christus sibi vnitos ad dextrā patris faciat sedere in quiete
sempiterna, ad quam Otij nomine citamur. Absit itaque, vt aut ignauam & inertem,
desidem & inanem, aut vitiosam cessationem Otium vocemus, licet Latini originis
ignari hoc vocabulo frequentissimē abutantur; inter quos Catullus sic canit:

*Otium Catulle tibi molestum est,
Otio exultas nimiumque gestis,
Otium reges prius & potentes
Perdidit vrbes.*

Et hāc quidem pro tempore de sessione otiosa & scholastica sufficiant: quæ vt ipsi Har
syllabæ primæ responder; ita ichnæa vocum conuersio a nobis modō explicatarum, ad
secundæ syllabæ Hog notationem quadrat, qua monemur vt veterinam nostram natu-
ram, quæ terrenis nos affigit, sublimemus, id est, è limo ad excelsa tollamus: quo verbo
vt Cicero vsus fortasse non fuerit, nihil tamen huic nostræ notioni quam Hog designat,
aptius

Hit.
It.
O dictio im-
perantis quie-
tem.

Otium iners
& vitupe-
randum.

Otj vocis
abusus.

aptius queat inueniri. Atqui sublimare pecudem nostram nequimus, nisi ea diligenter
& ardenti studio præstemus, quæ conuersione verbi, a quo Sedeo & Sedo deriuatur,
monentur. Hog igitur ipsius sessionis ostendit scopum atque fructum: qui tam latē pa-
ter, quā se latē sublimium rerum contemplatio in omnem sapientiæ partem porrigit;
quāque sublime cogitationes nostræ ad Ens & Vnum feruntur. Iam hāc ipsa via è tar-
ditate atque perseuerandi mora ad id venimus, quod primo obtutu contrarium prorsus
videtur; ad ipsam nimirum celeritatem: quæ duas res sublimitas medium locum
tenens coniungit. Dum enim sessioni veræ & vero otio immoramur, atque mentem
nostram è terrenis ad cælestia exaltamus, ad eam peruenimus celeritatem, quā Mer-
curio veteres tribuerunt, petasum eius & talaria pennis insignientes. Quæ verō hāc est
celeritas? Nempe non alia quā ea qua mens nostra ex imis terræ visceribus supra om-
nia elementa, super omnes cælos momento temporis euolat, & ipsi sese summo om-
nium rerum vertici coniungit. Viden' modō vt ex Har perueniatur ad Har / id est, ex
longa duratione & mora sedentaria ad celeritatem, idque per medium ipsius Hog/
siue arduæ aggressionis, qua veterinum nostrum Adamum ad cælum rapimus atque
sublimamus?

C E D O nunc, an quicquam potest Harpocratis nomine de compositionis artificia
mirabilius cogitari, an quicquam plenius arcanorum, an quicquam rectius ad supre-
mum sapientiæ culmen iter ostendens? Confer huic sessionem, de qua modō satis dictum
est; confer silentium, quod indice dextræ manus labris admoto discipulis omnibus
imperat, & diligenter examina, ecquod possit simulacrum inueniri ipsi nomenclaturæ
Harpocratis aptius & conuenientius. Numquam reperietur profectō, aut ego insigni-
ter fallor. Quamuis autem Sessio insignia nobis dederit documenta, ea tamen non ad
discipulos tantū, sed omnes eos pertinent qui rerum diuinarum contemplationi in-
cumbunt, siue auditores sint, siue magistri, siue sibi dumtaxat & Musis feruntur. Er-
rarunt enim illi, & errarunt longissime à recta præcæ veritatis ipsi nominibus consi-
gnatæ via, qui sessionem ad mutilos pedes retulerunt; quando nec in sessione, nec in
Harpocratis vocabulo quicquam tale reperitur. Sedet Dominus noster ad dextram pā-
tris, sedebunt Apostoli in iudicio supremo, sedent Angeli in thronis, sedent doctores
in cathedris; num idcirco quicquam mutili in ipsis vel esse vel denotari intelligimus?
Sit sanè ita, sit Harpocrates discipulus; & is quidem adhuc gressus inpos, eo quod nec-
dum sua sponte in sapientiæ studiis vel consistere vel progredi possit, & accedat hoc ad
symboli elegantiam quandam; sit etiā ita, vt Christus in forma mutili hominis vena-
rit, & quadam etiā ratione hic Harpocratis nomine queat denotari; id tamen mini-
mè cogitandum, sessionem generatim ad hanc notationem referri, vti satis a nobis
est declaratum. Quamobrem cū sessionis notā ad discipuli officium exprimendum
non sufficeret, additum est & alterum signum quod propriè auditoris partes indicaret:
a quo & Sigaleonis nomen accepit. Sic Ausonius:

Aut tua Sigaleon Aegyptius oscula signet.

Quidius tacito nomine tacitum puerum designauit:

Quique premit vocem, digitoque silentia suadet.

Martianus Capella eiuſdem his verbis fecit mentionem:

Verūm quidam redimitus ad os compresso digito salutari silentiū commonebat. Con-
tinerere omnes, intentiq; ora tenebant. Alibi puerum piceum vocat. Nos prius de vo-
cabulis quibus silentium significatur. Apud Latinos duo verba sunt fileo & taceo, illo
significationis discrimine à Sernio distincta, vt Tacere idem sit quod loqui desinere; Si-
lere, non loqui; ita vt is qui locutus non sit, silere quidem dicatur, at non tacere: qua in
re clarè mihi ob oculos posuit primā & germanam horum verborū otiginem. Vtrum-
que certè verbum in principio vnus litteræ defectum habet; eo minū mirum, quōd
st vna apud nos litterā frequenter habeatur, vt liquet in conuersionibus ichnæis Hast
& Stas/ Hast & Stas/ Stas & Hast/ & similibus; atque idcirco vna figura olim scribe-
batur, perinde atque hactenus apud Hebræos. Sileo igitur à Stil-em fit, quo significatur
quies vocis: Taceo verō à Stat-em/ quod est finis vocem. In priore verbo Tau perit, in
posteriore Sigma. Hinc modō perspicuum est; Tacere eum, qui loqui desit; Silere ve-
rō, qui quouis modo linguam continet. Miror profectō & amo hanc Grammatici di-
ligen-

Celeritas quæ
Mercurio
tribuitur.

Harpocratis
sessionem non
ad mutilos
pedes esse ve-
rendam.

Harpocrates
Sigaleon ap-
pellatus.

Silentium.

Sileo & Ta-
ceo quōd differe-
ntia.

St Cimbriis
pro vna lit-
tera haberi.
Sileo vnde
nomen habent.
Stiti.
Taceo vnde
etymon.

ligentiam; qua factum est, vt ex proprio verborum apud Latinos vsu origines eorum possim probare. quamquam scio hoc discrimen non obseruari. Mihi satis est Seruio hanc suboleuisse prisca sermonis proprietatem: quam licet nemo animaduertisset, de consueto tamen corruptelæ, qua ceteræ linguæ à prima degenerarunt, modo ad verborum radices peruenire potuissem: & vt verum fatear, antè perueni, quam cum Seruio super hac re consultassem. Græci à *Swig*/quod idem nobis est quod Latinis Taceo, *σῴλω* fecerunt, reiecto duplici digamma, quòd eo carerent. Hebræi à *Mut* *מִי* fecerunt, sollemni sibi consuetudine, qua voces nostras alibi aliter inuertunt. *Mut* nobis longum silentium significat, vt dum dicimus auctulas canoras esse in *Mut*/non aliud dicimus, quàm eas oclusas esse ne cantent: atque hinc Mutus apud Latinos. *Mut* verum *Tum* reddit, quod *Tom* ferè pronuntiamus, quo stupidus denotatur. Hinc *Stom*/adiec-to sibilato ad augendam notationem, pro mutò apud nos vsurpatur: à quo *Mot* pro vino adhuc bulliente & necdum defecato: quod propterea sic vocauit Nochus, quòd se mutum potu eius iacuisse sibi conscius, omnes suos pòsteros vocatos velleret, vt à vino quod necdum deferbuisset abstinere, ne videlicet perinde atque ipsi imprudenti & tum primùm capienti experimentum acciderat, muti redderentur. Hinc Latini Multi vocabulum à Nocho Sarurno, & Iano eius filio retinuerunt. Vitnam in ceteris vocibus tam fuissent veteris primorum parentum suorum sermonis obseruantes. Mea igitur non refert siue à *Mut*/siue à *Stom* Hebræorum *מִי* fluxisse dicas, cùm hoc ex eodem fonte manarit. Sed missos facientes Semigenas, lanigenarum vocabula examinemus. Græcorum *σῴλω* à *Swig* venit: *Swig* à *Swit*, cui verbo sibilus adiectus, cedendi auget significationem, facitque vt *Swit* nihil aliud sit, quàm sic cedere quempiam, vt ad terram flectatur, vel totum se submittat fortiori. Vnde *Swet* & *Swat* imbecillus & infirmus. Hinc apud Germanos superiores *Swethen*/est violare & constuprare. Nos in agendi notatione *Swear* dicimus. A *Swit* fit *Swig*/Cappa in gamma adspiratum murato, litteram illam quidem cognatam, sed dum effertur, magis expectorandam: quo fit, vt is qui tacet, alteri cedat & se submittat, atque id quidem intra pectoris sui sinus se retrahens. Hinc apud nos *Swigt*/vox tacere iubentis, contemptum habet quandam, & ideo in familiari cum aequalibus colloquio non ferè ea uti consueuimus; at eius loco dicimus *Stil*/quod est quiesce siue stile. Magna igitur summissio in *Swig* indicatur, quæ maximè decet discipulos erga magistros: atque inde non silent tantum in scholis, sed vel humi sedent, vel in subelliis, vel certè in scamnis inferioribus quàm sit cathedra doctoris. Cernis itaque lessionem discipulo tacenti & se demittenti aprissimam in Harpocratis effigie, quo fit, vt significantissimè symbolum hoc Sigaleon dicatur, si Græcæ vocis origo spectetur; quæ non silentium tantum indicat, sed apertissimam etiam habet summisionem. Hinc mox & illud colligas, barbarum esse loquendi morem, quo superiores Germani *Schwigt* pro *Swig* & dicunt & scribunt, vltra sibilum adspirata etiam accersita ad vocis sibilum littera, ne parum scilicet inflatam & ventosam habere videantur locutionem: quod in omnibus ferè iis faciunt vocabulis, quorum principium nostratibus est Sigma duplici digamma præpositum. Neque enim parum conducit ad sinceram sermonis nostri vetustatem arguendam probandamque hæc Græcarum & Latinarum vocum cum nostratibus collatio, quando constat non contemnendam esse harum linguarum antiquitatem. Cùm igitur *σῴλω*, non *σῴλω* dicatur, probabile redditur, in matrice lingua *Swig*/non *Schwigt* fuisse. Sed hoc obiter. Videamus modò ecquid *Swig* conuersum significet, quod ad præsens faciat taciturnitatis institutum. Sunt quædam nobis voces, quæ licet veræ nihil nobis denotent, in radicibus tamen suis habent luculentam & vtilem regressionem. Dixi *Swig* à *Wit* genus duxisse, & *Wit* nihil aliud quàm cedo & locum cuiquam do, denotare, atq. inde potissimum & præstantissimum cedendi genus *Swig* dici; propterea quòd frequenter exitiosissima bella è verbis oriuntur, quæ tacentibus nulla existissent. *Wit* igitur *Wit* contrarium habet, quod idem est quod iurgor & litigo; vbi duplex digamma in alterum digamma mutatur, tum quia hæ litteræ admodum sunt cognatæ, tum quòd f in *Wit* accommodatius ad significationis videatur efficacitatem, utpote elementum aptum ad despiciendum, quod in rem abominandam maximè quadrat. Monuit ergo nomenclator, nobis crebrò, nisi cedamus, altercandum litigandumque esse: quo documento vix aliud potest esse

Swig.
σῴλω verbi
σῴλω
σῴλω
Mut unde
accipimus
Latini.
Tum.
Tom.
Stom.
Mot.

M. si vocis
σῴλω.

Swit.

Swet.
Swat.
Swethen.
Swear.

Swigt.

Sigaleon qua-
re vo: *σῴλω*
Harpocrates.

Wit.

Wit.

esse

esse ad vitæ tranquillitatem & suauem quietem fructuosus. Quod igitur in *Swig* deriuata voce non inuenitur, id in radice cernis moneri; & tanto id quidem vtilius, quanto hæc quàm illa latius patet, atque ad plura cedendi genera refertur. Verumenimverò quia magna reuerentia fidum arcanorum silentium cùm in sapientiæ scholis, tum maximè in sacris ritibus apud omnes gentes coli consuevit, non potui mihi persuadere, non magna hic cura nomenclatorem versatum fuisse, & non solum in *Wit* vocula matrice ichnæ conversionis artificium, sed in *Swig* etiam adhibuisse: quod cùm prima mihi fronte non apparuisset, ad ipsius *Swig* transeo perpetuitatem, quam præteritis verborum imperfectis in Cimbrico sermone denotari sæpius memini me commonefecisse; propterea nimirum quòd iis præteritum, præsens & futurum tempus indicetur, vt cuius non obfæ naris homini non potest non subolere. *Sweg* igitur sic verum, vt *Sweg* nobis faciat, & ethlipsis, per apostrophon Græcis notanda, intelligatur admissa, idem significat quod Latinus diceret, ad sæcula sempiterna. Voluit itaque silenti hac sua machinatione verbi architectus æterna illis sæcula polliceri, qui perpetuò cederent & se humiliarent; quorum illud *Wit*, hoc *Swit* significat; quæ ambo verbi *Swig* notatio complectitur: & præterea has primarias Christiani hominis virtutes perpetuo silentio, quod *Sweg* denotat, ornarent. Videtur enim dixisse, his virtutibus quæ in *Sweg* continentur, quarum prima in cedendo, altera in se humiliando, ad terram demittendo, infirmandoque; tertia in taciturnitate perpetua cernitur; viam nobis strui, non ad vnum sæculum, sed ad sæcula sempiterna. An non idem hic rursus audimus quod in *Wit* ad nobis est annotatum? qua voce eius laus designatur qui animum suum omni exinanivit superbia. Quid enim aliud est se exinanire, quàm cuius cedere, cuius se inflectere & humiliare, & ad omnes iniurias tacere; quas omnes virtutes *Sweg* continebat? Profectò licet Dialecticum interrogares, nescio tamen an meliorem multis verbis ipsius *Wit* descriptionem expeditet. *Wit* vacuum est & inane, *Wit* igitur virtus eius qui se animo, siue facultate qua irascimur, exinanivit. Exinanivit se qui nemini resistit. Hoc enim animi proprium est, obstitentibus reniti. Quoniam itaque *Wit* tum deriuationis natura, tum ichnæ versione nos condocet, ipsum vacuum & inane ad æternitatem iter demonstrare iis qui sese exinanunt, videamus quæ *Sweg* eodem pertinere, & illud præterea addere claritatis ad intelligendum, quod non sæculu tantum, sed sæcula promittit, vt cogites è præmiorum numero plures in *Sweg* virtutes absconditas esse; non fuerit abs re D. Paulli ad Philippenses huic loco inserere verba, quòd cernamus, quàm ad vnguem quadrent in hanc nomenclatoris sententiam duabus nobis vocibus expressam. Sunt autem hæc apud Latinos: *Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis, implete gaudium meum; vt idem sapiatis, eandem charitatem habentes unanimes, id ipsum sentientes, nihilque per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes, non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum. Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu; qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuētus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Hæc ille. E quibus liquet eodem spiritu nomenclatorem vocabula sua cõdidisse, quo præeunte D. Paullus sua scribebat. Et verò quia totius humilitatis exemplar & perfectissima idea in Christo fuit, ipsum *Wit* Christo primùm conuenire dicemus, iuxta illud quod sæpius monui, vocum rationes in ipsis primis formis suam veritatem maximè tueri. Quamobrem quo magis considero vocis *Wit* architecturam, eo maiore capior admiratione. Christus filius est Patris æterni, *Wit* ab æterno ducit ortum, *Wit* supremam inanitatis ideam significat, Christus suprema est inanitatis idea, eo quòd summa sese omnis perfectionis plenitudine exinanierit, dum æqualis Patri in humanam se demitteret naturam, & se in forma miserrimi serui cruci affigi, & diris tormentis enecari patientissimè ferret. Vt horum commemoratione horresco & artonitus hæreo,

Wit.

Humilitas
cuiusmodi
virtus.

Wit.

Humilitas
idea
Christi.

Θt.
Θe-o.

hæreo, quando nihil in me video quod vel minima parte hanc imiterur humilitatem, ita è diuerso vehemèter gaudeo, hanc mihi vocum nostratum, & summi mysterij symphoniam diuinitus reuelatam esse. Pergo igitur. Vti Christus à Patre exaltatus est vltra omnes res creatas, & ad se omnes trahit sublimes qui sese cum ipso exinaniunt; ita **Θt** dum conuertitur, Christi nobis demonstrat adscensum; quia, vt dixi, **Θe-o** idem sit quod ad æternum & altum. Qua de re sit vt **Θt** primùm Christo attribuendum sit, qui non solum ab æterna sublimitate ad infimam descendit inanitatem, vt **Θt** significat, sed ex hac rursus ad illam peruenit, humanam naturam omnibus rebus creatis reddens altiore; quod vox versa **Θe-o** clarissimè monstrat. Hinc illud perspicuum quod antè ex Euangelio docui, regnum cælorum & terram viuentium, quibus altitudo suprema & æterna quies designatur, eorum esse qui pauperes sunt spiritu atq. mites. In **Θ** igitur tria significata, quæ priùs indicaui, vnà comprehenduntur, **Æternitas, Altitudo, & Quies:** ad quæ nobis ex **Θt** datur adscensus, si nos cum vero & primo **Θt**, id est, cum summo inani, glutino caritatis vniamus. Porrò quondam dixi, in præterito imperfecto ipsius swig quandam descriptionem occultari, qua inanitas per **Θt** denotata tribus quasi gradibus explicatur, dum cedendi, humiliandi, tacendique virtutes in vno swieg continentur; consequentiæ ratio postulat, vt cui primo & ante omnia conuenit definitum, eidem quoque primùm conueniat definitio. Quocirca sicut Christus est ipsissimum **Θt**, id est, supremum vacuitatis & exinanitionis exemplar; ita vt primùm etiam sit swieg oportet. Audiamus ergo diuini vatem Iesaiam, qui copiosè has tres, quas dixi, virtutes in Christo depinxit: Omnibus enim modis cuius cedebat vt vltimus haberetur, vt **Θt** denotat: omnibus rebus se humiliabat, & summa infirmitate depressus iacebat, nullo non genere iniuriæ, contumeliæ, diræque violentiæ deiectus in terram, quod swieg significat: & ad hæc omnia tacebat, vt swieg designat. Audiamus, inquam, ipsum vatem, quem mirum est à contumacibus Iudæis hactenus non audiri. Sed & hoc ipsum ita fore disertè idem vates prædixit: *Quis credidit, inquit, auditui nostro? & brachium Domini cui reuelatum est? Et ascendit sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra siccanti. Non est species ei neque decor, & vidimus eum, & non erat adspèctus, & desiderauimus eum. Despectum & nouissimum virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem, & quasi absconditus vultus eius & despectus: vnde nec reputauimus eum. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, & nos putauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostra super eum, & liuore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves errauimus: Vnusquisque in viam suam declinauit, & posuit Dominus in eum iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum: sicut ovis ad occisionem ducitur, & quasi agnus coram tondente se obmutescit, & non aperiet os suum.* Hæc & plura eodem tendentia Iesaias propheta Spiritu sancto plenus. Videmus hic eodem ordine enumerata quæ in swieg continentur. Primùm enim ita omnibus cedit, vti in terra sitienti nascatur, è virgine scilicet, è qua nulla stirps alià nasci potuisset. Mox natus postremus omnium est, & nullo loco habetur, tantum absit vt cuiuspiam locum occupet, atque adeò vera ovis est siue **Θt**, siue, vt est in matrice lingua, **Θt**, quo personæ vnitas indicetur. Et certè hactenus **Θt** pro abiectissimo & homine minimi aut potius nullius animi vsurpamus: quod Itali imitari *Vna pecora* pro eodem dicere solent. Agnum autem quem hic Propheeta prædixit, **D.** Ioannes demonstrauit, **Lam** vocamus: quæ vox dum adiicitur alij, mutilum significat & impotentem, & nullis viribus præditum: vnde mox ex ipso nomine nostri intelligimus, cur Christus agno se compararit. Porrò non satis fuit quod agnus natus esset, quo nihil imbecillius & magis innoxium, nisi hoc etiam accederet, vt omni genere aduersitatum deiceretur, & sub grauissimo iniquitatum humanarum pondere depressus iaceret: quod secundo loco vates adiunxit. Postea idem omnibus vexatus iniuriis ac tractus ad occisionem, tacet, haud secus atque agnus dum tondetur. Quid ego hic prius admirer, vaticinij ne claritatem, an mirificum arcanum in fabrica verbi swieg, sub tenui & ferè Coo velo delitescens? Quàm multis vocibus, bone Mercurij, & tu verè Apollo, secretum illud humanæ naturæ redimendæ mysterium intexuisti: quàm

O tria significata comprehendit.

Christum quælis fuerat ab Iſaia prædictum.

Θt.

Lam.

multis vocabulorum indicis salutis nostræ viam ab æterno prædestinatam demonstrasti! Ita me spiritus amet eius architecti qui sermonem nostrum condidit, vt ad hunc semper scopum videtur collimasse, quo de vocum structura in felicitatis humanæ cognitionem veniremus. Quo fit, vt effrontis impudentiæ, & crassissimæ & plusquam beluina ignorantia non iniuria accusarer atq. reus peragerer, si alij quàm Spiritui sancto, qui reuera Hærmes ter maximus & est & debet nominari, linguæ nostræ primordia accepta ferrem. Thot igitur Thot, & vt ter maximus ter nomen, Thot, inquam, & linguam & litteras hominibus tradidit, non in **Ægypto**, vt errabunda Græcia putat, sed apud **Indos**, eo ipso tempore quo Adamus Spiritus sancti instinctu animalibus ac rebus ceteris, iuxta cuiusq. naturam, & pro eo ac veritas postulabat, nomina narratur indidisse: Tum itaque inter cetera verbum swieg ad eum modum fecit, vt rectum Christo militanti, conuersum triumphanti conueniret, atque significaret eum esse solum, de quo dici queat **ge-ewg**/id est, dat sæcula sem piterna. **EWG** enim & **ewen** in plurali numero dicitur, vt patet iis qui norunt nostratem nominum inflectendorum formulam, vt **Scots** & **Scotuen** & **Flemings** & **Flemingen** / **Scots** & **Scotten** / **Engles** & **Engelen** / & similia infinita. Christus ergo qui omnibus cedebat, omni malorū pondere deprimebatur, ad omnes iniurias tacebat; bifariam **ge-ewg** dici meretur, tum quia ad sempiterna sæculorum sæcula & ipse tendit & alios ducit, tum quia ipsemet hæc sæcula sempiterna largitur. Et hæc quidem de verbo swig/ vnde Sigaleon deriuatur: quod nomen si de origine sua examines, iuxta eam quam modò dixi rationem, nemini prius quàm ipsi Christo, atque deinde ipsi Harpocrati, vt simbolo nobis ostendebat doctrinam Christianam, attribuendum esse deprehendes, vt priùs omnia sunt in exemplatibus quàm in signis. Verùm quia ex signis ad ideas peruenitur, & ex illis hæc cognoscuntur, nomina in docendis hominibus priùs symbolis damus, & symbola vt symbola, non vt res ipsas tractare debemus. Harpocrates igitur Sigaleon est, quia figura sua silentium seruandum esse demonstrat, vt nimirum ex hoc nostro silentio tandem ad eius veniam cognitionem, cui ratio verbi swig primò conuenit. Ceterum quoniam silentij nomen a fileo deriuatur, & hoc à sil nostrati, quærenda & huius radices etymologia. **Stil** itaque vt verbum & nomen vsurpatur; & illo modo quietum reddere, hoc quietum designat. Vt enim **set** significat idem quod facio federe, & sit federe, ita **stel** significat collocare, & stil quietum. Componitur autem hæc vox **stel** ex **ste** & **stel**. **Ste** idem est quod statio siue locus, vt **stis** nym **ste**/id est, locus siue statio mea est. Fit autem à **sta**/ vnde verbum Sto Latino rum eiusdem significationis, & Græcorum **στα**. Est autem **sta** vehemens vinculum ipsius ad anteriora progressus, vt patet è natura litterarum, contrarium **hast**/ quod idem est quod accelero: cui voci adspiratio preponitur, vt celeritas ipso spiritu magis incitetur. Ab **hasten** Latini deriuarunt festino, adpiratione mutata in digamma: quæ variandam litterarum forma nulli genti quàm Hispanis frequentior; apud quos alij **hzo**, alij **hzo**, & plurima similiter alij per adpirationem, alij per digamma efferunt. Sed hoc obiter. **Ste** igitur statio siue locus est, cui si **stel** vel **el** iungas, **stel** feceris, & id significaueris quod supremum est in suo cuique loco assignando. Cùm igitur vt verbum vsurpatur, idem est quod statuo; at cùm nomen est, loci principem denotat, vel quod summam tenet stationem; quo tamen rarò vtimur. **Stel-bier** dicimus pro cereuisia ea quæ nunc ad supremum bonitatis suæ statum peruenit, vltra quem si progrediatur, corrumpitur. Contrarium eius versa voce intelligimus, quæ teritur vsu frequentissimo. **Teest** enim vltimum significat, à quo **ipst** pro limbo ponitur, eo quod vltimus rebus accedat; & **teest** pro forma calceorum, & quia pes vltimum sit membrorum, & forma calceis vltimò eximatur: vnde **teest** per metaphoram idem significat quod vltimam manum cuius rei impono. **Stel** conuersum id notat, quo primùm res quæpiam attripitur: vnde verbum **stetel** pro furari dicitur, quod qui furatur, omnem quartat arripiendi ansam. A **stel** breui fit **stil** breue, vt à **set** fit. Quod si vocem producas, illud denotabis, quod & ipsum firmiter per se stat, & aliis vt stent præstare potest: vnde Græcis **στα**. Quod **στα** à nostro **stpl** fiat, in compositione faciliè cernas, vbi ex **I** longo, non **st**, sed **stpl** factum videmus. Omnes enim & Græci & Latini Peristylum & peristylum scribunt, pro eo loco qui columnis circumdatus est; Epistylum pro eo quod columnis imponitur. Sicut igitur **ipst**/ id est limbus, vltimus rebus imponitur; ita **stpl** primum sibi

Harpocrates cur Sigaleon dicitur.

Sileo, es, vnde Stil. Sit. Stet. Ste.

Sto & istud etymon. Sta. Hast. Festino unde Latini accipiunt. Adspiratione transiit in F dli gamma.

Teest. Teest. Teest. Stetel.

στα à nostro stpl fieri. Peristylum & Epistylum quia signiscent, & unde formantur.

G G locum

locum vindicat; & idcirco hoc à *stet* / illud à *stet* deriuatur. Sed hæc longius nos abducunt. *Stet* ergo breui vocali pronuntiatum, vel quietum reddo, vel quietum significat, de hac quam dixi deriuatione. Verùm in eadem uocula alia notationis ratio reperitur, si diligenter queratur. *Stet* enim nobis *stet* in mente vocat. Nam ex *stet* altum denotante, *stet* deriuatur, quo locus altus significatur. Hinc *stet* puerorum lusus, quo nates in altum tollunt capiti insistentes. Anglis *stet* quàm nostris frequentius. Londini *stet* id est arcis tumulus, nobilissimus locus est, plurimis ibi Ducibus & satrapis decollatis: cuius eo magis memini, tum quòd ipse Northumbriæ Ducem & alios aliquot principes viros viderim truncari, & hodie nobis referatur Ducem Northfociæ condemnatum esse vt semisuspensio caput amputetur, & corpus in quatuor partes secetur. Cùm igitur *stet* tumulus sit, *stet* idem fuerit quod stationis tumulus: quo fit, vt in *stet* id est, in quieto; altitudinem quandam intelligamus. Quæ verò ea est altitudo, quæ sic propria sit tranquilli, vt Cimbrico eius nomine indicetur? Quæ alia, quàm ea ad quam quies omninis spectare debet? Vt sit siue sessio ad ipsum Ens sui conuersione deducit, schola ad luminis fontem, otium ad æternitatem, *stet* ad nobile & excelsum; ita *stet* quoque nos monet, vt quieti stationis nostræ quæramus sublimitatem: quo nomenclatoris artificio docemur, celsissimam humani status sedem in tranquillitate collocari. Quid? an non ex *stet* quòque idem intelligis, in quo æquè altum designatur, ita vt nemo statuere illud meritò dicatur, quod non ad altitudinem quampiam attollat? Quamobrem qui domi suæ & in sua ipsius statione tumulum aliquem & montem querit, è quo tamquam è specula longius prospiciat, & cælum propius tangat; is sibi quietem comparet atque animi tranquillitatem. Latinis non Sedeo tantum, sed Sedo etiam pro quietum reddo, à *stet* nostrati vocabulo deriuatur: quod si de radice interpreteris, comperies non aliud notare, quàm rem quampiam componere ad sessionem. Quemadmodum itaque Sedo, si ad originem voces, docet sedatum animum ad ipsum Ens spectare; ita Silco, quod à *stet* deriuatur, ostendit omne silentium ad excessa & ardua esse comparatum, nec nos ad sublimem dignitatis humanæ altitudinem posse aspirare, nisi vitam agamus quietam. D. Paullus ad Timotheum scribens hanc vnice commendat, vtpote totius corporis Christiani vnioni necessariam. *Obsecro*, inquit, *primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt: vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate.* Hanc igitur viam nobis præmonstrat, qua rectà ad vnum Christum peruenimus, & vnum cum eo efficiuntur corpus, & ei vniti ad quietem adscendimus sempiternam; in qua sola stationis humanæ consistit altitudo, quam *stet* ex *stet* & *stet* compositum signat. Nihil enim aliud est *stet* / quàm stationis mons. Atqui hic non alius est, quàm mons Domini; in quo soli habitant beati: quo fit, vt de nomenclatoris sententia intelligas ad hunc tibi adscensum non patère, nisi animum habeas sedatum atque tranquillum. Verumenimverò quamuis idem stationis nostræ mons & mons Domini, idque firmis rationibus possim docere, nolo tamen hic prolixius versari, eo quòd longè maius mysterium in huius vocis structura delitescat; quod si in lucem protulero, multo maius operæ meæ fecero pretium, & lector vberiore temporis sui ceperit fructu. Quia *stet* pro quouis loco siue statione poni scimus, & scimus item in nominis etymologia standi firmitatem contineri, nemini obcurum esse potest, firmissimum quemque locum hoc nomine rectissimè vocari. Hinc factum, vt in communi loquendi consuetudine *stet* simpliciter elatum significet ciuitatem, quòd in ea hominibus statio sit firmissima, propter societatem & mutua auxilia tum in necessariis rebus comparandis, tum in aduersis depellendis. Iam vterius, quia nulla ciuitas sola humana ope stabilis est atque tuta, iuxta illud Lyrici, *Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilant qui custodiunt eam*; ipsum *stet* Cimbricum nomen à stabilitate factum, non alij ciuitati rectius conueniet, quàm ciuitati Dei. Quid dixi Cimbricum nomen? cùm nec cuius omnino quisquam Latinis de recta vocabuli ratione dici queat, nisi stationem suam habeat in ciuitate Dei. Vt enim antè indicaui, Ciuis dicitur quasi *stet* / mutata ad inspirationem in Cappa, ad eum modum quo ex *stet* fit *stet*: qua voce is significatur, qui certam habet custodiam & tutelam & sui ipsius & aliorum; quoniam nimirum vox vtrumque indicat, & eum qui cuius est, certu esse tutelæ suæ, & in ipso etiam certam esse

stet
stet

stet vocis
mysterium.

Sedo verbi
etymon.

stet.

Ciuis Dei.

Ciuis etym.

custodiam aliorum. Et quia reciproca hæc est & mutua custodia, qua quis & custodit alium, & custoditur ab alio, non tulit rectè loquendi consuetudo, vt concieuem quempiam Latini vocarent; cùm tamen condiscipulum & conseruū dicerent, & quamplurima alia eius farinæ vocabula vsurparent: cuius rei vt certa est apud auctores observatio; ita nemo Romanorum veram causam explicabit. Frustra enim Con particula adderetur, vbi citra hanc in ipsa vocis ratione coniunctio & copula designatur. Dicunt ergo, Ciuis meus est, id est, & ego ipsi certa sum custodia, & ipse mihi: quo in explicatu cernas, ipsi Con, coniunctionis signo, nullum locum esse. Hinc liquet, frustra eos in causis linguæ Latinæ versari, qui primas nominū verborūq. radices ignorat. Verum quia certa hic denotatur custodia, & quæ nullo modo fallere quemquam possit; perspicuum est, neminem alium recta ratione ciuem nominari, qui non sit ciuitatis Dei cuius, propterea quòd extra hanc tantum abest vt certa sit custodia hominum inter se, vt contra certissimum sit non periculum modò, sed etiam exitium. Vide, quæso, quantum vtilitatis adferat tum ad veritatis cognitionem, tum ad vitæ rationes rectè putandas & institutas, primos vocabulorum nouisse fontes; è quibus modò hausimus veram & certam & vnica reip. cõstituendæ formam, quam nec Plato, nec Aristoteles, nec Cicero longa & operosa disquisitione peruestigare quiuit. Non dubito D. Augustinum maximas mihi gratias habiturum fuisse, si huius eum etymologiæ fecissem certiore: quo si nostri temporis homines, quos eam docui, quisquam nunciet fuisse ingratiore, ei profectò nulla soluam euangelia, vtpote nihil noui aut ignotæ antea rei adferenti. Ex his modò cognosceas, non tantum quis verus sit cuius, & quæ vera ciuitas; sed illud etiam, quanto perè ad laborare debeamus, ne in verorum ciuium numerum cooptati, culpa aliqua nostra in exilium eiiciamur, aut in insulam relegemur. Ciuitas igitur à custodia & tutela; *stet* à stabilitate nomen accepit, & æquè hoc atque illud ex origine sua demonstrat, vnica solam Dei ciuitatem veram dici posse ciuitatem. Hoc constituto, mox cernemus quid *stet* sibi velit. Neque enim ex hac significatione ipsius *stet* aliud fuerit *stet*, quàm mons ciuitatis Dei. Atqui nemini obscurum est, quis montis in ciuitate vsus esse consueuerit. In altioribus enim opidorum locis arces muniuntur, tum quòd speculam & defensionem præbeant commodiorem & latius patentem, tum quòd difficiles habeant aditus & periculosissimas oppugnationes. *stet* igitur aperte declarat, quietem ac tranquillitatem speculam & arcem esse ciuitatis Dei: è quo statim efficitur, vt quieti & tranquilli in arce ipsa ciuitatis Dei rectè dicantur habitare, non illi quidem vt custodes, quando Deus solus ciuitatem suam custodire potest, sed vt carissimi, & ij quos proximos sibi Deus esse vult. Atqui cùm multi cognari ipsis filiis habeantur cariore, necessaria consequitur conclusio, homines quietos Dei filios esse. Quis nunc non cernit idem in nomine Cimbrico *stet* pro quieto doceri, quod Deus in monte concionem habens, his verbis pronunciauit: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Nostra vox *stet* / vt dixi, vtrumque notat, & quietum, & quietum facio. Et reuera nemo quietus, nisi qui se quietum reddit. Homo enim cùm animal sit, seipsum ducens, quod Cimbrico nomine *stet*, vnde Latinorum Mens, denotatur; necesse est, ipse suas seder perturbationes, & animum reddat quietum: quod nisi ita esset, non dixisset Christus, *Nolite solliciti esse de crastino.* Nolite hoc vel illud facere. Cùm igitur nos ipsi quietos reddere debeamus, & omnes tumultus animi rectæ rationis imperio sedare ac prohibere, prudenter admodum nomenclator quietum eo vocabulo nominauit, quod cùm vt verbum vsurpatur, significat quietum facere: quo nimirum intelligamus, in nostra potestate situm esse vt omnibus rebus nos præstemus quietos. Verum quia mens nostra semel à diabolo ducta, ducendi sui ipsius arbitrium & dignitatem abiicit, fieri non poterit, vt id præstemus, quod *stet* videmus postulare, nisi Spiritus sancti gratia ratio nostra adiuetur & dirigatur. At hic non veniet nisi Christus nobis mortuus sit, quoniam non antè ad Dei admittimur ciuitatem, extra quam nulla est rectè ducendi potestas. Tum autem Dei nos ciuitate donati, *stet* / quod idem est quod morior, explanat, dum in *stet* dissoluitur, quod significat hæreditatis iure ciuitatem Dei adire. Quis autem sit cuius morte ad hanc venimus ciuitatem, clarum est, si videas cuius sit ciuitas. Cùm igitur Dei ciuitas & sit & vocetur, ipsemet Deus mortalem naturam induat, & non solum eam induat, sed etiam moriatur necesse est, quo nos morte sua reddat hæredes, iuxta

Concilio Lati-
nè cur non
dicatur.

Arces cur
altioribus op-
idorum locis
communian-
tur.

Ciuitatis
Dei arcis,
quietes et tran-
quillitas.

stet
mens, mētē

stet
Mors, Chri-
si efficiuntur
cines ciuitatis
Dei.

illud ipsius documentum, quo demonstrauit Spiritum sanctum non venturum, nisi & ipse esse mortuus, & morte resurrexisset, ac tandem in caelum ascendisset, vt primus hominum Dei ciuitatem aperiret & haereditariam possideret, atque omnibus eodem iure daret possidendam; omnibus, inquam, qui se ipsius corpori vnirent. Quamobrem si ciuis esse velis, concorpora te Christo Deo & homini, & cum eo morere, quod nos dicimus *stet*; quo ex eo consequaris, quod *ste-est* vox soluta designat, id est, quo ciuitatem Dei haereditario adeas iure. Quid porro ex eo consecutus est is qui cum Christo moriens ad hanc ciuitatem venerit? Quid? Illud nempe quod *ste-est* promittit, vox conuersa ex *ste-est*/qua significatur idem quod alio ordine & articulo praeposito diceremus, *stet es ste*/id est, est pax. Nostra loquendi consuetudo articulum hic omnino postulat: quod tamen frustra moneo, cum cuius nostratum sit apertissimum. Quemadmodum igitur ex verbo *stet* intelligimus de morte ad ciuitatis Dei veniri haereditatem, & in ciuitatis haereditate pacem inuenimus; ita ex *st* voce illud elicimus, eos qui se quietos & alios reddunt, in arce ipsa ciuitatis Dei habitare, & reuera filios Dei vocari. Bone Deus, quanta est hic vocum & rerum concordia! quam amabilis pax inter Christum & linguae nostrae architectum! Dixerat hic, in tranquillitate & quietos praestiterint, ipsam arce[m] siue acropolim, quod magis ad *st* illudit, tenere: & quo consequenter intelligitur, vel nullos, vel hos Dei filios esse. Dicit Christus pacificos siue *ειρηνολογους* filios Dei vocandos esse, quod reapse nihil ab illo quod nomenclator vocalibus symbolis occultauit, differre cernimus. Quid enim aliud est pacem facere, quam facere quietem? Nisi enim quis prius pacem fecerit in animo suo, & se tranquillum reddiderit, nec pacem facere inter alios potest, nec pacificus nominari. Quid? quod ne ipse quidem filius Dei in nostro sermone filius Dei dici potest, nisi pacificus vocetur. Non enim vocali longa idem est quod pacem facio. Hinc *son* filius vocatur, quod idem est ac si pacificum dicas; adeo vt propterea filius nobis *son* vocetur, quia pacem faciat: quam nisi faceret, *son* dici nullo modo mereretur. Quod cum ita sit, perspicuum est, nomen *son* primaria significationis ratione soli Dei filio conuenire, atque inde per similitudinem quandam de aliis quoque dici, parua vel nulla habita originis ratione. Quamobrem soli illi in nostra lingua reuera filij siue *sonen* nuncupantur, qui se Christo primo & supremo & soli pacifico concorporarunt. Quid enim vetat quo minus in re Romanis ignota nouum mihi verbum componam? Quod si haec recte expendantur, maximam lucem toti religioni Christianae inferent, & causam reddent clarissimam ob quam semper Christus dicere soleat, *Pax sit huic domui*; quando videmus filium Dei in puro & incorrupto sermone *son*/id est, pacificum siue pacis auctorem vocari. Cum igitur dixit, *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur*, non aliud dixit, quam si dixisset, *Beati pacifici*, quoniam eodem nomine quo ego vocor, vocabuntur; & hanc solam habebunt nominis rationem, quod ego ipsis fuerim apud patrem verus verae pacis auctor; & quos patri conciliaui, eos non solum in nominis mei admisi communionem, sed in idem etiam corpus redege. Videte, o miseri & deuij Christiani, qua via & ratione consequi & possitis & debeatis, vt ad communionem corporis & sanguinis Christi dignis modis accedatis. Pax est, pax est quam dedit nobis, quam reliquit nobis, per quam solam filij Dei possumus vocari: quod si ita est, vt ipsemet dixit qui fallere nequit, per hanc solam nos corpori Christi, qui verè filius Dei est, vniamus; & quicquid erimus, id totum erit Christus in nobis: quod fieri non potest, nisi nostram naturam corruptam expellat, & loco eius suum nobis corpus & sanguinem communicet, vt eo solo viuamus. Sed de filio alibi; vbi docebimus, non Cimbricum tantum nomen *son* Christo soli, & iis qui ei corporati sunt & vniti Spiritus sancti veram vitam dantis vnione, conuenire; sed ne filium quidem, aut *vid*, aut *pa* alium vera ratione dici posse, quam Christum: filius enim sic à nostro *stet* processit, vt *e* *stet* sit folium, & *e* *roof* sit *φωρ*, & infinita alia ad eundem modum è prorsus versa sunt vera, quae dici solent, hystera protera. De Christo enim dictum est; *Hic est filius meus dilectus*. Idem autem est filius, si ad originem examinetur, ac si amatum dicas. *uoc* formatur ab *hui*/quod est idem quod custodia & tutela. Sic dicimus, *Christus est in p[ro]p[ri]o hui*/Christus est mea custodia & tutela: & reuera hic solus est qui nos aduersus omnes malorum impetus defendit atque custodit. Veni verò, qua voce pro filio Hebraei vtuntur, nihil aliud in puro Cimbrorum ser-

stet.
ste-est
Pax ciuitatis
Dei.

son.
Filius.

Filij etymon.
stet.
stet.
roof.
Folium.
stet vocis etymon.
hui.
son.

sermone significat, quam Sum: quod sic filio conuenit, vt ipse solus sit; eo quod sicut Vnum de patre, ita Ens de filio dicitur. Hinc illud: *Ego sum qui sum*. Et iterum: *Sum misit me*. Deus enim omnibus dat esse per filium; per quem omnia scribitur creasse. Sed haec, vt dixi, alibi. Non sunt tamen haec aliena à re nostra, cum hinc illud etiam intelligatur, Ciuis nomen primum Christo tribui debere, propterea quod is solus *huius*/id est, certa sit custodia & tutela. Nunc ad *st* redeamus. Cum tranquillitatem per *st* significatam arce[m] esse dixerimus ciuitatis Dei, aduersarij aliqui & hostes ciuibus Dei videntur opponi. Quorsum enim arx vbi nulli metuuntur insultus & oppugnationes? Videamus ergo ecquid ipsi *st* opponatur. Id mox inueneris si vocem retrò legas. *st* enim calliditatem significat, eodem tempore manente in versa voce quod erat in prorsus. Quae verò haec est alia calliditas, quam ea de qua scriptum habemus; *Erat serpens callidior omnibus animantibus*. Hac igitur calliditate ciuitas Dei magham mox ab humani generis exordio accepit cladem, & haec accipit & grauissimas & infinitas, dum quotidie infiniti draconis fraude è mœnibus ciuitatis Dei trahuntur. At hi si quietos se redderent, in ipsa arce tuti manerent, nec vnquam cacodæmonis astutia vincerentur. Quod si Chaua quieta mansisset, nec dubitationis fluctibus sese immisisset, tutò potuisset à diaboli fraudibus oppugnari. Cum enim Deus dixisset, morituros si fructum vt titum gustassent, ipsa à cacodæmone causam cur non ederent interrogata, mox labascere coepit, atque in dubium ipsam poenam à Deo constitutam vocare; dum videlicet respondit, *Ne forte moriamur*. *st* ergo & *st* sic opponuntur, vt in hac vita perpetua pugna sit contra diaboli fraudes: quas non alia via nec alio modo repellere possumus & irritas reddere, quam si nos praestemus quietos & liberos ab omni perturbatione. Quies ergo acropolis est & arx firmissima aduersus omnes cacodæmonis insidias. Mirabile profecto vocis artificium; quo cum quietis securitas atque summa dignitas indicatur, tum etiam ostenditur, quibus arx haec machinis sit oppugnanda, & qua via sit resistendum. Sicut autem hic ex arcis nomine in hostilis impetus ducimur cogitationem; ita ex *son*/quo pacificus denotatur, mox succurrit quaestio, quae fuerit inimicitia, ob quam pax fuerit ineunda; quam similiter retrogrado & contrario ductu deprehendis. *son* enim, vnde *sonel* & *sonnel*/idem est quod offensio & irae prouocatio. Deinde si quæras cuius haec fuerit offensio; tolle mediam litteram è medio, ne extremae in *son* per mediam copulentur, atque hanc transfer in primum locum, & quae prima est fact vltima, omnia nimirum dissociando, & turbando ordinem fatalem; ac tum mox videbis cuius sit offensio, cuius *son* pacem pollicetur. Homines enim in medio erant extremorum, libertate ad vtrumque donati, Dei scilicet & cacodæmonis, vitae & mortis. Hi superbia daemoniaca inflati primum locum voluerunt occupare, & extremum, qui cacodæmon erat, Deo praetulerunt, dum Dei verbis neglectis, diaboli mendacio crediderunt. Hac igitur litterarum metathesi facta, *son* enascitur, quo nostrum denotatur. In vtraque igitur ipsius *son*/quo pacificus significatur; conuersione, littera prima in vltimum locum reuocatur, & diuinus honor tum homini, tum cacodæmoni posthabetur. Deinde si ipsum *son* vertas; *son* habebis; quo quicquid peruersum & ad mala procliuè est, designatur. Vnde intelligi datur, à nostro nihil promanare nisi peruersitatem; & quicquid nostrum sic vocare possumus vt à nobis procedat, id praeposterum esse, & ad malum inclinare, & prouocare in peius. Hoc enim prauo & iniquo suo iudicio primi nostri parentes sunt consecuti, vt omnis posteritas ad malum propensa ferretur; & nihil haberet propriè suum quod non à Deo ad diaboli partes declinaret. Quamobrem nihil reliquum fuisset humano generi factum, quo se à miserabili hoc statu & natura maligna liberaret, nisi Deus arcano consilio Verbum suum, quo omnia creauit, hominem fecisset, atque eum toto peccatorum pondere onerasset, quod ipse putus & innoxius omnia hominum scelera expiaret. Hic igitur simplicitate sua & humilitate ac taciturnitate, diaboli astutiam & superbiam vicit, & hominum genus patri conciliauit; quod morte sua non solum redemit, sed ciuitate etiam Dei donauit. Quicquid igitur pacis, quicquid quietis habemus, ab illo habemus: quicquid è nobis proficiscitur & verè nostrum dicitur, id malignum est atque peruersum. Et haec quidem de pace & pacis auctore, vt intelligamus eundem esse qui nos pacificos reddit, & qui sum.

Tranquillitas arce ciuitatis Dei.

stet.
Calliditas
Dei oppugnat.

son.
sonel.
sonnel.

son.

son.

Pacem & quietem à Deo habemus, à nobis nisi peruersum.

qui reddit quietos; & hæc nomina sunt & sunt ad eundem filium pertinere, & nobis eam tantum tenus conuenire, quatenus Christo sumus vniti; & tantum nos à Christo recedere, quantum recedimus à pace & animi tranquillitate. Cum igitur Sileo à stilo ceu radice sua pullularit, hæc omnia quæ indicauimus potius quam exposuimus mysteria, in silentij interpretatione dicemus contineri, & ab eo qui silentium indicit omnes moneari, vt hæc arcana silentes quietique rimentur. Quamuis autem quis sit huius tacitæ auditionis finis, ex eorum quæ interpretati sumus vocabulorum origine satis superque demonstraretur, restat tamen aliud nomen apud Græcos pro Taceo usurpatum, quod alia quadam ratione silentij causam ostendit atque finem. *Σιωπή* enim quo silentium notatur, & *Σιωπῶν* quod eiusdem est significationis cum *σιγάω*, si ad primos suos natales & matricem linguam examinentur, nobis indicabunt, omne silentium ad contemplationem referri, atque præsentis inspectionis spe sustineri atque fulciri. Si idem est quod video, vocali per subtilem quendam sonum producta, quem vt indicent alij, sic scribunt. Refertur autem non minus ad mentem, quam ad corporis oculos; & ni nos ichnæa fallat conuersio, à mentis inspectione ad corpus descendit, eo quod *Ἔς* vocali breui idem sit quod Est. Proprium enim mentis obiectum, vt scholarum more loquar, est Ens. Hic notatione dignum, in *Ἔς* breuem sonum audiri, in *σι* longum; quoniam Ens purus sit actus ab omni tempore, non modò longo, absolutus: Inspectio verò & contemplatio longa sit oportet & subtilis, vt perueniatur ad ipsum Ens intuendum. Est aliud si longum, sed crassius & pinguius pronuntiatum, quod *Συμ*, *σιμ*, sit denotat, & pro articulo etiam & pronomine venit in vsu. *Ἠσυχ* vocali longa, sed sono non admodum rotundo, spem significat & spero: vnde si *Ἠσυχ* inspectionis spem designat. Prima igitur & potissima & interna silentij origo est spes cognitionis eius qua mens ad ipsum Ens conspiciendum fertur. Natura enim omnes homines ad scientiam & rerum inspectionem rapiuntur, ad quam vt adsperant alios audiunt lubenter; & vt audiant, ipsi linguam suam labijs & dentium vallo coercent: vnde sit, vt *σιωπή* totam rationem silentij, tum eam à qua oritur & sustinetur, tum eam ad quam refertur, pulcherrimè duabus syllabis comprehendat & exponat. Qui Græcorum vocum etymologias curiosè persecutus est, is *σιωπῶν* à *σιγάω* magna molitione deducit; & in *σιγάω* non aliud verbi inuenit principium, quam *σιγή*; quasi non æquè dubium sit vnde *σιγή* dicatur, atque cetera ab hac voce deriuata. Sed omnem suam operam ludunt & oleum perdunt, qui vel Græci vel Latini sermonis radices extra matricis linguæ latifundia inuestigant. Singulari profectò Dei prouidentia factum est, vt quamuis nobilissimæ linguæ corruptæ sint, tantum tamen in iis reliquum sit vestigiorum, vt per ea ad primas vocum origines queat perueniri, si diligenter corruptelæ modus & varia ratio animaduertatur. Quando igitur tantum reconditæ sapientiæ illis vocibus continetur; & earum solutione ac conuersione explicatur, quibus apud Græcos & Latinos & nostrates taciturnitas depingitur, quantum ne disertissima quidem oratione & longissima vel ipse Cicero explanare posset; non parui faciendum fuerit spectabile symbolum, quod non tantum ad silentium hortatur, sed vocum etiam quibus illud significatur interpretationem indicat & ob oculos ponit. Digitum autem quo Harpocrates silentium indicat, salutarem veteres Theologi nominarunt: non illi quidem medicos hac in re secuti, qui annularem potius quam indicem hoc epitheto dignarentur, propterea quòd in eo consensus quidam sit & veluti sympathia cum corde: cuius rei facilius sit veritatem experimentis quam euidenti aliqua ratione demonstrare. Scio equidem arteriæ ramo plerumque bifurco hunc digitum donatum esse, verum & ceteris digitis arteriæ portiones distribuuntur. Quòd si quid sit omnino hinc rationis, Ixis fortasse Hippocratica in medium adferetur, eo quòd ramusculis hic ad annularem rectius ferri videatur, & paulò plus habere capacitatis. Sed hæc ad coniecturas potius & naturalium rerum obscuritatem, quam ad firmas pertinent demonstrationes. Qui Chiromantiam profitentur, sub radice huius digiti Solis montem collocant; qui si recta & integra linea sit insignis, ingenij dexteritatem & honores pollicetur. Quia igitur cor in hoc nostro microcosmo Sol est, hunc digitum cordi attribuerunt: quòd si hinc colligant ingenij felicitatem, videntur in corde non vitæ tantum, sed sensuum etiam principium collocasse. Verum hæc nihil aut perparum ad id quod

Σιωπή unde nomē habeat. Σιωπῶν.

Ἔς.

Ἠσυχ.

Ἔς.

Ἠσυχ.

Silentij origo spes cognitio- nis etc.

Digitus salutaris.

Solis mons in manibus.

id quod agimus. Nos indicem cum Theologis salutarem vocamus, & laudamus eo nomine Martianum Capellam; quòd epitheton hoc memoriæ mandarit posterorum; perpetua fortassis alioquin obliuione celandum. Primum quid hominum salutis magis necessarium, quam habere indicem aliquem qui vitæ rationes omnes rudibus adhuc puerorum animis ostendat? Cum igitur digitus index ad demonstrandum videatur à natura comparatus, & ab eo officio nomen apud Latinos sortitus, meritò salutaris dicitur; eo quòd omnis salus à doctorum hominum præmonstratione proficiscatur. Germanis superioribus ab ostendendo *Ziger* vocatur, nobis *Wiser*: quæ vox in horologio- rum manibus quarum index horam ostendit, quotidiano vsu trita. At *Wise* vocali longa dum nomen est, sapientem designat; dum verbum, idem quod quouis modo ostendo, propterea quòd solius sapientis partes sint, vt viam aliis præmonstrer, & quid ad suam cuique salutem necessarium sit, ostendat. Dum igitur *Wise* pro ostendo usurpatur, duo simul aperiuntur; & quis docere debeat; & ad quem finem omnis demonstratio referatur. Quisquis igitur hunc digitum porrigit, ad sapientiam rectum iter ostendit, vt de ipsius nomine colligunt nostrates: quo fit, vt optimo iure salutaris sibi nomen sumferit. Quamobrem congruentissimè silentium hoc digito indicebatur, vt de ipsius nomine cogitantibus mox in mentem veniret, à sapientibus sapientiam esse discendam; & eam quidem discendam longa taciturnitate. Hinc dum quemquam reuerentiùs volumus salutare, hunc digitum ori admoemus, ceu diceremus, Nos te sic veneramus, vt tacita audientia dignum iudicemus, & talem, vt tuum ductum lubèter simus secuturi. Qui pileum capiti detrahunt, indicant se paratos, vt eius nomine cui hunc exhibent honorem, libertatem deponant, quæ pileo denotatur; & præterea caput suum se velle quibusvis obicere periculis. Prior ergo modus paullo liberalior; licet à nemine, quod equidem sciam, hactenus intellectus. Plerique manus osculum hoc indicio notari existimant; quod si ad barbarum morem referant, vt referte existimo, nihil faciunt quod nobis sit annotandum. Plinius in adorando dextram ori applicari solere tradit: quod quia à vetusto Ianigenarum ritu ad Romanos venit, dignius fuerit vt ad causam suam vocetur. Scimus orationem & preces & vota ore perfici; manum dextram operationi & labori à natura esse destinatam. Quamobrem qui hunc morem adorandi præscriperunt, non aliud indicarunt, quam Deum sic inuocandum, vt & nos manum operi admoemus, & putemus nec vota citra laborem, nec laborem citra vota quicquam profuturum: sed si precibus & adorationi labor adiungatur, nihil dubitandum esse de prospero eorum quæ agimus successu. Aquis igitur passibus & labor & vota procedant, quòd ad optatam meram adsperemus; & iis potiamur, quæ à Deo opt. max. petere fas est. Cælius Rhodoginus & Lilius Gyraldus commemorant, sacerdotes sacris absolutis se versus dextram conuertere solere; ac deinde manum dextram ori applicare; ad eum modum vt index pollicis recto insideret: quem titum equidem credo ad pluram commonenda fuisse institutum. Per totam enim dextram ori admotam illud intelligendum reor, quod modò dixi. Dum index pollicis erecto insidet, crux denotatur, vni- ca humanæ salutis ancora; vt nimirum indicaretur, omnes caritimonias ad crucem referri, & frustra fieri sacra & orationes, nisi hoc sanctissimo charactere obsignentur. Simul igitur monebat sacerdos, & votis absolutis manum operi admoendam, & non ad aliud quam ad crucem omnes sacrificiorum & precum titus pertinere, nec aliunde habere suam vim & efficacitatem. Cum enim ipsum Tau in hieroglyphicis frequentissimum reperiat, vt in huius litteræ causis inuestigandis latius docebo, minimè debet mirum videri, si in prisca Ianigenarum caritimonias id cernamus, quod in ipsis obeliscis & sphingibus & aliis antiquitatis monumentis sculptum exaratumque inuenitur. Præter hæc verò significationes illud etiam monebatur, primum quidem sacris operandum, & diuinam implorandam esse gratiam ante omnia, sed deinde cetera peragenda; iuxta ac Harpocrates doceret. Cum enim ori indicem admoisset, ad eum quem diximus modum confidebat, vt nimirum silentij indicio & sessione Harpocratis symbolum omnibus in memoriam vocaret, atque quæ illo denotabantur populo proponeret sequenda. Quis nunc non videt quam recta ratione index salutaris vocetur, & quanto significantius id in nostra lingua exprimat, in qua indicis nomen, quod est *Wiser*, duo

Wiser.

Salutaris cum digito indi- cem ori ad- moeant.

Pileum capiti detrahunt, quid significet.

Adorantes cum dextram ori soleant applicare.

Index ori ad- motus quid nos in iactis- ficis.

simul ostendit; alterum, solorum sapientum esse docere, & rectum vitæ iter præmonstrare: alterum ipsam sapientiam finem esse omnis veræ demonstrationis, & ad hanc solum omnia indicia spectare debere, alioquin indigna fore germano matricis linguæ vocabulo. Quod si wis hinc ad examen vocaremus, codicem spississimum scribere cogere; & ne sic quidem amplissimas sapientiæ gazas hac vocula obseratas euoluere possemus. Wis vocali breui, certum significat: iam certæ rerum omnium cognitionis habitus longo tempore confirmatus, eisdem litteris, sed vocali producta, quo fixa notitiæ congruat, effertur. Wis breue fit à wi-is/ quo latè longèque quicquam esse denotatur: quod cui primùm tribuendum sit, ille intelliget, qui sciat solum Verbum, quod wis dicimus, fide dignum haberi de ichnæa nominis conuersione, & idcirco non alium vocula wis producta vocari, quàm eum cuius sapientia in wis est fundata, & ex wis producta. Quamobrem omnis item demonstratio ad Verbum tendere debet, atque ex Verbo proficisci. Deinde vox non ex wis breui tantum significationis habet causas, sed ex allusione etiam ad wi/ quo dilato, expurgo & confecro significatur, vt in nomine Visci explicatum est. Iam & wis à wt fit fieri potest per apocopen, quod est longè latèque videre. Eodem modo vox verti potest non vno modo. Nam si longæ vocalis sono seruato si-w dicas, idem dixeris quod cola te, perinde atque lac vel quouis alius liquor colatur: quod ad hominem relatum, mirificam habet admonitionem & plenam vtilis disquisitionis. Si enim colandus es, colum habeas oportet: atqui colum etiam si dicitur. Germani superiores wis scribunt, quo melius spirent. Colum res leuicula, vilis, & à philosophiæ dignitate aliena fortasse videatur; at si etymologiam excutias, duas mox videbis grauissimas sese offerre rationes, alteram à sie/ quod est video: alteram à sij/ quo sum vel sit denotatur. Quoniam enim in colo videtur quid reuera sit, quid ipsi quod est admisceatur externi, ab his duobus verbis instrumentum nomen accepit; exiguum illud quidem, sed quo tota sapientis viri meditatio definiatur. Quæ enim aliæ sunt philosophi partes, quàm in omnibus diligentissimè rebus quid sit, quid non sit videre? A videndo igitur quid sit, quid non sit si vocatur: iuxta cuius voculæ etymologiam si te colaueris, profectò non minimam sapientiæ partem absolueris. Latini si quid colo significet interrogentur, citra hæsitacionem respondebunt: at si nominis causam quæras, haud aliter quàm piscis obmutescunt. Sicut à lot fit folium; ita à loty fit colum. Nec mirum adspirationem ademptam esse, cum Leodientes quoque lot dicant, pro vide. Origo vocis est ab het-ooq/ quod est vehementer oculos intendo in aliquid. Vnde fortè lot pro foramine, eo quod per illud acutissimè oculi cernant; quamuis huic voci non detur aliunde etymologia. Videre igitur diligenti oculorum obtutu, & paruis foraminibus ad discernenda purum ab impuro vti, est colare. Colo igitur à lot pro videre, & loty pro foramine formatur: & quamuis lot pro colo nunc non sit in vsu, vocem tamen habemus ab hac deriuatam. Loog enim dicimus pro lixiuo, quoniam colando fiat. Videmus itaque vtrumque vocabulum & nostratibus hætenus vsitatum, & illud quod Romani è matrice lingua retinuerunt, à videndo duci: & in illo ad esse; in hoc ad foramina minuta nomenclatorem respexisse. Adde quod ipsius wis conuersione si-w/ id est, vide te, de necessaria huius expositionis consequentia includere cernatur: quod quid aliud est, quàm Nosce te ipsum? Quid? quod duplex digamma in conuersione in alterum digamma mutari possit, vt monosyllabum in monosyllabon vertatur; qua via ex wis/ sis habebis, quod est cribra: quod rursus insigni & luculenta similitudine sapientis officium depingit. Sed hæc, vt vides, tam latè per totam philosophiam se extendunt, vt si per singulas eius partes colum & cribrum circumferas, nullus exitus sit futurus. Sufficiat ergo indicasse quæ vera sit sapientia, & quæ ipsius primariæ partes, & quod wiset/ id est, index dextræ manus ad hanc nos inuitet contemplacionem, per quam ad sapientiam venire possimus; eam præfertim, quæ ipsi Verbo innixa, nos expurgat, colat, cribrat, dilatat & consecrat: quæ omnia, & multo etiam his plura, vnica vocula trilitera comprehenduntur. O digitum salutarem! qui nobis de solo suo nomine Cimbrico tam multa reuelat arcana, ac deinde ad tesserae vsu translatu, & pollicem duobus extrêmis articulis supernè coronans, cruce siue Tau refert: nec his contentus, silentium præterea indicat, non illud quidem plebeium & vulgare, sed prorsus ne-

sus necessarium ad hominum salutem & summam felicitatem! De hoc silentio Hieremias in suis lamentationibus sic cecinit, vt totum Harpocratem descripsisse videatur: Pars mea Dominus, dixit, anima mea, propterea expectabo eum. Bonus est Dominus sperantibus in eum, anime quærenti illum: Bonum est præstolari cum silentio salutare Domini. Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit, quia leuauit se super se: Ponet in puluere os suum, si fortè sit spes: Audimus hic Harpocratis ætatem, audimus silentium, audimus sessionem, audimus sessionis & taciturnitatis vsu, audimus puluerem in quo sedet, vt humilitate sua ad id quod sperat adspiceret: & dum spem audimus, σιωπῆν in mentem vocamus. Iesaias illius silentij fecit mentionem ad quod hoc Harpocratis silentium spectare debet. Et erit, inquit; opus iustitiæ, pax & cultus iustitiæ silentium & securitas in sempiternum: Filius enim Dei iustitia sua, qua peccatis nostris satisfecit, pacem nobis conciliauit, à qua son/ id est, filius vocatur, iustitiæ autem huius verissimus cultus est trãquilla verbi Dei & mysteriorum contemplatio: quam, vt optimam partem, Maria Magdalena sibi elegerat. Et certè optima pars est humanæ possessionis, eo quod numquam auferatur; ne tum quidem cum corpus est ad tempus relinquendum; sed vnà nobiscum eò post mortem adscendat, quod semper in hac vita tendebat: quod non itidem de practica vita dici queat, vtpote quæ cum corpore deponatur atque cesset. Quoties igitur Harpocratem videbimus, toties nobis memoria refricetur huius tam salutaris silentij & tranquillitatis, qua iustitia Christi culta ad silentium sempiternum & sempiternam perducit securitatem; quam vt nobis Deus largiatur in assidua taciturnitate semper oremus. Atque hæc quidem mihi silentij mysteria hoc sine claudantur, quibus si trita illa & in vulgus nota adiciam, quæ cum ceteri, tum Plutarchus in libello de Garrulitate euranda memoriæ prodidit, haud iniuria à silentij mystagogis; vt nimium profanus & decori in memoriam expellar. Quid enim illa vulgaria ex historiis curiosè conquisita taciturnitatis vel præcepta vel exempla tantæ habent dignitatis, vt iis quæ modò à nobis veluti per transennam sunt indicata, conferantur? Præceperit Lycurgus ciues suos statim à puero silentio adulescere: Fuerint brenia & acuta Laconum responsa in adagium tracta, inter quæ illud ad Philippum, Dionysius Corinthi; & aliud, Non totam absoluens responsionem, & similia nonnulla ab auctoribus Græcis sui nimium amantibus vbique celebrata. Admirentur qui volent diuinum γινῶσι σιωπῆν, & Ne quid nimis, & illud mercatoribus Antuerpianis quàm orio litterario notius: Sponde, præsens est noxa, & his si quæ alia Loxias callidè respondit, addant; nihil tamen ex his omnibus inuenietur, quod eorum quæ diximus vel sexcentessimam partem possit æquare; tantum abest, vt hæc mihi postremo loco quasi corollas quasdam adicienda existimarim. Poteram multus esse in taciturno Pythagoræ quinquennio, poteram Aristotelem admitti; eo quod totos quindecim annos Platoni audiendo impenderit, & hæc atque alia his similia ad Harpocratis symbolum magnis laudibus euehendum prolixa exponere oratione: verum quicquid eius generis est, triuiale mihi & plebeium videtur, postquam semel eminus ex ipso vestibulo tantum incomparabile diuini silentij sacrarium aspexi. Sicut hæc illis bellaria delicatissima, sint omni saccharo & melle suauiora, qui necdum ambrosiam hanc nostram promulsdem degustarunt: ex qua de toto epulo licet facere coniecturam.

Harpocratis
silentij Pro-
phætia inueni-
tur.

Lotus qualis herba.

NOS VNA Heliotropij facie explicata, ad alteram transeamus, quæ puerum præfert è Loti codia siue capite emergentem. Loton Ægyptij herbam vocant, quæ sub Nili aquis in campis inundatis plurima nascitur, quam Theophrastus copiosè depinxit. Hujus caulibus fabæ Ægyptiæ, flos lilij, sed tenuiora folia habens, caput papaueris maximi codiæ simile, & loculis similiter distinctū, in quo semen milij copiosissimum. Flos cum Sol occidit clauditur, & vna cum herba paulatim sub aquas sidit; ac deinde rursus paulatim emergit è profundo, Solis decursum secutus; quo oriente sese super aquas attollit & folia recludit. Fœda labe Dioscoridis historiam corruerat, quæ κρηβη pro κρηβη habebat. Marcellus germanam restituit lectionem, è qua florem lilio similem cognouimus, quem Theophrastus aperte expressit, simul quo differret adiecto. Radix cotonei mali magnitudinem & formam assequitur, foris nigra, intus candida, perinde atque nucis castaneæ; quæ cocta, vitellos ouorum sapore videtur referre. Semen pani conficiendo adhibetur. Ex hac herbæ indole facile fuerit intellectu, cur Ægyptij Apollinem è Loti flore emerisse dicant. Hieroglyphicas enim notas aut ipsi sibi prisca sixerunt, aut à natura sumptas ad symbolicam docendi rationem applicarunt. Quod igitur antè in Harpocratis imagine examinanda feci, idem hinc quoque faciendum mihi duxi, vt nimirum prius nominis significationem explorem, quàm ad figuram sacram accedam. Vt cetera vocabula in sacris Ægyptiorū usurpata, ad Phrygiam siue nostram linguam spectare dixi; ita & hoc ad eandem video referri debere, & eius ratione non paruam illam quidè in herba cerni, sed infinito maiorem in re signata inueniri, & tanto sanè maiore, quanto ideæ suis exemplis sunt præstantiores. Littera Lambda dum pronunciat, linguam cogit supremū cæli ferire: quo fit, vt dū simpliciter more Cimbrico, quem Latini retinuerunt, El vocali breui efferatur, ipsius Vnius significet altitudinē, & simpliciter pro quouis sublimitate ponatur. In vocibus igitur ex ea formandis, vel ipsa citra vocalem adiectā ponitur, vel vocalē habet adiūctam, & vtrouis modo altitudinem signat. Siue igitur El-hoot, siue L-hoot dicas, idem notaueris, nempe altum & excelsum caput. Quemadmodū autem altitudo gemina est, altera à terra ad cælum, altera à nobis in oppositam cæli partē porrecta; ita & El vtriuque altitudinis significationem habet. Hinc El pro inferno ponitur, quia à nobis altissimè descendit in oppositam vertici nostro mundi partē. Quia igitur in metallis plumbi grauitas maximè nota est, & reuera nihil aliorum in eodem pretio tantum ponderis adfert, licet aurum sub eadem magnitudine præponderet, factū est, vt L-hoot pro plumbo à nostratibus poneretur, quasi dicas, caput eorum quæ in profundum descendunt. Siue igitur copiam metalli, siue pretij vilitatem, siue multiplicem vsum cernas, plumbum auro præferendum est. In hoc enim raritas & pretij magnitudo populū ab vfu excludit: ac deinde, tametsi ea esset auri quæ plumbi copia; plus tamen vtilitatis ex plumbo quàm ex auro caperetur: quod intelligas si cerussam & sandycem, duas res vni latissimas, & cetera vel pigmenta, vel medicamenta, quæ plumbum ferè gratis sup-peditat, consideres. Agrè fortassis hoc auaris hominibus & semper aurum sitientibus persuaderis; at medicis & rerum naturalium peritis nihil clarius esse possit. Si enim res non opinionibus, quibus mundus non tam regitur, vt quidam volunt, quàm dissipatur, sed de sapientia amissi examinentur, illæ optimæ fuerint, quarum plurimæ beneficiorum erga homines rationes reperiantur. Quamobrem veteres nulla adhuc iudicij prauitate seducti, plumbum auro prætulērunt; propterea quòd plures sui vsus hominibus communicaret, quàm illud metallum quod sic totum suisus est, vt nullum vitæ discrimen hominum causa velit subire. Nugas vendunt Chemistæ, dum aurum potabile se dicunt parare; & vt parent, id tamen certum est, non posse naturam nostram roborare, nisi à natura nostra vincatur, & vel in sanguinem, vel in spiritus mutetur, quod quàm auro conuenire non possit, non est huius loci docere. Metalla cetera plurimum sui in aquis & aliis liquoribus deponunt, & eius vtendi copiam iis qui velint faciunt; aurum licet sexcenties coquas, nihil sui tamen aquis comunicat, hac sua indole viam auaritiæ præmon-

L littera pronuntiatio & significatio.

Loti etymon. El-hoot. L-hoot.

Del.

Plumbum copia, vilitate, & vfu auro præferendū.

Res que sint optima.

Aurum natura nostra neque vires neque nutrimentum sup-peditat.

præmonstrans: qua qui tenetur, tanto minus vel sibi, vel aliis ad vitam commoditatis adfert, quanto plus metalli inuidissimi coaceruarit, atque arcis tenuerit obferatum. Vnum igitur est eorum commentum, qui torques aureas in iusculis suis coquunt, vel aquam à candenti auro quàm à ferro plus vitium accipere ad viscera roboranda iactant, cum sordes dumtaxat ab auro relinquuntur, nec vlla facultas auri vel in aquam vel in ius trāseat: quod si fieret, saporis discrimine vel aliqua alia via cognosceretur, quam nullam mihi hactenus monstrarunt experimenta. Hinc aurum cauteriis tum commodissimum est, cum nihil ipsius metallicæ facultatis in vulnere volumus relinquere. Et verò quia vires eius numquam veterascunt, sed semper in eodem manent vigore, prisca Cimbricij Au-rum dixerunt, id est, antiquum siue præstantissimum robur; quo nimirum omnibus resistit. Luminis autem splendor aura dicitur, ab Au-ra; id est, antiqua celeritate; atque hinc fit, vt aëri etiam ad velocitatem apto tribuatur. Neque enim vel aura ab auro, vel aurum ab aura nomen accepit, tametsi prior pars vtrouique eadem reperiat. Nos hodie eadem de causa Galt & Gault dicimus, ceu perfecte antiquum dixeremus, à Ge & Aut. Hinc liquet, eam veterum fuisse sententiam, aurum omnem ferretatem, & idcirco stolidè credi id in alimentum nostrum aut spirituum naturam transire posse: quod si ita esset, malè nomen vtrumque positum fuisset. Græcis auri epitheton remansit, quo magna scilicet eius laus continetur. χρως enim per metathesim, à χρως vnde dicitur aurum. χρως, quo sollicitudo & cura significatur, manauit: quæ si vsquam magna est, certè in auro & quærendo & seruando est immanis & portetosa. Looz igitur ob benignissimam sui copiam & maximos vsus in omni artium genere, meritò ab antiquis altum caput dictum, eo quòd in metallis communis vtilitatis ratione teneat principatum. Eodem modo in herbarum genere eam Looz vocarunt, quæ altum & excellens caput in tota sua natione esse videretur: & id quidem tanto maiore ratione, quòd ipsa herba insignè capitis haberet figuram. Habent cum aliæ aliquot herbæ sua capita, tum papauer in illis excellit; at cum Lotus papauer magnitudine æquet, ac frequentissimè excedat (maximo enim comparatur) & præterea feminis copia vincat; optimo iure excellens caput vocatur. Adde non vnum Loto caput esse, sed geminum, & vtrumque ad edendum suauissimum; alterum supernum, alterum infernum, quod cotoneum malum magnitudine, sapore, & alendi facultate oui vitellum, saluberrimum corporis nutrimentum, proximè refert. Quæ verò præstantior herba possit cogitari, quàm ea sit quæ citra laborem, quæ citra sumtum, quæ citra rationem sponte ex aquis emicans, copiosissimum homini & suauissimum pabulum largitur; non semine tantum vbertatem omnem superans, sed eandem etiam radicis suauitate locupletans. Et hæc quidem nominis causa, tum à figura, tum ab edulij & copia & præstantia petuntur: quæ licet sint admodum graues & euidentes, longè tamen ea anteferenda videtur, quæ de sympathia eius cum Sole sumta, symboli continet originem. Lotus enim Solem nobis primùm denotat, & ab hoc ad ipsum caput, id est, L-hoot; cuius spectabilis hinc est imago, transfert cogitationem; quo fit, vt supremæ significationis gratia optimo iure El-hoot vel L-hoot vocetur; propterea nimirum quòd per eam ad cognitionem supremi capitis vocemur: qua in re multo plus est solidi fructus, plus firmi animorum pabuli, plus veræ suauitatis, quàm in vilo vel validissimo dulcissimoque corporis alimento. Sed hoc mox videro, vbi prius hanc meam de capite sententiam simili quadam voce reddidero probabiliorem: quod tamen minimè necessarium fuisset, cum antè in L-hoot & Maneroz satis fuerit argumenti, vt ab eadem radice Looz pullulasse diceremus. Siue enim sublimitatis excellentiæque rationem soli Lambda tribuas, siue vocabulum per apharesin compositum, & ex El-hoot Looz formarum esse asseras, vtrouis modo excellens caput denotaris. Nos papauer Mancoz nominamus, eo quòd inter alia capitis nomina Cop etiam sit vsitatum; sed ea ratione, vt caput non referat ad corpus. Hinc Coppen est caput amputare Mancoz si breuis sit in priore syllaba vocalis, viri caput designat; verum si producat, Lunæ caput significat: quod posterius veritati prisca propius accedit; tametsi in altera significatione non parum illi Indiæ principes rationis inuenient, qui opium ad libidinis irritamenta quotidiano habent in vsu, atque idcirco hac sua libidine mercatores Thebaidis insigniter hactenus dirant. Mancoz verò longa vocali priore, ob eam causam papauer dicitur, quòd frigida & quæcumque somnum conciliant, Lunæ consecrentur, vt

Auri etymon.

Aura nomenclatura ratio.

Galt. Gault.

χρως vnde dicitur aurum. χρως.

Loti vtilitas.

Lotus Solem denotat.

Papauer, Cop, Coppen, Mancoz.

Luna frigida quæque & somnifera sunt sacra.

quæ

quæ noctis frigida & soporifera domina sit & gubernatrix. Latini quamvis herbam papauer vocent, capita tamen in ea agnoscunt: & si vera est historia, papauerum capitibus demessis indicatur quondam fuit, principum virorum capita præcidenda esse, quo vnus tyrannis stabiliretur. Videamus itaque ecquid Græci in hac herba simile agnoscant, apud quos *κωδία* caput papaueris nuncupatur. Etymologici auctor à *κώμω* deducit: cui propterea non credo, quod videam apud Hesychium Milesium, virum longè sermonis Græci peritiorem, annotatum esse, his vocibus *κωδία* & *κωδης* caput sine corpore signari: cuius assertionis auctoritatem & latioris explicatum is nobis inuidit, qui copiosissimum auctorem in compendium contraxit, aut potius mutilauit, & genuino suo exiit ornatu. Frequenter mihi illud iterandum, nequicquam primas vocum origines alibi quàm in matrice lingua quæri. Dixi autè, vocabulum *κωδία* ab *κωδ* deriuari, & plurimas similes inueniri harum litterarum commutationes. Nihil igitur dubij est, eadem hac corruptelæ via ex *κωδεν*, quo capita nobis significantur, *κωδίας* ad Græcos pro eadem re in vsum venisse. Rectissime igitur Hesychius fecit, quod soli papaueris capiti vocem non adstrinxerit: & contra non bona fide ab Etymologici auctore vocabulum ad *κώμω* reductum est: & ne id statim lectori fieret manifestum, id quod de *κωδία* Hesychius scripserat, studiosè omisit. Ex *κωδεν* igitur *κωδίας* Græci fecerunt, quo capita vniuersim cuiusuis apud nos rei denotantur. Quamobrem mirum videri non debet, si Lotus quoque ab eadem voce *κωδ* genus ducat: in qua propter Cimbricam compositionem adspiratio è medio exempta est; nec alioqui littera Lambda capax est adspirationis. Nec crederem tam incorruptum Loti nomen apud Ægyptios remansurum fuisse, quæ cum tota Cimmerico sermone constaret, quid miremur æquè huius herbæ nomen atque Harpocratis, Manerotis, Thoot, & id genus cetera integritatem suam seruasse. Quod autem compositio vocis sacrarum debeat auctoribus tesserarum, ex ichnæa eius versione statim discas, quæ docet per *κωδ* nos ad æternitatem eleuari, quod dotibus herbæ, tametsi maximis, nullo modo fuerit adscribendum, cum copioso corporis pabulo ad æternorum contemplatione maximè reuocemur atque impediamur. Quod quia nemo negare potest, vocis artificium non tam ad herbæ naturam, quàm ad symbolicam rationem referre debemus: & quia ichnæa hæc vocum conuersio nostro sermone peculiaris est & propria, perspicuum fuerit cui linguæ huius vocis origo debeat. Prima itaque huius symboli occasio arrepta est è sympathia floris & Solis; atq. ex ea processit fabula, Apollinem è Loti flore existisse: quo nihil aliud indicare voluerunt, quàm ex Loti consideratione nos venire in Solis cognitionem, & ex Solis iterum inspectione nos ad altissimi capitis notitiam peruenire. Est enim ea ferè hominum natura, vt veluti pecudes alimenta sua è limo & terræ vligine producta diligentius attentiusque considerent, & eorum naturam accuratiùs rimentur, quàm celestium corporum pulcritudinem, morionem & facultatem, qua hæc inferiora moderantur & gubernant. Quotus enim quisque est non plebeiorum modò hominum, sed eorum etiam qui sibi vel de iurisprudencia, vel theologia, vel de historia & antiquitatum cognitione maiorem in modum placent, qui Solis & astrorum cursus varietatem obseruarit, & ex ea noctium & dierum, caloris & frigoris, & ceterarum rerum diuersitatis causas norit explicare? Dispeream nisi me sæpius pudeat tam barbaræ nostri temporis ignorantia, quo nihil omnino bene discitur, nisi quod faciat ad farinam, & rectà tendat vel ad ambitionis vel ad avaritiæ augmentum. Et quod magis mireris, non rarè ab his hominibus audias, se lubenter Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam, Musicam, & ceteras liberales artes ignorare; quod ex iis nihil accedat culinæ, aut dignitati ei quam vel ex magistratibus, vel ex sacris ordinibus maxima ingenij contentione sectantur; adè omnium ferè animi hac ætate fordibus obruuntur, & quicquid discunt, in turpissimam deiiciunt seruitutem. Vetusissimi igitur illi lanigenæ, quo perpetuum Ægyptiis relinquerent eius viæ monumentum, qua ex corporis pabulo excellentissimo ad summi capitis cognitionem veniretur, & à temporario cibo ad cibum sempiternum; Apollinem finxerunt è Loto primum existisse, id est, ex hac inferiorum cum superioribus sympathia & naturali connexu nos cognouisse hæc terrena omnia à celestibus corporibus gubernari; atque inde paulatim ascendendo, tandem deprehendisse vnum super omnia caput esse, quod non

κωδίας vocem unde Græci habeant. κωδεν.

Hominum in celestium corporum pulcritudinis contemplatione negligentia.

Apollo cur è Loto primum existisse finxit.

non hæc modò elementa, sed cælos etiam imperio suo cõtineat atq. verset. Sic Aristoteles cum animaduertisset generationis & corruptionis causas ex Solis accessu & recessu in obliquo circulo pendere, & omnia hæc elementa vnà cum iis quæ ex ipsis coaluerunt, à celestibus temperari & regi; ad cælos ascendit, & ex perenni ipsorum regressione eò tandem peruenit, vt vnum totius mundanæ agitationis caput esse deprehenderet, quod ipsum immobile omnia sempiterno motu ciceret. Iam si Deus tantam curam vnus herbæ habuit, vt eius naturam ipsi Soli generationis auctori tam arcta colligaret cognatione; quid credemus eum in hominibus fecisse, quorum causa non plantas modò omnes & animalia, sed ipsum etiam Solem creauit? Absurdum enim sit, vt non diuina mens arctiore vinculo humanam sibi mentem, quàm Niloticam plantam ipsi Soli alligarit, cum ad hominis vsum omnia cetera corpora & cælestia & elementa, & ex his composita destinaret. Quæ cum ita sint, videamusque quàm hæc planta pressis vestigiis eum ducem sequatur cui eam Deus subiecit, æquum est vt cogitemus, tanto nos propius & diligentius summi capitis imperium sequi debere, quanto animus noster corporis pabulo præstantior est & diuiniore: quod si fecerimus, omnem humani officij summam nos absoluisse existimemus. Mirabilis est sanè huius plantæ cum suo duce consensus, dum vt ille vel ad hemisphæriū emergit, vel ab eo recedit; ita hæc se vel aquis exerit, vel in eas subsidit. Plurima sunt nobis in hac herba diligenter annotanda, quorum præter ea quæ modò dixi, quæ & maxima sunt, est illud vnum, quod flos eius statim simulac Sol horizontem superarit, totum se ad radios eius excipiendos conuertat & expandat, verum vbi finientem circulum subiuerit, se contrahit & sub aquis abscondit: quod nobis à teneris vnguiculis, in ipso maximè ætatis flore, imitandum; vt nimirum si quis Apollo siue occultorū reuelator Solis radios nobis affundat, animos nostros salutari doctrina illustret, ei nos totum ingenij nostri flosculum aperiamus: at si hic discedat & tenebræ offundantur vel ab ignorantia patris, vel à cacodæmonis ministris, tum statim nos ipsos occultamus, & cogitatione & mentis oculis nos ad illum qui discessit conuertamus, vt in eorum quæ ab eo accepimus meditatione tantisper taciti quiescamus, dum rursus aut ille idem, aut alius veritatis doctor existat qui nobis benigna sanè sermonis aura affulgeat. Quæuis autè & alij flores sint qui sese Sole discedente claudunt, & rursus eo exorto aperiant; nulla tamen planta est in Ægypto quæ vel nobilior sit & omnibus notior, vel illustrius demonstret, Solem nobis esse perpetuò sequendum. Qui memoria artem tradiderunt, loca sibi sumunt maximè nota, vt quid quaq. illorum sede collocarint, promptissimè reminiscantur. Eadem de causa in parabolis & symbolis quanto quæque res magis nota est, quantoque omnibus euidentior, tanto latius significationis suæ fructum communicat in vulgus, & ad omnem porrigit ætatem. Sit sanè, fuerint alia apud Ægyptios herbæ quæ Solem sequerentur, at nulla tamen fuit quæ vel excellentior esset, vel frequentior omnibus in vsum; eo quod ex eius non semine modò copiosissimo, sed radice etiam edulia sibi delicata quotannis pararent: quo fit, vt non ex alia planta facilius cæli & terrenorū possent manifestare cognationem, in qua cognoscenda & ad primam originem deducenda qui sapiens esset, eum *Magis* lanigenæ soliti sunt vocare, è qua voce Magorum nomen ad alias venit gentes; & tandem dum quid significaret ignoraretur, detortum est ad eos qui dæmoniicas fraudes exercerent, & præstigiis hominum simplicitati imponerent; quibus non magis conuenit, quàm sapientis nomen infano atque furioso. Agnouerat Socrates hanc rerum cognationem per ideas à summo patre ad omnes res creatas descendere, & in ea sciebat totam philosophiam versari, tametsi huius nostræ interpretationis conscius non esset. Quid? an non & Homerus dum Iouem hominum & deorum patrem vocat, & ab eo omnia catena quadam esse suspensa canit, hanc quoque nobis generis necessitudinem satis indicauit? Iam quid Aristoteles aliud facit in primæ sapientiæ libris, quàm quod omnè rerum multitudinem in certas familias distribuit, & familiarum capita designat, & hæc rursus ad superiora capita refert; & id tantisper facit, dum tandem ad supremum caput totius rerum cognationis ascendat, atque illud purè contemplationis æternæ actum agnoscat, qua ipsum videlicet supremum generis caput seipsum intuetur, & ex ea sempiterna fruitur voluptate. Sic D. Paullus ait, inuisibilia Dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspici, atq. inde ad sempiternam eius virtutem & diuinitatem à sapientibus

Loti cum Sole sympathia.

Magi nomine etymon.

*Apollo eni
Loto natus
singatur.*

perueniri. Hæc igitur cognatio in loto designabatur; è qua idcirco Apollo pufio adhuc dicitur natus, quòd ex ea omnis reuelationis arcanorù principium ducatur. Et oprimè profectò tenellù adhuc Apollinem ex hac herba natum esse fabulatur, propterea quòd omnis Dei cognitio ex hac sola cognatione reuelata puerilis adhuc sit & manca, & impositus eius gressus quo ad perfectam & omnibus numeris absolutà Dei cognitionem homines euadunt. Hæc enim non ab Apolline pufione, sed ab Apolline iam viro per fidem in Christum reuelatur; qua certiores facti sumus alterius cognationis multo maioris, qua nimirù Deus homo factus nos sibi fratres in hæreditatem patris cooperavit, vt idem nobis pater esset ac creator, & idem frater, quo nos à regno patris exules iustitia sua restitueret ac in patriam reduceret, iam deinde cohæredes futuros æternæ felicitatis. Huius mysterij reuelator perfectus est Apollo, qui non alius est quàm Spiritus sanctus, & ipse Christus in quem D. Ioannes Spiritù sanctum vidit descendentem. Vt igitur duplex est humani generis & Dei cognatio, & duo quoque sunt Apollines; sic & duo sunt genera Magorum. Alij enim beneficio Apollinis pufionis Magi sunt & cognationis periti, quales veri fuerunt philosophi: alij gratia Apollinis perfecti, qui Spiritus sanctus est, cognationis secundæ, & multo quàm prior esset maioris, reuelationem acceperunt; quales omnes fuerunt Prophetæ, & veri vates Spiritus sancti intinctu de Christo oracula hominibus edentes. Sic Balaam Magus dici potuit, cuius successores D. Hieronymus eos Magos facit qui ad Christum in Bethleem recens natum venerunt. Mihi de successione non aliud occurrit, quàm quòd omnes qui post à Spiritu sancto accipiunt reuelationem eorum quæ prius alijs fuerunt inspirata, dicantur priorum successores; quia nimirum ab eodem Spiritu eadem accipiant reuelationis dona. Nobilis fuit apud Persas Magorum sapientia; quorum nationis an tres Magi fuerint, vt difficile sit asserere; ita illud constat & nomine & professione Magos fuisse, id est, rerum naturalium & celestium motionum peritos; ac iis singulari gratia stellam nouam fuisse ostensam, quam prius nò vidissent, & Spiritus sancti afflatu reuelatù fuisse hanc esse illam stellam quam Balaam dixerat in Iudæa orituram: & idcirco aurum, vt Regi; thus, vt Deo; myrrham, vt mortali eos infanti obtulisse: quibus donis tam luculentum ediderunt de Christo oraculum, vt haud videam, quidnam in omnibus vaticinijs ei præferri debeat. O stupendam Dei erga exteras gentes benignitatem, quibus aduentum suum prius clarissimè reuelauit, quàm ipsi sacerdotes & legis periti vaticinia de Messia perpetuò iactantes quicquam subodorati essent! Ex his modò liquere puro, quid paruulus ille puellus, partibus inferioribus adhuc infirmus, è loto nascens designarit. Vt enim summam dicam, hoc simbolo docemur veram omnium rerum creatarum cognationem, quarum nulla tam vilis est & degeneris naturæ, vt non ideam aliquam referat diuinitatis. Terra à cælo quàm longissimè recessit, nec eius lumen ad partes suas intimas admittit, nec quicquam habet motionis circularis, sed inerti pondere semper depressa iacet; at tamen hæc suam etiam habet diuinitatis imaginem; & eam quidem multiplicem, tot modis distinctam, quot in ea reperiuntur idearum simulacra. Inter cetera quietem habet perennem, qua Deum & beatorum sedem insigniter imitatur & nobis ob oculos ponit, & idcirco à sacris litteris eum accepit honorem, vt terram viuentium beatorum locum nuncuparent. Nihil igitur inter res creatas tam abiectum est, vt nulla in eo diuinitatis similitudo reperiar: ad quem modum si de Platonis ideis siue æternis rerù omnium exemplaribus ac formis cogites, statim videbis quàm iniquum se Aristoteles præceptoris sui præstiterit censorem. Scimus in gentibus quibusdam primorum parentum longa plurimorum successione similitudinem quandam conseruari; à qua si mentem ad omnium patrem transferas, an te ab omni ratione tam longè remouebis, vt eius vim genitricem minùs virium habere dicas, quàm cuiuspiam è medio vulgo hominis, cuius aliqua nota peculiaris ad posteros tranfit? Absit tanta iudicij peruersitas, absit tam impia de creationis arcanis ignorantia, vt quicquam omnino esse credatur, quod nò hoc ipso quod est cum primo ente habeat cognationem, & hoc ipso quod partibus suis constat vnitis ipsius primi Vnius soboles sit, & quidam per gradus cognationis ab vno patre defluxus. Cum igitur Ianigenæ, quicumque tandem illi fuerint, siue Phryges, siue alij, hanc sapientiæ viam Ægyptijs & ostendere vellent, & exposito omnibus exemplo perpetuæ memoriæ consecrare, Lotum ad allegotiam vocarunt, vt nimirum ex domestico

*Magi tres
quæ Christo
obtulerint
mnuera.*

*Pufioni è
Loto flore na
scens sym
bolum quid
significet.*

*Platonis
idea.*

& ver.

& vernaculo sibi pabulo ad cognitionem veri animorum pabuli ducerentur, & non solum quæ vera esset sapientiæ methodus ostenderent, sed fructum etiam eius in hac vita carpendum demonstrarent. Neque frugifera dici potest eorum philosophia, qui cum ex rerum cognatione ad Vnum omnium principium deducti sunt, non idem primo suo patri exhibent officium, quod Soli lotum quotidie præstare cernunt. Hic enim scopus esse debet omnium studiorum, vt vnum Deum patrem in omnibus quaramus, & inuentum sic colamus, vt eum coli decet, citra cuius præsentiam ne momento quidem temporis esse possemus, nedum bene viuere & lætari. Quamobrem si suauiter viuere velimus, necesse fuerit vt vnum solum Deum colamus & adoremus; & non adoremus verbis & externo ritu tantùm, sed tota mente & omnibus mentis operibus, ita vt eum perpetuò tum exterius erga alios, tum interiùs apud nos ipsos duces sequamur, & ab eius imperio & nutu nulla perturbationum vi, nulla dæmoniaca fraude, nullis hominum blandimentis deuos nos ferri sinamus. Quòd si his Ianigenarum monitis Ægyptij paruissent, numquam in tam scdam incidissent idolomaniam, numquam tam impias de diuinitate opiniones vel ipsi suscepissent; vel ad alios propagassent. Accidit videlicet illis quod D. Paullus de philosophis scripsit, qui cum vnum Deum è rebus creatis esse deprehendissent, mox ab eo desciuerunt: & quem Deum cognouerant, non vt Deum honorarunt, sed aut inanibus titulis & fabulis, aut rebus creatis, aut ipsi cacodæmonibus diuinos attribuerunt honores; ob hoc ipsum tanto plebeijs hominibus scelestiores, quanto grauius est, scientem & volentem, quàm ignorantem atque seductum à vero Deo omnium patre & vnico custode discedere, & se incertum præcipitare exinim & mortem sempiternam. Quid enim aliud est à vitæ datore & custode transfugere, quàm se ire perditum? Nihil igitur in omni hominum genere perditius iis qui Deum nouerunt, & tamen non vt Deum honorarunt: in quorum numero vt olim philosophi fuerunt; ita multo magis sunt hodie Christiani illi qui patrem suum, quem per Christum norunt, non vbique & semper sequuntur, iuxta illud Apostoli, *Scienti & non facienti, duplex peccatum.* Lotus ergo Ægyptijs non solum

*Stridit omni
niam scopus*

*Deus vnus
colendus &
adorandus.*

*Philosophia
fructus.*

Te-oo-el

*Celli
Celsi
Cyma.*

HH 2

posui-

posuimus exempla. Ineptum est quod Festus dixit, Celsum à κελνε fieri; eo quod qui equo vehuntur, sublimes sint. Lotus itaq. primogenia sua voce, quæ est λωτ, pollicetur se sui imitatores donaturam æterna sublimitate: quod haud dubie præstabit, si in virum adolescat, id est, huic Dei è naturalium rerum cognatione notitiæ eam addat quæ ex Spiritus sancti reuelatione contingit, quæ masculum habet robur omnibus numeris absolutum. Forma autem pusionis videtur Harpocrates esse recens natus. Quod autem lapis sit heliotropius, id in lotum & totius symboli significationem optimè quadrat, eo quod huius lapidis nomine statim intelligamus qua de causa Apollinem pusionem è loti fructu produxerint. Statim enim videmus illud in loto ipsos maximè annorandum putasse, quod sese cum Sole circumagat, & eius ductum, quocumque se vertat, promptissimè sequatur. Vnde liquet frigidum & profusineptum eorum esse commentum, qui hoc pusionem Solem dumtaxat orientem designari apud Plutarchum prodiderunt. Heliotropium Plinio nascitur in Æthiopia, Africa, Cypro, porracei coloris, sanguineis venis distinctum. Causam nominis dat, quod in vas aquæ deiectum fulgorem Solis accedentem percussu sanguineo mutet. Eandem ait extra aquam Solem speculi modo accipere deprehenderetque defectus, subeuntem Lunam ostendens. Addit Magorum vanitatem, qui hanc certis precibus adiectis, vnà cum herba heliotropio præstare dicunt, vt quis non conspiciatur. Ego hic nihil sani video: & quod de Solis percussu, & quod de Eclipsi dicitur, vanum est. Quod de heliotropio adiicitur, crediderim equidem cum qui hunc lapidem secum ferat, & vnà Lotum heliotropium noctu sequatur, non conspectum iri. Mihi placet lapidi nomen datum à colore Heliotropij minoris, quod tricoccum Aëtius vocauit; quod pallido virore præditum est, & intus succo sanguineo turget. Quia enim gemma sanguineas quasdam venas ostendit, videtur intus eundem colorem habere quem succus herbæ, licet foris in vtraque viridis appareat. Hispani hanc herbam *Tornesol* nominant, vernacula voce Heliotropium exprimentes, & eius tincturam vilibus linteis exceptam ad nos sub eodem vocabulo mittunt. Maius heliotropium *Tornesol bobo* vocant, eo quod sanguineo succo, vt maius, præditum non sit. Ab hoc igitur minore heliotropio, cuius semen siliquis trino intervallo distinctis continetur, lapis nomen mihi videtur accepisse, quasi & ipse tritus cruorem ex venis illis, quas ostentat, daturus esset; nec aliam appellationis causam reor inueniri: quam cum alij ignorarent, nec scirent minus heliotropium sub pallido virore purpureum succum occultare, varia somniarunt, & in re tenui magnas nugas commenti sunt. Equidem vtrumque Heliotropij genus frequenter in eisdem agris copiosissimum vidi, maximè circa vallem Dolitanam. Maius altius assurgit, sed minoribus est foliis, & sterculorum pediculum, haud secus ac scorpium caudam, reflectit, vnde *Scorpiuro* nomen. Huic semen thecis inclusum est quaternos oculos foris intusque ostendentibus: qua nota sesamo comparatur. Quod Dioscorides in flore *ὑπόπυρρον* vocat (neq. enim *ὑπόπυρρον* legendum) non deprehendes, nisi accuratè sterculum intus conspexeris; qui diligentius intuenti nonnihil subfului ostendit. Minoris heliotropij theca tres oculos coniungit, vt Aëtius item annotauit, & multo maior est quam sit prioris fructus: adeo vt si fructum & folia tantum spectes, hoc genus maius esse dicas: & profecto tanto maiorem adfert vtilitatem, vt huius collatione maius bobo dicatur. Lapis igitur heliotropius minori heliotropio colore exterius similis est, & rubris venis suis, quibus à Prasio distinguitur, promittit se intus succum habere succo herbæ similem, atque inde Heliotropium à naturæ peritis nuncupatum esse opinor. Ingenti tamen duritia à Prasio differt, eoque maiore in pretio habetur. Sanguinem eo coluberi quidam volunt, & certa rei lactant experimenta: quod facile crederetur ab iis quibus placet occultas rerum facultates externis quoque notis frequenter indicari: quod in plurimis sanè ita habere deprehendo. Reginæ Angliæ calicem ex hac gemma esse dicunt, quo non raro ad bibendum vratur. Quod si se cum Sole, quod equidem necdum credo, verteret, insignem nobis præberet vsum. Nam leui ligno impositus aquæ vel oleo innatate posset, atque intra vnus exiguæ scutellæ, cuius limbo horæ inscriptæ essent, capacitatem, totum nobis Solis cursum quouis momèto indicare: qua comoditate quid posset esse maius ad plurima diligenter obseruanda citra errorè, in obscurissima etià nocte vel die nubibus obscuro? Vtinam eiusmodi heliotropiū haberem: næ ego pluris eū facerè, quam quicquid vsquam

Heliotropij loti natiuitas, color, & nominis ratio.

Tornesol herba apud Hispanos.

Heliotropij herba genus duplex describitur.

Heliotropium gemma à Prasio quo differt.

vsquam est carbuncolorum. Sufficiant hæc de Heliotropio. Inueniuntur & aliæ gemmæ quibus hic pugio Loto insidens incisus sit; quarum vnus eÿtypon Langius ad me misit, vir omnis recondita litteraturæ studiosissimus, tum accuratiore antiquitatum & totius rei herbariæ cognitione vix paucissimis conferendus, nedum cuiquam secundus. Verùm quia per omnia illius sculptura cum hac Heliotropij facie, quam modò exposui, conueniebat, nihil mihi attulit vterioris mysterij, atque idcirco non est cur ei diutius immoremur. Restat nunc solum sinistram manu comprehensum, cuius vel solius causa nobis de Harpocratis figura antè tractandum fuisset, quàm ad hieroglyphicas litterarum notas accederemus. Ex hac enim acuti anguli sursum tendentis imagine primi elementi figura consistit. Verùm quia in Canopo de hoc ipso simbolo rursus erit agendū, hic non aliud annotabo, quàm vitæ signum hunc angulum habere, & idcirco nos moneri, totam Harpocraticæ imaginis significationem ad eam vitam spectare, quæ è lato spatio in quo homo versatur, se totam refert ad vnum supremum apicem, qui non alius est quàm ipse Deus, via, veritas, & vita. At de hoc signo & eius notatione latius in Aleph. Transeamus ergo nunc ad priorem Harpocratis imaginem, quam Pyrrhus ex ære depromptam, Pighio; Pighio mihi communicauit. In hac enim quædam sunt communia, quædam præcipua & propria; quorum vt illa non sunt repetenda, ita hæc quanta fieri poterit breuitate perstringenda, ne singulorum latitudinem persequentes, nullum tandem exitum reperiamus. Plurima enim sunt symbola, & singula tan vberes habent & rationes & significationes, vt quot sunt, tot codices non iniuria postulerent. In primis hæc tanta varietas indicat, simplici veterum Harpocrati, quem modò exposui, plurimas postea phaleras accessisse; idque ea maximè ratione, quod phylacterio eius tantundem virium esse putabatur, quantum ceteris diis omnibus simul ad auxiliandum congregatis. Iuuenalis cecinit: *Nullum nūmen abest si sit prudentia.* Eodem modo potuerit dici de Harpocrate, & longè fortasse verius: *Nullum nūmen abest cui custos Harpocrates sit.* Cum igitur multorum nūminum instar vnus haberi crederetur, videntur ei ceterorum quoque præcipua ornamenta & insignia tribuisse, maximè eorum quibus cum putarent ei esse quandam cognationem. Hanc si velimus sequi rationè, breui opera omnia absoluerimus, dicendo facem accensam Cereris esse; pharetram & arcum Cupidinis, vlulam & serpentem Palladis, longam asini aurem Sileni vel Bacchi, gallum Æsculapij indicium habere. Verùm sculpturæ elegantia mereri mihi videtur, vt artificiosius explicetur, nec tam pinguem admittat philosophiam. Nos itaque singulas tesseræ Harpocrati accommodabimus, & omnes ad eundem scopum tendere ostendemus: atq. id quidem tanto consensu, vt ex omnibus simul iunctis non alius quàm vnus existat Harpocrates; licet diuersis iudiciis diuersa eiusdè officia monstrantur. Primum igitur quid fax accensa in sinistra faciat, aperiendum. Si facis consisteret vsus pro eo ac debet, mox intelligemus imbecilliori hominis parti lumine opias esse & flama, qua in apicem sursum feratur ad ipsum luminis & caloris omnis auctore, ad quem vitæ signum sinistra Apollinis è Loto emergentis manu comprehensum nos tendere debere demonstrabat. Totus autem noster vetus Adam sinistra parte designatur, eo quod totus mancus sit, atque adeo in mortis tenebras deiectus: nisi ab alieno lumine & flama vitam rursus accipiat, & nouo accendatur desiderio supernorum. Facula igitur lumen Spiritus sancti siue Apollinis signat: cuius ea vis est, vt depresso nostros animos & in tenebris iacentes illustret, accendat, & secum sursum ad ipsum fontem lucis attollat. Nos hodie non *Facht* vt olim, sed *Fachel* dicimus, à *Wackelen* / quod est continuo motu huc illuc ferri, ignium flamis propriè applicari consuetum. Antiquum nomen *Facht* videtur fuisse, à quo Fax, vt à *Facht* Rex, à *Mert* Merx: cuius etymon *Feg* & *Fag*, id est, mundo. Nihil enim æquè ærem mundat ac ignis accensus; omnis ille quidem plurimum ad id virium habens, sed nullus præstantior, quàm is qui signis resiniferis & suauis odores lacrymantibus constat. Porro vt ceteri ignes alia circumfusi aëris vitia purgāt, ita fax non solū hunc vsum præstare solet, sed & alium longè diuiniorem; quo nimirū nocturnas tenebras, horrendū hominibus malum, discutit ac procul à se pellit: qua de re præ ceteris ignibus facis nomen meretur, id est, flammæ purgantis atque mundantis. Insignis igitur significationis nota est, dum sinistra hominis appingitur, ad tenebras partis mortalis depellendas. Solet hoc quoque signo vita denotari,

Harpocratis multorum deorum insigne.

Harpocratis ornamenta & insignia.

Fax accensa in sinistra Harpocratis, quid significet.

Facht, Fachel, Wackelen, Facis etymon, Feg, Fag.

ob eam quam in Aleph exposituri sumus causam, ubi latius de toto ignis symbolo & pyramide, & angulo acuto, quem Apollo & Canopus ostentat, erit agendum. Hic satis esto dixisse facem Harpocrati profus esse necessariam, eo quod tum depurgato animo & ab omnibus sordibus libero ei opus sit, tum etiam luminis plurimi egeat, quo defideratum sibi mentis pabulum peruestiget. Ceres natam perditam face quarit, id est, semen terræ commissum vitali calore resuscitare conatur: at quid Harpocrates reperire velit, eadem manu indicat. Præfert enim tres codias, non illas quidem papaueris, ut quidam fortasse sunt opinati, sed Loti, quibus quid aliud significat, quam perfectum & trinum se querere alimentum, & id certe non corporis, quod iam in manu habet, sed illud cuius corporis pabulum est sacramentum. Non sine maxima igitur ratione tres codias dederunt qui primi fuerunt symboli auctores, quo nimirum intelligeremus, diuinum esse, non humanum aut mortale quod facis ope quæreretur. Virgilius communem veterum sententiam secutus cecinit: *Número Deus impare gaudet.* Cuius causam dum Seruius quarit, satis ostendit quam veræ philosophiæ nihil sciret. Nec multo sanius Aristoteles est in ternarij consideratione versatus, dum egregio sophismate principium eorum quæ de cælo scripsit ornare velle. Fateatur se à Pythagoreis didicisse, ternarium omnia esse: at dum hoc proposito suo applicat, & nescio quæ alia inde colligit, ostendit sese huius sententiæ vim non assecutum fuisse: atque aded sic credo ne ipsum quidem Pythagoram satis quid diceret intellexisse. Erant enim apud vetustissimos homines certa quædam ogeniæ veritatis documenta, à maioribus illa quidem accepta, sed quid iis significaretur vel nullis vel paucissimis, quos æquus amavit Iupiter, erat notum. Inter illa & hoc vnum fuisse cerno, quo nihil perfectum, quod non ternario constaret, ac quicquid tribus constat, id omnia esse atque perfectum diceretur. Nos in figura Daleth latius hæc de re loquemur: hic obiter monebo, omnium rerum creaturarum essentia imaginem quandam inesse Trinitatis creatricis, atque inde dici, Omnia tria esse: quod ut Christianis claram habet significationem, ita apud vetustissimos fuit celeberrimum: quod Aristoteles infinito profanum quam Plato interpretatus, ad rem eam accommodauit in qua nihil faceret ad Bacchum. Tria igitur, Loti capita diuinum & æternum animorum pabulum designant: ad quod peruestigandum face utamur necesse est. Arcus & phætra Cupidinis vim indicant, sed eam quam tum Cupido maximè exercet, cum arcu remisso ipse suum intus fouet ignem, in pectoris phætra multas sagittas acuendo. Sunt autem istæ sagittæ tacitæ de rebus diuinis cogitationes, quas pennæ & acumine mentis armamus, ut iis nos ipsi feriamus, quo dulcissimo amoris diuini vulnere percussi langueamus. Totum enim liberalium disciplinarum silentium ad Amorem debet referri; & eum quidem non impurum illum poetarum puerum, sed cælestem, & è cælesti Venere natum: ut bene Platonis Dipsosophistæ disputarunt. Harpocrates itaque noster hic ipsissimus est Cupido, ex Vrania Venere, quæ eadem est cum Themide, semper procedens, & ad eandem semper reuertens, & vnà ad hanc suam matrem pertracturus omnes quos occultis suis sagittis vel leuissimè fauciarit. Cum igitur amor hic in nobis è pulcritudine rerum cælestium & æquabili totius vniuersitatis harmonia & concentu bene diligenterque audito & attentè considerato nascatur, idque non alias quam dum tranquillo silentio conquisimus ac sedemus; cur non Amoris arma Harpocrati rectissimè applicentur? Sed hæc de re plura qui volet, Platonis adeat symposium, in quo ingentes nectaris haustus Socrates sitienti propinabit: ceteroqui nihil facturum eum qui non siticulus accesserit. Cum in ceteris rebus omnibus aggrediendis magna vis est ardentis cupiditatis, tum nusquam hanc decet esse maiorem, quam in studio rerum pulcerrimarum. Ne putemus ergo posthac ab Harpocrate Cupidinem posse villo modo seiungi; eum, inquam, cui Vrania Venus mater est. Porro quid hoc monitri est, quod sinistro cubito galli gallinacæ guttur premit Harpocrates? cum tamen nemini dubium sit, huic animalis maximam cum Sole intercedere cognationem; & eam quidem tantam, ut leoni etiam hac ratione incuriat pauorem? Duo hic in primis animaduertenda; alterum, gallum non deesse Harpocrati: alterum non quouis modo adesse: ita ut sit in hac aui quod placeat, sit quoque quod displiceat, nisi comprimatur. Galli naturam solarem esse, certa eius cum Solis cursu mutatio declarat, quæ tam vehemens est, ut animal hoc certis horarum interuallis cantare cogat. Nolo hic generosum eius animum celebrare, nec fabulam

Loti tria ca-
pita in manu
Harpocratis
quid novent.

Ternarius
numerus
perfectus.

Tria sunt
omnia.

Cupidinis
armoru, ar-
cus & pha-
retra in Har-
pocrate signi-
ficatio.

Harpocrates
ipsissimus
Cupido.

Galli galli-
nacæ guttur
ab Harpo-
crate pressum
quid signifi-
cet.

Galli natura
solaris.

bulam referre, qua Martis armiger fingitur fuisse: nec Luciani præterea somnia narra-
re. Ea qui volent aliunde petet. Nos scimus gallum eum maximum sui usum hominibus
præstare, quod cantu suo homines quotidianas temporum doceat opportunitates; & ea
ratione eum haberi veluti magistrum quandam operum omnium per horas distribuen-
dorum: & quia ad ea incitat, nomen *Hain* accepisse, ceu *Hit-an*, id est, feruenter aggre-
dere, diceretur. Verum quia Harpocrates orium quarit, & omnium operum externo-
rum vacationem; non permittit ei, ut hoc excitandi ad labores munere fungatur; &
ideo quemadmodum digito sua labra compescit; ita huic cubito guttur coercet. Sed
interroget quis, si nulla huius auis utilitas sit ad ea vel præstanda vel iuuanda quæ Har-
pocratis symbolo denotantur, cur ad partes vocetur; cur non potius, ut nihil ad rem
faciens, omittatur, perinde ac picæ, cornices, graculi, philomelæ, & ceteræ id genus
auiculæ aut garrulæ aut canoræ? Et certe si nocturnum quæretur silentium, luscinia po-
tius quam gallus compesci debuisset, quod ea sola totas sæpe noctes canendo ducat in-
somnes; hic vix ter stridulam & minimè durantem vocem exhalet. Est quidem hoc ita;
verum, ut dixi, gallus animal solare est, & inter omnia solaria tenet principatum, adeo
ut non frustra videatur erigere cristas. Cum igitur diligenter diurni temporis vices ob-
seruet, atque homines ad agendum incitet, non potuit apud Harpocratem a symbolo
manere. Cum enim maxima cupiditate id quod quiescens agit agere videatur, uti Cu-
pidinis arma declarant, quid gratius habere potuisset, quam animal sub cubito tenere,
in cuius gutture iam vocem moliente sentiretur tacitum & internum incitamentum?
Quamuis enim vocem edere nequiret, virgatur tamen ad vocem: & quod exterius
præstare non posset, id musculis & vocalibus instrumentis moliebatur: quod facile erat
ei sentire, qui cubito guttur pressum teneret. Gallus igitur hic sic positus est, ut non
cantet ille quidem, nec silentium rumpat; sed usum tamen eum præstet, ut tacita cor-
poris molitione solaris cursus det significationem. Neque verò solis Regibus, gen-
tium suarum salutem sedulo tueri studentibus, nec solis militibus noctu identidem
est expergiscendum; sed iis etiam qui curam gerunt animi sui diuinarum rerum co-
gnitione excolendi. Et reuera non potest dici serio aliquo studij genere teneri, qui
sese non comparet ut Rex fiat; si non populi, at saltem sui ipsius: quo fit, ut si Regi &
homini militari nocturni temporis spatia sunt dimetienda, sint etiam & illi diligen-
ter dispensanda, qui & sese ad verum regnum parat, & non contemnendum noctu contra
brutam naturam bellum gerat. Quisquis igitur seriam operam bonis disciplinis
nauabit, ei nocturni temporis accuratè subducendus est calculus; tum quia regnum sibi
parare molitur, tum quia militat contra domesticum hostem, quem nullis portis, sed
sola interna potest excludere custodia. Quid? an leue hoc videtur bellum quod non
tantum civile est, nec vnus tantum opidi mœnibus est inclusum, sed intra vnus homi-
nis septa omnia intestinis bellis perturbat? Quod si bellum difficile merito dicatur, in
quo tanta est hostis vel dexteritas vel potentia, ut raro contra eum victoria quis potiat;
non video aliud bellum grauius, quam sit illud quod quisque domi suæ contra suas ipsius
gerit affectiones. Quanto autem difficilius, tanto diligentiore cura vigiliæ & constituen-
dæ & obeundæ: qua in re qui gallinacæ partes non nouit, is numquam Teutones in bel-
lum vidit proficisci. Iam si periculi magnitudo & victoriæ raritas nos à pugna deterreant,
actum fuerit de tota hominis libertate; & idcirco assiduo pugnandi & vigilandi usu ani-
mus noster exercendus, ut tandem illud sibi robur parat, quo vel semper superior eua-
dat, aut saltem raro vincatur. Atqui ad hoc nihil plus adiuuenti contulerit, quam si
gallinaceos nobis imitandos proponamus; quorum tam magnus est animus, tanta ma-
gni animi constantia, ut vitam malint perdere, quam alterius imperium iugumque vel
ad vnum temporis ferre momentum. Sciuit hoc Themistocles, sciuerunt nostri maio--
res; & anniuersariis gallorum pugnis sollempni ritu institutis, perpetuos nos esse volue-
runt gallorum imitatores: qua in re quam laudem meruerimus, referre nec tutum est
nec decorum. Imitemur igitur gallos; & imitemur non his modò quæ diximus, sed in
iis etiam quæ in hoc animali domesticum exercet regnum peculiaria videmus. In pri-
mis enim non vigilem tantum se suorum præbet custodem, & manè dum tempus est
ad quotidianum inuitat laborem; sed ipse primus exsilit, non tam voce quam reapse
quid faciendum sit ostendens. Ipse omnia verrit, omnia explorat, dispicit, & simulac-
plur.

Hain.

Regibus &
militibus no-
cturni tempo-
ris spatia di-
metienda.

Gallorum sol-
lemnis pugna
cur à maiori-
bus institu-
ta.

Gallus regis
militis & bo-
ni patriæ sa-
militis exem-
plar.

aliquid escæ nactus est, gallinas & pullos ad pascendum conuocat; interim velut pater quidam & symposiarchus excelsus adstat, & ad epulandum inuitat, hoc vnum semper curæ habens, vt suis sit quod edant. Interea ipse disquirat ecquid in proximo reperiat, quo reperto rursus suam familiam citat. Accurrunt illico. Ille sublimem se gerens & vndique circumspiciens ecquid hostile vsquam appareat, totam cohortem circumit, & obiter granum aliquando vnū sibi sumit, non citra inuitationem, vt se sui consequantur. Hæc tora denique dici ratio est, vt quicquid virium habet, id totum ad suorū conferat salutem, & nullius rei minus quàm suipsius sollicitus esse videatur. O insignem patrifamiliās exemplar! ô insignem totius masculæ vitæ magistrum! Hunc si velimus sequi, statim, simulac experti fuerimus, Deo gratias agamus, ac mox totius domus nostræ eam quam gallinaceus docet curam habeamus. Pythagoras hanc huius animalis vitam considerans, dixit gallum nutriendum quidem esse, at non immolandum: quod vt alij aliter interpretantur, ita ego inter cetera hoc dico denotare, homini hanc galli sollicitudinem ad res corporis curandas esse quidē necessariam, verum non sic esse necessariam, vt eam etiam ad sacrificiū & cultum diuinū ferre debeamus, vt quem omnis externæ curæ liberū esse decet, nec vlla terreni pabuli sollicitudine distineri. Absit ergo gallinaceus à sacrificiis, hac quā dico ratione. Iam & illud moneri videtur, cetera quidē animalia immolari posse, gallū citra piaculū nō posse, eo quod is qui optimū totius vitæ exemplar occidit, is videatur indicare sibi nihil amplius opus esse laudatissimis huius animalis dotibus, citra quas tamen probo sapientiū, viro non fuerit viuendum. Alendus igitur gallus, & perpetuū dū viuimus imitandus, tum in familia alenda & propugnanda, tum in vitæ officiis per opportunas temporum vices distribuēdis. Hinc Socrates iam certus mori, gallum iussit Æsculapio immolari; ceu diceret, Nec mihi posthac corporis curis, nec ope medicorum, nec cuiusuis alterius rei ad corpus pertinentis subsidio opus fuerit: quo fit, vt ne galli quidem, horum viui exemplaris, amplius egeam; atq. idcirco permitto, vt Æsculapio huius corporis medico immoletur, quod animal solare ad ideam solatē, qua corporata nostra vita gubernatur, rursus ascendant, & animus iam corporis expertus, ad mentem solarem reuertatur. Sed hæc fat sit indicasse, obscuriora enim sunt, quàm vt breuiter & dilucidē explicari possint. Æsculapius nobis eum significat qui masculum alendi robur semper refarcit: quo nomine generatim illud numen denotatur quo auxiliante omnia huius vitæ munia obimus ad nostram & nostrorum salutem: & quia singulare huius vitæ rectē instituendæ exemplar est in gallinaceo, quod & Regi, & priuatim cuius in familia sua est imitandum; placuit antiquis, vt Apollinis filio siue Apollini corpus curanti gallus consecraretur, qui non antē, quàm quis à corporis curis liber esset, fuerit immolandum. Verumenimverò in nostro Harpocratico silentio hæc omnia ab externis ad interna transferuntur, vt quorum illa egent exterius ea nos similitudine quadam ad partem animorum applicemus. Existimet vnusquisque se moneri, vt perpetuū gallinaceum tacitum domi suæ habeat; & haud secus atque gallus totus solaris est; ita & ipse totus à Sole supermundano pendeat, & in animi affectionibus moderandis insignem sese præbeat & militem & Regem; & quamuis potius sibi mortem oppetendam ducat, quàm vilius seruitio deprimatur. Habuit & gallus suas in tragœdia salutis humanæ partes, dum D. Petrum monuit quàm vano fastu sese iactasset, à domino suo se non recessurū. Sed iam satis de gallinaceo, verissimo Regis & militis & patri-familias exemplari: quod ad animum translatum, in varias admonitionum formulas trahi posset ab eo qui docere veller, solius philosophi esse, bene Regis officio fungi: quod quia proluxioris esset sermonis exordium, in præsens omittatur. Properandum enim est, ne si diutius in gallinaceo hæreamus, Noctua se subducat. Adstat hæc Harpocrati magna quadam grauitate: Philosophiam de vultu dices. Sed mirabile secum monstrum adfert, necdum, vt opinor, in toto hoc noctuarum genere visum. Tametsi enim auritum bubonem nouerimus; hoc tamen hætenus genus necdum prodiit, cui longa asini auris supernè sinciput ornaret. Verum quia hoc insignem non Noctuæ tantū, sed ipsi Harpocrati quoque, attributū cernimus, prius de noctua, post de aure tractemus, Palladi hanc aurem sacrā esse, si non de alio, de vetere certè Atheniensium constaret numismate; quod locum prouerbio fecit, quo is noctuas Athenas ferre dicebatur, qui rem quampiam ad eum locū portabat in quo maxima eius esset copia & vilitas, vt si quis te-

Gallus nutriendus, non immolandus.

Socrates certus mori cur gallum Æsculapio immolari iussit.

Æsculapius qui significet, quod munus.

Noctua cuius Harpocrati appingatur.

Iam lineam ferret in Hollandiam, aut Leodium saxuem bitumē. In Gotodanicis quædā à me de noctua dicta sunt: & est certè in noctuarū genere nocturna quædā caligo, quam vereor ne ipse etiam Aristoteles penitus effugerit, dum βεβαι & hybridem distinguit. Hōmerus Chalcida eandem videtur nuncupasse,

Χαλκίδα κηλησπησι θροο ἀνδρες δὲ κύμνηδι.

Verum nos bubonem missum faciamus, de noctua dumtaxat ea quæ in urbibus commoratur, verba facturi, quam vulgus nostrum templorum bubonem vocat: & nostrates quidem totum noctuarum genus id dicimus; & eas quas Latini vlulas nominant, nos *Hubens* & *Hubekens* & *Kuts* vocamus: cui generi calliditatis tribuimus palmarum. Noctua igitur quoniam eo tempore quo ceteræ apes ad partem euolant, quiescit; & quo ceteræ quiescunt & dormiunt, vigilat & prædas agit, & tum maximè videt cum reliquæ per tenebras caligant, Mineræ consecrata est. Hoc enim proprium sapientiæ videtur, illic vbi totum hominum vulgus valde occupatum est, quietem agere; & contra vbi plebs nihil videt quod agat, plurimum videre. Discurrebat Martha multas distracta negotiis, à quibus Magdalena quiescebat: Magdalena interim illic plurimum quod ageret videbat, vbi Martha nihil agi posse arbitrabatur. Hoc igitur sapientis est, in illis quietem agere, quibus vulgus occupatur: & contra illic sese plurimum exercere, vbi vulgus nihil videt agendum: quod dum facit, egregiè noctuam imitatur. Hinc plerumque & illud sapienti viro vsu venit, vt si apud plebeios comparet, haud secus ac noctua sit in admiratione, & solus omnium rostris vellicetur: quod dum ipsi accidit, noctuam rursum imitatur, sese supinum impeti finit, rostro suo & vnguibus reliquum corpus defendens. Et certè nulla auis est quæ prudentius sese custodiat aduersus alias quàm noctua; ad eam vt vna sola sese contra totum exercitum possit tueri: qua vel sola ingenij dote Palladi dedicari meretur. Quoniam itaque & plurimum in tenebris videt, & illic maximum otium agit, vbi vulgus hominum plurimum laborat; & sese præterea sua solius ope contra totum auium exercitum defendit atque custodit illatam, quid ni dicamus vel eam esse, vel nullam quæ digna sit Mineræ societate? Non mali igitur ominis sibi nomen sumserant, qui sese olim Herulos nuncuparunt, id est, communes noctuas: de quibus in Gotodanicis. Liquet hinc, qua de causa noctua Harpocrati adferret: liquet, inquam, iis qui sciunt Harpocratem illic sedere vbi plebs discurret, illic plurimum agere, vbi vulgus nihil cernit: atque hinc illud effici, vt noctuæ quæque sibi comparet securitatem, solusque possit totas aduersariorum copias propulsare. Nihil sanè vel Palladi vel Harpocrati conuenientius, quàm noctuam habere adstantem: quo de huius auis dotibus in eorum dedicamur cognitionem, quæ nobis vel Palladis vel Harpocratis fauore contingent. Et hæc quidem breuiter de Glauce; Nunc de dracone, quem temporibus intortum videmus appingi. Multæ sunt & variæ serpentis significationes. Apollo de Pythone occiso celebratur, Æsculapius eius filius draconem habet carissimum, & crebrò sub eius tegmine delitescit; Heracles hydram trucidauit; Minerua Gorgonis angues gestat; Mercurij caduceum duobus serpentibus ornatur; Ceres vehitur draconibus. In his omnibus non vna videtur esse significatio, nec opportunum fuerit hic omnem varietatem explicare. Scimus serpentes quotannis tempore veris vetus corium deponere, & extuio illo deiecto recens natos videri. De hac natura homines symbolum sibi finxerunt, quo per serpentem nouam vitam, abiectā vetere senectæ, denotabant. Omissis ergo ceteris quæ de serpente disputari copiosè varièque possent, dicamus Harpocrati capiti eum affingi, quod denotetur tacitæ ingenij contemplationi eas vires esse, vt per eam quicquid in nobis veteris est senectæ excutiat, & noua rursus vita succedat. Neque enim Harpocrates puer tantum est, sed eos qui monitis suis obtemperant, è senibus pueros reddit, & primo restituit vigori; idque tum maximè, cum terrenis & mortalibus rebus neglectis, æternis & nunquam aut morte aut senio consumendis toti adhærent. Sacræ litteræ non calliditatem modò serpenti, sed prudentiam etiam tribuunt; quam sic quidam prædicant, vt eum aiant aures sibi aduersus incantamenta obrutare; alteram quidem terræ opponendo, alteram cauda opplendo. Proposito nostro prior ratio congruentior videtur, quæ Harpocratem frequentibus, perpetuam iuuentutem & vitam semper in nouandam pollicetur. Restat modò frontis ornamentum, idque duplex, alterum lunulæ, alterum auris simulacrum ferens.

Hubens, Hubekens, Kuts, Mineræ sacra.

Noctua dicitur.

Serpentis in fabulis vsus multiplex.

Serpentes palam quotannis mutant.

Serpens cuius Harpocrati capiti affingitur.

Lunula cur
Harpocratis
appicta.

Auris asini
na in Harpo-
crate & eius
notitia quam
notatione ha-
beat.

Θο.

Auris etym.

Θοο.

Horus sine
Orum.

Harpocratis
significatio.

ferens. Lunula apertissimum habet crescendi indicium. Huc enim totum Harpocratis silentium spectat, ut ingenium ipsius haud secus atque luna noua tantisper luminis capiat incrementum, dum totum suum orbem compleuerit, id est, donec integram Solis supermundani imaginem, quoad eius fas est captui humano, conceperit, & orbem illum scientiarum absoluerit, quarum adminiculo ad Dei notitiam & inspectionem venitur. Porro auris longa & prorsus asinina non Harpocrati tantum, sed noctuæ etiam imposita, attentam præ se fert auscultationem. Quis nescit, ob id Satyris aures esse acutas & sursum arrectas, ut diuina Dionysica quam accuratissime audiant? De Midæ auribus alibi meminisse scripsisse, & id quidem contra receptam apud plerosque omnes opinionem. Audiuit enim hic Silenium tanta attentione, ut asini aures ei affixerint. Nostro Harpocrati & noctuæ hoc peculiare, quod erecta asini aures, & ea quidem vnica, ex ipso sincipite nascatur: qua de re intelligimus, non illas esse corporis aures, quas capitis lateribus natura apposuit, quibus Deus audiatur, sed esse vnica aurem quæ ex apice mentis & omnium sensuum oriatur, & recta sursum ad ipsum Vnum omnium principium & conum tendat, nihil admittens terrenum, nihil ex his inferioribus accipiens, sed solis patens supernis. Hæc auris est ad audiendum Deum; hæc auris talis, quales ille sibi voluit qui dixit, *Qui habet aures audiendi, audiat*. De hac sic cecinit Iesæus vates: *Audiam quid loquatur in me Dominus meus, quoniam loquetur pacem in plebem suam*. Loquitur Deus in nobis, aure igitur interna audiendus; aure, inquam, mentis nostræ, cuius hæc asinina auris figura tesseram præfert. Et reuera hæc sola auris Cimbricum auris nomen meretur. Θο enim idcirco dicitur, quod per aurem in originis nostræ cognitionem veniamus: & quia Θο prius originem & primam causam significat quam aurem, videtur auris ea sola ratione sic dicenda, quod proprium sit primæ causæ capiendæ instrumentum. Ab Θο Latinorum auris, & Græcorum οὐς. Prima ergo causa primum est & proprium auris, ut ita dicam, obiectum: ad quod nisi tota dirigatur, auris dicenda non sit. Ab Θο fit Θοο/ adspiratione agendi vim indicante. Hinc Horus Harpocrates dictus ab audiendo, cui nomini hæc, de qua agimus, auris in symbolo respondet: & hac quidem parte non paullo plus habet elegantia quam prior Harpocratis imago, in qua nulla erat peculiaris nota ad Hori nomen exprimentum. Videmus itaque cuius rei Horus sibi velit auditionem, & quam aurem ad audiendum. Admirabilis est hæc consensus eius qui primus sermonem nostrum condidit, & huius qui symbolum hoc Harpocrati accommodauit. Estne quisquam mortalium, qui aurem congruentiorem fingere possit ad id audiendum à quo auri nomen datum est, & à quo Horus post nomen accepit? Fuerunt qui Orum citra adspirationem scribendum putarent; qui qua sint nixi ratione, non video. Nostra nihil interest, an citra adspirationem, an cum adspiratione scribas, cum vtraque notatio eodem recurrat. Si enim Orum dicas, ab aure nomen dederis: at si Horum, ab audiendo Harpocratem indigetaris. Homerus videtur hanc in Apolline aurem subodoratus fuisse, dum de Sole dixit: *ὁς πάλιν ἔσσορῶν ἡδὲ πάλιν ἔπαιμοθεν*. Apollo igitur non solus ille reuelator est qui pulcherrimum diuinæ maiestatis spectaculum oculis offert, sed is etiam qui mentis aurem primæ causæ cognitione instruit ac format. Nunc tandem videmus quorsum silentium, quorsum sessio, quorsum cetera omnia signa spectent; ad hoc nempe, ut interna mentis aure primam omnium rerum causam auscultemus, & eam quidem, ut David cecinit, in nobis loquentem. Quid verò loquitur? *Pacem*, inquit idem, & *veram tranquillitatem*. O stupendam rerum & vocum symphoniam! O diuinum auris nomen! Quam omnia ad vnum scopum collimant! Sciebat Aristoteles auditum ad scientiarum perceptionem esse quam visum præstantiorem, sed nesciebat vtrumque sensum à Cimbrica linguæ architecto tam artificiosum accepisse nomen, ut in altero prima omnium causa, in altero ipsum altum intelligeretur. Hæc enim est ipsius Θο & Θοο conuenientia, ut oculus ad altum tendere debere dicatur, auris verò ad primam nos vocet causam: ceu nec ille ad aliud datus sit, quam ut excelsa contempletur; nec hæc ad alium usum comparata, quam ut primum omnium principium & originem audiamus: Horus ergo Harpocrates iustissima de causa dicitur, eo quod totum ipsius silentium, tota sessio, tota tranquillitas, totum orium ad hoc vnum spectet, ut primam causam in omnibus rebus audiamus, & ei auscultemus. Erigamus ergo hanc longam aurem in capite nostro, quod cum

etiam Horo ad originem & primam causam adspiremus, & eius attenti simus vbique & semper auscultatores: quod vbi consecuti fuerimus, existimemus nos ad summum huius symboli Harpocratici pertigisse culmen. Porro cum noctuæ Palladis symbolo eandem aurem impositam videmus, duo simul docemur, alterum Harpocratis & Meneruæ eundem esse scopum: alterum totam Palladis sapientiam ad hoc nos inuitat, ut superna & cælestia, non terrena audiamus. Quæ verò sunt pura cælestia? Quæ alia quam quæ solo humano ingenio cognosci non possunt, sed Spiritus sancti gratia reuelantur. Sic Christus dixit, *Caro & sanguis non reuelauit tibi*. Ad hæc igitur præcipue nos Horus inuitat; & cetera omnia sic audienda putat, ut ad hæc referantur: quibus nisi consentiant, nihili sint æstimanda. Nec aliud Cimbrica vox Θο indicat, qua hæc mentis auris sursum ad primam causam recta tendens proprie denotatur; aded ut cum de aliis antea expositis, tum de hoc dubitari non possit, quin hoc symbolum à Ianigenis sit principio solum & sermone suo accommodatum. Ut autem copiosissimum hoc symbolum videmus, & magna significationum diuersarum varietate plenum; ita non satis fuit artificio, auris longæ simulacrum dedisse, nisi & aliud præterea addidisset arcanum. Vide, quæso, vnde auris similitudinem petiuit. Prima fronte asini aurem diceret; at si diligenter inspicias, fructum nescio quem ex aure erumpere videbis: è quo mox sentias aliud quippiam quam asini aurem hic designari. Quid igitur est? Qui dracunculium tiorunt & primum seminum rudimentum è theca auriformi prodire viderunt, hæc illis mox clarum erit, vnde hoc auris simulacrum sit acceptum. Habemus itaque non auris modò asinina formam, sed in ipsa etiam aure primum exordium rerum omnium luculentum exemplo designatum. Quæ enim melius ratione primam omnium rerum causam, vnde omnia fluunt, significes, quam si seminalem vim iam primum extuberantem ostendas; & id quidem ea figura, ut membrum generationi aptum quodam modo agnoscat; & ad id eam deligas herbam, cuius hoc primum seminis rudimentum insigni calore & humore præditum sit. Certe siue dracunculium siue arum accipias, vtrius modo hanc inuenias naturam. Et in aro quidem mox audias *papen tul*/ id est, membrum sacerdotale: quo nomine apud nos vulgo vocatur. Habemus itaque non auris modò effigiem in acumen sursum pendentis, sed in ipsa etiam aure pulcrum & luculentum originis exemplum atque simulacrum: Quid? quod herba tota ad venerem excitandam idonea est, atque idcirco semen eius maiorem habet originis significationem: cui cum figurâ accedat, non video quid desideretur, aut quid melius inueniri queat & congruentius ad aurem denotandam in ea consideratione, ut cum origine prima sit coniuncta, quam si huius herbæ aurem cum primo fructus rudimento pingas, in quo non seminalis tantum vis est, sed forma etiam membri quo animalia creantur. Verè enim de flore hoc siue rudimento fructus in aro & dracunculo dicas aurem esse, quæ in se sui ipsius contineat principium, eo quod seminum vim contineat, è qua tota herba procreatur. Cum igitur Θο auris sit, & prima omnium rerum causa, non poterit figura huic nomini aptior reperiri, quam si hæc vel ari vel dracunculi auris depingatur. Porro ut maiorem cernas signorum & rerum conuenientiam & cognationem, scito nihil esse ad aures depurgandas efficacius, quam succum harum vtriuslibet herbarum: quo fit, ut non auris tantum causæ primæ auscultatrix, sed depurgata etiam auris designetur. Quis crederet tantum sollertia, tantum arcanorum in vnico auri asinina figmento contineri? quis hanc vel ari vel dracunculi florentis effigiem tam insigniter quadrare in Cimbricum auris nomen existimasset? Et licet hæc omnia simul accepta talia queant videri, ut nulla accessione videantur fieri posse elegantiora; si tamen naturam vterius examines, aliud adhuc mysterium minimè contemnendum in symbolica ratione deprehendes. Neque enim hac aure tantum monemur, ut originem nostram supremam semper in auribus habeamus; sed illud etiam, nullo modo quæ in auribus habemus ad linguam transferri oportere: & si quis temerè quod in aure est ad linguam transferat, graues poenas euestigio daturum. Nam si fructus aut dracunculi aut ari rudimentum quod in aure cernis ad linguam transferas, ingentes & intolerabiles senties dolores, à quibus non facile te liberaris. Sciunt id qui experimento suo harum herbarum norunt facultatem. Quamobrem huius herbæ auris insigniter Harpocratem decet, utpote quæ non solum quæ audienda sint monstrat, sed poenam etiam

Auris Harpocratis dracunculi siue ari herbæ figuram præ se fert. Dracunculi & ari forma atque natura.

Papen-tul.

contineat eorum qui linguam ab iis quæ in auribus sunt, non possunt continere. Haud sanè scio an quicquam in omni rerum natura queat reperiri, quod maiore vehementia, maiore efficacitate, præsentiore pœna demonstrare possit, patulas nobis & erectas aures esse debere; & ea quæ in auribus sunt non esse vlllo modo ad linguam transferenda. Mordax, me Hercule, admonitio, ei præferim qui vel semel tantummodò ari semen degustauerit. Placet verò mihi ari magis auricula, quàm dracunculi, eo quòd thyrus eius *Papentul* vocetur: qua in voce generationis pater indicatur; eodem modo primam rerum omnium causam significans, quo vel ipsius *Thot*, vel *Osiridis Ichyphallus*.

LIBER VII.

Aleph.

A littera pronuntiatio & significatio.

Aleph littera figura figura partes & rationes partium.

ALCITTERA duabus partibus absolvitur; quarum prior prioris, posterior posterioris syllabæ exprimit notationem. A rectam linguam parulo ore suspendens, idoneum sonum habet ad incitandam motionem omnem & omnem actionem: quam vim qui figura imitari studebit, ei non video quid offerri queat quod recta linea in longum extensa sit aptius similiusque. Cui enim motus quispiam proponitur absoluendus, ei recta planaque via nihil potest expeditius cogitari, cum nihil sit per quod maiore compendio ad finem queat perveniri, si recta quidem linea inter duo quælibet puncta nihil brevius reperitur. Hinc fit, ut recto brachio rectaque manu iter demonstraretur: quem positum nisi manus Mercuriales obseruarent, non rectæ viæ, sed errorum indices dici mererentur. Quia verò omnis motus naturæ ductu à dextra parte exordium sumit, & à termino in quo est, ad alium exterius tendit, in quo non est, meritò hoc imitationi dandum, ut à manu dextra exterius lineam rectam porrigamus, non contrà ad pectus reducamus. Ut igitur motionis initium à dextra incipit; ita si motio vlla suscipienda in rectum contendens, ea à dextra exterius peragetur. Sed hac de re antea satis copiosè egimus; hinc sufficere indicasse, ipsius A soni nullum congruentius simulacrum inueniri, quàm si recta linea dextrorsum ducatur, quo rectus à nobis ad alium motus denotetur. Hæc est itaque prior primæ litteræ pars, recto suo ductu à dextro extrorsum tendente, perinde atque Græcorum & Latinorum scriptura porrigitur, demonstrans progressum qui per A signatur. Verùm quòd hæc incerta sit & minimè definita exhortatio, non declarans ad quid agendum velit incitare, additur altera figura alterius syllabæ depingens significationem. Cum enim qui A-lef dicit cuiuspiam, eum hortetur ut vivere aggrediatur; necessarium fuit pictori, ut viuendi actum exprimeret quàm maximè posset accommodata & conuenienti figura. Dispexit itaque quid inter omnia ea quæ oculis corporis offeruntur efficacissimum videretur ad vitæ actum perfectionemque delineandam: qua in re vocis indicium secutus, quæ fuit quid ex omnibus rebus visui patentibus altissimè subleuaret. Alef enim geminam habet rationem; alteram ex litteræ Lambda potestate, quæ ad cæli polum sonum leuat, ita ut Alef idem sit quod in altum sustollo, ceu *Hel* siue *El-hel* diceretur; alteram ex *Le*, quo membra denotantur, ita ut Alef sit idem ac si dicas, membra leuo. Quando itaque vtrobiusque vita per eleuationem designatur, congruum signum erit, quo maxima sursum ferendi potestas denotabitur: & quia nihil maiore vi sursum rapitur, quàm flama, visa est flamæ figura maximè conuenire ad eleuationem sub oculos subiiciendam. Quæ porro ignis, cuius motus in flama potissimum cernitur, alia figura pingetur, quàm ea quæ sibi nomen ab igne sumit? Qua de re Pyramis eleuationis optimum erit simulacrum de tot hominum suffragiis, quot nomen pyramidis rectè ab igne deduci iudicabunt. Fuit sanè hæc omnium præcorum sapientum sententia, ut igni pyramidis figuram tribuerent: qua in re nisi consensissent, nomen ipsius

Ignis figura pyramis.

Alef.

Le.

ipsius figuræ minimè sic nuncupassent. Solus Aristoteles, Pythagoræ & Platonis defensor, argumenta congerere maluit, quibus receptam ab antiquis opinionem oppugnet, quàm inuestigare quid sibi præsci illi maiores voluerint, dum tanta concordia non igni modò hanc darent figuram; sed eam etiam ab eodem elemento nominarent, quasi eius præcipua, propria & peculiaris esset. Longè profectò aliter primi illi sapientes in rerum principiis inquirendis versati sunt, quàm eos Aristoteles vel intelligere vel reprehendere videtur. Vsi sunt vocibus è medio petitis, non ad ea quæ obuia sunt explicanda, sed ut earum prætextu & velamine Theologiam occultarent, quam nolebant à vulgo & profanis hominibus magis attingi, quàm amaracum & rosas à suis conculcari. Quòd si verum fateri volumus, illic tandem Ogygia vetustissimorum patrum philosophia incipit, vbi Peripatetica metas suas fixit. Quicquid enim agunt id eo capiendum modo, ut ad diuina referatur, nec vsquam in eorum dictis examinandis mens in corporibus acquiescat. Quocirca cum vmbri & laruis pugnat Aristoteles, dum præcorum hominum sententias de Theologiæ arcanis intelligendas, ad crassam corporum applicat caliginem: in qua non mirum est, eum immanibus intervallis à veritatis linea deuium ferri. Nihil recta idearum contemplatione diuinius, nihil vno Parmenidis verius: nihil plus mentis habet, quàm Anaxagoræ mens: sed hæc ceteraque id genus permulta ad Aristotelicam trutinam examinata, quauis palea videntur leuiores. Eodem modo de pyramide igneæ naturæ ab antiquis maximo consensu tributa iudicabit is qui Theologiæ non erit ignarus: in qua qui ignem audit, mox mentem ad apicem omnis creationis dirigit, minimè consistens in elemento calore & siccitate naturam suam terminante. Quis in religione nostra Seraphici ordinis flamas non audit? Quis primum illum ignem in quo Deus dicitur habitare & sedere in arcanioribus mentis adytis non persentiscit; si modò vel vnam minimam ei diuini amoris scintillam Spiritus sanctus fuerit, elargitus? Hic est ignis ille qui pyramidis sortitus est figuram, cuius cuspis infinitum diuinitatis orbem attingit: illum, inquam, orbem, cuius centrum vbique est, circumferentia nullam. Nam dum per vestigia in magnitudinum consideratione sequimur veritatis vmbra, cuius lumen mens nostra non capit, Deum centro comparamus, circa quod omnia sunt, & à quo omnia ordine certo in orbem procedunt; donec integra rerum vniuersitas absoluitur. Vt enim centrum nec magnitudo est, nec circulus; nec orbis; sed omnium & circulorum & orbium principium, ita & Deus nihil est eorum quæ sunt in mundo, nec inuadus totus, sed totius tamen mundi principium. Ad hoc ergo centrum omnis creaturarum summitas terminatur, perinde atque in circulo omnes portiones per formam pyramidis à circumferentia in centrum finiuntur. Qui verò per circuli figuram diuinitas inuestiget, cum apud alios, tum apud Nicolaum Cusanum doctè ignorantia doctissimè speculantem licet videre. Cui placebit, idem in numeris cernet, & paulò etiam clariùs: quod in causa fuit, ut Pythagoricis numerorum symbola ad diuinarum contemplationem magis placerent. Vnum ergo; quod Parmenides omnia fecit, Deo respondeat, & eius gerat imaginem: quo posito; si per planos numeros descendas; ad multa venies; quorum primum locum binarius possidet, cum vnitatem triangulum constituens: à quo deinde per triangulos æquilateros ad infinitum fit progressus, lateribus sibi per continuam numerorum seriem succedentibus; qui, rectus ordo est ab vno ad omnia creata viam dirigens, ut latius in littera Daleth ostendetur. Porro in solidis numeris, qui corpora ipsa dimetiuntur, non modò eorum plana, si ab vnitatem ad multa pergas, confectum ex ea in quaternarium incidis, primam omnium corporum pyramidem, quatuor angulis solidis & quatuor triangulis planis constantem. Quamobrem si in integrum orbem rerum creatarum imagineris, per pyramides omnia ad ipsum vnum contingunt, quorù quæ Deo proxima sunt, supremos pyramidum numeros occupabunt: quo fit, ut primus ordo quaternario solido mensuretur; sub quo deinde ordo est secundorum & tertiorum, quæ per curtas pyramides ad primam pyramidem ordinato quodam successu ascendunt, & eius medio Deum contingunt. Pyramis itaque prima omnibus rebus diuinam vniorem; essentiam & vitam communicat; solido processu per curtas pyramides vim suam deriuans; quam ex fonte vnitatis haurit. Hæc est Tetractys illa Pythagorica, quam æterna vitæ fontem nominarunt aurea carmina:

Aristoteles malè in veterum de theologia arcana sententia versatus.

Philosophia Ogygia vetustissimorum ubi incipit, ubi Peripateticorum de finit.

Pyramidis et ignis mystica significatio.

Deum centro comparatus.

Pyramis è numeris constructa.

Ναι τὸν ἡμῶν ἀρχὴν πύραμιν τετρακτύος
II πύραμιν

πυρὰν ἀνεύροτο φύσιν. Quod si hunc præceptorem Aristoteles sequi malisset, quàm diuinas sententias sophisticis argutiis oppugnare, non tam temerè de ignis figura disputasset. Quicquid de diuinis intelligimus, id per imagines dumtaxat & symbola apprehendimus; quorum mathematica aptissima illa quidem sunt ad contemplationem demonstratione absoluendam, sed à sensibus tamen physicis corporibus remotiora, & minùs etiam apta ad agendi vim exprimendam. Quocirca, vt symbolicae rationi efficientia accederet, ad naturam ipsam numeros & magnitudines applicarunt, & in ea quæsiuerunt, quid primæ huic solidæ figuræ in elementis maximè responderet; in qua inuestigatione igni multis rationibus primas tribuerunt, tum quòd maxima vi in agendo ceteris omnibus præstet, tum quòd ad summum apicem perpetuò contendere videatur, haud secus ac primum solidum corpus sese ad vnitatem supremam effert. Ignis itaque symbolum est tetractyos, tetractys primi ordinis creaturarum, quem ab ardore & flammis Seraphicum dixi vocari; in quo Deum habitare ipse etiam cacodæmon diuino coactu confessus dicitur. Quid? quòd ignis quoque noster corporeus figuram pyramidis exprimit, inferiore parte, qua materiam depalcitur, basim constituens, & superiùs vndique ad conum se cogens. cuius causam Aristoteles potiùs explicare debuisset, quàm id quod oculis omnium cerneretur oppugnare. Quæ tam exigua formula cernitur, quæ se in acumen non tollat? & quod minimæ cuique parti à natura est tributum in corpore partium similitudinem conseruante, quid ni toti dicamus id conuenire? Hic si sese exercuisset omnium veterum Momus, clariora vtilioraque ea quæ de ignis figura differuit, reddidisset. Miror quid responsurus fuisset, si quis cum interrogasset, vnde Pyramis nomen accepisset: quòd si ab igne vocabulum deriuasset, vel se, vel primum nomenclatorem, & omnes eum secutos erroris condemnasset; sed hoc quàm illud facere maluisset. Labet hic ridere Stephanum, qui de vrbibus scripsit, aut eum qui libros ipsius deslorauit potiùs quàm in compendium redegit; apud quem legimus Pyramidem inde dici, quòd Ægypti Rex omne frumentum in pyramides congerens, effecerit frumenti inopiam per reliquam regionem, ita vt Pyramis *πυρὸς ἀμὴν* diceretur, quasi falx messoria omne tollens frumentum: quam nisi vocis det interpretationem, non video quid frumenti inopia cum pyramidibus habeat commune, nisi has voluerit crudelium Regum & luporum potiùs, quàm populi custodum & pastorum granaria fuisse, in quæ non alia ratione frumenta fuerint deuecta, quàm vt eo monopolio Rex totius Ægypti pro eo ac auaritia iussisset premeret annonam. Sed id genus interpretationes non tam antiquitarum mysteria enucleant, quàm animum eorum ostendunt qui talia de Regibus imaginantur, qualia ipsis, si in eo fastigio sederent, in mentem venirent. Liberalior honestiorque illorum opinio, qui ad Iosephum omnem Pyramidum fabricam retulerunt, dicentes horrea hæc fuisse, in quibus futuræ inedie reposita essent alimenta: in quorum numero Nazianzenus videtur voluisse recenseret: sed pius hic vituperum animaduertit quanti sumptus monstrosa illa fuerint moles, & quanto minoris horrea extrui potuissent, immenso discrimine ad frumenta conseruanda commodiore, cum in pyramidibus nihil prorsus loci reperitur, quod magnæ tritici copie asseruanda satis esse queat. Adde quod in plurimis ne aditus quidem vllus ad medullitium detur, & pleraque etiam solido corpore visantur; nisi forte quantum occulta & magnis molibus munita sepultura spatij dispescit, ad quod nullus patet accessus. Vnicadumtaxat Pyramis est è regione Memphis trans Nilum, quæ angusto tramite ad cauum quoddam antrum in medio sui constructum homines admittit: quod latum ad quatuor passus, longum ad sex Belonius esse narrat; in eoque grandem arcam è Basalre exarsam cerni, longam ad pedes duodecim, latam ad sex cum altitudine vnæ vnus: quæ de re quis non colligat in ea Regis cuiuspiam corpus conditum fuisse? Quæ hic oriri potest suspicio, quæ omnino cogitatio, hanc tam ingentem molem granarium fuisse, quum nullus idoneus locus exstet, in quo vel mediocris frumenti copia posset asseruari. In hac sola gradus sunt alti ad pedes quatuor cum dimidio, vt Belonius refert: quamuis alius quidam dicat, tres dodrantes cum dimidio dütaxat singulos gradus altos esse, quorum hoc quàm illud faciliùs credo, cum idem Belonius totam altitudinem ad mille fere pedes credat patere: quæ mensura quatuor pedes singulis gradibus adscriberet. Totam itaque altitudinem sic Aquileicensis quidam Patriarcha computauit, vt gradus numeret

Pyramides Ægypti quales fuerint.

Pyramis è regione Memphis trans Nilum.

meret decem supra ducentos: quorum singulis spithamas tribuit tres cum dimidio vnus; latitudini verò octingentos & decem dodrantes; tamen si dodrantes suos paullo quàm vetustos faciat maiores. Habet hæc pyramis supernè planitiem, ita vt curta sit: quæ si complementum acciperet, septuaginta quinque dodrantum infima cuiusque lateris mensura altitudinem adamussim æquaret. Strabo altitudinem paullo maiorem facit latere, eamque stadio metitur. Sed vt ad id vnde digressi sumus redeamus, quid est, rogo, vt altissimas potiùs pyramides ad horreorum vsum inuitis veterum scriptorum testimoniis transferamus, quàm minores solida fabrica constitutas, citra omnem quæ adiri possit cavitatem? Insanire sanè is merito dicetur qui Romæ Cestij pyramidem tritico aut alij grano reponendo seruisse contendet. Quid de aliis minoribus etiam; an de his quisquam affirmare audebit eas fuisse loco granariorum? Velini præterea ab his hominibus tam absurda vel referentibus vel scribentibus audire, quod huius figuræ nomen fuerit ante illud tempus quo Regum insania his structuris frumenta condere cœpisset. Non poterant scilicet Græcorum pueri in arena pyramides pingere, aut si pingere, non erat vox qua id quod pinxissent nuncuparent. Absit vt tale quippiam de pyramidum vel origine vel nomenclatura cogitemus, cum non has modò, sed obeliscos etiam ingentes erexerint, non ad alium vsum quàm illas relatos. Ammianus Marcellinus laudandus hoc nomine, quòd ab igne dicat eas nuncupari: at ego iam pridem in Hermathena docui, à *Πυρ* quo ignis nobis vocatur, *πύρ* Græcum deriuari: ne Platone quidem repugnante. Nec dissimili via à *Πυρ* fit Puramis, adiecta peculiari Græcorum terminatione: qua compositione significatur regula ad quam se ignis natura extendit. *Πυρ* enim instrumentum vocatur, quo res pro suo quæque modo distenditur & explicatur. Vt ergo à Phrygiis Græcos *πύρ* habuisse Academiæ magister confitetur; ita Pyramis ab eisdem tum ad Græcos, tum ad Ægyptios commigrauit: quod hi non poterunt negare, si volent verum id esse quod priscis ipsorum monumentis proditum Herodotus ceterique retulerunt, sermonem Phrygium Ægyptio esse vetustiore: atque inde recta collectione efficiatur, voces ad religionem spectantes maximè ad Phryges referri debere, quando religionis nomina atque signa inter antiquissima primum locum sortiuntur. Quid enim religione antiquius? Nihil esse si non cuius per se nomen est, pro eo ac esse deberet; mox post hanc litteram ostendam, dum Alaudæ symbolum explicabo. Vetustissimis autem reb us vetustissima nomina contigisse, quis non subenter confitebitur, qui intelliget omnem sermonis & finem & vsum consistere in iis quæ cogitantur, alteri cuiuspiam interpretandis. At quid primis priùs in mentem venit? Nihil. Quod igitur homini antiquissimum, de eo primum sermo institutus: quo fit, vt vocabula in antiquissima religione vsurpata primas sibi sumant antiquitatis. Quid porò in iis quæ ad sacra pertinent, notis, pyramidum figura vetustius reperitur; si non per historiam tantum compertum habemus, antiquissimas figuras hieroglyphicas in pyramidibus & pyramidalibus obeliscis scalpi solere; sed cernamus præterea ipsas quoque Pyramidum in sacris sculpturis notas frequentes fuisse: quod qui nondum animaduertit, eam seriem notarum inspiciat, quæ in Ægyptiaca Bembæ tabula supremo Deorum ordini, vt sic pro tempore cum vulgo loquar, est subiecta, in qua mox pyramidales figuræ occurrent. Si quis tam stupidus sit, vt ex iis non intelligat id genus figuras loco nominum sacrorum fuisse, cum eo mihi non magis quàm cum pecudè disputandum existimo; tantum abest vt illos etiamnum ferendos ducam, qui sibi de granariis somnia finxerunt. Fuerit verò hæc apud Ægyptios sculptura qua quis velit voce nuncupata, id saltem de sermone nostro tenere nobis permittat, Pyramidis nomine significari eam figuram ad quam videmus se igneum corpus extendere atque conformare: quam conformationis vim nemo mortalium Cimmericorum lingua exprimet luculentius & significantius, quàm si *Πυρ* dicat. Nec porò vna est huius vocabuli notatio, sicut nec ipsius nominis *Πυρ*. Hoc enim dum vt nomen vsurpatur, ignis est, dum vt verbum, idem est quod ignem facio vel fero: propterea quòd ignis hoc sibi habeat præcipuum & singulare; quòd omnis vitalis motio calori debeat. *Πυρ* ergo inter alia idem est quod fero, ago & porto: quod in homine nihil aliud est, quàm ipsum viuere. Quamobrem si viuere viuentibus est ipsum esse vt talia sunt, quod Aristoteles in iis quæ de anima scribit confitetur; quid aliud erit ipsa vita, quàm calor, quo omnia viuunt,

Pyramis Cestij Roma.

Pyramide etymon.

Πυρ.

Voces sacras & ad religionem pertinentes ad Phrygas referri debere.

viuunt, siue opus siue actio: quæ continua quædam motio est eius ignis quem intus habemus. Aristoteles animam nouo nomine entelechiam dixit, quo veluti sepia quædam ignotæ vocis atramento naturæ cognitionem offuscaret. Satius ergo, ex iis de anima uerfari. At, ipsomet confitente, omnes animam definiunt motu, sensu & incorporeo: quo fit, vt cum anima corpori suo vt forma in fit, rectè describi queat, incorporea essentia siue forma corpori motum & sensum præbens. Huius autem motio vita erit: at mouere non potest corpus, nisi per calorem; quem uiuentis corporis ignem si uoces, non peccaris, eo quod calor subtilissimo spiritui inditus, igneæ sit naturæ. Videmus itaque ignem motionis instrumentum esse: quo extincto, anima corpus deserat, nec amplius mouere possit. Huius ergo instrumenti, quo tamquam vehiculo anima utitur, siue latio siue motio ipsissima est vita: quo fit, vt *Dur* & *Alef* eiusdem sint notionis, cum *Alef* quod est uiuo, per *Dur* quod est moueo, definiatur. Quamuis quoduis ferendi genus per *Dur* intelligamus, ratio tamen uocis postulat, vt primum ignis motioni conueniat, qui omnia tamquam vehiculo corpus mouet. Hinc modò liquet *Dur* & *Alef* profus idem esse, eo quod *Alef* significet vel in altum leuo, quod est ignis proprium; vel membra leuo, quod quid aliud est, quàm corpus moueo? Quemadmodum ergo in *Alef*/ quo uiuo significatur, statim admonemur, vitam eleuationem esse; ita in *Dur*/ quod est fero, intelligimus ignis lationem maximè lationem dicendam esse, eo quod à *Dur*/ quod ignem norat, uerbi significatio deriuetur. Vita igitur cum brutorum, tum hominum terrena sola spectantium vita dicenda non erit de prima uocis nostratis ratione, cum is solus uiuat qui sursum sese leuat & ad ignem motione sua se conformat. Non malè ergo illi qui animam ignem esse dixerunt, eo quod humana anima officio suo non fungatur, nisi ritu ignis hominem ferat sursum ad ipsum vnum, ad quod omnium rerum creaturarum pyramides finiuntur. Quocirca cum pyramis ipsa illa sit figura ad quam se ignis in motione sua conformat; age, dic mihi quisquis es, an aliquid perspicaci ingenij tui acumine inuenire queas, quod vt vitæ symbolum sit potius quàm pyramis mereatur? Nec tamen cuiusuis vitæ tesseram geret, sed eius dumtaxat quæ propriè vita Cimærio sermone dicitur; quæ à multis huius mundi negotiis se paulatim ad vnum colligit, & in Deum, vt apicem summum, omnes suas dirigit actiones: haud aliter atque in pyramidalis numero à multis ad vnitatem peruenitur, & in ipsa pyramidis figura latitudo in vnū apicem tendit. Hanc pyramidem expressit Deus dum dixit: *Martha, Martha sollicita es, & turbaris circa plurima: porro vnum est necessarium: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Qua de re intelligas, vt ab vno omnia profluant & multa fiunt; ita à multis totius vitæ summam in vnum esse colligendam, si optimam partem cum Maria consequi velimus. Quanto ad plura distrahimur, quanto latius in multis occupamur, tanto ab vno, quod necessarium Christus esse dixit, sumus remotiores. I nunc, & diuitiis ad immensum accumulandis inusta, porrigere quàm potes latissime possessiones, nullus te satiet decempedarum numerus, metire arua per schænos & parasangas, ambitione nocte dieque per totam ætatem distrahere, nullus honor tam amplius sit vt non desideres ampliores: At dum nullo sine negotiorum latitudinem coërces, vide quando tandem sit pyramis tua absoluenda; ad quam ad eò nulla iacis fundamenta, vt viam teneas profus contrariam à paucis ad multa, à multis ad plura, ab his item ad plura & ampliora perpetuò contendens. Intellige igitur nec te viuere, nec sursum ascendere; nec pyramidis notam mereri; sed præcipitem vt ab vno ad multa ferri, ita te multis turbis quibus distrahens non attolli, sed immori & morte perire sempiterna. Sit nunc itaque satis declaratum, pyramidem beatæ felicitæque vitæ præ se ferre mensuram: quo cognito, non erit arduum causam coniectare, ob quam pyramides Regum fuerint aliorumque sepulcris consecrata. Numquam draco humani generis hostis cessauit venenum suum hominum animis inspirare, nec aliud inuenit vquam præsentius, quàm si persuaderet, post hanc vitam nihil nostri reliquum esse, verum cum corpore animam interire. Quam verò late per omnem orbem hæc pestis sit grassata, non est nobis de vetustæ historiæ monumentis docendum, cum, pro dolor, hodie etiamnum satis magnam eorum multitudinem credam inueniri, qui sic opinantur.

Anima definitio.

Ignis motio instrumentum
Vita quid.

Viuere quis verè dicatur.

Pyramis felicitatis vitæ symbolum.

Pyramides Regum sepulchris consecrata.

Animam cum corpore interire, persuasio diabolica.

Qui in Italia sapientiæ studiis incubuerunt, qui medicorum scholas frequentarunt, qui liberis disputationum discursibus crebrius interfuerunt, qui deniq; omnino cum vulgo hominum in illa regione sunt versati, is obscurum esse nō potest, quàm non sine causa in hanc ducat suspicionem. Græcorum tam communem opinionem fuisse, nihil homini post hanc vitam superesse, vt Getas vicinos suos Athanazontas per ludibrium vocarent, quasi ei nationi id peculiare esse dicerent, vt animorum credent immortalitatem, alibi demonstraui: nec est rebus per se satis notis & alioqui abominandis diu in hærendum. Egyptij ergo sacerdotes de vetusta religione diligentissimè cum apud omnes, tum apud Reges eam sententiam muniebant, qua pestiferum hoc animorum mortalitatis venenum tolleretur, quibus assensu Reges, & satis instructi quàm exitiale malum non solum singulis, sed toti etiam reip. daret, si futura vitæ spes fracta esset, summis viribus contendendum sibi putarunt, vt illa inter homines opinio retineretur, qua labefactata & Dei cultus & hominum societas collaberetur. Quamobrem cum magnificentissimis templis homines ad religionem prouocarent, tum sibi sepulcra constituerunt, quibus ostenderent se firma fide tenere, se post corpus depositum non viuere tantum, sed vitam etiam viuere quàm prius vixissent beatiorum. Pyramides itaque nihil aliud erant, quàm perennia & semper duratura fidei ipsorum argumenta, incomparabili illa quidem sumptu conclusa, sed tanto validiora, quanto maiore labore, maiore impensa, maiore subditorum molestia constitissent, cum quæ talia sunt & præsentibus maximè moueant, & apud posteros sui admirationem excitantia eò cogant, vt quæ de causa erecta fuerint interrogetur. Viuunt ergo hætenus, & non viuunt modò, sed se viuere etiamnum testantur qui has moles in cælum sustulerunt, quas nec Persæ, nec Romani, vt omnia quæ possent & agerent & raperent, vel diruere vel labefactare poterunt. Durant adhuc stupenda Regum opera, stultis quidè & rationis veræ, ob quam posita sunt, ignaris potentia & diuitiarum miracula: at iis qui causam examinant, firmissima non præcæ modò fidei monumenta, sed efficacia etiam ad vitam rectè formandam præcepta: quæ qui sequetur, ignis ritu ad ætherem & ad ipsum vnum recta linea feretur. Quamuis ergo impensam perditam plerique omnes has moles & nunc iudicent & olim iudicant, nobis tamen minimè eorum calculus approbandus, si clarè cernimus veneno perpetuo perpetuum amuletum adhibitum fuisse: quo beneficio quia Reges illi maius nihil mortalium generi præstare potuissent, non miremur eos tanto studio tantisq; sumptibus curasse, vt ad omnem posteritatem utilitas pertineret, & omnes ij qui operum magnitudinem stupent, occasionem haberent tum de causa structuræ perquirendi, tum vitæ ad pyramidis tesseram accommodandæ. Verum neminem hætenus legere memini veteris vel sapientiæ vel historiæ scriptorū, qui ad veram symboli tam toto orbe terrarum celebrati intelligentiam adspirarit: nec equidem adspiraturus eram, nisi Cimærius Mercurius interpretatione ipsius Ales viam aperuisset. Vt verò pyramides ex innumeris & ingentibus lapidibus sunt constructæ ad hanc quam dico notationem; ita ad eandem aliud quoddam eiusdem fere figuræ genus inuentum, quod vnico lapide viuo cõstans, obelisci accipit appellationem; quasi paruum veru esset, cum nullum magnitudine conferendum reperitur. Facile mihi Ammianus concesserit, eiusdem obeliscum & pyramidem significationis esse; cum hanc ab ignis figura distam fateatur, illum ad hunc describat modum, vt asperitum lapidem esse dicat in figuram metæ cuiusdam excelsam, sensim ad proceritatem consurgentem, & paulatim graciliorem, vt radium imitetur. Cum enim metam factam dicat, vt radium imitetur; quod discrimen est huius & igneæ figuræ, nisi quod obeliscus acutiùs ascendat, & vno dumtaxat lapide constet: qua re symboli ratio nihil immutatur. Fuere qui hoc argumento radorum freti, omnes obeliscos Soli consecratos fuisse indicarent; quibus non assentietur Marcellinus, qui obeliscum illū quem Constantius Romam transtulit & in circo erexit, ea de causa ab Octauiano relictū dicit, quod Soli præcipuo quodam honore nuncupatus fuisset. Nos lubenter faciemus vt hoc Soli tribuamus, obeliscos ei hætenus sacros esse, qua vitam tenus hac figura denotatam omnibus largitur. Vita enim à calore, calor à Sole, Solis lux à Sole supermundano, & hic à Deo ipso trino & vno dependet. Quod autem rotundam pilam obeliscis imposuerint antiqui auctore fulgore radiantem, atque inde pyròpum nominatum; id hac ratione capiendum, vt

Athanazontas
Getæ.

Pyramides
Ægypti quid
significent.
Cur constructæ.

Obelisci.
Obelisci quid
diffent à py-
ramide.
Quales fuerint.

Pyramidi

Qui

II 3

intelliga-

intelligamus vitam nostram radio denotatam in æternam lucem terminandam, quam rotundus pyrôpus pollicetur. Quem itaque ex hac vita bene piequæ acta ad æternam vitam significabimus tranſiſſe, ei ſi obeliſcum cum pyropo metæ apicem claudente ponemus, ab hieroglyphica diſciplina videbimur inſtructi. Pierius in obeliſco & pyramide igneis figuris explicâdiſtam frigidus fuit, vt ſi quis eum pingere volens, Salamandram igni imponat, nihil ab ingenio eius aberret. Sed de obeliſco rurfus. Quando modò quid pyramis ſit, quid obeliſcus, & quid apud ſacrorû antiſtites denotant, fatiſ mihi videor declaraffe; poteram finem huic conſiderationi imponere, niſi Meta (cuius voce in obeliſci deſcriptione Ammianus vſus eſt) poſtulare videretur, vt & nominis ſui, non minus quàm pyramis, acciperet rationem; cui reddendæ tantus modò ſub oculis iacet apparatus, nihil vt præterea ſit quærendum. Cùm enim is totius noſtræ vitæ ſcopus eſſe debet, vt iuxta ignis & radiorum lationem ſurſum ad vnum apicem, qui Deus eſt, omnem actionem & maximam & minimam referamus; ſtupidus ſit neceſſe eſt, qui non animaduertet pyramidem ſignum eſſe vitæ præſtantiffimæ, ad quod omnibus ſit tota mentis acie collimandum; quoq; contracto, feliciſ vitæ curſum dicamur emenſi. Metæ idem eſt quod menſurare: vnde Latinis Metior. Hinc Met, quod alij Met vocali longa pronunciant, pro menſura. vnde Meta Latinorum nihil aliud ſonat, quàm menſuram: quæ vox per excellentiam humanæ vitæ dimetiendæ examinandæq; primùm videtur conuenire. At hanc pyramis metitur & norma ſua coërcet; quo ſit, vt ipſa meritò dicatur ſine meta ſiue menſura actionum humanarû. Hinc ad ſignum cuiuſvis finis ſignandi meta transfertur. Nec alia cauſa vetuſtis fuit, vt pyramidibus fines notarent, quàm vt cuiuſvis termini ſigno viſo hominibus ſuccurreret, vitam totam ignis figuræ eſſe conformandam, niſi numquã ad felicitatis finem pertingere velimus. Quamuis ergo meta de vocis origine cuiuſvis rei menſuræ conueniat, pyramidi tamè exæche quadam poſſimum accommodatur, eo quòd hac rectus humanæ vitæ curſus menſuretur. Quamuis igitur in circis antiquitus ad curſus terminum denotandum columna rotûda æquè commodè collocari potuiſſet, maluerunt tamen præſci illi patres pyramidem ſub metæ nomine collocare, vt in ludis etiam beatæ vitæ finis ob oculos verſaretur. Hæc eſt itaq; ratio ob quam & fines pyramide olim ſignarunt, & metæ vocabulum pro pyramide ſola poſuerunt: quorum vtrumque omnibus hætenus æquè ignotum reor fuiſſe, tametsi metam à metiendo dici annotarint, contra quàm analogia poſtulare videretur. Sed in ea re nihil difficultatis, quando alibi clariffimum feci, vtrumq; vocabulum à noſtra lingua ad Latinos veniſſe: quorum primus fons eſt Tam, vox conuerſione Met generans: vnde Met & Tam vocabula ichnæa. Meta itaque pyramidis formam habebat, ea quam dico ratione, quòd nimirum vltimus felicitatis humanæ finis à præſcis hominibus huius figuræ teſſeram acceperit. Hinc ſimpliciter pro fine ponitur, vt in illo Virgilij,

Hic ego nec metas rerum nec tempora pono.

Alibi ad figuram etiam & circenſem ritum vocabulum accommodauit,

Hic vel ad Elei metas, & maxima campi

Sudabit patia, & ſpumas ager ore cruentus.

Ymbra terre, meta nominis, Metor, aris.

Elegantiffimè Cicerò vmbra terre vocat metam noctis, in quam Luna incurrens luminis patitur deliqui. Nos Met dicimus pro ſtruce in conum ſubducta: Latini metari caſtra & metari agros dixerunt, pro eo quod eſt, metis diſponere atque diſtinguere. Vt in catena annulus annulum, ita in antiquaria contemplatione vera vniuſi ſymboli expoſitio aliam & aliam ſecum trahit. Dixi quid pyramis & obeliſcus notarent, & inde mox verus exſtitit metæ explicatus: ex hoc video aliud luculentum ſignum accipere interpretationem, quod à nemine hætenus intellectum fuiſſe cerno. Norunt omnes, cupreſſum apud poëtâs feralem arborem haberi, ſed qua de cauſa in hanc venerit exſtimationem, non irém omnibus puto liquere. Pierius more ſuo rem tractauit, id eſt, præclaris & ſeſquipedalibus verbis non pauca locutus nihil dixit. Cupreſſum non alibi quàm in Creta de radicibus vbi recifa fuerit naſci annotauit, atq; idcirco ſepulcris conuenire, vt eius videlicet exemplo diſceremus, eum qui ſepultus eſſet, non reſurrecturû. Tolerabilis proſectò interpretatio apud Epicureos porcos, qui poſt mortem nullam vitæ ſpem relinquunt: at nobis & natione Germanis, apud quos numquam animorum immortalitas in dubium vocata eſt, & fide Chriſtianis, aded hæc intelligentia reiſcienda videtur,

Meta nomine ratio & mysteria, Meten, Metact, Meta.

Meta in circis cur pyramidæ figura conſtructa.

Tam, Met.

Cupreſſus feralis arbor cur habeatur apud poëtâs.

videtur, vt proſus contrarium hoc ſymbolo denotarum fuiſſe contendamus; nec non eandem omnino ſignificationis rationem in cupreſſo atque in pyramide veteres obſeruaffe. Sed condonemus Pierio, ſi Feſto credere & communem plurimorum ſuæ regionis hominum opinionem ſequi maluit, quàm nihil de cupreſſo in ſuis Hieroglyphicis commemorare. Plinius cupreſſum feminam metam vocari ſcribit, eo quòd in metam attollatur: qua de cauſa non immeritò natiua ſua forma vitæ cæleſtis & ignei vigoris indicium præfert: quamquam non hac vna ratione, cùm & aliæ accedant quibus hæc prima adiuuatur & luculentior euadit. Quamuis enim Diti ſacra hæc arbor eſſet, atq; idcirco inuiſa & funeſta, minimè tamen id notabat quod plerique omnes tum veterum tum recentiorum exiſtimarunt. Doctè Virgilius, vt omnia:

*Nec minus interea Miſenum in littore Teucri
Flebant, & cineri ingrato ſuprema ferebant.
Principio pinguem tedis & robore ſectò
Ingentem ſtruxere pyram: cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferale ante cupreſſos
Conſtituunt, decorantq; ſuper fulgentibus armis.*

Idem alibi:

*Ergo inſtauramus Polydoro funus, & ingens
Aggeritur tumulo tellus: ſtant manibus ara
Caruleis maſta vittis atraque cupreſſo.*

Ad quem locum Seruius annotauit funeſtam cupreſſum eſſe, quòd ceſa non reuireſcat: quod illi minimè aſſentior. Solet eadem ante fores collocari mortuorum: quem ritum Horatius indicauit:

*Linquenda tellus & domus & placens
Vxor, neque harum, quas colis, arborum
Te præter inuiſus cupreſſos
Vlla breuem dominum ſequitur.*

Ouidius Cypariſſum puerum in hanc arborem mutatum canit: qui certia quam vehementiſſimè amabat, imprudenter à ſe occiſa, ita contabuit & obriguit dolore, vt commiſeratione Apollinis in cupreſſum ſit conuerſus. Nobis quidem placet, Cypariſſum Apollini gratum fuiſſe, at necdum videmus eius amoris cauſam fatiſ explicatam. Fuerunt qui omnes obeliſcos radiorum crederent ſymbola; eatenus illi quidem veritati propinqui, qua Deus hic vitæ præſidere intelligitur, quæ per metæ figuram ſignificatur, quam Ouidius expreſſit:

*Aſſuit huic turba metas imitata cupreſſus,
Nunc arbor puer ante Deo dilectus ab illo
Qui citharam neruis, & neruis temperat arcum.*

Quemadmodum ergo obeliſcus ille quem Octauianus Auguſtus mouere noluit ob religionem, & Conſtantius ſuperſtitionem contemnens Romam tranſtulit, Soli fuerat dedicatus, vt præcipuo & ſingulari vitæ datori, ita Cupreſſus etiam eidem Deo à præſcis hominibus fuit ſanctificata: cuius rei cauſa non rectè vel examinata vel intellecãta, conſiſta eſt fabula, ſollénis & antiquus ignorantie prætextus. Eſt autè Soli dedicata non ob id tantùm quòd pyramidem inſigniter æmuletur, eaque forma vitæ ſignum habeat ſempiternæ; ſed propterea etiam quòd lignum eius nec cariem ſentiat, & alia etiam ab eroſione & vermibus ſeruet. Quamobrem merito ſuo maximo & ſepulcris & funeribus dedicabatur, vt eius monitu homines docerentur, eos quos mortuos putarent, ad æternam & cupreſſinam durationem tranſiſſe, iam apice cælum contingentes. Eadem ratione Deorum ſimulacra è cupreſſo fieri conſueuerunt, vt materia, quoad eius fieri poſſet, illorum reſponderet æternitati. Quanta ſit cupreſſini ligni duratio qui neſcit, cùm alios, tum Plinium legat, & mox intelliget quanto & veritati, & veterum, qui ſymbolo huius vſi ſunt, exiſtimationi meliùs à me conſultum ſit, quàm à Feſto Pompeio, Seruio, & ceteris ſententiam ſecutus, non Chriſtianis modò, ſed omnibus etiam ſapientibus indignam. Quid? quòd cupreſſus minimo ſemine citra omnem cultum iacto ſic aſſurgit, vt numquam degeneret. An non hoc quoque nobis indicat, ipſum corpus terræ mandatum de minima elementorum portiuncula reſurrecturum? Cùm enim cor-

Cupreſſus dita meta.

Cupreſſus Diti ſacra.

Cypariſſus puer in cupreſſum arborem mutatus.

Obeliſcus Soli dedicatus. Cupreſſus Soli ſacra.

Cupreſſus in ſepulcris & ſepulcris quid ſignificet.

pora in femina elementorum resoluantur, non illa quidem è trunco suo aut radicibus resurgunt, sed è minimis particulis ad integritatem tantam restituentur, vt non tantum non sint degeneratura, sed etiam immortalitatem assumptura plusquam cupressinam. Quanto sanius prisca illi patres, quam Sadducei & Epicuri de grege porci de vita animorum sempiterna & corporum resurrectione senserunt, dum tesseram hanc sepulcris imponerent. Vellem equidem etymon mihi à quoquam vel Græcorum vel Latinorum exponi, vt viderem, ecquid & inde lucis affulgeret: at quantum memoria teneo, frustra apud scriptores illud vestigarem. Et quid opus est longa inquisitione? Præsto est Cimbrica interpretatio, non arboris tantum naturam ostendens, sed luculentam etiam addens symboli rationem. Græcorum *κίπρῳ* & V Latinorum frequenter in O transire, & rursus hoc in illa mutari, notius quam vt sit admonitione dignum. Nos Coper dicimus pro ære: quod nomen huic metallo datum, eo quod eius in emendo maximus olim vsus esset. Latini Cuprum inde fecerunt, vnde & Cypros insula, quod hoc metallo abundaret. Verum originis ignari crediderunt æs Cyprum à Cypro vocandum, quasi illic primum inuentum fuisset. Eodem modo ex *Copressis* siue *Copressis* sit Cupressus, & Cyparissus Græcis. Est autem *Cop* caput, ita vt *Cop* res arbor vocetur, quæ capite suo in altum assurgit. Sic *Æres* etiam is vocatur, qui alto corpore ceteris hominibus præstat. Elatam ergo in altum comæ in hac arbore naturam nomen expressit, & vnà denotauit, huius tessera resurrectionem capitum nostrorum denotari, quæ tanto vitore assurgit, vt nullum ymquam senium aut matorem sit sensura. Est inter breues Pythagoræ sententias & hæc vna, non esse ligna cupressina coaceruanda: quæ quid notatum sit, difficile fuerit coniectare. Iamblichus sic recitat, vt cypressinum aceruum non oportere fieri dicat, vel quia Iouis sceptrum cupressinum fuerit, vel ob aliam quampiam mysticam rationem. Simpliciter & citra ambages aceruus cupressinus mihi ab eo fieri videtur, qui sic rebus coaceruandis est intentus, vt diuitias velit parare sempiternas, cum tamen earum vsus breuis sit, & momento temporis finiendus. *Vite summa breuis*, inquit Horatius, *spem nos vetat inchoare longam.* Et iterum: *Immortalia ne speres monet annus, & alimum Quæ rapit hora diem.* Qui vltra vitæ terminum curas extendit, nec vllam metam ponit cupiditati, is aceruum parat cupressinum; talem nimirum, vt numquam absumatur. Diuitiæ corpori dumtaxat quæruntur; at hoc breui est interituum. Quæ igitur insania aceruum velle parare mortalem? Eodem modo Iouis sceptrum cupressinum dicitur, quia regnum eius est sempiternum, cum alia regna omnia caduca sint & exiguo tempore duratura. Quod Gyraldus hæc putauit verari, ne ex rebus sacris nobis diuitiarum aceruos paremus, minime placet: nec magis quod suspicatur nos moneri, ne simus solliciti de sepultura & funebri pompa. Conferat ergo Pythagoræ allegoria cum eo quod dixi, cupresso in sepulcro & funere cum animi immortalitatem, tum corporis etiam resurrectionem denotari. Ex cupressi meta in mentem venit Coni & Pini. Conus Græcis idem quod Latinis meta, non alio à pyramide differens, quam quod Conus pyramis sit ex rotunda basi assurgens, qualis est cupressi forma. Eiusdem notationis est Turbo. Hinc & fructus pini & cognatarum arborum ex hac forma Conus vocatus. Sic Virgilius Coniferas cyparissos dixit. Ex figura itaque Pineæ nux conum formans, vitam significat; non illam quidem quamuis, sed occultam atque conclusam. Quamobrem pinus Cybelæ deæ terram concludenti, & femina gremio suo custodienti dedicatur. Nihil enim aliud apud Physicos interpretes Cybele fuerit, quam terræ vis conclusa, sterilis illa quidem exterius, sed vitam intus alens feminum vniuersorum, quæ cono pini designatur. Et haud secus atque nux pinea solo calore vel ignis vel aquæ calentis aperitur; ita & terra non antè se recludit, quam Sol radiis eam directionibus excalfecerit. Hinc Thyrsus Bacchicus pro mucrone conum habet pineum, denotans vitam similiter conclusam & occultam in Bacchicis caerimoniis latere, quæ non nisi mentis calore diuinitus accenso referari queat. Sicut enim vannus mystica est in huius Dei sacris, ea quæ in omni vitæ ratione superuacanea sunt haud secus ac paleas euentilans; ita & thyrsus nihil minus quam hasta militaris, is est Scipio, cuius ope vita mystica & comparatur & sustinetur. Quod si vltèrius pergas, veterè dixeris Thyrso fidei baculum notari, cuius vita conclusa est & occulta; nec alia via in apertum fructus suos prolatura, quam si caritatis ignis accedens, quod vitam suam

Cupressi etymon.

Cop.

Cupressina ligna non esse coaceruanda.

Conus quid, & quo à pyramide differat.

Pinus Cybelæ sacra. Cybele quid Physici.

Bacchicus Thyrsus cur pro mucrone conum habeat pineum.

Thyrsus fidei baculum denotat.

firmis

firmis claustris intra secretos sinus tueretur, id multiplici & vndiq; patente hiatu recludat. Hic est feruor ille, qui nisi omnibus iis quæ vel symbolis, vel hieroglyphicis, vel sacris ritibus abdita delitescunt, vim suam validam benignè adspiret, nihil vquam ex eorum inuolucris capietur emolumenti. Multos variosque scipiones in sacris Ægypti sculpturis videmus, pro eo ac varia in vario vitæ genere officia proponunt, alios hoc, alios illo terminalis aut floris ornamento supernè insignitos; inter quos hic si poneretur, non postremas vtilis notationis partes, ne dicam primas, obtineret; vt dilucidè patebit, si fides cum caritate, iuxta D. Paulli sententiam conferetur. In fide enim omnis nostra vita vires suas tamquam in munitissima arce conseruat: cuius fructus suauissimus folius calor à Spiritu sancti accessu beneficio sese prodit ad communem omnium salutem. Quid thyrsus causa mysterijque nomine Cimimeriis demonstrat, non est huius loci planius docere. Satis esto si examinetur, cur pyramidis hæc formula Conus dicatur. Hic rursus Græcos & Latinos frustra consulas de vocis origine: at non luseris operam, si eam apud nostrates explores. Conus fortè audaci, & ad quiduis aggrediendum prompto animo præditum designat. Hinc Conus-rat/ quem Conradum Latinorum formula vocamus, qui cor habet ad res magnas audendas paratum. Quam ergo figuram audacissimam dicemus ad quiduis inuadendum? Num aliam, quam eam cui Plato maximum tribuit acumen, & summias vires ad quiduis penetrandum? Hanc ipse Pyramidem vocauit: quæ si nomen à modo & ratione potestatis accipiat, Conus & Græca terminatione *κωνος* dicitur: atque sic vocata & nomine & reapse igni maximè conueniet; cui non audaciam modò, sed maximam etiam in agendo vim omnium sæculorum gentiumque tribuit obseruatio. Porò quia alij Conus/ alij Cuen dicunt pro eodem, & procliuis alioquin horum est commutatio elementorum, Latini ex eadem origine Conus nomen seruauerunt: quo licet ad instrumentum dumtaxat audacissimum & omnis contemnens aduersitatis vrantur, ea tamen est significatio, vt cuius formæ pyramidalis perquam scitè queat applicari. In prouerbum abiit, Malo nodo malum cuneum quærendum; dum indicatur, nihil tam solidum esse, quod non cuneo aliquo vel rumpatur vel soluatur: & maxima id quidem ratione, cum ea huius figuræ vis sit, vt omnia penetret, nec quicquam tam firmiter sit connexum quod non disrumpat. Quocirca non video quid aptius dici potuerit, quam igni omnia penetranti & soluenti formam esse cuneatam: quam si de Cimbrica interpretatione describas, eam esse dicas quæ nihil non audet atque potest. Discant modò Græci, discant Latini, quam elegantibus vrantur vocabulis, quamque sapientiæ arcanioris plenis, si eorum nos rationes de ipsis sermonis radicibus explicare permittent. Sed quid dixi si permittent? cum nihil interfit mea, quid mihi ipsorum liceat vetitum ue sit permissu; si quidem constat, eos nihil sani de vocum harum origine posse comminisci. O bellum, & plenum voluptatis spectaculum! in quo tantam datur intueri vocum & rerum cognationem, vt nescias Timæus nè à nomenclatore, an nomenclator à Timæo his sapientiæ præceptis fuerit imbutus. Non possum committere, quin aliud adhuc addam argumentum, quo nihil hominibus nostris dici possit luculentius. Alauda, à crista Corydos Græcis vocatur; & à Theocrito *ἐπιτύμβιος*, eo quod tumbum igni in capite habeat erectum ea forma quæ in Ægypto pyramides videntur: ex quo quiuis intelligit, veterum tumulos in metam fuisse sublatos, atque idcirco apud nos hæctenus tumuli ad hanc effigiem è terra aggei, quales cum in tota Albania plurimi, tum tres non procul ab ipsis incertibus Thebensium cernuntur, vernaculo hæctenus sermone *Tomben* nominantur, quæ sunt vetusta Romanorum hæc olim cætorum busta. Alauda autem *Lew-were* nobis, siue *Les-were* vocatur, id est, vitæ opus: qua in voce videas pro tumbo, quem in capite gerunt, nos vigiliam aggeratam ipsis tribuere. Sed de hac autè vt pluribus agamus, admiranda naturæ consideratio, & eius monumenta à prisca hominibus diligentissimè ad posteros transmissa me cogere videntur, nedum incitare. Prius tamen quam de alauda verba faciam, ex ipsa Ægyptiorum antiquitate hanc primæ litteræ figuram in lucem proferam; vt non solum de nominis ratione constet hanc esse congruentissimam, sed præterea etiam è vetustissimis monumentis perspicuum fiat, & hanc ipsius Aleph olim figuram, & hanc ipsius figuræ significationem in hieroglyphicis fuisse, quam modò explicauit.

Nescio

Coni etymon.

Conus.

Cuen.

Cuneus vnde nomen habeat.

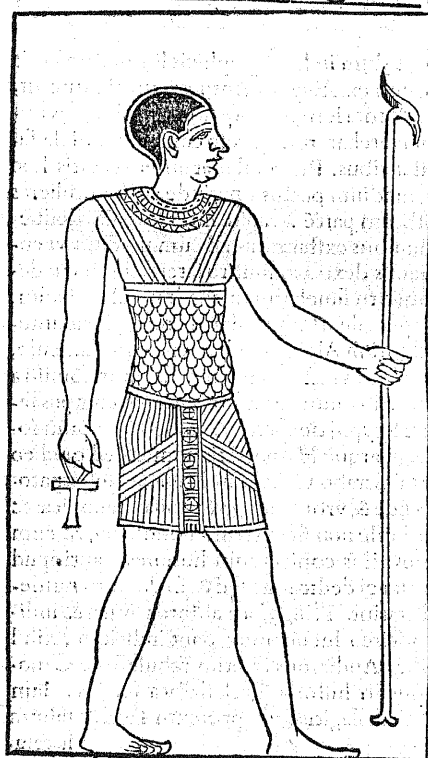
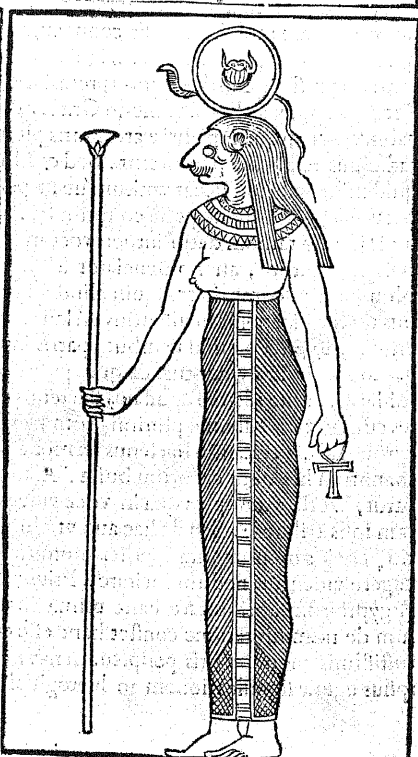
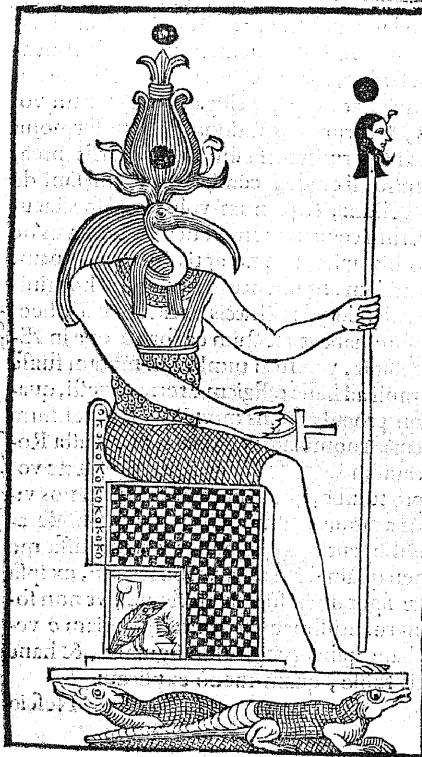
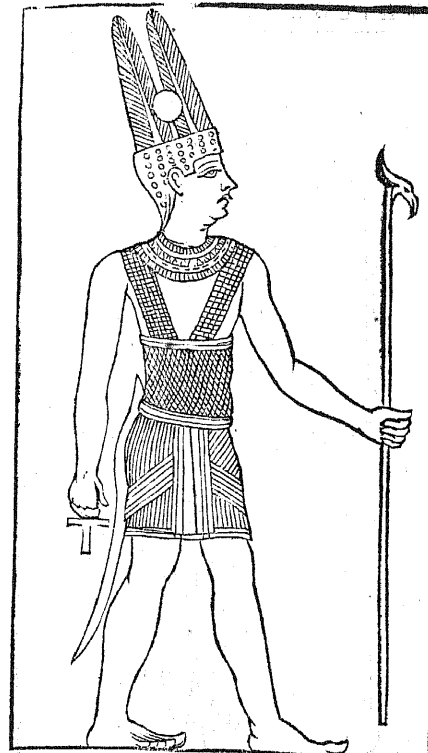
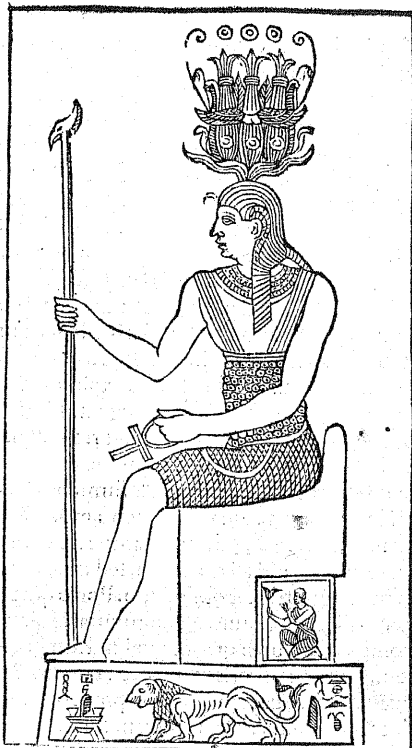
Cuneus malus nodo quarèntis.

Alauda dicitur Corydos, & ἐπιτύμβιος.

Tumbi nomen stratum est in tumbi effigiem aggeratam.

Tombeit.

Lew-were.

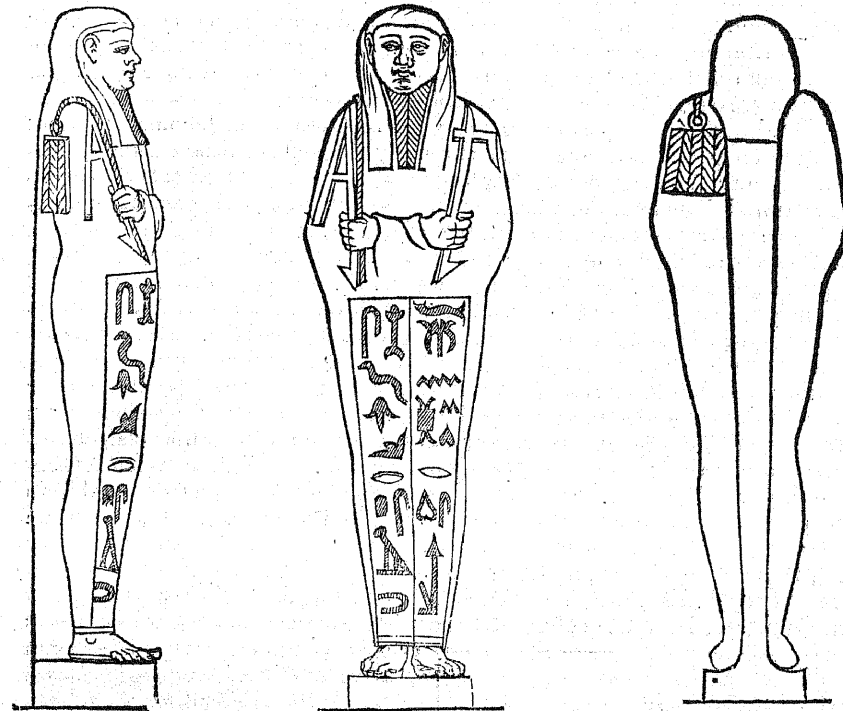

Nescio equidem quo fato accidisse dicam, vt dum in hieroglyphicis litterarum notis verfarer, simulacrum quoddam antiquissimum ex Ægypto Antuerpiam allatum sit, cuius materies Cyaneo lapidi simillima esset, & tota longitudo quatuor paullo plus minus digito æquaret. Caput pueri formam præferebat, totum velo contectum, sola facie mento tenus & auribus bene magnis exstantibus. Propendebat autem capitis hoc velum ex parte anteriore à mento in ipsum medium pectus; perinde atque mulieres quædam nostrares lugent; & similiter in posticam partem à capite inter scapulas desinebat: reliquum corpus totum tectum, solis manibus exstantibus, ad eum modum, vt cubiti decussatim se premerent sub veste, & manus dextra in sinistro latere, sinistra in dextro videretur. Reliquum corpus terminorum ritu finiebatur in quadrangulam basim, cui tota effigies recta insistebat. A medio corpore deorsum litteræ hieroglyphicæ anteriorem partem occupabant. Dextra manus figuram Aleph tenebat, vnà cum funiculo, è quo à tergo librarius saccus è iuncis vel viminibus factus pendere videbatur. Sinistra falcem gerebat. Nobis itaque puer Alphabeticarius nunc primum rationis compos factus hoc termino denotari videbatur, quem Ægyptij de sacro sermone Canopum solent nuncupare. Non minus nobile fuit Canopi atque Harpocratis nomen, sed quid eo significaretur, à nemine hactenus explicatum. Strabo Canopum Menelai gubernatorem fuisse scribit, cui & ceteri consentiunt: vnde & vrbi Canopo & fossæ Canopicæ & ostio Canopico nomen manserit. Mihi verisimile non fit exterum hominem, & eum nec rebus gestis illustrem, nec apud Spartanos villos consecutum honores, tanti apud Ægyptios fuisse, vt non hæc modò monumenta ei dedicarint, sed & in deorum numerum retulerint, & clarissimum ei sidus consecrauerint. Nimis hæc absurda sunt, & indigna quæ vel inter fabulas recensentur, & idcirco luculentum dant indicium, nihil prorsus notitiæ probabilis de Canopo exstitisse. Audiamus interim fabulam de Canopo in Ægypto olim iactatam, quam Rufinus in historia Ecclesiastica recitat. Iam verò, inquit, Canopi quis enumeret superstitionis flagitia? vbi prætextu sacerdotium litterarum

Canopi simulacrum ex Ægypto Antuerpiam allatum.

Canopi in Ægypto monumenta.

Canopi fabula.

litterarum (ita enim appellant antiquas Ægyptiorum litteras) magicæ artis erat pænè publica schola. Quem locum velut fontem quendam atque originem dæmonum in tantum venerabantur pagani, vt multo ibi maior celebritas, quàm apud Alexandriam haberetur. Sed de huius quoque monstri errore cuiusmodi originem tradant, absurdum non erit paucis exponere: Ferunt aliquando Chaldæos Ignem deum suum circumferentes, cum omnium provinciarum diis habuisse conflictum; quo scilicet qui vicisset, hic esse deus ab omnibus crederetur. Reliquarum provinciarum dij æris aut auri, argenti quæ aut ligni vel lapidis, vel ex quacumque materia constabant, quæ per ignem proculdubio corrumperetur. Ex quo fiebat, vt ignis locis omnibus obtineret. Hæc cum audisset Canopi sacerdos, callidum quiddam excogitavit. Hydriæ fieri solent in Ægypti partibus fictiles, vndique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua defudans defecatur & purior redditur. Harum ille vnã, cera foraminibus obturatis, desuper etiam variis coloribus pictam, aqua repleta, statuit in deum, & excisum veteris simulacri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput desuper positum diligenter aptauit. Adfuit post hæc Chaldæi. Itur ad conflictum, circa hydriam ignis accenditur, cera qua foramina fuerant obturata, resoluitur; sudante hydria ignis extinguitur. Sacerdotis fraude Canopus Chaldæorum victor ostenditur. Vnde ipsum Canopi simulacrum pedibus perexiguis, attracto collo & quasi sugillato, ventre tumido in modum hydriæ, cum dorso æqualiter tereti formatur. Ex hac persuasione velut Deus victor omnium colebatur. Hæc Rufinus: quæ ad eundem modum apud Suidam narrantur. Quis hinc non videt ridiculam & anilem fabellam, ne dicam putidam & ineptam, tantum abest vt ad veram referri queat antiquitatem. Stupidi fuerint & plus quàm plumbei Chaldæi illi necesse est, qui nec hydriam, nec aquam effluentem deprehendere quierint. Deinde qua tandem ætate hoc commentum dicemus accidisse? Certè si vmquam, Cambysis tempore contigerit, qui plurima contra Ægyptiorum superstitionis insaniam designasse narratur. Atqui id fabulæ auctores non commemorant.

Ignis, Chaldæorum deus, aliorum omnium deorum victor.

Canopi fabula cõfuitur.

K K rant,

rant, ad eò vt facìle cernas qualis ea sit historia, quæ nullo tempore, nullo regno, nullo auctore circumfcribitur. Nos igitur eandem viam quam in ceteris hieroglyphicis ingressi, primùm quid Canopus in sacra Ægyptiorum significet lingua declarabimus, ac deinde videbimus, quæ conuenientia sit nominis & ad spectabilis signi. Can apud nos dum verbum est duo significat, possum & scio: vnde ab eius præterito imperfecto Consi- dicitur ars & facultas. Significationis ratio in Can cernitur, quæ vox vehemens desiderii indicat cuiuspiam rei quâ nobis adesse cupimus. Omnes enim homines & scire, & aliquid facere posse vehementer desiderant, nec quicquid est quod maiore naturæ procliuitate rapiantur. Vox Can conuersa Pac facit, quod significat vehementer & cum impetu quodam ad aliquid inclino, vt dum dicimus, *Et nart dar-na*, id est, pronus ad hoc fertur. Quia verò ex hoc tam ardenti desiderio ad rem ipsam ad quam ferimur paulatim accedimus & reddimur propinquiores, Pac vocali longa idem est quod appropinquo; in quo finis est ipsius sciētīæ. Tota enim rerum cognitio cōtendere debet, vt ipsi enti & ipsi vni quàm possumus proximè coniungamur. Verumenimuerò vt nusquam dormitavit nomenclator; ita in hac voce Can insignem arripuit symbolicæ doctrinæ occasionem. Quemadmodum enim animus ad sciendum pronus fertur; ita corpus ad poculum. Nihil enim infantes auidius appetunt, quàm vel mammæ, vel poculo mammæ vicem habenti adhærere; ita vt quicquid arripuerint, id mox, veluti poculum sit, ori admoueat & inde fugant. Quamobrem Can pro poculo nomenclator voluit vsurpari. Iam poculum nobis vires suppeditat; & si largius eo vtamur, maximâ inducit scientiæ opinionem; falsam illam quidem & temporariam, sed talem tamen, de qua sibi potè insigniter placeant & blandiantur. Porro vt poculum cuiusuis liquoris capax est; ita puerorum animus cuiusuis scientiæ & artis, si modò hanc, modò illam infundas. Hinc tandem symbolum Canopi, fingebatur puer qui solo capite & obscuris corporis lineamentis à poculo differebat, quem Canopum vocabant, simul ad Can pro scio & possum vsurpatum, simul ad poculum alludentes. Idem autem significat *Canop*, ac si dicas cognoscendarum rerum spem. *Can* enim spes est. Dum igitur hanc pueri imaginem pingebant, omnia simul hæc indicabant, puerorum animos haud minus ad scientiam & artes natura pronos esse, quàm ad pocula ipsorum palatum: & quemadmodum poculis vicissim cuius liquores infunduntur; ita puerorum animos quauis arte imbui posse: & quoniam maxima est puerilis ingenij capacitas, ventricosum poculum & amplum Canopi capiti corporis loco supponebant. Eiusmodi simulacrum cernes in primo limbo ad dextram partem hieroglyphicæ tabulæ, quâ Bembis nobis bibliotheca communicauit. Eòdem spectat in ordine in fimo secūda à sinistris figura, tota reti inclusa, perinde atque fictiles orcæ, quibus oleum & alia è Lusitania ad nos adferuntur, funibus in reti modum connexis aduersus iniurias muniuntur. Idem simulacrum in eodem ordine repetitur, sed minus quàm priore loco, & scipione nonnihil immutato. Nemo non pueri formam in capite agnoscit, & in reliquo corpore poculum reticulo munitum. Vt autem tenellam adhuc ætatem agnoscas, mento ipsius caruncula longa appendet, quam nostrati lingua *Let* vocamus, quam pueris adhuc lactantibus tribuere solemus,

Canopi nomenclatura ratio.
Can.
Consi.

Can.
Pac.

Pac.

Poculum vires suppeditat, & inducit scientiæ opinionem.
Poculum puerilis animi analogia.

Can.

Canopi simulacrum aliis- rum explicatur.

Let.

solemus, eo quòd mentum eorum perpetuò papillis hæere videatur. *Let* enim nos *Let*ten. pro fugere dicimus, eo quòd puer fugens *Let* in ore habeat carnem pendentem: qua voce contentum quodam mammam pendulam denotamus. Fit autem vox per duplex Lambda, eo quòd puerorum lingua ad supremum palatum in fugèdo referatur. Canopus igitur velut lallans adhuc puer esse designatur, dum hæc caruncula mento eius appingitur: quod ex alia lingua numquam intelligas. Latini veteres Lallare à præcis *Lallare*, Cimmericis retinuerunt: Sic Persius:

— *At cur non potius teneròque palumbo
Et similis Regum pueris pappare minutum
Pocis, & iratus mamme, lallare recusas?*

Vbi duo Cimbrica verba cernas, Pappare & Lallare. *Pap* nobis pulciculam pueris dari *Pappare*, consuetam significat: vnde pappare, pulcicula vesci significat. Hinc optimè Plautus in *Pap.* Epid. Nouo liberto opus est quod pappet. Interpretes, nostri sermonis ignari, nec quid lallare, nec quid pappare significet, satis intellexerunt; dum lallare & pappare ad voces putant referri. Persius ridens pueri mollitiem, cur non, inquit, similis palumbo & Regum pueris minutam pappam qua vescaris, pocis, cum iam nolis lallare, iratus mamme: id est, nolis mammam sugere. Cum nostrates cuiuspiam infantium & pueriles mores exprobrant, dicere solent, *De let heurt hem noch au den mont*; id est, *Lella* siue mamma ei adhuc pendet ex ore. Frustra igitur ex alterius linguæ consuetudine huius hieroglyphici signi petas interpretationem, quæ nobis de vulgato loquendi more est clarissima. Quod autem in hoc Canopi simulacro caruncula è mento dependens nobis *Let* vocata designat, idem in Canopo cyaneo peplum è mento dependens notat, quo hæc pendula caruncula occultari videtur. Vt autem tenerum vas esse agnoscas, & diligenter cauendum ne offendatur, reticulato opere rotam hydriam siue poculum circumdatum atque munitum vides; quo non firmitas tantùm ei conciliatur, sed noua etiam accedit significatio. Rete enim nobis *Pac* dicitur: at eadem vox pro mundo & puro *Pac* vsurpatur, ita vt dum rete vides, de Cimbrico ipsius nomine ad puritatis venias cogitationem. Denotatur igitur puer hic vasculum adhuc purum esse, nullo hæcenus imbutum liquore. Quamobrem summo opere obseruandum, vt principio optima infundantur. Quæ verò infundenda sint, scipio quem ambabus manibus Canopus tenet, demonstrat. Hic igitur nobis est declarandus. Verùm de scipionis notatione & capite alaudæ, quod eius supremam partem absoluit, mox in Alauda plusculum dicemus. In medio scipione sub alaudæ capite clarissima crux cernitur, quæ nobis indicat totius vitæ opus per alaudæ caput denotatum super cruce fundari, & omnem cognitionem quam pueris proponimus, ad crucem debere spectare sine Tau, de quo post lactius. Tau verò non solum hic cernitur, sed vnâ lituus tenetur; & figura quædam quæ Aleph esset, si rectam lineam haberet motionis ad locum indicem, quam prius in Hori Apollinis sinistra conspeximus. De lituo & eius notatione in Gimmel agemus. Hic dumtaxat figuram illam quæ partem Aleph refert, consideremus. Dixi pyramide vitam denotari sempiternam, vt pote eam quæ in ipsum Vnum finiatur: quæ quia omnes homines admittit, inferiore sui parte aperta est, vt nimirum cuius liber & amplus pateat accessus. Dum igitur Canopus hanc figuram pyramidis indicem manibus apprehendit, vitam apprehendit æternam, cui cetera coniuncta viam & rationem vitæ huius assequendæ ostendunt, vt in Alauda, Lituo & Tau patebit. Porro quamuis ex antica parte egregiè hic Canopus noster munitus sit sacrorum signorum amuletis, à postica tamen parte habet aliud adhuc phylacterium, triangulum nimirum cum orbiculo dependentem: quo designatur homini diuinam naturam esse ad æternam vitam destinatam; tametsi hac prima corporum & ingeniorum infirmitate deorsum in terram dependere videatur. Triangulo æquilatere diuinitatem notari Plutarchus auctor est, & nobis è ternarij significatione manifestum est. Rotundum autem orbem æternitatis indicium esse, neminem latere potest, qui non prorsus sit rationis impositus. Bene igitur vndique munitus est Canopus, & in magna spe immortalium bonorum stare cernitur. Nunc cyaneum nostrum Canopum consideremus. Huic in dextra clarissimum Alef videtur, vnâ cum linea quæ priori syllabæ in Alef respondet. Vnâ funiculus tenetur cui sacculus librarius appendet, quo pueri ad scholas itantes vti consueuerunt. Sinistra manus falcem

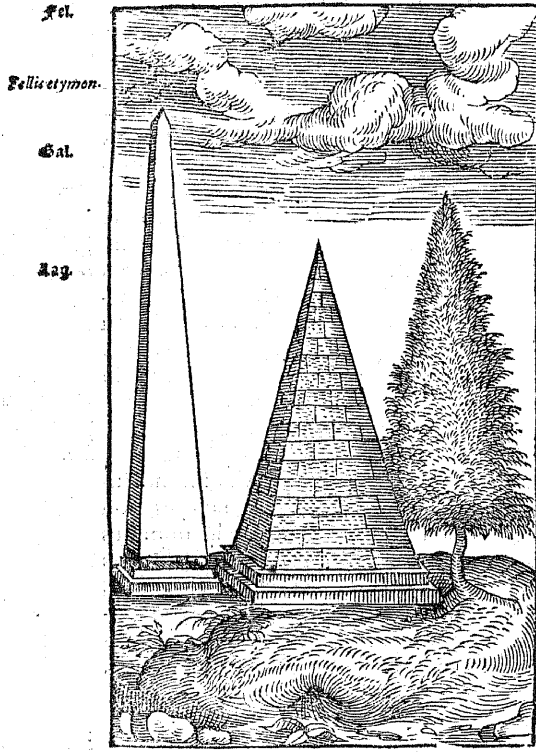
Triangulus æquilaterus diuinitate significat; rotundus orbis æternitatem.

Falx Canopi quis notet. Scitificen. Scien. gerit. Prius ergo quid falx sibi velit, expendamus. Cimbricum falcis nomen *Scitificen* est, quo denotatur id quo fata destruantur. *Scien* enim destruo significat Latina vox falx e Cimbrico quoque sermone manauit, ceu *fal-hatt* diceretur; quod nihil aliud est quam si dicas *Cedit vt cadat*: e quo falx syncopos, & et in x mutato, vt in aliis etiam obseruatur: Vel si maui *fal-hat* id est, vnus trahens ad casum. Quoniam igitur falcis nomen apud Ianigenas vsurpatum, eorum quæ fata sunt minatur destructionem, atque eam aperte præ se fert; factum est, vt falx pro mortis signo poneretur, eo quod hæc omnia quæ fata sunt demoliantur & excindant. Canopus ergo sinistra manu, quæ imbecillio-riorem hominis partem significat, demonstrat deterio-rem nostri partem morte interituram; nec tantam spem nobis vel scientiæ vel alterius facultatis affulgere, vt mortem effugere possimus. Dextra verò manus meliorem præstantioremque hominis partem significans, qua corpus nimirum mouetur & uiuit, vitam continet sempiternam per Alef denotatam; cui saccus adiungitur, quo vitæ huius viaticum continetur: indicans, libros siue scientias libris comprehensas verissimum pabulum esse vitæ perennis. Bene igitur accidit, quod hic cyaneus Canopus in manus nostras venerit, vt nobis euidens adferret argumentum eius figuræ qua Alef olim apud Ianigenas notabatur. Ex his li-
Falx mortis signum.
Canopus, spei de puerorum fruge symbo- lum.
gere iam inde à teneris vnguiculis, atque ad eò ab ipsa lallatione concipiebatur; quæ ob eam causam poculi habebat figuram, vt intelligeremus pueros haud secus ac pocula cuiusuis liquoris capaces esse; & magni referre quo primum imbuantur humore, eo quod iuxta Horatium,

*Quo semel est imbuta recens, seruat odorem
Testa diu.*

Hinc Canopus haud aliter in scholis pingebatur quam Harpocrates, & vt hic Deus paulatim ex hominum ignorantia euasit, ita & Canopus in errorum materiam tractus varias vulgò præbuit fabellas. Quoniam autem hæc tenella adhuc puerorum vita, licet magnam habeat futuræ aliquando frugis expectationem, parum tamen hætenus à terra atollitur, veteres Ianigenæ clarissimæ cuidam stellæ, quæ in Ægypto videtur, Canopi nomen dederunt, eo quod clarissima quidem sit, sed parum tamen supra finien-tem circulum eleuetur: ea in re puerilem nobis indolem ob oculos ponens, magnam illam quidem & illustrem, sed adhuc non procul à terris elatam, atque ad eò vix dum emergentem. Elegantissimè profectò sidus quod non altè supra horizontem ascendit, puerilis spei nomine consecrarunt, eo quod perpetuo, velut in primo semper esset ortu, depressum maneret, nec vnquam ad eam perueniat, quam polliceri videtur subli-
Canopus stella.
mitatem: Viden' quam omnia inter se consentiant, tum quæ de Canopo puero, tum quæ de stella, tum quæ de poculo dicuntur, quam vbiq; immatura adhuc spes sit frugis olim futuræ? Quid hæc habent cum Menelai gubernatore cognationis? qui si vllus in Ægypto mortuus fuit vel de serpentis morfu, vel de quauis alia clade, certè proeclatè iam fuerit ætatis & multo senior, quam vt lallantis pueri præ se tulerit formam. Quis vnquam Regum tam stolidus, tam insanus, tam omni rectæ rationi aduersarius, tam furiosus denique fuit, vt vel puerum imberbem, vel iuuenem eius nauis in qua ipse veheretur, clauum voluerit tenere? Quod si id vnus est de absurdissimis, qui poterit eorum probari commentum, qui puerilem hanc, quam in omnibus vetustatis monu-menti videmus, faciem gubernatoris Menelai esse dicent? Quod si nullo modo ad mit-
Canopi Me- nelai guber- natorum non fuisse.
ti potest, vt non mox de omni actum sit probabilitate; quid de Canopo & lallanti eius imagine cogitandum? Ille scilicet stellæ ad septuaginta quinque Australis latitudinis gradus ab Europæis remotæ, nomen dedisse dicitur, qui numquam eam antea obser-
Canopus stellæ.
uare potuerit, quam vel in Ægyptum, vel in vicina loca appulisset. Sunt hæc frigidiora, aut potius absurdiora, quam vt possint vel in ridiculis, vel in fabulis haberi. Quam-
Canopus stellæ.
obrem cum Canopus primæ magnitudinis astrum sit, & parum supra Ægypti horizon-tem eleuetur, dicimus ab ea spe nomen accepisse, quæ maximam quidem & illustrissi-
Canopus stellæ.
mam sese ostendit in suo exortu, sed sic in exortu suo hæret, vt perpetuam videatur infantiam agere velle, nec vnquam ad illud decus excelsum ascendere, ad quod se dum oriretur videbatur præparasse. Cum igitur Canopus nihil aliud sit quam pueri imago, de quo nunc primum spes concipi queat, vt tandem aliquid sciat & possit, di-
Canopus stellæ.
ligenter

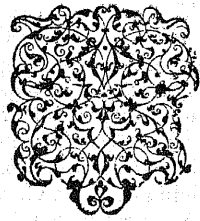
ligenter quid nobis ea representet considerandum. In primis igitur in hieroglyphica Bembi tabula cernimus, statim ab initio puero ea præponenda esse, quæ recta ducant ad vitam sempiternam. Idem in nostro Cyaneo Canopo videmus per figuram Alef designari; atque idcirco hac veterum nobis tessera præcipi, vt pueris à teneris statim vnguiculis æternæ vitæ semita monstraret. Paruulus ille Canopus, qui in supremo Hieroglyphicæ tabulæ limbo cernitur, sola ferè penna insignis est, quæ in capite erecta stans nihil aliud significat, quam totam ipsius ollarem capacitatem ad hoc spectare, vt omnibus iis quibus implenda sit sursum ad cælum euehatur, quod penna Cimbrico, *Der* / *Der* nomine, quod à *Duer* id est, fero deriuatur, designat. Quanta autem huius ætatis cura nobis habenda sit, ne qua parte fragilis eius natura lædatur aut offendatur, satis declaratur accurata illa custodia, quam reticularis plexus in Ægyptiaca tabula demonstrat. Cyaneus noster Canopus sic totus fasciis est munitus, vt vix manus extremæ extare videantur; quo intelligamus tenellam hanc pueritiam accuratissimè esse ab omni noxa tuendam, si illam quidem, quam concepimus, spem nobis integram velimus manere. Hinc illud est quod nihil vsquam præceteris extet membrorum, quo iuxta omnia in tuto conseruentur. Aures tamen bene patulas in Canopo videmus, quo intelligamus, totam puerilis spei firmitatem in diligenti consistere præceptorum auscultatione: per has videlicet totum poculum, quod in corporis eius effigie videmus, est replendum: his instillandum quicquid per scipionis iudicium, quicquid per figuram Alef infundi iube-
Uero que primis proponenda.
tur. Reliqua membra omnia in alta quiete contineantur; non manus, non pes, non lingua, non cubitus, non quicquam ceterorum libero motu vegetur, sed his omnibus adstrictis solæ pateant aures. Per has totum poculum repletur, per has omnia totius messis speratæ semina indantur, quod si fiat, Canopus id reuera erit quod dicitur, Spes nimirum omnis scientiæ & facultatis, qua homines ad vitam æternam queant peruenire. Hoc igitur modo puerilis ætas instituenda atque formanda, si Canopi symbolo credere velimus: & si huic credemus, facile ignem falsum Perfarum Deum extinguemus, quo omnes qui Canopi consilium secuti non fuerint, exurentur. Vt enim & hoc ad causam aliquam referamus, licet minimè sit necessarium quasuis fabellas ad veritatem aliquam vocare, quod Ignem Perfarum Deum solus Canopus dicatur vicisse; nemo Christianorum ignorat, eos qui citra Canopi spem vixerint, æternis ignibus post mortem esse cruciandos; atque idcirco non iniuria fabellam in vulgus emanasse, solum Canopum flamis restitisse & de igne Persico triumphasse. Nisi enim cum Canopo sub vitæ sempiternæ signo militemus, Tartareos ardores euadere nequimus: at si ipsum Alef alacres dextra manu arripiamus, omnia flamarum tormenta vincemus. Et hæc quidem de Canopo & vetustissima ipsius Alef figura, citra quam hieroglyphicum Canopi sigillum numquam vel intelligere vel explicare potuissimus. Aliàs fortasse copiosius exponemus, cur mortis signum dextrorsum sinistra manu porrigatur; & dextra manu Alef vitæ index ad sinistram latus feratur. Hic sufficiat dixisse, mortem nobis internam esse, vitam externam & aliunde arripiendam; & illam quidem exterius à nobis, hanc interiorius ad nos spectare debere, nisi morti quam viuere malimus. In Cyanei Canopo integrum Alef videtur: at in tabulæ æneæ Canopo & horo Apolline Lef solum notatur, relicta linea quæ ipsum A exprimit, eo quod ad signum hieroglyphicum Canopi formandum non magni referat siue ei integrum Alef, siue Lef dumtaxat in manu ponas, cum vtriusque significatio eodem tendat. Antiquissima igitur & prima ipsius Alef figura pyramis est, duabus lineis supernè coeuntibus notata, quæ infernè non clauditur, vt indicetur cuius ad vitam aditum patere, & ab vno ipsius conice apice vitam ad infinita spatia inferiùs diffundi. Hanc Græci & Latini integram seruarunt, ceteræ gentes perdiderunt. Quamobrem vt pyramis & vita conueniunt; ita Alef & eius nota inter se congruunt; ad eò vt nemo posthac dubitare possit, quin Alef Cimbricum sit vocabulum, idem significans ac si dicas, Age viue. Est autem huius vocis Alef illud quod antè dixi artificium, vt recta structuræ suæ ratione promittat se ad excelsum leuare id in quo est: qua in re ignis consonat naturæ, & idcirco eadem pingitur forma. Quod si vocem conuertas, hostilem vitæ oppugnationem videbis. Nomenclator enim quo doceret quam crudelitas aliena sit ab humanitate, sic vitæ fecit vocabulum, vt eius
Aures patula in Canopo quid significent.
Ignem Deum dicitur Canopus vicisse.
Alef anti- quissima & prima figura.

conuersio crudelem denotaret. Fel enim crudelem notat: quæ vox si vt verbum vsurpetur, idem significat quod è vita tollo. Latinorum Fel hinc manasse videtur, quo crudelissimus in corpore humor denotatur. Nos eundem benigniore vocabulo Gal vocamus, à sine nimirum vesicæ fellis nomine dato. Nam si hæc pro eo ac debet sanguinem à bile bene purget, hominem reddit Gal/ id est, Gal-al siue omnino placidum & hilarem. atque hinc per ichnazam conuersionem Mag idem est quod rideo. Sed nunc satis de Alef; cuius quoties in mentem veniet, toties cogitemus omnem nobis vitam sic esse instituendam, vt pyramidis ritu à multis ad vnum tendat, & in Vno finiatur: quod si præstiterimus, certò sciamus nos ad vitam peruenturos sempiternam. Nunc itaque tandem quiuis videbit, quàm non fuerit mihi committendum, vt Harpocratis imaginem negligere, vt pote eam quæ in Heliotropio exsculpta clarissimum haberet ipsius Alef rudimentum, quod in Canopo item cernimus expressum. Atque hinc liquet quæ sit Harpocratis, Canopi, & ipsius Alef cognatio; quorum simulacra nimirum nos iuxta ad vitam vocant sempiternam, quæ sola vera

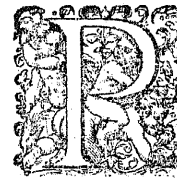
vita dici potest non apud Christianos modò, sed apud Plotinum etiam & ceteros sapientie externæ magistros.

LIBER

LIBER VIII.

Alauda.

Riscos homines nobis esse præstantiores, & ad Prometheum propius accedere, qui primus lucidissimum omnium scientiarum ignem mortalibus intulit, in Platonis Philebo memini legisse: & eiusdem Timæus docet, antiquos deorum filios vocari, & iis fidem habendam, in iis maximè quæ ad diuina pertinent, tamen nullam adducant demonstrationem, propterea quòd domestica & sibi in primis nota proferant. Aristoteles item, licet equinum se pullum præceptoris suo, & non huic modò, sed vetustioribus etiam præstiterit, hoc tamè veritatis impulsu coactus est fateri, illud omnium honore dignissimum, quod sit antiquissimum. Quòd verò hac sua confessione eam opinionem conuellat quæ mundum & hominum genus statuit æternum, cum infinitum quod est nullum admittat primum aut antiquissimum, in Hermathena explicauit, hic satis mihi fuit testificatione duorum, quibus nihil habent Græcorum scholæ quod atponant, clarum facere, nullum firmitus esse veritatis argumentum, quàm si quid doceatur vetustissimis hominibus placere. Ceterum cum antiquitas omnibus veneranda sit, illud in summo pretio habendum esse concludo, quod antiquorum auctoritate antiquissimum esse comprobatur. Atqui inter antiqua nihil alauda antiquius, quam vetusti præcorum hominum sermones ferunt ante ipsam terram fuisse. Aristophanes, quia antiquissima quæque deridet, pro ludibrio Cronia & Becceselana habens, nihil nos turbat, quòd alaudam quoque in comœdiæ partes vocarit. Quis enim tam insanus est aut vecors, vt eius commoueatur scurrilitate, qui Socratem & in Socrate omnem sapientiam laudem populo propinavit deridendam, & id quidem, quo sceleratorem agnoscas, pecunia emptus? Venalis tamen hic scurra, & linguam habens prostitutam ad conuicia in optimum quemque iacienda hoc nobis attulit emolumentum, vt ex eius derisione multo clarius quàm ex vilo alio doctore, qui in hominum quidem manibus versetur, antiquissimam de Galerita fabulam cognosceremus. Qui, inquam, itaque palam profiteretur se veritatis antiquæ perduellionem, exordium tamen ab eo sumemus veritatis è tenebris eruendæ. Apud hunc Pifistratus auium chorum imperitiam taxans, hæc de Alauda verba facit:

Αλαθής γδ' ἔφυς· κ' ἐπολυπάρημων ἐδ' αἰσώπου παπᾶτικαῖς
 Ος ἔφρασμα λέγων κορυδὸν πάντων παρᾶ τὴν ἄριστα γλυκῆς
 Πρωτέραν τῆς γῆς· κ' ἀπειτα νόσω τὸν πατέρ' αὐτῆς δασυθήσκειν.
 Γῆν δ' οὐκ ἔβ', τὸν δὲ κορυκτῆδ' ἀμύπαιον τὴν ἀποροῦσαν
 Τῆ' ἀμυχανίας τὸν πατέρ' αὐτῆς ἐν τῇ κερὰλῃ κατορύξαι.

Intelligimus itaque Æsopo hanc fabulam adscribi, qua narretur, Galeritam omnium auium primam ante fuisse quàm terra esset, ac deinde patrem eius obiisse, nec terram fuisse in qua sepeliretur. Cum igitur hic iam quintum diem iaceret, illam consilij impotem, patris tumulum in capite suo collocasse. Atque hic quidem est Apologus ab Aristophane ad Æsopum relatus. Hinc modò Theocriti idyllion lucem capit, quod sic meridianum tempus describit, vt & lacertos in sepibus dicat quiescere, nec galeritas vagari. *αἰνία δὴ καὶ σαύερε ἐφ' ἀμυχανίῳ καθύδει οὐδ' ἔσπυμβίδοι κορυδάλλιδες ἠλαίνονται.* Galenus galeritæ esum colico dolore laborantibus commendans, facere non potuit vt Aristophanis versus subiceret, ex quibus Theocritum explicauit ille quidem, verum nec iple, nec quisquam aliorum exposuit quæ causa fuerit huius figmenti, vt Alauda ipsa terra, omnium, non eorum modò quæ animalis habent naturam, sed inanimorum etiam matre & nutrice, vetustior diceretur. Certè fabulam esse nemo non intelligit: at fabulæ à præcis hominibus fingi non solent, nisi ad insignem aliquam eorum qui intelligerent utilitatem. Magnum & illustre nomen apud antiquissimos Græciæ sapientes Æsopus fabellis suis comparauit, in nullo futurus pretio, si anicularum dumtaxat delictamenta nullam fructum afferentia prodidisset. Ad hunc autem & hoc vetustissimum

de vetustissima auicula commentum refertur; qui cum Phryx fuerit, ut pleriq. tradunt, vel Thrax, ut in Aristophanis interpretibus legimus; de patria sua nos monet, eandem apologorum & Orphicæ theologiæ esse originem: & vtrumque docendi genus à Cimbris antiquitus inuentum fuisse; propterea quod & Thraces & Phrygij & lingua & natione Cimmericj essent, Becceselana mea demonstrant. Vel igitur quisquam de Latinorum aut Græcorum monumentis nos doceat, quid sibi voluerint qui alaudam hac antiquitatis prærogatiua donarunt; vel permittant quod ipsi facere nequeunt, id ut nos expediamus. Primum illud quaeratur, quo nomine hæc auicula Cimmericis olim fuerit vocata, quo cernatur ecquid ex eo queat lucis adferri. Gallos ab origine Cimmericos esse, nos non vno loco indicauimus, & est alioqui de Iosephi testificatione certum. Quamobrem si Gallicam galeritæ nomenclaturam reperero, Cimbricam quoq. reperero. Hic me iuuabit Plinius, qui tradidit Alaudæ nomen Gallicum esse, addens & legionem inde nuncupatam: quo fit, ut non Latinos, sed Cimberos de vera vocis notatione consulere debeamus. Suetonius Tranquillus huius legionis his meminit verbis: Qua fiducia (de Iulio Cæsare loquitur, iam consecuto ut sibi ad quinquennium imperiū prorogaretur) ad legiones quas à Rep. acceperat, alias publico, alias privato sumptu addidit; vnam etiam ex Transalpinis conscriptā, vocabulo quoq. Gallico, Alauda enim appellabatur: quam disciplina cultuq. Romano institutam & ornata postea vniuersam ciuitate donauit. Hæc ille. quibus cum nihil clarius esse possit ad docendū Alaudæ nomē Gallicum esse, nihil amplius aliorum testimonia morati, exponamus quid Alaudæ nomen ad veram rationem vocatum designet. *M* omne esse, & *Aut* vel *Aud* antiquum, ne balbutientibus quidem de plebe nostra pueris ignotum: è quibus vocibus si nomen componas, quid aliud dices, quam id quod in omni re antiquum est; quasi diceretur, hanc auem apud omnes in omni re habendam antiquissimam? Iam si *al-auben* dicas, in plurium numero locutus intelligeris, nihilque aliud notasse, quam omnes antiquos esse. Quoniam autem & auicula & legioni nomen idem tributum videmus, prius id examinemus quod faciliorem habet approbationem. Galli ergo in Romanam militiam Iulij Cæsaris delectu adsciti, Gallicum sibi nomen sumserunt, non Romanū; infami hominum nostratum huius temporis nota, qui quauis vel corruptissima lingua quam sua ipsorum, quam purissimam hætenus habemus, vocari malunt. Quale verò nomen sibi indiderunt? Nempe tam nobile & honorificum, ut vix nobilius aut honorificentius legionem dari possit. Quanti fuerint apud Romanos veterani qui nescit, in eorum historia se perparum vel nihil legisse fateatur. Cum igitur hos in summo honore cum apud ceteras nationes, tum apud Romanos esse Galli scirent, sic legionem suam, nuncuparunt, ut se omnes veteranos esse ipso nomine iactarent. Quid enim aliud significat *M-auben*, quam omnes veteranos esse, in plurium numero voce pronunciatum? Quod licet ceteri fortasse Latini sermonis scriptores ignorarint, à Cicerone tamen diligenter obseruatum videmus, ut legionis nomen in hoc numero ponat. Sic dixit, Alaudas ab Antonio iudices lectos: & iterū; Antonium cum legione Alaudarum in urbem pergere. Quid quod idem videtur satis perspexisse hanc vocis significationem, dum dixit: Huc accedunt Alaudæ ceteriq. veterani. Sunt ergo *M-auben* in lingua nostra qua hætenus vtimur, idem qui Latinis ad verbum, Omnes veterani, dicerentur. Conradus Gesnerus, dum Alaudas ab *Alben* siue *Alden* dici scribit, addens veteres Gallos lingua Germanica magna ex parte vsos esse, nec id de Germanis inferioribus capi volens, quos dicit *Olden* non *Alben* sonare, tria vna in re peccat. Neq. enim Alaudæ ab *Alben*, sed ab *M-auben* dicitur: neq. Germani inferiores *Olden* solum, sed *Alben* etiam dicunt; tamen si hæc voces ad superiores potius spectent. Propria enim ipsis pronuntiatio *Auden* habet. Neq. verum est, Gallos olim Germanica lingua superiore vsos esse, cum clarum sit Cimbrorum solum fuisse, quorum sermo hætenus apud Brabantos Campanos integerrimus existat: quem Gallos olim loqui solere, si non ex iis quæ in Gallicis originibus tradidi, at certe ex hoc Alaudarum nomine clare docetur: in quo ne vnus quidem apex esset immutatus, nisi Latini more suo ipsum terminassent. Porro quod clarissimo nomini, quo omnes se veteranos esse significabant, symbolum responderet, eiusdem rei habes notationem, auiculam sibi signum sumserunt, quæ non voce tantum & nomenclatura conueniret, sed omnium gentis suæ hominum confessione verustissima etiam haberetur. De signo igitur

Apologi à Cimbris originem habuerunt.

Alauda, vocabulum Gallicum esse.

Alauda nomen notatio.

M. Aut.

Alauda nomen cur legioni à Cæsare ex Transalpinis conscripta tribuitur.

igitur Alaudam non malè dicas; sed si primum nomen spectes, Alaudas melius vocaris. Crediderim equidem, nec est etiam cur dubitem, Alaudas dum à Romanis nominis sui causam rogarentur, respondisse ab auicula sibi nomen contigisse, atque inde Plinium sic litteris prodidisse. Videmus itaque nunc, fabulam eam quam antiquissimi Græci Æsopo acceptam rerulerunt, ad vnguem quadrare cum Cimbrica Galeritæ nomenclatura; atque inde coniecturam meam reddi certiorē, qua collegi huius fabulæ exordium ad Cimmericos pertinere. Verum ut clarissimum reddidi qua de causa Alaudarum nomen legio sibi vindicasset, ita non tam procliuè fuerit nomenclaturæ rationem in auicula explicare. Quod tamē id quoq. dilucidè expediri queat, maximum momentum habebit, si alterū galeritæ nomen apud Cimberos vsitatum exponatur. Hodie hanc auiculam *Leeswert* vocamus, V consonante pro F littera duriore ad compositionis mollitudinē aduocata. Integre enim & extra compositionem *Leeswert* diceretur: qua voce idem significatur quod Romanus, vitæ opus, ad verbum verteret, siue malis Latinus, ipsum totius vitæ officium atque munus. Mirificum, me Hercules, & portentosum nomen. Quid enim vel ratum, vel tantū in hac tam pusilla auicula esse potest, ut in eo vitæ opus consistere merito dici possit? Ego sanè quodnam hoc opus sit siue munus quod totius vitæ summam iis complecti visum est, qui hoc nomen exigua huic aliti dederunt, non ex libris vllis, sed ex maiorum accepi traditione; qui mihi adhuc puero frequenter narrarunt, hanc auiculam quotidie septies in altum euolare, quod hymnos caneret suo creatori: vnde factum ut post in adolescentia mirarer, dum viderem Palmistam cecinisse, *Septies in die dixi laudem tibi*. Ex hac re fortè quidam arripuerunt occasionem, ut alaudam à laudando nominari docerent; cum tamen nihil sit putidius, quam vocabulo Gallico Latinam adscribere significationis causam; & ipsa ad eod. vocū causa tamquam ex summo tribunali sententiam ferat, cuius sermonis nomina statuenda sint. Quando itaque nullum aliud præcipuum alaudæ opus commemoratur, quam quod septies, id est, perfectissimè omnibus modis & semper Deum laudet atq. demulceat, in hanc cogimur descendere sententiam, ut hoc ipsum, Deum nimirum assidue adorare & laudare, dicamus ipsum ipsissima vitæ opus apud maiores nostros iudicatum fuisse. Hoc posito, cuius mox causam aperiemus, non fuerit difficilis eius inuentio, ob quod alauda omnibus terrenis, atque ipsa etiam terra antiquior dicatur. Ante omnia enim alia Deus inuocandus est atque laudandus: & reuera diuina laus & adoratio ipsa terra vetustior inuenitur; quandoquidem à choris angelorum antè Deum sit laudatus, quam terra crearetur. Quamobrem si Galerita operis sui, quod præcipuum in omni animantium genere habet, tesseram præferat aptissimam, & id symbolis adscribi soleat quod rebus conuenit significatis, quid ni diuini auxilij inuocandi vetustatem galeritæ tribuendam censeamus? Viden' ut hæc auicula duo habeat apud Cimberos nomina; tam artificiosè facta, ut cum eodem ambo tendant, alterum alterius habeat interpretationem? Quærant Græci in domesticis suis thesauris, quærant Latini, ecquid in vernaculis sibi huius auiculæ nominibus inueniant, quod vel eius vetustatē, vel causam vetustatis exponat. Dicas *ἄνθρωπιδίας* à Theocrito vocatas; sed id ad tumbi figurā quam in capite gerūt, & referri potest, & à multis refertur: & tamen hinc antiquitatem colligas, nihil tamē est quod causam explicet cur vetustas ei sit tributa. Nobis *Leeswert* nomen clarissimam rationem indicat, qua galerita Alaudæ nomenclaturam apud Gallos fuerit sortita: quo fit, ut non verear asseuerare, Æsopum à maioribus suis, siue Thraces illi, siue Phryges fuerint, fabulam hanc accepisse. Atat, valde ridiculum videbitur, si hoc loco dixerō quod non semel in mentem venit. Quoniam Orpheus Cimbricam vocem esse noui, & eum notare, penes quem ius sit ea moderandi ordinandique quæ auribus sunt in stil-landa; & ut simpliciter dicam, eum esse Orpheum qui modum præscribit audiendorum, ceu aurium quidam custos & patronus; adducor ut Æsopi quoque nomen ex eadem officina credam prodidisse; atque eo quemuis eiusmodi virum notari, qui magnam adferre copiam possit fabularum, è diuersitate brutorum aptè concinneque ad vitam bene formandam confictarum. Et mirum est quam insignis & urbana ambiguitas lateat in vocis compositione. *Lees-woop* enim eum designat qui alimēta accumulatur & congregat: quæ notatio non malè in eum quadraret qui quam diuersissima animalia bruta vel ad suum vsum, vel ad mercatum congregasset. Atqui non aliud agere videtur qui diuersissimi-

Alauda septies quotidie in altum euolat, & hymnos Deo canit.

Vitæ opus à maioribus iudicatum, Deum assidue laudare & adorare.

Alauda terrenis omnibus, & ipsa etiam terra antiquior.

Orpheus vocis significatio.

Æsopi nominis etymon et notatio.

diuersissima animantia in vnam multitudinem cogit, quorum alia aliis escam præbent. Tales venatores videri possunt, apud quos equi canibus, canes falconibus, & aliæ aues aliis famem explent. Si quis ergo eum qui diuersa animantia in medium producit, vt ex iis apologos fingat, Ælopum vocet; numquid peccasse videbitur? An non potius falsus dicitur fuisse? Et hæc quidem prima se fronte offert significatio. Verum si sapientum ductu alimenta consideres, mox intelliges, optima quæque vitæ rectæ instituentæ præcepta verum esse pabulum animorum. Quamobrem cum quibusuis quotidie varia brutorum genera vel occurrant, vel commemorentur, vel alio modo in memoriam veniant; nulla via & ratione commodior & efficacior reperiri queat ad hominum animos vtilibus monitis formandos, quam si ex diuersa animalium indole & moribus fabellas comminiscamur, quibus seriæ & graues contineantur sententiæ. Nulla enim memoriæ ars, sit illa licet vel à summis oratoribus tradita, vim reminiscendi supeditabit præsentiorum; nec vbi semel hæc percepta fuerint fabulæ, quicquam hærebunt firmiter pertinaciusque. Quocirca si id genus de brutis animantibus signum magni acruum struant verissimi pabuli animorum, quod solis sapientiæ præceptis & institutis continetur, an non bene ab alimentorum acruo nomen feret qui quamplurimis eiusmodi fabulis abundabit? Quis ergo liber quo apologi describuntur, Ælopo inscribi potest; non secus atque Orpheo omnia fabularum inuolucra, quibus Theologia velatur; & Hermæ generatim quicquid hominibus diuinam siue voluntatem siue legem interpretatur. Hinc vt sunt quamplurima Orphica carmina, nulli certo auctori attributa; plurimi Hermæ Trisnegisti libri, nullius mortalium nomen præferentes; ita omnium apologorum signum quotquot vnumquam fuerunt vel post erunt, Ælopo tribui possunt. Est & alia non minus concinna nominis interpretatio, qua is Ælopus dicitur, qui turbæ hominum & vulgo pabulum subministrat: quæ notio eadem vocis compositione declarata, ostendit nullam meliorem, nullam salubriorem escam plebi offerri posse, quam eam quæ apologis continetur. *ἄλοπος*, quo cumulum quemuis notamus, quamuis etiam hominum significat multitudinem: & *ἄλος* non solum nomen est pro pabulo, sed verbum etiam, pro escam præbeo: quo fit, vt prudentiæ pabulum populo supeditans, rectè queat Ælopus vocari. De aspiratione in compositione percutiente, quò vocis partes aptius cohæreant, superuacaneum sit monere homines intelligentes; & iniquos, & imperitos, & obstinatos nihili facit Hippoclidides. Quòd si hoc nouum meum commentum non explodatur, nihil erit de fabulæ nostræ antiquitate ex Ælopi ætate colligendum: sin, vt verisimile est, in prisca homines opinione manere velint, & stolidè & ineptè nomen Ælopi vel Phrygium vel Thracium de Græcorum sermone interpretari; licebit quidem ad Cræsi vsque ætatem, qua Ælopus vixisse traditur, fabulæ vetustatem referre, sed superius ascendere non licebit. At ego clarè demonstrabo si Ælopus tum quispiam cum Cræso & septem sapientibus vixit, ad eum hanc fabulam referri non posse vt primum inuentorem. Ostendam enim ex antiquissima aenea tabula, hieroglyphicis figuris inscripta, & in Bemborum domo, magna, vt meretur, religione cõseruata, tantam esse huius symboli de Galeritæ natura summi vetustatem, quanta est inuentio hieroglyphicorum; quæ immani sæculorum intervallo Cræsi ætatem præuertit. Si quem igitur Ælopus fingere velent, cui hæc siue fabula siue symbola debeatur, eum longè illa ætate superiorem faciant necesse est, nisi malint conuinci manifestæ vanitatis, id que signo euidentiissimo: quod erroris periculum illi minimè adibunt, qui Ælopi nomen de Cimbrico sermone deductum fatebuntur. Quisque tamen quem volet sibi ducem legat; qui me sequentur, luculentam videbunt totius Ogeniæ antiquitatis consensionem: quam equidem in primariis veritatis argumentis semper & collocaui & collocabo. De vetustate hieroglyphicorum, si quemquam dubitare arbitraret, & non antè copiosè de iis disputassem, esset fortè cur hoc loco iterum mihi agendum ea de re existimarem. Nunc nihil opus est rei omnibus notissimæ diutius immorari.

ἄλοπος
scilicet.

Alauda caput septies in Bemborum tabula hieroglyphica.

Est igitur in eaquam dixi Ægyptiaca tabula benigno Mercurio ad Bembum delata Alaudæ caput; & id quidè non semel, sed septies; ita vt quisquis eius fuerit architectus, ad id alluisse videatur, septies quotidie Deo laudes canere galeritas: atque dissimulato hoc suo artificio, solertibus ingeniis & diuinorum sagacibus indicarit, totam hieroglyphicæ

glyphicæ suæ tabulæ picturam non aliò tendere, quam vt septies in singulis dies, id est; semper & assidue Deo preces & hymnos fundere discamus. Prius tamen quàm in te gram capitis alaudæ expositionem aggrediamur, extraneam controuersiam ponendum; ea capita quæ scipionibus in Ægyptiaca tabula supremam absoluit partem; alaudatum non aliarum auium capita esse. Fuerunt, vt Pighius mihi retulit, qui Ibidem hæc capita esse dicerent; quos toto celo aberrare ex eadem tabula dicas: in euis primo marginis Ibis figuram licet videre, quæ rostrum longum & falcatum habet; caput nulla casside aut galero insigne. Sed quid contra errorem pugnem cuius perspicuum, qui modò apud naturæ scriptores cognoscitur, Ibidem non tam rostri longitudine à ciconia differre, quàm eius curuatura, & cetera, excepto colore, similem videtur. Quòd si quis Phœnicis caput somniet hæc figura denotari, is ex Lactantio discat, capiti eius coronam radiatam imponi, cui nulla cum hac huius tabulæ figura similitudo. Est in hac eadem Ægyptiaca tabula aliud auis genus delineatum; semel in supremo ordine, in quo videtur à venatore quodam pedibus arreptum teneri: semel in limbo inferiore iacens; illic vno cirro, hic duobus in capite notatum; sed tam diuersis ab eius capitis quod in scipionibus videtur galero siue cono; vt nihil ambigi queat, quin prorsus alterius auis ea sit figura: & fortasse non aberraret, qui Stymphalidis hæc dicit esse picturam; & eum qui pedibus apprehensam tenet, Herculis esse figuram: quòd ex cirris conicio, quos Stymphalidi Plinius adscripsit. Certè si hæc Stymphalis est, longè absunt à vero qui Pauoncellum hoc nomine dignantur, cum figura hæc longum collum & corpus multo grandius præ se ferat, nec alarum colorem eundem ostendat. Teneamus ergo, caput quod scipionibus supernè impositum videmus, galeritæ caput esse, cui à galero nomen dederunt Latini: apud quos quamuis feminino genere plerumque efferatur, Varro tamen galeritum masculina terminatione dixit. Propertius Lucomonem hoc epitheto honorauit, dum cecinit:

Galeritæ à galero nom.

Prima galeritus posuit prætoriam Lycmon.

Solet olim sacerdotum pileus hanc formam habere, cui titulo nomen erat, vt latius trademus: Et, tamen aliunde non constaret quæ galeri quondam fuerit forma, ex hac tamen auiculæ nomenclaturâ deprehenderetur. Græci *ἀλευράδιον* & *κορυδαλλίδα* & *κορυδαύνα* à Græco galææ nomine vocarunt: à quorum postremo pastoris nomen tributum apud poetam. Antiquissimum igitur est alaudæ symbolum, & multis ante Cræsum & septem Græciæ sapientes ætatibus in vsum vocatum, ad hoc denotandum, nihil esse precibus & laudibus diuinis antiquius habendum. Quòd autem caput eius ad huius rei notationem potissimum adhibuerint, in causa illud fuisse arbitror, quòd ad id quod in re quaque summum est & caput totius, id concinnissimè capite notaretur; & deinde quòd in alaudæ capite ea cernerentur quæ imaginem eius gererent, quod altero Cimbrico galeritæ nomine denotatur. Conus enim, vt in Alef figura declarauit, verum vitæ opus designat; quod est, mentem nostram à multis ad ipsum Vnum referre. Sic ut enim omnes lineæ à basi ipsius coni ad vnum supremum punctum contendunt; ita omnium actionum humanarum ratio ad eum modum instituenda, vt perpetuò mens nostra ad ipsum Vnum, summum omnium rerum apicem, rectà dirigatur. Quemadmodum in elementis pyramis ignis habet figuram, cuius est in apicem altissimè attolli; ita hominum animis attributa, hæc significat actionum omnium metam, cuius suprema cuspis Deum ipsum contingit; & ea de causa à Cimmeriis *ἄλοπος* vocatur; quòd nimirum nos ipsi *ἄλοπος* id est, primæ causæ deuinciat, ipso Tau vinculum denotante. Hæc enim vox vt ceteris cuspidibus in communi loquendi consuetudine tribuatur, huic tamen prima nominis ratio debetur. Latini vnde Oro dicitur, non facilè puto explicabunt: Et vt verum fatear, ne possent quidem. Ignorant enim quid *ἄλοπος* designet, nec sciunt item quid sibi velit qui *ἄλοπος* dicit. Nobis *ἄλοπος* exaltare notat, & *ἄλοπος* altum: quo dato, *ἄλοπος* nihil aliud est, quàm causam primam exalto, quod propriè eius est qui Deum orat. Nisi enim se humilem & summissum præstet, & Deum solum exaltet, frustra preces concipiuntur. Quamuis autem hoc verbum hac tempestate nobis in vsum non sit, vt plurima in desuetudinem vel incuria hominum, vel delectu nimio abiuerunt; ipsa tamen vera significationis ratio, quæ nulla apud Latinos inuenitur, declarat id à nostro sermone in Latinum venisse. Nec habent Latini cur Peto suam habeat notationem,

Coni significatio hieroglyphica.

ἄλοπος.

Oro verbi etymon.

ἄλοπος.

Peto, scilicet.

Act. Quid. Ordo quid, unde nomen accepit. Vita rectus ordo quis sit.

rationem; cuius causa tota dependet à Verbo nostrati, de qua in pictura ipsius Be- mox plura. Ab O. praterea fit O. ten siue O. den à quo Latini Ordinem duxerunt, qua- si rectus litteram N haberet. Est autem O. den talis rerum collocatio, vt vniuersa ad O. siue primam, cuius recto ductu finiuntur: quo modo nisi locentur, sunt ordinis expertes. Quamobrem si rectum vitæ ordinem seruare studeamus, id vbiq; in omnia- bus rebus operam demus, vt ad formam conu. earum multitudinem extruamus, paula- tum à multis ad Vnum tendendo: quod qui fecerit, is veram agit vitam: quæ quia me- tam exprimit siue pyramidem, merito huius figuræ simbolo denotatur. Iam quoniam ignis, cuius calore vita continetur, pyramidem sibi præcipuam in motione sua vindica- uit, primariam vitæ nostræ causam non sequemur, nisi ex omni quam latè patet actio- num congerie metam constituamus, & perpetuò Christum auscultemus occinentem. Martha, Martha sollicita es, & turbaris circa plurima. Porro vnum est necessarium. Profectò si hanc viam ingrediamur, ad quam summus, veræ vitæ dux inuitat, mox id nos consecutos esse sentiemus, vt nullis aduersitatibus, nullis malorum procellis, nullis vcl hominum vel cacodæmonum machinamentis à felicitate vel minimum dimoueri, nedum frangi aut perdi queamus. Hoc ita esse, ipsum Coni nomen ad rationem suam vocatum nos docebit: quæ sic audaciam & fortem animum pollicetur, vt inde nomen sibi vindicari: quod prius mentali vitæ, quàm elementi ignei latroni accommodasse videtur architectus. Cogitemus ergo nos ad hunc conum non prius peruenturos, quàm conos nos præstare possimus; id est, aduersus omne, omnium aduersorum agmen for- tes & animosos: de qua dote longè nobilissima conus nomen duxit. Latini ex eadem causa Cuneum nominarunt: cuius vt etymologia, ita vis & vsus nos monet, vt quam- uis vitæ duritiam, omnes nodos quantumvis contumaces & contemnamus audacter, & fortiter penetremus. Si enim vita vita non est, nisi Coni & cunei figuram sequatur, quid ni eo contendimus, vt pari atque illa modo animosi tum sumus tum vocemur, & verè de nobis illud Horatianum dici possit,

Si fractus illabatur orbis, Impavidos ferient ruinae?

Pyramis ergo siue conus igneam exprimens figuram, aptissimum est symbolum quo viuere denotemur; sed in nullo alio sermone quàm nostro hæc vitæ ratio in ipso vitæ nomine declaratur. Alef enim, quo viuo notatur, duas dixi habere significandi causas; alteram, quod nihil aliud sit Alef quàm membra leuo siue porto; alteram, quoniam eadem vox, indicat in altum cælum id se leuare quod viuit, de natura Lambda & Alef ducta notatione. Quia verò nec vlli eorum quæ oculis cernuntur maior in altum tollen- di vis est quàm igni, nec alia ei quàm conoides propria figura, sit vt & ignis, & ignis fi- gura apud vetustissimos vitalis tessera consecuta sint nobilitatem. Duabus ergo ratio- nibus, licet eodem tendentibus, galerita Leueteve siue Leueteve dicitur; altera, quia conum vitæ signum in capite gerat; altera, quia altissimè sese ad cælum attollat: quod vt ipsissimum vitæ vitæ opus est, ita vox Alef ex hoc ipso rationem habet suæ signifi- cationis. Mirificus consensus est symbolorum per hieroglyphicas notas & vocabula no- strata expressorum. In figura ipsius Alef declarauit, pyramidem non ignis tantum, sed optimæ vitæ notationem habere, & qui ad eam perueniri possit figura sua demonstrare. Hic iterum videmus, opus vitæ in altero Alaudæ nomine designari, nec intelligi oportere, nisi de illa vita quæ verè vita dicenda est; ea, inquam, quæ mentem in cælum & ad ipsum cælum attollit. Quæ verò ratione ad excelsum illud acumen eleuetur alauda, par- tim cono capitis, partim suo in altum volatu, partim, & id quidem potissimum, perfe- cta sua docet adoratione, quam septies quotidie dicitur iterare. Et quia nihil non modò homini, sed ne angelo quidem antiquius esse debet oratione, meritissimò hæc auicula perfectissimæ vitæ symbolum gerens prior dicitur fuisse quàm ipsa terra. Hæc enim quamuis corporeæ animantium vitæ & parens sit & nutrix, est tamen ipsi vita cælestis, quæ sola vera vita, longè anteponenda; atque idcirco habenda antiquior & magis ho- noranda. Quis modò non videt ex hac rerum & vocum conuenientia, ad cuius gentis inuentionem hæc spectent mysteria; & cuius sermonis sit, veram eorum intelligentiam aperire? Verùm quia in Alef de vita & pyramide satis multa dicta mihi videntur, suffi- ciant hæc de vocum nostratum & hieroglyphicorum concordia; quam & hic & alibi diligenter

Ignis vita tessera apud vetustos.

Alauda cur terra friga- tur anti- quior.

diligenter perpetuò obseruare eum oportet, qui ad genuinam & germanam symbolo- rum originem vult adspirare. Nunc igitur ad fabulam ab Aristophane proditam; il- lam quidem vt ridiculam, sed nobis futuram vnam de iis quibus nulla seria sint præfe- renda. Aiunt galeritam ante terram fuisse. Quo iure? Nempe eo, quòd vita cælestis ad conum extructa, omnia terrena, vt longè superior & potentior, contemnat & aspernet- tur; & tanto omnibus terrenis antiquior sit habenda & honoratior, quanto mens cor- pore naturam sortita est præstantiorem. Sed hoc facile ad intelligendum, & modò satis explicatum: at illi quid facias, quòd dicunt patrem eius mortuum? Profectò vix ausim id quod sentio verbis eloqui. Ille qui dixit, Ego & pater vnum sumus, & id genus alia in eandem sententiam, an non verus pater est cælestis vitæ, & eius quæ sola omnem con- temnit aduersitatem? Non opinor quemquam id negare velle: & vt quisquam tam im- pius sit vt velit, non puto tamen ausurum, tantisper saltem dum viuit inter Christia- nos. Quando verò hic pater vitæ illius est quæ per alaudam designatur, pater item di- cetur ipsius alaudæ, de ratione per allegorias loquendi: & frequens alioquin est, vt si- gnis tribuere videamur quæ debentur signatis: quod in loquendo necessariò semper obseruatur, cum sermo omnis verbis & nominibus constet, quæ Aristoteles symbola vocavit, reapse Platoni consentiens: cui tamen vt aduersari videretur, obliqua docen- di ratione cum hinc tum alibi quæsiuit. Non est ergo alienum, eum galeritæ patrem vo- cari, qui reuera illius vitæ pater est, quem hæc auicula designat. Porro quando hic mor- tuus est? Semel quidem in terra. Verùm quid hoc ad mortem eius qui antè mortuus dicitur quàm terra crearetur? Profectò in diuinis diuina quærenda intelligentiâ, & potius nos oportet nostram ignorantiam confiteri, quàm quicquam dicere citra causam confictum fuisse. Nos, salua sacrorum reuerentia, cum eo cui altissima veritatis myste- ria reuelata sunt, piè dicemus, agnum occisum ab initio prædestinatum, vt per solam Christi mortem omnibus ad veram vitam aditus pateret. Præuiderat Deus ante terram creatam, hominem à dracone seductum iri; ad quem liberandum è mortis æternæ vin- culis immensa sua hinc bonitate, hinc iustitia filium suum morti destinauit. Vita igitur æterna ante terram creatam prædestinata, siue Alauda eius tessera habens, patrem suum, id est, eum per quem vita hæc erat nascitura, in capite suo sepeliuit. Quæ autem est vita primum & propriè dicenda? Illa nimirum, quam Christus se esse dixit, aïens, Ego sum via, veritas & vita. Videor mihi cum alauda paullatim magis atque magis in cælum attolli, sed videndum ne citra alas. Si galerita veræ vitæ tessera apud anti- quissimos accepit, sitque ea ipse Christus; adèd vt ex hoc solo vitam accipiant quotquot vitam habent; non video quid veteret, immo non video qui non cogamur dicere, alau- dam Christi symbolum præcis patribus fuisse. Sed qua ratione illud de patris sepulcro ante terram factò ad caput ipsius vitæ accommodabimus? Multo sanè facilius, quàm si ratiocinationis torrens nos huc non detulisset. Christus qui Verbum est quod fuit in principio iam tum ante terram creatam, patrem vitæ, id est, se agnum in capite suo omnia præuidente & bona omnia prædestinante sepeliuit siue abscondit, tamquam in æterno omnium mysteriorum thesauro; atque ita sepeliuit, vt draco humanæ salutis hostis numquam subodorari potuerit, quis hic esset futurus per quem regnum Dei & vita æterna innouaretur. Nesciebat quem tantum tantum decus maneret; sciebat ta- men aliquem futurum, atque idcirco passim omnes sigillatim homines veneno suo in- ficere conatus est, ne quis inter illos existeret quem Deus tam incomparabili splendore illustraret. Verbum igitur vitæ fons, & hac consideratione per Alaudam denotatum, patrem vitæ huius nouæ, id est, agnum in capite suo sepeliuit; in illo, inquam, capite, quòd omnia diuinitatis secreta continentur & absconduntur: non antè in lucem & noti- tiam rerum creatarum proditura, quàm ab ipso met reuelentur. Mirabilis sepultura, sed talis tamen, vt nunc miru esse desinat, galeritam patris sui sepulcrum in capite suo antè constituisse quàm terra crearetur. Nunc tandem intelligi potest, quantum in hac fabella delitescat mysteriorum, & quàm verè omnium rerum antiquitas alaudæ fuerit attributa. Quid enim antiquius Verbo quo creata sunt omnia & adspectabilia & inspectabilia? At cum Verbum caro factum sit, & morte sua vitam nobis dederit æternam, per non dicam galeritam non modò ante terram, sed ante omnia etiam fuisse, ante ipsos etiam ordines Seraphicos, principes omnium eorum quæ creata sunt? Nolo hoc loco latiùs

Alauda pa- ter qua ra- tione mortuus dicitur.

Alauda Christi sym- bolum.

Alauda pa- trem cur in capite suo se- peliisse signa- tur.

L L in altissi-

in altissimo hoc arcanorum abyſſo diuagari, nec ſuaſerim intrare quemquam in obſcuro diuinorum labyrinthum, niſi Ariadnes filo ducatur, id eſt, clara Spiritus ſancti ſcriptura ſacrae principis reuelatione. Nobis ſufficiat eminus capita eorum quaſi digito demonſtraſſe, quæ in hoc alaudæ ſepulcro deliteſcunt: & abundè fatiſ ſit nos eò lucis adicendiſſe, vt alaudam ipſius Chriſti teſſeram eſſe cerneremus, ac deinde vitæ noſtræ quam à Chriſto accepimus, habere notationem. Ceterùm qui conuenit veritati ſymbolicæ illud quod de oratione dixi? Optimè. Nam & ipſe Chriſtus orat patrem ſepties pro nobis quotidie, & nos ſi vitæ participes eſſe velimus, per ſolum Chriſtum orare debemus: Quis alius nos orare docet quàm Chriſtus? quis alius nos in cælum deducit? quis precatur noſter apud patrem præter filium & agnum? Sequamur itaque hanc alaudam in orando, & diligenter præeuntem & modum præeundi cōſideremus. Ea eſt auiculæ natura, vt nihil magis obiter videatur agere, quàm pabulum in terra accipere; idque ſibi primarium ſemper opus putare, vt terra & terrenis omnibus reliſtis, quàm altiffimè in cælum ſubuolet ad preces & laudes Deo canendas. Quid? quod ne altiffima quidem arborum cacumina digna putat, vt in iis ſedens Deum vel oret, vel hymnis extollat; propterea nimirum, quod quantumuis eæ ſint excellæ, vitæ tamen ſuæ pabulum è terra capiant, & radices ſic in ea habeant fixas, vt numquam ab ea ſe viuæ liberare poſſint. Quocirca alaudæ omnia terrena ſpernentes, vt cæleſtibus indigna, & ſe quam longiffimè poſſunt ab illis dimouentes, ſurſum contendunt, quo propius ad patrem accedat, quem cantu ſuo demulcere moliuntur. Sic animi noſtri quicquid terreni eſt relinquunt neceſſe eſt, ſi digni velint haberi qui ſeſe orationibus & laudibus diuinis dedant. Faceſſant omnes curæ, omnes libidines, omnes liuores, omnia odia, omnes ſimilitates, omnis ſuperbia, omnis avaritia, omnis ambitio, omnis faſtus, omnia denique quæ nos ad terram detrahunt & terrenis affigunt, ſi tales euadere velimus, vt digni habeamur quorum preces à patre cæleſti exaudiantur. Sumantur galeritarum alæ; iuramur, inquam, alæ illæ quas Socrates nos dixit perdidiffe, tum cum terrenarum rerum & caducarum cupiditate à cælo deſcenderemus. His vnâ cum alaudis ſubuolemus, nullis nixi terrenorum adminiculis, aut potiùs retenti impedimentis; cogitemusque tanto nos minus à patre & vera vita abeſſe, quanto longius terrena omnia reliquerimus; atque adeò ne poſſe quidem nos Dei fores ita pulſare vt audiamur, niſi prorfus à terrenis omnibus recedamus. Sed dicas, Eſt ne corpus alendum, ſuntne quærenda quibus

Alauda natura hominibus ſeclulo imitanda.

Terrenis quouisq. operam dare liſat.

*Paris ematur, olus, vini ſextarius, adde
Quæ humana ſibi doleat natura negatis?*

Sit fanè hoc ita; ſed hæc ſi quærantur, tamquam aliud agas, & interim dum corpore laboras & diſcurris, animus vel apud ſuperos verſetur; vel ſi qua mora iniiciatur, ea mox reiecta, eò vnde auocatus erat, reuertatur. Nihil in hac vita eſt tam graue, tam acerbum, tam violentum, tam multis vel occupationibus, vel tormentis diſtractum, quod animum à ſuperis detrahare poſſit, modò nos nolimus. Nec alauda corpore caret, nec vento paſcitur, nec cælibem vitam agit, nec numquam ſobolem cogitur educare: at hæc tamen quicquid terrenum eſt, ita obiter agere cernitur, vt hoc vnum ſibi opus habere videatur, quo ſemper creatori ſuo ſuaues cantiunculas frequentet. Quid pueri in fornacem ardentem coniecti & flammis vndiq. cinſti; an non hymnum Deo canebant? Quod ſi ne ignis quidem omnium elementorum ſæuiſſimum nos queat impedire, quo minus alacri animo ſubuolemus, quid tandem erit quo retineri queamus? Nihil fanè nihil erit, niſi teneri velimus, & nos vltro terrenis vinculis illigemus, eorum fallacem, fucatam, & momento citiùs euaneſcentem non dico pulcritudinem, ſed pulcritudinis larvam aut potiùs vmbra pluris æſtimantes, quàm admirabilem cæleſtium & pulcritudinem & conſtantiam pulcritudinis ſempiternâ. Natura, aut, vt veriùs loquar, Deus naturæ opifex oculos nobis dedit non ad alium vſum vel priorem vel potiorem, quàm vt iis cæleſtia intueremur; quem vt mox quiuis agnoſceret, ſic oculorum facultatem temperauit, vt citra lucem nihil apprehenderet. In tenebris ceteri ſenſus omnes munere ſuo funguntur, non ſecus ac meridiano Sole ſplendente. Taçtus an non nimis noctu nedum temperatus? Quid de eſt guſtatiui cæcorum, num minus ceteris ſaporum norunt diſcrimina? Iam quando ſuauior vocum modulatio omniumque ſonantium organorum harmonia, quàm concubia nocte? Philomela noſtratibus hac ipſa de cauſa

Oculi ad quæ vſum hominibus poſſimum dati.
In tenebris omnes ſenſus præter uſum mutare ſuaque ac in luce funguntur.

Phæte

Phætegael dicitur, quod varia vocum ſuarum dulcedine noctem reddat iucundiſſimam. Nec odoratum nocturna caligo impedit, niſi fortè vt thalami ſui roſas odoratur ſponſa, faculis opus eſſe credas. Solus viſus abſente luce perinde habet atq. ſi nullus eſſet: quare quod luculentius queat eſſe documentum eius vſum ad hoc primùm & maximè homini datum eſſe, vt lucem & lucis originem ſpectet? Atqui vnde lux omnis niſi è cælo? & quamuis faces & cerei & alia flamarum genera non nihil circa ſe luminis diffundant, totum tamen quantulumcumque illud eſt è cæleſtibus corporibus acceptum, citra quorum influxum elementa hæc inferiora nec calorem nec lucem haberent. Verum tamen quamuis tam vecordes eſſemus, vt huius luminis corporum terrenorum fontem è cælo eſſe neſciremus, illuſtriſſimum tamen ex huius luminis cum corporum cæleſtium luce comparatione exiſteret argumentum, ad terrena omnia præ cæleſtibus contemnenda & pro nihilo æſtimanda. Fingamus nobis quàm maximum incendium, quale vel Troia dedit vel Gomorra vel Roma cum à Nerone incendiario ſpectaretur è turri Mæcenatis in colle Quirinali. Iam concedo vt harum trium vrbiùm flamas coniungas, quantulum rogo tota hæc pyra luminis diffundet? Num fortè ſi tanta Romæ & in ſuburbanis fax arderet, tu Velitris media nocte litteras citra alterius luminis adiumentum legere poſſes? Ne Albæ quidem aut Tuſculi, tametſi illinc & è monte deſuper & tanto propius ignem intuereris. Quantulum igitur momèti hic ignis habet ad totam aliquam regionem colluſtrandam? Confer hunc non dico Soli, ſed Lunæ, & ne huic quidem plenæ, ſed corniculatæ; & cerne quàm immani diſcrimine maximum maximarum vrbiùm incendium ab exiguo & imperfecto Lunæ ſplendore ſuperetur. Hinc iam collige de terrenæ flammæ magnitudine cæleſtis corporis ingentem molem; quæ tanto maior, quanto latiùs lumen ipſius diffunditur. Quid iam dices de Sole, ſi de luminis portione corporum molem examinaris? Quid multis? vel vnici Sol ſatis te docebit, ſi modò non otioſè conſideretur, quàm nihil ſint hæc omnia terrena, & quàm infinitis interuallis cæleſtia omnia his antepoſenda. Videamus Solis ſplendorem, magnitudinem, celeritatem vix mente aſſequendam; adde reliqua ſidera, & eorum varias motiones, & conſtantem diuerſarum motionum conuentum: vide quid inde hæc inferiora elementa accipiant, quamque ſint in cæleſtium poteſtate, dum pro eo ac illa ducunt choreas, hic omnia vel læta virent, florent, fetus edunt; vel contriſtia iacent, & turpi caluitio conſeſcunt & emoriuntur. Huc igitur architectus nature totius ſpectauit, dum viſum citra lucem nihil poſſe vellet, vt ſciremus hunc ſenſum ad hoc nobis datum, vt illius originem inquireremus, cuius ſolius beneficio vſum eius nobis dari noiſſemus. Noſtratis linguæ faber oculi tale fecit nomen, vt ex eo mox hic vſus, quem natura nobis demonſtrat, fieret apertus, *Og* enim oculus dicitur, quod eius partes ſint, vt alta in noſtrum vſum conuertamus; & altis conſpectis *Og* dicamus; *Og* id eſt, vt optemus ex imo pectore ipſis altiffimis adeſſe. *Og* optantis eſt, *Hoog* altum, *Oog* *Hoog* oculus. Sed hæc eius loci quo figuram eius litteræ quam Hebræi Ain hoc tēpore efferunt, ad cauſam ſuam vocabo. Hic illud tantum volumus, vt intelligatur qua via alas queamus nobis comparare, quibus cum alaudis ad cælum, terrenis omnibus procul relictis, euolemus. Oculorum eſſe dixi cælum eiusque pulcritudinem nobis offerre intueſſe: ſed qua ratione? vt cælum pro diis colamus, aut Solem nobis Deorum ſupremum ſtatuamus, vt quosdam legimus feciſſe? Minimè gentium. Verùm quod ex admiratione tantæ machinæ, tam ſplendidæ, tam ornatae, tam denique omnibus modis admirandæ in eius cogitationem veniamus, qui eam conſtruxit, & cuius cauſa cōſtruxerit, inueſtigemus. Primùm igitur ex ſumma pulcritudine hoc conſequemur, vt hæc terrena perinde atque alauda cōtemnamus: deinde vbi ratiocinando eò fuerimus deducti, vt illud tam pulcrum opus hominis cauſa à creatore factum intelligamus, tum verò ingenti primùm ſtupore corripiemur, ingenio noſtro tantam bonitatem non capiente: at dum paullatim vires reſumemus, & accuratiùs tantum beneficium animo reuoluemus, tum tandem tanto amore accendemur, vt hic internus ignis alas producat, & indies magis atq. magis confirmet. Hic itaq. alatus amor nos cum alaudis in cælum ſubuehet, nihil amplius memores terrenorū, ſed totis iis inhiantes gaudiis quæ ex tā mirifico ſpectaculo oculis noſtris vltro exhibitio cōſecuturos nos ſperamus. Tum demum firma fide patrem orabimus, vt nos ad vitam illam admittat, quam galerita apud ſciſcos denotabat.

Phætegael. Lux cæleſtis quantum ſuperet luminis terreni.

Viſus citra lucem nihil poſſe.

Ala quibus cum alaudis in cælum ſubuehimur.

Cæleſtium corporum conſpectio quem fruſtrâ adferat.

Et hæc quidem de alis, quæ non multum à Socratis philosophia principio recedere videntur: at dum accuratius examinantur, ad ea devenitur, ad quæ nec Socrates, nec Pythagoras, nec quisquam naturæ ductu pervenire quivit. Quis enim de morte patris vitæ cogitavit? quis si vel à Sibylla vel ab alio vate accepisset, vitæ datorem prius mori oportere, quàm nobis vitam communicaret, non exclamasset quavis Chimæra absurdiora dici? Quæ igitur de morte patris ante terræ creationem fabula hæc continet, ea nullo modo ingenij sui viribus vel philosophi vel philosophorum magistri consequi potuissent: nihil ut mirum sit, si nemo hæctenus mortalium de eius explicatu cogitavit.

Sphinges quare ante templorum fores collocari consueverint. Sphinges vocis etymon.

Collocari solent sphinges pro templorum foribus, & in ipsa etiam Palladis galea, ut monerentur homines in iis quæ viderent, se mentem suam & omnem intelligentiam captivam dare debere ipsis religionis arcanis; nec fas esse de iis iudicare, nisi mox leoninum diuinitatis robur & celerem vindictam expectare vellent. Hoc enim in prisca nostra lingua Sphinx significat: sic dicta, quasi *Sis-phius*. Redigenda enim intelligentia erat in captivitate, dum sacros ritus & cærimonias, quarum causas ignorarent, homines videbant. Hoc itaque Sphinx significabat, tamen si primaria eius notatio ad altera, atque ad eam summam religionis Christianæ pertineret: cuius consideratio suo loco feruetur. Habuerit hæc Sphinx alibi suum locum, & eum quamvis bona ratione, nusquam tamen habuisset iure potiore, quàm in vestibulo fabulæ de alauda confictæ: in cuius hieroglyphica pictura non video quis dicere queat se captum non fuisse. Iis solis datum est, ut horum similitudinemque intelligentiam consequantur, qui Dei gratia in Christianorum numerum sunt cooptati, cui soli quicquid habemus bonorum acceptum ferre debemus. Huic etiam alas debemus, quas nec oculorum vis, nec mentis acumen post Adæ lapsum reddere potuisset. Neque enim omnes qui cælorum volumina intuentur, atque etiam diligenter numeros eorum & harmoniam scrutantur, ex eorum contemplatione eo quem diximus amore incenduntur, & idcirco alarum quidem tene quoddam sentiunt exordium, sed imperfectum, & longè minus quàm ut iis pertingere possint ad cælestem veritatis lucem. Hoc enim est quod D. Paullus dixit, philosophos ad Dei quidem notitiam ex operibus eius pervenisse, verum quem cognoverunt, non ut Deum honorasse. Frustra igitur illis oculi, frustra mens fuit, quando ad verum videndi scopum & usum non aspirarunt. Perdiderant alas eorum animi, sed ignorabant qua id sibi causa accidisset. Admirationem terrenorum Socrates caussatur: at quis ut terrena admirarentur & amarent animos induxit? Hic hærent, quia nec scripturas sacras, nec dilucidam maiorum traditionem, germana Spiritus sancti dona, acceperant, sed solo corrupto & excacato animi sui iudicio temerè ferebantur; & in eo tandem acquiescebant, ut ipsum corpus nobis à Deo carceris loco datum putarent, ei que semper conuiucium facerent; ceu cum ipso nulla homini possent contingere beatitudo. Quemadmodum autem ubi & qua occasione alas perdidissent ignorabant, ita nesciebant quoque cuius adiumento possent renasci. Habebant illi quidem fabulam de galeritæ patris morte & sepulcro, sed quid illa facerent citra Spiritus sancti illustrationem? Nos Deo gratias agamus, non semel, sed septies quotidie, id est, quàm possumus perfectissimè, de hoc lumine nobis prædato; quo illud cerneremus, quod extra Christianorum fidem frustra quæreretur. Oremus itaque cum alauda quotidie septies, in cælum quàm altissimè conscendentes, ne frustra nobis hæc sint reuelata. Frustra autem reuelata essent, si galeritæ imitatione neglecta, opus nostrum in terrenis poneremus. Sed dices: Multa quidem tu de alis, de ascensu, de galeritæ imitatione, sed necdum video qui possum terra relicta in cælum conscendere, quo ex altiore loco paternum auxilium invocarem. Neque enim quicquam eiusmodi in sacris litteris invenitur; quibus nisi tua consentiant, vide ne nugari te iudicent omnes. Scio sanè, nec quisquam ignorat scriptum esse, neminem in cælum ascendere, nisi eum qui de cælo descendit, & eum quidem filium hominis esse qui est in cælis. Quomodo ergo nos ascendemus? Ea ipsa nempe via & ratione, quam eodem loco expositam videmus. Sicut Moyses, inquit Christus, exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Hic audimus omnem nostrum ascensum per fidem eam esse, qua credere debemus filium hominis, & eundem filium Dei in crucem esse sublatum. Hæc igitur fides est quæ alas nobis dat, & vnà cum

Christo

Christo ascendere facit ad vitam æternam. Opus ergo alaudæ, quæ alio nomine *Vides, alauda* fides est in crucifixum. Iam Deum velle ut terrena relinquantur & galeritam sequaris, paullo post in eodem euangelio docemur. Ea enim ratione mundum iudicari & condemnari Christus dicit, quod homines magis tenebras quàm lucem amarent. Diximus lucem à cælo descendere, tenebrosa esse terrena, nisi à cælo illustrentur. Quid igitur aliud est tenebras amare; quàm amare terrena? Sequamur ergo lucem è cælo venientem, & ad eam cum galeritæ, quoad captus mentis nostræ feret, ascendamus: & ascendamus quidem alis fidei, quæ vitam operatur æternam, quam *Leemwert* nobis nomine suo designat. Iam & in orando te galeritam sequi debere facile cernes, si examinares quæ sibi loca veteres ad orandum delegerint. Nonne sacrificaturus Abraham ascendit in montem, idque aperto Dei iussu? Quid? an non & Mosi mandatum, ut immolaret Deo in monte Oreb? Quid dicam de monte sancto toties in factis litteris repetito? Quid de monte, ad quem Christus cum ascendisset ut oraret, tres apostoli tantum diuinæ maiestatis specimen viderunt, ut Petrus artonitus in eo manere vellet? Iam quid sibi volunt excelsa? quæ licet ad idolomaniam fuerint translata, argumentum tamen præbent, homines à maioribus suis accepisse, loca alta sacrificiis & Dei laudibus maximè conuenire. Ceterum dicet quis, num Deus qui nobis vbique coram est, tanto propius abest; quanto altius ascendemus? Eamus itaque quod facilius exaudiamur ad crystallina Alpium cacumina, & illic super perenni glacie genua flectamus. Absit, absit ut cogitemus non æquè in planitie atque in Caucauo Deum nobis adesse. Quid igitur excelsa, quid montes volunt? Ad cærimonias videlicet id referendum, quæ rebus externis nos commonefaciunt eorum quæ nobis in animo nostro sunt gerenda. Montes enim externi & terreni altitudinem mentis nostræ ascendendam esse demonstrant, dum à Deo volumus exaudiri. Quando verò hunc mentis apicem conscendimus? Hoc te docebit Christus, vnica & vera victima in monte sancto oblata. Tu, inquit, cum oraueris, intra cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Quis hinc mons in cubiculo clauso poterit cogitari? Ille nimirum, in quem ascendimus, dum omnibus curis terrenis exclusis diligenter ostium claudimus, ne quid terrenum mentis cubiculum intret, quo de vertice suo detrahatur. Quis autem vertex? Eleuata cogitatio ad ipsum Vnum patrem vnuerforum, ad quem pyramis vitæ nostræ terminatur. Si in cubiculo mentis nostræ conum siue pyramidem inuenimus cuius vertex ad Vnum pertingit, hanc conscendamus; & in suprema eius parte cum Magdalena Vnum eligente consistamus; hinc enim audiemur. Hoc dum faciemus, id quod alauda volatu suo monet fuerimus executi: & sicut illa oratura patrem, terrena fugit, totamque se mortalium oculis quoad potest subducit, ita & nos eadem fugiamus, mentis nostræ foribus excludentibus omnia quæ impedire possent diuinorum meditationem, & nos ex apice pyramidis nostræ detrahere in terrestrem negotiorum turbam. O benignum orationis magistrum! O facilem montis ascensum! In ipsis intimis domus nostræ penetralibus montem, nobis monstratum videmus; ad cuius verticem ut euadamus, non per salebras, non per saxa, non per angustias, non per præcipitia caliginem incurientia, non per niues aut perennem glaciem est anhelandum; sed dumtaxat ad intimum domicilij nostri conclave est eundem: in quo dum erimus, facillimo gradu ad apicem mentis perueniemus. Qui, rogas? Eo ipso modo quo Magdalena, sedendo nimirum ad pedes Domini. At si sedebat, qui conscendisse diceretur? Id Christus aperuit dum vnum dixit esse necessarium, ad quod Magdalena sedens contendebat, non corpore, sed mente. Ipsum igitur Vnum apex est montis siue vertex pyramidis, cuius effigiem alauda in capite gestat. In hieroglyphicis Harpocratem sedentem videmus; & eum quidem sic sedentem, ut pedibus inutile dicant: quo quid aliud volunt, quàm eum minimè idoneum esse ad eos discursus qui in negotiis terrenis peraguntur, sed totum vacare rebus diuinis? Huic vt in vertice nullus est conus, ita auris est sincipiti imposita, ad eam longa & acuta, ut alaudæ conum vincat: qua denotatur, mentem sursum totam esse erectam, & iam in fastigio suo versari. Videmus itaque, ut prisca illæ veterum patrum sacræ notæ cum ipsa consentiant veritate: & ut fieri possit ne quis sedendo ab ascensu impediatur; immò, ut necessarium sit eum sedere qui velit ad apicem mentis suæ pervenire. Alaudæ itaque in altum

L L 3 volatus

Mentes & excelsa loca maximè Dei laudibus & orationi conuenire.

Monti eunimodi sit in quo Deus oratur.

Harpocrates quare sedens.

Harpocratis sincipiti cur longa auris imposita.

volatus totus ad id referatur oportet, quod altero suo apud Cimbro nomine declarat. Cum enim per illud se vitæ opus facere polliceatur, sitque hominis vita non in corpore, sed in mente, quicquid eius simbolo continetur, id ad hanc, non ad illud pertinere intelligendum est. Quamobrem si bene rem supputemus, prius erit cum mystico Harpocrate & cum Euangelica Magdalena sedendum, quam cum alauda euolare possimus: & quod quietius sedeamus, ad ipsum domus nostræ penetrale Christus iubet secedere, ne quis importunus interpellator ex improviso tranquillitatem perturbet. Remittenda igitur omnis corporis actio, quod mentis vigor intendatur; nec aliis omnino ad sublimia euehi poterimus, quam profus otiosi in secretissimo secessu quiescamus: & tum quod Scipionem aiunt dicere solere, licebit & nobis profiteri, Numquam nos minus otiosos esse, quam cum sumus otiosissimi. Huius quietis quanta vis esset non ignorauerunt illi qui Græcis eam loquendi consuetudinem inuenerunt; ut otiosi eos dicerent qui sapientiæ studiis inuigilarent: à quibus ad nos scholarum nomenclatura peruenit. Latini perquam eleganter eos philosophiæ vacare dicunt, qui toti sapientiæ studio sic tenentur, ut vacui sint rerum ceterarum. At si vsquam omnes externæ curæ deponendæ, certè non alibi magis, quam dum ad Deum orandum mentem nostram eleuamus; nisi tam sumus ab omni communi sensu alieni, ut eum qui omnia præsens videt, omnia audit, alloqui velimus, aliud interim agentes. Bene in sacris accinebatur preces pro communi salute fusuro: Hoc age. Quoad igitur curas fieri potest, cum galericita terram, id est, corpus nostrum, & omnia ad corporis curam spectantia procul relinquamus. Aiunt Socratem ad viginti quatuor horarum spatium vno vestigio immotum constitisse, nescio quid contemplantem: quo tempore non cibi aut potus, nõ alia corporis necessitate videtur potuisse excitari. Similia & maiora etiam cum apud externos, tum apud Christianos legimus: è quibus hoc nobis ad exemplum trahere oportet, ut dum Deum accedimus, totum corpus omnesque eius curas exuamus; atque liberis ad cælum animis rapti, iam nunc immortalitatis rudimenta meditemur. Narrat D. Augustinus, Calamensem quendam sacerdotem sic rapi solere, ut nec spiritum ducere videretur, nec sectionem sentiret, aut ignem admotum. Hunc vtinam inter orandum imitari possemus, quo corporis huius vinculis soluti, cum alauda in cælum præpetibus alis atolleremur. Latissimè sese hæc extenderet contemplatio, si pro eo acmeretur eam persequi aut virium esset nostrarum, aut propositi præsentis: verum ea abrupta, ad illam alaudæ considerationem reuertamur, quæ nobis conclusit vitæ opus, quod & simbolo & nomine eius denotatur, fidem esse in Christum, qui seipse vitam esse dixit, cui, iustum ex fide viuere, D. Paulus adiecit. Cum igitur vitæ opus sit, Christo vitæ datori fide inniti, videamus an & hoc hieroglyphico aliquo signo præsci patres denotarint. Sed quid quæro? quasi non id mox vel à lippis videri, vel à cæcis tangi possit. Nonne diximus septies caput alaudæ in Ægyptiaca Bembi tabula depictum esse, nec tamen alibi inueniri quàm in suprema scipionum parte? Hoc verò quid aliud signare quisquam sibi persuadebit, quàm caput scipionis nostri, alaudæ caput esse debere? Sed quid est scipio? An non id quo gressum nostrum sustinemus atque firmamus? Sicut autem baculo hominum corpora firmantur, ita D. Paulus Colossenses hortatus est, ut fide fundati & stabiles essent; & eisdem alloquens fide firmatos dixit. Idem ad Corinthios, *Vigilate, inquit, & state in fide.* Et ad eosdem epistola 2. *Per fidem enim ambulamus.* Et prius: *Nam fide statim.* Ad Romanos dixit ramos Iudaicæ oliuæ fractos esse propter incredulitatem: & idcirco Romanos monet, quorum oleaster successit in locum oliuæ; ut dum starent fide, nollent altum sapere, sed timerent. Ecclesiasticus vaticinatus est, in sæculum staturam fidem: quod si sic habet, hoc fidei scipione nos firmemus, qui ut perpetuò stabit, ita nobis quoque firmamentum præbebit æternum. Quomodo igitur scipionem eum vocabimus, cuius suprema pars in galeritæ caput desinit? Galeritæ baculum? Bene quidem: sed cum hoc dicis, quid aliud dicis quàm baculum fidei? En quò venimus rerum! Fidei baculum, quo solo vita nostra stare potest, inuenimus in hieroglyphicis signis, quem si de nostro sermone ab auicula, qua est insignitus, nominaremus, *Lexuere* staf diceremus, id est, firmum viuifici operis scipionem. Nunc opus vitæ est ipsa fides; nihil vt intersit vtrius nota baculum designes. Qui Christophorum depinxerunt, diligentissimè obseruarunt vt in periculosisimo humanæ vitæ hinc

Orantes Deū,
omni corporis
actione, &
mentis curâ
cære debe-
re.
Otiari.

Vacare phi-
losophiæ.

Socratis ec-
stasis.

Rapinæ Ca-
lamensis sa-
cerdotis.

Alauda ca-
pita quid si-
gnificent in
suprema sci-
pionū parte.

Baculus fidei
vossena.

S. Christo-
phori bacu-
lus cuiusmo-
di appingit-
ur, & quid
significet.

hinc Charybdi, hinc Scylla, hinc aliis monstris præsens exitium intentantibus firmo baculo niteretur. At quo, quæso, baculo? Quo alio, quàm baculo fidei? cui si toti incumbamus, nihil est tam horridum, tam effèrum, tam multis mortis periculis obnoxium, quod non securi peruadere possimus. Firma enim & inconcussa fides omnia firmat, & stabilia reddit; tamen vel totus Oceanus quicquid habet vndarum, quicquid habet monstrorum, immittat ad ruinam. Ceterum quia fides sine operibus mortua est, & nihil, nisi viuat per caritatem, roboris suppeditat, non otiosè id in Christophori baculo considerandum, eum semper à pictoribus frondentem nobis proponi; quo demonstretur, in sola viuâ fide & charitatis operibus animata, totum scipionis Christiani consistere firmamentum. Iam quia primum & antiquissimum viuæ fidei opus est, Deum perpetuis precibus orare & laudibus efferre, in summo virentis scipionis apice alaudam pietam videmus; in iis præsertim tabulis quæ genuinam olent antiquitatem. Memini dum puer essem frequenter parentes, quibus cum templū frequentabam, interrogasse, quæ fieret, vt auicula ea quæ frondibus baculi insideret, non auolasset, dum S. Christophorus arbore, qua baculi vice vitur, euelleret. Mirum enim id mihi videri, propter ea quod dum ego studiosè passerulos sectarer, nullus vquam tam quietus consedisset, verum me ad arborem super qua federent, propius accedente, confestim, quantum alis possint, aufugissent. Ad quam illi puerilem quæstionem sic respondere solent, auiculam eam non merere, eo quod creatorem suum humeris S. Christophori insidentem videret, cuius præsidio freta laudes Deo suo cantillaret. Iucundum mihi est hanc simplicitatem recordari, eo maxime quod ab eisdem meis parentibus non semel auiderim, alaudam septies quotidie sursum euolare ad laudes Deo canendas. Conferenti enim mihi hæc nostratia cum vetustis, admirabilis quædam sese offert consensio sæculorum: quæ quanti sit æstimanda, vt sinceris animis & veræ sapientiæ de præcis auctoribus quærédæ studiosis liquere nihil ambigo; ita vt aliis persuadeam minimè laborabo. Hoc saltem venit in lucem, S. Christophori baculum, & fidei baculū esse, & in eo cum scipionibus Ægyptiacis conuenire, quod supernè etiā alauda sit insignitus. Chananæo S. Christo-
phori baculum
cur alauda
insignitus.

hinc illud non citra causam suspicor, primam Christophori imaginem vel ab Ægyptio quopiam, vel ab eo qui hieroglyphicorum non fuerit imperitus, depictam fuisse; & idcirco attributam Chananæo, quod primus Christophorus, atque adeo ipse Christus, natus sit in regione ea quæ olim fuit Chananæorum. Quid Abraham ex Chaldæis, fidei Christianæ princeps electus, an non ad Chananæos commigravit, vt illic Christum ferret quem exspectabat? Verum hæc peculiarem sibi librum postularent, si perinde atque merentur à nobis essent explicanda. Sufficiat pro tempore hoc de fidei baculo annotasse, quo Christum ferentis firmitas continetur. Quemadmodum verò religionis antiquitatem in galeritæ nominibus, quibus apud alias nationes vocatur, nequicquam quæreres, & multo minùs vitæ opus in iis inuenires; ita frustra vel apud Latinos, vel apud Græcos, vel apud alios firmitatem inuestigares in baculi nomenclaturis. Soli nostrates sunt qui scipionem sic nominant, vt ex ipso vocabulo mox cernas, eum nec ad feriendū, nec ad mensurandū, nec ad boues agédos esse comparatum, sed dumtaxat & conuenientiam: quam tantam esse video, vt dubitare nequeam, ad quam nationem & quem sermonē hieroglyphica in Ægypto seruata oporteat referre. Aliis baculis alia nomina damus; at eū quem manibus tenemus ad nitendi vsum Staf vocamus: cuius Staf nominis, licet monosyllabi, ratio è duabus vocibus, quibus coaluit, petenda. Staf idem Staf nobis est quod Sto: quod contrarium accipit adspirationem, vt contrariæ sit notationis: Staf enim vocali longa idem est quod accelero. Quæ vocum retrò legendarum ratio Staf, cum linguæ nostræ sit præcipua atque peculiaris, efficitur vt & Latini & Græci verba, quibus idem quod nos in Staf intelligimus, significant, nostræ linguæ debeant, tantum abest vt nostrates in eorum sint ære. Altera compositionis pars est Staf, quod idem nobis Staf notat quod leuò. Staf-Staf ergo, & more nostro quæ sita dictionis breuitate, Staf, id notat, quod stantem leuat: qui vt proprius vsus est scipionis; ita vterius quiddam videtur

indicare, quod sit diuinius. Neque enim vt stes tantum Staf pollicetur, sed pollicetur præterea te ope sua eleuatum iri. Sed quid hoc rei, vt fortasse saltes? Ita, si placet. Nam ad saltandum quoque iuuabit, sed præstantius est quod promittere videtur. Solet nomenclator noster sic plerumque facere vocabula, vt rationem eorum non tantum ad primum & omnibus expositum rerum vsum comparet, sed ad symbolum etiam spectet, si insignis aliqua vtilitas inde consecutura videatur. Cum igitur cerneret animis nostris id esse fidem, quod corporibus scipio præstat; illud scipioni nomen dedit, vt corporis quidem fulcro non malè conueniret; at rectius tamen exprimeret eius vim, cuius scipio tesseram habiturus esset. Fides enim non stare tantum hominem facit erectum, sed alius etiam leuat quam vnquam steterit antea quam cecidisset. Neque enim Adamus ante lapsum suum eo in statu fuit, licet fuerit in iucundissimo & felicissimo, vt non per fidei baculum eleuetur ad longè sublimiorem. Agnus enim non solum nos à draconis veneno curauit, & pristina restituit valetudini, sed tanto fecit diuiores, vt & filij Dei simus, & sibi cohæredes, non in terreni paradisi, sed in regni cælestis possessione sempiterna. Bene itaque fidei baculus Staf dicitur, eo quod statum nostrum insigniter eleuarit. Porrò quia architectum sermonis nostri in hac voce ad diuinum quiddam respexisse cernimus, vltius consideremus, an quod in aliis plurimis sacrosanctis nominibus fecit, in hoc etiam obseruarit, vt conuersio non contrarium, vt in aliis, notaret; sed id quod proprium & præcipuum esset eius quod prorsà voce significaretur. Do-

Fides alius hominum eleuat quàm vnquam steterit.

St pro vna littera habetur.

Fast. V dum Cimbricam dictionem claudir, in F transit.

Fast. Dol. Los.

Fidei Cimbrice nomenclaturæ artificium.

Loof.

De particula vocibus Cimbricis præposita, perfectiorem indicat.

Seloof.

Los.

Laudis vocabuli apud Cimbricos artificium.

Laudibus offerenda quæ sint.

cui in Hermathena, & alibi, ni fallor, monui, St pro vna littera frequentissime haberi, atque idcirco in vocibus conuertendis integram manere, ordine compositionis non mutato. Ex Staf itaque fiet Fast; quo firmum atque immotum notari nemo nostratium ignorat. Nec hinc repetam, D & F litterarum cognationem, quarum illa in hanc transit dum vocabulum claudit. Neque enim ex Fast fit Stau; sed Staf; & ex hoc in numero plurali Staueri. Sic ex Dol facimus Los; & hinc rursus Louen. Hinc dicimus Fast vel Fast gelof pro firma fide. An non hinc rursus licet videre, symboli ratione hanc firmitatem scipioni magis conuenire, quam si dumtaxat pro corporis stabilimento acciperetur? Neque enim vllus baculus tantum virium habet, vt corpus perpetuò firmare possit: at hoc fidei proprium esse scimus, vt ea hominis status sic confirmetur, vt ea manente numquam queat vacillare. Neque enim D. Petrus super aquis ambulans mergi cœpisset, nisi hunc fidei abiecisset scipionem: qua de causa audiuit: *Modice fidei, quare dubitasti?* Mirificus ille linguæ nostræ faber, cuius diuinam mentis sollertiam, aut potius vaticinandi vim à summo Prometheo concessam quanto magis contemplet, tanto magis obstupesco; tale fidei nobis dedit vocabulum, vt si ad primæ elementa iuxta Hermathenæ nostræ præcepta deducatur, significet sublimitatis æternæ eleuationem; siue, quod idem est, eleuationem ad æternam sublimitatem. Sic enim Loof interpretabitur, qui litterarum rationem à nobis suo loco expositam sequetur. Quò tamen maiorem perfectionem fidei inesse doceremus, in loquendo ferè particulam præponimus, qua perfectio hominibus nostris indicatur, pro Loof Seloof dicentes. Atque hæc quidem Palladius noster Mercurius in prorsà voce deprehendit. Pergam itaq; demonstrare, quantum in hoc vocabulo Loof siue Seloof lateat arcana contemplationis: quæ quidem tanta est, tamque latè patet, vt verear ne vix minimam eius partem angustus ingenij mei caprasse sequi possit. Dixi quid Loof denotaret de primo elementorum, è quibus componitur, significatu: nunc addamus & alteram causam, quam faber eius videretur secutus. Quibus in vocibus vocales longæ sunt, eæ posteriores videntur iis in quibus eadem corripiuntur, ceteris litteris manentibus eisdem; propterea quòd longum tempus duobus è breuibus videatur componi. Vt igitur pars toto prior, ita & breue tempus prius longo. Quamobrem Loof posterius erit quam Los; quæ vox laudem significat & æstimationem: & si ad primogenias suas litteras examinetur, signabit altitudinis æternæ eleuationem. Voluit enim nominum architectus illud laudis facere vocabulum; quod nemo vsurpare posset, vt non mox ex eo intelligeret, quem laudibus euehere oporteret. Sublimitas igitur æterna, quæ Deus est, primum laudibus offerenda; cetera non alia ratione, quam qua ad Deum accedunt, & modo aliquo referuntur: Vel, vt clarius dicam, quatenus in ipsis aliquid est diuini; cum vocis origo postulet, vt sola diuina laudibus exollantur. Iam si vocabulum Los à fine ad principium reuocet, intelli-

intelliges id solum laude dignum esse quod plenum est atque perfectum, quod Dol nos nostrates dicunt. Præterea hac ipsa voce denotatur, non id modò, laudem Dei præcipuam esse, & soli Deo non alij deberi; sed hoc etiam, quòd is qui laudat, Deum sibi lucrificat & consequatur. Ex eisdem enim litteris cognoscas, hominem qui Deum laudat, hoc ipso suo factò eleuari ad sublimitatem sempiternam, & omnibus bonis repleri. Neque enim Adamo ante lapsum alia via erat ad summum æternitatis culmen & bonorum omnium plenitudinem, quàm per laudem sui creatoris; in qua quàm diu mansit, tamdiu terrestris paradisi mansit possessor; atque id quidem tam beata conditione, vt in illo horto non homo tantum, sed omnes animantes etiam ceteræ perpetua voluptate fruerebantur. Verum simulatque æternam Dei sublimitatem extollere cessauit, pluris serpentis faciens verba quàm Dei præcepta, ab omni excidit voluptate, & omni altitudine, & omni plenitudine, in qua Deum laudando permanebat. Tantum autem aberat, vt tum Deum eueheret cum serpenti crederet, vt Deum infra serpentem deprimeret, atque hunc ipsa illa sua adfensione Deo faceret superiorem. Quòd si ergo rectè rem omnem supputemus; eò ratiocinatio nos deducet, vt intelligamus, ex ipso Los ipsum Loof pendere. Quem enim sic extollimus vt ei æternam altitudinem tribuamus & omnium bonorum plenitudinem, quòd indicatur voce Los; ei non possumus non fidem habere. Nam si alij potius quàm illi credamus, iam alius nobis excelsior præstantiorque indicetur necesse est. Quamobrem Los & Loof sic principid connexionæ fuerunt, vt illud esse non possit, quin hoc necessariò consequeretur; & si hoc abesset, illud antè desuisse oporteret. Defecit ergo in Adamo laus diuina, Cimbrico nomine significata; priusquam draconi fidem haberet; atque inde consecuta est omnis malorum lerna. Neque quisquam verè Deum in nostra lingua laudare dici potest, nisi eum summum atque supremum caput statuat totius æternitatis, & vnà plenum bonorum fateatur: quòd dum facit, necessariò dictis eius fidem habet, tamquam supremis atque sempiternis, quibus nec meliora nec veriora quisquam alius adferre possit. Huius indiuiduæ connexionis gnarus nostri sermonis artifex, duas voces fabricatus est, quibus hæc alterius rei ex altera consecutio clarè demonstraretur. Intellexit nimirum, nisi Deum super omnia euehendum nobis iudicemus, atque adeò omnibus ceteris rebus antepōnamus; quòd priore mandatorum, quibus Lex & prophetarum dicta continentur, facere iubemur; non posse nos Deum sincero corde laudare, nec fidem eius dictis habere. Iam quamuis Deus nullum præceptum homini dedisset, debuisset tamen Adamus beneficiorum impulsu & coactū Deum omnibus rebus anteferre, & summum habere, & omnium bonorum plenum confiteri; eo quòd ab eo omnia promanasse vidisset. Vnde efficitur, fidem, quæ Loof dicitur, natura esse ipso Los/ siue vera laude, posteriori; cum res per Los denotata esse queat citra id quòd per Loof designatur. Atque hæc quidem prima pars sit considerationis, cur Loof pro fide à Los deriuetur. Porrò aliud adhuc lateat arcanum in vocis Los vsurpatione. Præter enim notationem modò explicatam aliud designat. Louen enim & gelouen dicimus pro eo quòd Latinis sonat promittere. Cum enim Adam serpentis fraude & à Los & à Loof excidisset; nihil ei reliquum fuit, quàm vt condemnationem mortis; quam Deus sententia sua sanxerat, subiret; nec quicquam spei erat, vt rursus ad priora illa, veram scilicet laudem & veram fidem, rediret, quibus vita ipsius prior constabat. Deus ergo immensa bonitate sua commotus, promisit fore, vt ex muliere is nasceretur, qui contereret caput serpentis, & omne tolleret venenum. Et quia hæc promissio in initium fuit alterius vitæ, sicut prior vita in laude diuina continebatur; diligenter obseruauit sermonis architectus, vt Louen non solum pro laudare, sed pro polliceri etiam poneretur: & quemadmodum illic Los prius erat quàm Loof; ita hinc rursus promissio Dei præcessit Adami fidem: atque ita vocalis in Louen pro promittere breuis est, quæ in Loouen pro credere producenda est. Nec verò citra causam promitto per Los significatur, quando post Adæ lapsum Dei promissio primum nos releuauit ad sublimitatem sempiternam; ad quam vt perueniamus, fides nostra sequatur promissionem necesse est. Videte obsecro quibus curæ est humanæ salutis mysteria scrutari, quàm admirabili catena voces hæc rebus ipsis deuinciantur. Vt tamen in his aliquod discrimen teneretur, dum promitto denotatur, dicimus Seloof; & dum laudo dicere volumus, Los citra præfixam particulam

Adami defecit in laude diuina priusquam serpentis fidem haberet.

Adami fidei Dei promissio præcessit.

Ge

Se effertimus, vt nimirum hac loquendi ratione signetur, laudem diuinam promissione esse priorem; eo quod vox composita simplicem sequatur ordine naturam. Præterea sicut promissioni fides respondet, qua promissioni firmiter adhaeremus, voluit sermonis magister, vt sicut *Seioum* compositè; ita etiam compositè *Seioouen* diceremus. Quod si curiosè omne artificium linguæ discutiendum esset, adderemus & illud, *Seioouen* à *Seioouem* deriuari; eo quod fides quæ per *Seioou* notatur, reuera deriuetur à solo promittente; ita vt optimo iure inde nomen ducat, vnde ducit exordium & perfectionem. Quamuis autem in aliud tempus multa sunt differenda, ne longius à proposita nobis alaunda euagemur, hoc tamen citra indicium præterire nõ possum, arboris folium *Loof* etiam dici: cuius causam hanc esse credo. Mulier audito draconis consilio, vidit lignum scientiæ boni & mali, esse pulcrum oculis & aspectu delectabile, atque ita inducta est vt serpenti crederet. Docuerunt Indocythica mea quàm formosa arbor ea esset de qua pomum perditiõnis humanæ decerptum esse sacra scriptura testatur: quo loco tradidi primariam arboris pulcritudinem in foliorum magnitudinem & densitate consistere, quibus umbram præbet ad meridianum gratissimum. Quoniam ergo mulier arboris frondibus potius quàm Dei verbis credere visa est, voluit nomen inuentor huius facti memoriam in vocabulo extare sempiternam; vt quoties in sermone nostro frondem nominari audiremus, toties in mentem veniret, matrem nostram foliis magis quàm Dei præcepto credidisse, atque inde in nobis hætenus eam hæere procliuatatem, vt folia & inania rerum humanarum umbracula pluris faciamus, quàm verum fructum verbi diuini. Dum igitur mundi pompam & omnem eius fucam pulcritudinem intuemur, confestim cogitemus, cauendum nobis esse, ne parentis nostræ peccatum imitemur, & foliis potius ducamur & umbris quàm veritate & luce diuina. I nunc & crede foliis, quæ sermo noster inde nuncupat, quod prima nostra mater eorū aspectu fuerit decerpta, & iis fidem habuerit quæ lumen auferrent; tantum abest vt monstrarent iter ad veritatem. Mirum est quàm nomenclator noster in his vocibus luserit, si fas est lusum dicere ea quibus principium salutis nostræ continetur. Nam quibus hæc fuerint ignota, iis nescio quid omnis disciplinarum orbis vtilitatis adferre possit. Latini, vt non raro in aliis, ita & in hac voce *Loof* euerfione vocis vsi sunt, adiecta præterea sua terminatione. Et hæc quidem de *Loof* vocabulo prorsò: nunc eius consideremus conuersionem. *Loof* & *Fool* quam haberent cognationem diximus: eam nimirum, vt cui prima laus debetur, ei insit etiam omnium plenitudo: & qui eum verè laudat qui solus laudandus est, is sibi omnium bonorum conciliat plenitudinem: quam in angelis & beatis clarissimè cernes; qui vt purè & verè laudant eum qui solus laudandus est; ita eo ipso quod laudant, omnium bonorum plenitudine fruuntur. Facit hæc sanè conuersio, vt omnem nostram felicitatè in laude diuina videamus contineri, atque aded nihil laudandum esse reuera præter vnicum & supremum bonum: quod dum supra omnia extollimus, eo ipso replemur. *Loof* verò aliam habet in versione notationem. Quadam enim tenus in oppositam, quadam tenus in suam finem transit. Neq. *Loof* enim habitus est perfectus omni ex parte, neq. perpetuò duraturus. *Fool* itaq. idem est quod sentio. Atqui sentire & credere idem non possumus. Quod enim credimus, extra sensum sit necesse est. *Loof* igitur & *Fool*, siue *Loouen* & *Doolen* in rebus presentibus, siue ad idem eodem tempore collata, inter se pugnant. Verum si rem aliter consideres, & ipsius fidei scopum & vltimum finem examines, inuenies nos ed credere, vt tandem sentiamus. Credimus enim nos Deum visuros in terra viuentium: quæ vana fides esset, nisi tandem ipso sensu comprobaretur. Verum eo ipso momento quo sentiemus & Deum videbimus, non amplius credere dicemur, sed quod antea credebamus, præsens intueri. Vide, quælo, mirabilè ipsius *Loof* conuersionem, quæ sic nos ducit ad contrarium, vt quod contrarium est, perfectionem eius vltimam contineat cui opponitur. Simul itaque docemus, sensum & fidem rei eiusdem non esse, & tamen illam eorum esse connexionem, vt sensus fidem perficiat tamquam vltimus finis. Verum longius abripimur. Ad propositum nostrum sufficiebat recta ipsius *Loof* siue *Seioou* expositio, quæ ad altam æternitatem nos à fide leuatum iri pollicetur. Congruentissimum igitur symbolum fuerit scipio; & quia eius vsus sit leuare corpus; & quia nomen à leuando ducat, à quo *loof* quoque deriuatur. Cum itaque alaunda caput, quæ *Leuuerit* id est, opus vitæ vocatur, scipioni imponitur; denotatur cum

Loof.

Fool.

Nomen. Doolen. Fidei finis & vltimus scopus.

Sensus fidem perficit.

eum demum firmum fidei baculum esse qui vitæ operibus coronatur. Nec rursus vitæ opus esse potest, quod fidei baculo non sustineatur, quoniam nimirum ea sola opera ad vitam conducant quæ fidei innituntur. Quamobrem non vulgaris aut leuis causa est ob quam alaunda caput scipionibus impositum videmus. Multus fuit & varius in sacris scipionum vsus; sed qualis qualis is fuerit, eò tamen semper spectabat, vt quicquam fulciret atque firmaret, pro eo ac *Staf* & *Fast* denotare dixi. In sacris autem Ægyptiorum non scipionis tantum frequens erat vsus, sed ipsius etiam Cimbricæ nomenclaturæ, è qua hieroglyphicæ significationis facti sumus certiores. Sacerdotes enim Ianigenarum sermonem in arcanis suis omnibus vsurpabant, ne à plebeis hominibus sollempnia sacrorum verba intelligerentur, nisi de ipsorum interpretatione. Sic dum sacerdos nouus in mortui locum publicè deligebatur, ad populum præco dicebat, *Πόρομος ἐν πυρὸς* *μῦ*, quod est, vt Herodotus interpretatur, *καλὸς ἢ ἀγαθὸς ἐκ καλῆ ἢ ἀγαθῆ*: quæ locutio pura nota nostras est, sola præpositione, quæ interponitur, differens. Eodem modo in illa illustri Iosepi inauguratione, qua totius Ægypti ab ipso Rege potestatem accepit, primum præco clamauit *ἰῶ*, quod nobis *Oberecht* diceretur. Quod si tam sis religiosus, vt ne Tau quidem addi permittas, habebis *Oberecht* quod idem prorsus designat ac si supremum rectorem dicas. Deinde Rex faustum felixque esse iubens tantum imperium, sacris verbis addidit *ἰῶ*, vbi litteræ integræ sunt conseruatæ, sed puncta à Massoritis imperitè adiecta. Nobis constat sic legendum esse, vt dicatur *Staphnot* / *Phogenoch* id est, scipio necessitatis, pace sufficienter; siue, sufficiens suppedita alimentum. Vt verò clarè cerneretur, nihil in hoc Regis facto citra sacerdotum auctoritatem constitutum dictum fuisse, mox expressis verbis dicitur Iosepo sacerdotis filia nupsisse. Quàm verò nihil ad rem faciant quæ interpretes hic somniarunt, nolo prolixè persequi. Quod enim priore loco dicunt *ἰῶ* significare, vt omnes coram eo genu flecterent, id neque Grammaticæ constructioni consentaneum est, neque in rem præsentem quadrat. Quorsum enim præco clamet genu flectendum esse, dum ipse Rex cum Iosepo circumuehitur, quasi id populus non vltro facturus fuisset? ac deinde, quid ad Iosepum, si Rege præteruehente genu flecteretur, cum is honos Regi sollempnis esset? Quid licet hanc interpretationem admitteremus, nihil tamen dignum tanta pompa in genibus flexis haberemus, nec quicquam omnino explicatum, qua tandem Rex Iosepum potestate donaret, & in quam dignitatem assumeretur: quod caput erat totius negotij & publicæ festiuitatis & inaugurationis. *ἰῶ* igitur supremum iudicem & summum magistratum significat: quam vocem Cæsar quoque in Commentariis suis exposuit, dum Vergobretum interpretatur, vt nos in Gallicis declarauimus. Adde quod ipsemet Moles hanc vocem interpretatur, dum dicit eum hoc præconio præfectum fuisse toti terræ Ægyptiorum. In altero autem quid ad rem facit, dicere Iosepum saluatorem mundi; cuius rei nullam apud Hebræos, nullam apud alios significationem habemus, cum nobis nihil magis perspicuum sit, quàm his litteris illud nobis denotari, quod modò sum interpretatus? Certè in primis decebat, aut potius necessarium erat, vt populus de præconis voce intelligeret, quorsum tota pompa spectaret, ac quo magistratu Rex Iosepum ornaret. Quoniam autem tota hæc in republica constituenta mutatio ac nouitas ex diuino Regis somnio procedebat, non dubium est, quin magnis cærimoniis & certis ritibus omnia fuerint diligenter à sacerdotum collegio procurata, & nomen faustum è sacro sermone sumptum, quo noua Iosepi dignitas nuncuparetur. De Ianigenarum itaque lingua, à quibus totam suam Theologiam acceperant, vt vox *Staf* declarat, Iosepum *Oberecht* indigitauerunt, quo supremus magistratus, siue summus iustitiæ præfectus denotatur. Porro cum iam ad hanc dignitatem esset euectus, Rex eum publicè hortatus est, idque verbis de sacro itidem sermone conceptis, vt bene officio suo fungeretur, ac semper cogitaret, se totius Ægyptiacæ necessitatis scipionem esse, & ab ipso expectari sufficiens totius regionis ad multos annos alimentum. Vt autem decet sacra & regia verba breuia esse & sententiarum plena, non pluribus quàm quinque syllabis totam admonitionem conclusit: quæ tamen talis fuit, vt totius dignitatis causam comprehederet ac explicaret. Nam *Stafnot* / *Phogenoch* ad verbum significat, scipio necessitatis, ale sufficienter. Clarum itaque nunc est, apud Ægyptios sacerdotes non scipionis tantum in sacris symbolis

Sacerdotis noui apud Ægyptios inauguratio.

Iosephi in Ægypto inaugurationis.

Iosephus quo magistratu in Ægypto fuerit summus. Oberecht.

bolis vsu fuisse, verum & ipsum Cimbricum nomen apud eos ad Iosepi vsq. ætatem mansisse: quod Moses, uti vir omni Ægyptiorum disciplina instructissimus, non contentus fuit per interpretationem tantum referre, sed ipsis litteris fidelissimè expressit, quoad eius Hebraica scriptura permittebat. Nam loco F quo Hebræi & Græci carent, Phe posuit: nec quicquam omnino melius facere potuisset. Iam cum sciamus quid alaunda significet, sciamus item quid scipio, Cimbrico sermone *Staf* nominatus, designet: liquet scipionem, cui alaunda caput impositum est, tantundem signare ac si dicamus vitæ nostræ fulcrum esse debere laudes diuinas: ac præterea eo ipso vltimè indicari, fidem viuus operibus coronatam totius humanæ vitæ continere firmitatem. Quid? quod & eo modo scipionem hunc exponere non incommode nec inconcinne possis, ut dicas totius firmitatis humanæ supremum apicem esse alaunda caput, id est, laudes diuinas in vita sempiterna? Nunc ergo tandem intelligimus, cur Alaunda dicatur non auiculis modò ceteris, sed ipsa etiam terra antiquior fuisse. Cui & illud ex Hieroglyphicis accessit, ut clarè cernamus, hoc symbolum nec apud Græcos primum, nec apud Ægyptios natum esse; sed originem ab ipsis Ianigenis habere. Hinc modò & illud perspicuum, conum siue pyramidem vitæ quondam habuisse significationem, ut ex vocabulo *Leeswert*, quod est alterum alaunda nomen, clarissimè constat. Non est igitur quod amplius de figura Alef sit hæstidendum, quin ea debeat Alaunda tymbum imitari. Quamobrem dum Alef audimus, de *Leeswert* cogitemus; & vtriusque nominis monitu pyramidis ritu ad Vnum contendamus: qua in re vera vita continetur.

LIBER IX.

Bet.

B littera pronuntiatio & significatio.

OSTQVAM præceptor discipulum hortatus esset ad veram vitam, mox rectum iter ad eam ipsam ad quam incitauerat, ostendit, iubens nimirum orare. Neque enim aliunde quàm ab oratione vita est exordienda. Ut igitur quid sit orare intelligamus, verbum *Bet*, quo iubemur orare, examinemus. Consonans B sic Terentiano pronuntiatur, ut labella comprimatur, & eorum oras figat. *Be* igitur pressum & fixum contactum significat, quo ipsi Vni, quod per *e* denotatur, nos iungimus: cui siue Tau accedat, siue non, eadem manet significatio. Hinc mox cernitur, orare nihil aliud esse, quàm se Vni apprimere & affigere; & idcirco omnem orationem ad ipsum Vnum pertinere. Vnus ergo Deus orandus. Iamblichus & Proclus orationem, conuersionem ad ipsum Vnum esse definiunt, quæ ipsum quod cum eo quod oratur, vnit. Hac omnia nostra super Deo dicunt fundari, & ab ipso Deo huius medio nobis largam omnium bonorum fieri communicationem. Plurima sanè & hi & alij philosophi de oratione insigni elegantia disseruerunt, sed ea omnia duabus litteris sermo noster & expressit & circumscripsit, dum orare sic describit, ut non aliud sit quàm ipsi Vni se affigere, quàm fieri potest pressissimè. Nihil enim est tam longè à supremis remotum, quod non citra omne medium ab Vno esse suum accipiat. quod dum se ad ipsum Vnum, vnde pendet ac suum esse accipit, refert, & ei se suprema sui parte affigit, ut inde boni quippiam affricetur & emanet, dicitur orare. Hinc liquet verum illud esse Theodori dictum, Omnibus orandum, Vno solo primo excepto; præterea quod primum non habeat superius à quo pendeat, aut ad quod se tamquam boni fontem referat. Precum itaque hanc dicunt esse naturam, ut nos vniant cum eo quod oramus. Quid autem illud sit cui preces effundere debemus, verbum nostras apertissimè declarat; ipsum videlicet Vnum. Verum quia omnis vnio ab Vno procedit, & precum natura dicatur vnio esse, perspicuum, ipsas quoque preces ab Vno, tamquam à prima sua causa manare. Proclus causas orationis efficientes dixit esse virtutes siue

Orandus quæ sit.

Orationis causa.

potesta-

potestates diuinas, quibus Dij homines ad se reuocant atque conuertunt; quod nos melius & significantius ad ipsum Vnum accommodamus; quo cernatur, ipsum Vnum non ceterorum modò bonorum nobis causam esse, sed ipsas etiam nobis suggerere preces, & ad orandum prouocare. Mirifica profectò vocula est ipsum *Be*, qua hæc omnia denotantur. Ipsum enim B consonans intra labra fixum maneret, ut Terentianus docet, nisi ab E foras protruderetur. Oramus igitur ipsum Vnum: & ut orare Vnum & possimus & velimus, ab ipso Vno accipimus. Obstupesco sanè, dum huius vocis artificium cum iis confero, quæ doctissimè à philosophis de oratione disputantur: quæ licet sint prorsus admiranda, longè tamen ab hac vocula superantur; quæ mox omnem deorum excludit multitudinem, & clarè demonstrat & Vnum orandum esse, & ab Vno ut oremus nos habere; ac præterea in ipsa hac pressa & fixa cum ipso Vno coniunctione, finem quoque orationis contineri. Neque enim vni affixi esse possumus, ut non simul participes simus eorum quæ ab Vno fluunt bonorum. Atqui ad hoc omnis oratio tendit, ut ab Vno boni aliquid accipiamus. Atque hæc quidem de *Be*: quæ vox ut verbum, & iterum ut nomen pro precibus vsurpatur: quod nostratibus notius, quàm ut sit exemplis docendum. Nunc ichnazam huius versionem consideremus. Hanc mox geminam videmus; alteram ut ex *Be* fiat *Be* aspiratum, quo temporis longi loco aspiratio succedat, ut in *Be* & *Be*. Hoc modo intelligimus omnes preces ad eum scopum ferri, ut per eas aliquid habeamus: quo fit ut is qui orat, fateri cogatur sibi aliquid deesse quod cupit ab eo quod orat impetrare; cui rei ut per se clarè & euidenti, non est immorandum. Altera conuersio est, qua ex *Be* fit *Be*. quæ admirandam nobis offert significationem, ad quam intelligendam altius est hominis origo & conditio examinanda, quàm à philosophis aut vnquam factum sit, aut fieri etiam possit. Cum Deus principio hominem in paradiso constituisset, statim incidit in draconis inuidiam & odium. Hinc euestigio oppugnatur à vagis vndis tentationis dæmoniæ. Quia igitur huic inuidiæ & odio obiciendus erat vir, Adam dictus est, ceu *Hat-dam* diuisis oculis nominaretur. Adspirationem in compositione tolli, & Tau è medio crebro eximi, ac non raro in media littera latere, vnum est de iis quæ linguæ nostræ sunt vsitatissima. Adam igitur ad verbum significat aggerem inuidiæ & odio obiectum. Elegantissima autem est comparatio, qua cacadæmonis malitia mari & vndis confertur, eo quod, quemadmodum mari numquam est fidendum quantumuis tranquillo; ita nec diabolicæ inuidiæ, quam Aten vocamus. Semper enim aliquid monstri alit; & dum maximè blanditur, horrendas meditatur procellas, haud secus ac in summa pelagi malitia sæuissimæ tempestates timentur. Adde nunc monstrorum varietatem, adde belluarum vastitatem, adde occultos scopulos, adde Syrtis, adde voragines, adde cetera pericula quibus mare infestat, & hæc omnia cum cacadæmonis malitia siue cum Ate Homerica confer; non ouum ouo similis, quàm hæc inter se videbis. Cum igitur Adami nomen in mentem venit; cogitemus nos periculossimo pelago obiectos esse, ac veluti aggeres perpetuis Ates vndis pulsari, ac nihil propius esse, quàm ut rimis fatiscentes, ab vndis superemur atque euertamur. Quamobrem si in hoc periculo semper sumus, nec aliunde quicquam metuendum; quid naturæ magis consentaneum, quàm cupere liberari ab hoc tanto malo, à quo perpetuò oppugnamur? Si enim hinc summus metus & summum periculum; necessariò consequitur, ut ab eo vehementissimè quoque desideremus liberari. Rogamus ergo hoc primum & ante omnia, ut vndæ à nobis recedant: quod dum fit, securi sumus, nec vllus metus est, ut agger noster rumpatur. Recessus autem vndarum maris siue refluxus *Be* vocatur. Ex *Be* igitur *Be* fieri cupimus, & huc oratio omnis spectat, ut tentationum vndæ retrò à nobis discedant. Hoc Christus clarè indicauit dicens: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem*: quasi diceret eum primarium orationis scopum esse, ut liberemur à tentatione. Sic in oratione Domini oramus, ne inducamur in tentationem; sed liberemur à malo; quod nostro more diceremus, oramus ut Ates, siue tentationum diabolicarum, vndæ refluant, & à nobis discedant. Monemur itaque in *Be* & *Be* nobis, uti Adamis, id est, odij & inuidiæ vndis ritu aggerem obiectis, orandum semper esse, ut hoc procellosum dæmoniæ malitiæ pelagus refluat atque discedat; nec aggerem nostrum sola terra constantem, & idcirco infirmum, amplius pulset ac vexet. Quanta est, bone Deus, nomen-

Orationis finis.

Et aspiratio Cimbrica in locum temporis longi succedit.

Et.

Adami etymon.

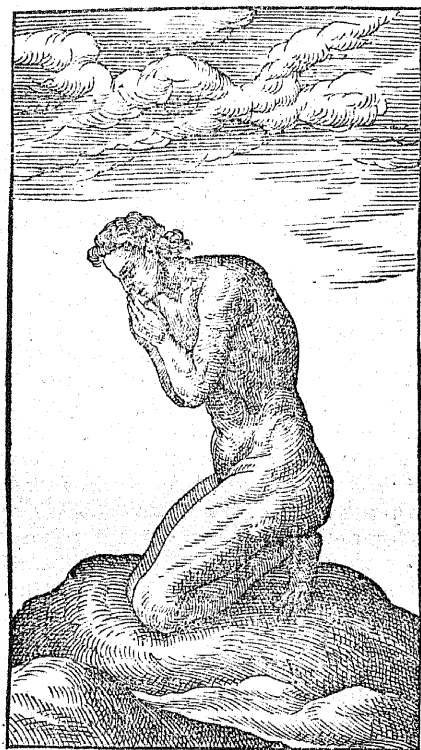
Dæmonis malitia apertissimè mari & vndis comparatur.

Et.

Orationis scopus primarius.

M M clatoris

reuelator, quàm benigna aura & clara luce primo nomenclatori affulsi, dum hoc verbum *Amiel* sic conderet, vt hæc in eo mytheria & continerentur, & ab iis omnibus qui literarum norunt naturam, clarè cernerentur! Ex his modò liquet, orationem fieri debere genibus flexis; & sic flexis, vt maximè flecti possunt: quod fit, dum femur & tibia sic comprimuntur, vt nates calcaneis infideant: qua forma ineptissimi sumus ad omnem progressum; & idcirco bene ad hoc dispositi, vt dicere verè queamus, nos nihil posse. Porro quis brachiorum inter orandum situs esse debet? Id ex Mose dices: quo manus ad Deum leuante, Amalec cædebatur: & rursus manus demittente, Israël vincebatur. Quamobrem Aaron & Hur manus Mosis fatigatas sustentauerunt vtrisque vsque ad Solis occasum; atque ita Deus Israëlitis victoriam annuebat. Rogemus hic rursus nostrum nomenclatorem, ecquid de hoc orandi ritu annotarit? Ecquid annotarit verò? Nusquam videtur vel diligentius vel apertius in symbolica ratione sequenda fuisse versatus. Cum enim *El* ipsius Vnius sublimitatem significet, de clarissima literarum natura & pronuntiatione; voluit vt eadem voce totus hominis cubitus significaretur, quò nimirum moneret, primum huius membri vsum esse, vt ad ipsum *El* siue altissimum eleuetur. Sicut igitur in *Amiel* altissimi nomen intexuit; ita cubitum simpliciter *El* vocauit; quoniã primarius eius vsus esset in eleuatione ad Deum inter orandum. Porro vt videas quid cubitus tibi præstet dum ad Deum eleuatur, ipsum *El* examina, & mox intelliges tuam quoque naturam cum cubito in altum tolli. Deinde quantum preces homini adferant perfectionis, ex eodem cubiti nomine disces, cum audies pro mensura vsurpari. Nam si hominem cubito metiaris, mox eum reddideris quadratum, id est, si Aristotelem in Ethicis præeuntem sequamur, omnibus numeris perfectum & absolutum. Quattuor enim cubiti totam humanæ staturæ longitudinem dimetiuntur; atque aded hinc fit, vt *El* nobilissima sit mensura. Latini ex *El* Vnam eleuatis fieri debere, ac ea nos consequi, vt non modò eleuemur, sed perfecti etiam efficiamur & tetragoni citra omnem reprehensionem, vt Simonides Aristoteli præcinuit. Aliquando tamen *El* pro toto brachio à scapulis ad extremam vsque manum figurata locutione, qua pars primaria & præstantior pro toto ponitur, vsurpatur: quo modo *El* *lenbog* pro brachij curuatura dicimus. Est igitur *El* pro brachio ad eandem regulam factum, qua *Or* pro aure, & *Oog* pro oculo; sumta nimirum ratione à principe ipsius membri vsu. Quamuis autem hæc architecti diligentia maximam mirabilitatem facere possit, multo tamen maius artificium in *Manu*; qua voce manus denotatur, delitescit. In Tau littera docebo, in Ægyptiaca Bembi tabula plurimarum imaginum manibus huius litteræ figuram teneri. Quia igitur nomenclator videbat, nullum esse manus officium vel excellentius, vel salutaris, vel diuinus, quàm hanc litteram apprehendere; sic nomen fecit, vt eo significetur idem ac si dicas Latine, Altea ad T, vel exalta ad T. Nec verò eo contentus, eadè voce & illud dedit intelligendum, Exalta ad ipsum Vnum: quòd integrè diceretur *De ant e*; vt videlicet in *Ant* vocalis, intelligatur, cuius accessione in Alphabeto vocali exprimitur. *Manu* igitur, siue apocopòs *Manu*; duo significat; alterum exalta

Oratio quo corporis postura fieri debet.

El.

Vna etym.

El lenbog.

Manu.

Manus cuius rei essera sit.

T littera vii Et significatio.

exalta ad T, alterum exalta ad ipsum Vnum. T autem consonans, Platoni vinculi habens potestatem, dum ipsi E præponitur, apertè demonstrat, se vinculum esse quo quippiam cum Vno copulatur: quod quale sit si nouisse velis, figuram ipsius litteræ intruere, & mox cruce[m] esse deprehendes, qua Vni mortales deuinciuntur. Iubet ergo nomenclator, vt manum ad hoc vinculum apprehendendum attollamus; quo ex eo tamquam sacra ancora omnis salutis nostræ spes dependeat, & eius medio ipsi Vni deuinciamur. Licet verò & *Manu* sic solueret, vt ex *Manu* an *T* dicatur componi, quo notatur apprehende ac retine ipsum T. Miranda sunt hæc, ne dicam stupèda; sed tamen talia vt ad vnguem conueniant cui in Hieroglyphicis Ægyptiorum signis: è quibus perspicuum fit; hæc non esse mei cerebri commenta, sed vetustissimis olim lanigenarum symbolis esse consignata, & hæcenus in ipsorum antiquitatibus conseruata cerni. Vide mihi tot sacrarum imaginum manus ipsum T apprehendere ac tenere, ac coniecturam inde fac, cuius rei tessera[m] manus nomine is voluerit indicare, qui eam *Manu* vocauit: quæ vox eam sui monstrat, quam dixi, solutionem. Siue igitur dicas *Manu* an *het e*; & contractè *Manu*; ac deinde per apocopen *Manu*; siue *Manu* an *T*; idem ferè dixeris, propterea quòd T consonans cum è vocali pronuntiata; exponat cruce[m] vinculum esse quo Vni copulamur. Quamobrem sicut vlnæ ad Dominum altissimum eleuandæ; ita & manus attollendæ ad ipsum T, & iis vlnæ T sibi tenendum, quo eius medio ipsi Vni colligemur. Manus itaque coniungimus, & coniunctas suprema parte ori applicamus, quo hæc coniunctione coniunctio & copulatio, quam oratione quærimus, exterius designetur; & præterea rectx & extentæ manus ori applicatæ, cruce[m] forment siue ipsius Tau figuram. Hæc itaque ratione ipsum T exprimitur, à cuius apprehensione manus nomen accepit: Et quia oratio ex ore prodit, & manus vnà cum ore transuerso cruce[m] delineat, fit vt intelligamus, orationem cum cruce intelligendam esse, si velimus eius sentire efficacitatem. Nisi enim Christus in cruce peccata nostra luisset, nec nos Christo iungeremur, nec eius medio ad Patrem veniremus, atque ita ne orare quidem cum vllò fructu possemus. Stupendus profectò consensus est primarum vocum & hieroglyphicarum apud Ægyptios notarum; atque aded hæc ex illis, & illa ex his certissimam accipiunt interpretationem; Ceterum vt clariùs etiam cernas, quantam sermonis architectus in omnibus nominibus eorum quæ ad animi salutem pertinent, curam gesserit, considera Cimbricum digitorum nomen. *Dinger* enim idem significat quod inuenire desidero: Quid verò hoc ad digitorum naturam? Num fortassis in tenebris hunc digitorum vsum esse designauit, vt iis aliquid palpando inueniremus? Minime gentium. Quid igitur? Nempe monere voluit, omnem inueniendi facultatem numeratione absolui: ad numerandi verò attem digitos maximè esse comparatos. Numeros enim omnes digitis in dicamus; quo fit, vt meritò nomen habeant ab inueniendi desiderio. Eo namque omnis numerandi ratio spectat, vt quicquid in rebus abditum lateret, supputando peruestigemus; atque ita tota sapientia arithmeticis rationibus continetur; quæ tota in eo versatur, vt omnibus rectè supputatis & discretis ad ipsum Vnum ascendamus. Et videtur alioqui naturæ instinctu factum, vt quoties quicquam attenta cogitatione quærimus ac inuestigamus, digitos ori inferamus, quasi illi iuuent ad intentionem. Sic cogitabundos homines vngues rodere videmus, ceu è digitis ea quæ mente quærent, exfugere niterentur. Hinc vngues rodere in proverbium abiit, pro attenta mente cogitare. Sic Persius,

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues,

de carmine non accuratè nec inuento nec digesto, nec bene omnino supputato. Eodem modo Horatius:

Sæpe caput scaberet, vniôs & roderet vngues.

Vtatur ergo ad hanc rationem digitis, cum aliis in rebus quærendis, tum maximè in vocibus primis examinandis, in quibus singulæ litteræ & earum potestates diligentissimè supputandæ, & accuratè quærendum in quas particulas voces distrahi possint, & quot modis & syllabæ & elementa omnia tum expressa, tum latentia queant numerari, tum prorla, tum versa serie considerata. Quòd si hæc digitorum opera in Cimbrico manus nomine vtaris, & illa quæ dixi, & alia fortassis adhuc mytheria latere deprehendes, & ex iis ad veram orationem, & eam quæ sola ad vitam vtilis peruenies, cognoscèscque

T quo manus nomen postit formatur.

Dinger.

Digitus ad numerandi artem maximè comparatus, & inueniendi desiderij sunt symbolum.

Vngues rodere.

Bet littera figura.

quis cum manuum, tum ceterorum artuum positus in orante esse debeat: quem ubi inuenis, antiquissimam litterae Bet figuram videbis, quae linea extrema orantem hominem terminante constat. Quid dico fortasse: cum certo sciam te inuenturum, quod ubi sollicitis digitis supputaris, sis stupore quodam maximo admirationis capiendus; si de mei quidem animi inclinatione licet iudicare? Quamuis enim ea quae de lunel/ de el/ de manu, de digitis exposui, admirandum artificium ostendant, longè tamè illustriora reddentur, si paulò accuratiùs ad digitos vocentur. Equidem confiteri cogor, me saepius in sermonis nostri mysteriis prauaricari, & non pauca omittere, quae non sine laude addere potuissem. Corrigan ergo hic me ipse, & totum orantis habitum & membrorum positum ab

Corporis partium in orantis positum hieroglyphicus explicatus. Teen. Pedis partes.

imis vsque pedum digitis repetam, quando hi in summa humilitate, per corporis delineatione expressa, primi esse debent. Digitus igitur pedis Teen vocatur: quo mox monemur, ex imis vsque operum nostrorum principibus nos ad Vnum debere spectare; quod cum vocabulo he eximie congruit; propterea quod, ut hic ad Vnum ipsius digiti nomenclatura excitamur, ita illic edoceri simus, orationem nostram ad Vnum fieri debere. Post digitos plantam pedis videmus, & deinde calcaneum, mox pedem, hinc talos: quibus omnibus per nomina sua explicatis, oratio continetur ad eum qui omni ex parte vnicus est & simplex, tria diuersa petens; quorum primum ad Patrem, secundum ad Filium, tertium ad Spiritum sanctum refertur. Dicitur enim Plant hael voet enkiel. Plant autè idem est nostratibus quod planto, vel planta Latinis, qui hanc vocem à nobis retulerunt. Plantare autem cum passim à Prophetis Domino attribuitur, tum ipse Christus haec apud Matthaeum locutus est: *Omnia plantatio quam non plantauit pater meus caelestis, eradicabitur.*

Plant. Plantio vocis etymon.

Hael. Hael autem siue hael idem est quod calcaneus, cum corporis partibus tribuitur: At dum ut verbum vsurpatur, idem est ac si dicas, sana & in integrum restituae: quod qui nescit filio esse tribuendum, is nec Prophetarum principem legit, nec scit cui salus generis humani & tota sanatio debeatur. Voet nunc pes dicitur: qua de voce Graeci suum ποῦς, Latini pes habent, mutato digamma in π. Eadem vox, ut verbum in locutione veniens, idem significat quod nutri & ale; quod proprium est Spiritus sancti, qui igneo suo calore id quod Pater plantauit, & filius sanauit, fouet atque nutrit: quod notius est quam sit facris litteris comprobandum. Virgilio idem, nescio vnde, suboleuit, nam dixit:

*Principio caelum ac terras, camposque liquentes
Lucentemq; globum Lunae, Titaniaque astra
Spiritus intus alit.* Est igitur orationis huius breuissimae ternarius alimento

Enkiel.

spirituali absolutus. Adicitur in fine ipsius nomen qui inuocatur, quem simplicem & vnicum vocat nomenclator, quod Enkiel adamussum exprimit, dum in significationis suae latitudine vsurpatur. Atque hic quidem quinque partium diuersi generis hieroglyphicus est explicatus. Succedit mox altera oratiuncula, totidem verbis quot prior constans, Scentchel hael: quibus vocibus dum pro partibus corporis ponuntur, tibia & sura à talis vsque ad genu denotantur. Eadem voces ad oratione integram redactae, iisdem litteris & syllabis manentibus, idem sonant quod Latini diceret, Largire ut altum consilium capiamus: vel ad verbum, Da sublime consilium. Rogat igitur partium corporis nomenclator, ut omnia consilia nostra omnesq; cogitationes procul à terrenis ad caelestia ferantur. Mox inde ratio adiicitur harum precum vnà cum summæ humilitatis confessione. Cum enim post suram & tibiam genu sequatur, ipsius genu nomen sic est compositum ut in partes suas solum idem dicat quod Latinus verteret, Nihil possum, nihil scio: qua de re modò satis multa. Pars genu adiecta aut potius opposita Hesen vocatur, totum deinde femur Deim dicitur: cui coxendix succedens, Hopen dicitur: huic latus inpositum ad brachium vsque, Si nominatur. Ex horum nominum contextu & genu nomine, ut geminam habet significatione, bis pronuntiato, & Deim bis item in diuersa notatione posito, haec consurgit sententia: Non possum nec alimenrum capere, nec spiritum ducere, non possum vllam internam habere vitam aut motionem, nisi spes ista sit. Quod si quisquam tam sit morosus, aut potius stupidus, ut nesciat in hieroglyphicis idem symbolum bis posse, vel ter etiam, si res ita ferat, repeti, quò breui notarum complexu multa comprehendantur; simpliciter sic legemus: Nec possum, nec scio vel capere nutrimentum, vel ducere spiritum, nisi haec spes sit. Vtroque certè modo, & hoc simpliciore, & illo symbolice rationibus aptiore & orationis series continetur, & infirmitatis extreme

Hesen. Deim. Hopen. Si.

fit con-

fit confessio, magna humilitate exposita & exaggerata, docens in sola spe & fiducia totam orantis vitam collocari. Haec igitur à digitis pedum ad brachia vsque partium corporis exterioris & in orante conspicui ritu hieroglyphico leguntur. Eodem modo brachium vsque ad digitos explicandum: brachium enim nobis Arm dicitur: qua voce extra corporis partes pauper & miserabilis denotatur. Sic diuinus ille citharcedus: *Inclina Domine aurem tuam & exaudi me, quoniam inops & pauper sum ego.* Quid reliquae partes significant, satis copiose ostendi: quas si iungas & à brachio incipias, habes hanc saluberrimam admonitionem: Pauper & miserabilis leua cubitum; affige ipsi Tau inueniendi desiderium: quo iubetur, ut totum salutis suae inueniendae desiderium aptum habeat atque suspensum ex ipso Tau; qua voce huius litterae propterea hic libentius vtor, quò congruum esse rationi putem, ut in hieroglyphicis legendis, hieroglyphicis nominibus vtamur. Capitis partes quia hanc non habent seriem & consecutionem, sigillatim sitas habent interpretationes. Non quidem, ut omnis auditio ad audiendam originem eiusque obediendum adhibeatur: Non vt alta perpetuò contempletur: Paes/ vt perpetuò nouum suppediret alimentum, spiritum videlicet assiduum attractum: Non/ quo os significatur, ad monendum nobis semper seruiat, atque ita nihil dicat, quod non habeat salutarem aliquam admonitionem: Tant/ dentis nomen geminum, progressum vinculum designat; quasi dicas, Dentis ad hoc esse comparatos, ne verba prorumpant: vnde apud Homerum ἔρπος ὀδόντων habemus. Et in Euangelio: *Non quod intrat in os co inquinat animam, sed quod inde egreditur.* Est enim Au/ quo progressus linguae denotatur, gemino Tau tamquam gemino funiculo alligatum atque septum: atque ita de ceteris partibus cogitandum; quae omnes vno capite, cuius plura sunt nomina, de quibus post, comprehenduntur. Vide modò non in faxis tantum, obeliscis, & pyramidibus, & id genus monumentis hieroglyphicam sermonis nostri peritis scripturionem esse, sed eam etiam in positu membrorum hominis Deum orantis clarissime cerni & aptissimis vocibus exponi. Habemus igitur totam hominis orantis delineationem & membrorum angustam quandam inter se compressionem, clarissimam humilitatis & demissi animi significationem: in qua cernes; hominem prorsus in angustum contractum, haud secus atque erinacei se conglobare solent, dum se vndique volunt tueri. Nec vlla sanè est melior custodia, quam sua cuique oratio, summa cum humilitate ad Deum fusa. Quamobrem si securi esse velimus, semper nobis est orandum, id est, semper pressissime ipsi Vni haerendum; à quo solo possumus ab omni malorum defendi periculo. Pueri formidine correpti, arctissime parentes, vel eum in quem primum incidunt, apprehendunt; & quanto ei strictius haerent, tanto se putant esse tutiores. Eadem nos in oratione haerendi consuetudinem naturae instinctu pueris demonstratam sequamur; & quo pressius Vni nos coniunxerimus, eo nos putemus securiores. Legimus in varia Aeliani historia, passerulum ab accipitre vehementius impetuum in Xenocratis sinum deuolasse, & in eo tuendi sui causa haesisse. Videmus & canes idem facere, ut dum suis viribus diffidunt, se intra hominis pedes coniciant, & ei se quam possunt arctissime iungant, quò praesens periculum euadant. Quoniam igitur haec ipsius naturae est instructio & institutio, in ipsis etiam brutis vim suam clarissime demonstrans, ut imbecilliora dum in periculo versantur ad fortiora confugiant, turpissimum & pudendum hominis error esset, ac foeda degeneris animi nota, si in discrimine magno, vnde se ipse liberare nequeat, constitutus, non euestigio ad eum properet à quo solo potest seruari. Atqui quam diu Adami erimus, id est, odij & inuidiae diabolicae vndis obiecti, tam diu in perpetuo periculo versabimur, ne à procelloso tentationum abyssu evertamur & deuoremur. Quamobrem in assiduo vitae discrimine assidua opus est oratione, id est, perpetua adhaesione nos cum Vno arctissime copulante. Haec igitur illa oratio est, quam perpetuam nobis sacra scriptura esse vult; eaque precum vocalium verissima est anima, citra quam illae mortuae sunt & ad nihil efficaces. Nihil hic opus est scholasticis distinctionibus; propterea quòd nomenclator in fixa adhaesione, qua pressissime nos ipsi Vni coniungimus ad tentationum protellas euitandas, totam voluerit esse orationis naturam, nihil sollicitus verbane sequeretur an non hanc mentis copulationem. Eo modo Anna quondam orauit, labris & lingua quiescentibus, eo modo semper orare debemus, ne intremus in tentationem, cuius periculum perpetuò capibus

Arm.

Non.

Paes/

Non/

Tant/

Au/

Oratio sua cuique optima ruit.

Passerulum ab accipitre impetuum in Xenocratis sinu deuolauit.

Oratio sua verba requirit.

nostris impedit. Nemo excludit verba, sed ea ut pauca sint Christus præcepit, cuius monitis nec verius quicquã esse potest, nec certius ad salutem: quod vnum mihi satis esto ad omnes morosorum hominũ impetus amolendos. Si D. Paulo contentiosã disputationes non placuerũt, multo minus mihi placere debent, qui non generatim de tota in vniuersum tracto religione, sed de primis dũtaxat rudimẽtis, pueris analphabetis in primo eruditionis limine à sermone nostri opifice propolitis ad ediscendũ. Quã igitur absurdum esset, cum rudi hac infantia graues inire contentiones, tam ineptũ quoq; fuerit, me multis hĩc vexare controuersis, quã in Theologorũ cathedris & sublelliis validis frequenter lateribus agitur. Per me cuiq; liberũ esto, ut suo more & arbitrio oret, ac de tota precũ efficacitate, pro eo ac visũ fuerit, sentiat: interim hoc mihi concessum velim, ut quid verbũ nostras, quo orare designamus, de natura litterarũ & structurã artificio significet, veris & rotundis verbis simpliciter explanẽ. Sed dicit aliquis: Cũ tu in adhesionẽ orationis vim colles, quod erit discrimen inter diuinã laudẽ & orationẽ: Qui enim Deum laudant, arctissimẽ se Deo iungunt, atque adẽ illud faciunt quo nullũ opus est præstariũ. Dixi, orationem in adhesionẽ quidẽ versari, sed non quãuis, sed illa cuius finis esset. **Et** id est, fluctuũ quibus pulsamur recessus. Addidimus itẽ omnẽ orationẽ ad hoc tendere, ut aliquid ab eo quem oramus consequamur, quod necdũ certum atq; securũ habemus, quod in **Deũ** denotatur. Nam si à tentationũ procellis in æterna tranquillitate securi versaremur, Deũ non orare mus, ut vndã tentationũ diabolicarũ à nobis recedant, sed eo metu iam toti liberati, Deũ de beneficiis acceptis laudaremus. Oratio igitur indigentis est & in periculo adhuc constituti, tota fundata in firma fide & spe, qua credimus & speramus, ei quẽ oramus & potestatem esse & voluntatẽ nos liberandi à periculis & malis quibus obsidemur. Alaudã igitur caput fidei baculo additũ, quem Canopũ manibus tenere in Ægyptiaca tabula videmus, æquẽ ad orationem pertinet atq; ad laudẽ diuinã, atq; idcirco rectissimẽ fidei scipioni veluti fulcro & fundamento suo impositũ cernitur. Quid? quod in hac vita malis adhuc obnoxia orare non possumus, nisi laus præcedat, eo quod credere debeas, eum altissimũ esse & vnicũ, à quo tota tua salus depẽdet, quem vis orare, & te fateri nihil prorsũ virium habere? Hoc autem quid aliud est, quã laudare? Cimbrica certẽ vox **Loof** docet excellẽtẽ æternitatis eleuationẽ laudem esse. Atqui dum in orando fidẽ, id est, **Loof** habes, **Loof** præcesserit necesse est, uti antẽ demonstratũ. Quisquis ergo orat, Deũ laudat & extollit, quod in **Imiel** clarissimẽ videtur: quod verbũ extremam nostram humilitatẽ cum suprema Dei sublimitate confert, qua in re summa laus continetur. Iam non aliũ laudare nomenclator noster iubet, quã qui & ipse plenus est, & nos plenos reddere potest. Hac igitur spe Deũ oramus, quod fidamus, eũ nos plena donaturũ esse felicitate. Sed hæc in **Loof** & **fof** dicta sunt. Qui ergo iubet ut semper oremus, iubet etiam ut semper laudemus: & quãdiu in hac vita malis obnoxia versamur, tota laus nostra ad orationẽ refertur, si non aperte, at saltẽ per tacitam consecutionẽ. Summatim igitur Cimbrica oratio in fide & spe fundata tum cessabit, dum fundamenta ipsius cessabunt: Laus verò semper permanebit, uti in ipsa caritate fundata, & plena omnĩ bonorum in eo quem secuta iam malorum supra omnia extollit. Quemadmodum enim **Loof** quã **Loof** vetustius est; ita etiam **Loof** manebit dum **Loof** cessabit: & quia oratio fidei fulcro sustinetur, ea quidem quam nomenclator noster sua voce designauit, necessariò fide cessante cessabit, & tum in puram laudem omnis adhesio transibit, quia nullus amplius merus erit aut fructuum aut procellarum. Neque tum alaudã caput fidei baculo amplius sustinebitur, sed ipso suo cono cum ipso Vno perpetuò hærebit, nec vlla vi inde poterit auelli. Atqui illud est quod semper post alias odas tẽue quaterue voce in longum protracta repetat **Di ew di ew di ew**/id est, Æternitas æternitas æternitas; hac sua Epinome demonstrans, ad hoc omnes suas orationes & laudes referri, ut tandem cum ipsa æternitate coniungatur. Quod si verbum nostras, quo Cano denotatur, in partes suas solueris, mox inuenieris, omnem cantum referri oportere ad eum à quo omnia dependent. Quid enim aliud est **Singe** quã vehemens motus ad ipsum **Singe**, id est, ad Deum è cuius potestate totam rerum vniuersitatem suspensam esse non Christiani tantũ, sed Homerus etiam confiteretur.

Oratio qua in adhesionẽ versatur.

Orare non possumus nisi laus præcedat.

Alaudã canitius epinome.

Singe.

L I B E R

Gimel.

V M I A M pedagogus Canopum suum siue bonã spei discipulum ad vitam æternam incitasset, atque eius exordium orationem esse docuisset, consentaneum erat rationi, ut puero necdum docto quĩ preces essent concipiendã, & quid Deus esset orandus, ipsemet orationis formulam præscriberet, ac Spiritum sanctum super discipulo suo inuocaret. Primum igitur Spiritum sanctum alloquitur in numero plurium, ut tertiam in Deo vno personam siue hypostasim ostenderet, ac in Spiritu sancto simul Filium & Patrem sese compellere demonstraret. Numerum autem hunc aptissimẽ per pronomen expressit, cuius est proprium personarum ostendere discrimen. Sic in sacris litteris legimus: *Faciamus hominem ad similitudinem nostram*; & alia ad eandem personarum distinctionem referenda: quã omnia referre nihil opus est, cum sint omnibus notissima. Porro ut essentia ostenderet vnitatem, adiecit epitheton numeri singularis. **Mel** enim idem est quod reuelo siue reuela. Mirifica igitur est constructio qua dici videtur, Vos reuela. Verum **Mel** in compositione nominis loco ponitur, pro eo quod reuelat, ut cælum **Hemel** dicimus, eo quod altus sit reuelator: nec altus tantum reuelator, sed multo magis ipsius alti reuelator. Nec vocis artificium in hac sola gemina notatione cernitur, sed eadem etiam intelligimus, cælum ipsius nobis capitis facere reuelationem, ceu **Het-mel** diceretur. Quemadmodum ergo cælum altum alti capitis reuelatorem optimẽ interpreteris, ita **Gimel** rectissimẽ veritas, Vos reuelator. In diuinis tamen actus ipse propria quadam ratione suum sibi locum vindicat, ut apud Mosẽ: *Est misit me*. Eodem modo non citra mysterium hoc loco dicere queas, Vos reuela, id est, Vos, cui præcipuẽ dicere debeo, Reuela. In diuinis enim sententiã potior est ratio quã Grammaticã constructionis. Dum enim Reuela dico, vorum meum actu exprimo, & quid in præsentia fieri cupiam, in ipsa salutatione declaro. Reuelator esse potest quisquam qui non reuelat in præsentia: quo fit, ut maior sit sententiã efficacitas si Spiritum sanctum sic alloquar: Vos reuela; quã si dicam, Vos reuelator. **Mel** reuelare designat de natura litterarum, eo quod prima huius vocis littera talis sit, ut de ea Terentianus canter, *Mugit inuis ore*. **Et** autem idem est, dum ut verbum vsurpatur, quod in altum tollo. Quamobrem is qui quod occultum est in sublimẽ tollit, facit ut quod antẽ delitescerat, omnium oculis exponatur. Hęc vox conuersa contrarium denotat, ut suo post loco declarabo.

Proprium autem Spiritus sancti attributum esse ipsum reuelare, vnum est eorum quibus nihil est clarius. Hic locutus est per prophetas, hic in virginem Mariam descendit, & salutem mundi Iesum Christum ex vtero virginis reuelauit, hic Ioanni in vtero Christi præsentiam reuelauit, hic Simeoni præsentem Christum ostendit, hic in forma columbæ in Christum descendẽs ad spectabili signo, addita etiam clara Patris voce D. Ioanni Christum demonstrauit: hic est ille quem Christus pollicitus est venturum post adscensum suum, & docturum omnia discipulos, & cum eis mansurum in æternum. Summatim, hic est omnium diuinorum reuelator, quem idcirco præceptor sic salutatur, ut vnã votum suum aperiat dicens: Vos reuela. In nomine trilittero, quo sermonis nostri architectus Deum nuncupauit, apertissima est cum trium personarum distinctio, tum hæc Spiritus sancti dignitas. Parer enim **Got** est: qua voce simpliciter Deum vocamus. Ab hoc ichnã conuersione Filius procedit. **Coog** enim eodem tempore pronunciatum ductorem & ductum significat: Filius enim omnia à Patris abyssis ducebat, & patris dono omnem habet & in cælis & in terris ducendi potestatem. vnde Menerua siue Minerua nominatur. Et **Coog** quidem à **Got** simplici fit conuersione, ut Filium à Patre sologigni intelligas. Verum **Coog** à **Got** dum procedit, vocalis duplex tempus adsumit, cum in **Got** & **Coog** vnum tempus esset: quo nimirum cerne-retur de temporis analogia, Spiritum sanctum à duabus personis procedere, à Patre videlicet & Filio; atque inde longa vocalis vtriusque personæ æternitatem coniunxit, literis

Gimel vocẽ compositio & interpretatio.

Mel.

Hemel.

Et.

Spiritus sancti proprium reuelare.

Trinitatis mysterium in Cimbrica Dei nomenclatura.

Got.

Coog.

Coog.

teris prorsus eisdem secundum essentiam; ut nimirum vna eademque trium personarum essentia significaretur. Hoc vocabuli artificium is rectè capiet qui motuū & temporum analogias de peripatetici magistri regulis didicerit. Ex **Θ**ot igitur geminato tempore, & per consecutionē necessariam geminato interuallo in eadē potentia, **Θ**oog fieri videmus; litteris quidē manentibus eisdem, sed solo tempore mutato. Est autem **Θ**oog ostensio siue demonstrator, ceu **Θ**e-**oog**, id est, ad oculum diceretur. Ut igitur in hoc trilitero nomine intelligimus Patrem omnia effundere, Filium omnia ducere; ita & illud clarè cernimus; Spiritū sanctū à Patre & Filio procedentē omnia demonstrare & mentis oculis subiicere. Sed de hoc nomine aliàs. Hic sufficiat de sermonis nostri artificio docuisse, Spiritui sancto ostensionē & reuelationē tribui debere, & idcirco rectissimè per **Θ**el salutari. Nusquā lingua nostra à sacra scriptura declinat; sed ita ei semper inhaeret, ut faciliè cernas, vtramq; ab eodē fonte, & ab eodem doctore manasse, & eum hunc ipsum fuisse, cuius est ea omnia reuelare, quæ & ad Dei faciunt cognitionē, & ad veram hominis salutem: quem hoc loco magister Alphabetarius Canopo suo propitiū cupit affulgere. Porro ut clariùs peruidere possimus, qua maximè figura hæc vocis **Θ**el significatio ob oculos poni possit, considerandum qua via & ratione Spiritus sanctus reuelet. Equidem infinitos reuelationum modos esse non ignoro, at eos ad capita duo non incommodè referri posse cerno. Aut enim Spiritus sanctus ex iis quæ Deus creauit, homines in Dei cognitionem deducit, ut apud D. Paullum docemur; aut singulari gratia naturæ creatæ ordinem & limites egressus, diuina hominibus diuina virgula ostendit. Illo modo sapientes docuit vnum Deum esse; & si cari ipsi velle essent, debere ductum eius quem in astris viderent, perpetuò sequi, nec vniquam à rectæ rationis amissū aberrare. Omnis enim diuinus ordo cælorum motu descriptus est, in quo homines, vti in maximo speculo, quid quaque in se sequi debeant, queant intueri. Hinc in illis quæ

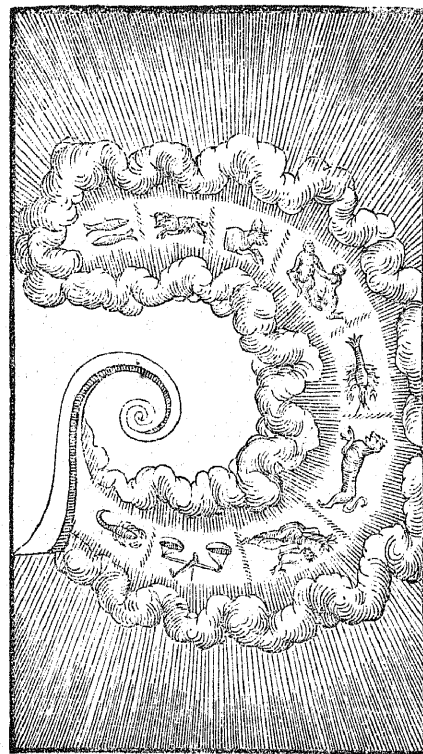
Reuelationes
omnes ad
duos modos
posse referri.

Calorū mo-
tu omnis di-
uinus ordo
descriptus est.

*Ἐν μὲν ἐν ἀστροῖς
Τῶν ἀναδιδάκτων ἐρημοσυλαῖν ἐξήχουσα.
id est, Certus tuus ordo
Immutabilibus mandatis currit in astris.*

Plato tradidit ex ordine cælorum stabili conuinci, Deum esse huius mundi gubernatorem; sed hunc sensum tamquam procellis obrui, cum rerum humanarum intueretur cōfusione. E cælorum motibus Pythagoras, Timæus, Plato, Aristoteles, & ceteri melioris notæ philosophi ad vnius Dei cognitionem pertigerunt. Sic nos præunte vate canimus, *Cæli enarrant gloriam Dei*. Ad hæc in oratione Dominica patrem nostrum in cælis esse dicimus: quo præter cetera intelligimus, paternam eius maiestatem in cælis maximè apparere; & mox oramus, ut eius voluntas sic fiat in terra, ut fit in cælis: quo rursus inter cetera, quæ plurima sunt, intelligi datur, illud nobis optandum esse, ut quemadmodum cælorum alia ordinem suum semper videmus obseruare citra omnem perturbationem; sic in terris quoque homines vitam suam instituerent, ut nunquam à Dei voluntate declinarent. Sed quid multis? Quin hic quoque sermonem nostrum consulimus? An non modò dixi, **Θ**emel cælum vocari, eo quòd altus sit alti capitis reuelator? quæ nominis ratio cum illo conuenit quod Iesaias præcepit capite, ni fallor, quadragesimo: *Leuate, inquit, in excelsum oculos vestros, & videte quis creauit hoc*. Atqui reuelare non potest, nisi eius beneficio & gratia à quo omnis reuelationis scaturigo, ceu è primo fonte, manat. Quamobrem si verum fatebimur, dicemus non tam cælum reuelare, quàm Spiritum sanctum per cælum tamquam per librum quendam nobis patris ostendere potestatem & pulcherrimum ordinem in rebus gubernandis. Spiritus igitur simpliciter **Θ**oog & **Θ**el; cælum verò **Θ**emel vocatur, per participationem reuelationis. Verumenimverò quia homo ab hac Dei voluntate omnia ordinante ac dirigente sese diuelli dæmonis fraude permisit, manca fuit hæc Dei facta reuelatio, nec hominem lapsam ad integram Dei potuit deducere cognitionem, tametsi non nihil iuuaret. Quamobrem alia post fuit opus voluntatis diuinæ reuelatione, posteaquam priorem sibi homo reddidit claudam ac pænè cæcam, & talem, ut ea se ad Deum reducere nequiret. Ea fuit quam Spiritus sanctus prophetis inspirauit, qua generis humani in integrum restituendi mysteria detegebantur; sed sic detegebantur, ut solis illis paterent, quos idem Spiritus ad ea intuenda admisisset, qui totius huius spectaculi vnicus

semper

semper fuit & erit dispensator. Quando itaq; duo habemus reuelationum genera, congruum fuerit orationi, ut duo quoque diuersa signa reperiantur, quibus earum discrimina denotentur. Prioris reuelationis non aliud symbolū quærendum, quàm ipsum cælum; quando nomenclator cælum ab hac reuelatione **Θ**emel nūcupauit. Nefas enim sit & stolidæ superbiæ, quicquam aptius velle inuenire, quàm ab illo nobis est comonstratum, quem Spiritus sancti ductu omnia vocalia symbola condidisse velimus nolimus confiteamur necesse est; quado clarè cernimus, ea omnem humani ingenij captum per infinita spatia superare. Verum quia reuelationis quæritur signum, necesse est cælum apertum sit, non vndique conclusum. Attamen quòd veritas per omnia sibi consentiat, nec aliud fit in signo quàm in re ipsa; ratio postulat ut cæli figura sic aperta sit, ut qua parte aperta est, à nobis sit auersa; quo intelligatur prius hoc reuelationis genus nihil facere ad ea homini demonstranda, per quæ iter ad cælum rursus pateret. Est enim homo naturam suam primā & omnem eius ordinem & ductum auersatus, & idcirco non iniuria cælum ea parte clausum est, qua ad hominem respicit. Quoniam itaq; ea quæ dextrorsum feruntur à nobis ad exteriora spectant, cæli figura sic erit pingenda, ut sinistrorsum claudatur, dextrorsum aperta cernatur. At quando frustra nobis hæc reuelatio proponitur, utpote ex qua ad cælum non datur venire, alterum reuelationis genus accedat necesse est, ut ea ad integram Dei cognitionem & veram felicitatem nobis iter ostendatur. Huius signum inuenire non æquè fortasse fuerit facile. Si tamen corruptam nostram naturam consideremus, ac tandem deprehendamus nos verè pecudes esse, & oves in medio luporū procul à pastore vagabundas; mox cernemus cuius generis reuelatio nobis sit necessaria. Confestim enim intelligemus, pecori maximè cōuenire ut pastorem habeat, & ab eo ad tuta pascua deducatur, & à faucibus luporum liberetur. Quod verò huius pastoralis officij congruentius fuerit symbolum, quàm pedum siue baculus, quo pastores oves suas gubernant, & ad pabula læta cōpellunt? Nihil profectò ouibus perditis & sine pastore vagantibus salutarius sit, quàm si ipsis tuti pabuli contingat præmonstratio. Quamobrem cum omnis Spiritus sancti reuelatio ad hoc spectet, ut omnes perditæ oves vnum cognoscant pastorem, & eius ductum sequantur; placuit hieroglyphicarum auctori notarum, ut pedum huius reuelationum generis symbolum haberetur. Cum enim omnia vaticinia ad Christum pertineant, & is se dicat verum pastorem esse, atque Petro & ceteris Apostolis hoc tantum munus dederit, ut oves suas pasceret; nec hoc pascendi officium aliud sibi vellent, quàm ut populum docerent, & ei mysteria salutis reuelarent; non potuit aptius & conuenientius huic reuelationi signum inueniri, quàm pedum pastorale. Totam autem hanc reuelationem, qua populo Euangelium exponitur & doctrina traditur Christiana, ad Spiritū sanctum referri nemo eorum nescit, qui ea modò cognorit quæ de Spiritu sancto ipse Christus Apostolis suis promisit, quæq; post largissimè cum totius mundi admiratione præstitit. Docuerunt Apostoli, docuerunt etiam successores, docent hæc tenus veri pastores, docebunt item qui deinde per Christum ouile intrabunt; & hi omnes vnam vnius Spiritus docent reuelationem, quam nos **Θ**el dicimus, & pedo designamus. Hinc pedum

Cælum reuelationis prioris reuera.

Reuelationis alterius symbolum baculus pastoralis.

Pedum pastorale.

Episco-

Episcoporum
pedi doctrina
Spiritus sancti
signum
hieroglyphicum.

Episcoporum : quod licet Episcopis tantum detur, omnibus tamen debetur pastoribus, verum in signe penes eos mansit, qui multis pastoribus & multis gregibus praesunt. Pedum igitur hieroglyphicum signum est doctrinae Spiritus sancti, quae is Christi greges perpetuo pascit. Pabulum autem quo pascit, est verbum Dei, quod nutrit & roborat, non in praesens modo, sed in aeternum. Videamus nunc quid pedum designet. Virgilius in Bucolicis hoc vocabulo usus est:

Pedum quid sit.

*At tu sume pedum, quod me cum saepe rogaret
Non tulit Antigenes, & erat tum dignus amari.*

Pedi etymon.

Hic Servius baculum incuruum pedum definit, quo pecudum pedes detinentur, haud dubie à pedibus vocem deriuari arbitratus. Nos vetustam Cimmericorum vocem agnoscimus, quam nostro more De-tocum diuisis syllabis diceremus, quo pecudis frenum designatur, siue id quo pecudes veluti freno reguntur. Neque enim ad pecudes tantum retinendos huius baculi usus erat, sed ad omnia ea praestanda quae ad gregem regendum pertinerent, vt ipsa etymologia clarissime demonstrat. Nam pedo vti baculo oues coercerant & agebant, & si qua longius aberraret, eo loco fundae utebantur, quae nimium vel lapide super parte incurua collocato, & longissime euibrato. Adhuc pastoris scipionis loco erat, cui lassus inuiteretur, & si res ita ferret, eo veluti hastili aut claua aduersus lupos pugnabat. Eodem modo Evangelici pastores Spiritus sancti doctrina vtuntur, quae & oues suas regunt & pascunt, & à lupis defendunt, & ipsi sese fulciunt, & si opus sit, oues etiam suas ligant, & dum placet rursus soluunt: quae omnia & his plura pedum vphioni praetabatur, & idcirco recte frenum pecudis vocabatur. Num quicquam doctrinae Christianae conuenientius dici queat, quam ipsam frenum esse pecudum: cum hominum animi reuera pecudes sint, solo verbo Dei gubernandae ac regendae? Mirum est, quam apte vocabuli ratio symbolo congruat, & quam eleganter significationem eius ob oculos ponat. Quod tamen clarius ostendatur, quanta sit huius symboli antiquitas, & quam Ogenius eius apud Ianigenas usus, operae pretium fuerit, si & alterum eiusdem incurui baculi nomen explicetur. Lituus frequens est in Latinorum ore vocabulum, verum quae nominis eius sit origo, quaeque prima eius notatio, nemini haecenus cognitum esse existimo. Virgilius, diligentissimus antiquitatum indagator, libro Aeneidos septimo doctam eius fecit mentionem:

Lituus.

*Ipse Quirinalem lituo, paruaq; sedebat
Succinctus trabea, lanamq; ancile gerebat
Picus.*

Vt autem veterum in hac voce cernas ignorantiam, Ciceronem audias: Quid, inquit, lituus iste vester, quod clarissimum est insigne augurum, vnde vobis est traditus? Nempe eo Romulus regiones direxit tum cum urbem condidit. Qui quidem Romuli lituus, id est, incuruum & leuiter à summo inflexum bacillum (quod ab eius litui quo canitur similitudine nomen inuenit) cum situs esset in curia Saliorum, quae est in Palatio, eaque deflagrasset, inuentus est integer. Haec ille, quibus ostendit, se opinari, nomen prius incuruae tubae siue cornui aeneo quam lituo augurum datum fuisse, quod falsissimum esse demonstrabo. Iam antiquitatem eius à Romulo dumtaxat reperit, nec addit cur Romulus eo potius quam alia virga regiones vrbis designasset. Possemus & alios super hac re sententiam rogare, sed frustra, eo quae satis fuerit, omittis plurimorum erroribus, veram vocis originem aperite, & ex ea certum iudicium ferre. Lituus igitur dictus à *Lit-hu*, quo denotatur custodia & tutela ab omni re noxia. *Lit* enim nobis omnem noxam & omne obstaculum designat: quod cum in quotidiano sermone perpetuo versetur, non opus est exemplis docere. Quod si mauis eandem seruare vocalem, rem mihi gratam feceris, & coegeris rationem assignare clariorem. *Lit* vocali longa tormentum & dolorem notat, à quo *Lit-hu* deriuatum id significabit quod à dolore & tormento tuetur. Vtrum igitur accipias, mea non admodum refert: in priore E in I mutaretur, vt ex Menerua sit Minerua, & à Mino Mino: at temporis eadem ratio constaret: in posteriore vt vocalis eadem maneret, ita longum tempus in breue transiret. Bacillum itaque incuruum quod ab omni obstaculo, tormento, dolore, atque animi aegritudine, quae maxime *Lit* vocatur, nos custodit, lituus vocatur. Nunc igitur inuestigemus vnde ad Romanos venerit, & tandem augurum proprium esse ceperit.

Litui antiquitas.

Virgi-

Virgilius longe doctius quam Cicero hac de re locutus videretur. Cum enim Pico Latinorum Regi lituum tribuat, & is mox à Saturno regnarit, longe altiore litui ritum, quam Romulus esset, agnouit. Cum autem Quirinalem vocat, satis declarat, se de alio Quirino quam de Romulo sermonem habere; cum hic multis post saeculis scribatur fuisse. Quirinum à nostra voce nomen inuenisse alibi tradidi. Cum enim Latini duplex *Q* non admitterent, pro Werino Quirinum dixerunt. Est autem Werin is qui defendit: vnde Martis defensoris cognomen non male habetur. Huic vero quid aptius sit, quam baculus is qui ab omnibus malis tuetur? Nunc igitur clarum est, hoc bacillum Reges maxime decuisse, quorum est populum ab omni malorum genere custodire. Verum quales tandem sunt illi Reges qui ab omni tormento tam corporis quam animi homines possunt tueri? Tales haud dubie, qualis scribitur Melchisedec fuisse, idem nimirum Rex & sacerdos. Talis & Anius celebratur, Rex Anius, Rex idem hominum Phœbiusque sacerdos. Ceteri enim Reges qui populum non pascunt verbo, non possunt homines ab omni tormentorum genere tueri, & idcirco nec lituum habere dicentur. Homerus vetustissimum Regum nomen suis Regibus nonnumquam tribuens, ostendit quales primi fuerint Reges. Cum enim populi pastores eos vocat, quid aliud significat, quam populum oues esse, & Regem ipsorum pastorem? Verum quoniam verus hominum pascus est doctrina diuinitus inspirata & ex ore Dei procedens, Rex pastor recte dici non poterit, nisi populum hac doctrina gubernet ac pascat. Nunc itaque eduenimus, vt rursus intelligamus, pedum eiusmodi Regum insigne fuisse, ac populum eo regi debere. Verum quia pedum symbolicis intelligendum erat, Reges magno vphionum pedo nihil opus habebant, sed satis ipsis erat, si simulacrum quoddam eius manu tenerent, quo ipsorum officij cum vphionum cura similitudo cerneretur. Lituus ergo pedi fuit simulacrum, Reges & sacerdotes monens, vt populum diuinis regerent institutis, & eo ipso cuius pedum apud antiquissimos symbolum habebat, pascere & gubernarent. Nec caret mysterio luculentissimo, quod pro indicio pedi superiorem potius partem, quam inferiorem acceperint: quisquis enim huius ritus fuerit inuentor, is clare monuit, pascendi potestatem & gregis humani alimentum non è terrenis nec ab infimis esse sumendum, sed supernis, vt superior pedi pars ad simulacrum & insigne sumpta declarat: quam rationem miror à nostris Pontificibus fuisse desertam, quos fortassis magis delectauit, vt inferiorem & superiorem pedi partem ad caelestia & terrena simul accommodarent. Ceterum postquam rebus in peius labentibus, Regis & Sacerdotis partes sunt distractae, lituus penes sacerdotes mansit: è quo luculento conuincitur argumento, cuius rei notam praese ferret. Sacerdotum enim est hominibus Dei reuelare voluntatem, & idcirco lituum dicebant ad caelestem doctrinam pertinere. Verum enim uero vt haec natio apud exteros semper fuit quæstus auidissima, callide doctrinam caelestem ad stolidam vaticinatricem artem transtulerunt, & miseris & dementibus hominibus persuaserunt, sese lituo suo posse res futuras è caelo & autum volatu diuinare. Hac itaque fraude lituus & doctrina caelestis ad augurium transiit, & vero animorum pabulo iniana successit mendaciorum disciplina. Sic sacra omnia paulatim cacodæmonum insidiae & sacrificorum auaritia ad idolomaniam detorserunt, astutis quibusdam sophismatis homines per se alioqui varios inescantes. A maioribus acceptum erat, lituo doctrinam significari caelestem; eam sacerdotes ad augurandi artem, quae & ipsa caelestis videretur, transtulerunt, ne quid aliud quam quod à priscis accepissent, tradere viderentur, tametsi reapse longissime recederent, & sub eisdem verbis omnino contraria priscorum traditioni docerent. Videmus itaque quis verus fuerit Litui usus, quis deinde foeditissimus abusus, & qua via à vera tutela transierit ad eam superstitionem, qua dementes homines credebant ex autum per caelum volatu se praecauere posse, ne in aduersa prolaberentur. Hinc liquet cornu incuruum, quo in bellis utebantur, ab huius similitudine nomen duxisse, non contra, vt Cicero putauit. In noctibus Atticis legitur, hunc baculum ea parte qua robustior est, incuruum esse: quod cum omnibus ventustis numismatis & saxis pugnat, atque adeo cum ipso Cicerone, qui parte superiore incuruum esse dicit. Deceperat Aulum videlicet lituus tuba incurua, quae qua parte crassior est, incuruatur. In lituo proprie vocato res contra habet, vt cuius licet in Romanis antiquitatibus videre. Laudandus hoc nomine Guilielmus Choulius, quod in eorum gratiam

Quirini etymon.

Werin.

Lituus Reges maxime decuit.

Reges cur lituo non pedo usi fuerint.

Lituus apud solos Pontifices remansit.

Lituus qua ratione venerit ad augures.

Lituus parte sui tenuiore respicitur.

NN

gratiam qui hoc antiquitatis studio delectantur, cum alia ad vetustam religionem spectantia, tum multos quoque lituos congerit; quorum nullus est qui non parte sui tenuiore reflectatur: quod nisi ita esset, pedum malè referret. Eadem igitur litui significatio est quæ pedi, cum ille huius tesseram gerat. Nostris Episcopis grauius pedum placuit, quod multo argento & auro ponderosum & variis gemmis ornatum in tantam molem excreuit, vt non ab Episcopo, sed ab alio gerulo præferatur; satis ostendens, nos gratulari religioni nostræ debere, vt quæ cura & diligentia pastorum è lignea, facta sit aurea & gemmea. Quo verò cernas, quantum sudoris effundendum sit, sudarium è pedo aureo suspenditur, certo indicio magnis laboribus verbis Dei doceri, & gregem Domini pasci. Sed satis de pedo & lituo; quorum illud pecudis frenum, hoc custodiam ab omni malo designat; aded vt vtrumque iuxta quadret in Spiritus sancti doctrinam & reuelationem. Restat nunc vt hæc ad figuram litteræ Gimel applicentur. Dixi cælum nobis de primo peccato oclusum fuisse, nec amplius in arbitrio nostro esse, vt cælorum ordinem in actionibus totaque vita nostra sequamur: quippe in qua licet mens præsideat, carnem tamen habet semper aduersariam. Hinc igitur prior reuelationis via inutilis quadam tenus nobis facta, aut saltem talis, vt eam sequi nostris viribus nequeamus. Quamobrem cæli figura nobis auersa pingitur, vt ceruamus nobis ad ipsam aditum non patere. At verò lituus siue pedum nobis obuium fertur, & cælum ex altera parte apertum ostendit, docens nimirum contraria via, quam humana natura fert, ad ipsam veniendum esse; atque id non alio duce & præmonitore, quam ipso lituo, qui non solum iter ostendit, sed veluti clauis certissima cælum nobis recludit. Numquid aliud est quod cælum clausum hominibus referat, quam reuelatio mysteriorum salutis per Spiritum sanctum facta? Atqui hæc pedo & lituo denotatur, & in lituo forma quadam clauis videtur, vt hinc fortasse Romanus Pontifex D. Petri pedum non reperuerit, quod idem mysterium in clauibus contineri intellexerit. Quis vniquam mortalium tantum reconditæ eruditionis, tantum arcanorum Spiritus sancti consiliorum in hac vni litteræ figura latere credidisset? quis ad rectam eius intelligentiam tot vetustis monumentis opus esse existimasset? Ne tamen Romani putent, se solos lituum à Iano accepisse in hac quam dixi significatione, rursus erit nobis Canopus in tabula Bembæ secunda infirmi ordinis figura consideranda. Huic in manibus est scipio, & lituus scipionem demonstrans. Videamus itaque primùm, quid lituus sibi velit. Quid aliud, quam quod Canopo reuelet ac ostendat scipionem? At quem scipionem? Nempe non vulgarem, sed duabus notis insignem. Tau enim præfert, & ex Tau index sursum tendit in alaudæ caput desinens. Docet ergo lituus; hunc scipionem arripiendum esse, in quo Tau continetur. Nam ex Tau caput alaudæ surgere, id est opus vitæ. Vita enim mortalium in Tau erat perficienda, nimirum in ipsa cruce, quam hinc expressam vides. Lituus igitur & Tau demonstrat, & ex eo docet, vitæ opus assurgere. Præterea reuelat lituus, si hunc scipionem Canopus arripiat ac firmis manibus teneat, vitam ipsi huius medio promitti, & eam quidem ipsi proximam esse. Pendet enim è scipione versus Canopum figura vitæ habens significationem, cui nota ipsius A, quam in Aleph ostendi, non est adiecta; eo quod vitam dumtaxat figura hoc loco demonstrat, quam lituus ostendit è cruce, super qua vitæ opus perficiendum erat, dependere, & solo eius medio contingere mortalibus posse. O mirificum lituum! O stupendam reuelationem! O scipionem diuinum! quando litui indicio nobis reuelatur, solo huius medio nos ad vitam peruenturos, cuius symbolum proximum Canopo præfertur, & obuium pendere monstratur: Canopo nostro cyaneo in dextra figura erat, qua ad vitam incitatur; & ob eam causam virgam habet, qua sonus ipsius A denotatur. Viden' modò quam omnia concordent, quamque clara, sint quæ prius obscurissima videbantur? Hoc modo quæ in Cimmericis tenebris laterit, sunt eruenda, ex ipsa nimirum vocum & rerum cognatione, quæ vera est prisconum hominum Magia; quam degeneres posterius non intelligentes, ad dementem cacodæmonum cultum & goëtiæ detorserunt. Nunc igitur figuram ipsius Gimel & eius duas partes explicatas habemus, quam Latini ferè integræ conseruauerunt, tamen si quorundam ignorantia lituus negligentius pictus, vt in magna scribendi celeritate fieri consuevit, dubium aliquando reliquit, C'ne tertia Latinorum littera, an G septima apud eosdem notaretur. Hinc in aliquot vocibus C' pro G in usum venit, vt in Caius &

Sudarium in pedo Episcoporum quid no-
uet.

G littera si-
gnata.

Lituus in manu Canopi quid significet.

Gimel littera figura integra apud Latinos.

Cnæus est annotatum. Fuerunt etiam qui lituum dumtaxat pro G pinxerunt, à quibus minusculem Latinorum G habemus. Græcorum maius gamma lituum quadam tenus imitatur, solo eo excepto, quod curuitas in suprema parte non sit rotunda. Nec mirum, hanc figuram apud plurimas gentes fuisse corruptam, cum non videam apud alios quam Ægyptios Phrygum discipulos & Latinos litui in sacris usum remansisse. Non possum hoc loco committere, vt illud otiosè transeam quod de Lituo Romanorum memoriæ proditum habemus. Omnium historiæ scriptorum consensus tradit, cum Galli Palatium incendio vastassent, & omnia sic deflagrassent, vt ceterorum nihil præter cineres reliquum esset, solum lituum integrum illæsum que inuentum fuisse. Stupendum profectò miraculum; lituum, qui nihil nisi bacillum erat, apta nimirum ignibus materia, potius integrum ab incendio seruatum esse, quam ancilia, quæ in eadem Saliorum curia custodiebantur. Singularem prorsus fato Romam à Saturno conditam fuisse è plurimis didici veterum monumentis, inter quæ & hoc de lituo modò commemoratum non est in postremis collocandum. Miror equidem Virgilij diligentiam cum in ceteris quamplurimis, in quibus alij cæcutierunt, tum in hoc quod Lituum multo ante Romulum apud Latinos in veneratione fuisse scribat. Adscendit certè quam potuit altissimè, & proximè ad Saturnum accessit, cum Pici stemmati hoc daret insigne: Quamobrem ego nihil verebor asserere, Lituum ab ipso Saturno in Latio primùm consecratum fuisse ipsi Quirino, id est, defensori vnico: quæ vox cui propriè conueniat, nemini Christianorum dubium esse potest. Quis enim alius singularis & vnicus generis humani defensor dici potest, quam is qui à dira diaboli & peccati feruitute nos liberauit? Saturnus ergo, id est, Nochus totius orbis Rex & sacerdos supremus lituum summo iure sibi vindicabat, eo quod sacerdos esset, ac populum doctrina Spiritus sancti pasceret. Ab hoc igitur lituus Christo, sub Quirini nomine delatensenti, consecratus est: quo nihil aliud significabatur, quam olim tempus fore, quo summum Christianæ religionis sacerdotium apud Romanos sedem haberet. Hinc cum Saliorum curia totumque palatium deflagraret, Lituus integer mansit: quo miraculo portendebatur, gloriam armorum, quæ æneis ancilibus denotabatur, & cetera apud Romanos vrbis ornamenta peritura; verum religionem & doctrinam Christianam nulla vniquam vi à Romanis auferendam esse. Docui alibi verum vaticinium à Virgilio octauo Æneidos libro expositum esse; quo docet Herculi ob Cacum deuictū occisumque, diuinos honores Romæ institutos, & inter ceteros, aram peculiari nomine Maximam ei fuisse consecratam: quod poëta sic cecinit:

*Ex illo seruatius honos; lætæque minores
Seruauere diem, primisque Potitius auctor
Et domus Herculei custos Pinaria sacri
Hanc aram luco statuit, quæ Maxima semper
Dicitur nobis, & erit quæ Maxima semper.*

Mirabili emphasi vates hanc aram Maximam vocauit; & mirabiliore sententia pronuntiauit hanc aram Romæ semper futuram: quod quid aliud est quam maximum sacerdotium eius religionis quæ Herculem Caci victorem colit, perpetuò fore penes Romanos? Multis modis Christiani obligati sunt Virgilio, aut potius ei qui Virgilio veritatis in scio ea suggessit vaticinia, quibus clarè religionis nostræ mysteria continerentur. Quid illis duabus Eclogis, quarum priore Christi genitum; posteriore mortem & resurrectionem & apotheosin celebravit, magis stupendum? Acceperat illa quidem à Sibyllis, sed hoc diuini fuit instinctus quod illa versibus suis celebrare vellet, quæ prorsus non intelligeret, nec sciret quò pertinerent, aut ad quem tandem deberent referri. Spiritus sanctus quibusuis, cum ita ipsi visum est, vtitur instrumentis; & frequenter ignaris quid dicant diuina suggerit oracula: quod non semel Virgilio videmus contigisse. Lituum igitur Saturnus Romam portauit, & eius perpetuum ius ex voluntate diuina penes Romanos reliquit; quod nulla iniuria vel temporis vel incendij potuit abolere. Rogemus ergo Deum opt. max. vt Romani semper diligenter obseruent quæ lituo dixi denotari, id est, vt verbo Dei & doctrina non sua, sed Spiritus sancti, populum pascant: quod si fecerint, dignos se lituo præbeant, nec dicentur in ouile per aliud ostium, quam per Christum venisse.

Litui in sacris usus apud Ægyptios & Latinos solos remansit.

Lituus solus ex incendio saluus.

Lituus à Saturno in Latio, Quirino consecratus.

Religionem Christianam à Romanis nūquam auferendam.

Ara maxima.

Virgilius religionis nostræ mysteria continet.

Disendi dua
vra.
Admiranda sanè est huius tertie littere figura, vtpote qua duæ nobis discendi viæ proponuntur; altera qua ex ipsis creaturis venit in cognitionem creatoris, altera qua nobis ostendit quid Spiritus sanctus maioribus ad ipsum vsque primum hominem dictauerit. Has duas Dei & sui ipsius cognoscendi rationes Raimondus de Sabunda, duos libros nominauit, & priore quidem non minus quam posteriore veram theologiam contineri demonstrauit; tamen citra Spiritus sancti illustratione ex eo nequeat deprimi; propterea quod primo peccato homines sint excæcati. Verum bene ne hoc an male statuerit, alij viderint; nobis certè clarum est, nullo modo fieri posse, vt folius nature inspectione quisquam queat ad summam felicitatem peruenire. E rerum creaturarum quidem cognatione & diuersitate ad vnum Deum mentem humanam subuolare posse D. Paulus testatur; verum ex iis arcanum humanæ salutis consilium elici posse pernegamus. Hoc enim è solo altero libro, quo maiorum doctrina diuinitus inspirata continetur, disci potest. Liber nature latissime quidem patet, ac quam plurimos ad summi opificis notitiam deduxit; verum posterior infinito latius sese extendit, non oracula tantum & mysteria veræ religionis complexus; sed illa etiam quæ in libro rerum creaturarum leguntur. Lituus enim ad cælum conuersus, præter alia omnia arcana quæ demonstrat, in ipso etiã cælo imagines ostendit hieroglyphicas, omnibus litteris sculptis antiquiores; quibus primi patres Christi aduersus draconem victoriam denotarunt; & alia quamplurima eodem spectantia. Videmus enim Herculem claua sua draconis caput impetentem: videmus Erigonen, & ad eius femora panem viuum sub nomine spicæ designatum: videmus Adamum & Euam in vrsos commutatos, & ad Aquilonem vastis maximi draconis spiris implicatos: videmus Castorem & Pollucem sese complexos, & alia quam plurima sacris & nominibus & figuris in cælo exarata, quæ Spiritus sancti instinctu primus eorum nomenclator posteris suis proposuit perpetuo consideranda. Neque enim de cæli natura hæc signa, vel iniagines vel nomina sua sortita sunt; sed de sola nomenclatoris voluntate supremi numinis ductum sequentis. Et quemadmodum has notas rerum sacrarum in cælo & sibi & posteris finxit, ita totam primam linguam sic condidit, vt eius arcano artificio tota religio Christiana contineretur. Quod cum à maioribus suis prisci accepissent, diligenter semper quæsiuerunt, quisnam sermo primus fuisset. Præter itaque oracula vel per Sibyllas vel per alios vates de salute generis humani reddita, habemus & ipsam primam linguam, quæ illa dedit nomina, cum aliis rebus, tum & ipsis stellis quibus vitæ mysteria significarentur. Magnam ergo partem libri, quem lituus designat, homines hæcenus legere nequiuerunt; eo quod primæ lingue cognitione non essent instructi. Quid quod ne litterarum quidem nomina intelligere potuerunt, nec figurarum quibus pingerentur, dare rationes. Hac item de causa omnes veterum poetarum fabulæ nugis & mendacijs applicata, nec quicquam in iis sani à quoquam repertum. Quamobrem posthac magna cura adhibenda, vt quæ in hac insigni libri alterius parte scripta sunt, ea in lucem proferantur, ad illustrandam religionis nostræ antiquitatem, ad quam lituus viam nobis ostendit. Quemadmodum enim pastor oves suas pedo suo propellit ad pascua, & cum visum est retinet; ita & nos lituo ad diuinum epulum agimur, nec vterius nobis prodire fas est vel in cogitandis vel in nominandis diuinis rebus, quam ei placuit qui primus lituum à Deo accepit, & posteris omnibus ordine tradidit. Quod igitur sciamus, qui de diuinis sit cogitandum, ipsius sermonem consulamus; in quo ea nomina inueniemus quibus & Deus rectè laudari cantarique possit, & mens nostra ad verum suum pabulum dirigi, ac certis terminis in eo contineri.

Dalet.

Alphabeti
ordinis ratio.

TRES modò litteras enumerauimus, quarum nominibus non figuræ tantum sunt indicatæ, sed & adhortatio ad vitam, & via & ratio ad vitam perueniendi exposita, vnà cum salutatione ad Spiritum sanctum: quæ prima est orationis institutæ pars. Videmus hic eum à præceptore ordinem obseruari in doctrina sua rectè constituenda, quem in totius mundi fabrica & numerorum ordine animaduertimus teneri, vt nimirum exordium

dium à Patre & Filio & Spiritu sancto capiat. Aleph enim præter alia officia quibus fungitur, Patris nobis indicat attributum; quem sæpius in sacris litteris dicere audimus, *Vt ego*. Beth orationis habens significationem, Filij proprium est, qui vnictus est inter genus humanum & patrem preceptor. Gimel, quo reuelatio denotatur, ad Spiritum sanctum præceptio quodam iure docuimus referri. Absoluta igitur personarum in vno Deo enumeratione, descensus fit ad res creatas: in quibus vt quater narius supremum locum tenet; ita quarta quoque littera primam rerum creaturarum formam designat: quam rem quòd clarius queamus explicare; à vocis Dalet interpretatione exordiemur. Est hoc nomen dissyllabum; è verbo & articulo constans. Nobis enim familiare est vt det articulus ipsi verbo annectamus, vt cum dicimus, *Dalet bet*; id est, Sterne lectum; & similia infinita. Articulus igitur licet de loquendi consuetudine, & constructionis ratione verbo hæreat, eius tamen terminatio ad casum à verbo rectum referatur necesse est, ita vt hic ad He Vau eius transeat demonstratio. Restat igitur vt quid Dalet significet, ostendatur. Huius vocis, vt plurimarum in nostro sermone aliarum, duplex vsus est; alter vt verbi, alter vt nominis. Vt verbum idem est Dalet quod demitte vel descendere; vt nomen, vallem significat. Verbi ratio in eo consistit quod gemina compositionis parte designatur. Dalet enim fit ex *Dei* & *al*. *Dei* idem est quod motu interno ad omnem positionis differentiam, vt scholarem more loquar, quicquam dicere. *Al* fit ab *al*, quo significatur omne; & idem denotat quod omnino vel omni modo & omnibus rebus, vt *Al goet man*; id est, vt est omnino & omnibus rebus bonus. *Dei al* igitur, & contractè per *synalcephen* Dalet idem valebit quod omni modo quicquam ad omnem positionis differentiam promouere; & vt propriè voce Dei vtimur, omnibus rebus prospere. Hæc compositionis ratio in verbo prius esset examinanda, eo quod actus potentiam præcedat dignitate; verum clarius in Valle, vt re nobis notiore, cerneretur. Vallis enim omnia stirpium genera insigni promouet incremento, magna humore vi è montibus suscepta, & frequenter etiam calidis per subterranea caua è venis montium vapouribus submissis. Ad hæc eas habet commoditates, vt qua parte Soli exponitur, radijs insigniter feriat & calefiat; & idcirco plantis calore gaudentibus sit accommodata; & è diuerso, qua parte Solem non admittit montium obiectu, ea stirpibus frigido loco volentibus felicem præbeat libertatem: medijs iterum locis iis conueniat quæ medio gaudent temperamento. Et hæc quidem in genere de valle dicuntur: cuius si nature varietatem, fertilitatem, amœnitatem, & ceteras dotes perscrui volumus; integri rerum naturalium codices sint exarandi. Cum enim omnis fertilitas, solius vallis sit propria, tum alia valles supremæ, valles mediæ, valles infimæ producant; quarum successus & computatio à summis montium verticibus per varium locorum suum ad ipsum vsque mare pertinet. Cui compendio huius rei experimenta varia cernere luberet, ei vel Alpes, vel Pyrenæus saltus, vel Taurus, montium rex, esset ad eundem nobis sufficit mentem ad id excitasse, vt quàm apto nomine nomenclator, noster, Vallem nuncupari, examinetur. Nunc significationis rationem ipsi Dalet verbo applicemus, videamus qui tandem descensui conueniat, vt res omnibus modis promoueat atq. prosperet. Si tota diuinitatem montem Domini liceat appellare, & omnè rerum creaturarum vniuersitatem Vallem dicamus, comparisone fecerimus motus infinitis schænorù myriadibus omnè sublimitate excedentis, cum ea valle quæ est omnium maxima & latissime patès, quamuis infinitis spatiis monte suo inferior sit. Hic ergo consideremus, quid valli omnium maximæ ex mote omnium excelssimo proueniat, & mox cernemus, quæto plus ea sint quæ hæc vallis de mote suo suscipit, quàm cetera omnia quæ singule valles suis montibus referunt accepta. In terra quæto montes sunt excelssiores, tanto suprema parte magis algēt, & niuibus & gelu perenni magis abundant. Indoscythica mea docuerunt, Tanni nomine vsus & sinem altissimorum montium indicari, qui haud dubiè totus in eo est, vt altissimi illi terræ vertices idoneæ sint perennium aquarum cisternæ; vt pote in quibus non conferuentur modò aquæ; sed, quod maius est, generentur etiam; frigore nimirum omnem halitum vicinum constringente, vel in aquas, vel in niues, vel in gelu. Dum igitur in planitie omnia Solis ardore torrentur & aduruntur, niues supernæ & perenne gelu, tardò quodam sudore deliquescunt, atque ita fluminibus aquas subministrant copiosas. Sic Nilus sicissimo tempore totam Ægyptum inundat. Omnis ergo beneficij ratio, quam

valles terrenæ à montibus terrenis expectare possunt, in frigore & aquis inde prognatis consistere videtur. Quamobrem excellentissimus ille mons fuerit, qui plurima humida & frigida materia abundat; atque illi tenuerint principatum, quorum vertices crystallinis multorum miliarum molibus perpetuò rigere cernuntur: inter quos vltimè quo Mintius præcipitatur, non sine horrore me quondam meminì adscendisse. Atque hæc quidem est suprema meta aquei elementi, atque idcirco suprema Oceani, e quo omnia flumina profluunt, pars. Quòd si deinde sursum pergamus, quanto magis ascenderimus, tanto propius accesserimus ad caloris fontem, & tanto etiam fuerimus supremam facere licet; supra altissimum Oceani & frigoris verticem caloris regnum capere exordium; & tanto propius ad regium ipsius solium veniri, quanto accesserimus vicinius ad ea quibus nihil, præter montem Domini, sublimius inuenitur. Quocirca si similitudinis propositæ rationem sequamur, videbimus supremam totius rerum vniuersitatis vallem non secus caloris fontes & flumina è monte suo suscipere, ac terrenæ valles è montibus suis flumina & scaturigines aquarum: & quanto in rebus creatis superius adscendimus, tanto propius ad ignem caloris fontem accedere videmur; non illum quidem quem in his inferioribus omnibus exitium adferre cernimus, sed illum cui vitæ calor debetur. Aristoteles, licet in generabilibus & corruptibilibus non alium quam elementarem ignem agnouerit, libro tamen secundo De generatione animalium longè verius & diuinius philosophatus est, vbi cum alium calorem quam hunc nostrum elementarem statuatur, aliam quoque eius originem statuatur necesse est. Deduxit ille quidem ab ipsius vltimè stellis huius principium, sed cum vltimus corpus aspectabile non haberet, non est superius progressus: nobis satis esto morosum hunc hominè & veteribus perperitò recalcitrantem; tam alte caloris initia quæsiuisse, vt ad ipsas vltimè, supremas, peruenerit stellas. Qualis autè hic calor sit, & quo discrimine ab eo qui ex igne hoc elementari proficiscitur, separetur, ex eodem Peripateticorum magistro libenter audiemus. Omnis, inquit, animæ siue virtus siue potentia corpus aliud participare videtur, id quæ magis diuina quam ea quæ elementa appellantur. Verum prout nobilitate ignobilitatèue animæ inter se differunt, ita & natura eius corporis differt. Ignet enim in semine omnium quod facit vt secunda sint semina, videlicet quod calor vocatur, id quæ non ignis, non talis facultas aliqua est; sed spiritus qui in semine ipsumque corpore continetur, & naturam quæ in eo spiritu est, proportionem respondet elemento stellarum. Hæc ille, cuius deû non ad stellas tantum caloris extulimus fontem, sed vnà etiam intelleximus huius caloris virtus proprium esse, vt vitam non depopuletur; sed cõtrà, vt eam propaget atque conferuet. At eiusdem auctoris sententia statutum est, vitam omnem ab anima dependere; quo fit, vt vitæ principium in anima aliqua sit collocandum: & quemadmodum particularis vitæ in particulari anima; ita communis omnium vitæ initium in anima vniuersali quæratum necesse est. Hinc sequitur, vt anima totius vniuersi nihil aliud sit, quam ignis, omnibus rebus & corporatis & non corporatis vitæ calorem subministrans. Hoc illud est quod Pythagoras dixerat, quaternarium fontem esse æternæ naturæ; siue vitæ sese per omnem rerum creatarum vniuersitatem diffundentis, & omnia vel per se ipsa, vel per easdem formas perennantis. Proclus in Platonis Parmenidem lib. 3. commentariorum, Chaldaica logia siue oracula ex nescio quo Apolline deprompta citat; quæ docent omnium rerum genera per idearum varietatem distincta, vitæ suæ portionem ex ignis fonte haurire; vbi post alia hæc legimus e superioribus dependentia:

Oceani pars
suprema.

Caloris regni
exordium.

Calor alium
quidam & di-
uinius quam
elementarem.

Anima totius
vniuersi
si ignis.

Ἐννοια νοερα πηγῆς πατερμῆς δαπ, πολυδ
 Δεατόμενα πνεος ἀνθος. Idem libro secundo de amore omnia vinciente:

Ἐασάμενος πνεδ πῦρ συνδέσμων ὄφρα κερύση
 Πηγῆλους κερύηρας ἐς πνεος ἀνθος ἐπιχων.

Ceterum quid hic opus est exterorum hominum testimoniis? Nõnne sic legimus in Daniele, *Adspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit; vestimentum eius candidum quasi nix, & capilli capitis eius quasi lana munda: Thronus eius flama ignis, rotæ eius ignis accensus; fluminis igneus rapidusq, egrediebatur à facie eius?* Hæc propheta, dictante

dictante Spiritu sancto: cuius verba multo magis merentur vt oracula Chaldaica. à regione vbi edita sunt, dicantur; quàm illa quæ Proclus à nescio quibus philosophis hinc inde è sacris nostris litteris suppilata videntur carmine condidisse, & Chaldaicorum titulo vendidisse. Ceterum quia Pythagoricus quaternarius ignem disertè non exprimit, operæ pretium fuerit causas adducere, quibus motus ego hunc numerum igni applicarim. In corporibus certè res est mathematica demonstratione clata: primum enim omnium corporum geometricorum quatuor superficiebus triangulis circumscribitur & absoluitur; & vt ea figura ad ignem pertinere intelligeretur, Pyramis est nuncupata. Atqui is est vetustissimus rerum inquirendarum mos, vt libenter ex rebus aspectabilibus ad res quæ videri nequeunt, & similitudines & nomina traducant magistri. Cùm igitur in corporibus omnibus vitæ principium igneum viderent, placuit vt vniuersum totius mundi vitale semen ignis quoque vocaretur; & id quidem summo iure, quando recta via & ratio ad supremam rerum essentiam cognoscendam ab exemplis aspectabilibus ad primas vsque rerum ideas deducit. Ignis igitur hic supremus, à quo omnia pro sua quæque portione vitam accipiunt, rectè poterit anima totius mundi vocari. Hanc diuinus Moles primam rerum creatarum videtur posuisse, dum in creationis serie primam lucem factam esse dicit. Siue enim lucem dicas, siue ignem, siue calorem, siue animam, eodem sermo tendit; quandoquidem diuersis his nominibus non aliud intelligimus, quàm id quod principio à Deo creatum, omnes res vita sua donat. Pyramis igitur meritò & ab igne nomen sortitur, & pro vitæ tessera collocatur; quæ non solum flamarum formam imitatur, sed quatuor etiam triangulis planis continetur: quo demonstrat, se primum factum esse diuinitatis, quam triangula itogona figura designat. Nunc igitur cernimus, quæ de causa tetractys fons esse vitæ perennis dicatur. Nomen clarior noster quæ à philosophis obcurius sunt indicata, clarissimè in quaternarij nomine ob oculos posuit. Eadem enim voce & quaternarium & ignem voluit denotare, quò nimirum declararet, ignem hunc proximo loco succedere Trinitati, quæ tribus primorum numerorum nominibus per diuersas ternas personarum proprietates explicatur: quod cùm ita sit, & primum vnitatis nomen Deo Patri conueniat, vt primo omnium rerum fundamento; & binarij nomen Filium sub ea ratione significet, quia ipse vnus facit dilatationem; & ternarij nomen Spiritum sanctum doceat omnia permeare, ac deinde quaternarij vocabulum declaret, ignem primum esse rerum creatarum, facile fuerit indicare, à quo auctore hæc sententia ad Philosophos manarit: quæ tanto firmitus est retinenda, quanto certiore magistro sermonis nostri architectus, quam ceteri, vsus sit. Deprehendimus modò, ex Trinitatis monte primum primi ignis fontem ad res omnes profluxisse, atque idcirco supremam totius vniuersitatis vallem hunc ipsum quaternarium esse statuendum; & qua valle ad reliquas res omnes creatas vita promanat. Nunc igitur videndum quid descendat è monte Trinitatis ad hanc vallem, quo & ipsa tota redditur vitalis, & cetera omnia vitæ habent communionem. Quid verò aliud à Trinitate descendat, quàm imago Trinitatis, cùm semper gignès genito sui ipsius imprimat characterem? Quæ verò alia spectabilis Trinitatis species fingi potest, quàm planities tribus æqualibus & angulis & lineis conclusa? Hæc igitur est forma pyramidæ ex omni parte impressa, faciens vt quatuor eiusmodi triangulis tota formetur. Cùm ergo ab idea Trinitatis æterna exemplum hoc primum omnium descendat, & eodem typo vitam ad omnia creata deferat, meritò triangulus æquilaterus character primus & supremus diuinitatis dicitur. Non fuit igitur primus Zenocrates Platonis amicus, qui diuina æquilatero triangulo comparauit: quod à Plutarcho est in libello de oraculorum defectu memoriæ proditum, sed ab ipsis vsque primis linguæ nostræ initiis hæc figura talis habita est, vt ea omnibus rebus creatis à Spiritu sancto omnia permeante imprimi diceretur, tamquam primus diuinitatis character; cuius quaternario complexu omnis siue motionis siue vitæ principium contineretur. Quaternarius igitur illud ipsum est principium quod quatuor Trinitatis simulacris obfignatum, principium vitæ totius habet vniuersitatis. Et quia sermonis nostri architectus non ignem modò & quaternarium conuenire, sed horum vi omnia etiam ferri nosset, voluit vt eadem etiam vox pro ferre vsurparetur. Habemus itaque supremam omnium vallem quaternarium esse; & eam ipsam figura trianguli æquilateri esse signatam, propterea quòd per hunc characterem

Quaternarius Pythagoricus quaternarius ignem demonstratione clata: primum enim omnium corporum geometricorum quatuor superficiebus triangulis circumscribitur & absoluitur.

Ignis anima totius mundi.

Pyramis vitæ tessera.

Trinitatis mysterium in numeris.

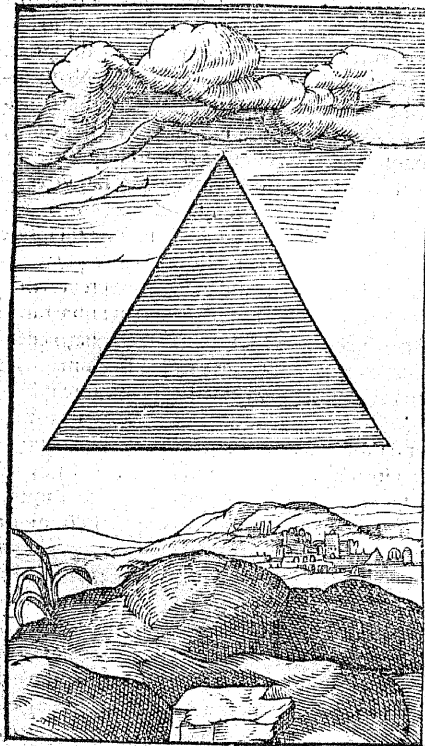
Triangulus æquilaterus diuinitatis character. Pyramis figuram omnium rerum, tamquam diuinitatis characterem, simulacris primi.

Wict.

rem à Trinitate descendat. Et rectè sanè Dei creatio, Dei descensus dicitur; eo quòd infinitis totius cæli magnitudinibus infra se descendat, dum primæ rei creatæ maiestatis suæ imprimat sigillum. Proclus in commentariis in Platonis Parmenidem odiosus pænè est, & frequenter ineptus in triplicis huius descensus ratione explicanda; eo quòd eam non è veris fontibus hausisset: illic tamen peruenit, vt nihil à Deo descendere putaret, quod non ternarij in descendendo serualet characterem. Ex his liquet, quanto artificio nomenclator Dal pro descendendo composuerit: cum enim verborum origines in his quibus primùm conueniunt sint examinandæ, necesse est, vt in Deo ipso huius verbi etymologia spectetur & expendatur; quoniam Deus ante omnia alia descendit, & se ad vallem demisit. Quid autem verius & significantius de Deo descendente dici queat, quàm Di-al, cum hoc ipso suo descensu illi ad quod descendit, omnem largiatur internam motionis facultatem; & sic prosperet, vt in ipso vitæ promotionem imaginis suæ sigillo obfignet. Qui ergo Deum rogat per verbum Dal/ non exiguas preces concipit, sed felicem & prosperam sibi vitam precatur, omnibus rebus omnibusque numeris absolutam, vt per M denotatur. Quòd autem Di idem sit quòd vitam do, ex eo clarum est, quòd interna motio ad omnem positionis differentiam procedens, non ab alio possit quàm ab anima proficisci, vt commentator secundo lib. de Calo Aristotelis, si rectè memini, tradit. Cernimus itaque quàm vox Dal cum quaternario & cum igne conueniat, quàmq. bono iure littera Dalet quartum locum in sua sibi natione vindicari.

Di.
Di.

Dalet litteræ
figura.

Quamobrem de figura Dalet non erit ambigendam, quando omnis diuinus descensus per trianguli æquilateri figuram procedit; ita vt clarum sit, eos procul à vero recessuros, qui nobis volent aliam pingere quàm ipsa diuinitas rebus creatis, dum ad eas descendit, impressit. Retinenda est igitur ea figura litteræ Dalet, quam Græcorum Delta maiusculum repræsentat. Quamuis verò hæc rationibus satis sint communita, non fuerit tamen nec inutile nec iniucundum, docere figuram hanc Dalet apud priscos etiam Ianigenas inter symbola hieroglyphica fuisse. In Canopo, qui secundam infimi ordinis in tabula Ægyptiaca constituit figuram, clarissimum eius habemus monumentum: dependet enim à postica ceruicis parte triangulus euersus, apertum signum euerse & corruptæ diuinæ in homine similitudinis. Qua enim ratione peruersam hominis propensionem clariùs ostendas, quàm si sigillu diuinæ maiestatis ipsi impressum sic pingas, vt quod supremum esse debebat, infimum teneat locum, & eduerso? Sic enim triangulus hic appendet, vt conus deorsum spectet: quo modo qui vitam instituit, non potest non perire. Verùm quo clariùs hæc nota hieroglyphica intelligatur, non fuerit paruum operæ pretium, si quæ de Aleph diximus, cum figura Dalet breuiter comparemus: egimus illic de Pyramide, vt eam vitæ notam habere doceremus; ad quod probandum ea quæ tum videbantur nobis idonea adduximus argumenta. Hic addendum est, quod sit discrimen inter Aleph & Dalet figuram tenendum; quia Aleph generatim ad vitam hortatur, eam oportuit pingere figuram, quæ volentibus ad vitam proficisci patèret: quapropter ea parte qua multitudini recipiendæ maximè apta videbatur, aperta est relicta. Præterea quia alius alio rectiùs ad Vnum tendit, & quæ multa ipsi

Aleph & Dalet
in figura
discrimin.

ipsi sunt acutiùs colligat, & ad acutiorem dirigit conum; nulla certà regula ipsi figuræ Aleph data est, qua lineæ eius siue crura dispercerentur: in Dalet longè alia ratio est: cum enim descensus ipsius diuinitatis hic notetur, atque is semper sit æquilaterus & æquangulus, non debuit eius imago vel hiulca esse, vel aliquam admittere inæqualitatem. Dal autem, id est, descensus hic, de quo agimus, nihil aliud est, quàm vita omnibus totius vniuersitatis rebus pro suo cuique modo communicata: quam si formarum datoris titulo insignias, non video quid apud eos sis peccaturus, qui dextra porrectum sermonem non accipiunt sinistra. D. Augustinus in expositione illius loci, Spiritus Domini ferebatur super aquas, agnoscit vitalem quendam spiritum creatum, quo rotus mundus aspectabilis mouetur & continetur: quem si simpliciter toti mundo præfecisset, hoc ipsum quod nos querimus, expressisset. Hæc nostra autem, siue intelligentia siue anima mundi vocetur, omnibus vitam impertit trianguli forma; & quidem per omnia sibi conformis: qui cum perfectam & absolutam rerum essentiam à diuinitate per similitudinem quandam & modum exempli ad ideam primæ formati deducat, vndiq. conclusus est, & suis terminis definitus; qualis figura Dalet apud Græcos videtur. Ceterum cum homo hanc imaginem quam Deus ipsi impresserat, coruperit; & vitæ terrenis mortem adferentibus aditum dederit; figura Aleph inferiore sui parte aperta est: per quam homo de sede mentis suæ lapsus est in cacodæmonis & æternæ mortis seruitutem. Hortatur enim præceptor, vt ad veram vitam è qua cecidit, reuertatur, & qua via & ratione reuerti queat, exponit. At cum Spiritum sanctum rogamus vt in nos descendat, & vitæ librum nobis aperiat, perfectam vitæ imaginem nobis vt imprimat & factum rectum reddat, quod culpa nostra vitauit, oramus. Quamobrem Dal siue Spiritus sancti in nos descensus, cuius omne donum perfectum est, triangulo æquilatero, qui omnium perfectissimus est, denotetur oportet; quo vita item perfecta significatur. Quoniam verò hæc principio homini talis data fuit, vt eius medio citra omne externum adiumentum ad æternam posset peruenire felicitatem; sic in sacris pingebatur, vt supremo trianguli apici rotundus globus æternitatis index imponeretur. Verùm quia hominis natura per primi hominis lapsum illud vitium fecit, vt quamuis in vita quidem maneret, ea tamen multis partibus ab antiqua degenerarit; & illud in primis perdidit, vt sua sponte ad æternam vitam non amplius posset aspirare; sacrarum notarum architecti, triangulum æquicrurum cum globo supremo angulo imposito sic pinxerunt, vt totus euersus & in præcipitium ruens cerneretur, qualem in postica Canopi parte veluti decidentem videmus. Ceterum quo clariùs quod de globo dico intelligatur, non fuerit abs re hanc meam interpretationem aliis etiam indicis & argumentis ex antiquitate sumptis roborare. Plerique veterum scriptorum Ægyptios obeliscos Soli dedicatos putauerunt, propterea quòd non ipsi modò sua figura Solis radios imitarentur, sed Solis etiam effigiem supremo suo apici impositam haberet: quos quidem aliqua quidem tenus excusauero, si Solis effigiem non pro Sole quem aspiciamus, sed pro Sole in quo Deus tabernaculum suum posuisse dicitur, accipere dicantur. Verùm metuo ne non tam altè de priscorum hominum religione cogitarint, eo quòd videam plerisque in elementis mundi & Sole & astris, quorum lumen oculis corporis vsurpamus, constituisse: Nos securi quid vel hi vel alij post solidam Ianigenarum doctrinam vel commenti sint vel somnariunt, illud in medium adferemus quod perenni congruit veritati. In primis igitur obelisci, & pyramidis, & cuiusuis alterius metæ eandem obelisci, pyramidis, & aliarum notarum eandem esse significationem.

Triangulo
æquilatero
quod deno-
tatur.

Obelisci Ægypti
cur Soli
dicantur.

Obelisci, pyramidis,
& aliarum notarum
eandem esse significationem.

Pyramidis
notatio.

namque quoniam Vnum siue Viter quaternariu etiam significat, Viter-rum non tantum ignis, sed quaternarij etiam significabit extensionem; & optimè illud quidem, eo quòd prima pyramis quatuor triangulis planis comprehendatur, & prima sit pyramis, & prima corporatæ magnitudinis rectis lineis comprehensæ extensio; in qua quaterna trinitatis imago repræsentatur, omnia secum ad ipsum Vnum subuehens. Nam Viter-rum non ignis modò & quaternarij extensionem significat, sed regulam etiam designat rerum omnium ferendarum. Omnia enim

nia enim sic ferri ad Vnum debent, vt vndique trinitatis sigillo munita sint, & in acumen porrecta. Hinc fit, vt hæc figura propriè & primò **Qyt** nobis vocetur, eo quòd res omnes filio patris æterni vero opifici alliget atque connectat. **Qyt** enim filius est & omnium rerum creatarum principium: Tau verò vincendi habet significationem. Quoniam verò quaternarij vnitates sic in pyramide disponuntur, vt singulæ acuminis habeant rationem; fit vt **Qyt** pro quarta cuiusque rei parte dicatur. Pyramis enim prima singulas vnitates pro singulis sui cuspidibus habet. Vide quantum mysterij in plebeia loquendi consuetudine delitescat, quamque doctus fuerit & mathematices & Theologæ; qui primus nomen **Qyt** pro cuspe & quarta parte dixit. Iam quia omnium rerum creatarum vita quaternarij pyramide continetur, vndique Trinitatis & Vnius imagine obfignata, & quamdiu ea continetur, locum suum in rerum vniuersitate obtinet, **Qyt** etiam pro suo cuique loco ponitur. Deinde quia omnes res per **Qyten** siue pyramides, disponuntur; per quas vitam habent; factum est, vt **Qyten** in singulari numero pro iusta rerum quarumvis collocatione dicatur. Nos **Qyden** dicimus, vnde Latinorum Ordo. Quaternarius ergo cuspis est vndique triangulum representans, qua nihil est validius ad penetranda omnia: & hæc vera est Seraphica flama, in qua prima elucet imago Trinitatis. Igneus amoris ardor, quo Deus se accendens creauit omnia, quaternarium primum illustrat, & in eo sui ardoris imaginem relinquit. Quamuis autem Dei potestas sit infinita, creationem tamen suam non est dimensus sua infinitate, sed potestate illius quòd primum igneum ardorem è diuina bonitate & amore duxit. Quamobrem cum ternarius Trinitatis typum gerat, & singulis suis partibus singulas personas explicet, voluit Deus vim suam quaternario accommodare, ad eum modum, vt ternarius ductus in quaternarium duodecim expleat, qui numerus totam totius mundi complectitur ideam. Hic enim vltra Trinitatem principium rerum omnium tum efficiens formam & materiam, tum ad se, tamquam finem omnium, referens tres hierarchias triadicas comprehendit; quarum supremus apex est, & quaternarius & ignis eodem vterq. nobis nomine signatus. Quaternarius ergo causa ordinis est prima, reliqua omnia Deo haud aliter deuinciens, quam primus annulus in catena ceteros omnes tenet, & ei è quo hæret, annectit. Sed hæc alterius loci. Ceterum quamuis pyramidis nomen commune sit omnibus pyramidibus è quacumque tandem materia consistat, cuiuscumque figuræ basim; illud tamen earum genus quod ex vno lapide conficitur, & in acutiorem mucronem terminatur, obelisci nomen apud veteres accepit; ceu paruum veru diceretur. Mirum profectò, ingentes id genus moles verutula fuisse nuncupata; quasi non satis earum magnitudo deprimeretur, si verua voce non diminvente vocarentur. Quid alij in hominum operibus maximè mirentur ignoro; mihi certè inter omnia quæ vniquam oculis conspexi, nihil admirabilius visum est, quam obelisci; quorum vel sola vectura animo dumtaxat æstimata incutit stuporem, vt interim omittam erigendi laborem & tantæ molis in aëre suspensionem. Obeliscis pyropos imponi solere in Ales tradidi, & addidi iis æternam lucem denotari, quam nostri Theologi cæli empyrei nomine designant. Quanto verò magis augusta est cæli empyrei & æternæ vitæ maiestas, tanto pyrhopæcilos, cui eius symbolum imponitur, indignior videtur nomenclatura diminvente. Marmoreæ potiùs turres vocari debuissent, quam ad verutulorum trahi contemptum, quo in obeliscorum vocabulo affici videntur. Qui nomina his lapidibus tot millium hominum labore confectis tribuerunt, eos nefas sit cogitare aliunde quam è sacro sermone nomen iis dare voluisse. Atqui sacer sermo Phrygius erat, idem nimirum cum sermone Ascaniorum siue Teutonicorum, quem prius quam primum esse docuissim, Cimbricum soleo vocare. Quamobrem si scire velimus quæ apud sacerdotes Ægyptios obeliscorum fuerit nomenclatura, videamus quæ obeliscus in Phrygia lingua nuncupetur. Hic mox **Syretien** inuenimus pro exiguo veru siue obelisco dici; quæ vox ingentibus his lapidibus aut rupibus potiùs excelis data est à sine, quem Aristoteles in nominibus faciendis potissimum obseruari debere, commonescit. Dicitur enim **Syretien** à **Syret**, quod idem est quod figo. **Syret** compositio, ita me Mercurius amet. Adeone quoties quisquam aliquid figit vel acu vel acicula vel veru, de explorando capite cogitare debemus? Debemus profectò, si primi

Qyt.

Qyt.

Qyden.

Ordo. inis.
Quaternarij
mysteria.Duodenarius
totius mundi
ideam com-
plectitur.Obelisci qui
sunt.Sermo sacer
Ægyptiorum
quis.

Syretien.

Syret.

Syt. Syret.

primi nomenclatoris monitionem sequi velimus. Is enim sciens, nullam figuram ad figendum aptam esse, nisi pyramidis modo in cuspidem terminetur; & hac admoneri, omnes vitæ actiones ita instituendas, vt ad vnum cacumen tendant, verbum figendi illud fecit, vt eo perpetuò moneremur, mentis nostræ acumen semper debere ipsum caput vniuersorum explorare; & id quidem ea ratione qua caput **Qyret** vocatur ab imperando. Idem enim est **Syret** quod explora caput, & considera diligenter quid imperet. Sed quorsum hoc verbum accommodauit nomenclator ei qui figit quippiam. Modò dixi figenti illud habendum instrumentum, quo mox admonetur, omnia ad Vnum rectis lineis referri oportere, iuxta illud capitis axioma, *Vnum est necessarium*. Ceterum quorsum **Syretien** diminuenti vocula turris id genus marmorea vocatur? Nempe vt duo simul intelligantur, alterum quamuis maximæ & stupendæ sublimitatis acus sit qua pyropus figitur, eam tamen rei minutissimæ rationem habere; si cum acie mentis conferatur; quam vt in Deum caput omniù, siue in vitam æternam figamus, commone-mur; alterum, vt vocula in duas partes solui possit, & hac via nobis denotari; Nosce quid **Syret** sibi velit; quod dum facimus, intelligimus semper nobis explorandum esse tum ipsum caput, tum quid caput nos facere iusserit. Iam in soluenda voce **Syretien** illud etiam docemur, finem inuestigandi capitis & mandatorum Dei, esse ipsam notitiam per quam Deo figimur & adharemus. **Qyten** enim idem est quod nosce, quo a ternæ vita continetur. Quamobrem ipsum **Qyten** pyropo respondebit vi significationis, propterea quòd vita æterna globo igneo siue cælo empyreo denotata nihil aliud sit, quam Dei notitia, quam per excellentiæ figuram in **Qyten** intelligas oportet: quod si conuertas, **Qyten** habebis, quod idem est quod appropinquo. Nulla enim re Deo reddimur propin-quiores, quam Dei notitia; quam tum demum sumus integram habituri, cum Deum videbimus facie ad faciem, vt Apostoli verbis vtamur. Nò videretur ergo reprehendendus qui diceret, Pyropi nomen à **Qyret** dici, quo ignis spes denotatur. At ignis vitæ in cælo empyreo agendæ symbolum est, quæ nò aliud est quam Deum intueri. Obeliscus ergo pyropum figens significabit, actiones omnes sic ad Vnum referri debere, vt certam spem vitæ æternæ habeamus. Quæuis itaq. prima fronte **Syretien** diminuens vox dūtaxat esse videatur; sublimiorè tamen lógè habet admonitione, quæ nos docet iis omnibus qui actiones suas sic composuerint, vt acutè veru imitentur, & perpetuò caput explorèt, certissimam & fixam spem esse debere vitæ sempiternæ consequendæ; quæ vt per **Qyten** verbu, ita per pyropi symbolum denotatur. Cernimus nunc quam nomina nostra signis, quæ oculis usurpamus, ad amissim respondeant, & quantum mysteriorum in eorum examine recludatur. Bene itaq. obeliscos, non obelos, marmoreas id genus turres pifci vocauerunt, vt videlicet sacrum earum nomen è sermone Phrygio petiitum exprimerent, tamen Græcis non eadem arcana significarent. Panis enim pueris primum dandus, qui **Qyret** vocatur, de Phrygio sermone cognoscendus est; verum & primarium animorum alimentum explicaturo iis qui norunt intimam vocabulorum medullam enucleare. Cum modò clarum reddiderim, quid globus ille flameus obeliscis imponi consuetus significet, non erit difficile explicatu, quid idem designet in triangulo æquicrurò qui deorsum à postica Canopi parte pendere cernitur. Nam si obeliscis impositus vitæ spem designet, certè si euertatur & deorsum ruat, quid aliud denotabit quam omnè vitæ spem deiectam esse, quæ primo diuinitatis caractere homini à Deo impresso sustinebatur, quem triangulus æquilaterus designat. Actum enim est de prima illa spe simul ac Adami semel permittit aggerem suum ab Ates inuidia superari; & idcirco Canopus ante se videt alterius vitæ spem, quam lituus ipsi obiectus, ostendit in sola cruce esse constitutam; è qua vitæ symbolum infernè apertum ita dependet, vt hinc introitum admittat, hinc etiam non impediatur, quòd minus excidere possis. Quamobrem semper scipione, cui alaudæ caput & crux imposita, gressus noster firmandus est; ne dum stante nobis videtur, tursus cadamus; & sicut prior vita triangulo significata amissa est, ita & hæc secunda amittatur, atque ita nulla spes salutis super sit. Ceterum tempus est, vt ab hoc discursu reuertamur; in quo si pergeremus, latius per Ægyptias notas vagandum esset, quam præsens locus ferret. Reuertamur itaque ad Dalet, in quo **Dalet** reiecto articulo primo Trinitatis descensui propriè conuenire satis est ostensum, quæ extra se egredi, vt non simul descensu dat, nullo modo potest. Præterea clarum est, in huius vocis ratione ipsius diuini descensus effectum

Obeliscus cuius
diminuenti
voce appellatur.

Qyten.

Qyten.

Obeliscus
eius cuius
rat sit refferat.

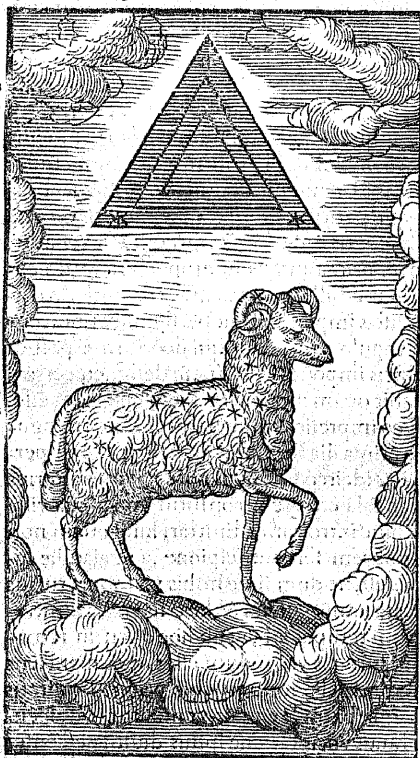
effectum peruideri, & eum non alium agnosci, quam ignem, omnibus rebus creatis vitæ calorem subministrantem; atque idcirco stupendo prorsus artificio factum esse, ut & Dalet quarta littera esset, & quaternarij nomen ignem denotaret; qui cum Dal sic conuenit, ut ignis effectio per Dal denotetur, nec vlla voce denotari possit significantius & plenius. Mirabili igitur modo in Dal Seraphicam vallem, tetractyn, Pythagoricam animam mundi, primam ignis vitalis scaturiginem, & primum Trinitatis exemplum rebus creatis omnibus impressum inuenimus contineri; & inde deprehendimus, orationis Alphabeticæ architectum totius vniuersi architecturam hoc loco securum fuisse. Insigne profectò & illustre petitionis suæ fecit exordium, dum ipsum Gimel siue Spiritum Dei orauit, ut descenderet; quando descensus hic Dal dici non potest, nisi omnia virali calore moueat, fecundet, augeat, prosperet; & id quidem omnibus quibus fieri potest rebus. Et quamuis maxima sit hæc petitio, æquissima tamen & gratissima Deo videri debet, propterea quod archetypum ipsius imiteretur, quod auctori suo nullo modo potest displicere, sed contra semper iucundissimum esse spectaculum, iuxta illud: *Viditq; Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* Quamobrem non potest non gratissima esse Deo petitio illa, quæ statim ab initio pulcherrimum totius creationis archetypum commemorat, & commemoratum sic ob oculos ponat, ut nulla figura aptius exprimi queat. Quemadmodum enim Trinitas prima causa est omnium rerum, ita triangulus prima figura est omnium figurarum rectis lineis comprehensarum, in quam omnes aliæ figuræ soluuntur & terminantur; cum ipsa in nullas alias ulterius soluat, sed in suam formam dumtaxat infinitis vicibus diuidi queat. Triangulus ergo æquilaterus tribus personis in vno Deo essentia vnitis conuenientissimus fuerit, & optimè delinearit ipsum descensum opificis ad res creatas, quibus omnibus triangulum suæ diuinitatis impressit: per quem omnia descendunt, fiunt & conseruantur, quæ voce Dal declarantur. Nescio cuius monitu Hebræi rescuerint, litteram Dalet maximè venerandam esse; propterea quod ea imperium Dei in quatuor mundi plagas denotetur. Nam si ad numerum referat, idem ferè dicere videantur quod Pythagorici Tetractyn suam celebrantes. Nobis in ipso litteræ nomine, ipsaque figura longè clarior est ratio venerationis, uti ex his quæ dixi cuius liquebit: Iudæi tamen *ארת* summa reuerentia proferentes, ad malorum omnium amolitionem sonum ipsius Dalet longa mora trahit, magnam eius litteræ vim esse credentes. Verum ut antiquitas huius figuræ magis cernatur, adamus & aliud luculentissimum testimonium, non ex Ægyptiacis notis, sed ex ipso cælo petitem. Docui antè Thot siue Mercurio primam deberi litterarum inuentionem; cuius beneficio & instinctu Adamus nomina rebus fecit. Hunc eundem Mercurium scribit Hyginus Deltoton in cælo collocasse super ariete, quo is illustrior redderetur. Paulo antè dixi, cælo non solum naturalem Dei cognitionem inscriptam esse, sed eam etiam quæ naturæ limites egressa soli Spiritui sancto deberetur uti vero magistro. Is ergo arietem Zodiaci circuli initium tenere voluit; quo intelligeremus totius vitæ mortaliū initium esse in victima arietis immaculati, qui sanguine suo peccata mundi tollit. Siue enim arietè, siue ouem, siue agnum dicas; eodem symbolum spectat, & ad eandem hostiam immaculatam refertur.

Triangulus prima omnium figurarum.

Dalet littera maximè veneranda.

Deltoton cur in cælo locatur Mercurius.

Aries cur Zodiaci initium occupet.

mm. 410

refertur. Quid? quod omnia sacrificia ad vnum Christi sacrificium pertinere intelligere debemus, nec plus virium habuisse, quam ex hac collatione accepissent. Isychius Hierosolymitanus presbyter, in quintum Leuitici caput scribens, clarè docet, Arietem immaculatum Christi esse symbolum; nec quisquam est omnino qui non sit eiusdem sententiæ, si modò Christianæ religionis mysteria vel à limine salutarit. Bene ergo Aries Zodiacum circulum exorditur; quem ut clariùs agnoscas, Mercurius Deltoton superius imposuit; quo nihil aliud significatum voluit, quam Christum, qui tamquam aries immaculatus esset immolandus, verum Deum esse, qui triangulo eiusmodi denotatur. Diuinitas enim claris operibus in Christo ostensa, toti mudo aperuit, hunc esse arietem illum immaculatum, cuius sanguine totus mundus lustraretur. Hinc optimè præcis fabulis iactatum est, Deltoton arieti ideo impostum à Mercurio fuisse, ut ipsum illustraret ac redderet clariorem: quod quid sibi velit, ipsa Evangelia disertis verbis ostendunt. Quis non cernit quantus hic mysteriorum oceanus aperiatur, & quanta lux is quæ priùs à me dicta sunt adferatur? Alibi fortasse latius de Ariete & Deltoto, quod Trinitatis imaginem gerit, agemus; hoc loco sufficiat demonstrasse, aded veterem esse ipsius Dalet figuram in ea, quam dixi, significatione, ut in ipso etiam cælo fulgere cernatur: & id quidem eo loco, ut inde colligas principij rationem & arieti & ipsi triangulo æquè conuenire, uti rectè consideranti non potest non liquere. Et quemadmodum Dalet Seraphico ordini conuenit, primò videlicet omnium rerum creatarum; ita Aries per Deltoton, seu insigne quoddam certissimum, denotatur principium illius circuli tenere cuius ductu vita terrenis omnibus communicatur. Errant itaque insigniter qui aliud mundi principium sibi finxerunt, quod hinc corollarij loco sit adiectum. Adde & illud quo Magiam latius cernas patere, Arietem signum igneum apud astrologos haberi, atque idcirco cum Dalet insignem habere cognationem; quam nos cum *Dier* pro quaternario & igne dicimus, denotamus. Aries certè in capite suo diuinitatem gerens, & igne generis humani amore succensus, primas tenet omnium rerum creatarum, verissimum vitæ perennis, quæ Zodiaco designatur, exordium; quæ ut nobis cotingat, ille nobis præstet qui hoc symbolo demoratur.

Aries immaculatus Christi symbolum.

He littera notatio.

Da. Dooch.

He littera figura.

Aer.

He.

PRÆFATVS petitionis suæ exordium magister, nunc illud addit quod à Deo hoc tempore ad discipulum suum demitti cupit; ita ut tota petitionis primas summa hæc sit: Demitte altum volumen. Hic igitur de figura He agendum. He altum esse, alibi docui: cuius ratio est Spiritus in altum ferens ipsi Vni præpositus, seu diceretur, Alta euectio ad Vnum. Vox Anglis est hæctenus quam nostratibus vsitator. Nostrates enim hoc tempore extra compositionem maximè *Da* & *Dooch* pro eodem dicere maluerunt: & sicut illo spiritus ad vnum tendens, ita his spiritus ad æternum tendens denotatur, quorum vtrumque eodem pertinet. Verum non eadem semper in eodem honore vocabula apud omnes manent; in quorum defectu ad deriuata & composita, & ipsam obsoletæ vocis etymologiam est recurrendum, & aliquando aliæ gentes eiusdem linguæ de vocis notatione interrogandæ. Cum autem altitudinis varij sint modi, & variæ ad diuersas altitudines vitæ, placuit ut ea ad hanc nostram altitudinem designandam figura acciperetur, quæ notissima esset & omnibus domestica. Ea autem est pars scalæ. Frustra enim tota scalæ pingitur, vbi ex parte tota cognoscitur. Habemus itaque pro He partem scalæ, perinde atque pro pedo partem pedi superiorem. Ne tamen plebeia esset & nimis vulgaris scalæ pro He delineatio, sic est à sermonis nostri opifice scala nominata, ut statim prima fronte vox ipsa symbolicam significationem ostendat. Aer enim, si ad originem examinetur, vel ex *Ae* erit fiet, quod est id quod humile est honore, vel ex litteræ L potestate & erit: quo compositionis modo Aer excelsus honor dicitur. Cum igitur vtraque interpretatio honoris habeat mentionem, & is in scalis domestico & trito omnibus instrumento nullus esse cernatur, cogitemus necesse est, nomenclatorem ad altiora in scalæ nomine respexisse: id verum esse ex eo mox perspicietur, quod eadem voce Aer ad longè diuersam significationem vsus sit; nam Aer in alia notatio-

O O ne tria

ne tria significat; diuersa illa quidem, sed quadam tamen naturæ lege coniuncta. *Leer* enim aliquando idem est quod disco, aliquando idem quod doceo, aliàs idem quod doctrina siue disciplina. Cum igitur in his vocis ratio clarior sit quàm in protritro & sæpius conculcato instrumento; inepti simus, nisi cogitemus symbolica aliqua ratione nomen ad scalam venisse. Voluit enim prudentissimus sermonis omniumque symbolorum architectus perpetuò nos moneri, dum scalam adscenderemus in altum nos tendere, non tam hoc instrumento quàm disciplina; quæ eodem nomine quo scala vocata, facillimè in memoriam de scalæ commemoratione vsuque quotidiano poterat venire. Elegantissima sanè hæc est doctrinæ scalæque comparatio, eo quòd per scalam facilis est ad ardua conscensus; ita per doctrinam quoque promptus sit adscensus ad altos honores, qui in scalæ nomine designantur: & quemadmodum in scala paullatim per gradus in altum euadimus; ita quoque in doctrina per gradus adscensus fieri debet; & quantum graduum in doctrina adscenderimus, tantundem promouerimus ad honores & dignitatem. Nunc ut moneret, aut potius ut præscriberet quæ docenda discendaque essent, sic vocem ad vtrumque significandum fecit, ut honoris ratio in primis habenda esse demonstraretur, quasi diceret, ea sola docenda & discenda quæ ad veros conducunt & solidos honores: quæ qualia sunt, ex vocabulo *Leer* clarissimè cernes; quod sic factum est, ut ea sola ad honorem spectare definiat, quæ ab Vno & legitimo manant, & hominem ad id quod ratio postulat paratum reddunt atque promptum; quorum posterius ichnæa vocis *Leer* conuersio demonstrat. Vide, quæso, quàm breui compendio omnes omnium scholarum leges comprehenderit; quibus nec video quid addi, nec video quid demi bona ratione possit. Laudantur de sententiarum breuitate Spartani, & non immeritò laudantur, sed nomenclator noster tanto se illis præstitit in hoc certaminis genere superiorem, quanto æquius est eum ceteris præstare mortalibus, qui nihil nisi diuino loquitur instinctu. Dum enim *Leer* considero, & eius natales ab *Leer* repeto, discoque ex ichnæa conuersione animû hominis honoribus præparari & promptu ad officium suum reddi; necio qui ad tam illustri spectaculo, tam latè per omnia officiorum genera patentis inspectionem contemplationemque pæne stupidus obmutescam, nec verba satis bona suppetant, quibus quàm mirabiliter afficiar exponam. Neque enim video quid primum admirer ipse, vel quid primum aliis admirandum proponam: hinc cerno humiles per doctrinam honorari, & vnà cerno in doctrina sola excelsos esse honores: hinc animaduerto, eos solos honores dici posse qui à legitimo profuunt, & ab ipso Vno deriuantur, nulla habita multitudinis ratione, atque idcirco nobis præcipi, hæc sola discenda docendaque esse, quæ ex Vnius & legitimi fonte promanant, reiectis omnibus falsis, vanis, superuacaneis & noxiis cum omni ætate, tum maximè puerili. Iam cum reuertor ex *Leer* per vestigia retrò ad ipsum *Leer*/admirabili breuissimæ monitionis utilitate percellor, atque mecum expendo quàm vehementer contra Deum & temp. illi peccent, qui adolescentum & iuuenum animos ad disciplinas & omnem rectam officij rationem honoribus non excitant, si id quidem in ipsorum sit potestate, in vniuersum verò à nemine committi præter magnum scelus posse, ut cuiusquam doctrinam debitis honoribus fraudet, quando ex spiritus nomenclatoris nostri magistri sententia sic statui video, ut excelsi honores doctrinæ præcipuo quodam iure debeantur. Quid dicam nunc si *Leer* in *Heel* conuertamus, & hoc vocabulum ex notatione voculæ *Hee* & potestate litteræ *L* interpretemur? An non hîc statim cernemus, ipsam doctrinam præparationem esse sublimem & excellentem, aut potius apparatus omnis excellentiam? At cuius, & ad quid apparatus? Cuius alterius quàm eius qui docetur? & ad quid aliud hic præparabitur, quàm ut ad vltimum hominis finem consequendum sit promptissimus? Obruit sanè me huius vocis *Leer* admirabilitas, & quanto eam profundius intueor & examino, tanto sese maior mysteriorum copia suggerit. Inter alia mecum repeto, doctrinam veram scalam esse, per quam genus humanum ad caeleste regnum adscendit: qua qui careat, nulla spe consequendæ nitatur felicitatis. Venit interea in mentem illius scalæ per quam Iacob angelos vidit adscendentes & descendentes, cuius superior pars ad caelum pertinebat. Quid multis? Hoc apertè cernimus, non aliam homini scalam propositam esse, quæ ad vllum sublimitatis gradum adscendat, atque hanc ipsam quam nobis nomenclator ostendit, dum non alio nomine scalam quàm doctrinæ; nec alio nomine

Scala & doctrina con-
spicitur.

Honoris ratio in his que docentur discenda sunt præcipuo habenda.

Leer.
Heel.

Doctrina scalam esse que in caelum ascendit.

minie doctrinam quàm scalæ vocabulo voluit nuncupari. Quamobrem dum He littera per scalam simulacrum pingitur, monetur Alphabetarius Canopus omnium eorum quæ modò diximus, ex *Leer* intelligi & posse & debere; & murua ipsius He vocis & picturæ symbolica concordia sacrosanctam esse apud homines legem, ad altum neminem nec posse nec debere peruenire, nisi per doctrinæ scalam ad sublimitatem eritatur. Scalam autem huius primus gradus est, discrimin rerum, in quibus primum agnoscimus lucem ac tenebras. Hinc Scalam nomen apud Latinos vsurpatum à Scal nostro deriuatur, quod præteritum imperfectum est ipsius *Scel*/quod significat differo. Omnis enim cognitio à differentia sumit exordium. Hinc apud Hebræos *Shp* qua in voce Samech pro Scin ponitur. Non igitur *Leer* tantum, sed scala etiam ad doctrinam refertur de vera vocis notatione; quæ rerum differentias, gradus ad cognitionem esse demonstrat, per quos nimirum ad ipsum Vnum peruenitur. Et quoniam hoc nostro adscensu Vni conglutinari cupimus & firmissimè adherere, voluit vocabulorum architectus, ut *Clim* pro Scando poneretur, ceu quis diceret, *He-lim* quod est eius qui glutinum desiderat. *Lim* enim glutinum designat à *Lei-me*/quia quod tangit, vnà secum trahit. Dum itaque *Clim* pro scando dicimus, cupimus ut ad altum trahamur, & ipsi alto conglutinemur. Quod enim spiritus in *De* notat, id *He* in *Clim* exprimit, eo quòd nihil verè altum siue *He* dici queat, quod non ad Vnum spiret; nec quisquam verè scandat, nisi qui cupit conglutinari atque vniri cum illo cui semper dicere debemus, *He lei-me*/id est, desidero ut me tecum ducas: quod quid aliud est quàm illud, Trahe me post te? Rogemus ergo patrem ut nos per filium suum trahat, dum scalam doctrinæ adscendimus. Miranda sanè huius verbi *Clim* origo, qua simul & duci cupimus & conglutinari. Dicant modò Græci unde Climax dicatur pro scala, quod certè hactenus nemo assecutus est. Hinc & Clematis & Clymenon & periclymenon nomina sua duxerunt, quòd nimirum adscendant. Nec aliunde *κλίμα* deriuatur, ut vt in eo ineptiat Etymologici scriptor, quo nomine summa arboris flagella designantur, eo quòd iis arbor in altum ascendat, Climax

certè *Clim-mat* exprimit, quo adscendendi commoditas designatur. Mirum quàm omnia sint conglutinata visco illo, quo is qui adscendere se nostrati lingua dicit, summo bono coniungi desiderat. Omnia enim qualia qualia sint, suo quæque modo & suis quæque gradibus ad summum bonum contendunt, ut ipsi adhærescant & vniantur. Cum igitur quatuor sint rerum creaturarum genera, alia intellectu, alia sensu, alia vita, alia essentia tantum prædita, ut Arcopagita tradidit; tota vniuersitas quatuor his gradibus ad Deum adscendit; ut quàm potest artissimè conglutinetur. Super hoc fundamento Raimundus ille, quem de Sabunda vocant, scalam suam stabilivit, per quam ad summum religionis apicem ascendit. Nos hanc scalam vtilem illam quidem esse scimus, & æquè à D. Paulo atque à D. Dionysio laudatam; verum alteram quam Iacob vidit, plaris facimus; vrpote firmiterem, tertioem & altioem; atque eam per quam angeli diuino iussu ad mortalis humanæ salutis oracula detulerunt, & rursus vnà secum ad patrem caelestem animos reducant. Hæc tandem scala illa est quæ meritò *Leer* dici potest; eo quòd per eam mortales ad summum honorum culmen adscendant.

○ ○ z Hæc

Hæc ad ipsum vsque patrem & antiquum dierum pertingit, cui per magnum angelum conciliari sumus, cui vt amoris glutino vniamur, & nunc & semper oremus. Quamobrem doctrina Christiana veteris & noui testamenti libris comprehensa, primum meretur vt Leer dicatur, & is qui per eam sursum enititur ad patrem vniuersorum, ad caput scælæ à Iacobo visum, is propriè Clummen/ id est ascendere, vt conglutinatio fiat, censetur.

Vau.

Vau littera nomen apud Eoles & veteres Romanos etiam visum.

Vau quid significet. Piscandi proclitans in infantibus. Dau.

V littera natura.

Dant. Daut.

Dautwen. Voluo verbi etymon. V apud Cimbrov sapè arans in L.

SEQUITVR Vau litteræ nomen, non apud Hebræos tantum à Ianigenis relictum, sed apud Eoles etiam & vetustos Romanos; tamen hi in digamma solo & consonante hæc agnouerint appellacionem, Vox hæc vel sola satis luculentam habet rationem, quæ necessaria collectione concludat, litterarum nomina nec Hebræa esse, nec Chaldaea, nec Syra; cum nihil omnino apud has nationes habeat significationis. Scio tamen pluralem huius numerum bis in Exodi capite vicefimo sexto inueniri, sed tam vel nullam vel ambiguam apud Hebræos habere interpretationem, vt qui sanctissimam videntur dedisse, clauos comminiscantur ad litteræ Vau figuram formatos. Melius diuus Hieronymus & ceteri, qui ex sacræ scripturæ contextu & verisimili rerum coniectura columnarum capita verterunt; licet cur ea sic Moses nuncuparit, nihil potuerint ex Hebræorum sermone rationis adferre. Nobis hæc res clara est, quam mox de significatione ipsius Vau omnibus ostendam. Dau nobis vox est in vsu frequentissimo, ipsis ferè infantibus semper in ore consueta versari: quibus natura indidisse videtur, vt quicquid possunt id compliceant & rursus explicent, ceu in complicando & explicando primarium aliquid vitæ munus cerneretur. Est enim Dau quiuis cuiusvis generis sinus, siue is per angulum re quapiam in se redeunte fiat, siue per spirarum aut circulorum portiones, vel etiam per integrum circulum. Vox sanè indicat rei quendam in se recursum, sed eum tamen non semper coeuntem, sed frequenter hiulcum atque diductum. Videtur enim vocabulum in se recurrere, & eadem littera hinc principium sibi facere, hinc finem; quamuis primo loco consonans, postremo loco reddatur vocalis. Est autem sonus litteræ V eius naturæ, vt rotundum aperiat, & labra quæ in rotundo sono perficiendo erant ferè coitura, sinu quodam producto exterius recludat, atque idcirco V consonans & V vocalis vel per A vel per O conglutinata; sinum nobis significant; cuius in pronuntiando quandam ostendunt informationem. Huc Terentianus vocandus, vt intelligatur dum dicit, Et sola sonum redderet ex sua figura: quod à nemine hæcenus vidi bene vel intellectum vel explicatum. Habet itaque Vau siue Vou (vtrumque enim dicimus) sinum quandam tum in pronuntiatione, tum in figura: atque hinc nomenclatoris nostri industria cernitur, qua pro sinu hac voce suos vti iussit. Quid rogo naturæ conuenientius fieri potuit, quam si vox pro sinu fieret, in qua littera sinus de sua natura index bis contineretur, semel vt vocalis, semel vt consonans; & ea sic in se rediret, vt tamen circulum non absolueret, sed aliquid relinqueret hiulci, quod sinuum est proprium? Plus hic artis video, quam paucis docere possim; & id ipsum sic implicatum suis sinibus, vt non cuiusvis sit explicare. Satis sit nos ex Vau in Vau venire, ea quam dixi reditus seruata diuersitate. Quia verò Vau circulum rotundum ipsius O recludit, & exterius porrigitur, & quod exterius ad eum modum procedit, longè latèque vagandi exitum præbet; placuit nomenclatori, vt hoc elemento in rebus latè diducendis vel distrahendis vteretur: ita perpetuò fuit diligentissimus naturæ imitator. A Dau vel Dou/ Daut vel Dout in vsu habemus pro quavis concaueratione; ceu diceretur sinus comprehensio, quæ per Tau denotatur. Hinc Itali Dotta Gotifantes pro eadem re dicunt, V in L & contra crebrò transeunte. Vnde liquet, non solum pro angulari sinu & compresso Vau in vsu verustis fuisse, quod indocti quidam nostrates fortasse suspicarentur, sed pro sinu etiam circulari & spirali; & id quidem de vocis origine magis propriè; eo quòd rotundi recluso in hoc magis appareat. Dautwen igitur non solum erit, quod vulgò dicunt, plicare, sed illud etiam, & quidem magis, quod inuoluere dicunt Latini. Quid? an non Voluo à Dautwe acceptum est, V in L mutato,

mutato, & duplici W in simplex? Est ne quicquam euentus? Nemo enim est qui nesciat apud nostrates sine notationis discrimine Aut & Alt, Saut & Sait & similia similiter duobus modis proferrî solere. Hinc iam lux loco ex Bibliis antè citato inferitur, & clarè cernitur, columnas quas Moses fieri iusserat, Ionici generis fuisse; quarum capita in volutas vtrimque retorquentur. Nec id mirum, cum in Ægypto, vbi Moses inter ceteras disciplinas Architectonicen quoque didicisse videtur, plurimos Iones fabros quæstum sequentes verisimile sit artem suam exercuisse; & idcirco Mosen eiusmodi capita de sacerdotum nomine, quorum fuerat discipulus, Dauheden siue Dauheden nominasse, id est, capita in volutas retorta; & eam vocem ad Hebraismum accommodasse, in Dau, quòd melius linguæ inflexioni conueniret, immutatam. Sed iam videamus quid Vau in oratione Alphabetica designet. Id obscurum non est, si scias libros plicando & voluendo confici solere; & hinc duo mox librorum genera existisse. Vou itaque librum significat per excellentiæ figuram, qua vox præstantissimo plicatulum rerum generi vindicatur. qua in re Romani prisicos suos maiores Ianigenas imitati, volumen pro libro dixerunt in se voluto. Fuit & alia plicandorum librorum ratio, quæ tabulas imitabatur; quæ talis erat, vt libro aperto duæ statim paginae apparerent, nec tamen à tergo pagina scripta esset. Pauca enim erant opistographa: quod non alia ratio impedisse mihi videtur, quam chartæ ex papyro tenuitas; quæ non omnis tam vel crassa vel firma erat, vt commodè à tergo scribi posset. Voluminum certè in charta papyracea & prior & commodior vsus videtur fuisse: quæ mihi, saluo aliorum iudicio, & salua mihi, si saniora quisquam è vetustis deponat monumentis, palinodia, sic scribi solere videntur, vt lineæ iuxta chartæ latitudinem ducerentur, & inde volumina per versus, non per paginas numerarentur. Codices volumina erant tam spissa, vt trunci arboris instar haberent, qui in libros, & hi rursus in minora volumina nonnumquam diuidebantur. Id autem ad legendi commoditatem fiebat, vt parte aliqua perlecti volumen deponeretur; & id toties fieret, quot vnus codicis aut libri volumina essent. Hoc modo Cælaris Anticatores grandi viri fascino Iuuenalis comparauit, dum canit:

Sed omnes

Non erunt Mauri atque Indi que psalteria penem
Maiozem quam sint duo Cæsaris Anticatores.

Potuerunt tamen ipsa quoque volumina in selidas & paginas distingui, petinde atque longa aliqua planities in multa plethra diuiditur: quod si factum vniquam fuit, vt mihi hæcenus non liquet, paginae secundum longitudinem quoque scribi legique poterunt. Ex voluminibus librorum habemus vmbilicos; de quibus nihil hæcenus scriptum vidi quod placeret: quod non vidi, non reprehendo. Relictis igitur aliorum opinionibus, nos vmbilicum in solis voluminibus agnoscimus; & eum esse dicimus tenuè & exile vel lignum vel ossiculum, vel teretem virgulam eburnam, cui extrema pars voluminis colla vel alia ratione annexebatur, vt ab ea inuolutio caperet exordium: quo fiebat, vt in libris euoluendis postremum finem clauderet. Huic vtrimque rotundum aliquid vmbilici forma existisse credo, cui injectis vtrimque filis, volumen posset colligari. Dicebatur autem vmbilicus, quòd totius codicis, & omnium librorum & voluminum esset meditullium, & principium omnium inuolucrorum, vt infantis vmbilicus omnium membranarum quibus continetur. Nunc itaque Martialis illud intelligemus, quod secundo libro posuit epigramma:

Quid prodest mihi tam macer libellus,
Nullo crassior vt sit vmbilico.

Hinc illud clarum apud eundem:
Ohe iam satis est, ohe libelle,
Iam peruenimus vsque ad vmbilicum,
Tu procedere adhuc & ire queris?

Quò igitur ire quærebat, si vmbilicus erat postremo voluminis fini annexus? Ad tetragum videlicet, vt O restem Iuuenalis imitaretur, de quo cecinit:

Scriptus & in tergo necdum finitus Orestes.

Clarum enim est, in voluminibus non antè ad tergum progrediendum fuisse, quam ad vmbilicum veniretur: post quem si quid erat scribendum, ad Opistographon erat eundem,

Moses architectus.

Vau in oratione Alphabetica quid designet. Librorum duo genera apud antèquos.

Codices prorsorum.

Iuuenalis locus explicatur.

Vmbilicus in voluminibus quis sit.

Martialis locus explicatur.

dum, quod tamen non omnis charta admittebat. Ceterum quia incommoda erat voluminum legendorum ratio, tandem libros complicarunt, ita ut ad singulas apertiones duæ mox paginae, nec plures, viderentur; in quarum altera mercatores accepta, in altera expensæ scribebant; atque hac ratione totum suum codicem absoluebant: quod haecenus obseruari videmus. Hinc illud: *Fortuna* utramque paginam facit, id est, quicquid accipimus, *Fortunæ* acceptum ferimus: quicquid perdimus, illi item ferimus expensum: quod nescio an haecenus ab omnibus bene fuerit intellectum. Ut autem in voluminibus facillimum est videre alteram dum taxat partem litteris accipiendis plerumque solere destinari; ita non similiter quivis videbit, qui per duas semper paginas progrediendo una dumtaxat pars libri scribatur, altera vacua & inani relicta. Hic animadvertas quasi flabella muliercularum complacentur, & qui pueri ex uno papyri folio lanternas faciunt complicando: quod fit eo modo, ut sinus alternatim recurrant, & tota interim charta in plurimas paginas distincta non fecerit: sed is qui scribit, primo sinu recluso, prius in sinistra, deinde in dextra pagina scribat; ac deinde papyro rursum in angulum plicata, ad tertiam progrediatur, atque ita deinceps semper eandem anticam chartæ partem sequens, ad ultimam usque pergat paginam. Quod si tunc cum Martialis libello ulterius pergere velit, vertendus liber, & aduersa parte aperiendus, ubi tot paginas albas inueniet, quot ante litteris occupauit. Vidi librum maximum esse charta pergamenam factum, qui ad hunc modum erat complicatus, & prius parte anteriore totus percurrendus, ac deinde hac clausa altera parte aperiendus; qua paginæ opistographæ occurrerant. Nec dubito equidem eos libros quos ad tabularum modum Romani concinnabant, sic plicatos fuisse, & in his singulas facies singulas paginas fecisse: quod mihi Plinij locus, nescio an à quoquam haecenus intellectus, persuasit. Hic docet papyrum iunci genus in palustribus Ægypti locis aut stagnantibus Nili aquis, quarum altitudo duo non excedat cubita, nasci, & triangulo scapo ad decem cubitorum altitudinem excrecere. Habeo ego duos esse papyro scipiones cum hac trianguli forma non male congruentes. Ex hoc iunci genere in tenuissimas philuras scisso charta ad hunc modum fit: Capitur scheda siue philura siue tænia ea longitudine quam papyri scapus dedit: extenditur super tabula, madida turbidis Nili aquis, quæ glutini vim præstant, atque hæc prima philura stamen est chartæ. Huic deinde alterius papyraceæ tæniæ segmenta imponuntur transversæ ad angulos rectos; & madidæ glutino suo, quod Nilus subministrat, comprimuntur, ac mox Sole siccantur. Latitudo chartæ optimæ tredecim digitorum ceteris paulatim minor. Scripturam autem parte ea excipiebat, qua segmenta, quæ subteminis locum habent, sunt agglutinata, & raro altera parte scribebatur. Inuenta est postea tamen quæ Macrocolla vocabatur, eo quod postrema glutinatio in longum, non in latum porrigebatur. Stamine enim & subtemine coniunctis, tertia tænia glutino inducebatur, quo crassitudo maior firmiorque esset. Harum latitudo ad pedem cubitumque processit. Verum hæc non diu probata est. Ratio enim, inquit Plinius, deprehendit vitium, vnius schedæ reuulsione plures infestante paginas. Quid hæc dicat Plinius non facile quisquam perspiciet, nisi eum, quem dixi, plicandi modum cognoscat. In eo enim si suprema chartæ tabula recta in longitudinem porrigatur, multas paginas eadem papyri fibræ percurrent: quo fiet, ut si aliqua leuis tæniola desquammetur, atque ea auellatur, multæ paginae vitium hoc sint sensuræ; & tot quidem, quot in una papyri longitudine continentur. Ex hoc clarum est, scribi solere in ceteris chartis ea parte qua transversæ crates erant actæ; nec papyraceam chartam complicatam scindi solere, uti hodie fieri videmus. Deinde & illud perspicietur, vitium illud quod in Macrocollis Plinius accusat, opistographis quoque libris accidere potuisse, eo quod postica librorum pars recta lamina in longum extensa non minus constaret quam Macrocolla parte utraque exteriori. Monuit me quondam huius rei Morlionus, diligentissimus antiquitatum & historiarum naturalis, quoad vixit, explorator; verum monuit tantum, ut semper ferè excitare malebat, quam docere, quod tamen hoc loco instar erat totius enarrationis. Videmus itaque non in solis voluminibus posticam libri partem, cum ad umbilicum ventum esset, scribi; sed id quoque in libris ad planitiem complicatis accidere quivisse, si necessitas ita tulisset.

Fortuna quomodo utramque paginam dicatur face-re.

Libros complicandi modus.

Papyrus cuiusmodi fuerit, & ex ea quo modo charta fieri consueverit.

Macrocolla.

Plinij locus explicatus.

Charta dritis lineis & gossypio.

Est sane quod nobis gratulemur, qui in infinito meliorem chartam, quam fuerit papyracea, è

cea, è tritis lineis & gossypio paramus: quæ tam firma est, ut æquè à tergo atque à fronte litteras possit sustinere, & singulis foliis binas paginas continere; alteram anticam, alteram posticam; adeo ut nihil amplius veter, quo minus statim post primam paginam in opistographo eius scribamus. Quod si Romani nostrum in plicando morem & scindendi folia in Macrocollis secuti fuissent, nihil habuissent ob quod ex vnius schedæ siue tæniolæ auulsione de multis paginis timere debuissent. Sed de his satis. Videmus modò libros ferè duorum generum fuisse, & hos quidem circa unum gracilem umbilicum inuolutos; illos verò ad eum quem dixi modum complicatos. Cum igitur & voluo & plico uno Vau nostrati comprehendatur, non est mirum si Vau pro libro ponatur: quod quamuis ita sit, altius tamen architecti sollertia examinanda. Dixi crebrò, rotundum, cuius O notationem habet, æternitatem denotare, & modò ex Terentiano & cuiusvis bene pronunciantis docui experimentò, Vau litteram sono suo rotundum ipsius O sonum recludere: quod cum ita esse quisque apud se possit experiri, necessariò sequitur, Vau nobis & ante chartas, & ante volumina, & ante libros complicatos de pronuntiatione sua habuisse symboli vim; quo significaretur ab ipso nobis aperiari æternitatem, & ea referari quæ in illius rotundo orbe ab oculis mentis nostræ oclusa reconditaque antea fuissent. Hoc illud est quò sermonis artifex maximè respexit, dum Vau pro libro voluit usurpari; tamen illa quæ prius dixi leuiora à secundarum numero caussarum non excluderit. Non sunt inferiora leuioraque rerum momenta contemnenda, sed mens ad primam semper est ideam dirigenda; eoque causa ipsius Vau ad supremum librorum exemplar accommodanda. Liber igitur quem à Spiritu sancto demitti cupit præceptor ad suum Canopum, non est chartaceus, non est aliquis quem corporis oculis possimus intueri. Quis enim in excelsis caelis terrenam materiam conpegisset? quis vel Nili limo vel polline frumenti illic chartam conglutinasset? Quis vel membranas animalibus, vel libros arboribus, vel altam materiam alij rei ad litteras accipiendas abstulisset? Nec verò hic de dipthera fabulosa Iouis pelle cogitandum. Alius profectò, alius liber est qui reuera Vau vocatur: & is quidem tanto sublimior quam vulgares codices, quanto à diuiniore & petitur & proficiscitur auctore: & idcirco non citra maximam causam epitheton accepit, quo altus per exochen nuncuparetur. Quis ergo hic liber est? Quis? Non alius nempe quam is quem Spiritus sanctus mentibus nostris & inscribit & offert legendum, quo ex eo vitæ sempiternæ mysteria discamus. Agnoscat hæc Spiritus sancti gratiam, qua nobis ea quæ ad æternam vitam ducunt, reuelat, Vau siue volumen vocari, & hoc ipsum esse volumen quod ante omnia à Spiritu sancto sit petendū, citra quod omnia alia volumina frustra leguntur? *Primum petite regnum caelorum*, magister noster in Euangelio dixit. Atqui non aliud est regnum caelorum, quam vita sempiterna. Rogamus igitur iuxta ac Christus præcepit, dum ante omnia nobis perimus illud altum volumen demitti, quo solo æternitatis mysteria recluduntur. Quod si de vetustis rerum sacrarum notis discere velis, quibusnam potissimum de rebus sublimis hic liber traçet; scipionem Canopi inspicere atque diligenter contemplare. In illo enim ea lituo designari videbis, quæ nullo modo intelligi possunt, nisi eorum certa notitia ex alto libro æternitatis arcana referante fuerit accepta. Nullum me volumen, nullus codex tam firmis rationibus ad veram religionem impellet, ut vel minimam fidem Christo habeam, & vel minimum spei in promissis eius collocem, vel ex his amore accendar; nisi antè in me iacta fuerint fundamenta ex alto illo volumine, quod nomine suo promittit, aperturum se nobis ipsam æternitatem. Vide quàm aptus orationis contextus, quo à Spiritu omnium reuelatore petitur, ut demittat ipsum altum volumen, quo arcana æternitatis consilia ad hominum quidem salutem spectantia panduntur. Ut demittat Vau dicimus, cuius ratio monet, ut nos omnibus rebus prosperet; deinde ipsum altum volumen quo referatur occultus ad vitam sempiternam introitus, rogatur, ut per hoc scilicet mentale Vau nos insinuemus æternitati. Omnia hæc magnifica sunt, omnia illustria, omnia heroica, omnia diuina: & quamuis diuersa videantur ipsis vocibus denotari, omnia tamen ad unum scopum collimant; & eum quidem supremum & sempiternum. Sed quid multis? Summatim, omnia fidei mysteria hoc libro continentur, & ex eo sunt petenda; atque idcirco petit præceptor, ut in discipuli mentem demittatur hoc ipsum Vau, sinu suo recludens vitam perennem. Cernimus itaque quàm nomen

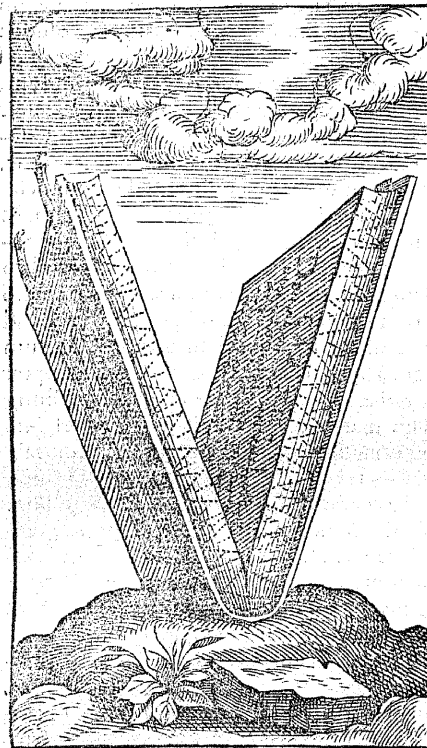
Rotundum æternitatis esset.

Vau cuius rei symbolum.

Liber què ad suum Canopum Alphabeticarius præceptor à Spiritu sancto cupit demitti, qualis sit.

litteræ Vau cum Canopi scipione ad vnguem consentiat, & quàm iusta eiusdem spiritus amussi omnis prisca hæc symbolorum ratio dirigatur: de quibus quantumuis multa dixerimus, numquam tamen æquauerimus vel sexcentisimam maiestatis eorum partem. Equidem video hac voce Vau pro eius generis libro nihil vilius humani ingenij sollertia excogitari potuisse artificiosius. Porro quam huic libro potiore reperias figuram, quàm eam quæ simul & librum duabus paginis reclusum, & vnà sinum ad angulû

Vau littera figura.

Dauwen.

Digamma prisca figura unde originem traxerit.

quod magis arctum F dat Latinorum: quam figuram Æoles, eo quod duplex gamma alterum alteri impositum videretur, digamma nominarunt; veram interim originem profus ignorant. Pronunciatio certe nihil habet cum gamma commune. Vnde probabile redditur, vetustissimam quoq. Æolum figuram aliunde quàm ipsi scirent principium habuisse, quod in duplici nostro Vau ad hunc modum picto V, & deinde sic erecto vt dextrorsum partes habeat patetes clarè videtur. E qua re & illud clarius redditur, antiquissimâ ipsius Vau figuram eam fuisse quam duplex Vau alterum alteri impositum demonstrat, in quo linea sinistra obliquè deorsum ducta simul minoris & maioris Vau sinistrum latus absoluit. Atque ad hunc quidem modum prima petitio sit finita: in qua tamen id minimè negligendum, quod tota ternario sit inclusa, vt imaginem supremæ referat Trinitatis, cui nullo interiecto proxima successit. Daret igitur ad sanctum Spiritum refertur, per quem quia Patrem & Filium descendere scimus, sollemnis nobis & frequentissima cantio est, *Veni sancte Spiritus*. He ad Patrem pertinere qui altissimus est, nemo dubitabit, qui modò sciet & hunc antiquum dierum vocari, & in throno tamquam altissimum hunc præcipuè dici sedere, vt in eo Apocalypseos capite, quod mox aduocabo, videbis. Vau Filij proprium esse, qui in omnibus sacris libris vtramque facit paginam, qui que arcana & æterni consilij solus librum potuit aperire, vt clarissimè quintum Apocalypseos caput exponit, in quo leoni de tribu Iuda & eidem agno (mirabile dictu) hic canitur hymnus: *Dignus es Domine accipere librum & aperire*

aperire signacula eius: quoniam occisus es & redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omnibus tribu, & lingua, & populo, & natione: & fecisti nos Deo nostro regnum, & sacerdotes, & regnabimus super terram. Hic modò clarissimè videas, illud altum volumen vocari, quo mysteria salutis vel figuris & symbolis velata, vel claris & disertis verbis expressa continentur: & illa quidem priorem faciunt paginam oracula arcana & veteris legis caerimonias complexam; hæc verò alteram paginam complent, quæ ipsius Christi tam inter homines agentis doctrinam exponit, quam deinde Apostoli & eorum successores per totum orbem seminarunt. Quamobrem dum altum volumen demitti petimus, non aliud petimus, quàm veræ religionis sacramenta nobis aperiri, quæ sola Spiritus sancti gratia reuelat. Et hac quidem consideratione habita, volumè quod Christus aperuit à libro naturæ, per Alti adiectionem distinguitur. Est autem in hac petitione ille personarum ordo seruatus qui in hac oratione qua dicimus, *Spiritus sanctus procedit à Patre & Filio*. Considera, quæso, quàm nullus apex sit otiosus, quàm omnia fecunda sint mysteriorum, & cum obscurissima humano ingenio tractentur, quàm omnia sint tum perspicua, tum sacræ scripturæ consentanea. Et hæc quidem poterant sufficere ad huius litteræ explicatû. Verum quia Hebræi hac figura pro gemino elemento vtuntur, non videbor mihi officio meo satisfacisse, nisi ostendero in hoc nostro Alphabeto rotundam litteram non desiderari. Dixi modò perinde nostratibus esse, siue *Dau* siue *Dou* audiant, nec aliam hæc, aliam illa voce offerri notionem. Latini itaque prisca Vau dicebât, non Vou; eo quod rotundâ litterâ à Vau distinctam haberent, atq. idcirco nihil opus esset, vt vno vocabulo vtramq. litteram denotarent. Verumenimuerò licet communis hic sit pronunciandæ huius vocis vsus, quem Latini vetusti agnouerunt; in hoc tamen Alphabeto hieroglyphico Vou potius quàm Vau dici debuisset, quod nimirum duarum vocalium affinium potestas vna vocula explicaretur. Et certè vetusti in Italia Cimmerij Vou dixerunt, vt liquet è Voluo Latinorum verbo, quod à Vou deriuatur ea quam dixi ratione. Iam & Getæ quo tempore in Italiam penetrarunt, *Dout* pronunciabant, vt clarum sit è *Volta*, quorum vtrumque à Vou descendit, in cameræ siue fornacis significatione. Quamobrem hoc loco communem consuetudinem corrigamus, & pro *Dau* *Dou* pronuntiemus, vt vno nomine & rotunditatem clausam, & rotunditatem apertam denotemus. Certè Antuerpiani æquè O atq. V comprehendemus, æquè hoc nomine figura pingenda esset, altera rotunda, altera aperta: & illa quidem volumini esse dixi, cuius est, arcanum Patris consilium librumque quo illud continetur, aperire; hic vltèrius notes voculæ huius trilitteræ tale esse artificium, vt si in elementa sua soluat, Trinitatis mysterium sit quodam modo repræsentatura. Vt enim infinita Patris potestas comprehendi non potest, nisi per æternum Filium ostendatur, sic V consonans citra vocalem sequentem audiri nequit. Hæc itaq. consonans Patri respondebit in hac vocula, O Filium referet, V vocalis sese ipsi vocali connectens, sic vt in diphthongum coalescat, Spiritui sancto respondebit; qui vt æternus amor est, essentielle Trinitatis glutinum; ita Filij æternam potestatem per O expressam aperit ac recludit, pro eo ac litteræ V natura postulat. Non malè igitur paullo antè dixi, plus in Vou mysteriorû latere, quàm facile possit vel peruideri vel explicari. O verè altû volumè, quo totius Trinitatis arcana comprehenduntur! O insignem voculâ, quæ tanta arte à primo nomenclatore facta est, vt hæc nobis arcana depingat, & sic depingat, vt in orbem redeat à Patre ad Filium & ad Spiritum sanctum deducens; & rursus idem designans, si retrorsum legatur! Quemadmodum igitur alti libri idea nobis per Spiritum sanctum communicatur, Prophetas & Sibyllas salutis mysteria docentem; ita & aspectabilis liber est quem Filius ex occulto sinu Patris produxit. Is est cum totius rerum naturæ opificium, tum pulcherrimum cælorum spectaculum, è quo discimus ipsum creatorem. Eleganter itaque pro alto volumine cæli rotunditas pingetur, dum nobis placebit rotundum vocis elementum dare spectandum. At si Vou apertum velimus oculis subiicere, librum cum duabus paginis reclusum ostendemus. Admirabilis profectò vocula hæc est, quæ vna syllaba trilittera V consonantè & V vocalem exprimit; & vnâ ostendit harum litterarum inter se cognationem, quæ facit, vt altera in alteram transeat in nominum conuer-

O & V quomodo possint eadem voce comprehendendi. Voluo, is, etc.

O volumine plano verò libro V significatur.

Trinitatis in Vou mysterium.

O cæli rotunditate, V libro aperto significatur.

V vocalis & V consonantis natura facit.

sione;

Vau. sione, **Vau** enim, quod remotum designat, si conuertas, ad contrariam notionem exprimentam **Vau** faciet, vbi quiuis cernit, ex V consonante fieri vocalem, quæ cum A diphthongum constituit. Et verò non alia causa est, cur V consonans & V vocalis prò vna littera capiantur, quàm quòd hæc inter eas sit natura societas, vt altera in alteram mutetur. Duplex item Vau cum his hanc habet cognationem, vt in plurium numero & modo infinito ipsum V vocalem consequatur, ceu appendix, naturæ lege se te ingrens. Ex **Vou** enim, vt modò scripti, fit **Vouum**; quæ vox aliquando vt verbum, aliquando vt nomen vsurpatur. Nec inter has modò litteras hæc est societas & coniunctio, verumetiam inter Vau & F. Nam ex F digama in Vau transitur, & contrà e Vau in F: vnde factum, vt vtrumque digamma nominetur. Ex **Les** enim fit **Leuen** in modo infinito: ex **Lof** / **Louen**; ex **Hof** / **Houen**; & ita in similibus; quod non solum fit in modo infinito & numero plurium, sed etiam in deriuatione. Nam à **Les** fit **Leui**, id est, à Viuo Leo; propter cordis præstantiam. Sic Franci à **Neu** fecere **Neuf**: ex **Ouo Oef**. Sed hæc proprie ad **Hermathenam** spectant.

V & W cognatio.

V & F natura coniunctio.

LIBER XI.

Xain.

INITA modò prima Alphabeticæ orationis petitione, qua præceptor Spiritum sanctum orauit, vt ad Canopum suum altum volumen demittat; mox additur quid primùm in alto volumine sibi cupiat ostendi. Neque enim satis fuisset, sublime volumen, quod non potest non spississimum esse, demissum habere, nisi in eo illud caput notaretur quod maximè scire refert. Alioquin enim in tam spissa rerum silua, quanta arcanorum Dei codice continetur, vel in maximo labyrintho erraremus, & incertis mæandris modò huc modò illuc duceremur; nec vquam nostrò ipforum ductu ad illam partem veniremus, quæ sola facit ad humanam salutem. Quamobrem rogat præceptor, vt quàm citissimè infundat ipsum caput supremum, id est, veram & solidam supremi capitis cognitionem: quæ rursus petitio tribus perficitur vocabulis, quo ternarij imagine decorata gratior sit ei quem rogat ter maximo, atque ita facilius exaudiatur. Profectò exigua hæc Alphabeticæ oratio, quam prima fronte ieiunam putares, me attonitum reddit, hinc oratorio artificio, hinc diuinitatis arcanis, aded vt nihil mirum sit, si me vires in tam arduo negotio deficiant, si oculi in lucido & flameo spectaculo continuo hærentes caligent, & si lingua non secus ac in ebrio homine ac musti pleno balbutiat. Sed quò magis nos sentimus vacillare, tanto citius properemus, & tanto sermonem faciamus succinctorum, quò priusquam collapsis viribus lassè & iacentes ilia dumtaxat ducamus, proposito nobis munere defungamur. Ocyus igitur ad litteram cuius nomen sic iubet festinare, vt vix anhelantes animam trahamus. **Xain** enim siue **Xaen**, vt alij scribunt, idem est quod cum summa festinatione, quasi dicas vel **Hic-an** vel **Hig-an**, & per **apharesin Fan**; quorum illud tantam notat festinationem, vt singultum moueat: hoc sic accelerat, vt æger anhelitus pectus fatiget. Maxima ergo festinatio indicatur dum **Fan** dicimus, quo non tam Spiritui sancto, per se omnem vincendi celeritatis cogitationem, nedum celeritatem, aliqua festinatio præscribitur; sed vehemens nostrum studium ostenditur, quo ad caput & summum bonorum vel anhelamus vel anhelare debemus. Monstramus itaque hac voce, iam nos totos ad hoc anhelos ferri, vt quamprimùm ad Dei cognitionem adspiremus: & quia nomenclator intellexit vehementer properanti cum ad aliam tum maximè ad diuina, omnia impedimenta esse abiicienda, voculam hanc sic contruxit, vt versa idem sit quod cum nuditate. Sic dicimus, **Hic loopy nar**; id est, currit nullis vestibus indutus. **Nar** enim nudum, **Nar** nudè vel in nuditate aduerbij formula

Xain tota significatio, orationis & artificum. Fan.

Nar. Nar.

mula dicitur, eodem modo quo **Hic** & **Hig** aduerbiorum formam sequuntur. Nemo certe ad festinandum aptior, quàm qui nudus est; & idcirco qui cursus brauium consequi volet, abiciat omnia, & nudus nudum Christum sequatur. Quid hoc est bone Deus! Quò nos **Fan** tam citò abripuit? Vix carceres egressi, ad metam pertigimus. Hæc enim illa est nuditas, quam sermonis nostri concinnator festinanti ad summum caput necessarium esse ichnæ ipsius **Fan** conuersione demonstrat. De hac Christus in Euangelio vitam æternam quærenti sic dixit: *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni sequere me.* Certissimum igitur fuit compendium à primo sermonis nostri auctore demonstratum, dum celeritatem cum nuditate indissolubili vinculo copulauit, & in eo sic cum Christo consensit, vt facile cernas vtrumque eiusdem spiritus afflatu hanc sententiam tulisse. Quid ego hîc de vocis artificio, quid de orationis & elegantia & acumine, quid de summa proprietate dicam, vbi video vocem sic vsurpari, vt ad hunc ipsum sermonem tota eius ratio non quadret modò, sed ad eum solum facta videatur? Quæras si placet per totam ætatem, nihil inuenies nec apud Græcos, nec apud Latinos, nec apud Hebræos, quod aut breuius aut significantius, aut maiore energia, aut aptius proposito dici queat, aut quod tantam tanta breuitate vitæ doceat perfectionem. Videtur hæc fortuita aut vulgaris, aut, quod quidam ausi sunt comminisci, commenticia è cerebro mox nata Alphabeticæ orationis structura? Sunt ne hæc vel verba hominis temerè garrientis, vel figmenta eius qui id ex verbis elicere conatur, quod in iis non continetur? Num meum inuentum est, vt ab anhelando **Fan** dicatur? vt ea vox desiderio, quo ad summum bonorum studia nostra festinare debent, applicetur? Vt deinde optimum festinanti consilium præscribat? vt ad supremum caput & æternam vitam properanti nuditatem dicat esse necessariam? vt denique ad vnguem cum Christo, qui ipsa veritas est, conueniat, & eandem viam ad sempiternam monstrat felicitatem? O fortunam & casum minimè cæcum, si hæc casui sunt & fortunæ adscribenda! Ceterum ego vereor ne qui id genus nugis & calumniis se mihi & veritati præbent infestis, totos se fortunæ arbitrio commiserint, atque idcirco alienis etiam prouincijs regnum eius velint ornatum; quo tandem totus mundus casu & opinionibus, vt quidam iactant, regatur. Sed valeant hîc eiusdem quæ notæ iugatores: nos ad nudam redeamus festinationem, qua ad ipsum omnium caput est anhelandum. Hîc mox existet quisquam qui dicat, Si nobis ad regnum celorum festinantibus omnia sua relinquenda, erit ne mendicandum post, an fame pereundum? Minime gentium. Nudus est & omnia relinquit, qui animum ab eorum curis liberat; & is omnia sua vendit & dat pauperibus, qui sua pauperibus facit communia; & suis perinde atque alienis vritur, nec eorum cura & priuata custodia occupatur. Qui Christus intellexerit consilium suum, non dispuro: id interim pro regula mihi summo quod præceptum est, proximum nobis vt nos ipsi amamus amandum esse; atque idcirco nihil esse necesse, vt omnia mea aliis largitus, ipsemet mendicem; sed satis esse, si mea, pro eo ac necessitas & ratio dicat, & mihi & ceteris faciam communia. Equè enim magna inopia atque magna diuitiæ festinanti est impedimento: & rectissime Salomon Deum rogauit, vt nec diuitias sibi daret, nec paupertatem. Sed hic locus latior est quàm vt hîc sit percurrendus. Nos eum nudum vocemus qui ab omnibus curis liber est, & nuda mente nudum Christum sequitur; contentus interim corpus victum habere & amicum. Sic Magdalena, nuda fuit cum tota Domini verbis esset intenta, licet interim rebus ad vitam necessarijs copiosè fuerit instructa. Animi quæritur nuditas & libertas, quæ rerum corpori necessariorum inopia frequentissimè perditur; tantum abest vt ea nobis aut ambienda sit, aut vltro accersenda. Iubet igitur **Fan** vocabulum, vt anhelat ad summum bonorum feramur: & quo expeditius feramur, iubet nos nudos cursum tenere; nudos, inquam, animo, non corpore; ne quid properantes demoretur. Et hæc quidem sit ipsius **Fan** ad nos relati expositio. Verum dum Spiritui sancto **Fan** dicimus, cupimus, vt ipse festinantibus nobis adsit, & benigna celeritatis suæ aura festinationem nostram promoueat. Qui autem festinanti optulari & succurrere vult, is festinanter quoque properet, oportet. Est Spiritus quidem sanctus semper celerimus, sed non semper eius celeritas nobis secunda spirat; quo fit, vt eum oremus, vt nobis

Hic. Hic. Festinanti nuditas propè necessaria.

Nudus quib. & pauperibus qui sua omnia uare dicendū.

nobis

nobis anhelis & suspirantibus quàm citissimè succurrat, & summi capitis infundat cognitionem, quò studia nostra omnia adspirare contendunt. Eo modo Iesaus Lyricen dixit: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*: quam eius cantionem quotidie in orationibus frequenter iteramus. Cernimus itaque quàm laudatissimis quibusque sacrarum precum formulis Alphabetica oratio concordet, quam que

Xain littera figura duplex.

Xain littera potestus.

Hebraeorum in littera Xain abusus.

Muram.

*Pictorū sub-
scriptioe vo-
ces plurimas
apud He-
braeos corru-
ptas.*

*Hebraica vo-
ces à Cimbricis facta.*

Xain littera apud Græcos signa.

nullo pietatis argumento apud optimos quosque vitato carere cernatur. Videndum nunc quæ congrua huic litteræ sit figura. Ea gemina esse potest; altera de vocis notatione; altera è litteris sumta è quibus constatur, propterea quòd Xan non sit littera vna, sed duplex; atque ita componi figura queat è duarum, è quibus coaluit, litterarum simulacris. Principiò igitur vis eius ostendatur necesse est. Dico igitur potestate ipsam respondere Cap & Samech litteris coniunctis. Apud Hebræos mira est confusio inter Xan, Samech, Scin, & Tlade; & in pronuntiando parua distinctio. Neque enim Xan semper pro C S vsurparunt, pro eo ac debuissent, si iustam voluissent habere litterarum distinctionem. Nos partim è vocum Hebraicæ linguæ & aliarum cognatione, partim ex etymologia radicum Hebraicarum deprehendimus, proprium & germanum *Fan* sonum esse C & S complicatarum. *חן* Hebræis capram significat, cuius loco Græci *ἀή* dicunt: qua in voce clarè cernis Xain in *ξ* transiisse. *חן* Chaldæis significat nocere. Latini Noxam & Noxiam inde tenuerunt. *חן* consensuit est Hebræis, à quo Latini per metathesim Senex fecerunt. *חן* Hebræi picem vocant, quæ Pix Latinis dicitur, vbi præter metathesim Tau in Hebræo superfluum est. *חן* & *חן* pro cogitare dicunt. Nos Axam in simili significatione intelligimus. Etymologiæ radicum Hebræis ad nullas vterius rationes reductarum plurimæ de nostra lingua rectissimè petuntur; sed eas persequi molestum esset ac fastidij plenum, apud aures præsertim his rebus necdum assuefactas. Præter enim alias metatheses & confusiones hoc etiam Hebræis perpetuum est, vt primam radicis vocalem consonanti primæ radicum postponant, quam nos animaduertimus non rarò esse præponendam, summaque iniuria locò suo exturbatam fuisse. *חן* dubiæ satis est significationis; verum pro sidere & signo cælesti poni certum est: cuius ratio in *Muram* apud nos clara est, vocabulo quo faustum & felix significatur. Punctorum nullam habeo rationem, propterea quòd olim ab Hebræis non subscribentur; & docere possem, ex eorum additione voces frequenter turpissimè ab origine sua horum culpa degenerare. Sic vbi litteræ Hebrææ citra puncta Ion expressis litteris habent, Massoritarum pueri Iauan legunt, vocabulum à nemine Ionum agnoscendo. Idem pro Medi nos cogunt legere Madai, quasi ipsi quàm Medi meliùs primi parentis Medorum recordarentur. Adde quòd vocum origines hac via obscurant. Scimus enim vocem Ion ab *ei* *uon* fieri, quo insulæ habitator vocatur; & *Medi* idem notare quod auxilio prosperare & augeri: sed quid Iauan & Madai sibi velit nec intelligimus, nec intelligere interest, quando illis nominibus nullæ gentes vocantur. Ex his de ceteris facias coniecturam. Brachium Hebræis *חן* vocatur: nobis *Co-ter* id denotat quod bonum est, & promptum ad porrigendum & extendendum. Tempus *חן* nuncupatur, quod è nostro est *pan-ar* / id est, in pretio habe & magni æstima: quod quàm temporì conueniat, tum tandem intelligimus optimè, cum tantum effluxit vt parum restet. *חן* vilipendo dicunt à nostro *Lact* vel *Lert* / id est, vilipendit vel vituperat; à quo *Lex*, vt è *Merx* apud Latinos fit *Merx*. *חן* significat immolare, sacrificare; à nostrati dictione *Hoogs behacty* / id est, altissimo placens. *חן* aurum vocatur, à nostro item fonte derivatum *Hoogs-hau* / id est, altissimum locum tenens. Verum quid multis vtar exemplis, cum pauca bonis & æquis; malignis & obstinatis sufficiant nulla? Xan itaque C & S, & G & S, & Ch & S complectitur; verum primaria compositionis ratio est in C & S. Qua de causa vetustissimi Græci in sua littera quæ huic potestate responder, Cappa & Sigma coniunxerunt, ad hunc modum *ξ*; vbi C superius, vt pote quod prius effertur; S inferius videtur. An hoc non clarum & luculentum est indicium eorum quæ de potestate & pronuntiatione huius litteræ dixi? Vnde apud Latinos decussis pro hac in usum venerit, mihi non liquet, nisi quòd veterum vocum quibus litteræ vocantur, ignorantia varias videam inductas esse confusiones, quarum nullæ prius inueniuntur causæ. Græcorum maiuscula figura magnam Sigma complectitur, cui Cappa olim

olim imponebatur, quod pòst ignorantibus scribis quid esset, in rectam lineam degenerauit. Sic enim pingenda esset *Σ*, pro qua nunc hanc habemus, qua passim Græci vtuntur. Altera picturæ ratio ex vocis *Fan* notatione sumi potest, quæ cum anhelis pectoris flatum designet, nec flatus aliter quàm fumus ex ore & naribus erumpens pingi possit, *Fan* rectissimè sumi è tenui principio & rectiore ad progressum latiore & curuum tendentis, ac deinde in latum sparsi effigiem habebit: ad quam Hebræorum figura non malè quadrat. Nòstra igitur nò refert, eamne pingas quæ à potestate sumta apud Græcos in vsu māsfit, an hanc posteriorem, vehementioris anhelitus indicem. vtraque enim æquè conuenit. Neque erat hæc littera duplex necessaria, nec peculiari nomine dignanda, nisi iusta orationis structura & precandi mysteria fuissent explicanda. Nec alia de causa duæ sequentes propriis & figuris & nominibus fuissent insigniendæ, nisi sic artificiosus precationis contextus postulasset. Nam & duplices & adspiratæ plures fingi potuissent, cum Pe suum Phe æquè ac Cap suum Chiet videatur flagitare. Sed de his satis.

Xain altera figura.

Chiet quid significat.

Chiet littera genuinus sonus & pronuntiatio.

Chiet germanus sonus à olim corruptus.

Chiet.

EXPLICATO litteræ nomine quo Spiritus sanctus oratur vt festinet, consequens est & necessarium adiicere ac definire, quid illud sit quòd eum tantopere preceptor cupit propterare, quidque tanta animi propensione Canopo suo desideret. *Chiet* idem nobis est quod funde: quo in verbo imperandi modus per hoc adspirarum Cap enuntiatur ad iubendi celeritatem & vehementiam elato spiritu meliùs exprimentam, cum aliqui præfens & præteritum indicantis modi per G scribantur & pronuncientur. Verum hac in re tam exiguum est discrimen, vt videam Græcos *χέω* hinc retinuisse: quod verbum cum nostro *Chiet* congruit. Verum priusquam vterius progrediar ad fusionis naturam explicandam, necessarium fuerit hoc loco docere genuinum ipsius litteræ *Chiet* sonum; quem iam olim ab ipsa vique D. Hieronymi ætate corruptum fuisse cernimus. Is enim in annotationibus ad Genesim editis *חן* sic effert, vt Ham audiat; tamen adspirationis vim vehementiorem quàm in He desideret. Nobis nihil dubij est quin hæc littera ipsi Chi Græcorum respondeat, & non aliter quàm illa sit pronuntianda. Græci enim litteras suas à Phœnicibus acceperunt, atque idcirco qualis apud Græcos pronuntiatio remansit, talem olim apud Syros & Hebræos fuisse credamus. Laudo itaque hac parte vulgarem Bibliorum interpretationem, quæ Cham nobis, non Ham transtulit. Et certè nisi hoc modo hanc litteram proferamus, frustra in elementorum numero recensebitur; cum He eiusdem sit soni. Vanum enim est quod dicunt, duplicem hanc esse aspirationem, cum duplex aspiratio in principio nullo proferri queat modo, licet totis lateribus & præcordiis spires. Eadem ergo ratione Cham dicemus qua Lamech; tamen Hebræi quidam iam olim ante D. Hieronymi ætatem germanum sonum corruerint. Quid dico ante D. Hieronymi ætatem, cum

pp videam

videam mox ab ipsis linguæ Hebraicæ exordiis genuinam huius pronunciationem in plurimis vocibus corruptam fuisse? Frequenter enim Chiet pro He positum videmus, vt primæ nominum radices declarant. Quis negare queat חַיִת & חַיִּים ab eadem origine deriuari, vbi Chiet pro He poni חַיִּים vetus nostrum vocabulum ostendit. חַיִּים item à nostro חַיִּים descendit, quo vnus siue fibula denotatur, qua mulieres in vestitu suo deuinciendo vruntur. Eodem modo חַיִּים pro חַיִּים dicunt, vbi Res in Lambda transit balburentium labdacismo, qui in חַיִּים etiam admissus est, vocabulo à nostrati לחֵץ corrupto, pro cauerna & foramine. Quid multis? Antiqua prorsus est Hebraicæ linguæ corruptela, in ipsa statim linguarum confusione nata. Quemadmodum verò Chiet pro He vsurpant; ita contra Cap cum adspiratione efferunt. Samech enim per Cap scribunt, cuius vocalæ sonus citra omnem dubitationem Chiet postuleret, si litterarum, pro eo ac fieri oporteret, discrimen obseruare vellemus. Quis est nostratum qui non clarè videat חַיִּים, quod D. Hieronymus fauces vertit, à Cat nostro venire, atq. ita Chiet pro Cap in vocalæ principio vsurpari? Nec aliter in חַיִּים quod significat peccare, Chiet pro Cap siue Quaf positum videmus. Nos enim Cat vel Quat-do pro pecco siue malum facio, dicimus. In חַיִּים pro viuere, genuinum sonû seruauit, eo quòd per apharesim verbum hoc fiat à nostrati חַיִּים, id est, ego spiro. Nam & חַיִּים dicunt, vbi Chai clarè auditur. Græci χαι ex eadem radice habent, חַיִּים pro ægrotare è nostro Qualem siue Quelen corruptum est; vbi Chiet pro Qu ponitur. At חַיִּים euerfa vox à חַיִּים-locht, id est, molestiam & fatigationem leuo; quod & somnus præstat corpori, & is qui quouis onere leuat, germanum sonum seruat, quem in Chiet etiam audimus: à quo χαι Græci seruant, pro fundo, de quo nunc agendum. Fundere autem tam vtilitate diuinis tribuitur, vt inde Deus nomen חַיִּים innenerit: & indicandi modus חַיִּים sic dicitur, quasi Ge-iet diuisis syllabis pronunties, quod est do aliquid. Qui igitur imperat, vt maius pondus imperio addat, חַיִּים dicit, ceu dicat Ge-iet, id est, da aliquid. Quæ, bone Deus, hinc nos- ter orator verba sibi quarit! quàm omnia accommodata sunt ad petendum, nõ modò cum aliis iungitur, sed tum etiam cum per se pronunciantur! Audiuius paullo antè חַיִּים; nunc alteram petitionem hoc verbo חַיִּים exponit, quod non minus quàm illud diuinæ beneficentiæ proprium est. Verùm vt חַיִּים ad ignem; ita hoc ad aquam videmus pertinere: qua in re rursus nec opinantibus nobis magnum referatur arcanum. Priore ternario formam & actum vitæ expressit; secundo materiam nobis dedit intelligendam; quo sciremus non minus hanc quàm illam à Deo proficisci & creari; nec putaremus Chaos Deo esse coæternum. Considera, quæso, quanto omnia ordine nectantur. Senarius vnum vitæ statum & perfectionem & pulcritudinem absolutam exprimens, duobus conflatur ternariis. Horum prior ignem vitæ datorem & omnia interno motu cientem in חַיִּים protulit; & eum quidem primo loco nominauit, vtpote primum Trinitatis simulacrum. Alter materiam indicauit secundò nominandam; & idcirco secundo quoque secundi ternarij loco eam in fundendi verbo expressit. Miranda profectò cura, & diligenti consideratione digna. Cum autem fusio aquarum sit, clarum est aquarû symbolo materiam intelligi: qua in re & materiæ natura spectabili signo ob oculos ponitur; & simul ostenditur, Spiritus etiam partes esse, vt materiam gubernet æquè atque formam. Moses idem aliter dixit his verbis: Spiritus Domini ferebatur super aquas. Aqua opimum est materiæ simulacrum, eo quòd nec per se terminetur, & à calore vitæ datore sit quàm maximè remota, vtpote summo frigori obnoxia; & præterea subiecta sit perpetuæ mutationi à rebus externis adferendæ, quibus rebus materiam egregiè oculis subiicit. Atq. illud est quod Homerus à maioribus accepit, Oceanum omnium exordium esse: nec aliter Thaletis aqua intelligenda: contra quam dum Peripateticus disputat, nugas agit. Video hinc vastû mihi pelagus aperiri ad naturalis scientiæ principia persequenda, sed ea hoc tempore valere sinam, ne vagam aquarû, in quas inci di, naturam secutus, nimis longè à proposito mihi negotio aberrem. Satis esto indicasse, non totius modò philosophiæ in Alphabeto semina cõtineri, sed totius etiã vniuersitatis ordinem & numeros addi, quibus cuncta disponuntur, dispensantur & diriguntur: quod ei liquebit qui primo prioris ternarij loco חַיִּים, secundo secundi ternarij loco חַיִּים positum non obiter tantû cerneret; sed diligenter etiã examinabit, חַיִּים quinto totius senarij loco enũtari, ac deinde quinarij indolè expèdet: quæ prolixè persequi, nõ est propositæ nobis breuitatis. Iam

Hebraica voces à Cimbris facta. Jac. Ver. Lacty.

Cat.

Cat.

Chai. Qualem. Quelen.

Ge-iet. Chiet vocis mysteria & artificium.

Aqua materiæ essentia.

Oceanum omnium rerum exordium. Thaletis aqua.

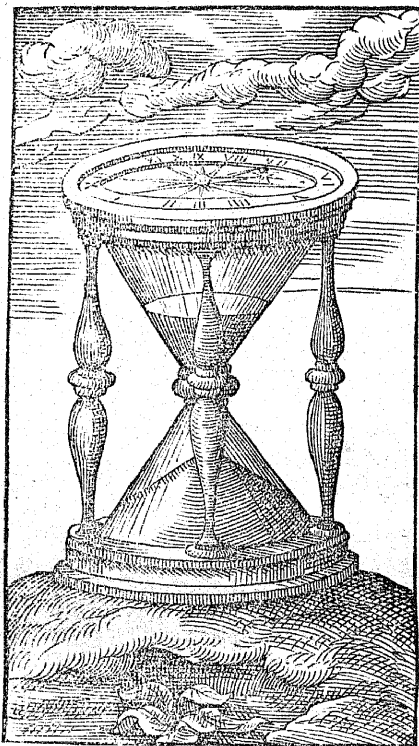
Iam in Chiet siue funde largissima etiam indicatur copia, qua Deus dona sua profundit. Sic Isaias, 32. cap. scribens, Donec effundatur super nos spiritus de excelsis, fusionem hanc indicauit; & Deuteronomij altero & tricesimo capite vertendum erat, Stillet vniuersa doctrina mea: Fundere itaq. Deo rectè tribuitur. In principio totam hanc effudit vniuersitatem, vnde nomen apud nos est sortitus; deinde continuò & perpetuò numquam fundere cessauit per Spiritum sanctum omnibus alimenta necessaria & ad conseruationem & propagationem. Quid iam de iis dicam quæ ad genus humanum à seruitute liberandum per Spiritum effudit? Hic enim iam inde à primis mundi incunabulis vatibus oracula infudit, quibus Christus venturus nuntiaretur; atque adeò hic ipse virgini feminalem vim infudit, qua Verbum carnem assumeret. Hic Apollolis igneum caritatis flumen effudit, nec hætenus fundere petentibus cessat. Sic D. Paulus, Charitas, inquit, diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum. Quid? an non qui Spiritum sanctum accipit, efficitur venter effundens flumina aquæ viuentis? iuxta illud, Qui credit in me, flumina ex ventre eius manant aquæ viuentis. Quamobrem cum magistro nostro Alphabetario confiderent, petamus, vt nobis ipsum caput infundat. Verumenimverò si totum orationis artificium his paucis capitibus rerum amplissimè per omnia sapientiæ & religionis latifundia patentis me satis reat indicasse, nã ego me insigniter fallam. Nam quod palmarium hic erat, hætenus omissum est. Cum enim præceptor pro Canopo roget Spiritum sanctum, bene illud quidem à nobis annotatum est, effusionem diuinæ plenitudinis esse propriam, & maximè decere, vt spiritus largo cornu omnem omnium bonorum copiam profundentis fauorem & gratiam hoc verbo imploremus: verùm nihil hætenus dictum, an discipulus idoneus sit & aptus ad ea quæ petuntur, eo modo quo petuntur, accipienda. Profectò vtrobique decorum obseruandum; nec id modò videndum, quid is quem rogamus dare possit, sed hoc etiam diligenter animaduertendum, quid ille pro quo rogamus bene rectèque & accipere & ferre possit. Phaëthon in Poëtarû fabulis, ad vitam vtilibus præceptis per allegorias instruemdam confictis, sibi Solis quadrigas regendas petiuit: qua in re magis quidnam is quem orabat dare, quàm quid ipse capere posset, considerauit; & ob eam causam suo ipsius voto & se perdidit, & sorores in lacrymas colliquefcere fecit, & totum mundum in præfens periculum conflagrationis adduxit. Plurima sunt apud poëtas id genus vota, iis ipsis à quibus concepta sunt, exitiosa: quæ quia & longius à veris præcorum fabulis degenerarunt, & notiora sunt in scholis, quàm hic commemorari debeant, nos hinc non morabuntur. Satis esto constare, expendi etiam oportere, quid cui petatur, non modò quid à quo petatur. Videamus ergo num effusioni capiendæ aptus sit discipulus. Ain' verò? Aptus ne sit cui quippiam infundatur? Atqui nihil aliud, quàm poculum est, ad hoc maximè comparatum, vt è maximo dolio repleatur. An non diximus Canopum hinc à spe discendi, hinc à poculo nomen accepisse, & præter caput nihil nisi poculum esse, quod nos Cani nuncupamus? Quid igitur aptius ad id quòd effunditur capiendum quàm poculum, ad hunc ipsum vsum ab opifice factum, vt quemuis capere possit liquorem? Cedo nunc an quicquam elegantius dici possit, an quicquam aptius & congruentius cogitari, quàm si Spiritus sanctus infinitum omnium bonorum oceanum brachio suo velut aut vnam aut vtram tenens rogetur, vt Canopo nonnihil infundat; non tam puero, quàm poculo auidissimè omnem suscepturo liquorem? Dispeream dum hæc mecum cogito, si non principid obstupescam, ac deinde totus admirabili perfundar voluptate de tam suauis totius orationis huius Alphabeticæ harmonia atque concentu. Funde, funde sancte Spiritus, non puer tantum est tenellus pro quo rogatur, sed totus poculum est, totus liquoribus infundendis inhiat, totus denique Canopus est; & hoc ipso tantum Canopus, quòd idoneus sit ad quosuis liquores & accipiendos & fideliter continendos. Viden' modò quid Chiet siue funde cum Canopo habeat cognationis, quàm opportunus duorum inter se sit occurfus, quàm amica & concors natura, quàm aptum duorum coniugium? Restat vt videamus quæ maximè figura idonea sit ad hanc assiduam Spiritus sancti ex alto effusionem denotandam. Nemo ne scit ab omni seculorum memoria clepsydrarum vsum fuisse cum ad alia, tum maximè ad tempotum dimensionem notandam. His scimus olim apud Græcos actoribus & reis tempora ad dicendum fuisse distributa; ad eum modum, vt his sesquialterum eius da-

Fundere in sacris litteris.

Phaëthonis fabula.

Can.

Chiet littera figura. Clepsydrarum vsum.

Temporis
quanta sit
habenda ra-
tio.

retur quod illis concessum fuisset. Cum igitur clepsydram fusio & maximè esset in vulgus nota, & summam haberet assiduitatem eorum quæ ordinato fluxu rectè deorsum feruntur, placuit nomenclatori, vt Chiet per clepsydram notaretur. Neque hac in re illa tantum respexit quæ modò diximus; sed hoc etiam quod Spiritus sanctus, haud secus ac clepsydra quædam, omnibus rebus vitæ aquas & munerum diuinorum gratiam metiatur atque dispenser: & quamuis ipse Patri & Filio æqualis sit, dignetur tamen se in angustissimum infimi ordinis homuncolorum captum demittere, haud aliter atque aqua in clepsydra è lato se spatio in minimum foramen coarctat, & per illud in subiectum vas magna procliuitate descendit. Adde quòd Canopus monitos voluit, vt perpetuò attendi ad clepsydram essent, nec vllum tempus sinerent effluere, cuius non fructum aliquem reliquū haberent. Quòd si Apelli ligneas tantum tabulas corporum imaginibus ornanti tanta fuit temporis cura, vt tolerabile non putaret, si qua dies citra lineam transisset; quid ei faciendum, qui non ligneam tabellam, sed suum ipsius animum suscepit depingendum; non corporum imaginibus è vario terræ pigmento

concinuandis, & totis ad vile lucrum comparatis, sed viuis virtutum simulacris, ad diuinas ideas expressis, & ad hoc destinatis, vt per ea vitam consequamur sempiternam? Iam tantum opus nobis molientibus, vt eo è mortalibus immortales efficiamur; diligenter breuissimo ætatis nostræ tempore instandum, eo quòd continuò fluere cernatur, nec vllam omnino certam horam polliceri. Quòd si nobis, perinde atque reo vel actori, certa aliqua temporis mensura præfixa esset, possemus nos tempore accommodare. Verum nunc neutrum nobis concessum est, nec certam aliquam finis horam præuidere, nec scire quàm mox Deus gratiam suam, & Venerem, quæ picturam animi nostri æterno patri commendet atque prober, sit daturus & firmaturus. Quamobrem nullum tempus elabi sinendum, cuius ratio nobis non accurata constet, ne nobis ipsi in iis quæ ad vitam æternam spectant, defuisse iudicemur. Pulsemus itaque assidue & continenter Spiritus sancti fores, & ex alto pectore suspiremus, vt festinet ad nos adiuuandos; ne ante tota vitæ nostræ aqua effluat, quàm tabulam animi nostri habeamus paratam. Plurimi cum Latini, tum Græci quàm diligens temporis calculus subducendus, claris sententiis tradiderunt; sed nemo nostrum assecutus est nomenclatorem, qui *Chiet* quidem à perpetuo progressu, & alias eius partes alijs nominibus indigitauit, sed minimam eius partem illo vocabulo nuncupare voluit, qua summa in quaque rerum forma perfectio & excellentia denotatur. *Θη* enim in quouis genere perfectissimum quodque atque præstantissimum designat, vt multis locis declarauit. Hinc Saturnus, hinc Mercurius, hinc Soldurius, hinc *Θη* alt/ *Θη* hau/ Vros, & alia suis locis explicata. Quamobrem qui vicesimam quartam diei partem hoc nomine dicendam sibi existimauit, plurimarum nos rerum vtilium, aut saltem alicuius rei maximæ videtur monere voluisse, dum in re tam exigua tamque citò elabenti, hac voce, tantæ præstantiæ indice, vti suis imperaret. Non pauca hinc coniectare possem, sed inter cetera hoc mihi proximè videtur ad nomenclatoris mentem accedere, si dicamus tempus quidem totum pretiosissimum homini habendum esse, verum in eo minimam partem omnem plerumque absoluerè perfectionem.

perfectionem. Vna enim est sola hora quæ hominem perficere potest & summa felicitate coronare, nempe ea qua mors nos occupat. Quales enim ea nos deprehenderit, tales Deo silet. Quocirca nobis sic in tempore versandum, vt omnem nobis horam supremam putemus; & eam sic diuinis rebus & ad salutem pertinentibus impendamus, vt ea nos totos perficiat & absoluat, & *Θη* à nobis bono iure dici mereatur. Non procul hæc nomenclatoris sententia ab Euangelio recedit, quo tantundem accepisse traduntur qui ad vnam dumtaxat vltimam diei horam laborarunt, quantum illi qui totum diem operi impenderant, & multis sudoribus exhausti & laboribus fatigati. Credamus itaque nobis hanc horam semper adesse, quæ perfectionis coronidem vitæ nostræ impositura sit, & idcirco digna quæ *Θη* nominetur. Græci & Latini ab *Θη* nomen suum acceperunt, sed quia originis sunt ignari, pulcherrimæ huius sententiæ faciunt iacturam. Cum igitur clepsydra horas dinumeret, noluit committere nomenclator, vt eius figura Alphabetum careret. Quamobrem Spiritus sancti fusionem clepsydra designat, propterea quòd & ceteroqui perpetuæ & assiduæ fusioni conueniet, & simul confirmaret festinandum esse, eo quòd illud temporis momentum fluat, quod fortasse sit vltimum, & idcirco omnia perfecturum; vt per *Θη*, siue horam, quam clepsydra notat, monemur. Elegantissimè igitur festinationi, quam peti audimus, clepsydra succedit; vt causam festinationis ostendat, & puerum Canopum semper moneat, horam fluere, quæ tamen *Θη* vocetur, vocula summam indicante perfectionem; atque ideo oportere sic operi instari, quasi hæc finis esset ac suprema meta. Certè nulla hora est quæ non alicui suprema sit, & hac ratione quæuis hora *Θη* nuncupari meretur, eo quòd finis omnia perficiat & absoluat: quod nimirum nominis origo pollicetur. Germana igitur ipsius *Chiet* figura est *Chi* Græcorum, clepsydram nobis referens, tam superna quàm interna parte latè parentem, quo fusio Spiritus sancti infinita designetur, nec vllis omnino finibus inclusa. Spiritus enim Domini qui ferebatur super aquas dum mundus crearetur, quantum & maximum & pulcherrimum opus effunderet atque animaret; illud tamen, quantum quantum est, vix vnius exiguæ guttæ rationem habet, si toti Spiritus sancti Oceano comparatur. Docet enim scriptura sacra, omnes gentes non aliud esse quàm stillam de stula, dum ad infinitam Dei potestatem conferuntur. Effusio igitur Spiritus sancti rectissimè clepsydra pingitur vtriusque aperta, & ad quandam velut infinitatem patente: in cuius medio totus mundus veluti guttula vna in minimo foramine continetur. Hoc si Origenes, vir ceteroqui doctissimus, confessus fuisset; multorum maximo se impietatis crimine, cuius à quibusdā & inter alios à Theophilo Alexandrino accusatur, liberasset. Quid enim insanius dici potest, quàm Deum tanta fecisse omnia, quantum eius est capus; quasi scilicet vno ipsius opere tota vis & potestas eius fuisset exhausta.

Thet.

HABVIMVS in secundo petitionis ternario prius festinationem, post fusionem; nunc tertio loco ipsum caput succedit, integrum ternarium complens, ita vt totius hæc sit sententia: Festinanter funde ipsum caput. Dignissimum profectò votum in quo anhelamus, & Spiritum sanctum properare cupiamus. Orat enim præceptor, vt quamprimùm ante omnia è sublimi volumine Spiritus sanctus ipsius supremi capitis notitià infundat, quippe quæ totam absoluat hominis felicitatem. Qui de moribus & vitæ humanæ institutis commentationes suas nobis reliquerunt, & inter alios Aristoteles in primis, diligenter sibi ante omnia elaborandum putarunt, vt quòd homini summum esset bonorum, cognosceretur; propterea quòd viderent eo ignorato, nullam certam aut vni alicui homini, aut familiæ, aut ciuitati doctrinam constitui posse; non magis sanè quàm bene rectè, arcu vtendi ars citra scopum vel disci potest, vel doceri. Quæ situm igitur est ab illis vario rationum discursu & prolixis verborum digladiationibus, quànquam in re summum bonorum collocari oporteret. Hinc cum apud alios, tum apud Ciceronem magnas hac de re dissentientium philosophorum videas contentiones, è quibus omnibus nihil certi statuere possis. Proximus omnium inter eos qui via & ratione differunt, Aristoteles ad veritatem accessisse videtur: at ne is quidem

totam hominis felicitatem illis terminis circumscribit, vt vel eius ductu ad eam queamus peruenire, vel non multa restent non satis explicata. Misit igitur horum controuersis, Ogeniam Alphabeti nostri doctrinam consulamus. Hæc non multis nos disputationum ambagibus demorata, duobus statim verbis rem omnem definit, Spiritum sanctum his rogans verbis: *Chet thet* / id est, funde ipsum caput. Hic duo confestim intelliguntur; prius in capitis cognitione summum bonorum versari; alterum non esse in nostro arbitrio, vt veram capitis notitiam habeamus; sed eam nobis à Spiritu sancto solo infundi diuinitus posse, ac idcirco nos viribus nostris non posse adspirare ad felicitatem: è quo efficitur, frustra philosophos se fatigasse, dum eam humanis viribus acquiri posse existimarent. O breuem, ô copiosam, ô dilucidam, ô absolutam doctrinam! Quis vnquam tam multa tam paucis verbis expressit? Dum ipsum primarium sublimis libri caput nobis cupimus ostendi, ecce ipsis illis verbis quibus id petimus est ostensum, & tota ipsius sententia sic explanata, vt nihil dubij relinquat. Summum enim excelsi voluminis caput est, quo docetur Spiritus sanctus orandus esse, vt nobis statim ante omnia supremi capitis cognitionem infundat: quæ quantum nobis bonorum sit præstatura, duo litterarum nomina, quæ proximè sequuntur, explicabunt: quorum doctrinam præuertentes, diximus in hac cognitione summum bonorum contineri; & id non nostris viribus, sed sola Spiritus sancti gratia acquiri. Quando igitur hæc tam breuia sunt, vt nihil tamen clarius; & tam clara, vt nihil dici brevius possit, nihil opus fuerit longo ipsorum explicatu, & ideo mox vocis expositionem addamus. *Chet* compositum ex articulo *Het* & *Het* / formula nostrati communi *Chet* facit, quo ipsum caput notamus. Alibi crebrò monui, & hic maximè monendum est, capiti apud nos varia nomina esse, non admodum illa quidem dissimilia inter se, sed tamen diuersæ notationis & originis. Inter omnia *Het* & *Hoot* primum locum mereri videntur. *Het* ab *He* / quod est altum, deriuatur: & vt verbum vsurpatur pro impero, consuetudine loquendi ipsis infantibus nota; eo quòd altioris sit imperare, maximè si altitudo fiat è Spiritu ad Vnum eleuante, vt *He* designat. Altitudo enim quæ ab alio est quàm à Spiritu sancto, *He* dici non meretur. Vnde fit, vt nomenclatoris iudicio non alius dignus sit vt imperet, quàm is qui Spiritus gratia ad Vnum altius est quàm ceteri mortales euectus. D. Paulus subditos alterius potestati docens, tradit omnem potestatem etiam tyrannicam diuinitus dari, & idcirco obediendum esse, verum id tantisper, vt ex aliorum locorum collatione intelligitur, dum Deo non aduersentur. Nomenclator noster omnem altitudinem talem esse vult, vt à spiritu capiat exordium, & ab eo ad Vnum feratur: qua definitione nemo eorum comprehenditur, qui magistratum ad questum, non ad Dei honorem, & amicam inter se hominum societatem, dirigunt. Videant Principes, videant quotquot alto loco sunt constituti, vt nomine hoc *He* digni ab eo censeantur, cuius nec oculos fallere, nec iudicium corrumperè aut èmere possunt. Sed vix plurimis, si ex fructibus arbores sint cognoscendæ. Ab *He* *Het* verbum fit, solo Tau, cui copulandi vis est, adiecto, pro impero; ceu diceretur altitudinem & potestatem iis alligare, ad quos alti comparantur: quod nihil aliud est, quàm reapse demonstrare altitudinis potestatem. Hic statim cernimus, nihil iubendum, quod non à spiritu proficiatur, & ad Vnum rectà tendat: quare totum cuiusuis & Regis & magistratus officium continetur, aut potius tamquam norma quadam, tetragonum ne sit citra omnem reprehensionem, iuxta Simonidem, an non, exploratur. Hinc igitur caput in homine *Het* appellatur; nec alio nomine hæcenus vtuntur Britanni: quoniam videlicet eius partes sint, ceteris membris omnibus iuperare. Hinc mox perspicuum redditur, illud totius rerum vniuersitatis caput esse, quod non secus omnes mundi partes gubernat & impetio suo moderatur, atque caput hominis corporis sui clauum tenet. Quamobrem cum ipsum caput siue *Chet* dicimus citra appendicem; Deum ipsum intelligimus; sub hac notione qua ipse caput est & imperat, & nos vnà cum ceteris rebus creatis omnibus totius mundani corporis partes ei subdimur. Quo fit, vt dum caput ipsum nobis infundi cupimus, nihil aliud cupiamus, quàm Dei notitiam, sub ea conditione, vt eum tamquam imperatorem audiamus, & omnibus eius iussis obtemperemus: è quo efficitur, idem hic peti quod in oratione Dominica ad hunc modum explicatur: *Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra*. Alterum vocabulum quo caput nominatur *Hoot*, significat id quod sic ad æternitatem

Thet vocabuli compositio & significatio.

Het.
Hoot.
Capitis diuersa nomina Cimbria. *He*.

Imperium omne à Deo. Magistratus quales esse debent, & quatenus ei parandum.

Hoot.

tatem spirat, vt cum ea deuinciatur; quæ interpretatio de natura litterarum accepta est. At simpliciter *Hoot* idem notat quod altum, eo quòd illud propriè altum sit quod ad æternitatem tendit, quæ mensura est Vnius. *Hoot* igitur & *Het* eodem tendunt, verum *Het* imperium demonstrat, cuius *Hoot* non habet expressam notionem. Hinc discrimen inter *Chet* & *Choot* intelligitur; quæ eiusdem quidem rei nomina sunt, sed eo differunt, quòd *Choot* caput sit sub altitudinis æternæ intelligentia apprehensum; *Chet* idem caput sub imperij notione veniens in mentem. Quamuis igitur orator noster vt vniuersis nomen sibi iuxta sumere posset, hic tamen *Chet* significantius esse iudicauit. Cum enim rogaret, confestim & festinanter ipsum caput Canopo suo infundi, quo mox summi capitis haberet cognitionem, conueniebat vt sub ea notione quæ plurimum utilitatis adferret, nominaretur. Ea autem de summo capite saluberrima homini cogitatio, quæ monet, nos Deo non aliter obedire debere, nec minore facilitate præceptis eius obtemperare, quàm lubenter corporis humani membra capitis sui imperium sequuntur. Hæc enim vera est philosophia de moribus, quæ sola satis virium habet ad Remp. bene constituendam & administrandam: & ob eam causam orationi Dominicæ velut gubernaculum nauis est adiecta. Mirum quanti sit animum suum condocescere, vt lubens & promptus quicquid Deus obiecerit, & agat & patiat, & in omnibus cogitet eius corporis se membrum esse, cuius Deus caput sit. Quando ergo nulla doctrina præstantior est, quàm ea quæ bene viuendum esse demonstrat, argumento ducto ab ipsius summi capitis voluntate; bene Canopo consultum præceptor voluit, dum hanc primum ipsi cupit instillari, satis sciens eorum saporem diutissimè & pertinacissimè in poculis hæere, quibus primum fuerint imbuta. Hanc Abraham habuit, dum iussus carissimum & vnicum filium immolare, euectigio citra omnem contradictionem obtemperauit, certò sciens, ei à quo imperabatur, minimè esse repugnandum. Rogans itaque præceptor, vt *Chet* / id est, ipsum caput cum imperij fascibus mox ab initio Canopi vasculo Spiritus sanctus infundat, hoc orare videtur, vt & eum imbuat Dei cognitione,

Deo similiter parendum vt corporis membra capiti obtemperant.

Abrahæ obedientia exemplum.

& condocesciat, non solum quod Dei notitia summum bonorum sit, sed hoc etiam addat, vt in omnibus rebus Deo citra omnem repugnantiam ceu membrum capiti suo obsequatur. Cum Gimel sic pingere, vt licuis cælum demonstraret, indicabatur: tum quidem ordinato astrorum cursu nos moneri, vt nos Deo haud aliter ac sidera perpetuò obediremus; at illic vera causa non exprimebatur, quæ in *Thet* tam clarè cernitur, vt nemo vocem ad originem ducere possit, quin necessariò in eam incurrat. Habemus nunc quod primariū sit alti voluminis caput, & quid eo sit comprehensum. Duobus enim verbis, funde caput, siue *Chet* / summum bonorum in ipsius capitis notione consistere docetur; & vnà doceatur, capitis cognitionem sola solius Spiritus sancti gratia haberi, longè aliter atque Philosophi sunt opinati. Præterea eo ipso docetur, Deum nobis vt caput cognoscendum; & illud quidem iustissimè omnibus totius vniuersitatis membris imperans, & idcirco non aliam viam beatæ vitæ inueniri, quàm præceptorum Dei promptam obseruantiam, per quam certò ad summam peruenitur felicitatem. Tempus nunc est vt huic voci *Chet* congruam assignemus fi-

The littera
figura.

gurarum. Huius facilis est inuestigatio. Quæ enim aptior dari queat, quàm si capitis effigies pingatur? Hanc Græci retinuerunt; linea nimirum depicta, quæ capitis ambitum circumfcriberet; & altera in medio addita, ad oculorum & ciliorum indicium. Nec sanè plures notas vel capitis figura requirebat, utpote satis nota; vel scribendi celeritas admissura videbatur. Linea autem caput circumfcribens ouatam complectitur figuram, quam caput anticum, vnà cum mento & mandibula inferiore, inspicientibus ostendit: quam tamen Græci in minusculo suo Theta æquo faciunt longiorem. Verùm insignis hieroglyphicis accurata picturæ dimensio non vsquequaque obseruatur, satis est rudi informatione intelligi quid designetur. Quemadmodum ergo Thoot capite significabant; ita & Thet eiusdem capitis effigie in Alphabeto notarunt.

Ieud.

POST primam petitionem duobus ternariis explicatam; quibus senarius & vitæ totius perfectio contineretur, visum est oratori nostro huic tantæ perfectioni epiphonema quoddam adiciere, quo ceu amplificatione quadam latius exponeretur & illustrius Augusta capitis maiestas. Dilatationi autem & amplificationi binarius præ ceteris numeris maxime conuenit, eo quod nomine suo *¶* / vnius polliceatur dilatationem. Cùm igitur ipsum caput & ipsum Vnum pro eodem Deo dicantur; rectè factum, ut id quo capitis expositio latior, amplior & illustrior redditur, binario contineretur. Subiunxit igitur orator noster ipsi Thet *¶* Cap/ per appositionem loquendi formulam Grammaticis sic vocatam; quo significauit in capitis cognitione totius voluptatis summam comprehendit. *¶* Cap enim idem est quod summum & altissimum voluptatis, lætitiæ & vigoris rectum. Prius ergo *¶* / mox inde *¶* Cap explanemus. *¶* vel *¶* dici-mus, necnon *¶* siue *¶*; verùm nostrates per *¶* potius pronuntiant, quo denotant gaudium & vigorem ætatis. A *¶* fit *¶* adiectiuum, & inde rursus substantiuum *¶* pro *¶*. Sunt etiam qui *¶* rotundius efferunt; vnde *¶* deriuatur, quo significatur tempus cum voluptate actum. In insinuandi penetrandique vim habere Her-mathena docet; ac idcirco blandienti, & ei qui gratum se præstare velit, conuenit. Iam & repentinæ lætitiæ signum habet, eo quod hæc sese grato blandoque modo insinuet. Ex I & O fit Io vox lætantium; in qua vocalis rotunda perennitatis votum denotat; ceu dicatur, lætitiæ hæc nobis sit perpetua. Nos *¶* dicimus, quod Latini in In vertunt, eo quod hanc litteram veteres haud secus pronuntiare consueuerint, ac si *¶* diphthongum Græcorum efferrent; à qua vocula fit Iubilo verbum, à Varrone non intellectum; non magis sanè quàm Quirito. Docui alibi Quirito à *¶*, quod est plorare, dici, ac sic à Latinis vsurpari; nec quicquam habere vel cum Curibus vel Quiritibus commune. Iubilo non magis rusticorum est quàm vrbano-*¶* est in frequentare. Vel enim multum est & frequens; quo vt verbo etiam vtimur. Qui ergo *¶* in sepius clamat, is iubilat. Iubilabant igitur proprie milites, Io io io, quod idem est, frequenter iterantes. Vide quanti referat primas nouisse origines ad vim verborum intelligendam. Ab *¶* nobis vox est *¶*; qua dum pro verbo vtimur, significat ea afficere voluptate quæ in complexu Venereo sentitur; verùm dum *¶* nomen est, significat quicquid pretiosi siue mulieribus siue viris in deliciis est, vt sunt annuli aurei, catenulæ, armillæ, gemmæ, margarita, & id genus cetera ad solam voluptatem relata. Alij dicunt *¶* / quasi deliciarum elegantiam dicas; qua in dictione duplex Vau inseritur, ea quam antè tradidi ratione. A *¶* fit Iouis, & à *¶* / & inde Iupiter, ceu voluptatis patrem voces. Iouis geminam potest habere interpretationem; alteram vt simpliciter dicitur *¶* / id est, voluptas & lætitiæ est: quod nomen soli Deo conuenit, qui totus nihil aliud est quàm gaudium & voluptas: Vel *¶* / quo is dicitur qui gaudij & voluptatis certus est: quod rursus Deo proprie conuenit, eo quod per eum solum certum gaudium contingat, nec alius certus gaudij sit, quàm ipsemet, vel is quem sibi firmo & æterno amoris nexu copularit. Quod si tetragrammaton Hebræorum à Iouis deriuatur; minimè fuerit Iehoua pronuntiandum, sed Ioua; quæ vox quatuor litteris scribitur, & hac

Binarius dilata-
tioni &
amplificationi
maxime con-
uenit.

Ieud vocis si-
gnificatio.
¶.
¶.
¶.
¶.
¶.
¶.
A littera vie.

Quirito ver-
bi etymon.
¶.
Iubilo unde
dicitur.
¶.
Vel.

Iupiter & Iouis unde di-
ctus.

& hac ratione ab Hebræis non intelligeretur, quod Rabbi Moses Ægyptius aliàs à no-
bis citatus indicauit. Verùm de hoc vocabulo Iouis latius in Gallicis meis egi, è quibus
quæ hinc desiderantur, petere licebit. A *¶* Latini Iuuo habent; quod proprie lætitiæ affi-
cere signat, tamen si pro auxiliari frequentius vsurpetur. Hinc etiam Iuuenta & Iuuen-
tus & Iuuenis. Syri semper Iud pronuntiant; & eodem modo Helias Iudæus Germa-
nus, Hebræorum doctissimus Grammaticus. Verùm illi, cur ita potius proferant quàm
aliter, nullam idoneam causam habent præter antiquitatis obseruationem. Quod si
suum vocabulum Hebræi facere voluissent, *¶* pro *¶* & scripsissent & pronuntia-
ssent: quæ in re laudo eorum religionem. Quamuis enim de significatione varia coniectent &
comminiscantur, nec quicquam inueniant præter huius vocis ad *¶* allusionem; nolue-
runt tamen vetustam mutare scripturam, licet alij aliud punctum in Vau sonarent.
¶ igitur siue *¶* notæ nobis est & significationis & originis, tamen nos per diphthon-
gum voculam *¶* vel *¶* efferamus: quod si conuertas, *¶* vel *¶* habebis, tribus
vocalibus in vnum sonum coalescentibus; quod est facere mori, prorsæ vocis notationi
ex diametro contrarium. Campani Brabantii hoc modo pronuntiant, vt medium inter
O & V sonum audias, cui e fit immixtum. Verùm in hac conuersione vt prima fronte
antithesis quædam & repugnantia videtur; ita, si rectè rem totam expendas, cernes su-
premam voluptatem citra mortificationem, vt sic *¶* vertam, contingere non posse.
Summæ corporis voluptati tale quid accidere illæ testantur voces, quas vt castis auribus
nefas est audire; ita corporis voluptatem sectantibus notiores esse dolemus, quàm san-
ctas veræ & æternæ voluptatis meditationes. Quid? quod reuera mortiferum animo
malum est corporis voluptas, atque ita mors non tam voluptati est opposita, quàm eam
per vestigia consequens. Adde quod & Physicæ rationes adducuntur, quibus summum
& repentinum gaudium docetur sæpius mortem adferre, propterea quod vitales spi-
ritus subito & affatim dissoluat. Huius rei ex historia quoque citantur exempla; inter
quæ notissima dedit clades Cannensis. Memini ipse Romæ cuidam nobili matronæ fe-
rè idem accidisse, de repentina filij quem mortuum putauerat præsentia. Et quia huius
mortis causa vitalis facultatis sequitur dissolutionem, ipsum vocabulum *¶* in vsu
etiam est pro dissolutione & colliquatione. Verùm in hac significatione *¶* ferè pro-
nuntiamus, neglecto e; quod in priore item notatione plerique reiciunt, *¶* pro *¶*
dicentes. Sic dum glaciæ & nix soluitur, dicimus, *¶* / id est, sit dissolutio siue colli-
quatio. Paullatim itaque eò venimus; vt hoc proprium gaudij esse dicamus, quod cor
& spiritus soluat; & si nimium sit & subitum, hac sua solutione rectum iter ad mortem
aperiat. Magna igitur est non antithesis modò, sed etiam cognatio inter gaudium &
mortem. Socrates dum pedem scaberet, agnouit dolorem & voluptatem corporis nexu
quodam perpetuo colligari; & idem sciuit ad summam animi voluptatem consequen-
dam opus esse corporis morte; atque idcirco philosophari non aliud esse, quàm dicere
mori. Christiani vltèrius ascendunt, & verà fide tenent, summum gaudium nemini
mortalium contingere posse nisi per mortem; & eam quidem ipsius Christi: & rursus
per hanc ad voluptatem iter non patère, nisi & nos cum Christo moriamur, amoris igne
colliquescentes. Nam ipse Christus etiam amore sponsæ suæ languit, & tandem mor-
tem subiuit, vt eam ab æterna morte liberaret. Sed satis esto hunc campum contem-
plationis aperuisse, & intellexisse variam voluptatis & mortis collationem; & in ea
etiam quandam necessitudinem arctissimam inueniri: quàm persequi, breuitatis Al-
phabeticæ terminos excederet. Satis igitur hæc sunt tum de vocis *¶* siue *¶* si-
gnificatione, tum de ipsius conuersione; nec vulgari modo, nec vno examinanda. Nunc
ad rem veniamus, videamusque cur orator noster hac sua per Appositionem loquendi
formula summo capiti annectat gaudium & voluptatem. Nempe quod non alia de
causa capitis cognitionem Canopo suo infundi cupiat, quàm vt beatissimo eius spe-
ctaculo perfruat. Cùm enim bonum voluntatis sit obiectum, necessariò sequitur,
tum nos demum fore contentos, cùm voluntas in summi boni fruitione acquiescit.
Neque enim voluntas caput videre vult, vt intellectus tantum eius inspectione
perficiatur, sed vt ipsamet ex inspectione summum bonum perferenscat & in eo ac-
quiescat. Cùm enim ipsa summi boni appetitio sit in voluntate, non possumus con-
tentam reddere voluntatem, nisi eo fruatur quod appetiuit.

Quemad-

Iuuo, iuuenta,
iuuentus, unde
nomenclatu-
ram sumptis-
simam.

Mortis &
gaudij cogna-
tio.

Gaudium re-
pentini mor-
tem quando-
que adfert.

¶.

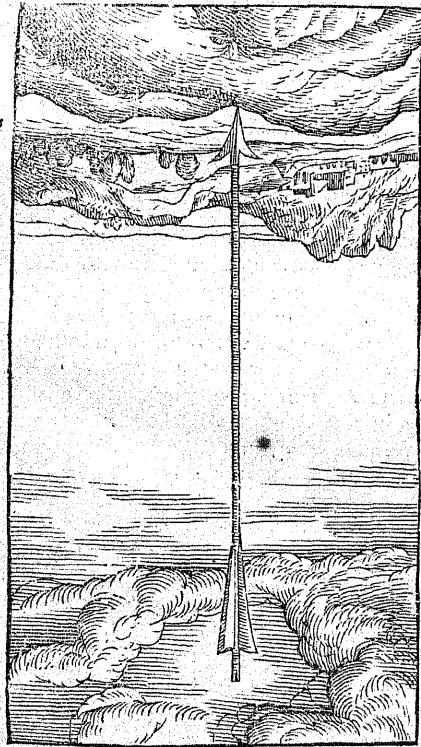
Dolor & vo-
luptas nexu
quodam colligantur.

Summum
gaudium
quod, & qua
ratione con-
tingat.

Intellectus & voluntatis in summi boni fruitione coniuncti.

Quemadmodum igitur voluntas intellectum sequitur in mouendo; ita in ultimo quoque fine ad quem tendunt, voluntas intellectu posterior est, & ita fine constituit. Intellectus ipsum summum caput sic apprehendit, vt in eius inspectione cognoscat summam consistere sui perfectionem: quem voluntas mox secuta, eo quod nihil velit nisi cognitum, ad Dei inspectionem rapitur tamquam summum bonorum. Postquam igitur intellectus eius nunc spectaculo fuerit potitus, voluntas mox presenti bono ab intellectu sub entis notione comprehenso inhæret & acquiescit, & in eius fruitione summo gaudio repletur. Ineptum verò sit dicere, voluntatem summo bono frui & eo gaudere, vt intellectus contépletur. Contrà enim res habet. Eo enim intelligere & videre cupimus, vt è spectaculo capiamus voluptatem. Quamobrem rectè processit noster orator, qui priorem fecit ipsius capitis inspectionem, & ei deinde succedere voluit gaudium & fruitionem. Neq. tamen ob id prorsus malè dicit, qui in contemplatione ponit summum bonorù, eo quod idem sit intellectus & voluntatis obiectù, tamen sub diuersa ratione; illius quidè, vt ens perfectissimù, huius verò, vt bonù supremù & plenissimù. Deinde nò potest voluntas summo bonorù acquiescere & frui, nisi intellectus illud videat sub ratione spectaculi, totum intellectus captù perficientis. Nec aliudè melius hæc de re iudicetur, quàm si quis de ludis spectandis cogitet, quos videre sit iucundissimum. In illis enim animaduertimus, ludos quidè videre nos eo vt oblectemur; at non oblectari, vt videamus; nequire tamen iucunditate ea perfui nisi spectetur: atq. ea ratione spectaculum beatum dici posse, propterea quod ei voluptas quasita indiuidua comes hæreat. Huc illud spectat quod vates de Christo cecinit: *Notas fecisti mihi vias vitæ, adimplebis me letitia cum vultu tuo; delectationes in dextera tua usque in finem.* Cernis hic ordinem & omnem vitæ beatæ rationem. Alibi idem de Christo: *Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus oleo letitiæ præ consortibus tuis.* Quid non vidit noster orator, quid non absolutissimè tradidit? Prius caput videndum posuit, deinde per appositionem iucunditatem & gaudium adiecit, eo quod nullo medio ipsam inspectionem capitis summa voluptas necessariò sequatur: & illud quidem non aliò inspicere desideremus, quàm vt inspiciendo voluntas nostra summo gaudio perfruatur. In eadem opinione illi fuerunt qui Deum supremum Iouem vocarunt, non quod plures deos esse existimarent, quamuis id dementia errabundæ crediderit posteritatis; sed quod inter multa eiusdè Dei nomina illud supremum videretur, quod supremam significaret felicitatem. Quamuis enim Mercurius excellentissimam excellentissimæ rei denotaret cõtemplationem, Deo soli seipsum videnti attribuendâ, non videbatur tamen hæc nomenclatura summa & summa, eo quod gaudium & voluptas finis potius extremi rationè habere, quàm ipsa contéplatio, iudicarentur. Verù sufficient hæc Alphabeta, in quo capita potius rerù indicanda, quàm omnia sigillatim per minutias disquirenda. Restat vt Ieud suam habeat figuram. Hanc mihi illi nobis depinxisse videntur qui amoris subtilissimâ dederunt sagittam, omnia omnium pectora admirabili vi penetrantem atq. vulnerantem. Omnia enim creata occulto ipsius boni desiderio feriuntur, & percussa vehementi ardore flagrant; nec antea conquiescunt quàm ea, quoad capacia sunt, potiatur.

Intellectus & voluntatis idem obiectù.

Iupiter qua ratione summus Deus appellatus.

Ieud littera figura.

Verum

Verum sicut in corpore pulcritudinis inspectio præcedit amoris iaculum; ita & in hominis mente euenit, in qua summi capitis pulcritudo antè animo comprehendatur. oportet, quàm vel eius desiderio feriamur, vel amore inflamemur. Quod enim de honesto dictum est, id hic multo magis locum suum habet, si nimirum facies eius oculis cerneretur, mirabilem sui amorem excitaret. Est enim inspectio causa ob quam voluntas incitetur ac desideret; quæ non antè conquiescit, quàm eo cuius amoris radiis accensa est, præsentis perfruatur. Cum igitur hæc voluptas tota in amoris fruitione sit constituta, quæ maxima est voluntatis perfectio, optimè amoris iaculo designabitur, propterea quod & eo primùm voluntas feriat, ac eo ipso tandem fixa in amore acquiescat; ita vt ab eodem vulnus fiat, & medicina adferatur. Ieud igitur exigua quadam & tenui sagitta, siue radio, siue etiam scintilla, quod idem est, designabimus, quo amoris vim in summo bonorum intelligamus. Latissimus hic campus aperitur de amore disputandi, sed, vt crebrò dixi, hic satis est capita rerum quibus sapientia comprehenditur, ostendisse. Hebraeorum Iod scintillam videtur referre; aut fortasse è sagittæ cuspidè ad hanc quam videmus formam degenerauit. Latinorum & Græcorum Iota parui radij siue exiguæ sagittæ formam hæctenus satis tueretur. Ieud igitur siue gaudium, quod omnium pectora velut telum quoddam ineuitabile ferit, non alia forma melius pingetur, quàm vel radio vel sagitta omnia penetrante: qua vt me amor ille supremus, qui Spiritus sanctus est, sic feriat oro, vt in hac mortali vita perpetuò diuinæ pulcritudinis desiderio langueam & contabescam; & post corpus depositum, illi populo adscribar de quo Ise filius cecinit: *Beatus populus, qui scit iubilationem.*

Cap.

ORATOR noster appositionis suæ formam sic constituit, vt Caput siue Ieud non voluptatem diceret, sed voluptatis tectum, quod Ieud Cap vocauit. Exposito igitur quid Iod sit, consequens est vt Cap examinemus. Cap vocabulum est nobis in vsu frequentissimo, quo id nobis denotatur, quod supremum rerum subius comprehensarum tectum est. Hinc supremam quoque vestem significat, non quamuis illam quidem, sed eam præsertim quæ & caput, & totum corpus, & vnà ceteras vestes tegat & comprehendat: qualis rusticorum in Hispania suprema vestis est, à qua nostris Cappis Hispanicis origo. Hinc & monachorum cappæ olim tales erant, vt vna eademque toga caput regeret, ac cetera omnia non membra modò, sed & vestimenta. Plerique nunc pænulam à cuculla capitis habent diuisam, tanto tenuis à vetusto Cappæ vsu & modo recedentes. Credo Gallorum Bardocucullum non aliud quàm cappam fuisse, quam Latini sic vocarint, quod Bardus id genus cucullis, quæ non caput modò, sed totum etiam reliquum corpus tegeant, vterentur. Decorum sanè eorum amiculum, qui sæpius vestem mutare nollent; propterea quod quæ vna sibi veste præstari posse cernerent, ea frustra pluribus fieri existimarent. Decebat enim fortium virosum præcones masculus vestitus, non ad mollitiem, non ad ornatum; sed ad cæli iniurias arcendas dumtaxat aptus. Qui Pseudoberolos nobis & Pseudomanethones dederunt, Bardum nescio quem Celtarum Regem fingunt; cum nobis constet, hac voce eum denotari, qui res gestas in lucem profert, vt in Gallicis annotauimus. Lucanus libro, ni fallor, primo sic eorum fecit mentionem:

*Vos quoque qui fortes animas belloque peremptas
Laudibus in longum vates demittitis æuum,
Plurima securi fudistis carmina Bardæ.*

Crediderim itaque hoc hominum genus virtutibus laudandis deditum, vestitu eo quo nullus ad necessarium vsu est accommodatior, vti solere; atque inde Bardocucullum à Romanis vocari cepisse. At hoc cucullatum pænulæ genus propriè Cap nobis nuncupatur: quia & supremum sit, & omnia tegat. Sic dicimus summum templorum & basilicarum tectum cappam; atque aded ipsum cælum frequentissimè Cappam nominamus. Priscus Cap in vsu fuisse pro comprehendo, è Latina voce Capiō discas. Angli hæctenus Ieud pro continere & comprehendere dicunt. Certè Pat verba vox è Cap hæctenus

Cap. Pat.

Cap in oratione Alphabetica quid significet.

hactenus vstratissima nobis est pro mercibus colligatis, quas Cap plurimas tegit & comprehendit. Quando igitur scimus Cap pro summo fastigio omnia subiecta capiente & regente nobis in vtu esse, facile fuerit intellectu quid id cap designet. Quia enim ipsum caput non tantum est vnius, aut duorum, aut plurimorum, aut etiam totius generis humani voluptas; sed ingens fastigium & rectum, sub quo omnes omnium rerum creaturarum voluptates continentur; necessarium sibi orator noster putauit, vt hanc augustam amplitudinem bonorum, quae vno capite comprehenduntur, indicaret. Cum enim Deus summum bonum sit, non fuit eius iucunditas soli generi humano adstringenda; sed eo explicando vocabulo, quo designaretur, omnia omnium rerum creaturarum bona sub huius bono, & omnes omnium voluptates sub huius voluptate, seu sub excelssimo tecto, contineri, & naturam suam conseruare. Aptissime autem summi recti nomine vsus est ad voluptatis diuinæ excellentiam, qua omnia excedit gaudia rerum creaturarum, denotandam, propterea quod diuina voluptas non solum singulari vel angelorum vel hominum voluptates, sed omnes omnium simul cumulas sic excedat, vt summum fastigium ea superat, quae in pauimento ab aeris iniuria custodit. Nec hoc etiam fuerit contentus Alphabetarius magister, sed ulterius adscendet: ac quia cap simpliciter positum est, de praestantissimo & altissimo cap se volet intelligi: quod inter aspectabilia quidem & oculis exposita caelum est stellarum. Moneri igitur nos hac locutionis formula cerno, Dei voluptatem se ad humanam voluptatem simili quodam modo habere, quo caelum se habet ad elementa; quae ab illo quidem diriguntur, sed dispari admodum conditione. Neque calor in elementis a Sole productus eiusdem est naturae cuius calor solaris; sed tanto omnibus modis inferior, quantum perpetuis & aeternis caduca cedunt. Et quamuis hac similitudine corporum spectabilem via nobis struitur ad diuina intelligenda; tanto tamen diuina voluptas omni & angelica & humana praestantior, quantum infinitum exiguo puncto maius est. Minus enim est collationis diuinæ & humanae voluptatis, quam totius caeli ad terrae centrum. Caput igitur caelum voluptatis intelligi voluit, dum ipsum teud cap esse dixit, & omnem omnium voluptatum cumulum tanto esse diuina voluptate inferiorem, quanto terrae aliquod punctum a supremo caelo excedit. Optima sane haec est & clarissima docendi ratio, dum ex iis quae oculis sunt, obiecta ad diuinas adscenditur ideas: in quibus tamen ratio tanto rursus est praestantior, quanto infinita finitis sunt excellentiora & diuiniore. Docendi tamen ratio in iis quae aliquo modo oculis sunt subiecta, merito subsistit, modo ad eorum peruenerit suprema. Cap ergo caeli fastigium hic intelligendum: e quo rursus mens ad caelum beatorum attollenda; quod reuera teud cap & est, & vocari debet, id est supremum tectum omnis voluptatis. Quamobrem caput ipsum voluptatis caelum esse intelligimus, sub quo infinitis spatiis altiore sua cuique destinata sunt gaudia; quae caput ipsum tegit, conseruat, & a tertio fomite sustentat. Cum igitur haec vera sit ipsius Cap notio, vulgoque dicamus frequenter, *Quid de cap des hemels*/ id est, sub caeli cappa: quod Itali a Goris etiam retinuerunt; non video quid pro Cap melius pingi possit, quam si ipsum caelum altera parte apertum, qua ad voluptatem sit introitus, delineetur. Differet itaque huius

Caelum caput voluptatis.

Cap littera figura.

huius figura à Gimel solo lituo, quem hic non habemus; aded vt mirum non sit si Cap pro Gimel crebrius fuerit acceptum. Laudandi ergo hic Latini, qui germanam figuram hactenus conseruarunt. Conuenit verò haec figura maximè, non propter significationem tantum ipsius Cap, sed ob nomen etiam quo huius litterae potestas denotatur. Cum enim *Ca* sic pronunciatum vt *K*, pro eo ac debet, vehemens desiderium significet; quid magis congruum, quam si illius pingatur effigies, ad quod omnia mortalium desideria tendere oportet? Iam nihil congruentius rationi, quam eas litteras quae potestate sunt affines, affinis pingere figuris? Faustissima ergo coronide prior litterarum vnderarius terminatur, ipso nempe summo omnium gaudiorum caelo; ad quod vt adspirare possimus, Spiritum sanctum semper inuocemus, ac cum nostro precatore dicamus: *Gimel Dal De Dau Fan Chiet Chet Teud Cap*. Breuissimo orationis compendio totius sapientiae summam collegit. Hanc poetae è Iouis cerebro natam fabulantur, quo fit, vt vehemens & efficax videatur affectus, quo ipsum caput è quo sapientia nascitur, nobis inuestire rogamus. Et certe omnis doctrina ad hoc referatur oportet, quo patrem qui caput omnium est, imbibamus, vt eum primum magna festinatione in alto volumine quaeramus; quo vitam hauriamus & salutem, & summa perfundamur voluptate. Hauriamus ergo, iuxta Iesaiæ vaticinium, aquas in gaudio de fontibus salutis.

LIBER XII.

Lamet.

BSOLVIMVS modò priorem orationis partem, quae nos per senarium ad ipsum Caput deduxit, & per appositionem locutionis quoddam ornamentum, eam addidit lucis accessionem, vt cerneremus caput supremum caelum esse omnis gaudij & voluptatis. Hactenus autem nulla aperta facta est mentio impedimenti quod ob stare posset, quo minus & capitis ipsius & gaudiorum, ei perpetuo nexu haerentium, essemus capaces; aded vt hic senarius vnà cum sua appendice conuenire etiam possit homini necdum lapsò. At alter senarius qui mox sequitur, ostendit imbecillitatem nostram, & confitetur nos culpa nostra in pecudes degenerasse, & nisi Deus adiuuet, nos brutae naturae perpetuo adfigendos esse. In hoc igitur senario noua est Spiritus sancti inuocatio, & qui antè Gimel vocabatur, nunc Lamet nuncupatur. Conueniebat nouis precibus nouum epitheton, quod videlicet his quae rogantur esset accommodatum. Est autem id profus stupendum; totum nimirum redemptionis humanae arcanum comprehendens; & eius exordium Spiritui sancto adscribens, vt ei per quem omne suum donum Deus ad homines demittit. Exponamus igitur vocabulum Lamet. Hic nobis quid *Mal* sit & *Lam* vocali breui pronunciatum; apertendum. At omne notare in Hermathena tradidi; cui si *Me* praeponas, quo Cum significatur; idem dixeris ac si dicas, cum omni: at si litteram vt in Alphabeto eius potestas exprimitur, *Em* al habebis; id est omnia vocans feceris. Certè vtraque ratio vocis conuenit notationi. *Mal* enim idem est quod stultus & vagus; numquam in re quae pia constans, sed cum omni occasione, cum omni re, cum omni persona sese huc illuc transferens, nihil prorsus stabile aut quietum habens, nec vnquam secum, sed semper cum alio & alio temere huc illuc circumactus. Vsurpatur autem vox vt verbum & nomen, vt plurimae aliae nostrates. Huic opponitur *Lam* vox versa: quae illud significat quod se mouere vel non potest vel vix potest, atque idcirco pro mutilo ferè usurpatur. Verùm hic animaduertendum, ipsam versae vocis notationem non solum contrariam prima fronte videri, sed si rectè discutiantur omnia, nobis ea indicari, ex *Mal* tandem ad *Lam* deueniri. Neque enim fieri posse, vt qui cum omnibus agitur & rapitur, vt non tandem aliqua sui parte mutiletur. A *Mal* breui fit *Mal* vocali longa, quod

Lamet vocis expositio.

Mat.

Mat.

qq

quod significat molere, propter molæ agitationem continuam: & quia hæc omnia confringit & in minimas partes comminuit, Mal in hac quoque notatione venit in orationem, vt idem significet quod in minimas particulas redigo vel omnino confringo. Huic rursus opponitur vox versa Lam/ vocali item longa efferenda, quæ denotat defendere & tueri quicquam ne confringatur aut ad nihilum redigatur, aut omnino villo modo lædatur. Ex hac voce apud Hebræos מלח corruptum est, per conuersionem & litteram superfluam adiectam, quod Parcere ferè vertunt; vnde מלח indulgentia & mollis tractatio. His itaque nostratibus vocibus stupenda mysteria signantur, quæ mox explicabo, si prius vnum addidero; à Lam vocabulo per vocalem breuem pronuntiato agnum etiam denotari, propter imbecillitatem & infirmum & mutilum omnium membrorum robur: quæ ratio non tam animalculo tenello conuenit, quàm illi cuius symbolum gerit, adeò vt nomenclator ad hoc multo magis, quàm ad pecudis naturam vocem accommodarit; quod & aliàs eum frequenter fecisse non semel ostendi. Nunc igitur ad rem. Adam & Chava primi nostri parentes libero suo arbitrio præditi in Paradiso sunt constituti, vt Dei ductum & eius præceptum, quod omnino erat facillimum, sequerentur, nec cum quoquam alio facerent, quàm cum suo creatore, à quo & vitam & possessionem beatissimi iucundissimiq; horti acceperunt, & integram eius fruendi potestatem, vno solo fructu excepto, sed & exiguo & non facile reperiendo. Cùm igitur in hoc tam felici statu essent, ecce draco inuidia accensus, à qua nomen Ates duxit, insidias aduersus eos struit, & aggressus mulierem, leui prolixo tentatione perfecit, vt illa statim secum faceret, neglecto mandato creatoris; quæ mox virum secum trahens, fecit vt reuera vterque & Mal esset, & meritò posset vocari. Cum quo enim mulier non erat factura, si tam facili occasione sese draconi adiunxit? Viden' hic etymologiam ipsius Mal in primo parente expressam? Ex hoc igitur primo consensu, quo parentes nostri cum dracone fecerunt, factum est, vt & ipsi & tota posteritas Mal euaserit, id est, stulta & inconstans, & cum omni vento circumagenda, & quamuis mobilitatis arreptura occasione. Hinc congruentissimè nomenclator statuit, vt Mal vocali longa id notaret quod perpetuo circumactu ac rotatu ab alterius voluntate impresso fieri cerneretur. Mal enim idem est quod molo Latinorum. Ab hoc Mal fit Molen/ pro eo instrumento quo molitur, a in o translato, quo facilius rotatus indicaretur: vnde Latini Molam & Molo retinuerunt. Hinc nunc liquet consideranti, quòd vt ex Mal breui factum est Mal longum; ita ex mobili & stulta mulieris inconstantia prima fructus veritatis in Paradiso facta sit comminutio, quæ & ipsa ob hanc ipsam causam Mal vocata est, quòd ab ipso Mal breui processerit. Et quia hæc prima fructus intra dentes fractio primum fuit prandium, cuius venenum omnis posteritas in carne sua sensit; statuit nomenclator, vt ad perpetuam huius comestationis memoriam omne conuiuium Mal vocaretur: quo semper posterius recordarentur se ex Mal primorum parentum ad hanc miseriam venisse, vt in sudore vultus sui pane suo vescerentur. Hinc & Mal longum pro pomò voluit usurpari, quod illud primum prandium dedisset: vnde Malum vocali longa & Græcos. Vt verò eadem vox ad ouem transiret, cuius Græci usum retinuerunt, post diluuium factum; cùm carne vescendi libertas concessa, deprehenderet ouem optimum dare & delicatissimum conuiuij apparatus. Ex Mal autem breui, Malum, pro prauo mansit apud Latinos, eo quòd Mal breui vocali pronuntiatum omnis mali dederit originem. Exstat ad hanc vsque ætatem proverbium, quo nihil vel ipsis pueris aut notius aut vsitatus: quo dum quemquam stultum & mobilem significare volumus, dicimus *Et cum molen/ id est, est mola;* & *Et heet bi de molen gewest/ id est, accessit ad molam;* Item, *Hi is bestouen vanden meel/ id est, farina puluere conspersus est:* quibus omnibus & similibus nihil aliud, quàm stoliditatem & stultitiam denotamus; adagij & nominis origine à prima mulieris mobili inconstantia petita. Considera hic, Rogo, quisquis es; diligenter nominum & rerum conuenientiam, considera sacræ scripturæ cum lingua nostra concordiam, considera quanta cura, quanto artificio hæc malorum omnium exordia nomenclator vocibus depinxerit. Nulla profectò vel Protogenis, vel Apellis, vel melioris etiam pictoris tabula eandem rem tam clarè ante oculos ponere potuisset, quàm ipsis vocum symbolis est expressa, & certa consecutione explicata. O quàm dolendum esset, si nobis hæc vocalis pictura, vti ceteris gentibus olim in linguarum con-

Adami & Chavae in Paradiso la-
psu.

Stultitia &
inconstantia
omnium ma-
lorum cause.

Molen.
Mole sym.

Mali nomen-
clatura ratio

fusione,

fusione; periisset! Quamquam porro pulcherrima hæc omnium humani generis malorum expositio meritò est admirabilis, longè tamen admirabilior est & magis exoscilanda illa vocum tabula, qua vindiciæ quibus homo à grauissimo seruitutis iugo in libertatem assertus est, ob oculos ponuntur. Dixi Mal breui stultam & inconstantem mobilitatem notari, & hanc esse principium & originem malorum quibus humanum genus affligitur. Quando itaque à contrariis morborum remedia sunt petenda, Spiritus sancti gratia nomenclatori suggestit, vt vocabulo eo agnum vocaret, quod ipsi Mal contrariam viam tenere cerneretur. Quemadmodum enim mulieris stultitia morbi dedit exordium; ita princeps morbi medicina agnus erat futurus. O diuinam benignitatem! O liberalem omnium datorem & reuelatorem Spiritum sanctum! Quibus ego te mentis suauis excipiam; quibus te mentis vlnis amplectar? Quis ego sum cui hæc diuina adyta recludis? quis ego, quem hac ambrosia pascis, & hoc nectare inebrias? Sentio nunc, sentio me præ gaudio colliquescere; & suaui quadam morte corporis vincula dissolui. Sed reuertamur, & totam vocalem tabulam diligenter consideremus, & emissis oculis contemplemur. Ex Mal breui & breui parentum stultitia, Mal longum est secutum, omnes hominis partes ita frangens & rumpens, vt non longa tantum, sed perpetua fragilitas & virium corruptela humanum genus affligat. Semper enim nos Draco & corrupta caro tentationibus molit, nec quicquam nobis integrum relinquit. Id mox sentis dum periculum facis. Compose te ad orandum, & experire, an tantillum temporis integri tibi queas suffurari, vt integram orationem Dominicam animo tuo percurras. Id si feceris citra omnem carnis & dæmonis incurisionem, non parum feceris. Numquam enim post primum illud breue Mal/ longum Mal cessauit, quo semper molimur; & molemur tantisper, dum fractæ carnis & molitæ domicilio immorabimur. Neque nunc addo labores, curas, sollicitudines quibus ad victum & amictum & nobis & nostris comparandum distrahimur, & semper anxij velut in equuleo torquemur. Prius enim illud malum satis magnum est primæ stultitiæ monumentum, licet hoc posterius non accederet. Hic igitur præclarus ille fructus est, quem nobis parentum prima stultitia produxit. Nunc è diuerso videamus quid lam/ id est agnus nobis præstet. Id sciemus si à lam breui lam longum deriuabimus, eadem formula qua ex mal breui ad mal longum sumus progressi. Lam itaque longa vocali pronuntiatum verbum est, idem significans quòd diligenter caueo, ne quid aut frangatur aut minima tenus parte lædatur: qua in re proprie ipsius agni partes agnoscuntur; illius, inquam, quem ille demonstrauit qui dixit, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Atque hac ipsa de causa agnus lam vocatus est, id est, mutilus & infirmus; quia nimirum talis erat hic agnus in mundo appariturus. Totus enim erat vulnerandus & atterendus propter peccata nostra, vti clarè Isaias prædixerat, & res ipsa tandem comprobauit. Atque hac ipsa via cauit, vt nobis integra sanitas daretur, nec vlla parte læderemur. A lam itaque breui lam longum processit, id est longa defensio & tutela, ne vel frangamur vel lædamur. Et hæc quidem satis sunt ad mirificam vocis lam/ quo defendo significatur, originem ostendendam. Nunc igitur examinemus dictionem compositam lamet/ et caput notare, paulo antè satis ostensum. Lamet igitur ad verbum defensionis & omnis tutelæ caput designat, si vt nomen vocem interpreteris: atque hac ratione Spiritui sancto tribuitur; quòd is ecclesiæ datus sit, ceu totius custodiæ & tutelæ caput & princeps. At eadem vox nobis orationem ad Spiritum sanctum offert, qua eum rogemus, vt custodiat caput nostrum, quia lam et sic capere queas, vt idem sit ac si dicatur, Defende caput. Vna enim hac voce composita nomenclator sacrarum lectionum & notarum peritis indicauit hanc precandi formulam: O tu omnis tutelæ & defensionis princeps, defende caput nostrum, & sis nobis illud quod transpositis partibus huius vocis diceretur, *et lam/ &* composita voce *het lam/* siue *het lam/* id est, galea siue fida capitis tutela. Dicitur enim *het lam/* vel *het lam/* pro galea: & *het lam/* quidem à celando & occultando; *het lam/* verò à tuendo & defendendo capite nomen duxit. Franci ex hac voce *heaulme* pro galea dicunt. Nec hic monendum, in compositione Lambda præcedentem litteram in suum sonum pertrahere, non apud nos modò, sed etiam apud Latinos, vt dum à Pelliceo Pelliceo fieri videmus. Sic enim ex *het lam/* *het lam/* & *het lam/* formatur. Est autè vtraq; vox in vsu pro galea, & olim etiam fuit. Nam Itali ab *het lam/* *celada* habent, phrasi dumtaxat retent-

Iam.

Agnus quid
humano ge-
neri præstet-
rit.

Iam.
Iam.

et.
Lamet quid
significet.

Lamet quid
in oratione
Alphabetica
denotet.
het lam.
het lam.
heaulme.

Celada.

QQ 2

ta, qua

ta, qua *hellen* sunt interpretati: & Franci ab *hellen* *hcaulme* retinuerunt. Sed hæc non admodum, vel sic vel aliter habere, ad propositum nostrum refert. Nobis enim *lamet* considerandum est, & eo, quo dixi, modo legendum; vt nimirum composito nomine Spiritum sanctum inuocemus, & mox voce eadem moniti precem defensionis caput, *Defende caput nostrum*. Quam sibi vbique similis est orationis nostræ artifex: quam semper posteriore diligentia priorem vel æquare vel anteuertere conatur? Semper sese vrget, semper sibi instat, quo latam nobis materiam suppeditet, in qua ingenij vires ad vtilitatem nostram exercemus. Quid elegantius, quam duabus syllabis hanc sententiam indicare, Defensionis caput defende caput orantis; & quod diceris, in capite defendendo te esse demonstra? Et licet hæc vox hanc geminam sui intelligentiam non offerret, ipsa tamen vocis compositæ significatio hanc nobis suppeditaret orationem: O tu defensionis caput, quando gratum tibi est vt defensionis caput voceris & reuera caput sis, omnium capitum ideam & exemplar in te habens, ostende quæso hanc defensionem tuam in capite nostro, quod tui capitis exemplum est & imago, & idcirco in eiusdem nominis admissum communionem. Equum enim videtur, vt idea & exemplar imaginem sui defendat & tueatur, quo in similitudine spectabili sublimis eius maiestas & cognoscatur & honoretur. Neque mirum est, Spiritum sanctum defensionis caput vocari; cum solo sancto omnis vera vita, atque adeo totus mundus contineatur & custodiatur. Ferrur enim hic super aquas & omnia creata permeat, vt omnibus vitam conferuet ac tueatur. Quamobrem merito *Lamet* vocatur, id est, custodia & defensionis caput. His cognitis, reliquum est vt pictura inueniatur, qua significatio ipsius *lamet* quam optime oculis subiiciatur. Cum omnis hæc tutela, cuius Spiritus sanctus caput vocatur, ad hominem spectet, querenda est quæ primaria sit hominis, quem videmus, defensio. Hic nemo iniquitas ibit, primæ partis & supremæ primariam esse defensionem, & caput totius tutelæ humanæ. Quamobrem cum caput nobilissima & diuinissima hominis pars sit, ea defensio qua caput defenditur principatum tenebit, & merito defensionis humanæ caput diceretur. Hinc necessario efficitur, vt nulla pictura melius defensionis caput exprimi possit, quam si illud pingatur munimentum, quo hominis caput defenditur & ab omni noxa custoditur. Cum enim tam omnibus modis absolutam tutelam denotet, tale erit capitis munimentum delineandum, quod caput quam optime custodiat ab omni externo periculo. Primum igitur locum galea videtur sibi in defensionis armis vindicare: quam sententiam militaris quoque confirmat disciplina, & ipsa adeo demonstrat natura, quæ manum, licet imbecilliolem, si alia defunt munimenta, capitis periculis obicit, quo quidam misellus modò omnes suos digitos perdidit, manibus nimirum pro galea vsus. Verumenimvero licet galea caput à gladio, claua & id genus lædentibus armis tueatur, aduersus tamen diuinam iram nequit tueri, à qua tamen capiti magis est metuendum, quam ab vilo alio telo. Di-

*Lamet littera
ra figura.*

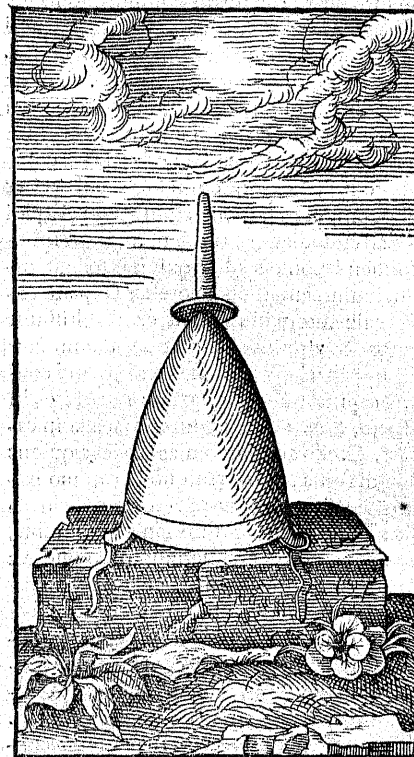
*Galea primis
locum habet
in defensionis
armis.*

spiciamus ergo quid diuinæ iræ opponi solet, ac qua via ab ea sibi homo defensionem queat parare & securitatem. Id sacræ litteræ nobis demonstrabunt, quibus iram diuinam sacrificiis placare iubemur: & vt intelligamus hac ratione nos capiti nostro cauere, præcepit

præcepit Dominus, vt Deum placaturus, manum capiti victimæ imponat; hac videlicet via peccata sua in hostiæ caput transferens, & illud pro suo Deo immolans, atq; ita suum caput expians tutumque reddens. Verum quia sacrificij caput sacerdos est, & is pro populi capitibus orat & ritè sacræ facit, nec aliter iram diuinam effugere possumus, certum est summum defensionis caput illud esse, quo ipse sacerdos caput suum munit, vt iram diuinam & à se & à populo suo auerrat. Aaron nomina filiorum Israël in humeris suis portabat, & laminam auream in tiara fronti imminentem, cui inscriptum erat, Sanctum Deo, siue *קדוש ליהוה*, quam iubetur semper in fronte gerere, vt Deus propitius ipsi sit. Videmus ergo in tiara maximum etiam apud Hebræos sacerdoti munimentum aduersus diuinam iram fuisse, & sub eo omnes filios Israël in humeris sacerdotis, velur sub summo defensionis capite, latuisse. Poruissem igitur huius Hebræicæ tiaræ formam litteræ *Lamet* accommodare; verum quia in Ianigenarum & lingua & titibus versor, querendum est, quo capitis tegmine sacerdotes vsi sint apud vetustissimos Ianigenas, multis antè sæculis quam Moses legem suam aut conderet aut ferret. Gaudio profectò non mediocri perfundor, dum recolò mecum quæta Dei benignitate factum sit, vt hæcenus in Romanorū numismatis & saxis nò pauca habeamus veræ antiquissimorum religionis vestigia, è quibus non contemnenda veritatis arcana erui possint, si quis ea sanè examinare & ad causas reuocare norit. In hoc genere Pontificum & Flaminum pileus est, cuius effigies cum in aliis, tū in Cn. Domitij & Messallæ Coruini numis apud Hubertum Goltzium depictis clarissimè cernitur. Est autem apud Guilielmum Chou-

*Tiara aduersus
iram diuinam
sacerdotis munimentum.*

*Pontificum
Romanorum
tiara.*

lium nummus argenteus Augusti cum ancilibus duobus; in quorum medio hoc pilei genus elegantissimè pictum est cum ramiolis quibus alligabatur sub mento, & virga supernè erecta. Apud eundem est Cæsaris nummus cum pileo eiusmodi & lituo. Goltzium Iulium habet cum inscriptione, *Cæsar Augur Pont. Max.* cuius ceruici hic itidem pileus est appictus, nec aliunde Pontificis insigne adiectum. Sunt itidem pulcherrima duo numismata Cæsaris cum inscriptione Pontificis Maximi Cos. & Dict. cuius versæ facies L. Musidius longum habent, adiectis cornu copiarum gubernaculo orbe caduceo & pileo Pontificali; eandem cum ceteris habente formam. Eundem in Lepidi numismatis tribus diuersis vna Goltzij pagina demonstrat. Virgilius religiosissimus antiquitatis cultor, in *Aenæa* clypeo Ianigeros apices commemorat, ex peculiari nota qua à ceteris pileis differebant, totum tegmen ostendens, & eo Pontificalem describens dignitatem. Seruius ad eum locum annotauit, Flamines in capite pileum habuisse, in quo breuis virga fuerit desuper lanæ aliquid habens: quod cum per ætus ferre non possent, filo tantum capita religare cœpisse, eo quod nudis capitibus incedere nefas esset; vnde à filo Flamines, quasi Filamines dictos fuisse: verum festis diebus pileis depositis pilea eos accipere necesse habuisse, & fuisse qui dicerent hæc ad sacerdotij eminentiam ostendendam fuisse inuenta. Operæ pretium est hic Festum audire de Tutulo scribentem, quem dicit ornamentum esse capitibus Flaminicarum, vittam nimirum purpuream innexam crinibus & in altitudinem erectam, qua Flaminica à ceteris mulieribus decerneretur: viros item in sacris tutulis

*Tutulus,
Flaminicum
pileus.*

vtos fuisse, qui inde Tutulati vocarentur. Varro item de lingua Latina libro sexto scriptum reliquit: Tutulati dicti qui in sacris in capite habere solent, vt metam. Id tutulus appellatur, ab eo quod matresfamilias crines conuolutos ad verticem capitis, quos habent vt velatos, dicunt tutulos; siue ab eo quod tuendi causa capilli fiebant; siue ab eo quod altissimum in vrbe quod est, ea res tutissima tutulus vocatur. Hic Calepinus legit, altissimum in vrbe quod est arx, ea res tutissima tutulus vocatur. Ex his colligo coniectura quadam, nescio quali, alij iudicanda, mihi certe valde probabili; Flaminicum pileum apud priores Ianigenas Tutulum fuisse vocatum: idque adeo inde maxime suspicor, quod eum non videam alio nomine fuisse nuncupatum; nec verisimile videri, Flaminicæ ornamento quo caput peculiari modo velabat, proprium nomen fuisse; Flaminis verò pileo non fuisse, cum contra huius potius insigne quam illius nominis honorem mereretur. Iam quid sibi vult, vtos in sacris metis capita velasse, & eas tutulorum nomine cognitas fuisse, Flaminum verò & Pontificum metas omni nomenclatura caruisse? Atqui pileum Pontificum veluti metam quandam fuisse, omnia verusta nomenclatura testantur. Quid ni igitur æque Flaminum metas, atque metæ aliorum, qui sacris operabantur, Tutuli vocati fuissent? Video sane hic Romanos magna veterum suorum rituum ignorantia & obliuione laborasse, & pessime eum consuluisse posteritati, qui Numæ libros exurendos esse persuasit. Quod autem Varro velut in tenebris palpet, dum originem vocis Tutulus querit, mirum non est, cum vox ea vna sit de priore Cimmeriis apud Latinos ab antiquo relicta. Videamus itaque vnde Tutuli nomen dicatur. Nemo est nostratum qui non intelligat, capillos in fastidium collectos Tutulen vocari. Dicitur autem Tutulen, quasi Tut hinc, quod idem est ac si dicas, id quod altum siue caput custodit. Nec mirum est, aspirationem neglectam esse, quam nostrates quoque non raro in compositione reiciunt, ne nimium spirare cogantur. Iam ex Tutulen & Tutul componitur Tutulul, & abiectis adspirationibus Tutul, quo ornamentum capillorum in altum super capite ad custodiam eius collectorum denotatur. Est enim Tutul capitis tegmen, nunc in mulieribus solis vsurpatum vocabulū, quod ex Tutul componitur, quo excelsa tutela denotatur, vel custodiæ tutelæque eminentia. Est Tutul verbum quoque vsurpatum, pro eo quod est quemquam regionis cuiuspiam vel opidi vel arcis dominio inaugurari, quasi dicas eum ad custodiam & tutelam attolli & sublimari. Ex hac ita vulgata apud nos hætenus loquendi consuetudine quiuis intelligit, ornamentum illud capitis quo iurisdicundi & loci cuiuspiam tuendi potestas cuiuspiam cōferri denotabatur, Tutul fuisse nuncupatum. Quale autem illud fuerit, ex illis altissimis metis colligas quibus mulieres ante centū annos, & vterius ante omnem memoriam vsas fuisse picturæ & tapeta demonstrant, quibus & hætenus fortasse vteretur, nisi concionatores, animaduertentes hoc ornamento capitis mulieres maxime super bire, in metas has acriter inuelli & stomachari cœpissent, & hæc dæmonum esse sacella in capitibus exstructa continuo è suggesto clamitare. Credo autem eo magis pileos quibus principes dominio alicui initiari solent, eiusmodi fuisse, propterea quod dominio initiari res sacra sit, & in primis sacris habenda; & idcirco ritu sacro & cum sacrificio ab omni æuo peracta. Quamobrem cum in sacris Tutulis antiquissimi Ianigenæ vsi sint, Varro & Festo auctoribus, videamusque in linguæ nostræ consuetudine mansisse, vt idem Tutul significet quod Principem consecro siue inauguro, non malam coniecturam mihi facere videor, dum principes quoque dico eiusmodi pileum tum accepisse, cum acciperent, sollempni ritu ius principatus. Nec diuersæ formæ Persarum regum Cidarum videtur fuisse, quam à sacerdotibus quoque non iniuria sumfisse videantur. Hætiernam Turcorum barbariem, qua Cyrbasii huius generis in metam sublati sanguinarios cuiusdam classis milites ornant, nihili facimus, vt nulla probabili ratione nixam. Videamus ergo huius tam vetusti ritus causam, atque ei nominis vetusti originem conferamus, quo perspicuum fiat, an altera in alteram quadret. Sacra ad primæ causæ honorem pertinere, vt ab ea res hominum conferuentur, dictio sacrae clarè demonstrat, quam si Latinus in suam linguam verteret, ad verbum Causæ honorem vocaret. Atque tum autem cum esse debere qui sacris operatur, licet eius maiestas quem honoramus, non satis ostenderet ac postularer, celeuma tamen illud quod accini solet, Hoc age, quemuis doceret. Nos in Alauda satis ostendimus, in Deo & orando & laudando mentem

Tutulæ
ey-
mon.

Tutulæ

Tutul

Cidarum Per-
sarum re-
gum.
Cyrbasii
Turcorum.

Sacer, sacra,
sacrum.

mentem nostram, omnibus terrenis relictis, sursum ad ipsum Vnum rectè contendere debere, atque in eo antiquissimum & summum vitæ opus consistere & absolui, & huius quidem in leuere esse documentum, quo nomine Alauda vocatur: illius verò tesseram esse metam in Alaudæ capite erectam. Cum igitur in sacris excellentissimum vitæ actus sit, & is per pyramidem denoteret rectè ad ipsum supremum Vnum tendere, quid rogo, eorum capitibus qui sacris operantur, imponi melius possit, quam pyramidis simulacrum? Pluribus hæc mihi essent explicanda, nisi in Alef, Alauda, & Bet. cum latè omnia annexissent quæ ad huius rei intelligentiam & præscam observationem spectare viderentur. Non est igitur hoc loco odiose repetendum quid meta in Alaudæ capite designet, & quàm rectè in eam nomen leuere siue leuere quadret. At hoc tantum modo concludendum, admirando consensu Tutulos cum Alaudarum tymbis conuenire, atque idcirco nihil aptius cogitari potuisse, quàm si pilea in metam tendentia in sacris vsurpata fuissent ad ea omnia designanda quæ per pyramidem & alaudam, pyramide caput suum munientem, denotari tradidi. Cum igitur hæc ignea mentis ad Vnum eleuatio præstantissimum & supremum sit munimentum, non ipsius modò capitis nostri, sed eorum etiam quæ natura ad capitis nostri defensionem parauit, quæ tuten vocantur, pileus hic in metam erectus optime tuit sul siue Tutulus more Latino vocabitur. Tut enim excelsus est custodia & tutela, & tuten capitis sunt capilli in vnum collecti ad capitis defensionem. Duplex igitur in Tutulo capitis tutela continetur, altera nobis à natura data, & arte nostra ad caput defendendum comparata, quæ tuit vocatur: altera excellentior, quam sul significat, quæ simul & capitis tutelam defendit. Porro cum ea quæ perpetuæ memoriæ præci consecrabant in primis vti sacra haberi vellent, nec à quoquam magis quàm ipsa sacra vel conuelli, vel alia quauis via rumpi lædiue, saxa ad formam metæ cadebant, vt iis, ceu sacris quibusdam terminis, ea quæ digna posterorum notitia visa fuissent, inscriberentur. Atque hac de causa huiusmodi metæ ad inscriptionem comparata, Tutuli quoque propter similitudinem sunt vocati. Latini huius rationis signari in hac significatione Titulos dixerunt, diphthongo ui in I simplex mutata, neglecta interim, quod frequens ipis est, temporis mensura. Iam quia librorum frontibus & summis capitibus inscriptio quoque necessaria videbatur, ad materiam & auctorem indicandum, placuit vt metæ quoque figura libris præponeretur, ad inscriptionem complectendam, quæ de similitudine Titulus etiam nominaretur. Nec dubium mihi est, quin ita olim scripti librorum tituli fuerint, vt vel conoide figura includerentur, vel metam referrent, litteris ab vna paulatim in plures abeuntibus, dum vltimus verus basim constitueret, quales ego in excusis etiam vidi voluminibus, tametsi plerique metam euerfam siue trochum imitari consueuerint, antiquitatis videlicet imperiti. Hoc interim apud omnes ferè obseruatur, vt figuram quampiam in titulis querant, quasi id natura dictaret, quæ si sequerentur, vterius intelligerent, principio primam figuram perfectam conuenire, quæ in plano triangulus est, in corporibus pyramis. Quis enim non intelligit principio principes figuras aprissimas esse, si vllæ omnino figuræ principiorum propriæ debeant haberi? Præterea cum nullus omnino codex vel legentium oculis, vel memoria posteriorum dignus sit, qui non præcepta contineat aut documenta ad bene viuendum vtilia, an non decebat eam in titulis librorum figuram præfigere, qua vita hominis rectè instituta significaretur? Quod dum faciebant, ea sese tradituros pollicebantur, quæ facerent ad vitam ad vnum supremum punctum, quod Deus est, dirigendam. Idem etiam de titulis saxeis putandum, eos nimirum non solum in metæ formam erectos fuisse, quo sacra & non temeranda haberentur, sed ob illud etiam, vt cognosceretur id quod in iis sculptum esset, ad vitam bene rectèque formandam pertinere, qua in re causa est consecrationis. Quod dico, euentissimum est in obeliscis illis quibus sacra Ægyptiorum notæ inscriptæ videntur, qualis vnus in Circo maximo Romæ sepultus iacet admirandæ magnitudinis, & alter in circo ad D. Sebastianum cernitur, de casu, vt videtur, contractus, Minores verò plures Romæ cernes: quos omnes Romani præca sua voce significantissimè titulos nominarent, eo quod sacros titulos imitentur, & eiusdem rei symbolum designent. Quo verò hæc facilius credantur, ab iis præsertim qui alto supercilio elati, se primas eruditionis tenere arbitrantur, nec quicquam se putant doceri posse, addam antiquissimum & huius rei monu-

Meta d saxis
excisa cur
Tutulæ no-
minata.

Tituli nomi-
natura ra-
tio.

Librorum ti-
tuli qua fi-
gura olim
fuerint, &
esse debeant.

Principis
qua figuræ
conueniant.

Obelisci Ro-
mae.

mentum à Græcis petiunt, nec ab ipsis magis intellectum, quàm Tituli nomen intel- ligant Latini. Aristophanes antiquitatis doctissimus scurra, in ea Comœdia qua Socra- tem pecunia corruptus prodidit, sibi sub persona Strepsiadæ senis pulcerrimos inuenit titulos, quos sic enumerat:

Θρασύς ὑγλωττός, Τολμηρὸς Ἰππὸς, Βδελυρὸς, Ἐυδῶν συλλογῆς, Εὐεπιθεῖς, περίτριμξ Ἰππῶν.

Aristophanis primum in- genium.

Cyrbes qua, unde dicitur, et quem usum habuerint.

Coryphes ger- manæ figura.

Axonis.

Cyrbis ety- mon.

Ἐπι- ἵαυ.

Cyrbas quis.

Et hæc quidem nomina insigniter in Aristophanem quadrant. Quod verò nebulo Ἰππὸς βίς ceteris adiecit, id fecit sanè eodem animo, quò totam sapientiam propofuit deriden- dam: quam vt euerteret, callidè cuniculos egit ad ipsa fundamenta labefactanda. Cùm enim sciret antiquissima sapientiæ præcepta in metis principio sculpi solere, quas Cyr- bes Atticorum antiquissimi vocarent, has primùm sibi putauit euertendas. Inquiri- mus ergo è vetustis commentariis quæ fuerint Cyrbes, & cur ita vocentur. Apollodorus tradit sic dictos esse, ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἀναβιβασίως, id est, ab eo quod in altum assurgerent; quia videlicet in coryphen, id est, in apicem tenderent; ἡ ἀπὸ τοῦ κερυφώδαι. Græci dicerent. Qualis autem coryphes esset germana figura, è Plutarcho dicitur, qui in vita Marcelli κερυφάους ἰππῶν eos vocat, quos Virgilius & Valerius apices; eos videlicet quos nos titulos veterum docuimus fuisse. Hinc liquet Cyrbes inætarum figuram ha- buisse, & earum quidem antiquissimas Pollux docet fuisse trigonas: quod diligenter annotandum. Ex eo enim perspicuum fit, Cyrbes apud præcos primi corporis siue pri- mæ pyramidis, quæ trigona est, fuisse simulacra. Nunc usum videamus. Aristoteles in Atheniensem rep. docet leges & publicorum sacrificationum ritus iis inscribi solere. Quod cum ita esse Theopompus ex antiquitatis monumentis didicisset; credidit Cyrbes à Cyrbantibus nomen traxisse, propterea quòd ij primi fuissent auctores legum & sacro- rum rituum ad hunc modum scribendorum: quòd in eo libro prodidit, quem de cultu diuino & pietate scripsit. Inde colligas certissimo argumento, Cyrbes sacris litteris re- cipiendis & posteritatis memoriæ mandandis apud præcos in primis seruasse. Cedo mi- hi nunc, quid astutius Aristophane; qui vt Socratem veteris sapientiæ professorem rudi- culum faceret, antiquissimam sacrorum & legum, quibus sapientiæ continetur, memo- riam in contempum adducit, vt nimirum primis eueris principis, ea quæ iis nituntur eadem collabantur ruina? Nunc itaque cernimus quanta religione apud præcos sit ob- seruatum, vt in omnibus rebus docendis Magia & rerum cognatio integra constaret; & idcirco ab ipsis ea quæ in vita bene instituenda haberent principatum, principi quo- que corpori inscripra commissaque fuisse; idque maxime ea de causa, quòd primum corpus quæ vita rectè sit instituenda, sua figura clarissime monstret. Verum hæc ratio tam vetusta apud Athenienses fuerat, vt iam olim ante Aristotelis ætatem ab hominum ignorantia fuerit antiquata. Scribit enim Plutarchus, iam tum Solonis ætate Axes suc- cessisse: quorum & ceteri meminerunt; ac deinde etiam tabulas dealbatas. Diligenter igitur antiquissima consuetudo obseruanda, quam Pollux apertissime tradidit, Cyrbes aiens formam triangularium pyramidum habuisse. Quamuis enim nomen ad Axones, quos quadrangulos idem facit, & ad tabulas alterius postea formæ transfuerit, ex hoc tamen abusu nobis non est ratio præcæ veritatis deferenda. Effecimus modò vt ex Græcis auctoribus constet, quis fuerit antiquissimus mos in saxis ad memoriam posteritati collocandis; & inde quod de Titulis dixi, certissimum esse doceatur. Optarem equi- dem vt scirent Iurisperiti, quàm eleganter & conuenienter præcæ loquantur antiqui- tati, dum Iuris volumina in legum Titulos partiuntur. Porro quoniam præcos auctores dubios videmus in Cyrbis etymologia reperienda, & Theopompus ad Curbantas po- tius confugerit quàm ad Grammaticos; rimemur & nos eequid in nostro sermone sit quòd ad finis vocis faciat intelligentiam. Quod sanè si fecero, id fecero quòd Amazo- nica mea faciendum esse demonstrant, quibus trado Cimmericos primos fuisse Athe- narum conditores: quò fit, vt mirum videri non debeat, si vetusta aliqua Ianigenarum nomina apud eos essent. Cur/ ritum sacrum designare, & ritus eius usum per ichneam conuersionem docere; Hermathena mea tradit, & mox idem in Tau mihi repeten- dum est. Hinc Cur-want/ & Græco more Cyrbas, is qui veluti apparitor quidam est sacrorum, vt alibi declarau. Nostri carimoniarum magistros & custodes vocarent. Ex eodem

eodem fonte Curbis manauit; ita vt Theopompus non longè aberrarit. Est autem nobis Cur-wis, id est, carimoniarum & sacrorum rituum index & præmonstrator: qua in voce duplex Digamma in Beta commigrauit, vt in Curbante & quamplurimis aliis à me frequenter annotatis: quòd sanè doctius est, quàm hanc litteram, quòd in pluribus factum est, prorsus repelli, nulla alia in eius locum substituta. Potuítne quicquam dici conuenientius iis quæ de Cyrbi scripta sunt, quàm id quòd interpretatio de sermone nostro sumta designat, in qua tamen nullius litteræ fit iactura aut mutatio, ea sola ex- cepta quam Græcus necessariò vel omittere cogitur, vel in eam mutare quæ proxima est potestate? Nec verò in aliam melius ea transit, quàm in Beta; cùm hæc littera apud Græcos loco digamma Latinorum vsurpetur. Quemadmodù igitur Latini ex Cur-wis Curius fecissent; ita optimè Græci pro eodem nomine Curbis dixerunt: & si rectè so- Curbis nomini- clatura. nos litterarum expendas, paullo etiam melius quàm Latini. Pyramis igitur trigona omnium corporum princeps & vitæ beatæ tessera ad hoc à præcis Magis fuit electa, vt illa perenni memoria conseruaret quæ in humana vita omnium tenent principatum. Videmus enim de vocis ratione eiusmodi metas primùm sacrorum indices fuisse; qui- bus totius felicitis vitæ summa contineretur; atque inde ad leges etiam ciuiles & alia, posteritati ad mores vitamq. bene formandam necessaria, transiisse. Ex hac itaq. Græcæ & Latinæ vetustatis collatione liquet, quæ prima fuerit forma Titulorù. Nostros hætenus litterarum apices Tutul vocant; quòd non indignum est annotatione, tum vt Tutul. cernas germanam & primam vocis pronunciationem, & ex ea originem: tum vt scias quales olim fuerint apices litterarum. Certè dum apices vocamus, pileorum simili- Apices litté- tudinem intelligimus, quos apices Virgilius dixit. Apud Lucam Euangelistam legi- raturum quæ- mus, Facilius est calum & terram præterire, quàm de lege vnū apicem cadere; vbi Græcus vint. textus κεραιων habet: è qua voce cognoscas apices corniculorù figuram habuisse. Nam quòd κεραια antennam etiam significat, id à cornibus etiam deductum est, quæ Virgi- lius nobis expressit: Cornua velatarum obuertimus antennarum. Non mirum itaque, apicem litterarum Tutul à nostratibus vocari, cùm apex & tutulus idem sit sacerdotis ornamentum, eandemque habeat figuram. Queramus modò an nulla apud Græcos antiquiores vox propria fuerit, qua apices, quos κερυφία τῶν Πλουτάρχου Plutarchus appellat, de- notarentur. Non diu discurrendù. E nomine Cyrbis mox in Cyrbasiam cogitatio in- currit. Hanc erectam tiaram Hefychius Milesius definit, addens ea solos Persarù reges Curbasia for- ma & usua. vt solere. Galenus κῆλον ὄξύ interpretatur, id est, pileum in acutù tendens. Aristopha- nes in Gallo ludens, dicit eum cyrbasiam in capite gerere, atque olim quidam Persa- rum regem fuisse, ex hoc indicio constare. Tradit enim Clitarchus, omnibus Persis li- citum quidem fuisse, vt tiaris vterentur; verùm in frontem reflexis; qualem in Mithra & Aty videmus: recta enim tiara vt solis Regibus licuisse. Huius rei causam nos cla- rissimam videmus. Quoniam enim cyrbasia vetustum erat Pontificum & sacerdotum ornamentum, nefas putabatur, si alij capiti quàm consecrato imponeretur. Hinc ad re- ges Persarum vsus cyrbasie venisse, vel quia Reges olim Pontifices quoque fue- rint, vel quòd saltem essent haut secus atque sacerdotes quidam consecrati. Quando itaque inuenimus quid Cyrbis denotet, tentemus Cyrbasie quoque reddere rationem. Docui alibi, Baes eum notare qui nos alit: quo nomine vulgò patrem familias vocamus; Curbasia no- men clatura ratio. & per metaphoram quemuis cui magnam reuerentiam debere nos fatemur: unde Baes. Græcorum βασιλεύς dicitur is qui populum alit, siue qui populo tamquam paterfami- βασιλεύς τῶν- lias præest: qua in re summa Regis laus est, vtinam ab omnibus & cognita, & bene gu- em ὀρῶνται. bernandis rebus explicata. Curbas igitur (neque enim apud nos refert diphthon- gume hîc, an longum Alpha scribatur & pronuncietur) is fuerit, qui carimoniis ali- mentù suppeditat, atq. iis velut pater quidam familias præsidet. Fateor equidè vocem hanc ipsi carimoniarum magistro siue Pontifici non malè conuenire; verùm si ety- mologia rectè discutatur, in pileum conoidem magis quadrabit; quòd sic declarari potest: Ritus omnes sacri frigent & ieiuni sunt, nisi mens nostra in pyramidem se componens, ad ipsum Vnum contendat, atque inde pabulum carimoniis sumat. Mortuæ enim sunt omnes carimonie, nisi per metam hanc vitam accipiant, & con- tinuò refocillentur & alantur. Quamobrem si signo tribui rectè potest quòd per signum

fignum volumus indicare, quid ni dicamus Apicem siue Tutulum sacris ritibus dare nutrimentum? Quod si sic est, sequitur primum Pontificis insignem cyrbasiam fuisse, propterea quod ea omnium carimoniarum vitam pabulo suo sustentaret. Tempus nunc est vt ad Romanos redeamus, & apud eos examinemus, quo plebeiorum hominum sacris operantium Tutuli à Tutulis Flaminum & Pontificum differrent ac discernentur. Turpe enim fuisset & à sacris alienum, nullam sacerdotum eminentiam in eo ornamento obseruari potuisse, quo tota carimoniarum vita contineretur. Atqui id ex Seruio clarum est, qui in pileo Flaminum paruum virgam lanæ non nihil supernè habentem existisse tradit: quam in omnibus numismatis clarè videmus. Nunc igitur quid hic Apex tutuli, qui propriè apex est, designet, inquiramus. Bonè Deus, vt nihil sunt omnia quæ hætenus diximus; si cum iis quæ modo prospicio, cõferantur! Exorsi sumus sermonem nostrum de Lanæ institutum à Mal & Lam: & nunc rursus mirabili quodam mysterio ad Lam, id est, ad agnum cogimur redire. Quis, rogo, tam stupidus, vt lanam videns non cogitet de oue; aut quod ouis certius & magis proprium indicium quàm pura lana? Lanæ in sacris non exiguus apud Romanos vsus fuit. Ouidius in Fastis eius sic meminit:

Pontifices à Rege petunt & Flamine lanas,
Quis veteri in lingua Februa nomen erat.

Apollodorus Saturnum per annum laneo vinculo alligari scribit, & festo sibi die solui, atque inde prouerbiū existisse, Deos laneos pedes habere. Plutarchus tradit, in Eupercalibus capras mactari, ac duos nobiles adolescentes tum adduci ad immolantes; & horum alios cruentato gladio frontem eorum contingere; alios lana lacte madefacta sanguinem detergere, ac ipsis adolescentibus dum hæc aguntur ridendum esse. In compitalibus qui Laribus celebrantur, lanæ effigies in compitis suspendebantur, quarum & Festus meminit, addens Lares putari hominum animas esse, & in numerum deorum redactas. Larum mater Mania vocabatur, à mane, si Varroni ineptienti credimus. Nos tamen à Luna deducimus, quæ nobis Mania vocatur, & symbolum gerit carimoniarum. Lanæ igitur effigies pro sospitate familiarum dabantur, vt iis videlicet figuris singulorum culpæ tantisper expiantur, dum vera tandè & viuua lana omnes homines siue omnes animas sospitet. Virgilius ad priscam quandam fabulam alludit, quam ad Nicandrum fabularum scriptorem referunt:

Munere sic niveo lana (si credere dignum est)

Pan deus Arcadiæ captam te Luna fefellit

In nemora alta vocans: nec tu aspernata vocantem.

Certè Pan ille magnus niueam lanam indurus, omnes carimonias veteris legis ad se pertraxit, & omnes sic sibi accommodauit, vt amico cedere & summa concordia vetus Lex, quæ Luna est, vitam à Pane susciperet, ac libenter vocanti obtemperaret. Huc illud spectat quod caprarum sanguis frontibus nostris adpersus, & foetentes animæ maculas significans, lana lacte conpersa, id est, lana agni detergeretur. Eadem de causa lana Februa dicta est, quod agni lana nos pecudes calore suo & ardenti amoris igne futura esset, & ad vitam reuocatura. Bene certè Mania siue Luna Larum mater dicitur, quia animos carimonias detinet & figuris, & idcirco omni vera vita vacuos. Lar enim vacuum significat, & in terra locum illum qui nunquam colitur aut feritur. Verus enim lex inanis mansit & vacua, solis constans simulacris tantisper dum agnus ille venit qui dixit se venisse, non vt veterem legem solueret, sed vt eam compleret. Quod si complenda fuit, antea inanis fuerit oportet. Rectè igitur Mania Larum mater fingitur, & rectè pro Laribus lanæ effigies offeriebantur, indices videlicet aliquando fore, vt inanes illæ figuræ complerentur, & acciperent vitam quam carebant. Sed sint sanè hæc obscuriora, & nimia ignorantia veteris caligine obuoluta: hoc saltem, quod lanæ in summo apice sacerdotalis galeæ sollempni ritu perpetuò figerentur, nihil habet aut fabularum aut obscuritatis. Cum enim Tutulus summam tutelam, Cyrbasia carimoniarum vitam designet, & in huius insignis summo apice lana figatur, quid aliud cogitare possumus, quàm totam vitam sacrorum rituum in eo consistere, si ad lanam tamquam supremum fastigium pertingant?

Vidēsne

Tutuli plebeiorum sacris operantium, & Flaminum, quo differre-bant apud Romanos.

Lana in sacris vsus apud Romanos.

Mania Larum mater unde nomen accepit. Man.

Lanæ cur Februa appellata.

Man.

Larum mater cur fingatur Mania, & cur ea lanæ effigies offerri consueuerint.

Lana in summo sacerdotali Tutuli cuius rei symbolum habuerint.

Vidēsne hic satis aperte, vt aperta dici possunt oracula & arcani consilij sacramenta, agnū Dei denotari, & prætereā denotari, hunc agnū non esse diuersum ab ipso supremo Vno, ad quod meta & apex nostram deducit cogitationem? Quamobrem si Deum arripere velimus, arripiamus eum per pedes quibus in terram descendit, & quos permittit lana ligari dum carnem indueret humanam. Lana itaque symbolum agni habebat, ad quem, vt sumum apicem & vltimum omnis perfectionis finem, omnes carimonias, omnes ritus, omnia sacrificia tendebant, & ab hoc vno omnibus vita dabatur & solidum vitæ perennis alimentum. Hinc nomenclator lanæ illud nomen dedit quod omnem omnium vororum summam complecteretur. Vol enim quo lana nobis denotatur, à Vol verbo deriuatur, quod idem significat quod Vellem: atque hinc non dubito quin Latini vt à Vol verbo Vellem fecerunt, ita à Vol nomine, Vellus fecerint: quia in voce ridiculi sunt Grammatici, qui Vellus à vellendo dictum arbitrantur, dignissimi ipsi ob tam socordem opinionem & præposterum iudicium, vt non tonderentur, sed vellenter. Nec saniora de lana dicunt, quam à laniando deriuant; quasi idem sit apud hos tam graues censors laniari atque tonderi. Permitto illis vt temporis ratione in etymologia negligant, sed illud permittere quis posset, tam absurdas ab hominibus eruditis & litteratis dici sententias, vt nemo vnquam vpiljo vel sexcentesimam demerentia partem effutuerit. Equidem crediderim lanæ vocabulum è prisca etiam lingua manasse, & ad salutis mysterium æquè ac Vol referri. Nam si potestatem litteræ pro El accipias, atque An addas, significes Altissimi progressum; ceu diceret, Altissimi progressus laneus est: quod ad laneos Dei pedes non malè alludit. Altissimus enim ad lanam agni progressus est, qui eam sibi induit, quod An etiam designat. Vtrumque enim in An intelligimus, & progredi & indui. Sic dicimus Lutteran, pro eo qui parum bene vestitus est. qua voce pro scommate ambiguo nostrates vti memini in Hispanos tyrones primum in has regiones expositos; quod inde salem accipiebat, quod Lutteran Lutteri sectatorem vocemus. Lan igitur significabit altissimum ad lanam progredi, & ea indui. Quod si vocem veritas, eodem modo L littera pro El accipiatur, vt sit Lan-El id est propinquum altissimum. Siue igitur Vol dicas siue Lan, vtrouis modo ad agni mysterium significatio pertinebit. Cum igitur in summo apice Vol videmus, non possumus non optando dicere, aut saltē cogitare, verbum Vol, id est, Vellem, pura ad lanam siue ad agnum adspirare, & cum eo vitam pyramide signatam possidere. Ex his lucem accipit apicis nomen, quo id significatur quod singulariter & legitima de causa sit arripiendum, ceu dicas, Si quid arripiendum, id propriè, vnicè, & summo iure arripiendum. Nap enim idem est quod arripio: Est verò legitimum & ex ipsa natura singularem iuris sui rationem ducens. Ex Nap-est igitur apex, vt ex Merx fit merx. Primum igitur nomen apex huic virgæ, & ratione eius toti Cyrbasæ cui infigitur, & ouenit: quo monemur nihil maius, nihil meliore iure, nihil maiore ratione arripiendum esse, quàm hanc lanam parvæ virgæ supernè obuolutam. Hæc, inquam, in summo apice est, & idcirco singulariter, vnicè, præcipuè, & summa ratione arripienda. Dispicienti mihi, ecquid & apud Athenienses memoriæ extiterit aut vestigiū huius mysterij, statim occurrit εἰσπράσιον, cuius Aristophanes in Pluto facit mentionem. Erat autem εἰσπράσιον oliuæ ramus lanis implicitus, quo panis & cotyla pendebat, quem ante fores figebant. Eo omnium rerum affluentia promittebatur, beato copiarum cornu effundenda: quod cum ad agnum ex oraculis verustis pertineret, indocta posteritatis simplicitas ad præsentis vitæ commoditates applicabat. Vnde puer florenti aetate accinere solet: Eresione fert ficos & pingues panes, & mel in cotyla, & oleum ad demulcendum, & calicem meracum ad inebriandum. Hic autem ramus quotannis nouus figebatur, vt parentis esset felicis sæculi, quod virga lana obuoluta designabat, memoria. Panis & cotyla dependens ex Eresione, quid aliud quàm vitæ celestis alimentum denotabat, quod agnus erat suppeditaturus? Etymologiarum scriptor Græcum lanæ nomen ελευ nihilò felicis ad originem vocare conatur, quàm vellus & lanam Latini, cuius verba, cum sine profus à lanis aliena, non dignabor referre. Quid enim absurdius quàm lanæ nomen vel à vere, quasi flos esset, vel à perendo deriuare? Nobis clara nominis ratio est. Nam Er-ion idem est ac si dicas honoris fauor. Quid? An aliquid dici potuit quod magis in lanam agni quadraret? Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi; ecce qui nos patri

Vol.

Velleris etymon.

Lanæ nomen.

Etymon.

Etymon.

Apicis etymon.

Etymon.

Eresione qd.

Etymon.

Etymo nomenclatura.

patri reconciliat; ecce qui nos regni caelestis facit coheredes; ecce qui nos ut filios Dei sempiterna gloria coronat. Cedo, est aliquis maior fauor honoris? Est aut fauor omnino vilis maior, aut honor sublimior & illustrior? Quod si non sit, ut esse non potest, optimum nomen & fauissimum lanæ dedit, qui eam *Ἐρ-son* vocauit, ex qua voce nostrati *Ἐραον* Græci retinuerunt. Et hæc de lana sint indicata; quæ vellem equidem, ut *Ἐραον* ipsius nomen iuber, à quopiam plenius & eloquentius exponi; quod non dubito quin multi præstituri sint, vbi hos mysteriorum fontes de nostra Mercuriali manu agnouerint. Pergamus modò & consideremus cur hæc lana virgæ fuerit obuoluta. Virga sceptri habet indicium, uti lituus pedi. Est autem in scepro paterna correctio, uti & in virga. Agnus enim hic Rex erat futurus, non in hoc quidem mundo, sed in ea vita quæ per meram, super qua virga stat, denotatur; id est, in vita regni caelestis. Multa è sacris litteris de virga differendi suppetunt argumenta; & variæ eius considerationes & vsus. Quis mirificam & portentosam virgæ Mosaicæ ignorat potestatem? quis virgam Aaron in arca fœderis conseruatam? Quis non crebrò virgam Domini audiuit, & eam nonnumquam ferream? Nimis proluxa fieret oratio, si quæ de virga dici possunt, conquirerem, & exponere molirer: ac si id facerem, me fortasse virgis flagellandum propinarem. His igitur ad Theologos, quorum propria sunt, relegatis, nos virgæ nomen, quo nostrates vtuntur, expendamus. Virgilius Gallos in *Æneæ* clypeo depingens sic canit:

*Galli per dumos aderant, arcemque tenebant
Defensi tenebris & dono noctis opacæ;
Aurea cæsaries ollis atque aurea vestis,
Virgatis licent sagulis: tum lactea colla
Auro innectuntur. &c.*

Virga & sceptrum paterna correctio- nis symbola.

Virga in sacris litteris.

Virgata sagula. Seruij in Virgillum locum illustratus.

Stoi. Stoicorum.

Virga in pontificis conoide quid significauerit.

Stoi ro.

Adhæc Seruius scribens, virgata sagula vocat quæ habebant in virgarum modum deductas vias: Addit deinde bene Virgilium alluisse ad linguam Gallicam, per quam virga purpura dicitur; atque ita virgata dici quasi purpurata. Qui hunc Seruij locum explanare potuerit, hæcenus audiui neminem. Mihi, qui sciam Gallicum sermonem eundem fuisse cum nostrati, quod Gallica nostra demonstrant, nihil ad explicandum facilius. Exosculor interim Seruij diligentiam, hoc loco, nescio qui solito curiosiorem. Virgam Gallico sermone purpuram ait vocari. *Ἰστοί* enim vtumque significat, virgam & colorem purpureum. *Ἰστοί* namque rubrum colorem vocamus, quo purpureus color est comprehensus, uti sub genere forma. Laudato itaque Seruio, cuius testificatione linguæ nostræ veritas tanta cognoscitur, quanta est Gallicæ linguæ, videamus quid mouerit nomenclatorem, ut virgam & rubrum eodem nomine vocaret. Num fortasse nullas virgas nouerat præter eas quas Betula daret? Nouerat certè: & ceteroquin in re tam leui tantæ suæ industriæ impensam minimè fecisset, ut constaret scilicet Betuleas virgas rubere. Altius ille semper ad apicem contendebat, nec in minutis hisce figebat pedem. Sed quid nos de nomenclatoris ingenio disputamus, cum certò sciamus id genus voces, quæ ad humanæ salutis vaticinia spectant, solo solius Spiritus sancti instinctu factas esse? Cum ergo symbolica hæc virga in Pontificis conoide tiara constituta hominibus maximè consideranda esset, illud virgæ nomen factum est quod huic virgæ maximè conueniret. Quamuis enim hæc exigua virgula sceptrum regni caelestis significaret, illud tamen habuit præcipuum & peculiare, quod purpureum esset. Totum enim regnum agni & omnis eius potestas scepro designata, sanguine ipsiusmet agni erat imbuenda atque stabilienda. Omnes enim qui sub scepro eius viuunt, per sanguinem ipsius vitam acceperunt. Totum enim hoc notum suum fœdus, & nouum testamentum sanguine suo agnus sanciuit. Ipse enim met hæc sui testamenti verba concepit & dictauit: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Videmus ergo sceptrum agni torum sanguine perfusum, atque hoc ipso regnum eius constitutum atque fundatum. Quamobrem rectissime quadrat in Christi regnum, ut virga, sceptri index, eodem nomine vocetur, quo sanguineus color, citra quem virga nullam haberet potestatem. Virga igitur apicem constituens, nobis *Ἰστοί* ro/ id est purpurea virga vocaretur; tamen nos non nihil in his vocibus adhibeamus distinctionis, in sono potius quam in scriptura animaduertendæ.

tendæ. Quid verò potius purpureo colore designandum, quam illud ad quod omnis victimarum sanguis in vetere testamento referebatur? Omnia enim sacrificia sanguinolenta ad agnum sacrificandum, ut sanguine suo sibi sceptri potestatem vindicareturum sempiternam, referebantur; non ab Abrahami modò tempore, sed ab ipso vsque Adamo primo nostro parente. Verùm licet hoc mysterium non inuenias in alia lingua ad hunc modum consignatum, ut eodem nomine sceptrum & purpura denotetur; clara tamen sunt & luculenta de hac virga apud Hebræos oracula; & inter illa hoc Iesaiæ: *Egredietur, inquit, virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientie & pietatis.* Hæc ille & plura. De eadem virga Hieremias: *In diebus illis & in tempore illo germinare faciam David germen iustitie, & faciet iudicium & iustitiam in terra, & hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus iustus noster.* Sed frustra in re notissima colligerem testimonia; & in ore duorum stabit omne verbum. Sint igitur hæc duo instar omnium. Apud vetustos Romanos cum Rex idem & summus ad huc Pontifex esset, nullus fuit alius qui sacrificiorum Rex vocaretur: verùm exactis Regibus cum animaduersum esset quædam sacrificia propria Regum esse, Regem sacrorum crearunt, siue Regem sacrificulum; cuius vxor Regina sacrorum diceretur. Hoc ut moneam, hinc ad eò mihi in mentem venit: Legimus Reginæ sacrorum hoc peculiare fuisse, ut insulæ loco in sacris virga mali granati vteretur. Hanc sanè virgam purpuream qui nuncuparit, & nostra lingua *Ἰστοί*, non video quid sit peccaturus, aut dicturus quod non ipsa virga demòstret. Nam si colorem spectes, rubra virga est: & si Dialectico more loquendum sit, ruborem habet non suum modò quem videmus, sed alterum etiam multo maiorem; quem non actu habet, sed potentia, cuius effectus in fructu clarè cernitur. A si nomen virgæ quæras, qui poteris magis propriè eam nuncupare, quam si Puniceam virgam dicas, ab arbore punica nomine sumto, quo ipsa virgæ forma & tota essentia denotatur? Iam punicea virga, rubra virga intelligitur. Quis enim color puniceus sit, Virgilius declarat canens:

*Puniceis humilis quantum Salinca rosetis,
Iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.*

Qui Spadicem quem Virgilius in equis probat, eundem cum Phœniceo & Puniceo arbitrantur, à veritate longè discedunt; decepti videlicet hinc Græco palmæ nomine hinc Plinij auctoritate, qui Phœniceum & purpureum distinxit colorem, florem vicissimò tertio vicissimò primi libri capite describens. Quod ad arborem Phœnicem & eius spadicem attinet, stultum fuit sinere se homonymia decipi; maximè cum nusquam legant spadicem colorem Phœniceum vocari: & profectò egregiè risisset Virgilius, si Phœniceos equos ab ipso demonstrari tibi postulasses. Quid? an non Phœnicopterus auis nomine suo & rubris pennis satis ostendit quis sit color Phœniceus apud Græcos? Verùm cum purpureum colorem à rubro differre dicimus, Phœnicei coloris nomen pro certa forma rubri coloris accipimus, qui nimirum in granatis interius spectatur. Plinius amethystinum & violaceum colorem propriè purpureum dici demonstrat; licet & hoc nomen ad quemuis rubrum colorem diuagetur. Differunt igitur Purpureus & Phœniceus uti carbunculus siue rubinus vulgo vocatus & laudatissimus amethystus; siue ut rosa & viola. Qua de reliquet plurimum eos aberrare qui Phœniceum colorem non solum cum purpureo confundunt, sed inde etiam rubrum colorem dici scribunt, quia purpura primùm in Phœnicia sit inuenta. Phœnicia regio à Græcis nomen non accepit, sed ab ea gente quæ prima eam habitauit, cuius lingua à deliciis nuncupatur. At cum Phœnicem colorem dicimus, Græca voce vtimur, cuius origo à *φονικέον* petenda est: *φονικέον* ergo quasi *φονικόν* ad dicitur; id est, ad eadem pertinens. Erat enim ruber color in militia prælij signum: quod in Cæsaris commentariis apertè cernas; tamen stolidum sit cuiuspiam auctoritate in ea re niti, quam ipsa ratio & natura demonstrat. Quis barbarum illum regem è Sogdiana & Baçtris egressum, quem Tamberlanen vulgus appellat, docuit rubri coloris significationem? Eadem nempe quæ Græcos cædis natura; quæ cum sanguinis rubri effusione fiat, non alio colore melius quam rubro potest denotari. Latini è *φονικέον*, Puniceum fecerunt pro eodem prorsus colore. Ac quemadmodum Phœniceus color à Phœnicia nomen non accepit; ita nec

Sacrificia sanguinolenta quod significauerit.

Rex sacrorum apud Romanos.

Regina sacrorum, virga mali granati, insula loco, vteretur.

Puniceus color quis.

Spadicem colorem à puniceo distinguunt.

Phœnicopterus auis.

Purpurei coloris & Phœnicæi distinctio.

Phœnicæi, dicitur.

Ruber color in militia prælij signum.

RR Puniceum

Punicum malum non à Pœnis, sed à Phœnicis, sicut à colore.

Punicum malum à Pœnis, vti Latini Grammatici somniarunt. Immo vt Punicus à Phœnicis; ita Punicus color à voce *φουινικός* nominatur. Neque enim *φουινικός* tantum, sed *φουινικός* etiam, & prius quidem color hic vocabatur, vt in *φουινικός*, quo vocabulo purpureus pannus dicitur, & in *φουινικός* apertum est. Sicut igitur apud priscos Latinos cotonea mala, aurea à colore; ita mala granata, mala Punica à rubore dicebantur. Summotis his Grammaticorum ineptiis, per quas vt stolidissimè nominum sibi rationes comminiscuntur; ita veritatis studiofis maxima obiciuntur impedimenta, ad virgam nostram reuertamur. Eam siue nostro sermone *ἄστρον*, siue Latino puniceam virgam dicas, idem dixeris. Quo fit, vt virga Punicea ex arbore punicea decerpta, & insula loco à sacrorum Regina vsurpata, magni mysterij significationem habuisse videatur: quam licet clarissimè cernam, vix tamen ausim pronuntiare. Statutum est in primo post lapsum hominis scedere, draconis caput à semine mulieris conculcatum iri. Quòd si semen illud signare velis, non queas melius signare, quam rubro semine illius pomi, quod à copiosis granis granati habet nomen. Nam hoc colore adiecto qui cædis habet notationem, cognoscitur conculcandum serpentem à semine rubente; & id non alterius, sed suo ipsius colore. Hæc autem feminis potestas per virgam denotabatur, id est, per sceptrum, & talem virgam qualem & nostra lingua & Latina depingit. Ceterum in his symbolis nulla adhuc mulieris mentio. Accessit igitur ceteris ritibus & hic quem dico; vt nimirum mulier hanc virgam insulæ loco ferret, quo intelligeretur hanc virgam è muliere nascituram. Quomodo verò nascituram? Nempe eo modo quem insula & curuatura virgæ in arcus modum super capite designat. Virga enim in arcus modum inflexa, caput veluti semicirculus ornabat, quo modo Diuos nunc pingi videmus, in quorum occipite lucis cuiusdam splendorem circuli portio terminat. Hinc virgula Inarculum vocabatur, quia nimirum intenti arcus modo caput ambit. Virga itaque insulæ locum habens, & ob id sacra, ad arcus modum siue circuli caput alte desuper circumdans, quid aliud signat quam sacram inumbrationem diuinæ potestatis? Agnosciscine nunc illud angelicum, *Virtus altissimi obumbrabit tibi*? Et qua virtute, & per quam virgam siue sceptrum designata? Nempe virga quæ maximè pollet feminis copia quam in pomo suo alere videtur. Quam verò obumbrat mulierem? Quam? Ipsam Reginam sacrorum, è qua Rex omnium sacrorum erat nasciturus. Ceterum vt hæc fati sunt perspicua, iis præsertim quorum oculos peruicax contradicendi studium non occudit; ita clariora fiunt, si addamus quid Insula designet, cuius loco Inarculum in Regina sacrorum ponebatur. Quòd si Varronem hic Latini sermonis coryphæum interrogas, Insulam ab intra dici contendet; eo quòd velamenta essent è lana intra hostiarum cornua poni consueta. Reliqui omnes hinc conticescunt. Nec malo sanè iure, cum in voce tam apud Romanos frequentata nihil probabilis rationis inuenient. Festus Insulas sic describit, vt flamenta lanæ esse dicat; quibus sacerdotes & hostiæ templaque velabantur: verum quid causæ sit vt ita dicatur, nullus adiecit. Nobis ergo citra omnem dubitationem dicendum videtur, hanc quoque vocem vnã esse de priscis illis quas ferè integras Romani à Cimmericis vetustis retinuerunt. Oportet sanè rem maximi momenti in sacris fuisse, cum ea omnia quæ Deo consecrata essent, insulis ornarentur. Sed quid multis te morer? Ipsa veritas vltro mihi obuiam fertur, nec sinit sese diutius celari. Dixi paullo prius, omnia sacrificia vana & inania fuisse, nisi ad vnũ sacrificium agni referrentur, atque ab eo acciperent supplementum. Omnium enim rituum, omnium cærimoniarum, omnium victimarum plenitudo ab vna hostia pendeat, quam lana dixi denotari. In primis igitur illud bene habet, quòd veterum confessione insulæ lanæ fuerint. Verum quamdiu figura dumtaxat ac simulacra veræ hostiæ offeriebantur, nulla erat sacrificiorum plenitudo, sed vmbra dumtaxat ac veluti scenica ostentatio, quæ tota vana erat, nisi ad illud referretur sacrificiũ quod post securũ theatro suo apparatu denotabat. Quoniam igitur omnium sacrorum plenitudo post securũ expectabatur, nomẽ inuentũ est à primis pontificibus quo id significaretur. *Hinc* idem est quod post. Allemani & plerique nostrates cõparatiuo ferè vtuntur, *Hinder* pro *Hinc* dicentes. Ratio nominis est in eo, quòd *en* & *ent* finis sit. Quod enim ad finem propius adspirat, id posterius est in rebus exsequendis. *Hinc* igitur id quod futurum est significat, quod *Hinc* fut/id est, post hæc ad vltiora pergendo, quidam composũ dicunt.

Virga punicea Regina sacrorum quid symbolicè significat.

Inarculum Regina sacrorum.

Insula quid, & unde nomen accepit.

Insula ægyptiaca.

Hinc. Hinder. Ent.

cunt. *Ful* autem idem est quod impleo; vnde *sol* plenum: quod conuersum *isif* facit. *Hinc* igitur, & reiecta compositionis leuioris causa adspiratione, *Hinc ful*/ idem est quod veritatem agnoscentium; dic, inquam; quid hic à me longè quaesitum; quid immutatum; quid obscurum? Rursus ex altera parte rem ipsam intuere: Vide omnia sacra insula ornari; & qua, rogo, insula? Nonne lanæ? Quid ergo vltius hæremus, & non clarè & discretè proficemur, hac lanæ insula agnum denotari, cuius lanæ omnia sacra tum erant compleretur, & iam ante mille quingentos & plus eo annos compleuerunt? Quid nunc dices de Inarculo puniceo? An non clarè cernimus, hac virga potestatem eam notari, & potestatis exsequendæ modum, quo insula ex lana agni omnium sacrorum complementum absolutura esset? Antiquissimum autem insulæ fuisse symbolum apud vtriusque Ianigenas, non è Romanis tantum, sed è Ægyptiis etiam conuincitur monumentis, in quibus hæc lanæ flamenta; vt cum Festo loquar, creberrima cernuntur. Quis Romæ Sphinges Ægyptiis vidit, & insulas in iis non animaduertit? Nolo illud hic annotare, in *ful* sic componi, vt in *ful* proxima sit allusio ad *vot* siue *vult* (nam vtrius modo loquimur) & sic in complemento allusionem esse ad Lanam, per quam complementum erat futurum. Iam *vot* etiam sic dici, vt quamuis *votum* significet, ad *ful* tamen sic accedat, vt ab eo possit natum videri. Mirandus hic est nomenclatoris lapsus, quo non possum non vehementissimè delectari. Verum alia aliorum est voluptas. Occurrit hic aliud dubium de insula, cur videlicet semper sic fiat, vt vel funiculus vel fascia videatur ad vincendum comparata? Et quò magis vinculum credas, taurorum cornibus iniicitur, ceu caput alligatura. Non leuis hæc est aut contemnenda quaestio. Legimus in sacris litteris, Deum pactum & fœdus cum animalibus, & maximè cum homine iniisse, quo sanciretur numquam terras iterum diluuiò vastatum iri; & eius fœderis signum Irdem nos habere. Idem rursus cum Abrahamo & eius posteris fœdus percussit, cuius tam frequens & assidua in Mose & prophetis mentio, vt superuacaneum sit vel vnum recitare exemplum. Quid? an non Mosi volumen, quò testamenti veteris pacta describit, vocatur ab Hebræis *ספר ברית*, id est, liber fœderis, quia nimirum continet Dei promissa erga populum, & promissa populi erga Deum? Repetiuit autem Deus huius pacti mentionem cum aliis frequentissimè, tum Exodi cap. decimo nono, in quo hæc legimus verba: *Moses autem ascendit ad Deum, vocauitque eum Dominus à monte, & ait: Hæc dices domini Jacob & annuntiabis filiis Israël. Vos ipsi vidistis que fecerim Ægyptiis; quomodo portauerim vos super alas aquularum, & assumerim mibi. Si ergo audieritis vocem meam & custodieritis pactum; eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra. Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale & gens sancta. Hæc sunt verba que loqueris ad filios Israël. Venit Moses, & conuocatis maioribus natu populi exposuit omnes sermones quos mandauerat Dominus. Responditque omnis populus simul: Cuncta que locutus est Dominus faciemus. Hæc illo loco. Post Mosem Iosue idem fœdus renouauit in Sichem sub quercu, & lapideum titulum prægrandem posuit ad eius memoriam perennandam. Quicquid autem calamitatum Israëlitis populo accidit, ad eam causam perpetuò in scripturis refertur, quòd fœdum fuerint; nec steterint suo pacto. Sic Hieremias de ciuitate euersa: *Et pertrahebunt gentes multa per ciuitatem hanc, & dicet vnusquisque proximo suo: Quare fecit Dominus sic ciuitati huic grandi? Et respondebunt: Eo quòd reliquerint pactum Domini Dei sui. Verum quia hoc fœdus cum Abrahamo primũ ictum legimus, cuius rupti crimen perpetuò iudæis obicitur, rogare merito quis possit, An nullum ante Abrahamum Deus peculiare cum homine fœdus iunxerit. Nam illud post diluuium cum omnibus animalibus initum videmus vniuersum. Iunxit certè multo antè fœdus insigne cum ipso Adam in Paradiso, cuius Oseas sic meminit: *Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum. Illud fœdus Draconis fraude ruptum, genus humanum perpetuo exilio à Paradiso eiecit, & nos omnes peccato, miseris & morti reddidit obnoxios. Rupto igitur primo fœdere, Deus immensa sua bonitate & clementia vltro se altero fœdere obligauit, quo promisit fore vt semen mulieris caput Draconis conculcetet. Huic autem pacto non dubium est quin reciprocam hominis promissionem adiunxerit: quæ quamuis eodem loco non est expressa, mox tamen inde satis indicatur. Dominus enim Cain fratri suo iratum & inuenientem***

ful.
sol.
isif.

vult.

Insula est fascia siue funiculus ad vincendum con-

paratus vultus.

Exodus Dei cum homine.

Fœdus Dei cum Abrahamo.

Fœdus Dei cum Adamo in Paradiso.

dentem sic compellat: *Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris, recipies; si autem male, statim in foribus peccatum tuum aderit? Sed sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius.* Hic cernis pactum cum toto genere humano post lapsum Adæ a Deo initum fuisse, quo omnes æquæ nationes obligatæ fuerunt. Ceterum non est huius loci hoc fœdus vtrîque latè explicare. Satis sit Deum homini post primum peccatum voluntatis libertatem reliquisse, vt quamuis procliuis ad malum propenderet, posset tamen prauam cupiditatem recta ratione gubernare & continere; atque idcirco omnes mortales Deo esse obligatos vt rectam rationem in omnibus sequantur, & eam sequendo expectent illius promissi quod de mulieris semine acceperant, complementum. Verum quia corrupta hominis natura crebrè rationem in præcipitum tractura erat, & fœdus hoc in mentis nostræ tabulis scriptum, quoad eius nostras partes tangit, turpissimè rupta; Deus iam inde ab initio restaurationem quandam & inno- uationem fœderis hominibus demonstrauit per pœnitentiam & sacrificium. Sacrificium tamen prius institutum est ipsi Adamo ad figuram illius sacrificij quo primum fœdus in paradiso ruptum erat rursus instaurandum: & quia id generatim ad omnem peccatorum labem tollendam spectabat, figura eius ad quamuis etiam reconciliationem est applicata. In sacrificio igitur omni, fœderis primi restauratio & in integrum restitutio primum spectatur; ac deinde alterius fœderis instauratio vt annexa succedit. Cum igitur omne fœdus vinculum sit quo duo inter se certis promissis mutuis ligantur, & omnia sacra ad fœderis integritatem vt ad finem tendant, optimè institutum est, vt omnia sacra vinculo coronentur, ceu vltimo votorum sine. Sed quia Spiritus sancti instinctu reuelatum erat, vinculum non posse in integrum restitui, nisi per agnum; placuit vt lanæ vinculum fieret, quo tamquam simulacro illa coniunctio & copula denotaretur, quam laniger agnus suo sanguine inter Deum & hominem erat sancturus & confirmaturus in æternum. Habemus itaque nunc qua de causa infula sic facta semper fuerit, vt apta esset ad vincendum. Nobis, quæ de fœdere diximus, multo signifi-

Sacrificiorum prima origo, & quid in eis primum spectandum.

Fœderis descriptio.

Bont.

Pontificis nomenclatura ratio.

cantius vernaculo sermone exponuntur, qui fœdus *bont* vocat à ligando. *Bont* enim, si vt verbum accipiatur, idem est ac si dicas, ligabam, siue vincebam: quo fit, vt infulæ vsus mox intelligatur ad fœderis spectare coniunctionem ac copulam. Ex his modò aliò deducimur. Cum enim *bont* fœdus significet, atque omnes humanæ culpæ violato fœderi imputentur, nec illud semel scelere nostro conspurcatum mundari possit nisi per sacrificium; sacrificium verò mundum requirat sacerdotem; mundus verò sacerdos nullus inter mortales inueniri possit, expectandus erat sacerdos nouus de cælo. At interim dum ille expectatur, quædam veri sacrificij figura & veri sacerdotis simulacrum erat inueniendum, quorum inspectione ad futurum illud homines excitarentur. Deligendus ergo ad sacerdotium is, qui quàm purissimæ inter homines vitæ esset, ac quàm fieri posset proximè veri sacerdotis imaginem quandam haberet. Et quia verus sacerdos & verus sacrorum Rex fœdus inter hominem & Deum idem totum erat emundaturus ab omnibus maculis, quibus culpa nostra esset conspurcatum, nomen illud summo sacerdoti factum est, quod hanc fœderis expurgandi rationem clarè contineret. Quod verò illud est vocabulum? Nempe quod omnibus Latinè loquentibus ab omni memoria in ore fuit; nec à quoquam hætenus mortalium, cuius modò memoria exstet, ad rectam rationem potuit vocari. Quis nescit Pontificis nomen? quis nescit quot viri eruditi in etymologia eius quærenda olim se fatigarint? Plerique omnes *populorum* fecerunt, id est, pontis fabricum, & commentum frigidissimum ad Sublicium pontem applicarunt; ipso ponte, licet ligneo, repugnante. Scauola cernens nihil sani in hac esse interpretatione, à posse & facere nomen deriuauit, quasi Pontifex potens esset ad faciendum. Verum hoc rursus friuolum; & tale, vt nemini ferè probetur. Quid agerent? Voces è vetusta lingua relictas ad notas sibi origines redigere moliti, ridiculos se præbebant; & dum ineptas nugas confingebant, malè de maiorum ingenio merebantur; quasi scilicet illi tam rudes fuissent, vt qua voce summus sacerdos dici deberet, ignorauerint. Pontifex igitur vocabulum nostras est, ad Latinam terminationem eodem modo quo Apex & id genus alia accommodatum. Neque vlla hîc litteræ mutatio accidit, præterquam quòd è media tenuis littera facta sit, quod ipsa soni suauitas præne facere cõgît. Quis enim non lubentius audiat Pontifex, quàm Bontifex? Nec rarum est Ro-

est Românis; vt è B. nostro P. faciant. Sic è *Bar* faciunt *Pario* & *Pareo*, è *bet* *Peto*, & aliâ suo loco explicanda. Ne miremur ergo è *Bont* quo fœdus notatur, *Bont* factum, cf. se: Integra compositio nostras *Bont* fert est, quæ significat fœdus mundat. & expurgat. *Bont* idem est quod mundo & purum reddo, vnde *bet* conuersum, nobis significat eum qui omnino mundus est; dum vt nomen vsurpatur: Verum dum verbum est, idem significat quod donos; qua conuersione iehozabaz nomenclator indicauit, nullam nobis munditiam contingere posse; nisi doneatur: & rursus summum eorum quæ dati nobis petere debemus; esse vt mundemur. Quoties igitur dicimus *bet* de illo cogitandum, quò omne donum proccedit, & illum sic rogare. *bet* id est, dona, ac per conuersionem vocem relegendo addere confessum. *bet* id est, depurga. Quis tam hebes est, vt hæc non admiretur? Quis non videt tribus litteris totum salutis humanæ mysterium expressum? Docemur enim in potestate nostra non esse vt mundemur; sed id nobis è dono tantum contingere: docemur ite primam donum, quod à Deo petere debemus, esse vt expurgemur. Nunc igitur *Bont* fœdum fuerit, ac si dicas, fœderis expurgator; vnde Pontifex. Dum enim Latini voces apud nos in *Et* & *Est* & *Est* exiuntes ad suam linguam quadrare volunt, primum *Ita* mutant, ac deinde è duabus litteris duplicem formant. At hoc ita nimis frequenter inculco, dum nihil scrupuli relictum volo, quo quisquam vel leuiter commoueri posset. Accipiant igitur nunc tandem Latini, verassi Pontificij nomini interpretationem: pro qua non aliud mihi reponi cupio, quàm vt summum Pontificem fœderis præcipuum, vna rogemus, vt in nobis fœderis toties violati, & rupti maculas expurgari dignetur, pro eò atque Pontificis nomen pollicetur. Pontifex igitur sanctissimum nomen est; quoniam & fœdus, & eius purgationem complectitur, quibus rebûs tota hominis salus continetur & absoluitur. Quod eum ita sit, videmus Infulam rectissime *in* vli formam, habuisse; & præterea è lana constitisse, quo videlicet ea & fœdus, & fœderis rupto redintegratio ostenderetur. Primum enim ad fœdus iungendum, utilis erat aut funiculus aut fascia; deinde ad ruptum diuisum que nihil rursus vinculo magis necessarium. At quia solus agnus ruptum fœdus inter hominem & Deum potuit reficere, vt fascia è lana constaret; oportebat. Porro sicut fascia ad deum vincendum comparata erat; ita virga lana superne obuoluta, idonea erat ad vulnus & omnium rupti fœderis tabum extergendum atque mundandum. Quis enim in exigua virga, cuius summo lana est obuoluta, non confestim agnoscat periculum medicorum, quo vulnera & quæuis sordida vlcera mundantur & detergantur? Medici fortasse concerpit linteoils vel spongiolis vtentur; at rupti fœderis hylcus lanam postulat. Videmus ergo tandem virgam titulo impostam, non potentiam modò & sceptrum lana obuolutam micillimam, mollissimam; & pacifici regni symbolum nobis denotare, sed medici etiam vulnerarij; periculum representare; atque ita secundam in Pontificis nomine syllabam, quæ mundandi extergendique notationem habet, ob oculos ponere. Totum itaque Pontificis nomen; infula & apice *Cyrbasia* siue tutuli depingi videmus. Cum igitur meta inter infulas inferius dependentes, vt iis fiat alligatio, & periculum, quod sanies & sordes hylcerum expurgantur, cernimus; quid, rogo, aliud cogitare possimus, quàm veram vitam & omnem vitam salutem & felicitatem purgatione & alligatiõne contineri perfectique? Quid alij hîc videant nescio, mihi certe tam crassæ læmæ necdum oculos obturarunt, vt non videam in hoc simbolo perfectam vitam hinc fascis; hinc periculo opus habere; & iis non quibusuis & è quavis materia, sed è lana mundissima, quam solus dare potest agnus immaculatus. Hæc lana illa est niuea, qua Pan verus reconciliator, quem Panis nomen designat, Lunam, id est, omnem figuratam & symbolicam sacrificiorum & rituum scenam ad se pertraxit, & æterno sibi fœdere sociavit. Tutulus ergo siue *Cyrbasia* laneis infulis & periculo laneis obuoluto insignis; totum sacrificij & Pontificis fructum complectitur & exponit; & idcirco totam humanæ vitæ salutem tuetur. Quamobrem verissimè & elegantissimè D. Paullus galileam salutis Pontificis Tiam vocauit; tametsi significatione eius dumtaxat vsus sit, dum nomen hoc expressit, nulla facta vel Cidaris vel Pontificis mentione. Nunc igitur tandem felicissimo M e rcurialis manus ductu eò peruenimus, vt summam hominis tutelam in Pontificio apice consistere videamus; cui si *Lamet* nomen litteræ conferamus, statim videbimus *Lamet* adamussim hunc apicem denotare. Cum enim *Lamet*

Cinabrum, sicut in P. r. v. f. apud La- rinos.

bet.

bet.

Infula cur lanæ.

Virga in suprema Pontificis conoide quare lana obuoluta.

Pan quæ lanam Lunam ad se pertraxerit.

Galenæ salutis.

caput sit omnis defensionis, primariam significat defensionem. Deinde quia lam à lamy id est, ab agno se dicat defensionis rationem trahere, quid aliud erit Lamet, quam caput defensionis agnina: Vt igitur summam tutelam & principem omnium defensionum ab agno nobis concessam spectabili aliquo exprimas simulacro, quid, rogo, aprius reperire queas, tamen omnes Apelles contulas, quam si Tutulum cum infulis laneis & peniculo lanceo pingas? Sic enim in lana agnum designabis, & in galea siue Cyrbasia capitis defensionem, quæ meritò princeps dicitur defensionum. Optarem, vt omnes eadem hæc qua ego voluptate perfunderentur, de tam admirabili vocis Lamet & Pontificij pilei defensione. Sed hoc votum, vt cetera omnia, in eius est potestate, qui lanam, id est, wol/ votorum humani generis absoluendorum causa, sibi pro sym bolo sumfit. Dum igitur wol dico, quod est Vellem, votum meum in eius colloco potestate, qui per wol/ id est, per lanam denotatur. Lanam autem omnia vota non explere solum, sed cumulare etiam explere posse, duplex W designat. Cum enim Wol plenum significet, Wol bis plenum notabit; aded vt Wol/ id est, lana, cumulatam habeat plenitudinis significationem. Sed rursus me abripi sentio ad mysteriorum abyssos, in quibus cum nullus finis inueniretur, ipse mihi finem faciam, & abrupam porius orationem, quam res abeat ad infinitatem. Quid enim est in toto veteris fœderis volumine, quid in omnibus noui & æterni fœderis, quod agnus sanguine suo sanxit, libris, quod non in Lamet & eius figura indicetur, & symbolicos tum in nomine, tum in effigie reperiatur? Proposueram equidem longè accuratius in his versari, & multo plus temporis & operæ in iis ponere; verum importunæ quædam molestiæ & necessitas inexpugnabilis cursum suauissimi studij abrupit: & quæ maturare cogitaueram ac legitimo tempore parere, coëgit abortire. Statueram inter alia præsentis temporis ritum in Pontificum ornamentis cum vetustis conferre, verum inuitabilis importunitas quædam, non dico cuius, dulcissimum otium turbauit, & me intra domum meam à museo coëgit exulare, & tempus, cuius alioqui magnis premor angustiis, consumere; aut, vt verius dicam, perdere, in rebus à stomacho meo alienissimis, vt verear ne antè crepem quam omnes deuorauero. Omisiss igitur ceteris, quando ita cogor, hoc tantum obiter addam, plurima adhuc vestigia veteris Tutuli hæc ætate cum apud nos, tum apud alios existere. Nos pro Tutulo nunc Theut dicimus, quasi Theut he hnt / id est, illud quod altum siue caput tuerur: & quia id cornu similitudinem habet, factum est vt cornu Theut vel Theuthon vocetur; & cornu inflare, Theuten. Sed vt olim flamines apices suos non lubenter ferebant; ita hodie videmus euenire. Doctores enim Louanij Tutuli simulacrum ex humeris potius suspendunt, quam verum Tutulum siue pyramidale pileum in capite portent: & id quod Tutuli loco ferunt, Theut siue Theot vocant, tamen nullam aliquando habeat Tutuli effigiem. Vtuntur eodem ornamento & alij sub eadem nomenclatura. Franci à similitudine cornu hoc ipsum quod in collo ferunt Cornet vocant, licet nunc nihil habeat vel cum cornu vel cum cyrbasia commune præter inane nomen. Canonici nostrates qui primæ classis sunt sacerdotes, loco pilei cum infulis laneis è sinistro cubito pelles suspendunt, per pelles lanam denotantes; in quarum summo pileum est, quod dum capiti imponitur, non vnum cornu, sed duo monstrat; hac parte degenerans. Loco autem lanearum infularum pelles in dorso pendent vltra cingulum, pro fimbriis pellium caudas habentes, quibus infularum fines denotantur. Hoc ornamento apud nos rarè in capite vtuntur, nisi insignis aliqua sit occasio. Nuncupant id nostrates Canonici Almusiam: quam vocem quidam non intelligentes ad eleemosynam detorserunt, dicentes hunc saccum esse mendicitatis indicem. Verum id falsum esse, pelles & fimbriarum ornatus, & ipse denique vsus coarguit. Equidem vocabulum agnisco & veneror: Almusiam enim idem nobis est quod antiquum pileum: è quo intelligimus, olim primarios sacerdotes pileis pellitis more Gotorum veterum & Germanorum huius temporis vsos fuisse, sed maioribus, & in dorso longam appendicem infularum loco demittentibus; quod caudæ fimbriarum clarè demonstrant. Idem ornamentum alio nomine Bessam dicunt: quæ vox ab Italis Gotizantibus hæcenus etiam est retenta. Ex hoc verò nomine apertissime liquet, Almusiam Canonicis fuisse id quod Theut/ Theot/ siue verusto nomine Tutulus doctoribus & aliis inferioris ordinis hominibus. Perquiramus igitur quid Bess significet. Latini certè & Græci hanc vocem non agnoscent.

Wol.

Theut.
Theuthon.
Theuten.Almusia Ca-
nonicorum.

Almusia.

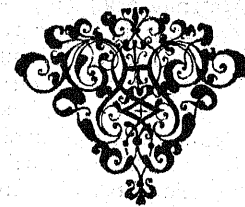
Bessa.

Bess.

agnoscent. Mihi pro mediocri vernaculæ nostræ linguæ, quam mihi studio meo peperit, intelligentia, nihil habet obscuritatis. Docui in Bet, Bess nobis orationem siue precationem notare; sed propriè sacram, & eam qua Deum rogamus, vt nos liberet à tentationibus. Bess siue est idem esse quod eleuo, nemo saccigerulorum apud nos ignorat, humeris suis quid verbum hoc denotet sapius expertorum. Bess-hestigitur, & contracta voce Bess/ idem est ac si dicas preces eleuans. Sed quid, dices, huic ornamento cum precibus? Id scies, si primùm cogites in cuius locum pelles hæc Canonicorum nostrorum, & Bessæ ex Italarum humeris suspensæ successerint. Cum enim loco pileorum in metam elatorum habeantur; causa nominis in conoide pileo, siue Cyrbasia, siue Tutulo quaerenda est. Tutulatos olim fuisse qui sacris operarentur antè tradidi. Quis verò Tutuli scopus sit, & quid nos moneat hæc mera capiti imposta, Alauda nostra, quæ & ipsa tutulata est, docebit. Cum enim pyramis nobis demonstrat, mentem ad ipsum Vnum esse eleuandam, cum semper, tum maximè in oratione; non video, quod nomen huic pileo in pyramidem elato inuenire possis, quo mellius clariùsque significatio eius & verus vsus explicetur. Nihil enim aliud Bess monet, quam vt preces nostras quam possimus altissimè eleuemus à terra, vt Alaudam Bessatam facere videmus: Itali, quia nec antiqua pilei forma, nec capitis eo tegendi in sacris ratio, nec vsus omnino vllis eius retentus est in ornamento quod humeris fertur & hoc nomine vocatur, rati merum hoc esse vetusti ritus ludibrium, nec aliud quam apertam & omnibus claram derisionem, ceperunt vocabulo Bessæ pro ludibrio & derisione vti. Et reuera si rem bene discutiamus, id genus ornamenta à priscis accepta, nec vnumquam à nobis ad finem suum & vsum telata, non aliud mihi esse videntur, quam ludibria; & idcirco non malè nomen à falsis & simulatis Tutulis ad irrisionem significandam transisse. Nobis interim visum est operæ pretium, huius nominis veram monstrare rationem, vt intelligamus, omnia quæ de Cyrbasia & Tutulo dicuntur ad hoc nos inuitare, vt mentem ad Deum eleuemus. Verum vt omnia alia nomina pulcherrima sint, & vtilissima ad salutem christi complexa, nullum tamen diuinius & mysteriorum plenius, quam Lamet, quod nominis ad vnguem Pontificis Apicem exponit. Vtatur enim hac voce ad eum modum, quo plerique Latinorum, vt pars nimirum primaria pro toto ponatur.

Bessa Canonicorum quid moneant, Et in cuius locum successerint.

RR 4 LIBER

Mem.

Mem vocis
significatio
Artificia.

Mem. Titulum secundum, quo in secunda orationis parte Spiritus sanctus salutatur, congrua titulo & salutationi preces sequuntur; quarum initium est Mem, quod interpretatur Adiuua eum. Primum itaque interpretationis ratio reddatur. Mem haud secus littera M. potestatem exprimit atque Em; neque cur hoc potius quam illud in Abecedario Latinorum ponatur alia ratio est, quam quod ita postulat precationis à praeceptore bonis verbis conceptae sententia. Quamquam Grammaticis de multis & semiuocalibus disputantur, sunt illa quidem à primis accepta, sed ad augas & somnia à veritate derorta. Latini Ef, Em, En, Es, Ex pro his affertunt, Graeci pro eisdem Phi, Mi, Ni, Sigma, & Xi pronuntiant. Verum hac de re in Hermathena satis multa. Mem certe Me & Em coniunxit, ut vtrumque & ante & post vocalem, audiri possit consonantis potestas; quod ad orationis sententiam accommodare, sollicitis profecto fuit, & elegantis inuentionis. Mem igitur idem est quod adiuua, vel adiuua; cuius diuina profus est ratio. Cum enim haec consonans concluditur, & sonum quodam modo intus retineat, ut eam Terentianus in ore mugierum; conueniens littera erit, iis denotandis quae nobis non adesse tantum volumus, sed in nobis etiam permanere, & in nobis ipsis suam exercere potestatem; haud aliter ad haec littera facere sentitur. Quid igitur aliud est me, quam concludo intus ipsam. Vnde in hoc potestatem in me exerceat. Atqui, si quidam sua & intra pectoris penetralia Vnum conuulsissimum habet, pars habet auxilium omnium validissimum, & quoniam maius nullum certius, nullum praesentius, nullum fidei constantioris quaeque cogitandi, nedum haberi. Hoc demum robur & subsidium est triarium, tres nobis personas, quibus & creatio omnis & rerum conseruatio debetur, unitate & vna littera concludens. Porro quia ipsum E omnibus rebus non modo hominibus adest, vocula Mem loco praepositionis usurpata est, praesentiae habentis notationem, quam Latini per Cum interpretantur. Quoniam, vero vocum rationes in primis & summis ideis maximè rationes significationis suae & tuentur & ostendunt, videamus quomodo ipsum E, quod omnibus auxiliatur & intus adest, hac vocula Mem vti posse, possit cogitari. Quod si ipsum Vnum, quod Pater est, cogitare secum fingamus Mem, id est Iuuo, statim in mentem veniet quid pater primum & ante omnia iuuat, ante omnia, inquam, creata, quibus infinitis saeculorum myriadibus prior est. Nam quod semel pater verè de se ad se respiciens dicere potest, id semper & ab aeterno dicere potuisse intelligatur necesse est. Quemadmodum se contemplatur, ita se quoque iuuat: & ut ex ipsius Si, quod tenui voce pronunciatum video significat, mox existit Is / quo Est significatur; ita ex ipsius Mem quo se ipse iuuat in sua essentia, non extra se quicquam auxiliij emittens, statim gignitur Em / quo nobis simplicissima vox denotatur. Sicut ergo ex Si id est video, Patri attributo gignitur Is / siue Latino more Est. & ex Se id est dicebat, gignitur Es / quod idem est quod Is siue Est: Latinorum, ita ex Mem siue Iuuo gignitur Em siue simplicissima vox; & haec quidem simplici & vniuersa conuersione, eodem tempore vtrobiq. seruato. Videtne hinc ut ex Vno in se manente, & se iuuante gignatur vox; & id quidem ante omnia genera creatorum, sola solius Patris in se conuersione? Quid, verò hoc aliud est quam illud, In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum? Sed nobis Em simplicem vocem designat, & eò in sermone nostro significantior est locutio. Ex Mem igitur fit Em, ut ex Got fit Cog: & sicut hoc Filij est, illud Patris, ita Mem Patris est, Em Filij. Hinc apud Teutones olim Em pro Sum fuit in vsu, vti haecenus est apud Britannos, vetustissimam Cimmericorum sobolem. Vnde apud Graecos eipi remansit pro Sum. Eius locutionis causa de summo pendet mysterio creationis. Cum enim Pater per Filium suum omnibus esse dederit, voluit nomenclator, ut ex Em, quo vox, per quam omnia sunt quod sunt, significatur, verbum fieret pro Sum vsurpandum; quo

Ad littera
vii.

Trinitatis in
Mem littera
mysterium.

Si.

Is.

Em.

Em.

qui.

quo semper dum quis Em pro Sum diceret, de Filio, qui Patris vox est siue Em, cogitaret; & sic cogitaret, ut per eam vocè se intelligeret Esse suum habere. Em igitur à voce creatoris ad exemplum vocis siue imaginem vocis transit, dum pro Sum in orationem veniebat. Contempleris, obsecro, qua methodo nomenclator nos ad Dei ducat cognitionem, quantoque haec sit diuiniore, compendiosior & clarior, quam obscurae in Parmenide Platonis suppositiones siue hypothefes, & ex iis conclusiones plenae tenebrarum; & ut quod sentio ingenuè fatear, plus habetes tricarum & apinarum, quam solidae eruditionis Ogygiae, ad quam philosophorum ingenia sua sponte pertere nequiuertunt; in iis praesertim quae ad Trinitatem pertinerent: de qua quicquid apud eos inuenitur, à primis Sethinis & Ogygia Nochi sobole per manus ad posteros peruenit; verbis illud quidem frequenter eisdem, sed intelligentia vel nulla vel obscura, ut licet in illo videre, *Tria sunt omnia*; quod Aristoteles à Pythagora acceptum, profana & profus mechanica interpretatione corripit. Videmus itaque hinc simplicem primum vocem ante omnia saecula à Deo gigni, & per eam non secus Patrem intelligi, atque hominis mens per se occulta per vocem declaratur. Per hanc igitur vocem omnia creauit. *Dixit*, inquit Mosès, & facta sunt: quod per Se & Es item explicatur, vbi è Dicebat, gignitur Est. Creatio enim prima fuit Dei locutio extra tendens, per quam infinita eius potestas rebus creatis ostensa est, vti mentis cogitatio per vocem explicatur. Porro & illud considerauit nomenclator, quod Pater per Em se ipse demonstrat; & dum se demonstrat, Filium ostendat, & se per Filium. Hinc ut eius quoque homines moneret, voluit Em siue Mem pro eo poneretur, quod Ipsum vel Ipsi Latini dicerent; nimirum ut quoties sic loquimur, de Filio cogitaremus, & ad eum modum de eo cogitaremus, ut omne auxilium quod Mem significat, per ipsum ad nos venisse debere, nec aliter posse intelligeremus. Pater enim primum Ipsum iuuat, & Em gignit, & mediante Em se declarat, & auxilium suum per Em communicat. Praeterea cum Em vocem primam & simplicissimam significet, monemur, ut prima quaeque vox nostra ad ipsum tendat qui primus Em vocatur, id est, ad ipsum Filium. Sed quid ego hinc calamum demoror, vbi nullus exitus contemplationis inuenitur? Cogor tamen & illud addere, nomenclatorem hinc non substulisse. Neque enim fas sibi putabat Patris & Filij meminisse, nisi Spiritus quoque sancti mentio accessisset. Quemadmodum igitur è geminato tempore, geminum processum ratione duarum personarum Patris & Filij in Spiritu sancto intelligi voluit, dum ex Got breui Cog longum fecit; ita ex Mem breui fecit Em longum; quae vox licet nunc in vsu apud nostrates non sit, olim tamen fuit, ut è deriuatione demonstratur. *Em* omnibus notissimum est vocabulum, pro vase aquario, siue eo quo aqua funditur. Sicut igitur ex deriuatis simplicium significata cognoscuntur, ut in Becker vsitata omnibus voce, pro eo qui panem facit, intelligimus quod *Be* verbum sit idem quod panem facio, & *Be* nomen idem quod panis: & similiter in aliis sit collectio; ita optime procedit conclusio, si *eemer* effusorem significat, *em* fundo denotabit. Est apud nos flumen quod exiguo terrarum tractu maximum effundit ostium, quod à copiosa aquarum effusione *Eems* vocatur, ceu dicas copiose effundendo terminari: à quo opidum adiacens *Eemden* vocatur. Graeci *εμω* ab *em* acceperunt, quo pro vomo vtuntur; eo quod *em* copiosam significet effusionem, & vomitus ferè non solum ob redundantem copiam fiat, sed affatim etiam ventriculi superioris onus effundat. Sunt mihi de media plebe & fece hominum veterstarum vocum notationes saepe discendae, à qua tamen earum origines nulla macula inquinantur; non sanè magis quam Solis radij spurcis lacunis recepti. Cum igitur *eemer* vas notet quo aqua funditur affatim & abundanter, *em* non aliud fuerit, quam cumulatè effundere. Vulgò dicimus, *Met regent oft met eemer goot*; id est, pluit non secus ac si aqua *eemeris*, siue vasis ad effundendum factis, fundetur: qua in locutione clarè cernitur significatio eius verbi à quo *eemer* deriuatur. Quamobrem ut à Mem Em fit, eodem tempore manente; ita tempore geminato fit Em, proprium Spiritus sancti officium designans; cuius est, diuina dona largissimo cornu, siue potius *eemeris*, ut nostrati voce vtar, effundere. Reuertamur nunc ad Mem / quo adiuua dixi notari. Ex hac voce & Ei, quo proprium & singulare denotatur, fit *Ei-me* / & compositè per apocopen *em*, pro eo quod est sepio & possessionem propriam facio, quasi dicas proprietatem & singularem possessionem quopiam munimenti auxilio iuuo

Vox simplex
ante omnia
saecula à Deo
genita.

Mem.

Em.

Eemer.

Wecker.

Bea.

Zems flu-
uius.
Eemden opi-
dum.
ipso verbo
emmon.

Em.

iuuo

Mem. iuuo atque concludo. Hinc Mem pro domo sua cuique singulari vsurpatur, quod ea sit quasi et-me, id est, singulare & suum cuique proprium adiuuentum. Adspirationis vel presentiam vel absentiam usque deque fero. A me verbo fit mede/pro quouis auxilio: quæ vox est in conceptis iurisiurandi verbis quibus magistratus Antuerpianus iurat, se nullis donis, nullo fauore, nullo patrocinio, nullo denique adiuuento vsu esse, vt ad munus publicum perueniret. Latini à nostra phrasi elegans illud loquendi genus mutuati videntur, quò dicunt: Mecum facit, Tecum facit, cum illo facit, quando illo nihil aliud significare videntur, quàm Me iuuat, Te iuuat, Illum iuuat. Verùm satis superque de vocula Me notatione, quæ vt vulgaris est, ita non habet vulgarem originem atque rationem. Me enim igitur nihil aliud est, quàm iuuat ipsum. Cuius autem in sine huius ipsum significet, modò dictum. Nec obscurum est ex Mem per Synalopham fieri Mem. Licet tamen Mem diuisis syllabis pronuntiare, vt Tseri Hebræorum longum, quò Mem pronuntiant, in duò breuia tempora partiatis. Ex his liquet, præceptorem discipulo in secunda orationis parte principio auxilium generatim implorare, quasi diceret: Nihil eorum quæ modò rogavi Canopus meus capere poterit, nisi tu supremum omnis defensionis caput eum contra omnes aduersitates adiuues. Eodè ferè modò in oratione Dominica, postquam preces eò venerunt vt dicant: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, quò summa vita felicitas continetur, mox additur: *Dimitte nobis debita nostra*, propterea quòd ea, nisi tollantur, obstant ne sinus panis celestis, quò vita æterna datur, capaces. Mirificus est vbiq; consensus Christi & Alphabetarij nostri precatore; qui licet maiorem in modum me capiat ac teneat, nolo tamen ad eum latius explicandum hoc loco venire, ne in pane quotidiano paradoxo aliquid è D. Hieronymo adferre cogar, qui tradit in Euangelio secundum Hebræos vocato pro *ἐπιούσιον* scribi, quò crastinum significatur. Græcis *ἐπιούσιον* non est in vsu, & pro substantiali quòd D. Hieronymus vertit, *ἐπιούσιον* dicendum esset. At cum *ἐπιούσιον* pro sequenti die dicant Græci, videtur Euangelista ex hac dictione adiectiuum fecisse quò crastinum denotaret, vt Hebraicam vocem exprimeret, vt Caninius vir doctissimus annotauit. Quamobrem sic videtur hæc orationis pars intelligenda, vt rogemus Deum vt panem suum viuum quem cras daturus sit, id est, mox proximo tempore, det nobis hodie, id est, vt iam nunc nos sola ambrosia & vultu suo, cuius inspectio panis est, beatitudinem dans & sustinens, pascat: quòd non aliud est, quàm vt nos mox in celum transferat, & futuro gaudio perfrui sinat. Orator ergo noster, vt ad propositum reuertat, dixit: Adiuua ipsum vniuersum omnibus in rebus; diuinum auxilium implorans, quò solo possumus ad vitam beatam peruenire, & tentationes & omnem malorum genus, quòd eò properantibus obstat, repellere atque superare. Plena est sacra scriptura, nos citra Deum adiutorem nihil posse, & Dei solius esse homines adiuuare: nec vlla preces in sanctorum ore frequentius innatant, quàm, *Adiuua me Deus*. Et certè cui hic adiutor est, is neminem timere debet: ac cui adiutor non est, is nihil boni potest sperare, atque ita pericula in quibus hominis vita versatur inuenti, mox orandum: *Adiuua me Deus*. quòd sacer choris Christianorum animaduertens, rectissimè preces suas & laudes diuinas cum Iesayo vate incipit: *Domine in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*. Quoniam igitur omne auxilium à Deo est, diuino prorsus artificio nomenclator vocabulum Mem ad eum modum fabricatus est, vt Vnum in se concluderet, cui videlicet soli omnis esset adiuuandi potestas. Quamobrem huius pictura quoque talis est, vt ambabus manibus in pectus reflexis, ostendat se Vnum intus habere, atque id retinere velle ad sui defensionem. Et quemadmodum in littera M pronuntianda sonus quodammodo intus continetur, ita in Mem designando brachia & cubiti vnà cum manibus corpus concludunt, demonstrando interim digitis, se cupere sibi inuenire quòd secum facere possit. Hæc figura vti à nobis picta est, non rarò est in signis Hieroglyphicis: & ceteroqui non opus est aliunde petita eius probatione, quàm ab ipsa natura, quæ non alia ratione quòd per Mem designatur, aut commodius aut significantius demonstrare posset. Videbar mihi hac via & ratione ipsius Mem non malum inuenisse simulacrum, & poteram hoc, vt verissimo & naturæ ductum secuto, contentus esse, verùm quia oratio ad Spiritum sanctum dirigitur, & ei vocabulum geminato tempore à Mem vidimus datum fuisse, coactus sum amplius cogitare, & suspicari, in hac littera Mem

Panis quotidianus.

Auxilium diuinum omnibus in rebus implorandum.

M littera figurata.

Mem vltèrius adhuc prospexisse Alphabetarium magistrum. Quoniam enim sic huius litteræ nomen protulit, vt geminam vocem ex vna fecerit, & duas eisdem litteris & eodem tempore constantes coniunxerit, prorsam videlicet ac versam; in mentem venit, non vnam simplicem rationem in vocis itidem simulacro latere. Vt enim copiosus semper est sermonis nostri nomenclator, non tam litteris, quarum est parcissimus, quàm rationibus eorum quæ fabricatur vocabulorum; non potui non in animum inducere, & mihi ipsi persuadere, geminam rationem occultari in eius litteræ figura, cuius nomen geminam, prorsam & versam nimirum, vocem complecteretur. Remandemus ergo & ruminemus id quòd de eam dictum est, fortassis enim in hoc vocabulo adhuc lateat mysterium, quòd necdum fit ex adytis productum in lucem. Dixi duplex tempus in eam processum à duabus personis denotare, quarum prior vocabulo me/ posterior vocabulo em significaretur. Hic nunc video duarum personarum nomina coniuncta esse, vbi me em apertè habemus. Ex eo in mentem venit duabus his vocibus tertiam indicari, quæ tertie personæ conueniret. Quamobrem diligentius inspicienti occurrit, ex me & em em fieri necessariò, si voces non diuisas, sed coniunctas esse velis. Nam vt ex me gignitur em per conuersionem simplicem; ita si em rursus conuertas in me, geminam habebis conuersionem, & idcirco geminum tempus in geminata vocali necessariò exiliet; atque ea ratione Filium ad Patrem reflexeris, & significaueris me-e, quòd est Adiuuantis Vnum. Porro ex hac Filij ad Patrem conuersione amor procedit, per quem omnia bona rebus creatis communicantur & largissimè effunduntur. Verùm vt ex me-e vna vox fiat, personæ tertie index, tertia conuersione vtaris, & in ea ex gemina vocali & gemino tempore vnam vocalem & vnum tempus longum facias, & ita em exiliet; procedens à Patre & Filio sese quodam modo osculatis, vt dum dicimus, *Pax & iustitia osculata sunt*, id est, Filius, qui pacificator est, & Pater iustitiam in Filio suo exercens, mutuo osculo se complexi sunt, è quo Spiritus sanctus ad Ecclesiam Christi sponsam descendit, vt eam perpetuo amoris vinculo contineret, ac perpetuis donis in eam quotidie effusus, & aleret & ornaret. Eodem modo dum Filius ad Patrem reflectitur & eum osculatur, ex Patre & Filio confestim Amor exiliet, veluti Spiritus ex vtriusque ore procedens, æternum duarum personarum inter se glutinum. Per hunc spiritum omnium bonorum Patris & Filij fit communicatio, quia in osculo & Spiritus ab vtriusque ore coniunctione & conglutinatione prima cernitur communionis idea; & idcirco hic spiritus ferebatur super aquas, vt nimirum iis Patris & Filij & suam ipsius, qui vnus cum illis est, perfectionem communicaret, atque vitam infunderet. Hic igitur em videmus, dum aquas & effusionis perfectionem audimus. Prior quidem effusio est, vt & ipse effundens, quæ designatur in Mose per, ferebatur, quò lata extensio denotatur, quæ mox aquas effudit & aquis vitam indidit. Neque enim aquæ siue materia ante erat quàm Spiritus ferretur; sed prius spiritus ferebatur, & extemplo aquæ sunt effusæ, & iis vita infusa eadem latione. Em itaque fundentis est vocabulum, hac qua dixi ratione à me & em per geminam conuersionem & osculationem & conglutinationem procedens. Sed mirum ni huius vocis tam plenæ arcanorum aliqua apud antiquissimos mortales exstent vestigia, cum videamus ad ipsam vsque plebem hæctenus apud nos ab ea vocabula deriuari. Habemus enim eam flumen, habemus eam vas aquarium, habemus & nauis minoris genus quòd eam vocatur, ceu vas fit ad aquas dumtaxat effundendas idoneum, dum holcadibus & maximis nauigijs comparatur. Iam ab em pro fundo præteritum imperfectum em fiet vocali longa; sicut à Mem fit Mam/ & à man fit man. Vnde communi nominum à verbis deriuandorum formula em apud nos pro vase magno ponitur, quadringentas libras continente: cuius vsus est, vt vini vel ceruiciæ, quibus propriè destinator, largam nobis copiam effundat. Videndum itaque apud præcos eorum quæ huius vocis reliquæ reperiantur. Primum igitur de India cogitemus, vbi ante diluuium Sethini habitauerunt. Hic dispicientibus quidnam id sit quòd tam multa, tam ampla, tam copiosa flumina effundat, mox occurret mons maximus & altissimus longo tractu & infinita montium propagine Indiam à Scythia distinguens, ad quem necessariò iis erit veniendum qui fluminum ingentium & plurimorum origines volent videre. Cùm igitur nullus mons vel plura vel maiora flumina effundat, vel quæ latius omnia vndique inundent, vt iis liquet qui Indiæ descriptionem apud idoneos auctores cognorunt,

Trinitatis in Mem littera mysterium.

Pax & iustitia osculata sunt.

Em antiquis vocis vestigia.

Emi mons.

gnorunt, verisimile est, nomen ei illud obtigisse, quo hæc tam insignis eius dos notaretur. Erat enim in more maiorum, vt quoad possent nomina rebus darent, non tantum naturæ conuenientissima, sed etiam bona, fausta ac felicia. Quomodo igitur hunc montem vocarunt? Hac in re nihil est vel controuersie vel dubij. Nam vno ore omnes & Græci & Latini Imaum nuncupant, & ab omni memoria nuncuparunt; quod clarior est, quam vt sint testimonia sigillatim citanda. Quid ergo Imaus significat? Hic Græci & Latini & Hebræi conticescent; & si quid dicerent, non essent audiendi, eo quod Indocytlica nostra demonstrat, linguam illis in locis principio viguisse eandem cum lingua lanigenarum & Cimmericorum, quam nos hæcenus vernaculam habemus. Imaus ergo ab *Em*-aut nomen accepit vocabulo nostrati, quo venerabilis effundendi antiquitas denotatur. Aut enim nobis verus significat, & consequenter id quod est venerandum. Sic *Am* pro Deo dicimus, siue antiquo dierum, vt Daniel Patrem vocauit: qua de re in Tau. Sic *Herant* eum vocamus quem Homerus *κέρων*, Latini caduceatorem vocant. Hic enim communiter & amicis & hostibus venerandus est; quod nō nostrati tantum voce significatur, sed apud omnes gentes semper fuit obseruatum. Hinc Cato dixit, Caduceatori neminem nocere. *Imaut* ergo fusor est, iuxta antiquum, vt cum ipsa terra creatus ac venerandus, propter aquarum quas largitur, copiam. E autem in I frequenter transire infinitis possem exemplis docere. Sic è *Letien* nostrati Lilia Latini; ex *Erret* Iris, & alia similiter ex alijs fecerunt. Neque verò id in commigratione tantum vocabulorum ex vna lingua in aliam fit, sed in eadem etiam lingua nostrati multa sine discrimine per I & E efferimus, vt *uen* vel *vin* / *es* vel *is*, & alia. Ex *Em*-aut igitur Imaus Latina, & Imaos Græca terminatione factum vocabulum, montis Indiam & Scythiam diuidentis naturam pulcerrimè & faustissimè depingit. Ex hoc nobis montis nomine vetustæ Latinorum vocis origo declarabitur; hæcenus, perinde atque pleræque omnes, ignorata. Imber quid significet, cum cuius Latinorum perspicuum est, tum Appuleius optimè definiuit, aens in lib. De mundo, imbrem agmen esse aquarum, largius ex concretis effusum nubibus. Cernis hinc effusionis largitatem, quam verbo *em* dixi notari. Imber igitur nobis *em-wer* diceretur. *Wer* aëris constitutio est, & bonæ & malæ & mediæ cōmunis: quo fit, vt *em-wer* sit constitutio largæ aquarum effusionis. Græci ex *Et* fecerunt *Em*, & ex Imber Omberos, & syncopitōs Ombrōs. Dum vetustæ nostræ vocis vestigia canina quadam sagacitate sectari laboro, en ex inopinato Græcorum *ιμοιων* se naribus obiecit, tetto suo odore longè lateq. aërem corrumpens. Hoc enim verbū sic interpretatur, vt dicat idem esse quod *πομοια χέλεω*, quod si cum *εμειν* coniunxerint, dignā suibus, aut tyrannis potius parauerint cœnam. Relicto igitur illis quibus optamus hoc epulo, in quo liberalis est condimentorum effusio, nos clausis naribus ad alia properemus. Cum nemo effundere possit quod nō prius hausit, Græci *ιμαυν* pro haurire posuerunt. Verum si rem examines, non tam in haurienda aqua scopū suum collocabant, quam in aqua ad necessarios vsus affundenda. *ιμαυν* igitur haurire dicitur, à sine suo qui consistit in effusione. Hinc *ιμαυον* carmen, quod aquam è puteis haurientes canebant, cuius meminit Callimachus:

*Imai nomi-
nis etymon.
Em.
Herant.
Werant.*

*E in I trās-
itus frequens.*

Imber.

*Imbris ety-
mon.
Wer.*

ιμαυν.

*ιμαυον quid,
et unde uenit.*

ιμοια.

*αμαυον vocis
origo.*

Ως δ' ὅτ' ἀνὴρ ὄρεστηρος ἀπὸ κρήνης μελανύδρου
 Α μφυτά κη κήπουσ ὕδατος ῥόον ἤχημονόσει,
 Χερσὶ μαίκαλλαν ἔχων ἀμάρις ἐξ ἔχ μαιτα βαλλων,
 Γε μὲν τε ἀρορέοντες ἔσπο-ψηφίδες ἀπεισασ,
 Οχλοδίν), πὸ δ' ὅτ' ὄνα πατελεύδομον κελμυρζει

Χωρε

Χωρε ἐν ποροαλει, φιδαι δὲ τε κη τον ἄρον.

Placuit hos Homeri versus recitare, vt effusionis vis in amaris cereretur. Eustathius nominis propriam significationem & originem ignorans, de vocis ratione nihil sani coniecit, & ipsam Homeri comparationem ferè cōtemnit, quod Xanthum exundantem & omnia secum rapientem Amaræ contulisset. Nos in Amara effusionis aquarum vim magnam agnosimus, & nostrum *em*er expressum videmus; & Homero gratias agimus de tam illustri Amaræ mentione. Est igitur Amara quibus canalis aquæ fundendæ idoneus. vnde *ἀμαρῶδες* est aquas per canales deriuare. Hinc apud Theophrastum pro *ἀμαρῶδες ὕδωρ*, ἀμαρῶδες ὕδωρ legendum est, quod Gaza non bene scaturientem aquam vertit. Neque enim palmis singulis singulos fontes queas adhibere, è quibus aquæ scaturiant: verum hoc vult, palmas magis gaudere aqua per canales deriuata quàm aqua pluuia; eo nimirum quod ea quæ deriuatur, continuò fluat, aut saltem quoties aperitur, & radicibus humorem adfert iam Sole calefactum & paulatim imbibendum: pluuia verò affatim effundatur, & mox rursus cessat, præsertim in Syria. Quod verò de aquis per canales deriuatis agat, liquet ex eo, quod dicat in Syria Aulonem esse siue vallem longissimam, quam ad rubrum vsque mare dicant pertinere, & in ea palmarum felicissimum esse prouentum: qua ex re intelligitur, deriuatis aquis & assiduis palmas gaudere, non imbribus affatim effusis. Mirum enim est, & strienti solo gaudere, & semper tamen bibere velle. Sed hæc Amaræ diutius nobis non sequenda; nisi aquarum potores fieri velimus. Satius fuerit ad *Am* redire, vas quod vinum liberaliter effundit. Huius enim ductus meliores fuerimus poetæ, & aptiores ad Orphicas fabulas intelligendas. Quid ago? Vix Amæ vinariæ sensi odorem, cum ecce subito obuiam sese fert nympha omnium, vt mihi visa est, formosissima. Subsisto attonitus. Illa hilari vultu & blandis verbis bono animo esse iubet; se adesse vt mecum Imæon canat, meamque de *em* sententiam testificatione sua & auctoritate confirmet. Hic ego velut è somno experrectus, fas ne est, inquam, scire quænam sis, & qui voceris? Illa nihil morata, se nympham eam esse dixit quam poetæ Amaltheam vocarunt. Tum ego oculis modò ad spectandū intentis subito conspicio magnum cornu, verumque esse agnosco quod aiebat. Quid ergo illa me docuerit, iam iam exponā. Nomen in primis suum ita interpretata est, vt nihil aliud significet, quàm omni tempore fundentem, addens ex *Am* præterito imperfecto ipsius *em* factum esse: & hanc quidem sibi cum Ama, vase ad potum homini liberaliter effundendum comparato, esse cognationem. Totum autem nomen in tres partes solui, vt sit *Am-at-ti*, id est, fundebam omni tempore. Nec mirū videri debere, si Græci *Am* vocalè longam per *ei* diphthongum scripserint, & adspirationem addiderint. Idem enim & in alijs eos fecisse, & frequenter multo turpius voces corrupisse, constat. Agnoui igitur ego mox *Am* pro tempore, quod adscito Tau, *Am* etiam vocatur; à *Am*, quod est celeriter & festinanter eo, deriuari: quia nimirum tempus numquam cesset à celeri suo progressu. Agnoui præterea ab eodem nostro verbo *Am* Græcos *θεῖον* vel *θεῖον* fecisse pro curro siue celeriter eo; atque idcirco nihil mirari nos debere, si ex *Am* *θεῖον* in Amaltheas nomine factum videamus. Video sanè clarissimam hanc esse interpretationem & cælesti nympha dignissimam. Interroganti porrò cur ita nominaretur, respondit perquam benignè, se nihil aliud esse quàm gratiam sancti Spiritus omni tempore dona sua vberrimè effundentem. Dictam autem se Iouis nutricem, non quod Iouem nutrisset; sed quod nutriendis hominibus & creatis omnibus à Ioue sit præfecta. Se enim in magna Iouis domo, id est, in toto mundo has habere partes, vt omnibus rebus creatis vita suppediret alimenta, & eas pro sua quasque portione vegetet atque sustentet. Cornu autem sibi pro symbolo & insigni dari, propterea quod omnia sua alimenta eius sint natura, vt omnium vitam ad cornuum formam accommodent, quæ è lato principio in cuspitem terminantur. Esse enim cornua naturalia quædam metarum simulastra, & idcirco nomen non à natura sua, sed de symboli ratione accepisse. *Uoyen* enim ex *De-er*-ca componitur, quo altæ originis finis denotatur: quæ etymologia nihil ad cornuta animalia, quæ omnia terreæ sunt, non altæ originis. Nos ergo cornibus moneamur, vt è capite nostro cornua crescant, id est, vt altam nostrâ originem ad ipsum Vnum ritum metarum finiamus. Miranda sunt id genus vocabula, quæ in symbolis potius rationem suæ significationis tuentur, quàm in ipsis rebus quibus tribuuntur. Scio phycicós

*Amaraquid.
Theophrasti
locus restitu-
tus & expli-
catus.*

*Palma aquis
deriuatis, non
imbribus gau-
dent.*

*Amaltheas
nomen con-
silio.*

*Am.
Am.*

*θεῖον & θεῖον
verborū ety-
mon.*

*Amalthea,
qua, & cur
Iouis nutrix.*

*Cornu Amal-
thee quid si-
gnificet.*

Uoyen.

SS ca quo-

ea quoque intelligi posse, verum ratione non tam luculenta. Quamuis enim hec & syncopros hōn sic queas interpretari, vt cornu altæ originis finis dicatur; quia caput; quod altæ origo propter sensuum sedem meritò dici possit, in cornua finiatur; ea tamen ratio nec insignem habet vllam considerationis vtilitatem, nec vsum cornuum exponit. Videamus igitur quo nos vocet cornuum nomine sermonis nostri architectus, dum altæ originis finem ipso cornu designat. Spectat hæc inquisitio propriè ad ipsius Lamet figuram, quam dixi ob similitudinem à quibusdam cornu vocari; & idcirco ex iis quæ de Tutulo & Cyrbasia dicta sunt, tota hæc etymologia peti debet. Mentis enim nostræ, quæ altæ nobis origo est, supremus scopus est, vt è corpore nostro belluino sursum tendat ad ipsum Vnum, non secus atque metæ & cornu demonstrat: & tanto magis cornu quod in eo præter metæ formam alia adhuc admonitio designetur. Indicatur enim, nos non aliud quàm pecudes esse, dum in terrenis hisce hæremus. Monemur itaque, vt mens nostra, quæ altæ origo est, e terrena & veterina emergat natura; & eam velut cornu petrum pat, & superius ad Vnum, ascendat. Quod si fecerit, illud consequetur, vt quemadmodum taurus vel elephas vel rhinoceros vel monopetros cornu sese munit, & defendit aduersus hostes suos; ita & ipsa contra omnes aduersitates, cornu suo sese tuatur. Verum hæc ex Apice petantur. In sacris litteris cornu frequenter pro elata & superba potentia vsurpatur, non illud quidem de nomine quod exponimus, sed de cornuum in brutis frequenti vtu. Cum enim brutorum arma sint, atque iis furiosè pugnent, pulcherrima translatio est, dum pro potentia rationis experite ponuntur. Alia rursus ratione considerata, iustam iusti hominis fortitudinem rectè significant, quia videlicet is sese defendit cono mentis suæ; quo nomine metæ vocatur, ob id quod fortissima sit figurarum, vt in littera Alef declaro. Verum hæc parum faciunt ad copiam cornu, quo Amalthea dona sua largitur. Consideremus ergo cornu vt altæ originis finem significat, & vterius videamus, quarum rerum subsidio & copia ad eum peruenire possimus. Sic enim omnibus discussis & exploratis hominis facultatibus, tandem deprehendemus nihil nobis esse in omni domestico instrumento, nihil in omni rerum copia, nihil denique vel in corporis vel in animi bonis, quod nos ad finem illum perducere possit quem cornu demonstrat, nisi nobis gratia Spiritus sancti affulgeat, & dona sua nobis fundat. Deinde animaduerramus, quæcumque à Deo descendunt, ab Vno ad plura diffundi, atque eo modo metam vel cornu constitui, cuius apex ipse Deus sit; & ipsum Vnum; reliquum verò pyramidis corpus omnes res creatas comprehendat, ab Vno recto numerorum ordine procedentes. Hæc enim regia & sola via est, per quam omnia Spiritus sancti dona funduntur: quæ cum nulla alia forma melius exprimi possit, quàm recto cornu, quale est Rhinocerotis, & eorum quæ proximè accedunt ad hanc formam, bene symbolicas rationes supputauit quisquis dixit, Spiritum sanctum largo cornu munera sua profundere. Quod enim vas inuenias, quod notius, promptius & communius apud primos mortales ruri intra greges & armenta degentes fuerit, quàm cornu? Vtrò enim citra impensas, citra manus pretium, citra laborem, citra artificium suppeditabatur; & vas erat alioqui ad hauriendum, effundendum, potandumque valde idoneum; & tanti liquoris capax, vt vel sitientissimo homini liberalissime satisfacere posset. Principiò igitur nullum fuit poculum frequentius, nullum vas communius. Eo lac pueris, aqua & sabazia maioribus dabatur. Nec alio vasculo ad oleum fundendum vtebantur. Cornibus semina conferuabant, certis cornibus minoribus semina iaciebant. Iam & agnis & vitulis à matre abreptis lac è cornibus sugendum dabant. Summatim, cornu omnium vasorum locum habebat. Tribus igitur maximè rationibus, vt alias omittamus, ceteris omnibus vasis excellentius haberi debet, quod & antiquissimum sit omnium, & quod ab optimo & maximo artifice factum sit ad optimam & perfectissimam ideam; & præterea quod forma sua nos commonefaciat effusionis donorum Spiritus sancti; quæ ille ab Vno accepta, ad totam rerum diffundit vniuersitatem: quibus sic effusus, eam accipimus vitam, quæ nos è belluino corpore ad Vnum, vnde dona venerunt, eadem via reducit. Totius enim symboli fundamentum in hoc solo iactum est, quod totus diuinæ bonitatis oceanus ad hanc formam, quam cornu demonstrat, sit effusus. Ex eo namque mox liquet, quæ nam ei sit tenenda via qui ad Deum velit peruenire. Qui fontem quæruunt, aduersa flumina sequuntur: eodem modo qui ad Deum

Lamet figura.
Cornu cuius rei tessera.

Cornu pro su perba potentia in sacris litteris quæ ratione accipitur; & rursus pro iusti hominis fortitudine.

Spiritus S. gratia quam sit nobis necessaria.

Cornu vti apud præcos frequentissimum.

Cornu omnium vasorum excellentissimum.

velit peruenire, eandem viam sequatur necesse est, qua mundus à Deo effluxit. Vt ergo dona à metæ culmine descendunt; ita nobis ad metæ culmen est ascendendum. Sed hæc clara ex iis quæ antè dixi. Ex his modò quiuis perspicere possit, qua de causa cornu apud veteres in magna semper fuerit veneratione. Altare Moysi quatuor cornua in singulis angulis singula habebat, vt intelligeremus sacrificium & altare totum eò spectare; vt tandem tetragona & perfecta vita ad quatuor mundi cardines à Spiritu sancto diffunderetur. Fuerint sanè aliæ quoque horum cornuum causa, at hæc vna saltem est non ex infimis, ad propositum hoc meum maximè quadrans. Quod si clarius certiusque nouisse velis, cornu ad donorum Spiritus sancti effusionem pertinere, in memoriam reuoca cornua vnguentorum in tabernaculis seruari consueta. Vngebantur sacerdotes, vngebantur Reges. Vnguentum defluxit in barbam Aaron & fimbrias vestimenti eius. Vinctus est Saul, vincti sunt ceteri Reges; & inter eos Dauid; quem vt Samuel vngeret Deus iubens dixit: *Imple cornu tuum oleo & veni, & mittam te ad Isai Bethlehemitem. Pronidi enim in filiis eius mihi Regem.* Obtemperans Samuel, Dauidem ab ouibus, quas custodiebat, vocatum vixit oleo de cornu effuso. Quid autem vinctio hæc, & oleum de cornu effusum significarit, docebit nos ille idem qui vt vinctio fieret Moyse præcepit. Hic enim post alia sic Mosem alloquitur: *Et assumpto, inquit, vinctiois oleo, vnges tabernaculum cum vasis suis, vt sanctificetur altare holocausti & omnia vasa eius. Labrum cum basi sua omnia vinctiois oleo consecrabis, vt sint sancta sanctorum. Applicabisque Aaron & filios eius ad fores tabernaculi testimonij, & lotos aqua, indues sanctis vestibus, vt ministrant mihi, & vinctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat.* Quis hic non cernit, oleo gratiam Spiritus sancti denotari, quæ sola sanctum facere & consecrare potest? Quod enim in lege promissionis per signum est indicatum, id in noua lege re ipsa est completum. Hinc in Christum baptizatum Spiritus sanctus descendit, qui per oleum fuerat quondam designatus. Vinctio igitur Christianorum tum perficitur, cum accipitur Spiritus sanctus & eius gratia: & oleo omnes sacerdotes constituuntur, iuxta illud D. Petri: *Vos autem, inquit, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, vt virtutes annuntietis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum.* Audiamus eundem Ioëlis vaticinium recitantem, & Christianis omnibus applicantem. *Non enim, inquit, sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia, sed hoc est quod dictum est per prophetam Ioël: Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus; effundam de spiritu meo super omnem carnem; & prophetauerunt filij vestri & filia vestra, & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniant. Et quidem super seruos meos & super ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo, &c.* Videmus modò quis ipsius cornu in sacris fuerit vtu, & quid oleo significaretur: è quibus luce clarior illud sit quod dixi, Cornu effusionem gratiæ Spiritus sancti denotare, quæ finis est & perfectio altæ nostræ originis. Sed longius trahor necessaria rerum consecutione. Posito igitur hoc assertionis meæ argumento, perspicua erunt reliqua. Si enim Cornu generatim donorum Spiritus sancti habebat significationem, non mirum est, Baccho siue Noctio cornu tributum à veteribus fuisse. An notant non pauci, & inter alios E. hianus in varia historia, fluminibus clarissimis quibusque cornua adscribi solere, eamque suam obseruationem multis exaggerant exemplis: sed interim quæ causa huius fuerit figmenti prorsus ignorare se ostendunt, dum vel de mugitu, vel de cornuum & fluuio- rum curuatura, vel de ostiis nescio quæ sibi somnia comminiscuntur: quæ qui volet, ex Strabone, ex Dionysio, ex aliis cognoscat, me certè piger ea recordari, nedum referre, tam sunt vel per se inepta, vel adiunctis fabellis plus quàm anilibus absurda. Alius de Hammonis concubina, alius de Acheloi cornu ab Hercule defracto, & quod intolerabilius, idem aliàs aliter de eadem re nugatur. Id tamen ex omnibus colligas, fluuio- rum cornua ad copiam & vbertatem maximè fuisse referenda. Nos ergo partim de sacris litteris, partim de cornu ipsius & Amaltheæ etymologia, partim de forma & prisco ipsius apud Sethinos vtu pro certissimo tenemus, fluuio- rum cornua non aliud apud præcos illos religionis magistratos denotasse, quàm benignam & largam Spiritus per totam rerum naturam irruentis effusionem; qua inter cetera sua dona, quibus homines beat, flumina etiam maximè è cellis & auis laxorum molibus ad vitæ humanæ commoditates, haud secus ac Amaras quædam ad paradisos irrigandos, deriuauit. Cornua itaque gratam

Cornu apud antiquos reuerentia & vtu in sacris.

Vinctio in sacris litteris.

Vinctio in veteri Testamento quid significauerit.

Baccho à veteribus cornu tributum. Cornua fluminibus adscribi solere.

Cornua china rei tessera.

dumtaxat beneficij accepti confessionem habebant, ac profusam & incredibilem donorum Spiritus sancti largitatem in memoriam vocabant. Quando igitur huc modò de nominibus & rerum & factorum rituum siue cognatione siue magia ventum est, non potest cuiquam: amplius obscurum esse, quid sibi velit cornu copiae siue Amaltheas tanto consensu ab omni antiquitate celebratum. Quid enim aliud significasse dicemus, quam affluentem omnium rerum copiam: è cornu Spiritus sancti profundi, cuius gratiam omni tempore, omnibus rebus praesentem & numquam à larga effusione cessantem, Amaltheam de prisco sermone veteres nominarunt? O beatos nos, quibus hac Amalthea reuelavit! O beatiores, si nos oleum è cornu profuens sacerdotes Christo consecravit! O beatissimos, si regale hoc sacerdotium semel datum nobis fecerit sempiternum? Verumenimvero dicit quis: bene tu quidem fabulae rationes explicas, si tibi concedamus, Amaltheam apud veteres nympham habitam fuisse: at sunt non pauci qui capram hoc nomine intelligunt, cuius lacte Iupiter in Creta sit nutritus. Meliora quaeso quisquis es. Tunc me omnium fabularum rationes reddere posse credis? Atqui plerumque sunt ab antiquitate ita detortae, vt nihil profus habeant cum vlla veritate cognationis. Non grauabor tamen & hac de re id in medium proferre, quod video rerum consequentiam propemodum postulare. Flumina ex altissimis montium verticibus perpetuo gelu & niuibus horrentibus ad valles & campos velut Amaras ad hortorum irrigationem profundi, & iis agrorum fecunditatem potissimum deberi, prisca illi fabularum textores conspiciati, sinxerunt cornu Amaltheae nymphae caprae cornu fuisse.

Qualis autem ea fuerit capra, cuius lacte Iupiter mortales nutrit, ex Capricorni signo intelligens. In eo enim prior corporis pars caprillam habens figuram, Capricornum designat, animal summis & algidissimis montium verticibus perpetuo gaudens. Nullum igitur symbolum aptius ad frigidissima illa cacumina perenni glacie & niue tecta denotanda inuenias, quam si illud animal depinxis quod ab illis numquam discedit. Adde nunc longissima cornua, & ea ferè recta in caelum altissimè sublata: altissimè, inquam, tum ob naturam longitudinem suam, tum ob locorum in quibus degunt sublimitatem. His enim, vt altissimis omnium, altissimum Spiritus sancti cornu non male designaris. Et quia deinde eodem cornu summi montium vertices denotantur, & ex iis primi sunt & altissimi fluminum maximorum ortus; si non conspicui, at saltem occulti, quibus profusa Spiritus sancti largitas significatur, quid, quaeso, aptius vel dici possit vel cogitari, quam si cornu, quo Amalthea maxima munerum diuinorum flumina ex alto in terras effundit, dicatur Agocerotidis esse? Nam de hac tessera simul ipsius diuini cornu sublimitas, simul profusa eius copia intelligetur, dum videlicet nos ducet ad summas illas rigentis crystalli rupes, è quibus copiosissima aqua magno & praecipiti impetu ad terras irrigandas effunduntur. Porro dum paullatim nos fabula trahit, tandem eò adscendimus, vt ipsos altissimos montium vertices nihil aliud quam terrae cornua esse cernamus. Cum igitur ex his flumina & riuu, ex istis rursus laeta camporum fertilitas & largissima frugum omnium copia promanet, quis vetabit, quo minus dicamus, omnium fructuum ubertatem è cornibus effundi, & illis quidem cornibus, quae cornibus Agocerotidis rectissimè denotentur? Nunc igitur si rectè supputes omnium rerum ordinem, & quae dixi ad diuinam maiestatem transferas, an non mox vel inuito in mentem veniet, haec omnia eius dona esse, qui ferebatur super aquas dum mundus crearetur; & idcirco vel cornutam hanc montium altitudinem ipsius cornu esse quo terras fecundat, vel saltem effusionis, qua dona sua largitur, habere significationem. Ceterum non defunt qui Copiae cornu ab Acheloi capite refractum dicant, idque tandem ab Acheloo fuisse redemptum, dato cornu Amaltheae. Mira est & obscura sanè hæc permutatio; nec liquet vnde Achelous Amaltheae cornu acceperit, aut quid habeat omnino commune fluuius inter Acarnaniam & Aetoliam in mare sese fundens, cum Cretae Iouis nutrice. Cerno hic non exiguum arcanorum campum, & in eo altam caliginem, quae Deianiram Oenei filiam totam obscurat. Sub huius larva animam hominis delitescere suspicor, de qua Achelous & Hercules certant, vter eam sibi sponsam ducat, & ad summos promoueat honores; quod Deianirae nomen nostratibus ostendit. Dactij in Hermathena, Acheloi nomen principem aquarum denotare, hic addam, proprium spiritus sancti epitheton esse, vti ex Mosi genesi liquet. Ne enim aquam notat: vnde

Amalthea caprae fuisse sinxerit.

Caprae hieroglyphica significatio.

Cornu Amaltheae quare copia cornu.

Achelous copia cornu Amaltheae cornu permutauit.

Acheloi & Herculis certamen pro Deianira quid sibi velit.

tar: vnde iter pro vase aquario, vt euenit ab eum detinatur. Inter Acheloum igitur & Amaltheam non aliud erit discrimen, quam inter Spiritum sanctum & eius gratiam, qua de re mox sit perspicuum, vnde fabula fuerit conficta. Verum sigillatim recensere, quas sibi partes Achelous, siue summus aquarum princeps, & quas Hercules maximi draconis victor, cuius imago claris stellis in caelo notatur, sumserit in Deianira ornanda, non est huius mei instituti. Sufficiat ingeniosis viam ostendisse ad verum mysterium, explicatum, & Graecis causam, cur Achelous pro omni aqua ponatur; quam omnes aequè hactenus ignorarunt. Oeneus autem pater est caelestis qui Deianiram Spiritui sancto desponderat; verum hæc culpa sua ab hoc honore excidit. Hercules igitur eam sibi copulauit. Oeneus perpetuo nouus dicitur, de quo cetera coniectes. Et hæc quidem poterant sufficere de cornu Acheloi & Amaltheae, nisi Melissus me fauo mellis inuississet ad sui mentionem. Aiunt hunc primum fuisse qui Ioui sacrificari. Nos primum scimus fuisse Adamum ante diluuium, quem deinde filij sunt secuti. Verum quia illius ætatis historiam habemus valde concisam, satius fuerit è secunda ætate de prima facere coniecturam, quam dubiam reddere eius quod quaeritur causam. Breuiter igitur, Nochus primus post cataclysmum Deo sacra fecit, & odoratus est Deus odorem suauitatis. En tibi primum post inundationem epulum, quo Nochus Iouem exceperit: quod quia suauis erat, dictus est Melissus, quod videlicet mel Ioui praebuisset. Quia vero mellitus hic apparatus è bona ipsius voluntate procedebat, dictus est domi suae filiam habuisse Melissam; mellitam videlicet animi sui bonitatem, qua Deo conuiuium instruxerat. Deinde quoniam hac sua suauitate siue Melissa statim à Deo impetrauit eam gratiam per quam omnia vitae necessaria affatim semper affunderentur; dictus est & alteram filiam habuisse quae Amalthea sit nuncupata. Cum igitur & Melissam, id est bonam voluntatem, & Amaltheam, id est, affluentem omnium rerum copiam semper domi haberet, atque per has suas filias Ioui frequentissimum & quotidianum epulum instrueret, sinxerunt posteri, Iouem adhuc infantem, id est, in ipsa secunda ætatis infantia constitutum, à Melissi filiabus fuisse enutritum. Quod autem de Nocho scriptum habemus, idem licet de Adamo cogitare. Ex his igitur nunc ad Mem reuertamur: & quia Spiritum sanctum siue Amaltheam, id est, ipsius gratiam ad auxilium hoc nomine preceptor noster vocauit, videamus quoniam optimam huius vocis effigiem pingere possimus. Me sanè, quia auxilium significat, & coniunctionis etiam vim habet, nõ potest inter pauciora quam inter duo inueniri. Duæ igitur pingendæ figurae, sed sic vt sint coniunctæ, pro eo ac vocat. Me postulat significatio. Quæ igitur erit prior? Nempe eius gratia, per quam preceptor rogat, vt Lamet siue Spiritus sanctus vitam Canopi sui auxilium ferat atque adlistat. Hinc gemina nobis offertur figura; prior ipsius Spiritus sancti, vt adiuuet rogati, quem modò demonstrari per apicem Pontificum denotari: altera eius quo gratiam & auxiliu mortalibus effundit: quod ex iis quae modò dixi, liquet cornu esse debere. Bene igitur cecidit, quod non dissimiles hæc sint figurae, sed altera alteram queat representare, ita vt dum vna pingitur, vtraque picta videri queat, nec alterius effigies magnopere desideretur. Nam cyrbaia cornu, & cornu cyrbaianam

Oeneus quis, & quid significet.

Melissus quis fuerit, et quomodo primum Ioui sacra fecerit.

Melissa Melissa Melissi filia.

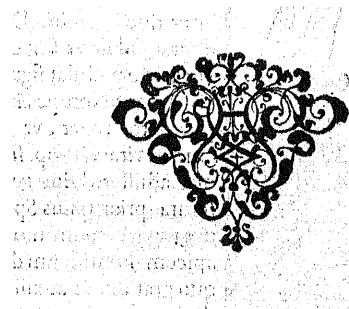
Amalthea Amalthea Melissi filia.

Mem littera pictura.

imitatur & ostendit. Quia tamen auxilium gratiæ potiùs habet rationem, & æquum est ut Lamet suam sibi vindicet peculiarem figuram; Cornu potiùs Amaltheas auxilium effundentis pingemus. Deinde quia omnis oratio ad vitam Canopo impetrandam tendit, ut ipsum Alef declarat; nihil melius inueniemus aut aptius, quàm illud vitæ simulacrum, quod & è scipione quem Canopus in Bembi tabula tenet, dependet, & ab Ori in loci flore confidentis sinistra manu tenetur. Hinc liquet optimam ipsius Mem figuram esse, quæ Amaltheas cornu deorsum omnia effundens prius pingit, & ei connectit nudam metam infernè parentem. Talis est minor Græcorum figura, ut liquet attentius intuenti. Nec multum maiusculus Græcorum & Latinorum character dignum. Minor priore sui parte propter lineam leuiter dextrorsum incuruatam, inuertum Amaltheas cornu clarissimè ob oculos ponit: posteriore parte vel tutulum refert, vel vitæ signum quod cum tutulo prorsus idem est. Coniunguntur autem hæc ad eum modum, ut cornu, Spiritus sancti symbolum, sinistrum sit, uti honoratius, pro eo ac fieri decere prius ostendi. Jam Spiritus sancti gratia præuertit Canopi vitam, & ideirco prius cornu siue Amaltheas siue Acheloi pingimus quàm vitæ, cui auxilium petimus, simulacrum. Elegantissima igitur est ipsius Mem pictura ea quam Græci retinuerunt: cui proximus character eiusdem litteræ maiusculus apud Latinos. Est verò hæc figura tanto aptior, quòd non Amaltheas tantum cornu & vitam designet; sed quòd duas etiam vitas queat indicare; alteram quam Spiritus sanctus singulari gratia infundit: alteram quam quisque sibi pro sua portione principio fortitus est. Deinde eadem pictura duos montes coniunctos refert, in eorum medio vallem relinquens: qua ratione rursus ad illa quæ de perpetua effusione dixi, alluditur. Verùm cetera quantum quisque volet habeant momenti: nos in cornu Amaltheas & Canopi vita coniunctis acquiescemus; & Deum rogabimus, ut amabilis hæc coniunctio, duabus figuris connexis denotata, continuum nobis sit adiumentum ad vitam æternam consequendam. quod meum votum Oeneus, Hercules, & Achelous mihi secundent.

LIBER

Nun.

N P I R T V S sancti auxilio generatim ad omnia in omnibus vitæ partibus implorato, primaria quædam additur auxilij forma, quæ illum ferè finem orationis exponit, quem Deus ostendit, dicens, *Orate, ne intretis in tentationem.* Totius autem periodi hæc est sententia: Ne connectas alium & pecus. Huius prima particula negationis vim includit, quam nos simpliciter citra alterius vocis accessionem *Ne* pronuntiamus. At in constructione orationis, dum nos denotamus quippiam nolle, paragonem siue syllabicam quandam vocem addimus, quæ per se posita, coniunctionis copulantis habet notationem. Dicimus ergo hoc loco *Ne-en* vel *Ne-en*, ut alij pronuntiant: unde facilis fuit ad Nun transitus, in voce præsertim ignota significationis. Interim non inelegans dictio est *Ne-en*, eo quòd prorsam & verisimilem voculam videatur continere, tametsi significationem nullam habeat hoc loco; ac præterea quòd consonantis sonum & ante vocalem, & post vocalem exponat. Ratio autem significationis in *Ne* non tam videtur è potestate litteræ per nares tinnientis pendere, quàm è conuersione ad contrarij notationem. In Hermathena docui, duabus his vocalibus A & E hoc præcipuum esse & proprium, ut litteram sibi tinnientem adsciscant, & id quidem summa ratione. Cum enim A recti motus index sit, & idcirco ad agendum hortetur; sitque conuenientissimum naturæ, ut id quod hortatur & incitat, gratum ei quod incitatur accidat, ac sese suauitate quadam soni insinuet; optimè factum esse iudicare debemus quòd ipsi A tinnitus accesserit, quo gratius sit audienti. Secundæ verò vocali ob eam causam tinnitus conuenit, ut fundamentum omnium in omnibus rebus audiendum sese non nihil altiore sono efferat. Interim tamen hæc littera tinniens & sonum per nares elidens, non est harum vocalium significationi necessaria. Neque enim dum *Ne* ut articulo vtimur, eam addere consueuimus, ut cuius sermonis nostri perito liquet. Nec item dum *Ne* pro vnione aut vinculo accipimus, eam admittimus. Dum enim legitimam coniugij copulam *Ne* dicimus, propter excellentissimam vnionem qua Deus sibi sponsam suam per æternum amorem deuinxit, nullo modo illam externi soni gratiam querimus, ne vni ad sese & alia vnenda quippiam deesse videatur. Sed hæc nos longius abstraherent. Porro præter eam quam dixi causam, alia accedit ratio; & ea quidem primaria ob quam his duabus vocalibus tinniens littera nonnumquam addatur. Cum enim summum linguæ nostræ artificium non solum è natura litterarum per se consideratum pendeat, sed ex ordine etiam earum dum in vocibus coniunguntur, voluit nomen elator, ut his duabus vocalibus creberrimè vsurpandis littera adderetur; cuius beneficio ordo in ipsis qui in simplicibus & indiuiduis esse non potest, oritur; & huius ratione alia voces ex ipsis deriuarentur per conuersionem. Ex A enim per conuersionem nihil gignitur, neque item ex E. At si litteram N addas, confestim ex *Ne* fiet *Ne*, & ex *En* fiet *Ne*. Hanc itaque potissimum ob causam sermonis architectus litteram admittit tinnientem; gratam illam quidem ceteroqui; sed hac ratione non gratam modò, sed penè etiam necessariam ad rerum naturam & varietatem vocali pictura exprimentam. Conuersio autem hæc sermoni nostro peculiaris sic in vsu venit, ut significatio prorsæ vocis per versam clarior euadat: quod aliquid quando fit per oppositionem contrariorum, quæ inter se collata maiorem accipiunt lucem; aliquando per proprietates quasdam prorsæ vocis, significationem vel consequentes necessarios, vel præcedentes, vel cónexas, vel alioqui maximè facientes ad eius quod prorsæ voce denotabatur aut indolem aut vtilitatem. Ut igitur vocabulorum faber aliud in alia voce spectauit, & semper id elegit quod cognitum dignissimum putaret, ita in *En* & *Ne* prorsus se præstitit admirandum. Cum enim videret, vocula aliqua opus esse quæ negationem indicaret, & negationis nulla sit essentia, nec possit negatio cognosci nisi per affirmationem; rerum sibi naturam proposuit sequendam. Quæsiuit igitur

Nun vocis significatio.

Ne-en.

A & E proprium, ut littera tinnientem sibi sciunt.

Et.

Conuersio vocalium Cimbriæ lingua peculiaris.

Ne-en vocis artificium & vsuatura.

quidnam esset summum in iis quæ de rebus affirmantur, vt eius videlicet oppositione designaret negationem. Paullatim itaque ab infimis ad superiora progressus, ad ipsum Esse & essentiam venit: vbi cum videret, & Esse & essentiam ab Vno manare, tamquã supremo principio, vocabulo Vnius conuerso vsus est ad negationem denotandam; quoniam Vnum & nõ vnum oppositorum omnium suprema videretur. Quod si hanc conuersionis formulam plebeio more consideres, nihil fortasse quod magnopere admirari debeamus, videbis: si cum sapientiæ studiosis & ipsum Vnum & ipsum nõ Vnum examines, tanta rerũ moles & varietas occurret, vt nesciam quis hominũ par esse queat iis vel eminus dumtaxat per visa quædam imaginaria cognoscendis. Equidem lubenter fateor, quãto Vnũ magis intueor, tanto me ignorantia meam magis intueri; nec ingenij mei vires sufficere; vt sincerã aliquam eius mihi formem notionẽ. Deinde cum ad Non Vnũ venio, & id recte examino, sentio quãm principia nihil intellexerim, dũ inter Vnũ & nõ Vnum nescio quãm maximã mihi oppositionẽ somniabã. Deprehendo enim Vni nihil propinquius esse quãm non Vnum, nec magis ab eo distare, quãm binarius distet ab vnitãte. Hic igitur statim velut attonitus perturbor, & tandẽ sentio, me nihil aliud quãm non Vnum intelligere, nec vilo modo posse ad vnius aspirare cognitionem. Rursus dum id rursus expendo, nescio quibus tenebris inuoluor, & dubito an non Vnum omnino vel sit vel intelligi possit citra Vnius cognitionem. Quid multum? Nullum exitum inuenio, & tandem in eo acquiescere cogor; Vnum dumtaxat à nobis per negationem cognosci posse; & idcirco nomenclatorem nostrum admirabili artificio ex *Ente* fecisse: & in ea versione non solum ad oppositionem spectasse, sed hoc etiam monuisse, nos frustra verã cognitionem Vnius querere, sed eius non aliam haberi posse quãm negatiuã, quã videlicet nobis ostendat, non quid Vnum sit, sed quid Vnum non sit. Sic enim se habet Vnum in tota rerum vniuersitate, vt punctum in magnitudine: quod ipsum vt principium est omnis magnitudinis, ita nec linea est, nec lineæ pars; nec planities, nec eius pars, nec corporatura, nec eius pars: & simpliciter, cum omnium dimensionum sit principium, ipsum nullam omnino habet dimensionem, atque idcirco per solam cognoscitur negatiuã. Eodem modo Vnum nihil est eorum omnium quæ vñ dicuntur, & tamen principium est eorum omnium. Cum enim vnum nullam admittat diuisionem, nihil est eorum omnium quæ diuidi possunt, non magis sanè quãm vnitas est: vel binarius vel ternarius, vel vllus omnino numerus eorum qui ex ipsa oriuntur. Hanc autem cognoscendi methodum, quã sola nobis negatio monstrat, non inuenies alia voce, quãm hac ipsa Vnius, denotatã. Quamobrem cum Deus sola hac via & ratione cognosci queat, cognitio vnius propria est Dei cognitio. Ens autem tametsi altissimũ videatur, non includit tamen hanc formã & notionem negatiuã omnium quæ numeris distingui discernique possunt. Rectissime igitur nomenclator noster ex *Ente* hæc fecit, id est, ex Vno negationem, supream, videlicet viã ad Deum cognoscendum; cum nec Deus, nec Vnum cognosci queant per affirmationem. Quanto igitur plura nouerimus quæ Vnum non est, tanto propius ad Vnius cognitionem veniemus: & eadem methodo quanto plura nouerimus quæ Deus non est, tanto maiorem Dei habebimus cognitionem, quoad eius aspirare potest captus humanus. Quãrum, bone Deus, gratiæ in sermonis nostri architectum effudit, quã largo cornu Amalthea ingenium eius rigauit! Omnes hactenus Philosophi de Vno disputarunt & Ente, sed necdum tantum lucis inuenerunt, quantum his duabus voculis *Ente* & *Ente* continetur. Porro si æquẽ ab Entis nomine ducere vocabulum negationis, nisi mens eius acutius rerum naturam & ordinem inspexisset, deprehendisset quẽ summum cognitionis humanae gradum in Vno & non Vno consistere, minimè verò in Ente & non Ente, vt quidam fortassis putarent. Verũ quia tota philosophia his duabus vocibus includitur, nec vllus finis est eorum quæ de his disputari possent, nobis satis erit sermonis nostri artificem laudasse, ac et tantã cognitionis rerum omnium de voculis his duabus afferuisse, quãtam humana potest capere natura. Ostensa modò veluti pertransennam, & id quidem in obscura Platonis specu, ipsius vocis *Ente* notatione, contem- quens est, vt videamus quãnam pictura meram negationem omnia tollentem exprime- re possimus. Mihi certè ardua res videtur id pingere quod nihil omnino sit. Ferunt fuisse pictorem, qui cum nihil præter velum pinxisset, & ad tabulam spectandam alium vocasset,

Vnius cognitio difficilissima.

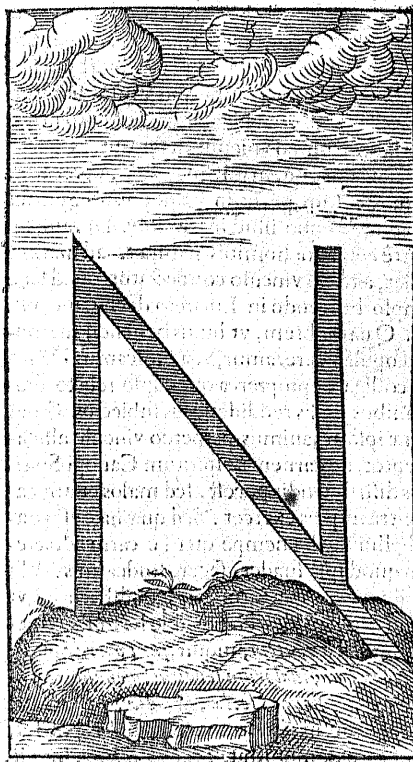
Vnius cognitio, Dei cognitio est.

Dei quã maxima cognitio.

Nun littera figura.

vocasset, dicitur rogatus fuisse, vt velo ablato picturam suam daret inspiciendam. At hic præter velum nihil pinxerat, & illud quidem tanta arte, vt ceteros falleret, credentes sub velo tabulam fuisse. Verũ quamuis post velum huius nihil fuerit, non potuit tamen hæc pictura dici pictura ipsius quod non est, fuisse, cum velum clarè demonstraret. Diceret aliquis, Gryllos & Chimæras & id genus monstra loco ipsius quod non est, posse pingi. Id nequaquam ita est, cum hæc dum pinguntur, esse fingantur, & spectantibus affirmantes, non negantes offerant notiones. Quid igitur reperiemus? Sis bono animo, Alphabetarius noster magister nos hac querendi molestia leuauit. Habent enim & Græci & Latini optimam negationis picturam; quæ non solum significat rem non esse, sed nec fuisse, nec vnumquam futuram: quã vt intelligamus, oportet ad summam affirmationem ascendere, quã humana mens Deo, per analogiam ad hominem, tribuere potest. Neque enim aliter vel Deo vel Vni aliquid adscribere possumus, quã per voces analogicas à rebus humanis sumtas. Verũ ne longis tibiis hæc canamus, & rem alioqui per se prolixæ cogitationis oratione nostra reddamus prolixiorẽ, dicamus Deum siue Vnum purum actum esse, siue puram vitam, quã se ipse contempletur, & sui contemplatione gaudet atque viuit. Nunc igitur si vlla vita vita est, hæc maximè vita est, & idcirco dignissima quæ per vitæ picturam intelligatur, vt pote ea per quam omnia alia quæ viuunt, tamquam è primo fonte vitam suam hauriunt, spiritus omnia permeantis diffusionẽ communicatã. Nunc igitur vnã habemus picturæ partem, quã ipsius Vnius vita designatur, quæ suprema est Vnius analogica cognitio. Per negationem quidem propius attingimus ad Vnum, vt ab omnibus seiunctum; verũ analogica cognitio gratior nobis est, & sensibus & imaginationi familiarior, per quã res sub ratione cuiusdam motionis siue actus cognoscimus. Hinc Deus sapius per seipsum iurans, vitam suam iurat, *Vno ego*, dicens, eo quod homines, quæ Dei sunt ad suã naturam applicantes, suauius de rebus diuinis cogitent, & earũ sese meditatione pascant. Sed quid? dices: Num quia vitam Vnius pingis, ex eo negationem Vnius intelliges?

Vni artificissima pictura.

Minimè. Quid igitur? Audi. Dixi antè, quæ dextrorsum vergunt, ea exterius prodire, & à nobis discedere. Maximè autem à nobis remouentur & extra nos sunt quæ numquam ad nos redeunt: vnde bene nostrates, Antuerpiani præsertim, diem quartum elapsum *Extremisteren* vocant, quasi omnino vsus eius nobis iam sit ablati. Quamobrem si notare velis quicquam sic cum vita dissidere & ei opponi, illud pingas quod nec parte sui anteriore, nec parte sui posteriore vnumquam sit cum interiore vitæ principio coniungendum, sed semper extra Vnius vitam mansurum. Hanc pingedi rationem non à Protogene, neque ab Apelle optimis subtilissimæ lineæ pictoribus petemus, sed ab Euclide mutuabimur. Apud hunc enim Parallelae lineæ ita definiuntur, vt in eodẽ plano numquam conueniant, tametsi vtrinq; ad infinita spatia producantur. Cum igitur in vitæ figura duæ lineæ ad acutum angulum coeant, altera sinistra & interior, altera dextra & exterior, pingatur linea tertia exteriorẽ vitæ lineam extremo in puncto contingens, quæ sit interiori vitæ lineæ parallela: quã sic collocata, mox cernis necessariam sequi negationem; videlicet eas lineas tam esse distinctas, vt numquam sint sese contacturæ.

Extremisteren.

Parallela lineæ quæ.

Eturaz. Viden' nunc pictam negationem ex eisdem naturæ principis, è quibus Geometrica doctrina suas petit demonstrationes? Nunc igitur tandem quiuis agnoscat, quàm fuerit necessarium accuratè nouisse quid dextrum, quid sinistrum; quid exterius; quid ad nos tendens, quid à nobis remotum iuxta veterum sententiam & naturæ legem diceretur. Hinc enim perspicuum, interiorè lineam in vitæ figura dignitatis plus habere; & tanto propius ad vitam pertinere, quanto spiritus qui intus, ipso corpore externo magis viuere videtur. Quamobrem linea externa externam vitæ lineam exterius tangens, parallela facta est interiori lineæ, denotatur nimirum omnis vitæ & omnis esse negationem. Ego certè hanc picturam pluris facio, quàm quicquid vnquam tabularum Romani Græcis eriperunt; & in ea tantum dico artificij latere, vt nullis codicibus, quamuis magnis, satis posset exponi. Quamobrem nos hac infinitate missa, ad alia pergamus litterarum simulacra; cauentes interim diligenter, ne infelicem hanc lineam, sempiterno diuortio ab Vnius vita, & de necessaria rerum consequentia, ab omni Esse discedentem, sequamur.

Samecht.

SAMECH Hebræi, plurium quàm trium consonantium impatientes, sine suo mutilarunt; quem Syri tamen hactenus retinuerunt, אססס cum Tau in fine dicentes. Nobis Samecht dicendum est, quo significatur, Simul connecte. **Sam** enim dum verbum est, idem significat quod in vnum congregare: quod per conuersionem vocem **Mas** reddit, quo res multæ simul aceruatæ denotantur: vbi dignum annotatu, tempus in **Sam** longum esse, quod in **Mas** correptum auditur: qua in re insignis admonitio delitescit. Docet enim nomenclator longo tempore opus esse ad congregandum: & vbi omnia congregaris, breui temporis momento totum aceruum posse dissipari vel prodigalitate, vel furto, vel bello, vel incendio, vel aliis modis sexcentis; atque idcirco animum non esse adiiciendum vehementius aut ad feruili opera coaceruandû, vel ad aceruum nimio amore complectendum. Eadem vocula **Sam** vt aduerbiû vsurpatur pro simul. **Hecht** autem est firmiter connectere. Ab **Et** enim quo Vnum notatur, fit **Etch**, & hinc **Esth**, quod est vnicum vel natura vel lege. vnde **Hecht** pro firmiter connectere; spiritu studium denotante, & laborè qui ad vniendum feratur. Samecht ergo magnam vim coniunctionis & vnionis declarat, quam hîc magister deprecatur. Rogat enim, ne firmo vinculo ipsum Altum & ipsum pecus in Canopo suo Spiritus sanctus connectat: quod eodem modo capiendum quo illud in oratione Dominica: *Ne nos inducas in tentationem*. Meretur certè corrupta hominis natura & ad malum semper procliuus, vt à Deo ipsi malo cui inhiat, æterno vinculo connectatur; quod sanè iustitia eius fecisset, quemadmodum exemplo horrendo in Lucifero declarauit, nisi immensa bonitas & clementia intercessisset. Quamobrem, vt huius beneficij memores simus; eo modo hanc corporis & mentis copulâ deprecamur, vt agnoscamus Deum iusto iudicio nos posse cum belluina naturâ colligare, propterea quod ipso relicto draconem adhaerimus, & nos sponte terrenis omnibus malis reddiderimus subiectos. Quid igitur Deo imputari posset, si nos ei quod præ ipso amauimus, perpetuo vinculo alligaret? Non citra mysterium igitur rogat præceptor, ne carnem & spiritum Canopi Spiritus Dei connectat: qui non solum Dei donis distribuendis præest, sed malos etiam castigat, dum Deus iram suam & furorem contra impios exercet. Sed quæ hæc est connectio altæ & sublimæ partis cum natura belluina? Ea nempe qua sic carni adhaeremus, vt eam sequamur; & non aliud, quàm quod ipsa suadet, facere studeamus. Vbi igitur ratio siue mens sublimior pars hominis ita veterinæ carnis naturæ adstricta est, vt ei non repugnet, sed veluti pedanea in sententiam eius descendat, illic hæc est connectio: quam vt agnoscas, D. Paullum audias: *Manifesta autem, inquit, sunt opera carnis: quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, venesicia, inimicitie, contentiones, emulationes, ira, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidia, homicidia, ebrietates, commestationes, & his similia*. Quid autem Spiritus sanctus nobis præstet, dum nos ab hoc vinculo eximit, idem eodem loco demonstrat. *Fructus autem, inquit, spiritus*

Samecht vocis significatio.

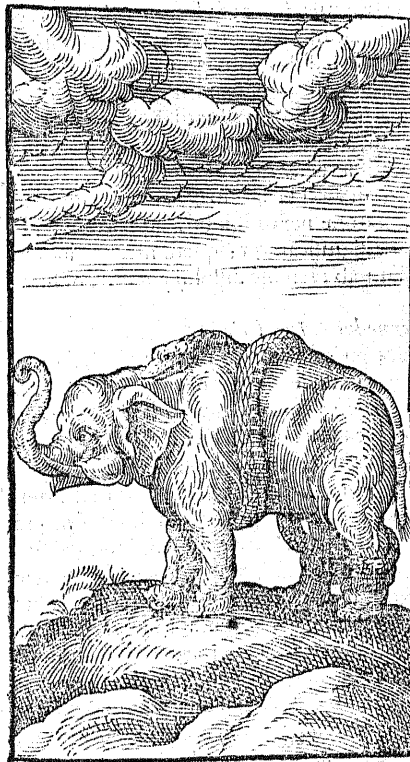
Sam. Mas.

Hecht. Etch. Esth.

Animus à carnis desideris abstractus.

Carnis opera.

Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Hæc igitur præceptor discipulo suo petit, dum eum cupit à carnis vinculis liberari. Verùm confirmatæ connexionis certissimum est argumentum, si quis tam profligatæ sit frugis, vt spiritus & carnis pugnam non amplius in se persentiscat, sed quò libido trahit, citra omnem conscientiæ morsum pronus feratur. Certè feruentissimis precibus Spiritus sanctus, rogandus, ne nos suat hoc vinculo veterinæ nostræ naturæ alligari. Nam si in hac vitæ ad hunc modum vincti maneamus, certum est, nos in æternos inferni carceres precipitandos, nec vnquam inde soluturi, vt D. Paullus disertis verbis his prædicat, qui carni suæ adherent. Nunc ad picturam. Nullius litteræ aut facilius, aut notior est figura. Quis enim ignorat, promptissimè ad ligandum vincendumque instrumentum funiculum esse? Hunc igitur quouis modo delineaueris, Samecht satis clarè expresseris & oculis subieceris. Alij enim aliter funiculum pingunt: nec vnquam Latini aut Græci habent figuram. Hebræi funiculum eo modo parant, vt alter finis oculum habere, & per hunc alter finis transmitti videatur: quo modo paratus, expeditus est ad constringendû. Certè in nulla litteræ figura hieroglyphica ratio constantius est reuera. Verumenimverò dum in eo quod cuius vel mediæ plebe obuium est acquirimus, vereor ne non satis reconditum sollertissimi Alphabetarij magistri artificium assequamur, & ne nobis idem hîc eueniat, quod antea in Mem deprehendimus. Illud enim inter alia summæ artis est, sic artem simplicitate quadam dissimulare, vt ea vix à sagacissimo quoque animaduertatur. Expendamus ergo iterum paulò accuratius, an hic nihil delitescat quod se prima fronte non prodatur. Nemini dubium est, quin huius litteræ pronuntiatio serpentis sibilos imitetur; atque idcirco ab Atticis quondam plurimis vocibus eiecta, quati homini hic sonus indecorus esset. Scio agrè laruros Sueuos & Allemanos, si quis validis lateribus efflant, vel exsibilent, vel minus iudicet quàm ipsi arbitrantur habere suauitatis. Verùm quid aut illi aut alij de sermonis lenitate & æquabili iucundi soni tenore sentiant, nostra non refert, modò sibilum sibilum esse permittant. Pergamus modò, & ex sibilu ad serpentem progressi, consideremus an serpenti nihil sit cum Samecht siue æta copula cognationis. Et legimus apud idoneos auctores, & circa Neapolim in dorso montis Phlegræi quâ lacum respicit, didicimus, archissimum omnium nexum esse, quo se serpentes in coitu complectuntur. Nunc quis est in nostra religione, qui nesciat primum mentis & belluinae nostræ naturæ nexum à serpente fuisse colligatum, & idcirco non immeritò serpentinum nexum posse nuncupari? Quando igitur hîc non de alio quàm de hoc nexu fiat sermo, an non aptissimum fuerit & congruentissimum symbolicis in pingendo sculpendoque rationibus, si serpens pingatur, ipsius de quo loquimur colligationis auctor? Adde modò & illud, serpentem & funiculum simillimos esse, & plurimos sic funiculos fieri, vt serpentis formam imitentur. In humano corpore tæniæ nascuntur ad multorum cubitorum longitudinem, seuissimum homini malum, quæ mulieris tæniis, quibus capillos colligant, simillimæ videntur; quæ non iniuria serpentes quoque possent nominari. Sed nullis his, & filici commendatis, qua malè pereant, de aliis serpētib; cogitemus;

Samecht litteræ figura.

Serpentium in coitu archissimus nexus.

Tæniæ in humano corpore nascuntur.

cogitemus; inter quos cum natrices, tum alij tenui longitudine funiculos non male referte cernuntur. Quid? quod non in hoc modo minorum anguim genere & similitudo & prona ad vincendum natura spectatur, sed in maioribus etiam quos India & Africa contra elephantos dicitur educare? Nam si draco vnus postica corporis sui parte elephanti animalis omnium robustissimi alligare & immotos pedes potest continere, quam rogo vim maiorem ad vincendum reperiemus? Profecto in his modo expositis satis causae videtur esse, vt pro Samecht serpens pingeretur, vtpote animal non solum maxima ligandi vi praeditum, & funi simillimum, sed primum etiam & solum cui mentis humanae & veterinae naturae nexus acceptus sit ferendus. Ceterum licet haec luculenta ratione nixa videantur, & serpens in hieroglyphicis & frequens sit & variis modis vsurpatus, adiciam tamen id quod de nodo Herculeo mihi persuasi. De huius origine & nominis causa plurimos consului, cum veteres, tum recentiores; sed neminem vel audiui vel legi, qui quicquam de eo quod probabile saltem videretur, aut diceret aut scriberet. Erasmus dum adagium explicat, re quam agebat deserta, ad Gordium nodum confugit, vt cum nihil haberet quod de alterius diceret origine, ignorantiam suam huius mentione celaret. Plinius indicat Herculis nodum sacrum habitum fuisse, & creditum conducere ad sanitatem. Plutarchus sponsae cingulum Herculis nodo neci solere dicit, quem sponsus deinde in thalamo dissolueret. Athenaeus Heracleotarum facit in signe: verum dum alius aliter eius meminit, nemo est qui causam ob quam sic vocetur, ostendat. Nobis itaq; tentandum ecquid in hac antiquitate queamus inuenire veritatis; & nodum quem nemo haecenus aut soluit aut discidit, expedire. Herculem vim masculam mundi esse & verbi incarnati figuram, no semel alibi indicaui. Huic statim a primis incunabulis cum duobus serpentibus proelium fuit ineundum. Qui vero hi duo fuerunt serpentes quos verbum incarnatum strangulauit? Qui alij quam draco humani generis hostis, & mors corruptam nostram naturam depascens, sine caro concupiscens contra spiritum, verissima draconis & filia & succuba. Cur enim naturam nostram corruptam a dracone in nobis generatam serpentem non vocemus, si vera sit serpentis soboles, & eodem veneno quo ipse serpens, in nobis grassetur, ac mortem afferat; & iidem omnino fructus sint huius & illius non de D. Paulli modo, sed de totius etiam sacrae scripturae testificatione? Vt enim e pomis arbor; ita e fetibus belluae censeantur par est. Quid? an non D. Ioannes Iudaeos vocauit gemina viperarum, & ipse Christus diaboli filios? quod cum ita sit, geminos serpentes; alterum diabolum, alterum a diabolo in nobis genitum agnoscamus necesse est. Nec vllus vnquam aut serpens masculus femellam, aut femella masculum tam arcte complectitur, quam diabolus carnem & caro diabolus: qua de re factum, vt hic cacodemonis & corruptae naturae nexus duobus serpentibus arcto nodo & difficillimo ad dissoluendum colligatis significaretur; quem idcirco nodum Herculeanum vocarunt, quod non ab alio quam ab Hercule dissolui posset. Ad hunc alludit Horatius, in Arte poetica dicens:

Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus Inciderit.

quo loco me pudet eorum qui haecenus in hunc poetam vel commentaria scripserunt, vel annotationes. Quid enim oscitantius, quam hic de vindice illo nescio quid comminisci, qui debitorem nexu obligatum, & iam iam a creditore ducendum, vel numerando vel pro eo spondendo liberabat? Atqui haec tamen huius loci interpretatio doctissimo viro debetur. Praecipit Horatius, ne Deus in parteis vocetur, nisi difficultas incidat, quam non alius quam Deus e machina expedire possit: quod generatim ille quidem explicare potuisset, sed visum est elegantius, si priuilegij, quod excipitur, exemplum indicasset: quo fit, vt vindex hic non homo quisquam, sed Deus aliquis sit intelligendus. Nam si ab homine nodus solui posset vel numerando vel spondendo; quid rogo hac Horatiana exceptione putidius aut absurdius? Vindicis igitur vocabulo Hercules hic denotatur; qui cum Alexicacos sit, Latina voce optime vindex vocabitur, eo quod ab omnibus malis totum orbem vindicasse dicatur, occisis vbique terrarum & tyrannis & ceteris monstris; remotisq; omnibus difficultatibus quibus humanae vitae commoditas impeditur. Quod si hic Deus vindicis nomine dignus non est, haud video quis vindex dici aut debeat aut possit. Alexicacon autem alij Auerruncum, alij malorum depulsores, alij alio nomine vertant: mihi sane nec aptius, nec significantius, nec Latinius quicquam

Serpentes India & Africa contra elephantos educare dicitur.

Herculeanus nodus.

Herculis infantis cum anguibus duobus pugna quid sibi velit.

Horatii locus explicatus, de nodo digno vindice.

Hercules vim dicitur quomodo dici possit.

Alexicacon Hercules.

occurrit, quam si vindicem interpretemur. Dixit ergo Horatius, *Nec Deus interfit, nisi nodus aliquis incidat dignus Hercule*, cuius ex in orbe partes fuerunt, vt homines ab omnibus difficultatibus & malis liberaret atq; vindicaret. Vocatus ergo nodus Herculeanus qui nulla humana vi, sed solius Herculis viribus potest dissolui. Inter omnes fabulas poetarum nulla vel antiquior est, vel latius saepe omnes diffudit nationes, quam ea quae de Herculis laboribus conficta est: qua de re liquet, eam & ab Ogeniis illis patribus manasse, & maxima salutis humanae mysteria texisse. Verum non patiuntur haec nostrae elementorum angustiae, vt eam fusius persequamur, eoq; satis esto, quis nodus Herculeanus apud antiquissimos verae religionis vates fuerit vocatus, indicasse. De hoc nodo Christus in cruce triumphauit, & Spiritus sanctus, quem Hermetis siue Mercurij nomine praefici denotarunt, perpetuum huius victoriae in caduceo suo gessit trophaeum: quod nomen accepit a malo deprimendo. Hoc videlicet Manes euocat orco, hoc pacem adfert & gaudium, hoc animos beatos ad caelum subuehit; & cetera praestat quae de caducei potestate a poetis, licet vim eius non assecutis, praedicantur. Ceterum illi egregie falluntur, qui in serpentibus sacri aliquid esse crediderunt, cum contra hi praferatur a Mercurio tanquam latissimum nuncium, quo nimirum omnibus palam faceret, duos coniuratos & indissolubili nodo conexos humani generis hostes superatos esse, & sub pedibus veri Herculis coculcaros iacere. Cum enim hoc maximum illud sit & latissimum nuncium & diuinum Euangelium, a quo Mercurius Dei nuncius inter mortales potissimum vocatur; quidni eius monumentum semper omnibus ostendat, vt in interpecino bello subiugatis hostibus duobus exitiosissimis finito, gaudeant & iubilent, & Io triumpho Io perpetuo canentes, Christum Imperatorem suum ad caeleste capitolium sequantur. Bene igitur Caduceum a *Ca* ducit, id est, a malo de primendo nome habet, & vt pacis symbolum celebratur, & duorum hostium arctissimo foedere colligatorum trophaeum praefert: qui quod semper conspirarent, capitibus sese mutuo adspicientibus pinguntur; & id quidem ea ratione, vt quamuis inferne virga teneantur, supernae tamen colla ab ea quam possunt longissime retrahant, & eam minus sibilis impetere videantur. Semper enim diabolus & caro contra virgam Dei conspirant, id est, rectae rationi & spiritui, omnia ad bonum dirigenti, communibus viribus & venenato & mortifero afflatu repugnant. Virga enim qua Mercurius gestat, eam nobis significat de qua Dauid in quadagesima quarta ode cecinit: *Virga directionis, virga regni tui*. Porro quo primi nomenclatoris meus propius his in rebus inspicatur, videamus qui serpentem vocarit. Fortassis enim & huius illud fecerit nomen; e quo aliquid colligi queat quod mecum faciat, & hanc nostram probabilior reddat assertionem. Duae mox nomenclaturae in sermone nobis vernaculo occurrunt, duobus, vt videre videor, serpentibus sic tributa, vt altera domesticum, altera externum hostem designet. Quae enim maiorem serpentem vocamus, cuius ma-

Mercurij caduceum.

Caducei ergo non significatio, & uisus.

Mercurij virga cuius rei symbolum.

Quae.

Draconis etymon.

De.

Hae.

De.

Hae.

xima effigies in Septentrione duas vitas vinculo suo conectere videtur. Hic geminam sui nominis ratione habet, alteram, vt ex *De-hat* vox conponatur, quo significatur, ad nocendum laedendumq; vehementer pronum esse. *De-hat* enim id est quod noceo, & *Hae* maiorem in modum quippiam desidero. Potestne quicquam significantius draconis naturam exponere, de quo Christus ipse dixit, quod homicida erat ab initio? Altera nominis ratio est *De-hat*, id est, communis & publicus harpagogon, Trahit enim omnes ad se velut harpagogon quidam, & tractos firmiter tenet, eorum validissimo vnico suspentes. *De-hat* enim eodem nomine denotantur; alterum, draconem summa procliuitate ad nocendum perpetuo ferri; alterum, ipsum publicum omnium mortalium esse harpagonem, & ab ipso tamquam ab vnico terribilissimos homines & trahi quod velit, & annexos tenere.

T T ginem

ginem intutor, foedissimo spectaculo interesse, quod Romani exhibere solent carnifices, dum cōdemnatos ad scelas Gemonias vnco trahebant. Non possum, ita me Mercurius amet, fatis admirari nomenclatoris artificium, dum sic res ipsas nominibus depictas video, vt nullo sermone, quāuis prolixo, eas oculis subiicere melius possis. Habemus modò magni serpentis nomen, & in eo foedissimam & truculentissimam arctè quippiam retinendi rationem. Alterū nomen est *Slang*, quo minores serpētes vocamus: cuius symbolica ratio illud prorsus exprimit scelus, quod corrupta nostra caro designat. Quid enim aliud est *Slang*, quàm *stel-hang*? quo significatur id quod animam suspēdit ac strangulat. *Hang*-dies nos eum vocamus qui fures suspendit, & generatim pro carnifice vsurpamus, eo quod nostratibus nullum supplicij genus infamius habeatur, quàm suspendio vitam finire. Serpens igitur nos ter domesticus *stel-hang*, id est, carnifex, animam mortifero nexu strangulans, nominatur: quamquam hoc aequè patri atq. soboli conuenit. Vide, quæso, duarum vocum consensum. Altera vncom publicū significat, quo homines ad supplicium trahuntur: altera carnificem denotat, qui animam feralei nodo suspendit ac strangulat. Prisci Ianigenæ aliud adhuc vocabulū vsurpabant, quod ab ipsis Latini hæcenus retinuerunt. Anguis idem est ac si *Hang-wis* dicas, id est, funis è corticibus vel viminibus contextus ad suspendendū & strangulandum. Adspirationem compositionis lenitatis gratiā reiecit: & alioqui *Hang* ab *Ang* derivatur, & significationis suæ rationem ducit. Quid hæc etymologia eidentius, in qua nihil immutatum, præterquam quod duplex digamma, quo Latini carēnt, in simplex transiuerit? Vnde Hebraei *חג* deriuauerunt, non admodum nostra refert: mihi certè videtur Anchis pro Anguis principid dixisse; sed potest, dū vocales ab initio sunt reiectæ, & perpetuo ostracismo condemnatæ, vocem aliter pronuntiasse. Sed in Hebraeis vocibus omnis originis vocum inquirēdæ ratio communis illo plebiscito perturbata est, quo statuitur, vt radices tribus dumtaxat consonantibus pronuntiantur. Hæc enim lege nunc hæc; nunc illæ consonantes è medio sublata, voces ita reliqueūt mutilatas, vt natales vix agnosci queant. At bene valere iussis Iudæis, ad rem quam agimus, reuertamur. Quæsiuimus, quam figura Samecht, id est, arctam connexionem exprimeret possimus; eam, inquam, connexionem qua draco mentem nostram carni & veterinæ nostræ naturæ firmissimè copulauit. Inuenimus deinde nihil ad nexū aptius firmissiq. esse, quàm serpentem. Accessit mox & illud, hunc totum nexum, quo carni sumus deuincti, serpentino nodo colligari, atq. eum vocari Herculanum. Præterea deprehensum est, nomenclatorem nostrum serpentem tribus diuersis vocabulis notasse; quorum singulis foedissima hæc connexio foedissima via & ratione fieri demonstratur.

Slang.

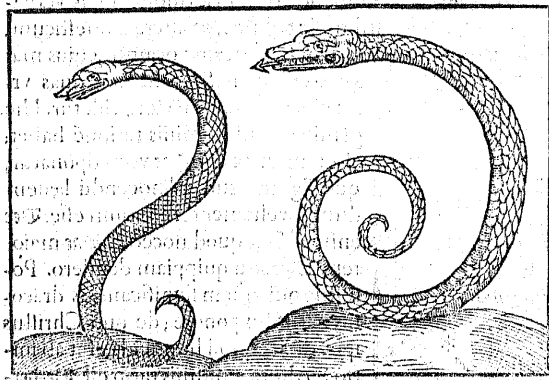
Hang dies.

Anguis notatio.

Hang *Slang*.

Hebraicæ vocum originis inquirēda ratio vnde perturbata.

S littera figurata.

Quamobrè si Samecht ex huius excellentissimi præmōstratoris indicij & monitis aspectabili simbolo oculis subiicere volumus, nō aliud quàm vel serpentem vnū, vel duos pingere debemus: quod dū faciemus, nō hieroglyphicæ tantū picturæ, sed ipsius etiam fonti quo littera profertur, videbimur habuisse rationē. Latinorū S vel duos serpentes caudis connexos, vel vnū potest referre. Maiusculū Græcorū *Sigma* nodū repræsentat Herculanū: ceteræ eiusdem litteræ figuræ tametsi variæ sint, omnes tamē serpentem referūt tortuosum. Quamuis igitur quæ prius de funiculo dixi, facillimè viderentur & simplicissima, sunt tamen magis vulgaria & plebeia, & longissimè remota ab illis arcaneis quæ nobis cum priscorum fabularum sermonis nostri architectus consideranda & diligenter expendenda proponit. Profectò non video qui nō vel p̄ illud obtrusiores dici debeamus, si nec de serpentū natura, nec de Orphicæ theologia, nec de clarissimis vocum quibus serpens nominatur, rationibus ad eam tandē noticiam veniamus, vt serpentis figuram censeamus aptissimam ad Samecht exprimendū.

Hain.

Hain.

VENIMVS modò ad litteram qua nulla est apud Hebræos magis dubiæ pronuntiationis. Plerique adspirationem gutturalem esse dicunt. Nos, qui scimus singulis litteris suos esse peculiare sonos, tametsi ab Hebræis & aliis pronuntiatione maiorem in modum sit corrupta, dicimus hanc litteram gutturalem esse; illam quidem & reuera ex imo pectore proferendam; sed minimè eam quam Hebræorum vulgus suspicatur. Sonat enim G cum adspiratione ex ipso pulmōne altius efflandum, quo nostrates in fine maximè vtuntur; vt in *Hoogh/Boogh/Doogh/Boogh/Wagh/Hagh/Lagh* & similibus. Nos tamen non semper adspirationem addimus in scribendo, eo quod ipsum G ita ferè proferatur, vt plerumq. in ore plurimorum adspiratur: Sicalij Gh, alij G simpliciter scribunt. Illud interim certum aurium est indicium, G in fine nobis semper ex præcoradii duci, atque idcirco G adspiratum esse. Hinc Alphabetarius doctor huius litteræ nomen cōtra regulam & normam aliorum, quibus litteræ ceteræ vocantur, sic construxit, vt sonus ipsius elementi, cuius nomen est, non in principio vocis, sed in fine audiatur; quo videlicet nomen elementi naturam sequeatur: qua re non animaduersa, magna oborta est de litteræ huius potestate & pronuntiatione caligo. Certè hæc vna est illarum quæ ad orationem explendam in Alphabetum sunt adscitæ; ceteroqui minimè necessaria; cū eius loco Gimel cum adspiratione pingi posset. In Genesi *חג* hanc in principio litteram habet, & ab omnibus Gomorra effertur, nemine vnquam aliter pronuntiare molito. Eodem modo *חג* Gothoniel proferunt. Nec quisquam *חג* aliter effert quàm Gaza. Santes Pagninus scribit, à plerisque putari hanc litteram vocalem esse, quibus non assentitur; at ipse interim pronuntiationem eius scripto tradi posse negat, quamquā in fine ah sonare dicit. Sed quia apud Hebræorū Grammaticos nihil certi est, nos altius è primis vocum originibus germanum eius sonum eruamus. Primum itaque ipsius litteræ nomen consideretur; quod Hebræi *חג* scribunt, & ab alijs Hain, ab alijs Ain pronuntiat. Hic prima confusio orta est ex eo, quem paullo antè commemorauimus, ostracismo, quo nimirum vocales exclusæ sunt à principe vocum sede. Nos vocalem postliminij iure in locum suum restitentes, Ogen legimus, puncti, quod sub Iota est, nulla ratione habita; atque hæc via oculos non oculum deprehendimus notari. Videmus itaque de peruersa ipsius litteræ pronuntiatione & vocalis à principio repulsa, Hebræorum nomen à voce nostrati corruptum esse, & è plurali singulare factum: nisi fortè per metathesim legas *חג* *חג* / pro *חג* *חג*. Habent Hebræi aliud verbum quod excacare significat; *חג*, quod si veritas, *חג* / id est, spolio siue orbo oculo nobis dicitur; ubi apertè Gh adspiratum auditur. Ex eodem fonte *חג* pro, amore mulieris insanire: *חג* / id est, oculum adiciebat siue dabat, è quo amoris exordium & fascinatio. Siluam frondium densitatem *חג* vocant. Nos *חג* *חג* dicimus, id est, altum nemus; quam etymologiam si locis illis applices quibus scriptura hac voce vtitur, non parum te ad eorum intelligentiam adiueris. Apud eosdem est *חג* pro tentorio: qua in voce Gimel superfluum est. Est enim *חג* *חג* locus spatiosus, in quo simul cognati commorantur. Hinc Magalia. *חג* enim cognatus, & *חג* locus quo vel homines vel merces ab aëris iniuria seruantur. Solent enim veteres sub amplis tectis vnà cum cognatis commorari, causa nimirum communis defensionis. Mirum est quàm Hebræi lubenter voces nostras retrorsum & pronuntiant & scribant. Sic *חג* pro *חג* dicunt, id est, testificari, Tau in mediam litteram, quod frequens est, commutato. Idem verbum ponunt pro prædari, à nostro *חג* / quo militaris expeditio denotatur. Eodem modo retrò pronuntiant *חג*, quod interpretatur inique agere. Nobis est *חג* / id est, mentiebatur & fraudabat. Oblitus modò eram à *חג* aliud vocabulum deriuari. Dicunt enim *חג* pro habitaculo firmiore & tutiore, quod nos *חג* / id est cognatorum habitationem dicimus; quod idcirco firma est, quod numquam præsidio suo sit destituta. Hic Vau loco duplicis digamma positum est. Hæc etymologia non parum facit ad loca in quibus vox hæc est melius intelligenda. Rursus aliud verbum occurrit præpostero ordine prolatum; & quo tribus tantum consonantibus absoluat, vna littera diminutum. *חג* enim pro *חג* / id est, volabat, dicunt. Nos in deriuato *חג* pro aue dicimus ad discrimen *חג* / quo ala denotatur. Maluimus tamen digamma pro P adspirato vti, vt sit

Hain littera pronuntiatio.

G littera in fine distinctionum Cimbricarum pronuntiatio.

Hain siue Ain littera pronuntiatio corrupta.

Hebraicæ dictionis complices à Cimbricis per metathesim, aut alio modo facta.

חג.

Magalia unde nomen inuenitur.

חג.

חג.

חג.

חג.

חג.

חג.

חג.

חג.

T T 2

חג

Tog. quempiam conferre. **תג**, pro ornare præposterum est à **Tog**/ id est, ornauit se, ceu dicas, ad oculum se parauit; vt **Si hæc hæc opgetoog**/ id est, ipsa se egregie ornauit. **תג** & **תג** pro ornamento; nos **Tuig** dicimus & **getuig**. **תג** pro transire, à nostro **Tog**/ id est proficisceretur. Eodem verbo pro aufero vtuntur; & hac ratione est à nostro **Tog** pro traho. Sic dicimus: **Hi tog mi dat af**/ id est, aufererat id à me. Hinc **ut tog**/ id est, exuebat. **תג** pro priuare & deesse, **Ge** habet superuacaneum, & digamma caret. **Derf** idem est quod careo. **תג** pro excedere est, à nostro **Co-hoy** deriuatum, quod significat bona coaceruo. Sic Exodi decimo sexto vsurpatur, vbi dicitur iis non maiorem aceruum fuisse qui plus collegissent. **תג** Chaldaicis lignum significat: nobis **Hag** dumerum significat, non vnum, sed multa ligna complexum. **תג** pro dominari, & **תג** pro domino translatum, à **Hag-al**/ id est, facio vt omnia sese mihi incuruent & inclinent: ceu dicas; omnia genua mihi curuantur, & omnes sese coram me inclinant. Hinc non malè marito attribuitur, cui se vxor summittit. Nec malè omnino dicas, si à **Hag-al** deriuatus; quod significat omnia dispono. Prior notatio Idolo magis conuenit quod **תג** dicebatur. **תג** pro ardere, à **Blaker** siue **Blacker**/ quo significatur flammæ vibratio & incendij maior vis: Hic **תג** pro Cap ponitur, littera tenui. **תג** pro electione vel electo: quis dubitat quin idem sit cum **Hegert**/ quo desideratus notatur? **תג** autem pro stulto: nos **Wager** dicere possumus, quo proprie temerarius significatur, qui omnia fortunæ committit. Sic dicimus: **Te salt wagen**/ id est, Ego rem casui committam, siue periclitabor. **Wager** igitur qui temerè res omnes casui committit. **Wagt** etiam significat succussare, & sursum deorsum agitare. Hinc **תג** pro exagitare; vt primi Regum decimo sexto dicitur: Exagitabat eum spiritus. **תג** iumentum vocant: nobis **De-ger** congregationem veterinorum animalium significat. Eodem modo Latini à **Ger** quod est congrego, **Grex** fecerunt, quasi **Ger-echt** vertent, quo significatur ipsum illud quod proprie & præcipue inter res omnes fas sit colligere: vel, quod eodem tendit, **Ger-recht**/ id est, iusta & recta congregatio; quia nimirum sit citra ablationem, sola procreatione numerum augente. Vide confusiois linguarum affinitatem. **תג** pro lacrymari, nescio an à **Dom-og**/ an ab **Og-mat**/ an **Og-mob** deriuare debeam. Illo primo denotatur, condemno oculum, vel obtundo oculum: altero, oculum fatigo: tertio, oculum humecto. Constat interim ab **Og** pendere rationem. **תג** scire, nosse, manifestare. Pro scire est à **Wagt**/ id est cogitabat: pro manifestare, à **Tog**/ id est ostendo. **תג** scientia, doctrina potius siue manifestatio, à **Tog**/ quod est ostendo. Significat etiam **תג** cognoscere carnaliter, vt nostri loquuntur, & in eo significatu est à **Co-doi**/ id est bono afficere & voluptate. **תג** constituere tempus **Wag**. Hinc principum conuentus hac voce indicatur, quod non nisi statuto prius tempore conueniant. Sic: Ecce Reges terræ congregati sunt: hinc præpositio Mem de Hebræorum more **תג** pro tempore statuto. Confer hoc etymon cum locis Bibliorum, & cernes quàm rectè congruat. Ponitur etiam pro festo. Verùm **תג** pro despondeo, sit à **Gait**/ quod est coniugat & matrimonio iungit. En causas homonymiæ. **תג** amouere, à **Jag**/ id est, fugo. **תג** impudentem vertunt Chaldaei **תג** & procacem. **Ger** nobis idem est quod derideo: vnde **get** pro morione & ludione. Hinc **Gerz met**/ narratio illulorum & ludionum: Hinc **תג** **Gerz** per metathesim. **תג** prodesse, à **Gelt**: sic dicimus: **Dat en gelt niet**/ id est, nihil valet; &: **Het gelt**/ id est, valet & vile est. **תג** eo quod, propterea: nobis **תג** & alij **Hag**/ id est, Posteaquam, Quoniam. **תג** sternere interpretantur, cum sit potius extruere & exaltare. Hinc **תג** D. Hieronymus transtulit tabulatum. Græci **στεγας** vocant. vnde **στεγας** & **σπίστεγας** à nostro **steg**/ quod est exaltabat. Nos pro **stegis** (**stagen**) dicimus **תג** deficere, vacillare. **Hogde** nobis defatigatio est, & **Hog** defatigatus. **תג** viscera, venter: nobis **Hag**. **תג** pro minuere & minus reddere, venit à **Hent**/ vbi **תג** ponitur. **תג** clamare reddunt: nobis **Hog** significat enitor. vnde **Elaiæ** quadragesimo quarto: *Sicut parturiens clamabo*; fortasse vertendum: Sicut parturiens enitar & conabor. **תג** ex eodem fonte manat, pro **Het hog**/ altum aliquid molior; tametsi Hebræi originis ignari, generatim pro operari vtantur. **תג** quidam scutellam vertunt. D. Hieronymus acerabulum. Ego aquarium vas fuisse credo, tum ad manus lauandas, tum ad vinum miscendum. Nam maius describitur, quàm vt acerabuli vsum præbeat. Appendebat enim centum & triginta siclos argenti, id est, quinquaginta libras & quinque uncias, quod pondus satis magno aquario vasi sufficit. Nos **Hiet** dicimus. vnde hodiernis Gal-

nis Gallis *Egier*; qui linguam nostram corrumpendo, propius ad Hebræos accesserunt. Græci **tryblion** verterunt, cuius pondus septem uncias & dimidiatam explet; tanto quidem melius, quanto hæc mensura oxybapho siue acetabulo maior est: sed nihil ad rem, cum Hebraicum illud vas quinquaginta libras & quinque uncias appendens, longè maioris capacitatis fuisse fateri debeamus, nisi in maxima argenti massa exiguam cavitatem nobis comminiscamur; veluti si quis in columna supernè hemisphæricè excavet, ad horas Solis obiectu demonstrandas: quod Numerorum capiti septimo, nec Exodi vicesimo quinto vilo modo potest conuenire. Hic cernere licet, quanti sit; vetusta vocabula more nostro pronuntiare. Hebræi nec vocalem in dictionis exordio ferunt, nec quæ sit litteræ huius controuersæ pronuntiatio nouerunt. **תג** esurite, & **תג** fames, à **Hegger**/ id est, panem desidero; quod proprium est esurientis. Non mirum igitur, pueros ab lactatos in *Egypto* **תג** siue **bet** poposcisse; quando omnes Iudæi dum esuriunt, se fateantur **תג** desiderare. **תג** pascere, alere. **Ge-uor**/ id est, do vel dat pabulum. **Vau** elisum, quo He vanissima apud Hebræos littera accederet: Cum pro Regere ponitur, descendit à **תג**/ quod est Rego. A **תג** pro confringere Græci habent **βήρυμ** à **תג**/ quod est rumpo, proffigato **Bet**, quo superuacaneum He locum inter tres consonantes haberet. Mirum est quàm Græci Hebræorum corruptelam lubenter in quibusdam æmulentur. **תג** virens reddunt. **תג** nobis. Bella sanè merathesis. Vt autem hic Nun vnum est superfluum; ita nescio qui Pe in locum Nun successerit in **תג**, quo irrorare & stillare significatur; cum clarum sit, verbum hoc à nostro **תג** venire, quod est pluere. **Cre-do** **תג**/ quod est compluo dicere voluisse, & loco **Bet** **Pe** pronuntiasse, quod non est rarum. Rursus elegans litterarum, si Mercurio placet, transpositio, dum **תג** pro **תג** ponunt, id est, pro cogitatione; & **תג**, quod est formidare pro **תג**. Lubenter etiam Hebræi sibilant, & ea causa in **תג**, quod est delectari & suauitate perfrui, **Tau** in **Sigma** verterunt, licet puncto suo dextro pronuntiationem corruperint. Verùm nos punctorum nullam rationem habemus. **תג** molle nobis significat. vnde **תג**. In **תג** quod abominari vertitur, **Lamet** abiectum, ne quatuor essent consonantes. Nobis **תג**/ **Allemanis** **Flucht** pro exsecrat. Ceterùm iam satis & plus quàm satis de litteræ huius pronuntiatione: & dispeream, nisi stomachus meus iam nauferet ad hanc sibiliginem corruptissimam. Miror interim tanto sæculorum intervallo verum huius elementi sonum apud omnes latuisse; & vix tria aut quatuor in totis Bibliis existere rectæ pronuntiationis exempla. Quod si mihi eadem in lingua Hebræorum ad veras primæ linguæ radices reuocanda libertas daretur, quanta fuit in corrumpendo confundendæque licentia; non solum voces in quibus hæc littera reperitur, sed vniuersim omnes reducere possem ad sermonis nostri puritatem. Equidem in hac corruptela examinanda maiorem hominum opinione capio voluptatem, dum clarissimè cerno, eam non tempore & longa mala loquentium consuetudine inuectam esse, vt factum in Italico, Gallico & Hispanico sermone animaduertimus, sed profus diuino miraculo. Vnde enim alioquit tot præposteræ pronuntiationes, quas nulla vquam consuetudo in illis peperit linguis quæ ex gentium mistione à prisco suo nitore declinatunt? Tempus nunc est, vt litteram, quam nemo hætenus post primos illos magistros germano suo sono vocauit, germano nomini restituamus & vindicemus. Nuncupabimus ergo eam **Hooghen**: quæ in voce, **Hain** siue **Ein**/ quod posterius auditur, coniunctio est; non magis ad litteram aut naturam aut nomen faciens, quàm **Hiet** in **Daler**. Additur enim ad orationis complementum, cui hæc vocula necessaria est. **Hoogh** altum nobis signat, à quo **Oog** pro oculo. Latini ab **Oog** **lit**/ id est, ab oculo, oculi nomen videntur habuisse. Hebræi, vt dixi, è plurali nostro numero, **Oogen** fecerunt, sed à plurimorum sæculorum decursu nemo vocem bene pronuntiauit. Nec maxima ratione caret, quod ab **Hoogh** ab alto nomenclator **Oog** duxerit, & solo tenui spiritu voluerit fieri distinctionem, quæ nec ipsa quidem semper obseruatur. Quemadmodum enim **Oog**/ id est, auris ab Origine nomen accepit, vt moneremur, nihil audiendum nobis esse, quod non ad originem primam referatur; ita oculus ab alto nominatur, quo semper nie mores simus, ad hoc oculos nobis datos esse, vt excelsa perpetuò contemplerur. Crebrò tradere memini **Het** **Hoo**/ & **Hoog** eiusdem esse notationis; hic addendum, in **Hoog** vim quandam significationis esse maiorem, quæ littera hac ex altis præcordijs expectanda denotatur, ceu diceretur, excelsum ad

Oculi & mē-
tis similitu-
do, & vtrius-
que officium.

Stel.
St.
Et.
Mentis in ho-
mine præstā-
tia.

quod suspirare debemus, & spiritu ferri ex imis visceribus emisso. Verum quando *hoog* in hac oratione non quamuis notat sublimitatē, sed eam dumtaxat quam quibus homo rationis compos in se deprehendit; quæ nam hæc sit, considerare oportet. Sicut nullus sensuum exteriorū altiora percipit quàm visus; ita in toto homine nihil est quod sublimius ascendat, quàm mens & vis intelligendi. Hæc igitur in nobis sublimitatis nomine capienda, & vt oculus datus nobis est, vt altissimū eorū quæ videri possunt, intueamur; ita mens nostra semper contendere debet ad supremū eorum quæ intelligi possunt: & quicquid aliorū intelligit, ad altissimum referre. Quemadmodum item oculi officium est altum spectare; ita mētis partes sunt, vt excelsissimum eorum contempletur quæ in ipsius cadunt captum. Nec minus id in nostrati mentis nomine expressum est, quàm alterū illud vernacula oculi nomenclatura demonstrat. *Stel* enim compositū est ex *St* & *El*, quorū illud video significat, hoc altissimum. Docemur itaque ipso mentis nostræ nomine, hæc nostri partē altissimam esse, vtpote eam quæ altissimū potest videre. Nam videre & nouisse altissimum nequiret, nisi cum altissimo haberet cognationē; eo quod ex Platone didicerimus, inter cognata dumtaxat notitiam versari. Cognationem hanc sacra Mosis historia declarat, aiens hominem ad Dei similitudinem factum esse; quod Quidius eleganter expressit ad hunc modum:

*Sanctus his animal, mentisq; capax altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cetera posset.
Natus homo est, siue hunc diuino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Sine recessu tellus, seductaq; nuper ab alto
Aethere, cognati retinebat semina cali,
Quam satus Iapeto mistam fluuiabilibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
Pronaq; cum spectent animalia cetera terras,
Os homini sublime dedit, calumq; tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.*

In his enim versibus & oculorū vsum, & altam mentem audimus, & vnā videmus, hominem ad effigiem Dei formatum esse: quæ vt mirifica in hoc vate videri queunt; ita longè maiorem facit admirabilitatem, quod hæc omnia nomenclator noster solis duabus voculis monosyllabis & cōprehenderit breuissimè, & clarissimè explicarit. *Stel* igitur siue mens illud altū est, cuius hic audimus mentionē, eo quod hac sola ipsum altissimum conspicari queamus, vti nomen declarat. Nec verò quicquā altius est, quod homo peruenire possit, quàm hoc ipsum quod hoc nomine *Stel* designatur; ita vt eo simul & propriū & supremū mentis officium, & simul summū bonorū clarissimè explicetur. Nullis vnquam verbis assequi possem, quanta voluptate animus meus perfundatur, dū de vocū huius generis excellentia cogito. Quas ego gratias satis magnas, non dico agere, sed habere queam huius sermonis architecto, in quo vna vocula plus abditarū rerum & solidæ veritatis, quàm ingentes philosophorum codices recludit. Numquam non optarem vel Demosthenis vel Ciceronis eloquentiam, vti pulcherrimū hominis ornamentū; verum numquam tanto eius desiderio tangor, quanto tum, cum aliis significare studeo quis sit animi mei sensus in eiusmodi vocibus, qualis *Stel* est, diligenter considerandis. Dispeream nisi me ferè pudeat illius admirationis, in qua Platonem & Aristotelē prius soleo habere quàm ad hanc vocum & rerum in qua nunc versor, magiam admissus fuissē. Disertè illi quidem & acutè de hominis officio, de summa felicitate, & iis omnibus quæ huc spectant rationes colligunt, & multos libros replent; verum si hæc omnia in vnā veluti massam conflata, vni lanci; & alteri è regione solam voculam *Stel* imponas, & vtra res altera plus ponderis habeat examines, deprehendes, ni fallor, immani discrimine ab hac illam eleuari. Habent Latini nomen mentis; elegantissimam illam quidem vocem, sed cuius vim nemo hæcenus intellexit; tamen nō defuerint qui quo aliquid dixisse viderentur, mentem ab eminentia nomen accepisse contenderent. Sed missis nugis, nos veram nominis rationem, quam sæpius indicauimus, reperamus, quo certius constet, quænam illa sit hominis sublimitas, quàm orator noster noller beluinae naturæ alligari. *Men* idem quod duco est & dirigo. vnde *Men* amor, subtilissimū omnium

Mentis ety-
mon.
Men.
Men.

omniū eorum quo omnia ducuntur. Propriè enim dixit Maro: Illos ducit amor, vt in Iod dixi. Ab eodem *men* fit *meu* pro opinor, eo quod vulgus hominū à prima origine carnis impulsu degeneratēs, sese ferè sinant opinionibus duci. Ab eodē deriuatur *man* pro viro; cuius proprium officium est, vt & se & cetera omnia ducat. Latinis *Mino* ab eodē reman- sit. Iam & homo non aliunde nomē in vernaculo nostro sermone fortitur. *Mens* enim, quo homo designatur, idē est ac si dicas, *men-stes*; id est ducēs seipsum. Solus enim homo inter omnia animalia suæ spontis est & liberi arbitrij, voluntate ad nihil coacta seipsum ducens; qua in re totius morales Philosophiæ fundamēta consistunt; vt non malè ab Aristotele docetur. Facebant igitur hinc illi impietatis magistri, qui dū quippiam peccatur, non homines peruersos, sed fata criminantur. Dum nomen *mens* audimus, Adatū nos audire putemus concionantē, immo ipsum Spiritum sanctū vt vocabuli, ita huius sententiæ laudemus auctore. Vide, quæso, quàm multorum insanietium hominum vna vocula obrurentur ora; cuius doctrina tam est antiqua, quàm antiquū est genus mortalium: de qua Plato verè dicere potuisset, hūc lucidissimū ignem primū à Deo ad homines venisse. Videmus itaque hominis officium propriū esse & peculiare, vt seipsum ducat; è quo mox intelligitur, duo necessariò in homine reperiri; alterū quod ducat, alterum quod ducatur. Quid igitur illud est quod ducit? Intelligentia nimirum; & idcirco hæc pars hominis suprema est & altissima, & propriè *mens* vocata. Hinc factum, vt apud Latinos mens pro *mens* elatum, eam hominis partem significet, cuius officium est, vt hominē ducat ac dirigat. Dux igitur hominis mens esse debet; & nisi sit, homo *mens* dici nullo modo potest. Quid autē in homine tale est, vt veluti pecus duci debeat? Bruta enim animalia & iumenta propriè minantur, si communē loquendi consuetudinē, pro eo ac debemus, sequi velimus. Nempe ea pars, quæ haud secus ac pecudes rationis expers, est perturbationibus & cæca libidine temerè rapienda, nisi agalonē fortiat. Intelligendi igitur vis hanc rectæ rationis freno minare debet, si mentis & nomen & officium bene velit tueri. Quod si non minet, sed se vnā rapi sinat, veluti Phaëthon quidā, similitè se reddit domino seruorū imperiis subiecto: ac deinde nisi sese ab hac iniuria vindicet, & in libertatē pristinā asserat, perpetuis vinculis à seruis suis detinetur. Scimus igitur nūc quod sit altū illud in homine, quod in oratione nostra *hoog* vocatur: & scimus non è coniecturis, non è fallacibus Philosophorū conclusiunculis, non è vulgi opinionibus; sed ex ipsa Spiritus sancti doctrina, quā primus homo nomine *mens* consignauit; quo æternæ posterorū memoriæ traderetur. Porro si hoc nomen *Homo*, quo Latini vtuntur, ad originē voces, cernes item altū quiddā & excelsū in hominis natura esse debere. *Ho* enim, à quo vox *Homo*, altum & excelsū animū significat; qui in illo esse non potest, qui se finit à iumento suo, quod minari debet, superari, atque à rectæ rationis via vel rapi vel abduci. Restat nunc, vt cōgrua aliqua imagine hanc hominis sublimitatē oculis intuentā proponamus. Hac in re nisi nomenclatoris vestigiis hæretes, vocalia ipsius symbola imitemur, à recta hieroglyphicorum ratione longè aberrabimus. Cum igitur is altū suū, siue hominis sublimitatē in oculi nomine potissimum voluerit apparere, & omniū auribus offerri, non rectè fecerimus, nisi & oculū ad picture partes vocemus. Verum quia oculus non

Ment.
Man.
Mens.
Liberum ar-
bitrium.

Fata non cri-
minanda.

Homini pro-
priū officium.

Mentis in ho-
mine officium.

Homini ety-
mon.

Ho-moet.

Hinc littera
figura.

non

non semper eo fungitur officio à quo nomen habet, sic erit delineandus, vt hoc ipsum agat, à quo sermonis architectus eum voluit nuncupare. Pingendus ergo ad eum modum, vt astra intueatur, & non intueatur tantum, sed intueri se ostendat, vt menti materiã suppeditet, & exordium, è quo ad altissimum cognoscendũ queat peruenire. Id fecerimus si oculus non solum stellas spectet, sed certa aliqua ratione metiatur, quo videlicet ex earũ interuallis sepius animaduertis, certior fiat motuum, & eorum quæ ex ipsis colliguntur. Hac enim via Aristotelem & alios Philosophos ad vnius Dei cognitionẽ videmus adspirasse, & hac parte oculorũ ductum secutos, ad excelsum pertigisse. Antiquissimum autem est & simplicissimũ ad astrorum dimensionem comparatũ instrumentum, quod longo baculo cõstat, cui breuis alter transuersus sic aptatus est, vt sursum deorsum volui possit ad lineas è semicirculi partibus sigillatim acceptas in longiore annotandas, è quibus stellarum interualla per gradus & graduum minutias deprehenduntur. Virgilius radium vocauit, vel quia stellarum radios per hunc oculis excipimus, vel quia eodem modo semicirculo, dum fieret, fuit inclusum, quò radij in rotarum orbibus continentur:

Radius apud Virgiliũ quid.

caligine mentus
 Describent radio, & surgentia sidera dicent.
 Descripsit radio totum qui gentibus orbem.

Bene profecto orbem radio describi dixit, eo quòd locorũ & latitudo & longitudo radio optimè deprehendantur: quod si non ex aliis, at saltem è nauium gubernatoribus discas, qui ad rectum cursum tenendum, frequenter radio vt coguntur: quod dum faciunt nostrates, se dicunt sagittam in celum mittere, eo quòd radius relatus ad portionem circuli quam metitur, sic se habeat, vt sagitta in arcu constituta. Maiores igitur nostri areus & chorda habita ratione, radium significantissimè *Pil* vocabant, id est, sagittam: atque hinc *Pilot* dictus est primarius gubernadi magister, eo quòd totũ ipsius officium & bolide ferè absolueretur. Bolidem enim nomine *Loat*, quod plurimum significat, intelligebat. Itali, Hispani, Galli communiter hac voce vtuntur, sed quæ vocis sit vel origo vel propria significatio, nemò eorũ explicabit, non magis sanè quàm cur ventorũ nomina, quæ magnetis pyxidi inscribuntur, eas habeant, quibus vtuntur naucleri, nomelaturas. Quando igitur radius antiquissimũ est & facillimum paratũ instrumentũ ad astrorum interualla dimetienda, sic oculũ pingemus, vt per hoc ipsum duas stellas intueatur, trãuerso bacillo rectos visionis radios dissepcentes, & duabus stellis vtrimq; radios ab oculo progressos terminantibus, atque ita infernè oculũ dextrum obliquum & limum, supernè duas stellas littera habebit, radiis ab oculo ad stellas productis. Non malè itaque Hebræorum figura ipsi Hoogen litteræ congruit. Apud Græcos Gamma minus ita pingitur, non paruo argumento, olim apud Græcos hanc litteram Gamma adspiratum fuisse: quo in principio non vsi fuissent antiqui, ne semel ex imis præcordiis spiritu educto, sequentes litteras minus aptè & commodè pronuntiare possent, ceu expectorando fatigati.

Pe sine Phe.

Pe littera vis & natura.

QVAMQVAM de huius litteræ Pe natura & indole non in aliis modò, & præsertim in Hermathena, sed in his etiam Hieroglyphicis commentariis tractaui, locus tamen hic vt eadè repetantur, postulat. Sermonis nostri opifex eius vsum iis notandis atrinxit, quæ terræ quàm maximè figerentur. Inde *Plant*/quasi *Pe-lant*/est quippiam terræ committere vt crescat. Sed in Hermathena satis est exemplorum, è quibus & pronuntiationis proprietates, & nomenclatoris sententia perspicui possit. *Pe* igitur & *Phe* olim pro pecude vsurpatum inuenimus, vti Latinum vocabulũ Pecus declarat. Nos, quo discrimẽ aliquod esset inter ea quæ spirant, & inter ea quæ non spirant, *Pe* pro radicibus maximè veticis, *Phe* pro brutis animatibus vsurpamus: & lenioris sermonis gratia, non rarò digama simplex, cognatã omnino litterã, loco *Pe* & *Phe* supponimus: quod & antiquos fecisse argumẽto est. Vt erinũ à nostro *Wetering*/quo significatur alimentũ è pecude siue pecus, alendis hominibus destinatũ. Succedit etiam nonnumquam alterũ digamma, quod Quintilianus ferinam litteram esse dixit, quæq; in fera exordiũ tenet. Hinc Februa, cuius Becceselana dederunt interpretationẽ. Hoc digamma, iuxta propriam ipsius soni naturam, nos ad desipueudũ vti solemus, vt patet dum *Pi* pronuntiamus: vnde arbor illa cuius vetito fructu primi nostri parentes pecudes euaserunt, *Frig* nominatur, siue *Frig boom*, quo fructus

Plant.

De sua Phe vocis significatio.

Pe.

Phe/De.

Veterinum.

Wetering.

F, ferina littera.

Pi.

Frig.

Frig/

Frig/arbor generis nomine adiecto intelligatur. Contrariũ ipsi *Pe* est *Ep*/ipsi *Pe* est *Ep*/siue cum adspiratione *Pe* & *Phe* in quibus adspiratio accedens, vnius temporis locũ occupat, atque ita ex *Pe* & *Pe* longis, facit *Pe* & *Phe* correpta. Quoniam verò Deus ita hominẽ creat, vt erectus cælũ intueretur, & ex eo libro diuinæ potestatis cognosceret infinitatem admirabilem, atque eo spectaculo beatissimo perpetuò animũ suũ palceret, nihil æquè contrarium naturæ ipsius & Dei volũtati accidere potuisset, quàm si superius neglectis atque contemptis, sese terrenis affixisset & irradicasset. Atqui tamẽ hanc suam indolẽ homo minimè secutus, belluam eam audiuit, qua nulla terræ magis fixa esset, eo quòd è summo cælo ad ima tartara sua ipsius culpa decidisset: atq; huius suasu illius arboris fructũ comedit, qua nulla in orbe terrarũ inuenitur, quæ sese magis per multiplices radices, non è caudice modò, sed è ramis etiã demissas terræ infigat, vti Indolscythica nostra ad oculum declarat. Hinc igitur illud consecutũ, vt homo & serpentis & arboris naturam æmulatus, sese non tantum terræ, veluti brutũ animal affixerit, sed etiam in eam depressus altas egerit radices, & nomen ipsius *Pe* gemina commeruerit causã, hinc vti pecus in terram pronum, hinc vti planta terræ irradicata. Ex hoc tam miserabili, aut potius fœdo & execrãdo ipsius factò non potuit non in maximam & perpetuam incurere Dei iram, vt totus mutatus in contrariam naturam, quàm ab ipso Deo fuisset creatus: quòd vt ostenderetur omnibus Adami posteris, vocabulum *Phe* pro illo cepit vsurpari odio, quòd ex scelere suo apud Deum commeriti sunt. *Phe* enim, siue per digamma *De*/vel per alterũ digamma *Pe*/ magnam inimicitiam & odium contra aliquẽ conceptũ in vernaculo nostro sermone designat. Iam quòd sciretur quid ex hoc odio sit effectũ, processus duplex ex ipso *Phe*/ id est, Pecudis nomine factus est, prior in odiũ & perpetuam iram à Deo propter scelus conceptã, alter in dolores. Nam si digamma V quòd est in *De* pro odio, gemines, *De* exister, quo grauis dolor denotatur: vnde *De* vt interfectio diuini, vsurpatur, à quo Latinis duplici digamma caribus, Væ remansit, Græcis *Doel*, neutris causã significationis sciẽtibus. Quo verò sciretur, quantũ & quàm diuturnus hic dolor futurus esset, voluit primus sermonis nostri auctor Spiritus sanctus, vt per ichnæ conuersionis vestigia ex *De* in *Eu* veniretur, qua voce significatur æternum. Videmus itaque, quòd ex pecudis natura, ab Adamo sponte sibi sumta, ventum sit malorum. Verumenimuerò diuina factum est benignitate, vt in hominẽ pars diuinæ imaginis, ad quam fuerat creatus, conseruaretur, & quæ ita geminatã naturam haberet, alteram diuinam, de singulari summi opificis gratia, alteram de sua culpa feritã: quibus fieret, vt perpetuũ bellum intestinum in ipso ardetet. Deus tamen clementia sua infinita homini concessit, vt pars diuina victoria semper potiretur, dummodo voluntas ei non deesset. Hinc igitur rationi rectæ, quæ diuinæ naturæ soboles est & imago, imperium datum est & gubernandi potestas, qua pars belluina coërceatur, si ipsemet homo suo iure vt velit. Et inde homo *Wusch*/vt paulò antè dixi, id est, se ipsum ducens vocatur. Homines enim ex se nihil habent præter hoc quòd dico, bruti: & idcirco dum dicimus *Wus*/id est, nostrum, per conuersionem ichnæ intelligimus, nihil nostrum esse quòd non sit *Wus*/id est, prauum & malignũ. Homo igitur parte sibi per diuinam clementiam relicta, contra ac merebatur, se, id est, prauam naturam & ferinam gubernat, atque veluti pecus & iumentum minat, dum potestate sibi concessa vtendi non deest voluntas. Quòd si pars hæc imperatrix sese demittat, & brutum, quòd ducere debet, sequatur, & cum eo conspirer ad ea amplectenda quæ praua eius suggerit libido, sese mancipiũ facit, meritò belluæ vinculis alligandũ. Quamobrem præceptor Spiritũ sanctum orat, ne sinat Canopum suum in hanc decidere fœdissimam & abominandam seruitutẽ. Er optimè sanè id Spiritum sanctũ rogat, cuius vernaculũ nobis nomen, quòd est *Wesch*/inde factum est, quòd Spiritus omnia in altũ euehat, vt ichnæ conuersio demonstrat, cum prorsã vox declaret, ipsum euehere ad illud, de quò solo dici potest ipsum Est. Postquàm modò satis ostesum quid *Pe* in nobis sit, & quantis malis & quàm diuturnis dederit exordiũ, quamq; graui de causa Alphabætaris orator Spiritum sanctum oret, ne discipulũ suum belluæ huius, quàm antea dixi domesticũ esse serpentem, vinculis astringat, non video aliud superesse quòd sermonẽ in re per se latius patente quàm vt hic sit persequenda longius extendam, nisi hoc vnum, vt declaretur, qua figura hoc pecus nostrum sit, depingendũ. At in hac re minimũ est difficultatis, cum duo statim sese offerant simulacra, alterũ quadrupedis, alterũ hominis, caput suum pronũ terræ versus demittentis. Prius Græcorũ minusculũ Pi, postterius

Hominis partem lapsu, quæ illi mala sunt conseruata.

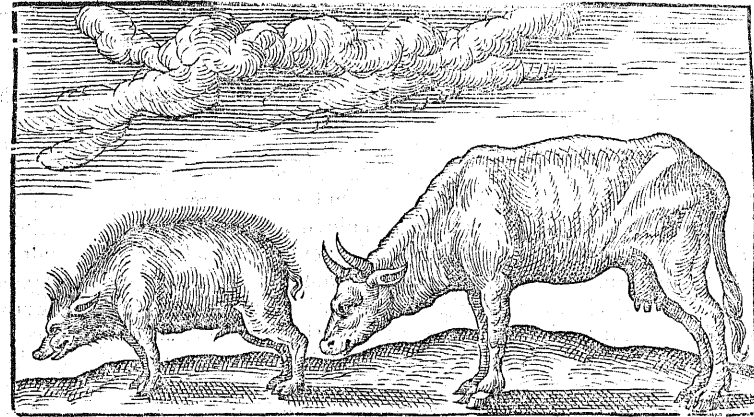
Hominis partem duam, quæ illi odio dicitur.

Rati, quæ natura, quæ in homine, in homine tenet.

Wus, quæ ferinam tenet.

Wesch.

Pe littera figura.

posteriorum Latinorum Pe oculis offert. Magnū Pi Græcorum æquiuocū, vt sic Ioscheles interpretetur, quadrupedem bene referret, si linea suprema dextrū versū magis extenderetur & ad terram declinaret, quo collum & caput quadrupedis exprimere videretur. Alterum ipsorū Pi non æquiuocū, hominis effigiem refert, caput ad genua demittētis. Verūm nobis illud Pe magis placet quod porcū refert, qui nobis *Verfici* dicitur, id est, longè remotus à notitia, quæ per *tem* denotatur, voculam paruam illam quidem, sed talem tamen, vt nobis clarè significet, totum sciendū desiderū hominī à natura insitum, ad finem spectare debere, & idcirco ad *Vnum*, à quo finis *Ent* siue *En* reiecta *Tau*, in vernaculo nobis sermone nominatur. Quoniam verò Porcus (quod nomen à *Verfici* siue *Warkien* deriuatur) longissimè à notitia creatoris sui discedit, & perpetuū in ceno volutatur, prouerbiū apud nos existit, quo homines erga Deū & eos à quibus beneficia acceperunt, ingratos notamus, dicētes, Porcos esse qui glandes auidè deuorant, & arborem glandiferā nec suspiciunt nec honorant; immo contrā pro beneficio maleficiū reponūt, dum radices eius fodiendo denudant. Iam homines ventri deditos, & in vitiorū sordibus semper iacentes, non nostrates modò, sed ceteræ etiam nationes porcos vocare, consueuerunt. Sicuti ergo ex eo Porcus apud nos nomen habet, quod longissimè à notitia remotus, quæ sola nos Deo & summo bono coniungit, quod ichnæa voculæ *tem* conuersio demonstrat, ita eius figura optimè in Pe quadrabit, quando Pe id propriè significat quod terræ maxime defixum est: quo in genere non radices tantum, sed pecudes etiam habentur. Hebræi *חזיר* ex *De* fecerūt, pro quouis iumento, qua in voce si ad *De-man* aliusum dicamus nihil absurdi mihi dixisse videbimur, eo quod quoties pecus cernimus, toties admonemur, nos in belluinam naturam culpa parētum nostrorū delapsos esse, & idcirco Dei hostes & vitæ beatæ exules remansisse. Non possum committere quin addā, cacodæmonē siue draconem, cuius suasu atq. impostura brutam naturam assumimus, Behemoth vocari: qua de voce sic doctores scripserunt, vt formulam numeri pluralis in ea seruata esse dicant. Nobis non displicebit eius sententia, qui hoc nomine pecudum & inimicitia caput denotari asserēt, quasi nostro sermone *Behemot* diceretur. Inter cetera quæ de Behemoth in Iob scribuntur, est & illud, quo Deus iubet, *Memento heli, nec ultra addas loqui*. Hic non fat scio quid manderet; id profectò video, interpretationem *Behemot* siue *Beheman* vt superiores Germani dicerēt, indicari, quæ hostilitatis monitionē in Behema, declarat. Porro cum Behemoth dicitur rex super vniuersos filios superbiæ, an non caput eorum quos deus odit expressum videmus, & non aliud dici quam *Behemot* siue *Behemot* id est, pecudum & inimicitia caput? Idem dicitur *Leueathan*, nobis eū significans qui dux est & caput inuidiæ contra vitam conceptæ. Huius enim vt gallū gallinacū significat, ex eo quod ad opus suum strenuè aggrediendū homines incitet, ita transferretur ad eum qui princeps in quouis genere habetur. *Leue-hat-han* igitur ad verbū denotat inuidiæ contra vitæ principē & incitatorē. Draco enim vitæ nobis in Paradiso inuidit, & in nobis vitæ odiū platur. Quoties ergo vel *Leueathan* vel *Behemoth* audiemus, memores simus belli iuxta Dei præceptū, & belluinam nostrā naturā vincere conemur. Hic idē de quo agimus hostis *Behal* dicitur vulgata Hebræi pronuntiatione, cū *Behal* nuncupatus esset, id est belluum populi delicia, quado *by* sic pferri littera *y* lonus postulat.

Verfici
tem

Ent
Porci nomen elatura.

Porci nomen quibus hominibus inuocatur.

Beh.

Behemoth Hebraica vocis interpretatio Etymol.

Behema.

Leueathan.
Man.

Behal.

Zade.

ROSTER fenarium secundum absolutum, quo iter ad priorem in hac corrupta vita paratur, quia nimirum cathartim siue purgationem contineat; non illam quidem Pythagoricam, sed Christianam, ad secundum binarium venitur. Et quemadmodum secundus fenarius vitam exponit cathartim, citra quam ad priorem fenarium non pater aditus; ita secundus binarius catharticus est, hominem purgans ad ambrosiam illam sincero animo perfruendam, quam prior binarius exponit. Quod autem hic binarius salutationi applicatur, id fit profectò artificiosissimè; quando post duas diuersas salutationes, æquum fuit vt tertia & vltima non nihil esset latior, amplior & explicatior. Amplificationem autem binarij propriam esse, ipsius vernaculum nomen nobis ostendit. Adde quod vt secundus fenarius & secundus binarius ad priores viam struunt; ita hæc postrema Spiritus sancti nomenclatura ad illud iter parat quod prima designabat: & præterea secundam latius exponit atq. declarat. Neque enim reuelatio diuini vultus nobis contingere potest, nisi prius ab omnibus malis simus liberati. Quid verò *Lamet* secundum nomen significet, tertio nomine *Qua* as declaratur, atque ita gemina ratione binarius hic congruus est tertiæ compellationi; semel, vt secundam latius exponens; iterum, vt viam aperiens & amplam reddens ad id quod prima compellatione denotabat. Accuratè igitur obseruandum, eundem hic ordinē seruari qui in oratione Dominica; cuius prior pars ad sempiternum beatæ vitæ alimentum ascendit, ac deinde cathartim vitam exponit, qua ad illa quæ priore significantur, peruenitur. Nunc igitur ad duarum vocum expositionem veniamus, quarum complexione tertium Spiritum sanctum compellat; & id quidem non minus quam antea fausto ac felice omine; quia ipsa per se compellatio copiosa precatōnis instar est. Nam si, quod modò rogatum est, ne sublimior hominis pars belluinæ alligetur, non male congruit illi quod in oratione Dominica dicimus, *Ne nos inducas in tentationem*; profectò hoc epitheton quo Spiritus sanctus hic honoratur, ad amussim respondet illi quod in eadem oratione Domini nostri Iesu Christi verbis concepta quotidie iteramus, *Sed libera nos à malo*. Quid enim aliud est malorum depulsor, statum nostrum in libertatem vindictis suis asserens, quam si diceremus, Libera nos ab omni genere malorum? Verum quò distio qua id exprimitur, intelligatur, quæ duarum litterarum nominibus constat, primū vis huius litteræ quæ duplex est, examinanda. Hebræi confusionis suæ Babylonica tenebris inuoluti, nihil certi hic sibi constituere possunt. Santes Pagninus eam Sadi vocat. Qui Bibliis Complutensibus imprimendis præfuerunt, Sadich nominant. Alius Sadic in Germania scripsit. Abraham de Balmis qui prolixam Grammaticam Hebræo sermone scripsit, Czade eam litteris Latinis exprimendam esse Daniele Bombergum Venetiis docuit. Sed valeant hi ceterique omnes Rabbini qui nulla certa via & ratione litterarum pronuntiationem vel distinxerunt vel distinguere potuissent; quando videmus in ipsis etiam Hebræorum vocibus aliquando fieri confusionem. Nos igitur quod in *Hoogen* fecimus, quod illi Hain esserunt, hic quoque faciemus: sed quia illic nobis ipsi nimia prolixitate stomachum mouimus, in hac littera paucis exemplis erimus contenti; de quibus tamen certò constare queat de vera huius litteræ potestate. Primū igitur aliquot voces adferemus in quibus pro Samecht & Tau gemino suo (so no collocatur, vt tam clara nobis & vsitata vox est, vt in ea nihil possit dubitationis relinqui. Hanc Hebræi vertunt festinare & instanter vrgere, & alio modo *vis* scribunt. Quod autem nostratis hæc vox sit originis, conuersionis formula qua ad contrarij significationem transit, declarat. *Hast* enim festino est & accelero. *Sta* verò contrarium, à quo Latini *Sto* habent, & Græci *στα* & inde formata. Nec mireris in *sta* adspirationem deesse quæ in *Hast* auditur. Id enim fit quo celeritas spiritu incitetur, quo in stando nihil opus est; nec alioquin omnes adspirationem exprimunt. Ecclesiastici decimo, vbi le-

Alphabetica orationis idē qui Dominica ordo.

Zade litteræ nomenclatura varia.

Zade litteræ vera possessio.

Hebræica voces permulsa à Cimbriis facta.
Sta.
Sto, sm, are, san.

V V gitor,

Stagnum.
Stang.
Aug.

Stercy.

Sterc.

Stacc.

Starcharte-
rus.

Sterscen.

Stim.

Stif.

Stof.

Stoc.

Stec.

Stob.

Stof.

Stenster.

Stenstra.

Stof.

Stic.

Stuum.

Stoz.

Stier.

Strot.

Stren.

Strop.

Sters.

Streng.

Stots.

Zado pro Sa-

mecht sim-

plei.

Stahel.

Stbr.

Zado pro Sa-

mecht dupli-

et.

Stoffen.

Stelen.

gatur, Qui fodit fontem, incidet in eam, vocabulum est פקק non ferè alibi reperiendum, sed miserè per metathesim corruptum. Latini stagnum dixerunt, iter nobis ad originem ostendentes. Stang enim idem est quod aquas coërceo & includo, à sta & ang, ceu dicas angustam iis dari stationem. פקק non satis clarè est apud Hebræos notationis. D. Hieronymus fortem transtulit decimo, duodecimo & vicefimo primo capite Prouerbiorum. Nobis nihil apertius, quàm sterch fortem notare; tamen si ster potius citra spiritum dicamus. Admonere hic debeo, pro eodem פקק apud eos dici, vt in Hoogen annotaui; vbi videas vocem versam, & y pro n positum, & Iod pro Vau mirabili confusione; nobis tamen vtiles ad litterarum affinitatem & veram pronuntiationem deprehendendam. Quonià verò robur & firmitas ciuitatis est in mœnibus & propugnaculis פקק etiam pro muris opidorum vsurpatur. Sic Danielis nono, A Edificabitur platea & muri. Nos sterch dicimus pro munimento & propugnaculo, & quouis loco firmo atq; munito. Porro quia auro nihil fortius, vel ad se seruandum vel ad alia defendenda פקק pro auro positum inuenitur, & id non vno, sed pluribus locis. Apud Danielem, פקק pro lumbis positum dicunt, eo quòd nimirum in dorso maximum corporis robur est. Et compages renum eius soluebantur. Mihi magis arideret si verteretur, Et compages fortitudinis siue roboris soluebantur. Stare enim robur. Vnde Starcharterus nomen proprium apud Nortwegos. Nescio qua catachresi factum sit, vt פקק pro vinaceo ponant, cum Cherseni siue Herstren, quod idem est, cerasi non vna os designet. פקק premere vertunt. Stim nobis & stif est idem quod firmum reddo, & stif firmiter aduerbium; vnde Græcis σίω. σίω constituere, erigere, verificare interpretantur: nos veste dicimus & vest pro firmo & confirmo. פקק lignum: nobis stoc baculus, & ster exiguum ligni frustum, פקק tegmen vel plaustrum coopertum: nobis stob siue stof quemuis locum significat in quo tegimur & calemus; vnde non malè ad coopertas lecticas translaturum פקק pro fenestra, Nun & Vau abiicit, quo inanem litteram He reciperet: venster enim dicimus, à quo fenestra פקק fordes: nos stof פקק angustare & coardare vertunt: nos stif pro suffoco dicimus, פקק oppugnare: nos sturm dicimus. Eadem voce vtuntur pro angustiare & tribulare, vt eorū interpretes loquuntur: nobis stoz est turbare & inquietare. Ponitur etiam pro forti, in qua significatione vox versa à פקק omiſſa littera Chiet, פקק pro nuntio siue legato; nos dicimus stier pro mitto: significat & collum; nobis strot pro jugulo. פקק pro titulo vel tumulo; quæ vox nobis stien פקק tegere, cooperire: nostratibus stoz est tegere & abscondere, פקק resina est, vox versa à nostra sters. Habent Hebræi vocem פקק, quæ quid significet, certò asserere nequeunt. Est vsus eius Prouerbiorum vndecimo; vbi quia superbiæ videtur opponi, humilem verterunt. At Michæa capite sexto sollicitum reddunt, nec pluribus locis inuenitur. Nos neglectis punctis, vt fieri debet, streng agnoscimus, quo strenuus & diligens denotatur: Latini vocem retinent vltima littera reiecta: Hebræi Res extruserunt. In Prouerbis igitur monemur, ne nos sic geramus, vt superbia quadam aliis suum auferamus, sed vt strenui simus in omnibus. Hoc enim sapientis esse, vt diligentia nostra rem augeamus, non iniuria aliorum; Quòd si humilitatem hic legas, sententia eneruatur, nec quicquam facit ad propositam de Iusticia quaestionem. Non malè igitur sollicitum apud Michæam interpretantur. Eandem litteram pro Tau & Samecht ponunt in פקק pro rupe, quam nos stots vocamus. verum hoc tam rarum est, vt eius parua ratio aut nulla potius habenda sit, cum vna hirundo non faciat ver. Nec nuñc enumerare placet vocabula in quibus contra omnem rectam rationem pro simplici Samecht collocatur, quæ sunt quamplurima; certissimum nobis præsentia argumentum, non à Grammaticis tantum litterarum factam esse confusionem, sed eam vnà cum ipsa lingua inoleuisse. Quis enim non videt, in פקק, quo prosperè agere denotatur, hanc litteram pro Samecht positam esse; quando nihil certius, quàm hoc verbum à stahel venire? פקק & in plurali numero פקק à nostro stbr pro latere deriuari, cuius perspicuum; vbi rursus pro simplici S locatur. Est cum pro duplici Samecht ponitur. פקק enim idem est quod nobis stoffen, quo significatur liberare, eripere; licet suspicer Nun superfluum esse, & verbum fieri à tertia persona stoff, id est, liberat. Eodem verbo vtuntur pro spoliare & diripere, sed in ea significatione fit à nostro stelen, quod est furari. Quid multis? germanus & primus huius litteræ sonus, Samecht & Tau coniungit, vt satis liquet ex iis quæ adduxi vocabulis; quibus multa addere potuissem, si vel opus vel visum

visum nobis fuisset. Succurrit tamen in præsentia vocabulum quod Rabbinos & alios egregie torfit. Quid enim פקק apud Danielem esset, plurimi dubitarunt. Mihi illorū placet sententia qui architriclinum interpretatur, Mastier enim siue mastur eum significat qui conuiuium gubernat, quasi Græcè symposiarchum diceret. Est & altera vox in Etdra פקק, quam vti proprium nomen interpretantur. Mihi officij nomen videtur è prisca lingua Magorum retentum, perinde atque Mastier. Est autem פקק nobis Scratbestier, id est, thesauri gubernator: quod Græco interpreti videtur suboleuisse, Scratbestier, qui Salabar Thesaurophylacem dixit. Multa enim officiorū nomina è Persia in Chaldæam venerunt; inter quæ & illud est in Esther פקק, quod Satrapas verterunt. Nobis Hoths der venmen, id est, supremi equitum peditumq; ductores. Ven enim nobis ven & vend turmas & cohortes significat. Item & alterū aquè Hebræis & Chaldæis ignotū פקק. נמ. נמ. פקק, quod veredarios celeres optimè versum videmus. Nos enim hochst-ven su- ven. veni veredarium vocarem, id est, veredarium Regis. Quòd si dicas, Hoths-der-venning, idem dixeris quod supremum cursorij officij. Nesciunt item ad quam radicem פקק referre debeant, quo interpret denotatur: nobis melt idem significat quod occulta Mell. aperit atque declarat, quod proprium interpretis officium est. Volentem me ad ea quæ instant progredi פקק verbū, quo detinere significatur detinuit, postulans, vt se quoque primæ linguæ applicarem. Id quia facile fuit, non potui negare. Meis-stat enim pro eo quod est iter differre vel tollere apertissimum nobis est: vbi Hooghen pro Cap positū videmus פקק finem & terminum significat. Nos staken dicimus dum cessare quippiam stakeni. facimus: vnde reis stat est facere vt iter cesset; qua loquendi formula nihil nobis frequentius. Sed quando hæc vox nos est demorata, priusquam litteræ huius examen relinquamus, vetus quædam Latinorum commemoranda consuetudo Stites & Stotum pro litibus & loco dicebant, huius litteræ accessione in principio facta; qua quid tibi quaesierint, non intelligo. Suauitas certè soni spectata non videretur. Quamuis autem harum vocum Quintilianus, non aliarum, faciat mentionem; in pluribus tamen eandem ipsis fuisse stribiginem coniecto. Quid? Succurrit & Græca vox in qua idem est Babylonismus. E Mag enim quo ventriculum notamus, fecerunt Stomachum; qua voce Latini quoque vtuntur, accersito nimirum ad principium hoc duplici elemento. Quòd verò magis mireris Latinos, alibi huius duplicis soni tam fuerunt impatientes, vt alteram consonantium omiserint; vt in Sileo, à sil, & Taceo à tac-em annotaui: in quorum altero Tau, in altero Sigma reiectum. Eodem modo è strome nostrati, quod est arboribus capita amputare, Trunco fecerunt: vbi Hebræi duplicem quidem litteram retinuerunt, verum bellam interim litterarum transpositionem excogitarunt. E strome enim פקק fecerunt, quod est decurrere: qua in voce Nun repulsum, ne consonantium ternarium impediret. Nunc itaque harum quas commemorauimus, vocum originibus edocti, citra omnem epochem, citra omnem ampliationem dicimus, proprium & germanum huius litteræ sonum esse eum quem Samecht præcedens & Tau subsequens reddunt: & siquado aliter apud Hebræos vsurpetur, id tribuendum esse Babylonismo. Quid enim absurdius, quàm duplicem hanc litteram pro Samecht, vel pro Xain, vel pro Scin collocare; à quibus in litterarum enumeratione omnino discera est? Nomen ergo eius apud nos stades erit vel stas, in quo mirum non est, ab Hebræis, significationis & structuræ orationis ignaris, litteram postremam fuisse reiectam. Hoc iam concluso & definito, clarum est quid Stades qua af sibi velit Nemini enim dubium, stat & stade apud nos pro statu poni: vnde genitiuus stas & stades. Coplectimur autem hoc nomine omnes vitæ nostræ rationes, siue eæ ad corpus, siue ad animum, siue ad res externas fortunasque spectent. Quamobrem dum Spiritum sanctum dicimus totius rerum nostrarum status mala auferre, omnia summam complectimur prædida, quibus quouis modo opus est ad ea amolienda, quæ vel domi, vel foris incommodi quippiam molestiæque adferre possint. Siue igitur Alexicacon, siue totius rerum nostrarum omnium status vindicem, siue stades qua-af dicas, idem denotaris: & eo quidem magis mihi placet Horatius, quòd Alexicacon vindicem interpretetur; quando is proprie vindex est qui nos ab omni malorum seruitute liberat. Quàm igitur late patet illa orationis Christi verbis conceptæ pars: Libera nos à malo, tam late se hoc Spiritus sancti attributum extendit. Nec te offendat quòd idem epitheton Patri & Filio tribui consueuerit.

Mastier.

Stateni.

Mell.

Meis.

Stites.

Stotum.

Mag.

Stomachus

unde nomen

claturam ac-

cepit.

Stit.

Stic.

Strome.

Trunco.

Zado pro

non encla-

tura.

Stat.

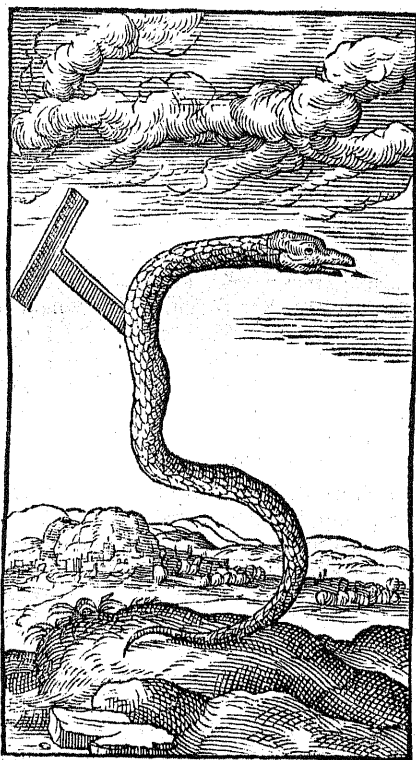
Stade.

Status quid.

Alexicacos.

uerit. Neq. enim personæ in diuinis attributis distinguuntur, sed habendi ea quæ habere dicuntur, modo. Liberat nos pater, vt à seipso liberandi habens potestatem; liberat Filius, vt à Patre potestatem accipiens; liberat Spiritus sanctus, vt procedens ab utroque, & ab utroque habens vindictarum potestatem. Fir enim torius bonitatis diuinæ effusio per Spiritum sanctum, verissimum & solum Dei Amorem coessentialem, & Patri & Filio æqualem, cuius ab utroque processus rationem de voluntatis natura, quoad eius captus fert humanus, consideramus, cum filij genesis intelligentiæ comparetur. Conuenientissimè autem orator noster hoc epitheto vsus est in totius orationis conclusionem, eo quod antè docuisset, quo in statu res humanæ essent, quamque miserabili seruitute deprimendæ, nisi diuino auxilio contra vtrumque serpentem iuuarentur. Admirabile est vbiq. artificium, & tale profectò, vt frustra in pari breuitate id imitari studerent quotquot vsquam gentium sese in dicendi arte exercuerunt. Quamobrem nec nos hic prolixiores erimus in iis quæ infinita forent persequendis; satis habentes, eorum amplitudinem indicasse, & vocis dedisse interpretationem. Ceterum quod ad

Zade figura.

picuram attinet, hinc solliciti esse non debemus, cum duplex hæc littera per duas simplices coniunctas voluerit pingi. Neque enim vna effigie parua, qualis litteras decet, totum rerum humanarum statum exprimere fortè possis: quo fit, vt commodissimum promptissimumq. fuerit, vt duabus litterarum figuris coniunctis notaretur. Hebræi hoc loco laudadi, quod non longè à vera pictura recedant. Nam si Samecht delinees, & Tau ipsius dorso dextrorsum imponas, ipsorū figuram quadam tenus expresseris. Latini S & T coniungunt, lineis superna parte deuinctis. Sed quid ago? O me crassum & stupidum! Quam ferè me diuina Alphabetarij magistri sollicitia fefellerat. Quid? Egone in tanta picturæ simplicitate quæ duorum elementorum figuras dumtaxat colligaret, quicquã vterius arcani latere suspicarer? Atat, hoc illud est: Simplicitatis specie facillimè decipimur. Verum debuissim recolere ac ruminare, quæ natura esset hieroglyphicorum & sacerdotium tesserarum; quippe qui earum in hoc Alphabetario explicatu interpretationem professus essem. Sed quid prodest negligentiæ supinam criminari? Satius sit paria facere nouo studio & diligentia. Dixi statum rerum humanarum breui aliqua figura oculis fortasse subiici non posse, & idcirco commodissimum fuisse, vt hæc littera ab illis elementis è quibus constaret, imaginem sibi mutuaretur. Nunc caso palinodiam, licet qui fortè dicet, nihil affirmet. Nulla figura in toto terrarum orbe vel à summo pictore inueniri excogitariq. possit, quo status rerum humanarum clarius veriusque depingatur, quam si figuram ipsius Samecht, quæ serpentem repræsentat, ad sinistram, & Tau ad dextram proponas intuendam. Quid enim aliud tortuosus draco homini ad spectandum propositus significat, quam perpetuum bellum, tum domi intra ciuitatis humanæ viscera, tum foris gerendum: Quod enim certius belli signum, quam hostis præsentis spectaculum? Hanc picturam Maro expressit sic canens:

*Primus ab aduersa conclamat mole Caicus:
Quis globus, ô ciues, caligine voluitur atræ?*

Ferte

*Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros,
Hostis adest.*

Draco igitur pictus certissimum est belli signum, tantisper homini dum spirabit, citra omnes inducias sustinendi. Hinc itaque clarè cernitur, statum hominis cum esse, vt semper ei sit cum præsentis hoste manus conferenda: quod Iob disertis verbis docet, vitam hominis militiam esse dicens, tantisper duraturam, dum terram calcabit. Porro dum hostem præsentem videmus, non solum bellum nobis esse scimus; sed illud etiam intelligimus, qua ratione optimi ducis officio fungi queamus. Bene enim Chabrias dixit, eum optimum esse Imperatorem, qui res hostium quam maximè cognitas haberet. Quid igitur melius ad sana belli consilia capienda, quam hostem coram intueri? Nihil sanè, si vnà omnes oppugnandi rationes possemus videre. At serpens tam callidus est, tam variis insidijs vtitur, tam multos agit cuniculos, tam varia oppugnationum genera in horas singulas machinatur; vt dum eum vides, nihil aliud videas, quam mille præsentia pericula occultis tibi fraudibus parari. Præterea dum serpentem cernis, non externum modò hostem agnoscis, sed domesticam etiam belluam cernis, inter ipsa tua moenia, immo intra ipsa vicerum penetrabilia assiduo te imperu molestantem. Heu miseram belli conditionem, quò non de aris & focis pugnatur, sed in ipsis aris & focis hostis sedet! Quid hic remedi in domesticis copiis? Si hostilem vim mœnibus & arce excludere nequiverunt, quæ viam ipsis templis iam seuientem poterunt propulsare? Actum est, nisi auxilium exterius adsit, quod rebus intus periclitantibus præsentis auxilio succurrat. Et hæc quidem atcis humanæ interior facies est, quam sinistra figura designat. Consideremus nunc quis rerum status foris sit, & quid auxilij exterius sit expectandum. Externa omnia dextra parte intelligi debere, non semel modò dictum. Conuertendi igitur oculi dextrorsum, & speculandum quid inde spei subsidijque affulgeat. Quid igitur hic videmus? Nempe Tau, quo solo Draco vinci deprimique potest: de quo, quia mox amplius agendum, non plura hoc loco dicemus, quam ab hoc solo omnem contra serpentem victoriam pendere. Habemus modò totum rerum humanarum statum & internum & externum, duabus dumtaxat expressum figuris; & sic expressum, vt magis ad viuum exprimi non possit, tamen quotquot vniquam fuerunt Apelles, ingenia & operas suas in vnum conferant. Quoniam autem in hac pictura ordo ille seruatus est, vt quæ interna nobis sunt sinistram; quæ externa, dextram occupent: nec hic vllò modo peruerri vel debeat vel possit, si veritatis ratio habeatur; voluit sermonis nostri architectus, vt in vocabulorum conuersione hæc duplex littera semper eundem partium suarum ordinem seruaret. Hinc ex *Staf fasti* non *fats*; ex *Sta asti* non *ats*; & similia è similibus habemus sic è prorsus verba, vt duplex littera natium partium suarum ordinem custodiat. Licet igitur & ex hac re perspicere, litteram Stades, non T fades, aut aliter nominandam esse. Et hæc quidem de Stades sufficiant, littera ea, cuius figura totum rerum humanarum statum oculis subiicit.

Quof.

H V I V S litteræ nomen non rectè ab Hebræis effertur, non magis miramur quam yoces ab iis corrupti, qui quid significent, aut cuius sint originis, ignorant. Nos Qua-af vocamus, quo Alexicacos siue vindex ab omni malorum seruitute liberali manu afferens denotatur: qua de re satis in præcedenti littera diximus. Docuimus in Hermathena, hanc litteram non esse necessariam, quod & Latini Grammatici annotarunt. In vocabulorum elementorum censu locum non habet, in quo duplex digamma numeratur. Quoniam autem in hoc Alphabeto recensetur, nec duplicis digamma hinc mentio fit, sic nobis ratio litterarum subducenda, vt dicamus, apud gentes ceteras, duplex digamma fuisse: verum in priore Alphabeto, ab antiquo apud Nochum & Ianigenas conseruato, loco Qua-af fuisse *Wæ-af*, quo significatur is qui à doloribus liberat, atque ita ad eandem orationis vtrouque rum sententiam, rum structuram fuisse. Siue enim Qua-af siue *Wæ-af* dicas, res eodem tendit; nec alius *Wæ-af* est quam Qua-af, eo quod nullum malum sit.

V V 3

sit,

fit, quod non suos secum trahat dolores atque pœnas. Neque alienus sum ab ea sententia, fuisse aliquando tempus cum Qua-af & Wee-af eadem figura pingerentur; & hinc fortasse accidisse, vt plurimæ voces quæ duplex digamma in sermone nostro haberit, per Qua-af apud alias nationes efferri, vti in Werinus & Quirinus, Qui & tite; Quando & wan/ & aliis memini annotasse. Hebræis item voces sunt in quibus id aperte contigisse cernas; atque aded in eo ipso verbo, quo accidit vel contingit apud nos denotatur. וקק enim pro hac notione dicunt, quod à nostro וקק corruptum est, He in locum Tau substituto. Dispeream, nisi despuam sæpius superuacaneas has litteras, quæ locum necessariarum occuparunt. lidem וקק pro caleferi ponunt, verbum à nostro Warm deriuatum. Est apud eos vox וקקק, cuius nullam rectam queant domi suæ rationem conuincimisci. Semel pauimentum, semel fundum verterunt interpretes: Nobis solum & firmamentum pedum hac voce indicatur. Wag enim est sursum deorsum ferri & succusfari, war custodire & defendere. Wartuag igitur quod nos custodit & tuetur in firmo statu, ne sursum deorsum agatur. Nec magis norunt vnde וקק pro firma veritate ponatur: וקק vocali breui nobis idem significat quod certum & indubitatum: Hinc וקקוה substantiuum quasi certitudinem parum Latine diceret: quæ vox expressa est tribus illis in וקק consonantibus. וקקוה idem est quod habitatio. וקקוה pro muro dicunt: Nos וקקוה pro defensione quauis vsurpamus. Hinc capite quarto Hieremæ, vbi dicitur, Sensus cordis mei turbati sunt; & verti possent: Muri sicut defensio cordis mei turbata est; ceu diceret: Sum expugnatus; moenia sunt deiecta, iacet omnis defensio. Iam וקקוה interpretantur murum destruere: Nos וקקוה dicitur pro euerto id quod defendit. וקקוה expecto: nobis וקקוה. In וקקוה item, quo consecrare significatur, clara est hæc permutatio: Nos enim וקקוה pro eodem dicimus. Sed satis horum. Crebrius enim duplex digamma vel omiserunt, vel in Ber vel in Vau mutarunt.

Hebraica voces à Cimbricis facta.

Warm.

Wag. War.

Wis. Wisuher.

Won. Wec.

Wec.

Wacht. Widen.

Quæ W eadem aliquando figuram fuisse.

Solis, in malis auferendis præstantia.

Son.

Quos littera figura.

Quoniam tamen Qua-af & Wee-af idem ferè nobis denotant, & loco Qua-af in vocalium elementorum enumeratione est duplex digamma, probare me æquis iudicibus posse existimo, eandem aliquando figuram vtriusque litteræ fuisse. Videamus ergo quæ nam ea fuerit. Scio duplex digamma per duplicatâ digammâ effigim & nunc pingi, & olim etiam frequenter pictum fuisse, verum id extra hieroglyphicam disciplinam, quæ non contenta tanta significationis simplicitate & angustia, ea quarit quæ copiosam & amplam rerum offerant intelligentiam. Quamobrem si nomenclatoris industriam quàm proximè sequi velimus, iuxta ac debemus; inuestigandum illud interea quæ oculis obiciuntur pingique possunt, in quo excellentissima vis sit a malis liberandi. Hic si Philosophos consulamus, Sol erit accipiendus, cuius radiis vitæ beneficium, & omnium eorum quæ ad vitam sunt necessaria, adscribunt: cuius rei vel vnus Aristoteles factis magnam idoneamque dedit testificationem. Quid verò sermonis nostri opifex? Is non tantum huic sententiæ suam tribuit auctoritatē, sed nomen etiam Soli dedit à sanando, dum eum Son vocauit. Cum igitur Sol inter omnia ea quæ videri possunt longè sit excellentissimus ad omnia mala & omnes dolores mortalibus auferendos, facillimeque possit delineari, imaginem eius huic litteræ appingemus. Verum

Verum vt intelligatur, ab hominis statu tolli mala doloresque debere, hominis effigiem eam addemus, e qua summa infirmitas colligi possit. Iaceat igitur supinus, pedibus & brachiis porrectis, ceu mortuus sit; nec vllas vires habens ad se mouendum. Sed in vtram partem, dextram ne, an sinistram pedes porrigendi? In vtram? In illam haud dubiè, ad quam cadauera pedes effertur dum efferuntur ad sepulturam. Audiamus ergo vocalem cadaueris quod effertur pictorem, & ab eo discamus picturam. Et sit is Persius, apud quem sic legimus:

Hinc tuba, candela, tandemq; beatus alto.

Compositus lecto, crassisque lutatus amomis.

In portam rigidos calces extendit.

Quòd si in portam extendit, foras; si foras, dextrorsum, quoniam externa dextra esse non semel modò demonstravi. Dextrorsum igitur pedes extendantur; quo mortuus esse intelligatur. Huius capiti Solis orbis circumscribatur, ad eum modum; vt illud sensum attollat: quo facto, mox eam litteræ formam videbimus; quam Latinosum maiusculum Q hæctenus præfert. Et hac via geminæ vocis Qua-af & Wee-af pictura nobis sit absoluta. Nec malè tum habebat Alphabetum, cum Wee-af legebatur, nullâ ipsius Qua-af habita mentione, cum eadem ratio sit & sententiæ & constructionis in vtroque. Wee magis ad We alludit, & illius, vt dixi, sequitur venenum; quo fit, vt Qua-af necdum recepto, elegantior etiam fuerit oratio. Magna enim significationis vis est; & summa summi beneficii confessio, dum Wee-af dicitur, propterea quòd non dolo tantum simplex hæc voce denotetur; sed is dolor qui sit futurus semper pitermus, iuxta certissimum documentum ichnæa regressione signatum; quæ ex wee nos ad reu per vestigia reducit. Multa & propè infinita de sempiterno hoc dolore, & eius è draconis veneno consequentia dici possent, sed ea vel satis antè sunt indicata, vel angustis huius Alphabetice orationis exclusa. Satius fuerit picturam paullo melius considerare; & videre quid Sol, orbe suo hominis caput includens, præstare possit. Hoc non ex alio facilius intelligemus, quàm ex ipso sermonis nostri architecto, qui Solè mirabili prorsus vocabulo indigetavit, cuius Hermathena nostra latiore dedit interpretationem. Son vox est analogica ratione plura significans. Primum significat pacem facere siue reconciliare: mox etiam osculari. Deinde sanare: ad hæc Solem: postmodò filium: & hæc omnia ex vna eademque ratione, qua So-ten vniendi habet significationem. Mirum autem est, hæc omnia primum ei conuenire, qui sic inter filios princeps est, vt ante mundum etiam creatum Filius fuerit. Quid dico ante mundum creatum, cum Filius sit ab æterna seculorum infinitate? Hic enim solus est & verus reconciliator. Hic princeps in osculando, dum in ipso pax & iustitia sese sunt osculata. Hic verus sanitatis auctor, non corporum tantum, sed, quod infinito plus est, animorum. Hic est Sol; non ille quidem spectabilis, sed Sol lumine suo illustrans vniuersa, quoniam lux est æterna Patris æterni, omnibus rebus & corporatis, & non corporatis lumen affundens. Huius spectabilis imago Sol est celestis, quem propter quandam luminis & sanationis communionem corporatarum rerum finibus inclusam, Son etiam vocamus. Quamobrem si Filij lumen, quod est Spiritus sanctus, ad homines sanandos se diffundens depingere velis, optimè Solem pinxeris; & id quidem ea ratione, vt orbe suo hominis caput complectatur, atque illud sensum videatur subleuare. Quemadmodum autem in hac pictura homo supinus iacet, pedibus & brachiis porrectis, veluti mortui in capulis collocantur; ita in sequenti littera caput eius videbimus altè erectum, & ad cælum in sublime contendens. Hæc itaque si diligenter expendas, & cum figura conferas, senties, mihi crede, nihil posse pingi congruentius sancti Spiritus instinctui, quo nomenclatori rerum omnium iuxta cuiusque naturam & cognationem vocabula dictauit. Dispeream nisi in solo hoc nomine Son plus lateat mysteriorum, quàm vllis linguis queat explicari; tantum abest vt augustam eius maiestatem me sperem vllis commentariorum codicibus, nedum his Alphabetice annotationibus, assequi posse. Quocirca locis obiter indicatis, in quibus arcana delitescunt, ad litteram sequentem transibo.

Res.

Alphabetica orationis epilogi artificii.

EXPOSVI modò tertiam salutationem, qua noster orator Spiritum sanctum compellat, arcana secundibinarij significatione ad id vsus. Restat vt ad precatiois epilogum accedamus, qui ternario absoluitur, vt quæ oratio à ternario diuinæ essentia exordium sumit, in eundem terminetur. Verùm quo tota precatio perfecta sit & rotunda, & in se vndique ad centrum cordis animi & mentis, vt Christus iussit nos Deum amare, contracta, & per hanc figuram euadat tutissima, nullis angulis vsquam exstantibus quos hostis arripere possit, hic secundus ternarius ita est ordinatus, vt priorem ternarium per vestigia retrò legat, & id habeat vltimum, quod in priore fuit primum. Nam vt linea quæpiam circulum desipire dicatur, oportet vt ab aliquo puncto ductum suum exordia, ad idem reuertatur. Hic igitur ternarius primo Spiritus sancti, secundo Filij, tertio Parris nobis offert attributum. Nunc igitur ad litteram. Eam Res Hebræi nominant, propter punctum subscriptum. Ipsæ litteræ per se lectæ Ris habent: quam vocem ipsa orationis postulat structura. Syri hodierno adhuc tempore *Risch* dicunt. Nec multum ab Hebræis hoc nomen puncti vitio corruptum esse, cum sola punctorum accessione ex Ion faciant Iauan. Sed quid ego hoc vnum commemoro, cum omnes ipsorum radices longissime à primis vocum originibus per puncta adiecta discedant: *Ris* itaque idem nobis est quod assurgere facio, siue iacentē leuo. Dixi in pictura ipsius Quædam hominem supinum iacere, pedibus exterius siue dextrorsum, vt in cadaueribus fit, ad efferendum portatis: Huius caput radiis suis Sol ambiabat, quo vitam rursus, quam sua culpa perdidit, infunderet. Nunc igitur vterius venit & oratur, vt Spiritus sanctus caput hominis vitæ restitutum, & à mortis seruitute & carcere vindicatum erigat, & in altum attollat. Et hic quidem caput orator vocat *Sym* id est, tenue lumen, aut potius reuerberati fractique luminis splendorem. Cupit autem vt obscurum hoc lumen, quod à Sole in hac vita accipimus, erigatur ad ipsum antiquum dierum, vt mox exponemus: *Ris* igitur nihil aliud est, quàm erige: quo verbo & Spiritum sanctum rogatus, & ei propriam adscribimus attributum. Spiritus enim est omnia erigere & in altum tollere: quod cuius de spiritus natura liquebit. Nobis spiritus hominis *Geest* vocatur, ceu dicas *Ge-est-het* id est, ad ipsius esse caput, siue eius, quod dat esse, caput. Spiritus enim noster ad caput totius esse fertur, quod est ipsum bonum, quo feruntur omnia. Omnis enim Esse siue actus, siue vitæ caput est ipsum bonum, quia ex bono omnia procedunt, & ad bonum omnia referuntur. Bonum autem non mouet nisi cognoscatur: quo fit, vt Filius, qui Patris mens est, præcedat in nostro caput. Ex bono igitur per Filium cognito, elicitur Amor, qui Spiritus sanctus est, à Bono & Boni Filio procedens. Spiritus igitur sanctus propriè *Geest* dicitur, quia per hunc ad ipsius Esse caput ferimur, & nobis caput est eius quod nobis esse dat. Quid autem proximè nobis dat esse? Quid aliud, quàm anima, quam *Geest* vocamus, quæ à Spiritu sancto tamquam à capite dependet, cum is caput sit non nostræ modò, sed vniuersæ vitæ rerum omnium creaturam. Vocabuli igitur *Geest* origo soli Spiritui sancto primum conuenit, ac deinde analogicòs spiritui nostro. Quod si hoc vocabulum veritas, *Steeg* habebis, quod tantundem valet ac si dicas, sursum tendebat. Proprium enim Spiritus est vt ipse sursum tendat, & illa quibus inest, secum sursum attollat. Luserunt nostrates in *Geest* hac voce, dum cereuisiæ fecem *Geest* per vocalem breuem nominarunt, quasi parui temporis spiritum vocarent. Ex hac enim, cereuisia & vitam accepit, qua velut mustum efferuescit, & facultatem eam vt homines pro tempore nouo spiritu ferat, & vltra solitum eorum animos attollat. Cum igitur Spiritus sanctus *Geest* propriè & primò vocetur, nemo negare potest, quin *Ris* vnum sit ex eius attributis, quo erigendi hominis munus ei fertur acceptum. *Sym* enim, à quo *steeg* præteritum imperfectum, & idcirco vox omnis temporis, significatam nimirum rem perennans & ipsum *Geest* conuertens, idem est quod, sursum aliquid fero, vel, sursum enitor. *Ris* verò idem quod erigo & attollo, eodem modo quo *sym* usurpatum, vel vt actiuum vel vt neutrum verbum, iuxta Grammaticorum locutionem. Quid verò fit ex homine à vitis & morte resuscitato, & iam erecto, & nouo spiritu vitam adepto, quàm priùs haberet, altiorem? Quid aliud, quàm nouum & altum ædificium? D. Paullus enim dicit nos Dei ædificationem

Res littera nomenclatura.

Ris.

Sym.

Res littera significatione.

Geest.

Steeg.

Geest.

Sym.

tionem esse, cuius fundamentum sit Iesus Christus. Sed quorsum Spiritus sanctus hoc nostrum ædificium erigit, & in altum attollit? Respondebit idem gentium doctor, vt templum Dei simus, & Spiritus sanctus habitet in nobis. Idem frequenter repetit, nos esse Dei siue Spiritus sancti templum. Aliàs enim Spiritus sancti, aliàs Dei templum dicit, vt clarè cognoscas, Spiritum sanctum Deum ab ipso vocari. Cupit igitur præceptor, vt Canopus à belluæ vinculis, & à mortiferis malis liberatus, erigatur in templum Spiritus sancti: & vt ipse Spiritus in Canopo sibi templum erigat, in quo colatur & adoretur. Templi nomen Latini suum esse fortasse credunt. Varro Poëticorum verborum etymologias ab hac voce auspicatur, vt videlicet originum inquisitionem in augurato tractaret. Triplex igitur templum distinguit, vnum à natura, quod cælum est, vt,

Vnus erit quem tu tolles in cerula cali

Templa:

Alterum in terra ab auspiciis, vt in Peribœa,

Scrupea saxa Bacchi templa propè aggreditur:

Tertium sub terra à similitudine, vt in Andromacha,

Acherusia templa alta Orci salute infera.

Huius nominis originem à Tuor pro conspicio petiit, quia nimirum templum intueamur. At hic nulla littera præter primam eadem est, nec verbum hoc sic vel huc vel illuc potest inclinari, vt inde Templi vocabulum oriatur. Si hoc est rectas nominum dare rationes, nescio quid sit vel nugari, vel splendidis quæpiam verbis præclara pollicitum nihil præstare. Sed adiecit contemplari idem esse quod intueri. Bene quidem, sed verbum hoc à nomine dicitur. Quia enim templa augures diligentissimè intuerentur, verbum factum est contemplor, pro accuratè inspicio. Dicimus ergo, templi nomen à Iannigenis remansisse, qui, perinde atque nos hactenus facimus, Tempel pro eo quod Latinis Templum sonat, dicebant. Huius rationem quærere proprium huius loci est. Pecudis nostræ paullo antè audiuius mentionem, dum rogat doctor, ne sublimior pars hominis ei deuinciatur. Hoc pecus Plautus animum vocauit, dum in Trinummo hanc dicit sententiam: Si animum hominem percultit, actum est, si animo seruiuit, non sibi. Si ipse animum percultit, dum viuit victor victorum cluet. Nihil vniquam à Plauto verius dictum est. Si enim nos animo, id est, pecudi indomitæ seruiimus, actum est de nostra salute: at si nos animum percellamus ac domemus, splendidissimam victoriam obtinuissè dicemur. Victor enim victorum est & Imperator Imperatorum, qui hanc belluam sibi subiecit. Nos animum *Moet* vocamus, eo quòd perpetuis nos afficiat molestis, nisi freno cohibeatur. Hoc autem molestiarum remedium ichnæa conuertio demonstrat, quæ *Coem* nobis, id est, frenum offert, quo nimirum ferum iumentum domemus ac regamus. Illius enim naturæ est hæc fera, quam Animi nomine Latini nonnumquam vocant, vt vel domanda sit freno, vel perpetuò nos vexet ac molester. Horatius itaque post molestias quibus nos hoc pecus diuexat, enumeratas; voluptates videlicet, auaritiam, inuidiam, iram, alias, pulcherrimam sententiam dixit:

Animum rege: qui nisi paret

Imperat; hunc frenis, hunc tu compeſce catena.

An ne hic vides id expressum, quod nomenclator per vocabulum *Moet* nobis declarauit? Cum ergo rogaret præceptor, ne pecori pars sublimior alligaretur, hoc etiam intelligitur rogasse, vt pecus hoc domitum haberet, quia nimirum nihil medium est, propterea quòd vel imperet vel seruiat. Sic igitur orationem intelligamus oportet, vt ea petiisse preceptor putetur perpetuum Canopi in belluam suam imperium: quod dum potitur, & ab illius molestiis & feralibus malis liberatus est, idoneus iam fit, vt in templum Spiritus sancti erigatur. Quid igitur sit templum ex his quæ dixi, liquebit. *Tempel* enim tres complectitur vuculas potestate, *Tem-pe-het*, quas si componas, idem valent ac si dicas, Domiti pecoris exaltatio. Homo enim carnem suam freno domitam ad tantam excellentiam euehit, vt in templum Dei erigatur. Verum igitur & primum in terris Dei templum est, quod Spiritus sanctus ex animo domito rationis freno sibi erigit. Sic Apostolus membra nostra Spiritus sancti templum dixit. Dometur enim antea bellua siue caro necesse est, quàm Spiritus sanctus in ea sit habiturus. Admiranda sanè templi significatio, & ad amussim ad sacræ scripturæ veritatem quadrans; & interim

Templum triplex apud Varronem.

Animus frenus domatus.

Moet.

Coem.

Templi atymon.

Templa Dei hominum corpora.

terim tam clara & extra omnem controuersiam posita, vt ne possis quidem, tamen velis, vocem ab hac interpretatione alienare. Stupendo certè honore Deus corruptam hominis naturam afficit, dum eam sibi templum facit. Vide, quæso, quanto fatius est & præstabilius carni nostræ, quæ bellua est, domari & lupatis obedire, quàm efferatam, quo libido rapit, ferri. Intelligimus ergo nunc, primum templum in homine adificari atque erigi, & ad eius similitudinem externum templum, quod vulgò sic vocatur, templum dici. Fana enim & loca orationibus cultuique diuino consecrata, templa dicuntur, eo quòd in iis domitæ pecudes, id est, animi hominum rationis rectæ freno gubernati in sublime tollantur, ad ipsum nimirum altissimum, cui sese precibus iungunt, euolantes. Quoniam autem templum non domitum modò animum postulat, sed vt is etiam sursum ad excelsa tollatur, neque id corpore fieri aut possit aut debeat, sed mente sublimia cogitante, & eorum sese spectaculo totam deuouente; præci Latiorum maiores religione necdum corrupta verbum sibi fecerunt, quo hæc attempta rerum sublimium inspectio significaretur. Contemplari enim eum dicebant, qui vel in templo suo dumtaxat, vel in templo etiam externo attentus esset ad alta & excelsa mentis oculis conspicanda; quasi dicerent frustra templa adiri, nisi vnà cum templo mens nostra tota sublimibus intuendis vacaret. Verùm dum paulatim sincerius Dei cultus & boni sacrorum ritus à præcis Ianigenis, & ab ipso Nocho siue Saturno per manus & maiorum traditiones accepti corrumperentur, hinc sacrificiorum & ignorantia & auaritia, hinc cacodæmonis fraudulentis machinationibus, quibus homines deludebat; veræ contemplationi, quæ mentis oculis fiebat, successit abominanda superstitio, qua in cælo templa ab auguribus designabantur: in quibus loco rerum diuinarum, foruitus auium per aërem volatus notaretur, vt ex iis fururorum fieret coniectura. Bella scilicet hæc erat excelsarum rerum contemplatio, grauis scilicet, ac grauissimis viris digna religio; quæ animum leuibus leuissimarum auium pennis alligaret, ac sursum deorsum, quo picis vel coruis placuisset, raperet atque vexaret. Hæc semper regia via fuit ad Idolomaniam & omnes errores, res in religione bene institutas & ad optimum finem desinat ad quæstum aliquem detorquere; & ex iis quarere, quod stolidi & peruersi hominum animi maximè admittentur, & quod ad vitia sua alenda & stultas cupiditates sequendas aliquo modo conducere arbitrentur. Innatum nobis est ex primorum parentum peccato, vt omnes prouisi feramur ad futurorum cognitionem: quam inclinationem animorum diabolus peperit, dum illis persuasit, si veritum pomum comedissent, Deo similes futuros. Hanc igitur insanam cupiditatem cum semper Draco promouere nititur, tum eorum vehementer auget auaritia, qui ex commentitia aliqua futura prædicendi arte quæstum facere cõtendunt. Hinc sacrifici, quibus templorum cura erat, patrum ex verâ contemplatione lucri sperantes, religionem suam cauponari cœperunt, & hominibus persuadere, aues loco rerum diuinarum esse contemplandas, & sese posse ex earum volatu quid cuique futurum sit vaticinari; neque fas esse quicquam omnino incipere aut moliri, nisi illis consultis & interrogatis, an quod proponeretur iuxta Deorum fieret voluntatem. Lepidum sanè commentum. Quid ni enim aues, quæ Diis inter volandum propinquiores essent, melius, propius & clarius ea quæ Deus vellet intueri possent, & quæ vidissent hominibus nuntiare? Videmus hîc insignem maximi lucri officinam, & quæstuosissimum mendaciorum mercatum in veri templi locum substitutum, è quo, tamquam è primo fonte, omnis auguriorum auspiorumque disciplina defluxit, Romanis rerum Dominis, quicquid auibus visum esset, imperatura. Templi itaque nomine monemur, vt animum nostrum subiugemus ac regamus; quo in altum à spiritu erecti, templa Dei sumus. Dum igitur hæc dicitur, hæc Spiritus sancti substructio intelligatur, ad quam post domitam pecudem ordine peruentum est. Nunc inquirendum, quæ quàm optima figura sit ipsi Ris oculis subiicienda. In primis perspicuum est, erigendi atque in sublime tollendi potestatem, & ipsam potestatis actionem ignea vi perfici, qua Spiritus sanctus omnibus vitam infundit, omniaque ad Vnum euehit. Quamobrem non immeritò tautologiz accuser, si prolixus sum in explicando demonstrandoque, huic igne potestati & actioni pyramidum figuram debere. Pingenda igitur erit meta, siue ea Aegyptiarum pyramidum formam referat, siue propius obeliscos æmuletur. Quoniam autem ostendi, totam hanc Spiritus sancti erectionem

Contemplari quid.

Auguriorum origo, & uarietas.

Idolomania causa.

Futurorum cognitione omnes expatiunt.

Res litteratura.

nihil aliud esse quàm regulam conoidem, qua veluti lupatis animus domatur, & vt se ad Vnum erigat, cogitur. Hoc cum clarissimum sit ex iis quæ à nobis frequenter antea dicta sunt, obscurum itidem esse non potest, quæ forma sit ipsius siue animi siue pecudis rationis à Spiritu sancto erectæ imperio subiugati & per omnia obtemperantis. Neque enim Stoicorum more cupiditates & animi affectiones ex homine tollimus, sed eas, dum à Spiritu sancto erecti sumus, sic componimus, vt in metæ formam sursum ad vnum apicem tendat. Commodissima igitur nobis fuit, & significationum varietate plurimam suggerens pyramidis figura; qua nimirum simul & spiritus erectio, & freni forma, & animi domiti imago cernitur expressa, non illa quidè vulgari aut plebeia pingendi ratione, sed tali, vt nemo mortaliū quicquam possit ad viuū magis imitari. Adde nūc his illud etiam corollarium & maximū picturæ ornamentū, quòd dum aptissime ea quæ dixi oculis sunt subiecta, illud vnà opera effectum est, vt templi formam & substructionem habeamus, qua nullā quicquā possit vel cogitando tantum meliorem architectari. Cum enim templū esse de vocis ratione definiuerim, domitæ pecudis exaltationem, hæc nobis tabula omnia simul exprimit, tum ipsum caput Spiritus sancti gratia erectum, & vnà secum erigens quæ imperio suo coërcet, tum frenum quo coërcet, tum pecudis formam quàm coërcet, & ad Vnum sese attollere compellit. Maiores nostri huius rei conscij, cum ex tota sanorum amplitudine pyramidem facere difficillimum & operosissimum; & tale etiam, vt vel fieri non posset, vel si factum fuisset, plurimis iniuriis, & maximè ventorum pateret, animaduertissent; prudenter illud excogitarunt, vt omnibus templis meta cum capitis forma vel superne imponeretur, vel ad posticam partem exstrueretur, quòd totam structure pyramidis & capitis ei imposita forma terminaret, ceu ea propria esset & necessaria forma templorum. At dum rotundo globo, quo alibi aliud, hic caput denotatur, crux imponitur; idem fit quod in hac Alphabetica oratione factum videmus, in qua supremus & vltimus apex est ipsum Tau, quo cruce significari mox latius ostendam. Quis hîc non miretur maximam hanc precationis nostræ & ipsius templi, in quo precatio

erectionem ad principem hominis partem referri ac pertinere, non potest dubiū esse, quin capitis effigies propria sit notā ad hanc oculis representanda. Cum enim subtractio hæc quam Spiritus sanctus in homine erigendo molitur, tota ad id tendat, quòd caput belluinam hominis partem freno suo coërcet & imperio premat, atque ita homo fiat verum Dei templum; aptissime caput pingetur, eo quòd nō solum sedes sit rationis & mentis propria, sed etiam quòd ab imperio à sermonis nostri opifice det nominetur. Accedit huic huius picturæ rationi & altera causa. Quando enim ad hoc vt templū Dei sumus, opus est animo domito, necessariū videbatur, vt & freni forma & pecudis domiti imago ostenderetur: atqui hæc eadem meta quæ erectionis habet significationem, non solum frenum exprimit, sed pecudis etiam domitæ propriam ostendit figuram. Frenū enim quo homo animum regit, pyramidem ad vnguem imitatur; propterea quòd intra metæ terminos omnes cupiditates & impetus quibus iumentum efferuescit, coërcet, & omnes quorquor sunt sic componat, vt ad Vnum quod Christus dixit esse necessariū, ferantur. Hinc liquet, frenū capitis siue mentis

Pyramis quædam verum referat.

Templorum forma, & forma ratio.

catio fieri d. bet, similitudinem atq. concordiam Nam sicut oratio Alphabetica à vita capit exordium, & ad capitis erectionem paulatim ascendit, atque deinde capiti erecto Tau imponit, ita vera templi forma substructionis suæ initium habet metam, veram vitæ indicem, atque inde absolutæ metæ caput imponit, quo prima hominis effigies, aut potius secunda, quam Spiritus reuscitâs & erigens largitur, exprimitur, iuxta illud,

*Os homini sublime dedit calumq. tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.*

Ex his modò perspicuum sit, quanta significationis efficacitate in lingua nostra illud Christi diceretur, *Domus mea domus orationis vocabitur*, cum ipsum templi nomen, & vera templi forma, nominis vim exprimens, adamussim conveniat cum natura orationis: quod illi clarius videbunt, qui quæ de Alauda diximus, cum his conferent quæ de templo in metam erecto hoc loco docentur. Hic illud dumtaxat peculiare est, quod metam hoc loco ad erigendum humanum caput pingatur, & globus qui imponitur hoc ipsum caput significet. In obeliscis Pyropi aliud notant, uti antea docui: & si pictura recta ratione in Ris procedere debeat, non tam globosum corpus, quam ouatum delineetur oportet, quo facies hominis exprimitur. Quamobrem maiusculum Latinorum R non rotundam partem superiorem habebit, sed ouatam. Græci suum Rho ita pingunt, ut obeliscus verutum videatur, & reuera sit obeliscus, uti vocatur; cui magnû caput desuper imponunt ad dextram prospiciens, ita ut veru ea parte caput sustineat qua spinæ medulla descendit. Hebræi, nescio cuius Genij beneficio & instinctu, in confusione linguarum huius litteræ memoriâ quandam videntur retinuisse: & quia figuram eius capite insignitam fuisse recordabantur, à nomine eius caput ושר vocarunt. Chaldæi tamen convenientius origini suæ per secundam Latinorum vocalem productam efferunt, propterea quod sermonis nostri analogia in vocibus formandis postulet, ut nomina à præterito verborum imperfecto deriuentur, quo nimirum ideis quæ perpetuæ sunt, respondeant. Dixi enim sapius, præterito imperfecto tria tempora, & idcirco omnia designari, eamque ob causam perennandis rebus convenire, ut ab eo nomina ducantur. *Rees* enim præteritum imperfectum à *Rees* caput denotabit, quoniam perpetuum capitis officium sit, ut & se, & totû corpus sursum erigat. Quia autem caput in homine summum est & primarium, *Rees* etiam pro summo & primario apud Hebræos ponitur, & hinc *Reesith* principium tum ceterarum rerum, tum Bibliorum. Nec Chaldæi, nec Hebræi vocis originem norunt, uti neque ceterarum quas è primo sermone retinuerunt. Apud hos aliud quoque nomen inuenitur ab eadem nostrati radice productum, sed litteris per hysteron proteron legendis, ut origo cognoscatur. Fermentum enim *Rees* vocant: quod vocabulum si veritas, *Rees* habe bis, tamen puncta alia addatur. Fermenti enim natura est ut panem attollat. Nobis *Rees* eundem usum præbet: qua vocula fecem cereuisiæ nominari modò dixi. Vnde cernas, quanta sit inter *Rees* & *Rees* cognatio; & inde quàm *Rees* & *Rees* inter se consentiant. Videtur igitur in hac littera idem Hebræis accidisse quod in Hoogen. Ut enim ex illius litteræ figura oculi nomen, ita ex huius figura capitis nomen mutatos esse opinor. Latini à vetustissimis Cimmericis nomen *Ceres* acceperunt, in quo prima littera corrupta est, ob corruptam tertij apud Latinos elementi pronuntiationem: quod ante E & I perinde efferunt ac si sibilans littera esset. *Seres* enim erat dicendum, ut vox circularis efficeretur qualis est *Anna*, & aliæ nonnullæ. Significatur enim hac voce vis illa divina quæ sementem & segerem præsidio suo tuetur. *Seres* enim olim pro seto nostrates dixere, à *Ser-er*, id est semino terram, ubi in *Er* Tau omissum est. Hinc Latinorum *Sero*, adiecta dumtaxat terminatio. Hac ætate Tau addimus vel Dalet, litteras frequenter concludendæ vocis causa addi consuevit, sicut vel *seru* non *ser* dicentes; verum non pro quavis ratione, sed ea quæ omnium est excellentissima, per quam nimirum homo procreatur. *Seres* itaque generatim acceptum couertitur in *Rees*, quod significat Surgebat. Propterea enim semen terræ committitur, ut rursus exsurgat, & non exsurgat modò in mole maiore, sed crescat etiam & augeatur numero ac copia, quod eadem voce denotatur. *Seres* ergo, semini terræ committendo & multiplicando præsidens, serpentibus velitur; quibus & aquarum vis sitit humecta terra vlgo & palingenelia denotatur. His sax accedit vitalis calor habens significationem, quo semen alicur & in frugem ampliorè promouetur. Quærit verò natam

R littera
figura.

Rees.

Rees.

Ceres atymò
& vera pro-
nuntiatio.

Ser.

Ser.

Sero, is.

Ceres fabu-
la explicata.

natam suam; id est, semen terræ commissum caloris & humoris viribus rursus ab inferis in lucem proferre nititur. Et quia hic labor in orbem redit numquam cessaturus, nomenclator sic nomen composuit, ut perpetua hæc sementis & messis vicissitudo litterarum circulo in se redeunte notaretur. Verum hæc naturalis est & pinguis, ne dicam rustica, fabulæ interpretatio; in qua si hæreas, parum promoueris ad arcana Cereris mysteria intelligenda. Longè altius Moses ascendit, dum mundi fabricam per Berefit exorsus est, cuius vocis prima radix Res est, quod vocabulum è *Ser* prodit, quo actus seminandi notatur: qui non aliud est quàm ipse Pater, qui mundum per Filium suum ex abditis infinitatis suæ abyssis & tenebrosa caligine, nulli nisi Filio peruia, in lucem prodire fecit, quod vocula Res designat, Re & S complexa; quorum illud Ratio est, hoc Spiritus sanctus. Porro *Seres* longè adhuc profundius examinetur necesse est, si quis totam significationis vim perspicere velit. Nam si nomen in elementa soluas, ad *Re* & *S* peruenies: quorum illud Patris est, hoc Filij ab æterno geniti; quæ duæ hypostasies per illam hypostasim inter se deuinciuntur, quæ per litteram vibrantem denotatur. Cum enim R ad Latationem pertinere, & eam quidem vehementem; nemo non fateatur, cui potius hoc elementum fuerit tribuendum, quàm ipsi Spiritui sancto; de quo dictum est: *Et Spiritus Domini ferebatur super aquas*. *Se* igitur & *S* per litteram Res coniunguntur, & circulate constituunt vocabulum, non alij proprie quàm sempiternæ congruens Trinitati.

Berefit vocis
compositio.

Scin.

SCIN Hebræi pro duabus litteris vsurpant; altera simplici Samecht, altera duplici, ut tantundem valeat ac Samecht & Cap coniuncta. Quod pro simplici Samecht pronatur, omni rectæ rationi repugnat. Quid enim absurdius, quàm litteram duplicem pro simplici collocare: Crebrò autem pro ea poni ipsa docet pronuntiatio, quam nobis Grammatici præcipiunt, dum Sebolet in sinistro litteræ cornu videmus. Bella profectò ratio & insigne plebiscitum. Iubent ut id peccemus; ob quod olim Iephthe Galadites quadraginta duo Ephraitarum millia occidione deleuit. Legimus enim ab eo omnes ad Iordanem caesos esse, qui pro Scibolet Sibolet pronuntiant. Atqui nostri nunc Rabini edictum proponunt, ut hanc litteram sæpe ita efferamus, uti illi qui ob deprauatum eius sonum à Galadita iugulati fuisse scribuntur. Profectò si non alia cædis causa fuisset, quàm pronuntiatio ipsius Sebolet, Israëlita quàm Ephraitæ occidione fuissent digniores, eo quod Sebolet siue pro spica ponatur, siue pro fluctu & vi aquarum, ab ea radice surgat, quæ Samecht habet non Scin. Dum enim pro spica ponitur, idem patitur quod in finita alia vocabula, in quibus rectus litterarum ordo turbatus est. *Rees* enim venit è *Reis-hel* siue *Reis-hel* / quod nobis significat id quo triticum continetur. Hebræis familiaris est Sigmatismus æquè atque Sueuis. Hinc *Reis* pro nostro *Reis* in hoc vocabulo videmus. Verum dum pro fluctu & aquarum vi ponitur, à nostro *Reis-welt* deriuatur, recto litterarum ordine seruato, quo vis aquæ denotatur. *Reis* enim non solum mare magnum significat, sed quemuis lacum & aquam latiore: quod si mihi non credis, consule Bauaria descriptionem, in qua quemuis lacum, licet paruum, *Reis* vocari videbis: quod item in tota Austria, Salisburgensi ditione, & generatim in toto illo Germaniæ tractu obseruari licet. Quævis ergo aquæ latioris vis & impetus *Reis-welt* nobis diceret. Duplex autem digamma in Bet frequentissimè apud Hebræos transit, hæc cum nobis sint clarissima; vide, quæso, utri melius, Hebræine, an Ephraitæ Sebolet pronuntiantur. At huic *Reis* vicina vox videtur; quæ tamen per duplicem litteram pro humero efferenda est: Nobis enim *Reis-wer* est, ubi Res in Lamet per Labdacifium transit. In hac voce variatum est sententiis inter Hebræos, aliis humerum, aliis femur, aliis plantam pedis ea significari arbitratis: quam litem vera vocis origo decidit. Eodem modo in *Reis* pro vastare, duplex littera sonanda, eo quod nobis *Reis* dicatur, quod est damnum inferre. Dum verò eodem verbo vtuntur pro videre aut contemplari, radix quaranda in nostro *Reis* / quod significat diligenter inspicio; licet composita voce *Reis-wer* frequentius vtamur. Ut autem in his rectè duplex littera profertur, ita eadem malè collocatur in *Reis* pro contemnere, despiciere siue spernere: quod verbum perspicuum est à nostro *Reis* / id est, contemnit & adspernatur, formari, solius Mem clisione;

Scin littera
potestas, &
pronuntiatio
deprauata.

Iephthe omnes
eos occidi iussit
qui Sibolet
pro Scibolet
pronuntiant.

Hebræica vo-
ces è Cimbricis
factæ.
Reis.
Reis.

Reis-wer.

Reis.

Reis-wer.

Reis.

Soph.
Egga.
Sabbarm.
Sart.
Set.
Seth.
Sagb.
Sat.
Si.
Surr.
Sratte.
Tend.
Sagb.
Spreis.
Scept.
Scept.
Sect.
Stanc.
Scin littera.
Sijn.

elisione; quam litteram vel adimunt vel adsciscunt Hebraei frequentissime sine causa. Male item qgw pro bibere & absorbere cum duplici pingitur, cum clarum sit, radicem esse nostrum Soph, verbum Germanis in vsu nimis frequenti. Nec שרר pro frangere & conterere bene per duplicem pronunciat. Nos enim שרר dicimus pro in minimas partes confringo. At dum שרר pro fluctibus maris dicunt, vox à se-baren deriuatur, quo clarissime fluctus maris denotantur, & idcirco duplex littera locum non habet. Rursus dum שרר pro pario vtuntur, quis non agnoscit bart, id est, parit? vbi Sigmaticus est, dum pro Tau Scin ponunt: tolerabilior futurus, si Samecht scripississent. Pecant item dum שר pro Seta dicunt, cum nos sit vel sive dicamus, non sept vel seps, quod est caco. Elegans profecto & delicata permutatio, dum pro Seta cacare se dicunt: nec melius שרר pro Sex dicunt, cum hic omnino Samecht scribendum esse, non nostra modò lingua, sed Latina etiam declaret. שרר liliū vocant: quod vocabulū Sufon, non Scufon dicendum, & idcirco per Samecht scribendum. Originem ducit à שרר fuit, siue שרר fuit, vt Sicut dicerent, quo nasi suauitas siue delicia significatur. Nemini obscurum esse potest שרר pro aspexit idem esse cum nostro sagb, id est, videbat, & ideo Samecht fuisse pingendum. Sic שר ponitur pro Deo. Hebraei omnipotentem vertunt, conuenientius origini Saturnum interpretatur. Nam Sat-di significat eum qui feminū omnium vim & indit, & promouet, & auget. Hinc שרr ager à feminando, quasi Sat-di, id est, feminis incrementum. שר pro desiderare dicunt. Nos sit pro quero & desidero: vnde liquet, hic itidem Samecht desiderari, & Scin eiici debere. Cōtrā res habet in שרr quod aduersari vertunt. Nobis שרr thon idem est quod damnum adferre: quæ origo docet, hic Scin esse debere citra punctum sinistrum. Eadem ratione in שרr Scin esse debet. Idem enim est quod nobis שרr, id est, exactor, & is qui vectigalia imponit populo. In שר pro dente, & שרr, vt Sueui, vt nos tend, non debebat esse Scin, sed Samecht. Item in שרr pro videbat, adspiciebat, non erat locus ipsi Scin, sed Samecht: est enim nostrum sagb, id est, videbat. Nec rectius שרr pro cogitatione cum Scin scribitur, cum sit nostrum שרr per metathesim. Laudandi tamen sunt in שרr quo iudicare significant, eo quod Scin hic rectè ponatur. Est enim nostrum שרr, quod est res constituere: vnde שרr pro iudice. Aliquando superfluum est Scin, vt in שרr pro vigilare. Hoc enim à nostro wart fit, duplici digamma in Qua-af mutato. שר pro ponere, quod nos sit dicimus, purū Samecht haberet, si scriptura vel originem, vel genuinum sonum sequeretur. In שרr pro pulcro vitis palmite Scin esse debet, sed sine puncto sinistro. Est namque שרr ranc vel stoon ranc, vt Nun bis sit ciectum, idem quod pulcr palmes. Sed quid ego exemplis immoror? Quid quod clarum est docere pergo? Nemo Hebræorum negat, hanc litteram geminū sonum habere, & modò pro Samecht, modò pro peculiari sibi sono poni. Verū hunc proprium non sari bene omnes expresserunt. Nos è primis originibus deprehendimus duplicem litteram esse, ac tantundem quantum Samecht & Cap valere. Nomen verò litteræ Scin pronunciamus, vocali nimirum producta quo splendor nobis denotatur, & metaphoricòs probabilitas quæ rebus elucet; id quidem dum nomen est. Hebraei שר ab hac nostra voce acceperunt, dū ea pro cocco vtuntur. Aquila enim שרר Symmachus שרר reddidit, teste D. Hieronymo in epistola ad Fabiolam de veste sacerdotali, propterea videlicet quod coccineus color splēdeat. At dum eandem vocalā pro dente vsurpant, litterā Scin pro Samecht malè ponūt; eo quod nobis sent dicantur, siue tendent. At vt verbum, idem notat quod splendet, & quod esse videtur. Sic dicimus, Het שרr te sijn, id est, apparet rem ita habere. Rogat ergo præceptor, vt Spiritus sanctus splendorem præsentis vitæ, & ipsam nostram imaginationem erigat ad ipsum antiquum, vt videlicet eum intueri queamus; nō eo modo quo res nobis in hoc mundo videntur, sed quo post sunt videndæ. In Qua-af Sol splendore suo caput nostrum ambebat & illustrabat, & nobis splendoris sui portionem quandam communicabat. Hic igitur perimus, vt hoc præsentis vitæ lumen quod obscurum adhuc est & imperfectum, erigatur ad illam antiquam lucem in qua Deum videbimus; non in ænigmate & lumine quodā caliginosò, sed facie ad faciem, vt Apostolus tradit. Quamuis enim in hoc mortali corpore lumen quoddam à Spiritu sancto accipimus, quo diuina contemplerur; hoc tamen longè inferius est illa luce cælesti. Nam neque auris audiuit, nec oculus vidit, nec in mentem hominis unquam venerunt, quæ Deus nobis in futura vita preparauit. Quamobrem orandū est, vt hoc

Scin littera.
vera ac genuina potestas, pronunciacio, nomenclatura & significatio.

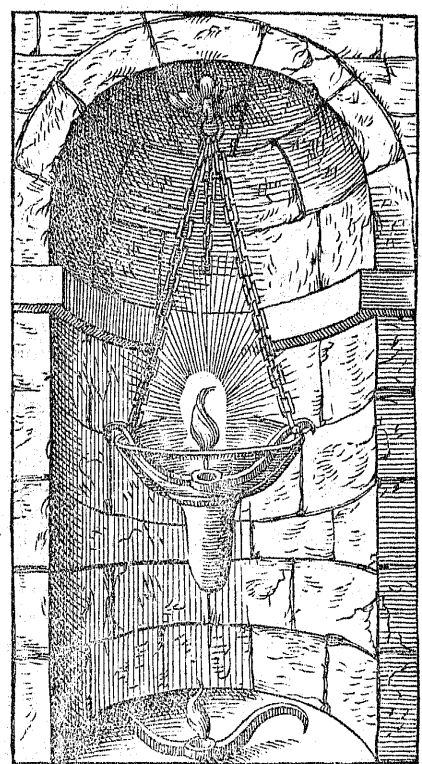
Sijn.

vt hoc nostrum vmbrosū lumen ad ipsum patrem vniuersorū à Spiritu sancto eleuetur, quò in sempiterna luce, omnem Solis splendorem vincente, semper & cōtinuò Dei faciem contemplerur: qua in re summa est & omnium votorum & omnis precationis. Mofi roganti, vt Deum videret, responsum est: Non videbit me homo, & viuet. & mox: Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris. Quod hic dicitur, Dei posteriora dumtaxat in hac vita cerni, id Sijn videtur denotare. Est enim Sijn sic formatum, vt in Sijn soluatur, quod significat, id quod posterius est distinguo. Dum igitur Sijn rogamus sursum ad antiquum dierum tolli, rogamus vt hæc per posteriora Dei cognitio mutetur in clarā & directam diuini vultus inspectionem. Præter verò hanc notationem, Scyn item pro imagine dicimus, eo quod imago id cuius imago est esse videatur. Hinc magna vis est in hac orationis clausula, propterea quod Spiritus sanctus rogetur, vt imaginē ad antiquum eleuet: quod quid aliud est, quàm vt hominē, Dei imaginē, ad eū attollat, ad cuius similitudinē ab antiquo creatus est? Æquissima enim hæc videtur oratio, qua rogitur vt spiritus eum ad Deum euehat, cuius tanta est cum Deo similitudo. Neq. enim fieri potest, vt quisquam illud non amet quod sibi simile esse intelligit, maximè verò si sciat id ad sui imaginem factū esse. Videmus quanto amore parentes filios prosequantur, eo quod in illis quandam sui similitudinē esse credant. Quanto igitur maiore Spiritus sanctus amore Dei similitudinē amplectetur, cum ipse omnis amoris fons sit & origo, & tanto imaginē propius agnoscat, quanto omnia penitus intuetur. Quid? quod Deus ipso spiritu imaginem depinxit, adeò vt ingēs in hac voce pondus sit ad benevolentiam cōciliandam? Huic precationis artificio aliud mysterium ex eodem vocabulo Sijn accedit. Quemadmodū enim Sijn Spiritus sancti attributū est; ita Sijn Filio propriè conuenit; qui, iuxta D. Paullum, imago Patris est & splendor gloriæ eius. Qua enim voce vel imaginē vel splendore melius exprimas, quàm si Sijn dicas, quod simul vtrumq. complectitur; quorū alterum ad Corinthios, alterum ad Romanos Apostolus expressit? Nemini igitur dubium erit, quin huius litteræ nomenclatura clarissimè filius designetur, quando Sijn & splendorē & imaginem aperitissimè cuius nostratum declaret. Postquam de huius litteræ pronūciatione, de nominis significatione, de ordine, in secundo ternario, qui vltimam orationis Alphabeticæ clausulam absoluit, dictum est; non illud quidē quantū rei amplius postularer, sed quantū satis est ad capitula indicanda qui hæc latius volent explicare, consequitur vt de pictura quæramus, qua nimirū quàm conuenientissimè ipse Scin notatio oculis subiiciatur. Hic in primis illud monendū, licet Sijn ipse filij in Trinitate sit attributū, nobis tamē eam esse effigiem pingendam quæ apta sit sententiæ Alphabeticæ, & ad id quod dicitur in epilogo, & quod in prioribus dictum est, collata. Inuenienda igitur figura aliqua qua tenue lumen, & tale, quale hominis est in hac vita mortalis corporis vmbra tenebrosa, quàm optimè exprimatur. Et quia hæc vita vitam futuram tēpore præcedit, necessariū fuerit, si diuinis litteris consentanea dicere velimus, vt hæc vita nox, futura dies vocetur; quādo scimus in temporū cōputatione, & sacris litteris, & Cimbricæ antiquitati noctē quàm diem numerari priorē. Quoniam itaq. huius vitæ lumē nocturnū est, oportebit vt pictura nocturnū quoq. lumē repræsentet: quale

Scyn vocis compositio.

simile sibi quodque sua natura amore prosequitur.

Scin littera figura.

reuera est quicquid luminis in hoc corpore habemus; neque aberret quisquam, qui nos dicat quodammodo in ob'cura Platonis specu desiderare. Quæ cum ita sint, quid reliquum est, quam vt loco Scyn lychnum nocturnum apud omnes veteres lumen exprimamus, & illum quidem non polymyxum, sed vna flamula splendens, quæ è medio sursum feratur, haud secus atque lumen mentis nostræ è meditullio nostri ad superna contédit.

Lychnus in sepulchris veteres quare collocarint.

Lychnos veteres Ianigenæ in sepulchris collocare consueuerunt, vt indicarent corpus veluti nocturno somno oppressum dormire, & certam spem vitæ superesse quæ flama denotabatur. Neq. enim aliud flama, quam pyramides & obelisci, & cyparissi siue cupressi in sepulchris & bustis denotabat, & tanto quidem efficacius denotabat, quanto signatum quàm signum propius ad rem accedit. Metæ enim non alia ratione vitæ indices erant, quàm quodam flama formam imitarentur, quæ vitæ signum manifestum gerebat. Transit hæc lychnorum in sepulchris collocandorum consuetudo ad Romanos Ianigenarum posteriores; verum, vt ceteri ferè ritus, ad superstitionem magis quàm ad priscam religionem ab ipsis relata. Hinc illud est, vt infiniti lychni hæcenus in sepulchris Romanorum reperiantur: neque verò in sepulchris tantum lychnorum fuit vltus, sed etiam in funebri pompa, vt cernere licet apud Persium, qui funus suum sic exorditur:

Lychni in sepulchris Romanorum.

Hinc tuba, candele, tandemq. beatus alto

Compositus lecto.

& cetera quæ paullo antè recitauit. Eadem videlicet vtrobiq. luminis significatio, & in caduere est ferendo, & in sepulchris. Quod autè lychni flama vitam significet, non è ratione modò à nobis adducta cuius liquere potest, sed è Plutarcho etiam accipiet auctoritatè. Is enim in quæstionibus Romanis dicit, lychnum respondere corpori animum continenti, qui lumen est. Hinc piaculum erat apud Romanos, lychni lumen extinguere, at illud finendum erat tantisper ardere, dum natura ferret: qua in re causam querens Plutarchus, inter alias cõiecturas & has habet: An id Romani obseruarint, vt lychnum tamquam cognatum & germanum ignis perennis & inextinguibilis venerarentur; an verò, vt docerent animal occidendum non esse, quia lychnus animali similis esset? Nos è Plutarcho rituum Romanorum causas non quærimus: id satis est testificatione eius constare, lychnum simile esse corpori animum continenti, & flammam quidem animum esse, cui vita debetur. In vetustissimis erat Romanorum cõrimoniis, ne lychnus auguris vquam concluderetur, sed semper apertus maneret. Hoc cur fuerit institutum à veræ religionis magistris, sciri non poterit, nisi vltra communem auguriorum superstitionem adscendas, & quis reuera augur dictus fuerit apud Ianigenas, intelligas. Nos inter Augur & Oogur non aliud discrimen esse scimus, quàm inter Aulam & Ollam. Germani superiores pro Oog/quo nobis sine discrimine vel acutè videre, vel oculis dicitur, Aug scribunt. Quamobrem citra longas ambages clarum est, Augur vocem esse compositam ex Aug & Oog, & hac excellentiâ perfectionis, illa acumen videndi notari, ita vt is Augur sit dicendus, qui ceteris ad acutè omnia videnda præstantior est. In ciuilibus magistratibus Episcopum Athenienses eum vocabant, qui ad id deligebatur, vt ciuitates Atheniensibus subditas visiteret, ac diligenter in iis, num rectè omnia gereretur, peruideret. Hunc nostrati lingua Augurem dicere potuissent. Romani Augurum officium sacris alligarunt, & eos principum hoc nomine dignati videntur, qui acutissime omnium sacrorum causas viderent; & diligenter animaduertent, ne quid in iis peccaretur. Atque hinc lituus illis datus, quo pascendi gregis munus indicatur. Verum fœda superstitio corrumpit omnia, & officia & sacra nomina in diabolicam transtulit officinam. Quæstui enim sacra posthabentes augures, fraudulentam & dæmoniacam artè excogitarunt, cuius luerum & insignis mercatus tam latè sese mox extendit, vt totum ferè orbem fuerit amplexus. Verum igitur & priscum augurum officium fuit, populum pascere, & lituo ad id vti: in quo rotunda illa superioris partis reflexio non pedi tantum curuaturam, sed oculum etiam videtur denotasse, cuius præstantiore vtu ipsi ceteris omnibus anteirent, in diuinis nimirum & contemplandis & docendis. Vt igitur nomen Pontificis fœderum violatorum promittit expiationem, ita Augurium scientiam & doctrinam pollicetur, adè vt non aliud augures sint, quàm rerum diuinarum doctores & Episcopi, & vno verbo, boni pastores. Horum quod fuerit officium, non ex alterius ore verius discas, quàm ex eius qui omnium pastorum dux est & Imperator. Hic est Christus, qui vt ante Abraham, ita etiã ante omnes fuit augures: ac, si verum fateri velimus, summus & supremus augur, vt pote qui solus Patris arcana

Lychnum extinguere apud Romanos piaculum.

Lychnus auguris nuncquam cõcludi potuit.

Augur vocem egyptiaco & cõposita. Oog, Aug.

Augur qui dicendus. Episcopus Atheniensibus quis fuerit.

Augurum verum & primum officium.

cana intuetur, & numquam aberrante aut caligante oculorum acie obseruat. Is igitur inter alia Apostolos suos, auguratus sui munus exponens, sic est allocutus: Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona. Idem docet quæ sit lucerna corporis nostri, aïens: Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebra sunt, ipsa tenebra quanta erunt? In his summi auguris verbis clarissime videmus, quid oculi nomine in sacris symbolis sit intelligendum, quid item lucerna designet; & id tandem colligitur, & oculi & lucernæ nomine mentè nostram denotari, quæ verum hominis lumen est. Augur itaque non à corporati oculi perfectione, sed à mentis præstantia nomè habere intelligatur oportet, cuius lucerna non alia erit, quàm mens ipsa, totum hominè illustrans. Quisquis ergo primus fuit illius siue ritus siue legis magister, ne Auguris lucerna vquam absconderetur aut tegetetur, is eodem quo Christus spiritu videtur ductus fuisse. Quid enim aliud est lucernam tegi, quàm eam abscondi & sub modio poni? Voluit ergo primus Augurum & præceptor & conditor, vt Augur lux mundi esset; atq. ea sic semper aperta & clara esset, vt hominibus in primis bona auguris opera ostenderet, ac deinde doctrinæ salutaris lumè omnibus, citra omne caliginis obstaculum, affunderet. Videmus nunc quantum in exigua & cõtemta ferè lege rituali latuerit mysteriorum, quibus non officium modò boni doctoris atque pastoris totum continetur, sed nomen etiã auguris explicatur; vt ipse Christus ad hoc nomen in Euangelio resposisse videatur, quod aperit fecit in pacificis, & pauperibus spiritu, & mitibus, vt antè declarauit. Quid enim aliud videtur fecisse, dum oculum lucernam esse dixit, & hanc rursum mentem ipsam esse declarauit, quàm vt intelligeremus, quis Auguris oculus sit, à quo nomen accepit, & quæ sint auguris partes? Non est igitur nunc vltius aut prolixius ostendendum, lychno siue lucerna hominis mentem denotari, quando id modò ex ipsius Christi testificatione constat. Eodè pertinet & illa de Virginibus parabola cum accensis lychnis, quarum quinque fatuæ oleum secum non tulerunt, quinque prudentes acceperunt, ad supplementum nimirum si prius defecisset. Hic enim lampades ardentes mentè significant, præsentis pabulo lumen sibi suum tuentem: at extinctæ lampades ostendunt pabulum defecisse. Quod verò animorum pabulum intelligimus? Quod aliud, quàm ipse Christus intellexit dum dixit, Non ex solo pane viuunt homo, sed de omni verbo quod procedit ex ore Dei? Sunt enim inter Christianos fatuæ & prudentes; ab idolomania fornicatione vitæque illæ quidem liberæ, & idcirco virgines, sed fatuæ verbum Dei audiunt & accipiunt, & aliquantisper eo aluntur; verum quia verbum in ipsis radices non agit, non magis quàm in exili solo saxo iniecto, lumen ipsarum citò destituitur alimento. Oleum itaque solidum luminis pabulum, est verbum; copia eius & supplementum est assidua verbi meditatio, & operum bonorum exercitatio, quam prudentes virgines per totam vitam continuarunt, donec sponfus & sponsa venirent; qua fatuæ eo tempore quo maximè erat necessaria, destituta; exclusæ dicuntur à nuptiis. Non est igitur amplius dubitandum, quin hominis lumen, quod Spiritus vocatur, mens hominis sit; verbo Dei tamquam oleo nutrita, atque sursum elata per assiduam meditationem & operationem, quam perpetua flama vibratio designat. Nec item dubitari potest, quin huiusmodi hominis lux optimè denotetur per lucernam, in cuius medio ellychnium, velut in totius nutrimenti sui corde, flammam sursum effert; qualibus pensilibus è vitro factis perpetui luminis in templo custodes hæcenus vtuntur, in quibus ferreum filum vel lamina ellychnium continet, cuius imago in figura Scyn videtur. Est autem vitrea lucerna, in medio ellychnium habens, huic tessera tanto accommodatior, quanto minus vmbræ facit, & lumen suum in omnem partem clariùs diffundit. Nos quò vetustam lucernarum pensilium tum consuetudinem tum formam ob oculos poneremus, Sigillum Heraclij Imperatoris appingi curauimus, è quo & illud Virgilianum non nihil lucis accipiet:

Lucerna & oculi nominibus quid intelligatur.

Lampades ardentes que intelliguntur in Euangelio.

Oleum quod in Euangelio intelligitur.

Lucerna pensilis.

—dependent lychni laquearibus aureis

Accensi.

Certè Augurum lampades tales esse decuisset, quò lumen suum minus tegerent & XX 3 umbra

Lychni try-
mon.

Aureibat.

Dur.

Dier.

fecerunt, reiecto priore Vau, & loco eius Alef substituto, prorsus superuacaneo. Rursus reiecto Aleph, & loco eius Nun substituto, ex דור נור fecerunt, quo lucerna denotatur: & quo minus veræ originis restet, ipsum etiam Vau eximunt, & pro נור dicunt, נר: & rursus quasi vocem à Dier accepissent, ניר etiam efferunt pro eodem. Chaldæi ניר, vel נירא pro igne dicunt. Et quo nihil constans esset, ניר etiam pro nouali posuerunt: in qua significatione à ניר-ע, id est, noua aratio deriuatur.

umbra sua offuscarent. Aptissimâ igitur ipsi Scyn figuram inuenimus, ipsa illa præmonstrante luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: atque hoc nomine Hebræis gratias habemus, quod hanc lychni effigiem non malè conseruarint, dum suû Scyn pingunt; tametsi quid pingant, prorsus ignorent. Lychni autem vocabulû pro lucerna nostratis est originis, cum lychnus nō aliud sonet, quàm Luchtant / siue Lucht-not / quod significat id quod vel vtile, vel necessarium est ad lumen conferuandum. Campani nostri Brabant. Lucht-uat dicunt, id est, luminis vas, siue vas ad lumen faciendum: à qua voce an Hebræi suum habeant לנח nec ne, parum refert; & difficile sit iudicatu, propter superstitionum consonantium in vocabulis ternarium, qui verarum originum magnam inuexit obscuritatem, dum necessarias literas succidit, & frequenter loco earum superuacaneas accersit, in quibus Alef, He, Nun, Mem, aliæ frequens nobis in radicibus examinandis negotium exhibent. Nobis Dur ignem significat, & item ignem facere. Alia dialecto Dier dicitur. pro eadem re Hebræi ex דור

LIBER

Tau.

Vis non miretur, ipsius Tau tot apud præcos extare monumenta, cum nemo omnino inter eos quicquam scriptis prodiderit, quod facere videatur ad mysteria eius intelligenda? Scripsit Pierius Hieroglyphica, sed de Tau signo, in sacris Ægyptiorum litteris frequentissimo, ne minimam quidem fecit mentionem. Hebræi נטו pro signare, & Tau pro signo vsurparunt; melius illi quidem & maiore ratione quam quisquam eorum sit arbitratus: verum nihil ab iis litteris traditum, cur vel vltima littera nomen hoc adepta fuisset, vel cur omnino pro quouis signo poneretur. Nono Ezechielis capite legitur: *Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam ciuitatem in medio Ierusalem, & signa Tau super frontes virorum gementium & dolentium super cunctis abominationibus quæ fiunt in medio eius.* Et mox inde: *Omnes autem super quem videritis Tau, ne occidatis.* Ad hunc locû Hieronymus hæc notauit: Pro signo, inquit, quod Septuaginta, Aquila, & Symmachus transtulerunt, Theodotio ipsum verbû Hebraicum posuit Tau, quæ extrema est apud Hebræos viginti & duarum litterarû, vt perfectam in viris gementibus & dolentibus scientiam demonstraret: siue, vt Hebræi autumant, quia Lex apud eos appellatur תורה, quæ hac in principio nominis sui littera scribitur: illi hoc accipere signaculum, qui Legis præcepta compleuerant. Et, vt ad nostra veniamus, in antiquis Hebræorum litteris quibus vsque hodie vruntur Samaritani, extrema Tau littera crucis habet similitudinè, quæ in Christianorû frõtibus pingitur, & frequèti manus inscriptione signatur. Hæc D. Hieronymus. Verum vt propius antiquitatis penetralia lustremus, videamus equis alius ad Tau intelligendû iter præmõstret: ac primû quidè Ausonium cerno, alterius illustrioris vatis ductû nobis occidentè ad hunc modû: *Dic quid significent catalecta Maronis, in his Al*

Celtarum posuit, sequitur non lucidius Tau. Virgilij versus quorum hæc mentio de Al, non exstant; at quos difficiles reddidit Tau Gallici mentione, sic legimus: *Corinthiorum amator iste verborum, Iste, iste Rhetor; namque quatenus totus Thucydides Tyrannus Attica febris Tau Gallicum spina ipse malè illisit, Ista omnia ista verba miscuit fratri.*

In his licet Ausonium obscuritatem accuset, nobis tamen luculenta sunt indicia, manifestò omnem demonstratura veritatè, tum ex Gallica lingua, tum ex Luciani oratione, qua Sigma huic nostro Tau gravem dicam impingit, & post alia crimina & conuicia sic accusationem absoluit, vt Tau dicat non sono modò suo iniuriam hominibus esse, verum etiam mortaliû genus grauissimis lædere tormentis; atq; idcirco homines frequèter lamentari, & Cadmum execrare, quod Tau in elementorû numerû coopraisset. Aiunt enim Tyrannos huius corporis lineamenta secutos & formam eius imitatos, ligna tali figura fabricari, vt iis homines affigat, & crucifixos in sublime tollant; atq; inde factû esse, vt ab hoc mala & tristis machina & pessimum instrumentum nomenclaturam sortiat. Quamobrem sic concludit sententiam suam, sibi videri ipsum Tau ad illud supplicium conderendû, quod in ipsius figura subitur, quoniam & ipsum fecerit de hac sua forma crucem; & homines crucè inde Tau vocarent; atq; ita æquissimum esse, vt ipsum inuento suo pessimû pessimo scelerû suorum luat pœnas: haud secus atq; olim Perillus & Phalaris tauri sui ignes iustissimè pertulerunt. Atq; hæc quidem est sententia tenus ipsius Sigma contra Tau accusationis conclusio; quam ex ipso licet Luciano petat, qui nobis minus fidet. Ego certè ex iniquissimo Christiani nominis hoste & cane impudentissimo, cõtra Christû in ani latratu sæuiente, hoc mihi luci feci, vt nec de crucis posthac figura, nec de ipso Tau in Christianorum frontibus de antiqui oraculi memoria, quod Verbû incarnatû impleuit, signari consueto, amplius dubitare quispiam possit. Verum cur Virgilius crucem Gallicû potius Tau, quàm vel Græcû vel Hebraicû vocauit? Sæ-

Tau pro signo apud Hebræos vsurpatum.

Tau, crucis figura à Samaritanis pingitur.

Tau Gallicû apud Virgilium.

Sigma aduersus Tau accusatio apud Lucianum.

penumerò de hoc poëta dubitandi occasio oblata est, an non fuerit Gallici sermonis peritus, cum Gallus fuerit natione. Vt ut tamè id habet, hoc saltem pro certo mihi semper putavi tenendum, maiorem in Marone quàm in vilo alio Latino scriptore cognitionem fuisse rerum vetustissimarù: nec id sanè mirandù, cum non solum ea perquisierit quæ vel Græci vel Latini auctores de sapientiæ & antiquitatis studiis memoriæ prodiderunt; sed ad illa etiam sacraria penetrarit, ad quæ non quibusuis, sed iis dumtaxat qui sollempni ad id ritu electi essent, licuit adire. Nec satis ipsi fuit ad hæc adyta irrepisse, sed quæ furrim ex Sibyllæ foliis suppilauit, ea palàm carmine suo in vulgus prodidit, vt cum ego alibi, tum Eusebius in Constantini vita satis declarauit. Sic igitur existimo, Maroni alicunde suboleuisse, vel etiam à quopiam Druida indicatù fuisse, apud Gallos prius quàm apud Græcos eas litterarum figuras, eaquæ figurarum nomina, in quibus Tau est, fuisse in vsu; atq; idcirco crucem Tau Gallicum vocasse; tametsi & supplicij genus idem, & eadem elementi tum nomenclatura, tum figura eodem tempore Græcis fuerit nota, & in Alphabeto ipsi pueris à teneris vnguiculis iam olim semper ab omni vel Græcorum vel Latinorù memoria inculcari consueta. Crediderim item Ausonium non tam dubitasse, quid Tau Gallicù esset, quàm cur Gallicum à poëta fuisset nuncupatum. Meritò itaq; videatur dixisse, parum lucis Virgiliù in Tau Gallico ad posteros transmisisse, licet res quam sic vocasset, plurimis maiorem sui, quàm bono ipsorù fieri posset, daret cognitionè. Possumus itaq; dicere, Tau Gallicù à Virgilio Gallo vocatù, vt prisca litterarù inuentionem veteribus Gallis, qui cum Iano auo suo in Iapygiam primi mortalium appulerunt, vindicaret. Verùm quamuis hæc coniectura non leui ratione niti videatur, & reuera cum prisca cõsentiat historia, quam nos è Boccho, Plinio, aliis in lucem eruiimus; maius tamen mysteriù sub hoc cognomine latere cerno. Neq; verò solum Tau Gallicù iuxta illam sententiam; sed quæuis aliæ litteræ Gallicæ poterant vocari. Quid enim verat, quò minus Aleph quoq; & Beth Gallicù nominetur, quando hæc elementa & figura & nomine tenus Gallicæ sunt inuentionis? Aperiam itaq; rationè, qua solum Tau Gallicum vocari mereatur; tametsi ceteræ quoque litteræ à Gallis ad ceteros mortales transierint. Gallos dici populos placètes, in Gallicis latè fuscq; demonstrari. Atqui nihil est aliud quod omnes mortales Deo reddit placentes, quàm vnicù Tau: quo fit, vt Gallicum suo iure dicatur, nec vllù aliud signù in cognominis admittat communionè. Admirandus fuit Virgilius sacrorù persecutor, & idcirco plurima in lucè protulit ex ipsis adytis oraculorù; inter quæ & hoc vel primariù habebò: & id quidem eo magis, quòd è Gallicæ religionis arcanis videatur profectù. Insigne profectò ipsius Tau præconiù poëta indicauit, & dignù quod omnium ore celebretur. Nos interim sedulò annitamus, vt crucis præsidio gratus Deo populus simus. Sed quoniã hæc clariora ex iis quæ mox addentur, fient, ad hieroglyphicù ipsius Tau properemus explicatù. Tantà profectò dignitatem maiestatemq; hic cerno, vt imbecilles obruta mentis meæ oculos immensa sua luce perstringat, & nescio quomodo tenebris inuoluat; adedò, vt haud sciam vnde mihi tam augusti spectaculi narratio sit exordièda. Tau id Cimbris notat (vt obiter quæ alibi docui in memoriã reuocem) quod ad tenendù quippiam est accommodatum, ceu Teffau, quod est ad retinendù, diceretur. Hinc vt nobis pro fune vsurpatur, ita prisca pro cruce fuit in vsu, eo quòd instrumentù esset, cui firmissimo nexu cõdemnati affigebantur, tantisper retinendi, dũ supremù spiritù efflarent. Quòd si vocè ordine verso legas, Dat habebis, quod idè est quod apprehende: quo monemur, vt crucè apprehendam us velut sacram quandã ancoram, qua aduersus omnes tempestates atq; procellas seruemur. Hoc præceptù in sacris Ægyptiorum figuris cuius licet intueri, in quibus cernitur, diligenter ipsum Tau apprehendi atque retineri, velut amuletum quoddam omnium malorum. Neque verò in ænea tantum hieroglyphicorù tabula incomparabili sacrosanctæ antiquitatis monumento Tau cum ansa, qua teneatur, cernitur; sed in plurimis etiam aliis vetustissimis Ægyptiorum lapidibus, Romam olim transportatis, inuenitur. Et ne longo labore antiquitatum studiosos fatigem, ad Capitolium rectum iter tenere iubeo, in quo mox obuiam habebunt Sphingem vittatam è durissimo basalte mollissimè expressam, cuius sedes ex eodem marmore efficta, in limbo litteras sacras Ægyptias complectitur, inter quas confestim ab initio Tau cum ansa exsculptù spectatur: quod deinde sapius clarissimis lineis repetitum est. In obelisco item qui est ad portam Collinam excisam

Virgilius vetustissimis & arcanorum sacrarum peritissimus.

Tau cur à Virgilio Gallicum cognominatum.

Tau homines placentes Deo reddit.

Tau vocis significatio.

Tau. Dat.

Tau in vetustis monumentis frequè.

excisam manum videas, quæ Tau funiculo siue ansa comprehensum tenet: & quò clarè perspicias, ansam ad partes Tau non pertinere, animaduertas in eadem saxea mole Tau etiam citra ansam effictum. Liqueat itaque, quàm prisca hæc sculpturæ in Ogenis antiquissimorum monumentis deprehensæ adamussim linguæ Cimmericorum respondeant. Ichneua vox est Tau, cõuersione clarè demonstrans, omnibus hanc figurã esse apprehendendam, vt apprehensa videtur in vetustissimis Ægyptiorù monumentis. Sed quid? nũ crux feruorù supplicium & funestù corporis vinculum tanti faciendum, vt illius imaginem manibus gerere debeamus? Certè si de vulgari Gallorù Tau agatur, nihil minus optandù, quàm infamem hanc & abominandam notam præferre. Furciferos quis non legit apud Latinos? Quis non nouit despuendù hoc nomen? quis nescit nullum mortis genus apud Romanos olim aut crudelius aut turpius fuisse, quàm cruci affigi? Quid ergo sibi voluit nomenclator, cum vocem Tau sic composuit, vt versa moneremur, ipsum Tau esse apprehendendù? Singulare nempe quiddam fuit quod designauit, & minimè ad quamuis crucem referendù. Quid furum, latronù, aliorumq; sceleratissimorum tormenta ad sacras faciunt sculpturas, quid cõmune habent cum arcanis sacrorù mysteriis? Nihil sanè: & quia res ita est, necessariò cogitandù, aliud quiddã in hac imagine latere, cuius gratia & ipsum Tau hanc acceperit nomenclaturam, & hos in sacris litteris honorè res: quod vt magis perspiciatur, prius explicandù, quid crux significet, & vnde nomen sumserit, quo exposito, confestim se causa prodet totius venerationis ipsi Tau attributæ. Cur ritum sacrum notare alibi docui, à verbo Cur, quod est deligere; propterea quòd maximus delectus habendus sit in omni diuino cultu peragendo. Est autè vox hæc magno desiderio ipsum nosstrù implorantis propria, vt in Hermathena ostendi. Cum ergo in omni electione mens nostra ingenti impulsu ad id quod perfectissimù est, tum verò maximè in ritibus & carimoniis ferri debet. A Cur/ quod alij Coer pronunciant, citra notationis discrimen, carimoniarù nomen deriuatur; velut si quis Coerman diceret, quod nihil aliud est quàm, moneo vt ipsi summo & perfectissimo artissimè hæreas. Cur itaq; longè aliud nobis quàm Latinis denotat, à quo vocabulo Curam illi quidè acceperunt, sed significatu multo latius patète; ad omnè videlicet sollicitudinem. A Cur Curetes dicti, capita nimir & principes carimoniarù, quos hactenus nosstrates Aduatici Cureiten vocant: à qua item voce Cimmerica Curati, populi pastores dicuntur; minimè quòd, vt prima fronte videtur, sint bene curati. Verùm ne frustra hic repetam quod in Hermathena explicatù, satis sit hæc in mètè reuocasse. Iam si Cur per litterarù vestigia retrò legas, inuenies Cur, quo significatur, vehementer & valido impetu traho; quod propriù est rituum sacrorù munus. Quæcumq; enim in sacris sunt, eò tendunt, vt animos nosstros pertrahant ad ipsum diuinù auxiliù totis viribus implorandum. Frustra canitur, frustra candida vestimenta induuntur, frustra aqua spargitur, frustra cruces signantur, frustra genua fleantur, brachia frustra in altum leuatur, nisi mens nostra horù moniti tota ad Deum rapiatur. Vide quò nos vocet vocula Cur, quamq; egregiè exponat omnem proprium carimoniarù vsum, qui totus in eo est, vt valido ductu rerù externarum ad supremam perfectionem pertrahamur. Quemadmodù autem ex Car & Rat, Carr compositum, Amazonica nostra demonstrant; ita ex Cur & Rat prosa & versa vocibus, admirabile componitur nomen per cõsionem, quod Cur effertur; tamquam Cur rut diceretur, pro eo quod carimonias & sacros ritus omnes, vt etymologia dicat, ad se trahit. Cur nobis in frequentissimo vsu est, pro scipione eo qui superna sui parte transfersario ligno terminatur; quod axillis subiectum, homines vel claudos, vel pedibus imbecilles sustentat, ne collabantur. Verùm quid huic scipioni cum ritibus sacris, vt hos ad se trahere meritò dicatur? quasi verò ægroti caduciq; hominis baculus primas teneat carimoniarù. Sunt hæc prorsus absurda, non dictu modò, sed etiam cogitatu; cum ea quæ manca sunt & mutila, à diuinorù perfectione longissimè sint remota. Vt enim externa sacra prætereamus, in quibus ne verbum quidem mali ominis ferebatur, tantum abest vt ad claudorum columen cuncta fuerint relata, videamus quid Monica habuerint carimoniarù, in quibus hæc leguntur: Locutusq; est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere ad Aaron, Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius; si cæcus fuerit, si claudus; si vel paruus vel grandis, vel torto naso; si fracto pede, si manu; si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo;

Crucis apud Romanos ignominia.

Tau unde hanc nomenclaturam acceperit.

Cur. Cur.

Carimonia etymon.

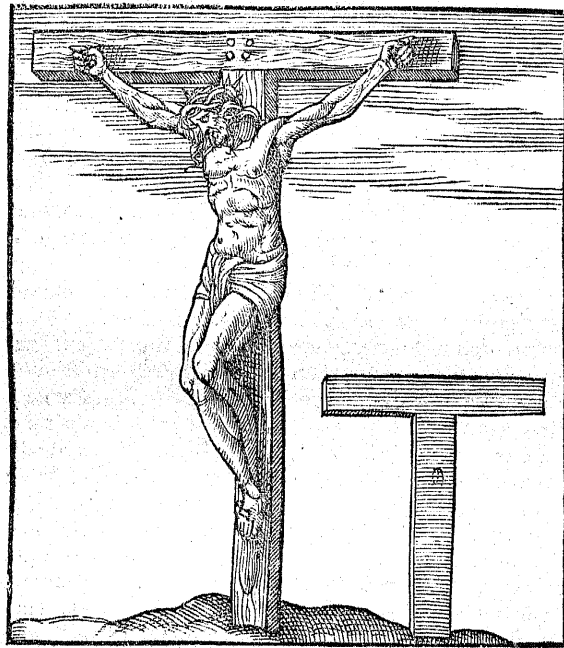
Cur, Curetes, Curati, unde nomenclaturam habent. Cureiten. Cur. Cur.

Carimonia ritum proprium.

Crucis etymon. Cur.

Sacrificiorum ministeri quæ debuissent esse integri omnibus numeris perfecti.

in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus: Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo. Hæc & id genus complura in sacrorum rituum delineatione inuenimus, è quibus quid efficiatur, quis non cernit? Qua ergo ratione dici potest, omnes factos ritus ad Crucem tamquam ad summum fastigium trahi, si claudos Deus à sacrificio suo prorsus excludat, ne dum scipionem claudicatium pro scopo voluerit carimoniarum collocari? Quid ergo? non credemus nomenclatori? non credemus sacris Ægyptiorum litteris? dicemus vanas esse hieroglyphicas notas? Absit omen. Propius igitur inspicimus figuram ipsius Tau, quò intelligatur non alter olim apud primos litterarum pictores hoc elementū scribi solere. D Hieronymum hic cogimur laudare, cuius verba modò citata aperte testifican-

Crucis figura.

Crucis figura hieroglyphica in Serapidis templo euerſo reperta.

tur, Tau in vetustis litteris quibus Samaritani tū temporis adhuc utebatur, crucis figurā habere: cuius testimonij grauitate sumpta, vltimus de crucis figura quærendū. Hanc facit antenna è malo ad angulos rectos suspēsa, facit & auis volatus alas extendentiū, natatus itē hominis, cuius brachia trāsfuerariū crucis lignū imitantur, si eidem auctori credimus. Est apud Suidam, crucem esse ligna ad rectos angulos deuincta atq. cōnexa: quo loco memoriæ proditum, dum Theodosij principatu tēpla gentiliū euerterentur, in Serapidis fano hieroglyphicas litteras inuentas fuisse, in quibus crucis figura cerneretur; quā hieroglyphicorū periti dice-

rent futuræ vitæ habere notationem: quæ ipsorum opinio à primis hieroglyphicorum magistris ad posteros deriuata, perspicuum reddit oraculū apud eos fuisse, tempus tandem fore, quo per hanc figuram vita mortalibus daretur. Nobis de vocis significato clarum est, omnes carimonias ad crucem trahi, & in ea summum mysteriorum contineri. Bene tamen cecidit, id Theodosij principatu annotatum proditumq. litteris fuisse, quo ex eo clariùs euadat, nos non primos esse eorum qui apud Ægyptios crucis signū inter hieroglyphica reperierunt, tamen si primus nominis Latini inuenerim rationem; quæ figuram crucis hanc, quam D. Hieronymus ceteriq. describunt, omnino confirmat. Nos enim pro scipione cū ligno transfuerario alas sustinēte Crucem dicimus, à quo *crucis* *crux*, & per cōuersionē *Crux*, id notat quod fulcri eiusmodi imaginē præfert: vnde Latinis quoq. *Crux* dicitur, natalibus & nominis ratione prorsus ignota. Differt itaque *Crux* à *Cruc*, q. in *Cruc* pro scipione axillas fulciete superne nullus extet index, in cruce verò superius id exeat quod rectos angulos æquè superius faciat atque baculus cum transfuerario ex parte inferiore. Rectissimè sanè nobis *Crux* dicitur, eo quòd hæc figura sit verè *crucis*, id est, demonstrans sustentaculum & fulcimentum collapsi generis humani: quæ de re perspicuum sit, hanc vocem *Cruc* sic à nomenclatore factam, vt primum summo sustentaculo conueniret, quo humanum genus se totum debet suspendere atque sustinere, eoq. merito hoc fulcrum ab omnibus ritibus ad se pertrahendis nuncupatur; cū nullum fuerit apud antiquos legitimum sacrificium, quod non ad victimam in cruce immolandam referretur, & ex ea quicquid virium haberet, nancisceretur. Cū

Crux vocis compositio. Crucis uox, Crux.

Cruc & Crux quo distinguntur.

Cū ergo Tau & Cruc eandem signent figuram, fueritq. ea integra apud Samaritanos conseruata, cernamusque in Ægyptiis figuris eandem prorsus notam manibus apprehensam atque detentam; quid est cur amplius sit hæsitandum, & Tau & Cruc, vnde Crux, neſtratia esse vocabula, & eam notare figuram, licet diuersa ratione; qua Græcorum & Latinorum Tau hætenus pingi videmus; quæ ad vnguem quadrat cum eo fulcro quo claudicantes & infirmi sese sustentant? Apprehendamus ergo pro eo ac nomen monet, & hieroglyphicæ figuræ demonstrant, ipsum Tau, non illud quidem quo corpus hoc fulciamus, sed quo mentem à casu leuemus, & nos tandem totò corpore & animo cælo inferamus. Amplectamur ipsum firmo funiculo, quò ex eo salus nostra perinde atque è sacra ancora tota pendeat: Faciamus, inquam, vt quod dicitur, verum nobis sit Tau; id est quod nos feruet: at feruare non potest, nisi apprehendatur, & firmæ mentis manu retineatur, haud secus atque hieroglyphicæ imagines nobis demonstrant; in hoc prorsus cum voce Cimmeria consentientes, quæ versa vestigiis suis eodem deducit. Castoris & Pollucis fabulam, ad D. Ioannem Baptistam & Christum refert, alibi indicatum: hic addendum, apud Lacedæmonios simulacra eorum *δυναται* fuisse; teste Plutarcho in libello *de Philadelphis*, quæ fuerint duo ligna parallela, duobus aliis lignis parallelis ad angulos rectos annexa: qua figura quatuor cruces coniunctas videmus, ita vt interna parte quatuor anguli sint: exterius duodecim in omnem mundi partem porrigantur. quæ si ad numeros Cimbricos examinentur, quaternarius ignem primum denotans, primamque pyramidem constituens, vitam intra Tau siue cruces collocatam designat, & vnà ex ignis natura ad ardentissimi & flamantis amoris cogitationem deducit, quo Christus verus Pollux fratrem suum Castorem & omnes homines fratres itidem suos sic amauit, vt vitam suam ipsis impenderit: quæ tamen crucibus vndique sepea nemini prodest, nisi per crucem aliquam ad eam peruenerit. Iam duodecim externi anguli geminam vitam nobis per crucem dari declarant. Vltra enim illam vitam quam Adamo in paradiso Deus dedit, perfectior quædam vita homini per Christi ardentissimum amorem comparatur. Sed hæc vt ad numeros Cimbricos & prima eorum nomina relata, satis sunt manifesta, ita nescio an ab iis qui in illis non sunt exercitati, intelligi possint. Miror interim cuius indicio Plutarcho ad amorem fratrum hæc ligna ita collocata pertinere intellexerit: certè maximus amor & omnium flamantissimus, & qui solus fratribus vitam dat sempiternam, hoc symbolo denotatur; simul instrumento etiam expresse, per quod amoris ignis vitam operatur. Duodenarius Herculi ab omni antiquitate sacer habitus, geminæ nostratæ vitæ, dum *Quercus* vocatur, commune facit, quam solus Hercules omnium monstrorum domitor per crucis clauam mortalibus concessit. Quaternarius autem tam clarè nobis ignem pyramide sua designat, vt eodem nomine ignis & quaternarius apud Cimbricos nuncupetur, admirabili profectò numeri symboli naturæ, & eorum quæ naturæ fines egrediuntur, cōsensione. Quatuor itaque internis angulis numerus ille indicatur; qui si corporatus intelligatur, vt in hominum carne constantium salute intelligendus est, primam nobis pyramidem ostendit, verum veræ vitæ symbolum; vt ex iis liqueere potest quæ de metarum significatione à nobis tradita sunt. Quid? quòd eadem prima pyramis eum nobis offert agnum, qui ceu conus omnis potestatis supremæ primæque triadis fundamento innixus, viam nobis ad cælestem vitam struxit; quiq. aded ipsissima vita est, spiritu suo vitam omnibus suis præbens? Iam si quatuor pyramidis primæ superficies in plano sic extendas, vt se omnes in cono tangant, & è cono cathetis lineis ad rectos angulos demissis plana feces, quatuor Tau videbis vni puncto insistentia, & quatuor catheti ad rectos angulos cōeuntes crucē constituent, ex omni parte Tau oculis offerentem. Rursus si ternarius prima figura omnium figurarum, ipsam triadem oculis quodam modo subiiciens, corpus fiat, pyramis existit: in quo quis tam hebetem habet mentis aciem, vt non quandam verbi rei maximi incarnati similitudinem agnoscat? Nostræ linguæ architectus horum numerorum ternarij & quaternarij naturam & cognationem ad symbolicam accommodans rationem, sic duo vocabula construxit, vt in iis litteræ hos nobis numeros proponerent considerandos. Dei enim nomen, quod est *Θεος*, trilitterum fecit: Verbum autem quod corpus assumpsit, *ἄσπασ* nominauit, quatuor litteris primum corpus imitatus. Sed de maximis horum nominū mysteriis vt non pauca à nobis alibi perscripta sunt; ita nullus ingenij,

Castoris & Pollucis fabula, & eorum simulacra apud Lacedæmonios d'ignis explicantur.

Duodenarius Herculi sacer.

Quaternarius ignis symbolum.

Θεος.

ἄσπασ.

Ternarius Spiritus S. tessera.

Duodenarius rerum totius vniuersitatis symbolum.

Pythagorici quare se in numeris exercuerunt.

Aristoteles sine vestris philosophis interpretatus.

Numeros non esse rerum causas, sed causarum notas indicare.

ingenij, quamuis magni, captus fati multa, fati ardua, fati diuina cogitare possit. Quoniam verò ternarius, dum distinguendæ in diuinis hypostaseon diuersitati numeri applicantur, Spiritus sancti tessera gerit, stupendus quidam arcanorum abyssus aperitur, dum hac ratione ternarius quaternario comparatur. Quemadmodum enim (si diuinis mysteriis humanas cogitationes applicare fas est) è ternario superficiem metiente, existit meta quaternario designata, quæ omnium corporum primas tenet; ita de Spiritu sancto natus est agnus, multo magis inter omnia corpora & caelestia & terrestria primogenio sibi iure vindicans principatum. Quod si deinde ternarium in quaternarium ducas, duodenarius existit, numerus verè Herculanus; utpote totam rerum vniuersitatem, quam duodenarius iudem designat, ab omnibus monstris & ab omni vitio purgans: atque hac ratione mundo, qui totus vitium fecerat, geminæ vitæ auctor, illius nimirum, quam primum peccatum inquinauerat; & huius, quam agnus non purgauit tantum, sed multò etiam quàm ante peccatum primum fuisset, reddidit perfectiorem ac diuiniorem. Duodenarius ergo è ternario in quaternarium ducto existens, duplicis vitæ generationem repræsentat, & totam totius vniuersitatis absolutam perfectionem atque integritatem; nomèn apud nostrates inde sortitus. Huius rei cum Pythagorici tenuem fortassis aliquam famam vel in Ægypto à sacerdotibus Phrygij sermonis peritis, vel ab Abari hyperboreo accepissent, mirum in modum sese in numeris exercuerunt: & cum vitæ generationem iis contineri audissent, animam è numeris crearunt; quod ab ea videlicet omnem vitam procedere existimarent; nihil interim minùs cogitantes, quàm de iis quæ ad veram vitam pertinerent, quo omnia duodecim numerorum arcana, duodecim diuersis Cimmericæ linguæ nominibus denotata referre oportuisset. Omnem ergo operam suam & omne oleum perdiderunt, dum humani ingenij, non Spiritus sancti, ductu in numeris ea quærebant, quæ ad totius vniuersitatis tum generationem; tum regenerationem spectant. Atque hæc quidem de Docanorum apud Spartanos simulacro, quo fraternus Castoris & Pollucis amor, teste Plutarcho, denotabatur; tametsi nec hic auctor, nec quisquam post Cimmericos illos antiquissimos intellexerit, qui Dioscori sint; quis ille esset amor, quo mortuo fratri vita data; quid sibi Docana vellent, cur è quatuor angulis duodecim exteriùs producerentur. Totam vniuersitatis sapientiam numeris duodecim & eorum inter se collatione comprehendendi, tam vellem doctissimos quosque scire, quàm clara eius in Teutonicis numerorum nominibus indicia cernuntur. Verùm qui sic de numeris egerunt, quasi in caussarum efficientium aut formantium rationes continerentur, longissimè à veterum sententia aberrarunt. Nec equidem tam malè vel de Pythagora, vel de Empedocle, vel de Platone sentiendum mihi reor, quàm Aristoteles eos sinistrè interpretatur, sophisticis quibusdam elenchis nuda ipsorum verba, non sensa infectatus; quo nempe maiorum scriptis inuidè apud imperitos eleuatis, sua solius in manibus hominum versarentur. Neque enim numeros rerum causas præsci putauerunt, sed notas causarum, & eorum quæ ab illis efficiuntur ordinem naturæ ratione præditæ indicantes. Quamobrem diligentissimè in his notis homini versandum, quarum principia menti ab ipso opifice inditæ sunt ad omnem rerum inter se ordinem ac cognationem distinguendam: quas primi parentes nostri acutissimè intuentes, nomina illa fecerunt, quorum monitu eorum significatio accuratè contemplantibus aperiretur. Nisi ergo deuij à naturæ ductu ferri velimus, totam mentis aciem ad numeros intuendos conuertamus, & in iis illa maximè consideremus, quæ sola sunt homini ad salutem necessaria; quando impium est cogitare, hæc non primum à Deo menti per hæc innata signa, aliqua saltem tenus, fuisse indicata. Sed de his suo loco latius: in quo rursus fortasse de Docanis erit agendum. Quis verò hæc figura à solis Cimmericis intelligenda ad Spartanos venerit, admiratione dignum videtur; sed ea tolletur, si ex Amazonicis meis cognoscatur, ipsum Spartanorum nomen, quod Phiditia interpretantur, à Cimbris ipsi genti positum principid fuisse. Nunc itaque vidimus, quo simulacrum illud è quatuor trabibus contextum, & multa simul Tau è quatuor angulis prodeuntia ante oculos ponens, oporteat referre, & quàm insignia mysteria rudis hæc, qualis prima fronte videri non iniuria queat, figura designet. Haud facile verbis consequar, quàm Plutarchi diligentiam & mirer & exosculer & deamem, cum de ceteris omnibus antiquitatis monumentis vndique magno studio conquisitis,

quisitis, tum de præsci hoc Philadelphias simulacro ad postero s'opportuna cõmemoratione transmisso: Diuino certè afflatu factum mihi videtur, vt, licet quæ sacra tractaret ignoraret, amore in fratrum tamen ab ipsa summa fraterni amoris idea exordiretur. Supremum enim amoris exemplar est, omnem hominis captum infinito spatio excedens, quo Verbum carnem assumpsit; vt frater hominis factus; fratrem suum ab æterna morte sua liberaret: morte, inquam, sua, non aliqua aut illustri aut facili, sed ea qua nulla vel durior esset vel infamior. Quod enim ipso Tau ignominiosus supplicium; si non alij eo quàm serui consueuerint necari: Verum enim uerò videor mihi iam mox auditurus, nimis hæc, quæ de Docanis dixi, subtiliter esse collecta; nec verisimile esse, primos huius symboli auctores è quatuor angulis primum corpus intelligi voluisse: & si id voluissent, magnæ eos accusandæ esse obscuritatis. Equidem minimè nego, maxima caligine præca humanæ salutis mysteria tecta fuisse; & ea profecto tanta, vt ipsam etiam serpentis perspicacissimi effugerint calliditatem; tametsi sciret caput suum ab homine tandem conchlearum sibi atque proturum: Quod tamen clariora iis quæ modò exposuimus, addamus indicia veritatis, breuiter trabalium signorum caliginem luculentam vocum earum expositione; quibus illi nuncupantur quorum hæc simulacra dicuntur, discutere nitentur. Castoris nomèn D. Ioanni Baptistæ, cuius aduentus ante multa secula promissus fuerat conuenire, me alibi declarasse modò dixi. Idem vt hic repetam ad lucem obscuris inferendam, fuerit necesse: Ca & Ar contraria esse, & illo malum, hoc bonum notari; Hermathena meâ de natura litterarum, & conuersionis Cimmericis in voeibus vtitatæ analogia demonstrauit. Stoꝝ & Roest eodem modo Teutonicus sermo per contraria interpretatur; & per priorem quidem vocem idem significat quod Latinus per turbo, & turbor, & in agendi & in patiendi notatione verbum vsurpatur: per posteriorem verò vocem quiescō & quieti trado designat. Nec alia ratione in vsum veniunt, quando vt nomina vsurpantur; vt dum dicimus, De hennegaen te roest/ id est, gallinæ se conferunt ad quietem. Sed pro Roest nunc ferè dicimus stult: quod conuersum facit Stur. Verùm quantum stult pro quietis notione vsurpetur; Stur tamen pro gubernio dumtaxat vsurpatur; eo nimirum quæsito artificio, vt per conuersionem intelligeretur, omnem gubernandi rationem ad quietem ceu finem sibi propositum referri. Stur ergo in hac notatione relinquentes, Stoꝝ vocali longa pronuntiamus pro turbo, vnde de Ca stoꝝ idem est quod ipsum malum turbo & è sede sua depello. Sic enim vulgo pueri dicunt, De vogelen stoꝝ/ pro eo quod Latini dicerent, aues è nidis depellere. Videamus itaque nunc, quàm aptè nomèn hoc Castoꝝ D. Ioanni Baptistæ conueniat, quamque insigniter partes eius & officium, ad quod diuinitus erat destinatus, ante oculos ponat: quod quale fuerit, D. Matthæus Euangelista explicat his verbis: *In diebus illis venit Ioannes Baptista, predicans in deserto Iudææ & dicens: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum celorum. Hic est enim qui dictus est per Isaiam prophetam dicens: Vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Hæc ille, è quibus perspicuum est, eum in mundum legatum fuisse, vt viam Domino pararet. Qui vias parant, ea omnia tollunt, quæ aditum prohibere possunt. Qui ergo Deo viam parare velit, ei necesse est vt mala omnia, & malorum omnium auctorem diabolum ex animo suo depellat. Pellitur autem pœnitentia, qua malum semel in mentis sedem admissum odio prosequimur, & exsilio perpetuo condemnamus, quo Deus hospitio apud nos excipi dignetur. Cum enim nemo queat duobus dominis inter se hostili odio dissidentibus seruire, non potest Deo aditus ad nos nec via parata esse, nisi draco cum tota sua suppellectile & sarcinis antea exturbetur. Odio igitur mala omnia & omnium malorum patrem persequamur necesse est, si viam velimus bonorum auctori paratam. Odisse autem mala, quibus semel fores aperueris & pectoris penetralia referaris, & iis renuntiare, nullum hospitij locum apud te illis posthac fore, nihil aliud est, quàm pœnitere; & hoc ipsum est viam parare. Hinc liquet, nomine Castoꝝ ipsius Pœnitentiæ naturam explicari, ad quam prædicandam tota Ioannis Baptistæ legatio spectabat. Sed non fuerit abs re, si monstremus quàm conueniens Pœnitentiæ vocabulum nostrates, de quorum sermone Castoris nomèn interpretamur, vsurpent. Nam enim nobis pœnitentia est: cuius vocis multæ sunt rationes, diuersitatem suam è varia analyseos via sortita. Ne idem nobis est quod paratum. Nam antiquum & venerandum: quod fit, vt sit-ant

Castor vocis aymon. Ca. Ar.

Stoꝝ. Roest.

Stult. Stur.

Stoꝝ.

Castoris nomèn D. Ioanni Baptistæ optimè conueniat. D. Ioannes Baptista cur in mundum uenit.

Pœnitentiæ natura, minus, & esse.

St. ant.

St. ant. idem.

idem sit quod venerandus quidam & antiquus præparandi modus. Modus autem omnium antiquissimus & maximè venerandus is est, quem omnes, qui se patri suo conciliare volunt, sequantur necesse est; vt videlicet se malum ante commississe doleant, & eius doloris patri suo certam dent significationem: quæ recta est via ad reconciliationem. Quid igitur aliud dicit vocabulum *ἵκταν*, quàm poenitentiam esse venerabilissimam & antiquissimam præparationem? Atqui nulla præstantior præparatio cogitari potest, quàm ea qua humanus animus ad Dominum hospicio excipiendum præparatur. Quamobrem idem D. Ioannes in deserto clamat, quod sermonis nostri architectus per vocem *ἵκταν* denotauit. Idem intelligas per aliam quoque vocabuli solutionem, quæ, ceu ex *ἵκταν* & *ἵκταν* compositum sit, exponitur pro eo quod Latinus diceret, Paratum serua: quod proprium munus est poenitentia, quæ cacodæmone & omnibus eius sarcinis reiectis & expulsis, hospitium Domino paratum seruat. Porro ex eadem vocula intelligas, per poenitentiam iter nobis esse ad ipsum antiquissimum, quem Daniel antiquum dierum vocauit. Renim littera fluxum & vehementem motum magna linguæ vibratæ celeritate imitatur; cui si *ἵκταν* quod antiquum significat, iungas, mox intelliges *ἵκταν* celerem motum esse ad ipsum, antiquum dierum, patrem nempe nostrum, ad quem per poenitentiam maximo nisu contendere debemus. Et hæc quidem & alia, quæ breuitatis causa omitto, vocula *ἵκταν* recto litterarum ordine designat, versa verò nobis demonstrat, cui sit hospitium præparandum. Cum enim *ἵκταν* idem sit quod Verum, per igneam intelligendarum vocum viam deprehendimus, nos paratos esse per poenitentiam ad Verum ipsum suscipiendum: quo simul & Christus: & caeleste eius regnum continetur. Quemadmodum itaque D. Ioannes dixit: *Parate vias Domini, quia appropinquat regnum caelorum*; ita in nostrati nomenclatura intelligimus, poenitentiam Christum & eius regnum tam propinquum esse, vt solis vestigijs trium litterarum retrò obsequaris, ad ipsum monstratur ingressus. Quod si iam vltius quæras, quid ipsum verum tibi sit præstiturum, rationem nominis inuestiges; quæ inuenta, demonstrabit ipsum Veri proprium esse ac præcipuum donum, vt eum quem sua præsentia fuerit dignatum, ab omni malorum genere securum tutumque seruet: quod *ἵκταν* dum vt verbum vsurpatur, designat. Habemus itaque in nostrati Poenitentia nomine, poenitentiam esse excellentissimam præparationem; quam nemo potest ab ea præparatione separare, quam diuus Ioannes in deserto prædicauit: Habemus, hac præparatione ad antiquum dierum accessum patere: qua in re vltimus totius parasceues finis continetur. Mox inde si vocem retrò legamus, videbimus quàm propinquum simus Veritati, quæ regnum caelorum sola moderatur ac gubernat: tandem ex eadem versa vocula ad originem ducta cernemus, omnem custodiam nostrati à Veritate proficisci: quæ omnia quàm cum Castoris nomine quadrent, quod omnis mali significat depulsorem, quis est tam hebes vt non intelligat? Nunc igitur ad Pollucem transeat oratio. Frequens est Græcis & Latinis, vt V digamma in Cimmeriis vocibus repertum in P commutent: qua via è *Ἰκταν* illi *ἵκταν*, hi pedem fecerunt: è *Ἰκταν* illi probum, Herodorus *πύρωμον*: è *Ἰκταν* Latini piscem: è *Ἰκταν* pinna in pisce dixerunt. Quod nostris *Ἰκταν* est, Græcis *ἵκταν*, Latinis pater. Eodem modo ex *Ἰκταν* Pollux nomen accepit; quod Romani fidelius quàm Græci conseruarunt. Et est alioqui V consonans leui discrimine à P adspirato seuincta: ita vt si quis nostratibus scriberet *Ἰκταν* / non aliud notare diceretur, quàm si *Ἰκταν* pinxisset. Est autem *Ἰκταν* non aliud apud Cimmerios, quàm apud Latinos plenum felicitatis, diuinitus homini citra meritum aut prudentiam suam oblata. Quis verò est inter omnes eos qui sunt è mortalibus feminis in lucem editi, cui potius hæc conueniat nomenclatura, quàm ipsi Christo, qui solus & ipse plenus est gratia & veritatis, & solus omnes homines plenos reddit integræ felicitatis, iuxta illud: *De plenitudine eius accepimus omnes?*

ἵκταν

Veri præcipuum donum.

V Cimmeriis Latini & Græci in P frequenter commutunt. Pollucis etymon.

Pollucis nomen Christo optime conuenit.

ἵκταν

Est quisquam mortalium qui aptius nomen Christo queat comminisci? Cum enim illuc illa felicitas vocetur, quæ diuinitus hominibus affluit, omnisque homini felicitas per solum Christum à Patre pleno copiarum cornu affundatur, profectò nihil veritati congruentius, nihil ad hominum vota, plenum sibi gaudium optantium, exprimenda significantius, quàm si eum à quo hoc nobis dari cupimus, à prosperitatis felicitatisque plenitudine nominemus. Nec magni refert, plenum ne Pollucem felicitatis, an felicitatem

ratem omnia plena reddentem, an plenam felicitatem interpretemur, quando omnia hæc & ex eodem nomine intelligi possunt, & æquè Christo conuenire cernuntur, qui non modò plenus est omnis felicitatis, sed ipsa etiam plena felicitas, omnia plenitudine sua complens. Quoniam modò perspicuum est, nihil sacris litteris magis consonare, quàm eum qui viam Domino præparauit, Castorem; & eum qui felicitatem omnem absoluit & explet, Pollucem indigetari; non possum committere, vt non & fabulam Castorum leuiter attingam, quam licet alij aliter tradiderint, doctissimi tamen quique poetarum in eo concordarunt, quòd alter mortalis de mortali patre genitus, alter immortalis sit ex ipso Ioue natus; & quòd hic illi immortalitatem communicarit. Fuerunt qui Geminorum sidus his nominibus designari putarent; cui tamen illa ortus & occasus vicissitudo, quam plerique somniantur, nullo modo quadrat. Homerus *Ἰκταν* eos vocans Virgilio præiuit canenti:

*Si fratrem Pollux alterna morte redemit,
Itaque reditque viam toties.*

Verùm hoc commentum nulla ratione vel cum Geminis, vel vlla omnino Theologia conuenit; originem tamen inde accepit, quòd ab antiquissimis Orphicis accepissent; Pollucem Castori mortuo vitam reddidisse; & vt vitam redderet fratri, ipsum mortem oppetiuisse, ac ambos deinde à morte liberatos ad caelum subuolasse. Castor enim prius ab Herode occidi iussus, ad inferorum limbum descendit, quem Christus crucifixus & ad inferos post mortem descendens, in caelum transtulit, ac sempiterno immortalis vitæ gaudio beauit. Dioscori dicti sunt, quòd Iouis filij essent, alter gratia, alter natura; & eodem modo gemelli vocati. Alter enim natura Zachariae filius, Christi per Dei gratiam frater adoptiuus: quo fit, vt non sine graui causa Ioannes, id est, Iouis gratia vocaretur. Quòd autem dicantur homines è maris ventorum que procellis liberare, id mirum non videbitur ei qui intelligat hunc mundum non aliud esse, quàm vastum pelagus perpetuis tempestatibus exagitatam; in quo Castoris & Pollucis præsidio tuti erimus, si illius monitu atque demonstratione intelligamus, atque viua fide credamus, hunc esse agnum Dei qui tollit peccata mundi. Quamobrem rectissime Soteres sive Seruatores sunt indigetari, eo quòd hominum genus ab omni malorum impetu seruent; alter quidem ad poenitentiam hortando; alter omnem labem, omnem vitiorum foeditatem per sanguinem suum eluendo. Hinc ille cecinit, quisquis fuit, quise Orpheum dixit:

Και μετ' αὐτοῦ σωτήριος, ὁμοῦ διδὸς ἀφ' ἑσθ' ἑνὴν.

Neque porro citra magnam rationem factum, vt Pollux solum Castorem dicatur à morte liberasse ac vitam restituisse, propterea quòd, neminem omnino vitam munere Christi dignetur; nisi is se Castorem præbuerit, id est, nisi claro iudicij actu in conscientia sua foro malum malique patrem exsulij condemnaret, atque ex hospicio suo exturbet: quod verum est poenitentia munus, vt à D. Ioanne prædicatum, ita nomine Castoris expressum. Adde quòd pileatos in antiquis monumentis plerumque videmus: cuius rei causam, licet alij eam è fabuloso Leda ouo sorbere malint, hanc fuisse videmus, quòd pileus olim libertatis signum haberetur. Quando enim in hominum libertate asserenda hi tenent primas, meritò libertatis & principis vindictæ signa sunt adornati. Soleat & stellæ siue flammæ superius affingi, quibus notabatur, vindictam eam qua homines in libertatem asserbant, non ad hanc communem & civilem vitam, sed ad caelestem & perennem pertinere. Nec caret item suo mysterio, quòd Castor equorum domitor, Pollux pugil dicatur. Quid enim indomito pullo similis, quàm animus humanus per omnes perturbationum ac cupiditarum variarum campos effrenato impetu ruens? Rursus quid hunc promptius & efficacius domat, quàm malorum depulsor, clamans, *Poenitentiam agite, & viam Domino parate?* Poenitentia enim efficit, vt Deus animis nostris, ceu equis quibusdam freno obedientibus, vt dighetur; quos alioqui non esset ad censurus. Sed de his latius in Veneticis; quibus si illa quæ in Cronis à me dicta sunt addantur, ingens lux arcana Castoris & Pollucis notationi adferetur; & simul clarissimum euadet, ea quæ de Docanis à me dicta sunt & ad Fau applicata, prorsus consonare veritati Christianæ. Verum enim uero non deerit fortasse quid dicat, indignum me commentum Ogygia Aegyptiorum antiquitate protrudere, dum

Castorum fabula explicata.

Dioscori cur dicantur Castor & Pollux.

Soteres unde dicti Castor & Pollux.

Castor & Pollux cur pileati in antiquis monumentis pingantur.

Castor equus, Pollux pugil, quare singantur.

Græcorum vel Deos vel heroës heri aut nudiustertius è Regis cuiuspiam filijs post mortem caritum numero ab adulatoribus mendicisque poëtis adscriptos, ipsius Tau, insigni omnium vetustissimi, insignis accommodarim. Huic, quisquis erit, breuiter respondebo, me Ogygia Ogygis contulisse, atque nihilo vetustius esse Tau, quam ea quæ de Castoribus sunt relata. Quamuis enim mendax Græci, & semper ab exteris antiquitatis suæ petens ornamenta, Castores apud se hæc dicit, atque inde videri queat fabula hæc recens, si cum antiquitate Hieroglyphicorum conferatur, docebo tamen non apud Iones tantum, sed apud Phœnices etiam claram sacrosanctamque Castorum memoriam extitisse; & id quidem eius auctoris testificatione, qui omnibus ad vnum Græcis scriptoribus tanto est antiquior, vt ipsi illis Heroïcis, quæ vocant, temporibus floruisse dicatur, non paulò ante quam Troia à Græcis euerteretur. Is est Sanchuniathon Phœnix, qui Philonis Biblii beneficio Græcè loquens, qui eius historiam è Phœnicum sermone transtulit, dicit Diocuros filios esse ipsius Sedec: cuius nomen si Latinis interpreteris, iustum denotabit. Hebræis פריץ vocatur. Viden' modò quisquis es, qui Diocuros Græcorum dumtaxat fabulis celebratos existimas; antiquissimam esse apud Phœnices etiam horum religionem; & illam ipsorum genesin extare, de qua confestim quiuis intelligat, ea quæ de ipsis & ipsorum Docanis dixi, ne ad latum quidem vnguem à veritate recessisse. Deus enim Pater, vt iustus & ipsissima iustitia, volens primorum hominum & omnium ex iis natorum scelus expiare, suum ipsius filium in hunc mundum misit, vt homo factus, pœnas lueret humanæ peruersitatis: & vt agnosceretur, angelum misit, qui populo ipsum coram indicaret. Quamobrem non iniuria Phœnices ipsius Iusti filios, Diocuros dixerunt; quia nempe ipsius Dei iustitiam exercens filij essent; alter per gratiam adoptiuus, alter etiam ex ipsa natura. Verum quò apertius cernas, omnia inter se conuenite, adde & illud, eisdem Cabiros etiam à Bybliò ex auctoritate Sanchuniathonis vocari: qua voce, à Græcis nūmquam intellecta, illi nominantur, qui malorum sunt depulsores; quique homines à malis omnibus & eorum patre eadem omne tuentur. Nam Ca-want idem est, quod defendere a malo; siue malum amoliri & arcere; quod nostratibus notius quàm vt opus sit maiore explicatu. Litteram autem W nobis peculiarem, Græci in Beta verterunt, quo vocabulum ad suam incudem formarent: cuius tamen loco ἀδελφόνος dicere potuissent. Eisdem alio nomine, de Cimmerica item lingua petito, Corybantes vocant: cuius vocis ea primum offertur notatio, vt electos ad custodiendum tuendumque apparitores intelligamus, quasi Κορυβαντες audiremus. Want enim idem est, ac si dicas quemquam à manibus esse; non enim quidem adscribendum, vt consuetudo testet Latinorum, sed ad tuendum: unde Corybantes sibi satellites vulgò nominantur; cuius significationis ratio ex W-iant cognitu facilis est. Dic modò quos magis fidos satellites & apparitores inueniantur finus, quàm illos, quorum alter manu nobis salutis omnibus auctorem demonstrat, alter demonstratus crucis suæ elaua nos defendit; & ab omnibus aduersis defendit. Allemani Derwant pro cognato vtuntur; eo quod cognatorum manibus late se potest genibus nostri defendere soleamus; & quot cognatos habemus, tot nobis manuum paria habere videamur. Elegans sane est ipsius Want notatio, eo quod W-iant vtuntur, que nobis indicat, & manus nos longe lateque eius beneficio quem sic vobcamus habere extensas, & præterea aliorum manus nos procul abercere. Iam quia W & B eam habent cognationem, vt alterum alterius loco quandoque ponatur, suggeritur & illa notatio, qua W-iant dissolui possit, ad id notandum, quod manum auxiliatur. Fretum quidem W-iant; verum quia hæc vox vinculum denotat; & omne id quod ad ligandum in usum venit, discriminis causa pro Beta duplex digamma vsurpatum; non iniuria dicere queamus. Cernitur verò etymologia claris in Want dum pro chiroclitea venit in oratione, cuius vsus est tum vt manu sic adiumento, tum vt ea qua manum offendere possunt, procul arceat. Eadem aut simili ratione Want pro pariete ponitur, propterea quod & hæc nobis sit manus & apparitoris loco in propulsandis externis iniuriis. Corybantes igitur dicuntur, qui sunt satellites ad custodiendum delecti, quales vt sunt, & alij complures; tum illi præcipuo quodam suo iure & insigni prerogatiua sic vocantur, qui a patre Sedec, siue iustitia æterna, electi sunt ad rotundum humanum genus ab omni hostili impetu defendendum. Quod si quis Κορυβαντες pro Κορυβαντες interpretatur,

Castori memoria apud Phœnices clara, iam olim ante Troiam euerfam. Sanchuniathon Phœnix, historiæ filij Sedec.

Diocuri Cabiri dii.

Cabirorum etymon.

Diocuri Corybantes dii. Corybantum etymon. Want. Corybantes.

Derwant.

Want.

Corybantum etymon aliud.

retur, vt carimonia hac voce intelligantur, Corybantes illi vocarentur, qui carimoniis & ritibus sacris tamquam defensores assisterent: quæ notatio vt Idæis Corybantibus non malè conuenit; ita melius illis tribuetur, qui omnem carimontiarum vsum absoluerunt. Certè nulli sacri ritus vel veritatem vel vsum suum tueri possunt, nisi ad ea tendant quæ à D. Ioanne & Christo seruatore nostro gesta sunt. Ceterum vt hæc sic exposita cuius perspicuam habent veritatem, ita illud quod de Samothracibus à Philone adiectum est, non aequè facile fuerit expeditu. Ait enim hos itidem eisdem esse cum Diis Samothracibus. Nitemur tamen & hoc explicare, vt plurimarum antiquitatum consensione nostra stabiliantur, tum vt quæ ratio sit nominis Thracum, intelligatur. Tractit idem nobis est quod subtiliter excogito: & dum nominis loco ponitur, subtile & callidum inuentum denotat. Allemani We-tracht dicunt pro eodem, facta syllabica adiectione ad significationis augmentum. Quemadmodum verò è Tracht fit Rex, & à We-tracht Lex, à Wertt Merx; ita è Tracht fit Thrax, mutato videlicet Tau in Sigma, quo littera fiat duplicata. Quisquis igitur is fuit qui primus hoc nomen posteris suis dedit, hoc optasse cernitur, vt ingenij subtilitate ceteris mortalibus antestarent; & id vna mouisse, vt rebus in omnibus magno cogitationum acumine quid verum, quid falsum; quid fugiendū, quid sequendum, expenderent. Id autem diligenter pericos olim Thracæ fecisse, Orphica theologia, & ea quæ de Strymone, vnus Musarum mariti, memorie prodita sunt, satis demonstrant. Thracæ autem olim nostra lingua vsos esse, quæ hæcenus in Taurica Cherroneso apud vetustos Cimmericos seruat, in iis quæ de Getis scripti, ostendi: quo fit, vt eorum nomenclatura ad sermonem nostrum referenda sit, & ex eo ad originem vocanda. Porrò Sami nomen si ad eundem dicatur pertinere, à congregando deducetur; quia Sam idem fit quod in vnum redigo, siue multa simul coniecto. Hinc insula à conuenis habitata è diuersis gentibus in vnum collectis, rectè Samos vocabitur; ita vt minimè mirari debeamus, si pluribus insulis eadem data sit nomenclatura. Hinc videas, quàm Iunoni connubiorum Deæ conueniat, vt in Samothracia mo colatur; eo quod hominibus copulandis dicatur præsidere. Samothracia igitur vel Samos Thracia dicitur, quia Thracia sit obiecta: vel Samothracia à Samothracibus Diis. Qui verò sint Dij Samothracæ, vt ab omnibus ferè video quæsitum; ita neminem legi qui quicquam verius quàm Philo Berytius prodat, tametsi Varro refraget, nescio quæ Samothracum citans initia. Castor itaque & Pollux reuera sunt Samothracæ, nec vllis vquam ab orbe melius ea potuit nomenclatura applicari. Per hos enim Deus admirabili consilio; quo nullum vquam fuit subtilius excogitatum, diuersas gentes in vnum corpus congregauit, & ex omnibus vnã sibi constituit ciuitatem. Callidissimum Draconem fuisse sacris litteris proditum habemus; cuius impostura homines primè decepti, à Deo sunt distracti: at illo longè sollertius consilium Pater æternus excogitauit; quo coniugium dissolutum rursus est redintegratum, & homines in meliorem statum, quàm ante ditortium fuissent, restituti. Quoniam igitur ad maximum hoc & occultissimum consilium exsequendum D. Ioannes & Christus à Patre cælesti sunt destinati; ille vt index, hic vt perfector; rectissime Samothracæ nuncupantur, eo quod inuentione subtilissimè excogitata, homines in vnum corpus redactos, Deo rursus copularunt, nullo amplius ditortio distrahendos. Samothracum mysteria atque initia occultissima fuisse; à multis annotatum; sed nulli vquam in mentem venisse credo, tantum in illis latuisse arcanorum; vt ipsum etiam callidissimum serpentem fallerent, & insidiarum contra ipsum structarum tantisper inscium tenerent, dum ipse sese in laqueum induxisset. Castor ergo & Pollux nõ Diocouri modò sunt, sed veri etiam sunt Cabiri; veri Corybantes; veri Samothracæ; tot denique nominibus aliis honorandi, quot illi qui & veri sunt depulsores omnium malorum, & omnium mortalium, diuersis erroribus per totum orbem vagabundorum, vnã constituere ciuitatem. Quamobrem nihil absurdi feci; immo nihil feci quod non ipsa veritas facere coëgit, dum Docana ad Tau dixi pertinere, & eorum apud Spartanos venerationem ab eisdem quondam initis primum cœpisse, à quibus Tau ad Ægyptios venit. Hinc non exigua mihi suspicandi ratio, ipsum etiã nomen Docana non minus Cimmericum esse, quàm nomen Sparta, tametsi à Dode, quo trabs notatur, deriuatū esse videri possit: quam opinionē ij sequantur licet, quibus hæc formandarū vocū analogia placebit. Si trabes tantum nomine hoc defini-

Castor et Pollux dii Samothracæ.

Thracum etymon. Tracht. We-tracht.

Thracum idem genij subtilitas.

Sami nominis notatio. Sami.

Sami nomen quare multis compluribus tribuitur.

Samothracia unde nomen accepit.

Samothracia cum initia & mysteria occultissima.

Docana nomen esse Cimmericum.

gnari volebant, cur non *δραδος* potius vocabulo ab omnibus intelligendo nuncupabant? Qui Græcis etymologias scripsit, sepulcra interpretatur, ambiguus hærens, à *δραδος* ne, an à *δραδος* vocis ratio sit perenda. Suidas quia Tyndaridarum sepulcra hoc nomine signari existimat, non dubitat, quin à *δραδος* vox sit accepta. Hoc interim cerno, nusquam alibi gentiū in tota Græcia huius vocabuli pro re quapiā vsū fuisse, quā apud Lacedæmonios; & apud hos non pro vlla alia re, quā pro Castoris & Pollucis monumento. Hinc fit, vt sic existimem, vocem Cimbricā fuisse à primis rituum magistris ad posteros transmissam, ad solum illud Castoris & Pollucis signum denotandū. Exofculor profectō cum alibi semper, tum hoc maximè loco Plutarchi diligentiam, viri omnibus ceteris de antiquitatū cognitione longè præferendi; cuius auctoritate fretus, Grammaticorum iudicium hīc contemno. Rimanti itaque mihi linguæ nostræ penetralia, statim in ipso vestibulo ea nominis ratio sese obuiam tulit, cum qua fraternus amor ille quem à Chæroneo acceptum explicauī, ad vnguem quadraret: & ea quidem talis, vt geminam eisdem litteris, per solius temporis in prima syllaba mutationē, intelligentiam ostendat. Quid, rogo, magis eius votis conuenit, qui æternam futuri sæculi vitam, quæ per Tau denotatur, apud Hieroglyphicos expectat, quā Deum perpetuò feruidis precibus orare, vt eam quamcitissimè largiatur? Nōne quotidie, immò semper orare iubemur Deum Patrem nostrum cælestem, vt regnum nobis suū sinat aduenire? Quid si nunc doceam, hoc ipsum per Docana denotari? *Doc* idem nobis est quod citò do vel da; quod in hac notatione breui tempore pronunciat, quo festinatio indicetur. *Ana* perpetuum nobis notari, alibi crebrò exposui. Videmus ergo nomen hoc vel ipsi trātibus per cruces deuinctis tribui posse, vt ipsum signum dicere intelligatur, do æternitatem: vel ipsi insipienti accommodari, vt videlicet dicat, Da citò perpetuam vitam. Confer modò id quod de simbolo Tau in Serapidis templo inuento, & ad vitam futuram à sacrarum peritis notarum relato antea commemorauī, cum hac huius vocis *Doc-ana* notatione; & examina, an non vox Docana ipsius Tau exprimat notationem. & est hæc quidem integri vocabuli vt trisyllabum sit, & vocali prima breui pronunciatum, significatio: at si primam producas, alterius rei notio offeretur, diuersa illa quidem à priore, verum sic coniuncta, vt & eam sequatur, & ipsum modum exprimat, ad quem munere eo quod oramus, sit vtendum. *Doc* vocali longa, est idem nobis, quod sub alicuius rei tegmine summissè lateo ad iniriā & vim declinandam: vnde *doc* præteritum imperfectum cum *ana* compositum faciet vocabulum, quo æternum latibulum & tegumentum contra omnia malorum tela comparatum denotatur. Nos pullos sub matris alis tegi dicere volentes, hoc verbo *duken* vtimur: & dum significamus quempiam se debere tutelæ maioris alicuius submittere cum omni humilitate, idem verbum vsurpamus. Quisquis ergo Docana hoc accentu pronunciat, is sic intelligendus, vt dixisse videatur, nobis magna animi summissione perpetuò sub cruce latitandum esse: quod quā Euangelio consentiat, rectèque cum omnibus sacris litteris quadret, neminè Christianorum puto latere. Nobis enim crux perpetuum scutum esse debet aduersus omnem cacodæmonis impetum; sub quo tam summissè nos debemus occultare, vt nihil ab imbelli puerorum innocentia differamus, si protegi quidem ab ea velimus; quando superbos & suis viribus vel minimū fidentes Deus ab alis crucis suæ repellit, nec quemquam securissimo hoc tegmine dignatur, qui non tantum sese deuouerit humilitati, virtuti illi quidem nulli Philosophorum cognita; immò apud eos in vitiis habitæ, verum tali, vt per eam solam vnicū iter ad crucis tutelam patere cum Prophetæ, tum Christus ipse & exemplo & præceptis frequenter repetitis ostendit. Rectè igitur Docana sic sunt vocata, vt nō suam modò in breui tempore habeant significationem; sed mutato etiam accentu illam nobis suggerant viam; quæ ad æternitatis donum peruenitur. Quod si litteram mediam è tenui in mentem vocemus, Dogana virtus erit æterna, ea videlicet quæ in cruce perpetrata, omnibus vitam meruit sempiternam, eo quod *Dog* idem sit quod virtute præditum esse. Vide vt alia recta pronunciatione designentur, alia cognatione quadam ex eisdem elementis moueantur, & vt omnia tamen eodem tendant. Iam & illud monemur, vt optemus *Doc-an*, id est, vti nam tandem ad sis; ceu is qui inspicit & vitam æternam simbolo notari intelligit, dicat: Rogo vt tandem properes & ad sis; quo quid aliud dicitur, quā, *Adueniat regnū tuum; fraterno*

Docana vocis etymon. Doc. Ana.

Doc.

Doc.

Crux perpetuum scutum aduersus cacodæmonis impetum.

Humilitas virtus philosophis incognita.

Dog.

fraterno tuo amore nobis comparatum. Plura sunt quæ vel accentuum mutatione, vel litterarum cognatione nobis indicantur, quæ enumerare nihil attinet, cum hæc sufficiant ad aperiendum, vocem ipsam non minus ad Cimmerios, quā simulacrum pertinere. Et hæc quidem plura fortasse quā satis de Docanis, fraterni amoris inter Castorem & Pollucem simbolo, duodecim angulos exteriores è quatuor internis egressos delineante; qua figura totius mundi duodenario designati salus & gemina vita, à pyramide quatuor angulis absoluta, & principe omnium corporum proficisci denotatur. Quod si pro rei amplitudine & maiestate per omnia nobis Docanorum mysteria discurrendum esset, atque in singulis cum sacris litteris symphonia annotanda, maxima commentaria colligere oporteret. Duodenario autem totius mundi plenitudinem designari & geminam vitam; alteram priorem à patre datam; alteram posteriorem, quā à Filio corporato mundus accepit, & aliàs indicauī, & suo loco latius explicabo. Magnas gratias habeo Cimmerij sermonis auctori, cum ob alia infinita diuinitatis arcana nobis communicata, tum ob duodenarij apud nos nomen, sic expressum, vt duplicem hanc vitam clarissima compositione designet: quā vt semper maiorem in modum veneratus sum; ita longè vehementiore me captum sensu admiratione, dum eam cum Docanis conferrem, videremq; numeri nomen adamussim cum eorum quadrare notatione, quā insigniter auxit illud testimonium: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Quid enim conuenientius, quā duodenario mundum denotari, cum numerus sit plenissimus, quinque partes complexus, quæ sic cum reddunt exsuperantem, vt quaternario seipse excedat, quem Docana in medio complectuntur. Quis est autem hic quaternarius? Id indicat Cimbricum nomen quo quaternarius & ignis notatur. Accessit enim mundo vltra omnem suam mensuram Pollux, qui est corpus igneum, infinito ardens amore; quod in meditullio Docanorum inclusum, duodecim angulos excludit, & toti mundo depurgato geminam confert vitam. Ventum nunc est paulatim eò, vt totius mundanæ machinæ figuram in Docanis expressam fuisse intelligamus: & quemadmodum hæc duodecim angulis rectis designatur; ita in Herculis fabula duodecim eius laboribus, quibus totum orbem ab omni monstrorum genere liberavit, insignitur. His connexam cerno alterius cuiusdam simulacri interpretationem, è quo Ægyptiorū idolomania ex omnibus sacris vel symbolis vel nominibus falsos sibi deos fingentium, magnum illum Serapin somniauit, quem insanus Porphyrius Plutonem esse commentus est. Nostra non refert quid delira hominum deos de somniis suis fabricantium ingenia de prisca id genus vocabulis vel confinxerint, vel sese de cuiuspiam vetustioris auditione accepisse dicant; quando nihil mihi certius est, quā eos omnes qui hīc in rebus versati sunt, nihil profus eius linguæ nouisse, è qua prisca hæc nomina manarunt. Ritus tamen antiquos diligenter obseruo, vt eorum nimirum ductu ad prima exordia superstitionis ascendant: quod cum aliàs semper, tum in hoc celeberrimo Serapidis idolo faciendum mihi putauī. Crebrò reperere cogor, cacodæmonum fraude & mendacium antistitum auaritia factum olim fuisse, vt nomina vel diuinis oraculis pandendis destinata, vel sanam aliquam de rebus sacris sententiam complexa, ad imundos spiritus detorquerentur; atque ita pessimus dæmon boni nominis prætextu miseris mortalium mentibus se velut Deum quendam insinaret. Hinc è symbolis sacris dij facti, hinc existit Harpocrates silentij custos, hinc Canopus spes omnis eruditionis, hinc denique omnes tum Ægyptiorum, tum dij gentium ceterarum. Annotauī modò è Suidæ commentariis, in Serapidis templo signa inuenta fuisse, crucis figuram, exprimentia: quæ de re quid Rufinus memoriæ prodiderit, recitare non grauabor. Is enim magnificentissimum eius in Ægypto templum ita describit, vt centum gradibus ad illud vndique aditus patere dicat; monte nimirum altis fornicibus exstructo, ad pauiementum & reliquarum substructionem sustinendam; in quibus diuersorum vsuum cella per diuersos mazandros ad eundem occultebantur. Iam superiora spatiosa exedrae & pistophoria & domus in excelsum porrectæ occupabant, in quibus vel æditui vel *ἀγροδοῦντες*, id est, castitate seruantes, habitabant. Porticus deinde totum ambitum interiorum quadratis ordinibus distinctæ decorabant. Medio spatio aedes erat pretiosis columnis in altum educta, quā ingens Serapidis simulacrum ita occupabat, vt dextra alterum, alteram parietem sinistra ferè contingeret: quod ex omni genere metallorum

Duodenarij numeri significata & mysteria.

Idolomania origo.

Serapidis in Ægypto templum & simulacrum.

lignorum que in vastam corporis molem conflatum fuisse ferebatur. Huius capiti modius impositus erat. Quid verò vel toto simulacro, vel modio denotaretur, non satis inter Ægyptios constabat, vt facile inde coniectemus aliunde & nomen & symbolum olim inuectum fuisse. Et hæc quidem de templo & idolo: quibus inter alia Rufinus adiecit hæc verba: Sed & illud apud Alexandriam gestum est, quod etiam thoraces Serapis, qui per singulas quasque domos in parietibus, in ingressibus, in postibus etiam ac fenestris erant, ita abscissi sunt omnes & abradi, vt ne vestigium quidem vsquam vel nominis appellatio, aut ipsius, aut cuiuslibet alterius Dæmonis remaneret; sed pro his crucis Dominicæ signum vnusquisque in postibus, in ingressibus, in fenestris, in parietibus, columnisque depingeret. Quod cum factum esse hi qui superfuerant ex paganis viderent, in recollectionem rei magnæ ex traditione sibimet antiquitus commendata venisse perhibentur. Signum hoc nostrum Dominicæ crucis inter illas quas dicunt *isepmudg*, id est, sacerdotales litteras habere Ægyptij dicuntur, velut vnum ex ceteris litterarum, quæ apud illos sunt, elementis. Cuius litteræ seu vocabuli hanc esse asserunt interpretationem, Vita ventura. Dicebant ergo hi qui tunc admiratione rerum gestarum conuertebantur ad fidem; ita sibi ab antiquis traditum, quod hæc quæ nunc coluntur tamdiu starent, quamdiu viderent signum istud venisse in quo esset vita. Vnde accidit, vt magis hi qui erant ex sacerdotibus vel ministris templorū, ad fidem conuertenterent, quam illi quos errorum præstigiæ, deceptionum machinæ delectabant. Hæc Rufinus: quæ adieci, quo cuius cernebat, antiquitas Tau in Ægyptiorum notis fuisse pro vitæ venturæ tessera: quo dato, nõ iniuria quarat aliquis, quid rei cacodæmoni fuerit cum Tau, & quæ communitio diabolo cum signo crucis, quo fugari, non alliciscitur. Hic aperte cernas, Serapidis simulacrum præcis ad aliud spectasse, quam ad idolomaniam. Hieroglyphica Bembi tabula quot dat nobis sacras effigies ipsū Tau funiculo tenentes, quas si cacodæmonum formas esse dicas, explicata nobis, quis vnquam fuerit inter has pestes cui crux ita placuerit vt eam sibi eripi nollet? Vt inter se symbola concordent, necesse est sic has imagines interpretari, vt ea referantur significata quibus crux vitæ venturæ nota sit amica. Hinc nos eliciamus, id genus figuras oraculorum occultasse denotationem, quam maligni spiritus contra se comparatam cernentes, insigni fraude in rem suam verterunt, & miseris mortalibus eum errorem instillarunt; vt è picturis sacris falsos sibi Deos comminiscerentur. Quamuis ergo Serapidistum nomen tum simulacrum ad cacodæmonis cultum hac via sit prolapsum, prius tamen apud præcis ad longè diuersam notationem referebatur. Quoniam ergo Tau frequentissimum est in nobis hieroglyphicis, sitque modò expositum, vitæ venturæ habuisse notationem; stupidi prorsus simus, si cogitemus sacras has picturas principio ad cacodæmones mortis auctores colendos inuentas fuisse. Quin contra omnino rem habere cernimus, totum nempe hoc picturæ genus ad veram vitam pertinere, si ad præcis suas origines referatur & examinetur. Videamus itaque quid Serapis, in cuius templo Suidas crucis inuentas scribit, ante idolomaniam denotarit. Malchus ille Tyrius, acerrimus Christianæ religionis hostis, quem Græci Porphyrium nominarunt, plurimum ad eam rem diligentia contulit, vt quæ veterum Ægyptiorum opinio de Diis fuisset, exploratum haberet. Is in libris responsorum scriptum reliquit, se certò comperisse, Serapim eum Deum vocatum fuisse, qui malignis dæmonibus imperaret, atque eorum insaniam vim, quæ miseris mortales impeterent, coërceret. Hac de causa symbolum ab ipso hominibus demonstratum, quo malignæ furæ expellerentur. Quod si hæc ita habent, ea que a præcis accepta opinio, quem, rogo, alium inuenimus cuius hæc præcipua sint partes, quam ipsum Dei Filium incarnatum? Percunctemur prophetas, consulas omnia diuina oracula, & expendamus in illis, cui omnis potestas data sit in cælis & in terra, & apud inferos, certè non alium quam Christum reperiemus. Audiamus Danielem hac de re loquentem: *Adspicebam, inquit, ego in visione noctis, & ecce cum nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum peruenit; & in conspectu eius obtulerunt eum, & dedit ei potestatem & honorem & regnum, & omnes populi, tribus & lingue ipsi seruiunt. Potestas eius potestas aterna, & regnum eius quod non corrumpetur.* Hæc ille, & plura. Iam quis nescit Draconem cum toto suo exercitu pedibus Agni subiectum esse, & ab eo solo victum? Si quis ergo hoc honore dignus

Crucis Dominice signi inter sacra Ægyptiorum litteras, & eius interpretatio.

Serapidis simulacrum præcis ad aliud spectabat quam ad idolomaniam.

Porphyrius, didus Malchus.

Serapis quæ Deum præcis fuerit.

dignus quem Serapidi præcis tribuerunt, certè non alius dignus quam is cui antiquis dierum eam dedit potestatem, vt totum mundum à Draconis tyrannide liberaret. De hoc Sibylla:

*Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrita perpetua soluent formidine terras.
Et mox:
Occidet & serpens, & fallax herba veneni
Occidet.*

Vetiores itaque Porphyrius quam ipsemet scire posset, duces secutus est, dum de præcis sententia Serapidi eam dedit potestatem, qua dæmoniaca rabies, in humanum genus sine intermissione læuens, coërceretur. At quod nam symbolum illud est aueruncum, quod hominibus ab ipso demonstratum esse dicit? Quod? Ipsum nempe Tau, quod vt manu sua tenere in aenea illa Bembi tabula Regina omnium antiquitatum clarissimè videtur; ita in eius templo inuentum esse, tum cum statua deticeretur, veterum scriptorum testificatione confirmari. Nunc igitur cernimus, quid vero Serapidi cum Tau, & quam insigni impietate & nefando sacrilegio sacrum Serapidis signum ad nescio quem dæmonem sit translatum. Summis perfidus serpens eius sibi insignia à quo erat conculcandus atque proterendus, vt hos saltem quoad posset furtiuos & impios prariperet honores. Sic miseri mortales ab hoste suo decepti, qui semper astu & dolo grassari consuetus inter alias fraudulentæ consilij machinas & hanc sibi imposturæ arripuit occasionem, vt Serapidis, cuius erat, dæmones omnes depellere ac coërcere, signa præferret, atque in hac sua infidiosi belli officina tam callidè versatus est, vt Deus omnia mystica humanæ salutis symbola iam ab hoste occupata & fædo sacrilegio polluta exsecraret, & vlticibus flammis deuouerit; utpote iam non amplius ad honorem suum, sed ad aduersarij vsū in hominibus decipiendis relata. Plurimas Maternus, ternus, vir in primis & doctus & pius, id genus cacodæmonis fraudes eleganti libello *Scriptor libelli de Cacodæmonis fraudibus.* indicauit, infinito plures in medium prolaturus, si linguæ nostræ ductu altius in mendaciorum patris officinam penetrare potuisset: quod quamuis facete nequiuit, illam tamen apud Christianos veritatis inquirendæ aperuit viam, vt cuius clarè cernebat, maximam idolomania partem à pietatis suppellectile furtim sublata acceptam auctamque semper fuisse. Huius igitur iudicium testificationemque secuti, sic in idololatriæ domo discutienda versabimur, vt semper omnes notas diligenter examinemus, quo hinc propria mendaciorum instrumenta, hinc furtiua cognoscas: & in his quidem de præcis ingenuæ indolis signis procedamus ad verustum vindiciarum ius, quo ea quæ quondam Dei fuerunt, liberali manu in antiquum decus afferamus. Videamus iam nunc, an nomen quoque cum his quæ à Porphyrio prodita sunt, concordet. Complures quid enotaretur quæstuerunt, sed in hoc perinde atque in aliis Cimberis vocabulis egregie sunt hallucinati. Nobis non difficile est videre quis Serapis sit vocandus, si litterarum ser quam cognationem *Ser* vocali longa omne id notat quod dolore cruciat; & hinc pro scabie frequenter usurpatur: *Ser* ipse idem est quod abstergo: & si *af-wis* per diphthongum pronuntietur, idem dixeris quod Latinus offerret, Abluebam. Hinc mox cernas duplex *W*, quod Græci ceterique carent, exemptum, & *F* quod sono ipsi *Phi* respondet, in *P* litteram tenuem transisse: vnde ex *Ser-af-wis* Serapis factum, nomen eius proprium, qui dolores nostros & scabiem abstergit. Animaduertis ne hic duo indicari, & ablutio nemi, & absterfionem, exiguo vnus litteræ discrimine: & rursus non dolores modò incogitationem vocari, sed scabiem etiam; qua totum corpus fœdat? Quod si quis nolit *Ser* syllabam longam esse, quia apud Græcos breuis efferatur, is sciat non semper in exteris vocibus accentum seruatum fuisse: & alioqui, si placeat, *Ser* sic interpretabor, *Ser*, vt semen designet. vnde apud Latinos *Sero*, & apud nos verbum, venerei congressus habens notationem: qua via cum Serapis is erit qui semen suum abluatque mundat, tum indicabitur, eundem omnino esse & cum qui genus humanum sebit; & eum qui abluat eius sordes. Intelligis ne hic tribus syllabis exponi quod *D*: Ioannes in principio Euangelij sui expressit, vbi aperte dicit: Verbum, quo cælum & terra creata sunt, carnem assumpsit, & in mundum ad hominum peccata abluenda venisse? Sed hæc cuius obuia. Nunc igitur quia in vocabulis Cimberis alia recta via explicatur, alia sunt quædam cognatione monentur,

Serapidis simulacrum cur ex omni materia genere congeferunt.

Modium in Serapidis simulacro quid notarit.

Scepper. Mathen.

Scepp.

Numa capeduncula.

Mat. ten.

Tam.

monetur, geminā in tota Serapidis nomēclatura habebimus significatiōē; alterā dū prima syllaba breui accētū, alteram dū longo proferetur, & utramq. vni soli Christo conuenientem. Ex hac modō nominis solutione perspicuū fit, qua de causa prisci illi factorū rituum magistri Serapidis simulacrū ex omni genere materiae cōgeferunt ac coagmentarint; quod Rufinus & alij memoriæ prodiderunt. Conueniebat enim omnium rerum factori, vt eo simulacro fingeretur, in quo omnium feminalium rationum siue idearum vestigia cernerentur: & rursus par erat, vt is qui toti rerum vniuersitati nitorem suum & decus esset restitutus, eam haberet effigiem, qua ab eo omnes totius mundi res purgatum iri commoneremur. Viden' iam, vt omnia inter se concinna quadam harmonia quadrent, & ad eiusdem mysterij referantur significatiōem? Totum mundum in Docanis, Castoris & Pollucis agnouimus duodenario expressum: hīc eundem materiæ diuersitate indicatum habemus. Vnum reliquum habemus in Serapide antiquitatis monumentum, modium videlicet capitis vertici impositum, cuius & Rufinus & Maternus fecit mentionem. Quibusdam hinc occasio data, vt Serapidem Iosepum existimarint, eo quod is Ægyptiis frumenta per modios sit dimensus, atque prudentia sua in extrema annonæ angustia famelicis hominibus dederit alimenta. Sed hoc commentum longè recedit à vetere hieroglyphicorum consuetudine; quorum, vt nihil ad historiam rerum à quopiam gestarum pertinet, ita totam disciplinam ad sacra spectare ipsum nomen proficitur. Vellem profectò quisquam scriptis tradidisset, quo nomine hoc capitis ornamentum apud sacerdotes olim fuerit nuncupatum. Nam qui modium vocant, similitudinem potius quadam mensuræ, quàm cuiusquam veterum auctoritatem secuti videntur. Ærea Bembi tabula vasculum hoc quale quale est, & quocumque tandem nomine vocandum, sic depingit, vt modiolus esse videatur anatus, quo nimirum ex maiore aliquo vase vel frumenta vel liquores hauriantur: quod si nostrati sermone ab vsu sit nominandum, Scepper dicitur. Verum eadem tabula in alia effigie ansam omisit, qua ratione non Scepper nobis, sed Mathen vocaretur. Agnosco sanè in vtroque nomine insigne notationis arcanum: & illo quidem video exprimi creatorem; hoc verò totius iustitiæ fundamentum. Scepper enim ambiguae significatiōis est ad creatorem & ad capedinem qua de maiore vase haurimus; ita vt si notam hieroglyphicam creatoris quæras, nullam queas, quàm hæc sit, commodiorem inuenire. Cum igitur hanc capedinem Serapidis capiti imponebant, denotabant se eius dare effigiem, qui & homo esset, & omnium creator; quo quid potest verius de Christo dici? Cur autem creatorem Scepper vocemus, alibi me puto tradidisse: hīc obiter repetam, scepp idem esse quod ex maiore vase depromo: vnde is qui id facit, scepper nuncupatur. Deus ergo ex infinitis Patris sui abyssis totam machinam mundanam certa quadam mensura depromens, Scepper à nostratibus indigeratur: qua voce nihil potest significantius excogitari ad creationis modum ob oculos ponendum, de rebus in quotidiana consuetudine notissimis. Numa suas habuit capedunculas, quibus thus ex arcula depromebatur; quarum formas in vetustis cum marmoribus, tum numismatis frequenter vidisse memini; minores illas quidem quàm vt capitis amplitudinem æquarent, sed alioqui non prorsus Ægyptio Serapidis ornamento dissimiles. Nunc ad modium eum cui vt ansa deest, ita hostiorum potest adhiberi. Minimum hoc mensuræ genus Mathen hypocoristicòs nominamus, quasi mensurulam Latinus vocaret. Huius igitur inspecta similitudine, & nomine in memoriam vocato, statim in mentem veniunt vt mensuram cognoscamus, eo quod vox diminuens Mat contineat, & præterea fieri addat, quod idem est, dum vt verbum vsurpatur, quod nosco vel nosce. Iam Mat conuersum, Tam profert, quo decorum in genere denotatur. Monemur ergo vt mensuram eam cognoscamus, qua sua Deo & generi humano iustitia constat; quæ non alia est quàm meritum Christi, per quod solum & iustum & decorum mortalibus cōtingit. Quid hīc primum miremur, breuitatem in significando, an copiam mysteriorum tam exigua notā indicatorum, an conuenientiam vocabulorum, cum iis quæ de figura intelligenda offeruntur? Frustra hieroglyphicorum interpretatio queritur, vbi nomina signorum ignorantur; eo quod semper notæ cum vocabulis sint conferendæ ad veram intelligentiam eliciendam. Nunc itaque quis verus sit Serapis, & quæ sint eius symbola, & quomodo capiendæ, & quem Tau inter ea habuerit locum, breuiter indicauit:

dicauit: è quibus coniecturam facere licet de tota reliqua hieroglyphicorum disciplina, quam de vera veræ religionis significatiōe ad horrendam idolomaniam & insanas stultissimarum superstitionum nugas detortam videmus. Quemadmodum verò Serapis nostras est vocabulum à priscis Gimmæriorum pueris apud Ægyptios relictum, ita & cetera nomina in sacris vsitata: Apis enim idem est quod *Apis* / id est, is qui abluuit & deterget: quo nomine bos vocabatur; magnæ victimæ typus, cuius sanguine mundi peccatum esset abluendum. Quod ita esse facilius credes, si scias Pontifices maximos Romæ ita creati solerè, vt bouis mactati sanguine conspergerentur; quo intelligeretur, omnia carimoniarum genera ad magnam victimam referri debere, cuius solius sanguine tum ceteri omnes, tum Pontifices etiam maximi essent expiandi. In Api Ægyptij Lunæ signum quærebant, propterea quod quemadmodum Luna de suo lumen non habet, sed à Sole mutuatur, ita & sacrificia, quamuis magna, nullam adferunt ex se salutem; sed quicquid habent sancti; id ab vna victima accipiunt in cruce immolata. Quamobrem Ægyptij artifices in arcanis suis habebant, tantisper carimonias duraturas, dum illa vita venisset, cuius Tau signum gerebat: quod alia ratione, & illa quidem prophetica, dicere potuissent, tantisper ritus vmbrales mansuros, dum transisset Luna: qua de re plura in Gallicis annotaui. Habebat Apis in pectore Tau quoddam exitium è tania suspensum; quod Cælius quoque Rhodoginus è nescio quo scriptore, in antiquas suas retulit lectiones. Varia sunt & pæne infinita de Api & Serapi veterum commentariis prodita, sed ex iis nihil certius colligas, quàm de tanta opinionum diuersitate liquidò constare, nihil sani in vulgus cognitum fuisse; & eorum maximè sequendam sententiam, qui Serapin, Apin, Iudem, Osiridem, Anubin eundem faciunt Deum, aliis & aliis modis consideratum. Qui quid sigillatim quisq. dixerit, scire vult, is sibi Deorum historiam à Lilio collectam in manusumat, è qua tamen tota nihil ferè eorum intelliget, quæ nos è tenebris protraximus; non alterius magis quàm ipsius Tau adiumento, quod tum prisca sua figura, tum vera nominis ratione luculentissimum facit iudicium, omnes sacras Ægyptiorum figuras ad hoc vnum excogitatas fuisse, atque depictas, vt tandem agnosceretur, omnes veterum sacrificiorum ritus ad Christiana spectasse religionem. Addamus nunc succinctè quis fuerit Osiris: qua in re nihil opus est longa inquisitione, cum confessim vox nobis indicet, cui verè tribuenda sit. Nos enim pro Domino nostro dicimus *Osir*. Hinc Osir, mutato E longo in I longum, quod in Lilio quoque & multis aliis vocabulis euenisse cernimus, vt in Francorum insignibus annotaui. Osiris ergo, dum sic redditur, vt vltima etiam terminatio de Cimmerica lingua manasse dicatur, idem ad verbum denotabit quod Latinus verteret, *Noster Dominus est*. Eadem via Isis idem significat quod, Est Est, apud Latinos, quod geminato, Est sapientia, per quam Pater mundum creauit, indicatur, binario æternam Filij genituram exprimente: quod mysterium in numeris Cimbricis explicatum. Vt igitur Filius aliàs Verbum, aliàs Sapientia, aliàs aliis nominibus nuncupatur; ita ab Ægyptiis sacerdotibus significantissimè vocatur, Est Est. Hinc mox magna significatiōis efficacitas in eo deprehenditur, quod Deus Mosen in Ægyptum legaturus iussit vt diceret: *Est misit me*; ceu id Pharaò & sacerdotes mox essent intellecturi; vtpote qui scirent, Deum in arcana lingua illud nomen habere, quo Est designatur. Quod autem Osiridis membra à Typhone discerpta dissectaque veteres finxerint, illud non aliud denotat, quàm miseros mortales, qui Dei membra tantisper fuerunt dum se diuortio turpi non separassent, variis erroribus fuisse dissectos. Quæsiuit autem Isis siue Sapientia diuina, vt membra rursus in vnum corpus coirent, quod per maculam Christi virtutem & leoninum robur tandem consecuta est. Typhon autem draco est, ceu *Typhon* quis, & vnde nomen accepit. De *Typhon* dicere, id est, is qui fraude sua fecit, vt nos attollere, & ad supera ascendere nequeamus. Quod si mauis à *Typhon* vocem venire, eandem propè habebis expressam notionem. *Typhon* enim & *Put* ad contrariorum significatiōem conuertuntur; *Typhon* & *Put* quidem supremum apicem notat: *Put* verò id quod contrà in profundum est *Put*, depressum. *Typhon* ergo is erit, qui nos ab apice, ad quem ascendere debuissimus, defraudat, & in puteum præcipitat omnium miseriarum. Quid hīc opus est longis longis & variis errorum ambagibus, per quas Plutarchus & ceteri in Typhonis natura perscrutanda feruntur; cum luce clarius sit, hæc quæ de Osiride, Iside & Typhone dico, non

non cum vocibus tantum, sed cum sacris etiam literis adamussim conuenire; nec frequentia crucis signa in Hieroglyphica tabula imaginum manibus studiosè comprehensa permittant, vt alio quàm ad Christum Ægyptiæ figuræ pertinere dicantur? Anubis porro excruciosissimus dæmon à Porphyrio per crassam ignorantiam vocatus, nomine suo nobis ostendit, se Spiritus sancti gessisse typum: Quid, quæso, odore subtilius, quid canis sagacius? Rursus, quid canis homini fidelius? Quod animal ignorantiam magis exhorret? Num ne aliud animal est ad hominem fida sua custodia tuendum magis idoneum? Interroga Socratem, eequid magis vel regium vel philosophum quàm canis agnoscat? Quid ego hinc Mænam commemorem? quid Vlyssis canem ex Homero repetam? quid cetera exempla sigillatim enumerem? cum nemo sit sensus tam obtusi, vt non immensam canis sagacitatem subodoretur? Etingunt Anubin Osiridis & Isis custodem fuisse, alij totiterum vniuersitati custodiendæ ab illis ipsis præfectum. Nos de symbolorum natura, & iis quæ de Anubi prædita habemus, nihil dubitamus, quin

Anubis Osiridis & Isis custos.

Anubis Spiritus sancti Symbolum.

Anubis Spiritus sancti hieroglyphicum fuerit signum; qui totam mundi machinam, & quicquid in ea continetur, in essentia & natura sua custodit. Hinc illud: *Et Spiritus Domini ferebatur super aquas.* Sunt qui animam mundi apud Platonem eo modo intelligant, vt vis sit spiritus, totam rerum vniuersitatem in agitatione sua perpetua continens, atque suas cuique partes custodiens. Huc Virgilius respiciens sic facit Anchisen canentem:

*Principiò calum & terras camposque liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniasq; astra
Spiritus intus alit; totamq; infusa per artus
Mens agitât molem, & magno se corpore miscet.*

Non malè igitur illi qui vel Oromasde, vel nescio quo alio duce scribunt, cælo & terræ & astris fabricatis, Anubin præfectum fuisse custodem; atque idcirco optimè diuinam eius vim canis figura denotari; eo quòd nec ad sentiendum sagacius, nec ad tuendum fidelius, nec ad propellendas iniurias animosius aliud animal inueniretur. Videat ergo Malchus magnus ille, vt videri vult, mystagogus, quænam perniciës, quæ pestis è canis figura coniectari debeat. Nobis perspicuum est, nec præcorum hominum auctoritatem, nec eximiam in custodiendis hominibus animalis indolem, nec sacras Ægyptiorum figuras ad cacodæmonis alicuius significationem nos vocare; sed contrà monere, vt custodiam tutelamque nostri ei committamus, qui hac tessera voluit denotare.

Anubis etymon.

Exponatur ergo vocabulum, quo cernamus num & hoc eiusdem rei habeat notationem. *An-hu-wis* idem nobis est ac si Latine dicas; Ad custodiam sum præmonstrator. Nec mirum; è duplicato digamma Beta factum fuisse, cum illo Græci ceteraque gentes; præter Cimbros, carerent. Admirabilis huius nominis est compositio, quæ nimirum sic tres syllabas complectatur, vt & omnes ad vnum Spiritum sanctum possint refertur; & præterea sic numerari, vt singulæ singulatum hypostaseon ostendant proprietates; & vltima quidem propriè ad Spiritum sanctum dicatur pertinere, vt pote cuius sit, præmonstrare omnia quæ nobis sunt ad salutem necessaria: qua in re vera est custodia, & ea quidem tam propinqua, vt in arce nostra excubias agat, si nos quidem ipsi præsidium eius non eiciamus. Hunc spiritum Deus perpetuum & vniuersæ ecclesiæ, & singulorum hominum voluit esse custodem. Quia verò *Wis* vocali longa, non præmonstro tantum denotat, sed pro sapiente etiam ponitur; fit vt Anubis sic accipere queat interpretationem, vt sit, sapiens ad custodiendum in vnione. Sic enim dicimus, *De scapen an huem* / pro eo quod est oues ita custodire ne dispergantur. Est profectò erga homines ea præcipua Spiritui sancto virtus, vt eos in vnione custodiat, & in vno corpore cælestis gregis contineat: cuius vnionis conseruandæ sapientia Anubis nomine designatur, si postremam syllabam pro sapiente capiamus, vt passim apud nos vsurpatur. Iam vt sacrorum nominum rationes copiosæ sunt, licebit & aliud eadem voce intelligere. Nam si *wis* breui accentu efferatur, eum denotabit qui custodia, qua in vnum colligimur, certus est: quod æquè commodè Spiritui sancto applicatur, in quo solo certa est custodia, neminem vquam quem susceperit tuendū, frustrata. Sed quod crebrò aliàs monui, id hinc rursus monendum, sic plurimas rerum diuinarum nomenclaturas contexi, vt alia & alia iis vel denotentur, vel vicinia quadam syllabarum

Wis.

labarum moneantur. Anubis enim licet nihil eorum quæ modo exposui, significaret, cuius tamen sermonis nostri non imperito clarum est quid designet *An-hu-wis*, quo cuius intelligit; vnam solam esse custodiam quæ certa sit, quasi diceretur: Hæc vna sola custodia numquam faller, quæ simbolo hoc denotatur. Videtne quàm nullo modo sic deuij in etymologia assignanda ferri queamus, vt à tutela fidaque custodia in Anubis nomine aberremus? Nec mirum, si in *An* vel *en* vel *au* vel *em* intelligamus, cum omnia hæc pro dialectorum varietate vnius habeant notationem. Sed hoc minutius. Quamuis ergo quæ prius dicta sunt in Anubis nomine non incommode intelligi cernamus, postrema tamen hæc expositio mihi in primis aridet, vt pote quæ pulcherrimam conuenientissimamque simbolo complectatur sententiam, qua videlicet omnes commoneant, in Spiritu sancto vnicam esse salutis tutelam; à qua si excidamus, frustra eam alibi simus quaesituri. Quamobrem si Osiridem & Isidem nobis adesse velimus, necesse est vt hos in animis nostris Anubis custodiat. Conferantur modò hæc nostra cum illis quæ vel à Plutarcho vel ab alijs varijs somniis sunt inuoluta, & ad nullum sanum exitum deducta, & mox cerneretur, simplicem esse & per omnia sibi concordem sermonem veritatis. Nihil tamen est quod clarius habeat indicium & luculentius argumentum, hæc ad Christianam religionem pertinere, quàm simulacra illa, Tau manibus tenentia; quæ de hieroglyphica Bembi tabula bona fide Æneas Vicus, me sæpius præsentem, depinxit. Vt enim alia à doctis viris sic oratione ornari queant, vt aliquam saltem probabilium rationem habere videantur; illud tamen Tau toties repetitum, & tot diuersorum manibus apprehensum nullo modo potest vel historiæ, vel naturæ, vel sapientiæ primæ applicari. Quamobrem magnum de Tau apud hos illustres philosophiæ magistros silentium; adeo vt ne ipse quidem Porphyrius voluerit explicare, quodnam esset illud symbolum quod Serapis hominibus ad cacodæmones repellendos ostendisset; veritus, ni fallor, si confessus id fuisset, ne compelleretur & illud confiteri, totam hanc ænigmatica hieroglyphicorū disciplinam ad Christianam vitam pertinere, cuius nimirum crux esset insigne. Nostrates è media plebe homines Tau peculiari nomine *Tau D. Antonij* crucis à vulgo appellatur. *D. Antonius cur Tau habuerit & in manu & in pænula.* Tau modò manu gerat, perinde atque hieroglyphica simulacra; sed eo pænulam etiam habeat insignitam: quod equidem non dubito quin id factum sit, quod D. Antonius Ægyptius esset, ac ea quæ de Tau ferebantur apud fallorum numinum sacerdotes, audiisset; eoque hoc signo prælaro doceret, vitam illam quam venturam expectauerant, iam adesse; & ea, si modò vellent, perfruilicere. Miror profectò hanc in hoc diuopitendo constantiam hæctenus ab antiquo apud nos manere; nec quemquam repertum qui causam crucis ad eum modum formatae explicaret. Ceteris enim sanctis crucis dantur eum indicibus superius exstantibus, ita vt quatuor recti anguli crucis figura expræstantur: soli D. Antonio ipsum Tau vera crucis figura appingitur, cui nullus superius index, quem Pilatus affixerat, adheret. Nusquam mihi pictores æquè atque in hoc signo pingendo grati fuerunt; & eò quidem gratiores, quòd eum hanc figuram D. Antonio faceret peculiarè; prorsus ignorarent: quo nomine fides eorum magis excolanda. Quamuis enim non alio vilo indicio quæ vera crucis antiquæ fuerit forma sciremus; at tamen de hæc diligentia imitationis videremus; & crucem apud antiquissimos Tau fuisse, & hoc ipsum signum illud esse quod Ægyptij sacerdotes venturæ vitæ notationem habere asserabant. D. autem Antonium honesto loco in Ægypto natum fuisse, & maximam vitæ partem in Thebaide egisse, D. Athanasius te docebit, qui admirabilem sanctissimi hominis vitam descripsit; inter cetera hoc etiam commemorans, eum crucis signo diaboli impetus frustrari solere. Verum inuicè dicit hic aliquis, Quæ de Tau tradis ita sunt? Quid inde? Num idcirco tu fallorum debitorum, aut potius cacodæmonum nomina Deo accommodabis, & Osiridem & Isidem & Anubin Christianis obtrudes? Licet crebrò responderim huic objectioni, rursus tamen idem repetere cogor, & palam clamare, me & ante semper, & nunc iterum negare, cacodæmonum hæc principio nomina fuisse, sed ab illis sacrilega impostura ad cultum suum detorta. Cum enim ipsi diuinos sibi honores postularent, nec eos veris nominibus possent adipisci, proximum fuit, vt cuius honoribus insidias tendebant, eius sibi *Idolomania principum.* titulos

Anubis aliud etymon.

Tau D. Antonij crucis à vulgo appellatur.

D. Antonius cur Tau habuerit & in manu & in pænula.

Diui Antonij natalis & patria.

Idolomania principum.

Z Z

titulos

ditulos fumerent & affingerent; quo illis honestari, aras omnes & sacrificia Deo soli debita occuparent. Sic cacodæmon Delphicus non Apollinem tantum se voluit nominari, sed sic etiam ab iis qui templum intrabant voluit salutari, vt ei tamquã vero Deo Ei, id est, Es dicerent: quod vt ab omnibus audiret, templi foribus inscribi curauit. Si tam impudens fuit mendacissimus hic dæmon, vt verbum omnibus notæ & apertæ significationis sibi fumeret, quanto facilius nomina ignotæ notationis potuit usurpare? Sed fatius fuerit ipsum furem audire, plagium suum consistentem. Difficile fortassis id existimetur in tanta veteratoris calliditate: faciam tamen vt manifestè teneatur ipsa cacodæmonum confessione. Panis nomen vnum de veris Dei nominibus esse, demonstrabo, tamen impio sacrilegio iam olim fuerit eius possessio a dæmonibus arrepta; & tanto pluribus ludibriis inquinata, quanto id quod nomine significabatur magis erat dæmonibus displiciturum, tum cum esset ab eo cui nomen reuera conueniebat, absolutum. Referam itaque historiam commemoratu dignissimam, qua non hoc tantum quod dico demonstrabitur, sed vna etiam aperietur, quam sollicitè Deus gentes omnes monuerit, Christum venisse, non solùm naturæ portentis ad id vsus, sed ipsi etiam spiritibus malignis nunciis & præconibus. Plutarchus nihil minus cogitã, quàm se religionem Christianam, à qua non minus quàm Ammonius, Plotinus, Porphyrius, & ceteri eiusdem farinae philosophi fuit alienus, testimonio suo iuare, hæc sententia tenus in iis quæ de Oraculorum disputat defectu, prodidit, in quibus transcribendis Latinis Xylandri verbis vtetur. De morte autem, inquit, Geniorum narrationem audiui, viri nequaquam fatui aut vani, Amiliani rhetoris, quem & vestrum nonnulli audierunt, pater fuit Epitherfes, ciuis meus & Grammaticæ doctor. Is aiebat se aliquando in Italiam nauigare intendisse, & conscendisse nauim quæ & mercibus & multis vectoribus esset onusta. Sub vesperam verò, cum iuxta Echinadas essent, ventum posuisse, namque incerto cursu prope Paxas delatam. Vigilasse tum vectorum plerosque, multos etiam unum à cœna potasse. Tum subitò ab insula Paxis auditam fuisse vocem, quæ Thamum quendam nominatim ciceret, non sine admiratione hominum. Erat autem Thamus iste Ægyptius gubernator, paucis vnà vehentium de nomine notus. Hunc bis vocatum siluisse, tertio vocanti se dedisse, eumque contenta voce dixisse: Vbi ad Palodes veneris, annuncia magnum Panem esse mortuum. Perterritos aiebat Epitherfes, hoc audito, vniuersos, ac inter se disputasse, præstarétne exsequi hoc mandatum, an verò omittere, neque quicquam curiosè agere. Thamum autem statuisse, si ventus spiraret, tacitum se præterueclurum: sin malitia ad eum locum peruectis existeret, expositurum quod audiuisset. Postquam ad Palodes peruentum fuit, cum neque ventus esset, neque fluctibus mare exagitaretur, Thamum è puppi versus terram prospexisse, & quod inaudierat dixisse: Mortuus est magnus Pan. Vix dum conticuisse illum, & gemitum magnum exauditum fuisse, non vnus, sed multorum admiratione mixtum. Quod autem fieri solet cum evenit aliquid multis testibus præsentibus, statim rei famam Romæ fuisse diditam, Thamumque à Ti. Cæsare fuisse accersitum, ac Cæsarem ita certò credidisse, vt de Pane illo diligenter inquisierit. Doctos verò, quos ille multos secum habebat, coniecisse eum esse qui Mercurio & Penelope fuisset natus. Hæc Plutarchus. quæ vti nam quàm diligenter exposuit & testibus confirmavit, tam bene in rem suam vertisset, ac tandem quis magnus Pan esset, se ipsum diu multum quæ sit temporis homines rogando reddidisset certiore. Neque profectò satis demirari illorum crassam & supinam ignorantiam, qui apud Ti. Cæsarem magnum Panem Mercurij & Penelopes filium iudicarunt; eo quod hic, si vllus vniquam fuisset, omnium minimus meritò haberetur, & longè illi Pani postponendus, cuius, Euander, Herculi æqualis, sacra ex Arcadia in Italiam dicitur transluisse. Quid? an ignorarunt, quanto ille & maior & antiquior esset, qui Titanes Panico terrore percussos deuicuit? Numquam apud Herodotum legerant, Panem vetustissimum inter primos Deos apud Ægyptios habitum fuisse? Supinam profectò agnosco negligentiam, dum magnus Pan ad Penelopes partum refertur. Videndum ergo quis Pan Tibeticio imperante mortuus sit, ad cuius nuncium, dæmones, & admiratione fuerint percussu, & magno gemitu litorea complexerint. Expostulat diabolus cum Christo, quod ante tempus possessione sua vetusta

Dæmon vobiscum ignota significationis facile potuit sibi usurpare.

Plutarchi locum de Pane magno Deo mortuo.

Pan magnum mortuum.

Pan magnum quia iure dicendum.

vetusta expelleretur: & cum iam se sibi laqueum in morte Christi præparanda nexisset se deprehendisset, sera poenitentia ductus, Pilati uxori suggestit, vt manum à condemnatione sanguinis iusti prohiberet. Verùm frustra. Cum igitur iam mortuus esset Christus, cuius solius morte cacodæmonum imperium est euersum, meritò gemuerunt & eiularunt quotquot vsquam diaboli fuerunt. Christus igitur magnus Pan est, tantum abest, vt de dæmone quopiam maligno mors hæc ad Palodes nuntiata sit intelligenda. Neque enim Dæmones vllum tandem mortuum sunt, nec potest etiam in mortem inciderunt; sed statim ab initio cum superbia & inuidia æterna morte sunt condemnati. Consideremus ergo quis Pan dicitur fuisse: inter omnes conuenit Deum esse pastorem. Quis verò alius Deus pastorum, quàm Christus? Iam & illud quod totius mundi imaginem gessisse scribatur, solitudinem Christo conuenit, qui solus verus Deus erat & homo; solus opifex vniuersorum; & in iis factus homo corruptioni obnoxius, totum mundum Deo Patri conciliauit; & humanum genus à morte liberauit; *λυτρωσθεσθ* id nuncupatus. Romani Lupereum nominarunt, eo quod lupos à gregibus arcuaret, quod quàm in Christo quadret, quorsum multis explicet. Nec alia causa Lycæus apud Asiæ cadens, tamen id perperam ad montem pleriq; retulerint, cum religio monti, non montis Deo fecerit nomen. Sic & Nomios, à lege quam tulit æternã, & Lampeus, à splendore mortaliu tenebris illato, vocatus est, non à mescio quibus montibus, vt Græci crediderunt; cum hi potius ab ipso nominandi fuissent. Quod autem *αυρα* dicitur, non montium, tum inter agrestes maxime sit versatus; & ipse alinum & bouem in vitam editis, pro mollibus eum præsepe nactus. Quoniam porò cum piscatoribus ferè versaretur, *αλιπαισθησθ* vocatus est: quæ nomenclatura quàm aptè in Christu cadat, quis non videt? Quis præterea magis *επιπαισθησθ* dicendus, quàm Christus, in quo solus totius vitæ est plenitudo; qui paucis panibus & pisciculis multa hominum millia saturauit, qui vinum ex aqua fecit, cuique semper plus superest quàm mundus totus capere possit? Qui de parentibus huius verubissimam sequuntur sententiam, aiunt eum è calò & terra genitum; & meritò quidem, eo quod pater eius sic cælestis, mater terrena. Quæ de Panis ortu fabulantur alij, delira sunt anilium mugarum somnia; & nihil ad verum Panem, qui Tiberio imperante mortuus est, spectantia. Dicitur autem est Pan, non Græco nomine, sed Cimimerio; à *παν* quod est contentum reddere & satisfacere: à quo *πατ-παν* & *contractè παν* id est, strenuus satisfactor; ceu in hoc satisfactionis certamine gallus quidam gallinaceus, quo nihil est ad regnum suum defendendum animosius; ad eò vt vitam potius amittat, quàm de imperio cedat. Hæc igitur vox *παν* vel nemi, vel Christo maxime tribuenda; qui, quò Patri suo cælesti pro mortalium genere satisfaceret, sanguinè suam & vitam effudit. Longum sit omnia examinare: quorū quæ mendacibus cacodæmonis figmētis corrupta non sunt vel inquinata, per se satis clara sunt, his modò iactis fundamentis. Vnum reliquum est inuestigare, qua nimirum de re Syriæ dicitur sit, & septem fistularum compactor. Id breuiter expeditiam. Septenarius Sapientie diuinæ facer est siue Mineruæ: qua de re vel ea quæ alibi docui legito, vel consulito Philonem. Sapientiam autem fistula tonanti accommodare nihil aliud est, quàm Sapientiam efficere, vt omnia in toto mundo concinant, cessante omni vobum in regno cælesti, quam inuidus Draco excitat, discordia. Diuinæ igitur sapientie Musica toti mundo, iam multis numeris dissono; per Verbum Patris incarnatum restituta, septemplex Panis fistula denotatur: quam vt hic primus inuenit & absoluit; ita suis pastoribus perpetuè docendam reliquit; cuius auditione omnes cacodæmones veluti Panico terrore percussu obstupescunt. Quia igitur hæc Syriax in morte Christi profus fuit absoluta, ad eum modum insonuit non hominum solùm auribus, sed ipsis etiam elementis, & toti celo, vt omnia veluti attonita, conluta sua munia desererent, Sol lumen suu, nullo Lunæ aut alterius corporis obiectu; omnibus terris subduceret, ipsa terra multis locis dehisceret, & imos manes aperiret, imple etiam barbarus miles & hircosus centurio clamaret, Deum mortuum esse: Cacodæmones præterea magno suo dolore idem testarentur; & ita vi veritatis cogente, non socii modò spiritibus, sed hominibus etiam nuntiarent, Magnum Pana obiisse. Totum igitur mundum hæc fistula acuto suo sono, tum demum omnibus oblitrepens stupefecit.

Magnus Pan Christus.

Pan Deus Pastorum. & eius varia nomina.

λυτρωσθεσθ.

Lycæus.

Nomios.

Lampeus.

αυρα.

αλιπαισθησθ.

επιπαισθησθ.

Pan parentis.

Calò & Terra.

Pan toni.

Pan toni.

Pan toni.

Syriæ.

Pan cur septem fistularum compactor.

Septenarius diuinae sapientie.

Minerua.

Fistula Panis.

Christi mortuo qua miranda iustitia.

cit, & Panico terrore concussit: mox inde harmoniam suam omnibus comunicatura, qui modò aures haberent ad audiendum: O admirandam Dei benignitatem, cum erga omnes, tum erga gentes quibus vim suam, & summum imperium ostenderet, per Dæmones ipsos à se iam per agnum deuictos nuntiauit, magni draconis caput à magno Panis mortuo esse contutum. Et è quo tandem loco nuntiauit? Nempe vnde fama non ad Imperatorem tantum, sed ad omnes gentes mox esset peruenitura: non illa quidem tum demum intellecta, verum testificationem ab ipsis hostibus Christiani nominis confirmatam perpetuo inter doctos conseruatura. Quam omnibus voris optandum, ne apud quempiam mortalium hoc testimonio Christiana religio sit suadenda; tam ego contra vercor, ne paullatim plures existant, apud quos id genus argumenta pluris sunt, quam scriptura diuinitus inspirata. Sed esto, non opus erit: num inde efficitur, vt malum sit mirabilia & stupenda Dei opera considerare, quibus humani generis salutis variis modò succurrere molitus est: Vel ingratis sit oportet, vel iniquissimus beneficiorum aestimator, cui hoc singulare & numquam aliàs auditum miraculum indignè videatur vel diligenti examine, vel copiosa & frequentè commemoratione. Vt autem ad id veniam cuius gratia historiam hanc exposui, vide ipsum hinc cacodæmonem fateri, Panis nomen non sibi, sed Christo conuenire, tametsi eo multos mortales multis ad illud vsque tempus sæculis variè lusisset. At igitur magnum Panem, id est, magnum pacificatorem mortuorum esse, id est, ea ratione qua & mortalis erat, & ad satisfaciendum pro hominum peccatis de muliere natus. Ratio igitur nominis Cimmerica est, non Græca, nec à Græcis intellecta, vt & res ipsa & cognomina declarant, & multo magis falsi Panes. Quia enim Panis nomine satisfaciendi placandi que notio quædam designatur, spurcissima belluæ, quo plus ignominia sacris inferrent, se Panes & Egipanes esse persuaserunt, quod videlicet, arctis membris muliebri prurigini satisfacere: quo suo commento vt impietatem sceleris auxerunt, ita nobis hoc attulerunt, emolumentum, vt luculentam nominis rationem in sermone nostro inueniremus. Nunc itaque perspicuum est non illud modò, quis verus & magnus Pan sit, sed & hoc, cur Pan Inuus & Incubus & Ephialtes, & nescio quæ alia sit vocatus: quæ in re manifesta cacodæmonum fraus deprehenditur, qua veræ pacificationi turpissimam libidinis satisfactionem supposuerunt, sese gallos & strenuos ad insatiabilem seminarum cupiditatem explendam sacri nominis prætextu professi. Quemadmodum itaque hoc nomine turpissimè abusi sunt & humani generis & totius religionis hostes, ita de ceteris quoque cogitandum: & sicuti hinc quid à Dæmonum mendaciis, quid à prisca pietatis magistris & salutis vaticibus profectum sit, facile dignoscitur; ita in aliis etiam promptum fuerit iudicare, quid Dei sit, quid à malignis spiritibus postea corruptum & inquinatum, & ad mendacia detortum: quo tamen in foro parum felix, erit illius industria & sollertia, qui veræ nominum interpretationis sit ignarus. Cum ergo hunc de simbolo Tau inter hieroglyphica frequentissimo docuerim, prisca Egyptiorum religionem, quæ post in idolomaniam transiuit, ad vera Christianæ fidei oracula totam spectasse, videor mihi satis magnum & validum argumentum ostendisse, quo vera & perennis sapientia diuinitus hominibus data demonstreretur, nec aliunde quam è nostra religione pendere, nec ad alium scopum quam ad Christi crucem spectare: quod sola vocis Crux ratio examinata sic ante oculos ponit, nihil vt clarius esse possit. Quoniam verò ex Aegypto aduersò flumine in Æthiopiam iter patet, & magna olim inter illas regiones commercia fuerunt, non dubito quin in religione quoque verustissima, magna in multis fuerit concordia. Nusquam certe gentium maior est crucis simulacrorum vel in manibus vel in collo ferendorum vsus, quam apud Abyssinos: quod licet de communi omnium Christianorum consuetudine manasse dici possit, facit tamè Egypti vicinia, vt aliter suspicer, & credam hanc tam assiduam & perennem consuetudinem ad eandem originem pertinere, ad quam ostendi D. Antonij crucem referri debere. Adde quod crucem eo nomine ab illis vocari intelligam, quod si ad prisca Cimmericorum linguam examinetur, mirum in modum quadrat cum ipsis Tau mysteriis. τ enim crucem vocant: quod vocabulum licet à verbo τ Hebræi deducerent, nos tamen suspicamur vocem Ogygiam esse, ac perinde ac Tau & Crux

Pan Inuus, Incubus & Ephialtes cognominatus.

Crucis simulacrorum ferendorum in collo & manibus vsus apud Abyssinos frequentissimus. Crucis nomen apud Abyssinos.

& Crux Cimbrica sibi interpretationem postulare. Quod si ita esse nobis derur, τ sit at dicemus apud prisca crucē vocari solere, propterea quod mensura esset, per quam omnia recto suo ordine disponerentur, ceu τ sit at diuisis syllabis diceretur: atque rationem hanc sequendo, littera Scin cum puncto dextro legenda esset, Verum quoniam huius rei nihil amplius exploratum, quam id quod ab eo memoria proditum est, qui Lexicon Hebraeolatinum in Biblia Complutenſia scripsit, & is à τ sic deducat, vt eo sapientiam, quæ in sola crucis cognitione est, denotari ostendat, atque eius assertioni illud addi possit, non sapientiam modò, sed prosperitatem quoque hac voce denotari, si à τ deriuetur; quæ tota homini de cruce pender: nolo hic diuinum suspicioni meæ fauere, contentus aliis amplius cogitandi dedisse occasionem. Neque porro addere volo, apud Chinas etiam crucem inter sacra signa haberi; sed qua de causa, ab iis ignorari. Nam vt ad Abyssinos per eunucho Regine Candaces Evangelium venit, ita apud Chinas quoque & vicinas Orientis vltimè gentes vel per D. Thomam vel per alios prædicatum fuisse nihil dubito: & quo minus dubitem, non pauca sunt quæ me impellunt. Quamobrem ne nouis hisce, vel saltem talibus, vt post Christum natum vidèantur existisse, antiquissima Egyptiorum monumenta inique comparent: satius fuerit ea quæ ambigua sunt vetustatis, huc non aduocare. Quid enim opus est iis quæ loco ipsa clariora mihi videor reddidisse, per dubia & controuersa argumenta caliginem aliquam adferre? Præsterit sanè totam disputationem ad breuem redigere summam, vt vno obtutu simplex & nuda veritatis facies tota cernatur. Dico igitur figuram Tau & figuram crucis antiquam, quam in D. Antonij & manu & pænula cernimus, eandem prorsus esse, atque id Ezechielis testimonio, vbi cum D. Hieronymi explicatu non obsecutè indicari. Quinetiam hieroglyphicis Egyptiorum notis tam apertè doceri, vt si quis ulterius dissentiat, cum eo non magis velim altercari, quam cum eo qui effronte impudentia iis quæ oculis omnium cernuntur, velit aduersari. Accedere deinde ipsius Græcis etymologiam, quæ, tametsi nihil esset ceterorum, luculenta tamen veritate demonstrat, quæ ipsius Tau fuerit figura. Si enim, crux Tau Gallicum est Virgilio, si τ ad formam Tau Græcorum facta sit de Luciani testificatione; qui alterutrum figuram norit, vtriusque norit. At littera Tau Græcorum notissima est, notissima etiam forma scipionis cum ligno transuerso, quem vel claudicantes, vel ceteroqui non satis firmi axillis subiiciunt. Quid igitur reliquum est dubitationis; quin dicamus antiquissimam Tau figuram eam ipsam esse, quam Græci & Latini seruauerunt. Cum igitur D. Hieronymus dicat, sua etiamnum aetate Samaritanorum Tau crucis figuram habuisse, & Samaritanorum characteres olim etiam Hebræorum fuisse, necessaria collectione concluditur, litteras Samaritanorum à Postello nobis depictas, si non in aliis figuris, at saltem in Tau non esse genuinas, cum neque Tau Græcorum, neque crucem præsentent. Cum itaque nunciatas multa, quantum quidem proposita nobis fert disputatio, de figura Tau, de eius antiquitate & mysteriis dixisse videamur, reliquum est, vt Tau vocè ad orationis Alphabeti expressæ sententiam accommodemus: quod nisi faceremus, extrema clausula ad sermonis integritatem necessaria desideraretur. Vt in singulis vocibus plures sese frequenter offerunt significandi rationes, quas intuitus nomenclator, earum vel hanc vel illam fecit compositionem; ita in tota etiam hac Alphabeti oratione plures totius syntaxeos causas securus videtur. In primis itaque vltimam litteram Tau fecit, eo quod Tau vltimus finis esset omnis omnium humanorum scelerum expiationis. Quemadmodum igitur operum omnium finis vltimus est eorum quæ fiunt; ita & Tau vltimum fuit in oratione. Nulla enim orationis, nulla sacrificiorum vis tanta vquam fuit, vt nisi ad crucem Christi tamquam ad finem extremum referretur atque eo perficeretur, quicquam faceret ad salutem. Atque hæc ratio vel per se vel ex iis quæ dicta modò sunt, satis est aperta. Sententiam verò sic absoluit, vt in duas voces partes diuidi intelligatur; in τ & τ : è quibus elisa prioris partis vocali, Tau fit: quo significatur, ad antiquum. Rogat enim præceptor, vt obscurum Canopi lumen Spiritus sanctus ad antiquum erigat. Et est sanè hæc primaria ipsius Tau etymologia, qua crux ita nominatur, quia solo eius medio peruenitur ad antiquum Patrem vniuersorum.

Crux inter sacra signa apud Chinas.

Tau littera figura.

Samaritanorum characteres à Postello depictos non esse genuinos.

Tau littera cur alphabeti finiat.

Tau vocis compositio & significatio.

Antiquus dierum.

Yau.

Rotunditas mundi primū diuinitatis speculum.

Paragocicum.

Huc etenim cetera rationes referuntur, & in hoc Antiquo acquiescunt, tamquam in summo bonorum. Hic est ille antiquus dierum, summus apex totius rerum vniuersitatis, cui primū & ante omnia conuenit vt Au vocetur, eo quod & prior sit omnibus rebus creatis, & ab aeterno Filium genuerit: à quorum utroque Spiritus sanctus progressus, antiquam compleuit Trinitatem. Dicitur itaque Au, vel ab Hau, quod omnia solus teneat atque conseruet, vel ab A & V, quibus principium progressus in latitudinem & amplitudinem denotatur, vt natura declarat litterarum. A Patre enim, velut à summo apice, progressus incipit, perinde atque in rebus sensu subiectis, à puncto in lineam, & hinc in superficiem progredimur: aut potius vt è puncto summo pyramis descendit, ita à Patre descendunt omnia. In circulo item aeternitatis Pater habet rationem à searti, e quo linea extrema circulum comprehendens educitur, & tot imaginariae diametri, quot puncta in circulo longissime apposta, queunt cogitari, atque hoc modo linea se se recurrens e centro primū educta, quandam Filij habet similitudinem: & diametri centrum & circumferentiam ubique coniungentes, & totum circulum ab extremo ad extremum penetrantes, pulcherrime Spiritui sancto comparantur. Vt ergo in circulo centrum est ipsum Au, à quo progressus in latitudinem incipit, ita Pater Au est, in toto aeternitate tribus personis comprehensa, à quibus res creatae ita processerunt, vt circulum vidimus absolutum in quo & linea circulum fruente ipsa centra cognoscitur, non aliter atque Pater per Filium, in quo primū se declarat, & omnia a se hinc dilatauit, Spiritui sancto deuinxit. Rotunditas igitur totius mundi primū speculum est diuinitatis, quae tamen tanto ipso mundo superior est & latior, quanto finitum infinitum, inmensum est & angustius. Et nos quidem dum hoc animo concipimus, partium quendam mundum nos ipsos constituimus, potestate tamen & tantarum rerum caput ex eadem origine deriuato. Hinc igitur sermonis nostri architectus omnia antiqua & verè aeterna uocauit, eo quod quadam tenus pro sua quaque portione ad ipsum primū Au referenda videantur. Magna itaque senioribus reuerentia exhibenda, si non alia de causa, at saltem hac quod admissi sint in tam venerabilis nominis commemorationem. Ex hac ratione Aurora, Aura, Abrum, Yeraut, Alaluda, & similia sua nomina duxerunt, quorum alia aliis locis declarauit. Pro Au Auue frequenter dicimus per E paragocicum, cuius usus est nobis familiarissimus. Quia verò duplex nostrum digamma nonnumquam apud Hebraeos & Latinos in Q commigrat, pro vetere & antiquo phx dictum est, quasi Qoot autue diceretur. Nos vulgò pro eodem efferimus Qot autue. Hoc obiter additū volui ea occasione, quod Antiquus dierum phx vocetur. Verum est & alia apud Hebraeos vox, ex Au nostro relicta. An enim quid aliud est, quam Au, digamma in Ber penetrato, quod non Hebraei tantum, sed Allemanni etiam crebro faciunt: pro Queer, Qber & similia pro similibus efferetes. Pater igitur ab antiquitate nomen sortitus est, si vox ad primam linguam examinetur. Videmus itaque Alphabetarium nostrū doctorem à Patre progressum in Patre preces suas terminasse, atque ita integrum orbem absoluisse, quem nos secuti semper oremus, vt Spiritus sanctus nos per Filium erigat ad illum qui solus propriè Qoot autue & ad dici potest.

FINIS.

Displicebit fortassis nonnullis in Hieroglyphicis Coropius, quaedam falsorum deorum fabulas ad Deum, & Christianam religionem referat. Sed cum hac probabiliter faciat, & absque religionis nostrae dispendio, vt ex operis deductione constat, meo iudicio hoc opus, cum reliquis qua approbavi, edi potest. x1. Kalend. Sept. LXXIIII.

Molanus librorum visitator.